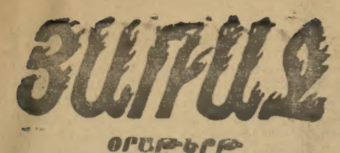

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 1 Février 1948 Կիրակի 1 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5255-Նոր շրջան թիւ 864 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — Գին՝ 5 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ընկերներ եւ հայրենակիցներ ,

Հ. Յ. Դ. Արեւմտ. Եւրոպայի 20րդ Շրջանային Ժողովը, քանի մը օր առաջ աւարտեց իր աշխատանքները, խանդավառ եւ յուսադրիչ մթնոլորտի մէջ :

Մեր շրջանի կուսակցական այս Գերագոյն Ժողովին իրենց անմիջական մասնակցութիւնը բերած էին մեր կազմակերպուած շրջանները, թիւով եւ որակով ալ աւելի բազմանդամ պատգամաւորութիւններով :

Շրջ. Ժողովի այս կազմը արդէն, ապացոյց մըն է, որ մեր շրջանը արժանաւորապէս գրաւած է այն կարեւոր տեղը մեր համակուսակցական կեանքին մէջ որ սահմանուած է իրեն :

Մեր ընկերներուն մտահոգութիւնները եւ չափազանց լուրջ վերաբերմունքը ընդհանուր խնդիրներու հանդէպ՝ գուտ տեղական խնդիրներէն աւելի, ուրախալի երեւոյթ մըն է որ կ'արդարացնէ եւ կ'ամրապնդէ մեր անվարան ինքնավստահութիւնը՝ Դաշնակցութեան կենսունակութեան մասին :

Միջազգային կեանքի ներկայ անստոյգ, ծանր եւ վտանգաւոր կացութեան մէջ, հայ իրականութիւնն ալ զերծ չէ սպառնական անակնկալներէ :

Հայ քաղաքական պահանջները, արդարութեամբ եւ մեր ազգային շահերուն համապատասխան եղանակով լուծելու յոյսերը, դժբախտաբար տակաւին չիրագործուեցան :

Ներգաղթը՝ սերտօրէն կապուած մեր քաղաքական պահանջներուն, նոյնպէս կորսնցուցած է իր իրական իմաստն ու նշանակութիւնը: Եւ անիկա, հակառակ այն նպաստաւոր պայմաններուն, որոնք ստեղծուեցան գլխաղաղաքի առաջին շրջանին: Նոյնպէս հակառակ մեր տուած անհամեմատաբար մեծ զոհողութիւններուն, ի նպաստ արդարութեան ընդհանուր դատին :

Այս կրկնակի ծանր ձախողութիւններուն զուգընթաց, սպառնական եղանակով վտանգուած է հայ ազգային միասնականութիւնը :

Հայրենիքէն դուրս՝ զանազան երկիրներու մէջ հաստատուած հայ գաղութներու կեանքը, տեւական ցնցումներու մէջ է այսօր, շնորհիւ կարգ մը տարրերու այն քաղաքականութեան, որուն հիմնական նպատակն է Հայ Դատն ու Ներգաղթը ծառայեցնել իրենց քաղաքական եւ վարդապետական մուծ հաշիւներուն :

Այս կացութեան առջեւ, պատասխանատուութեան բիւրեղացած գիտակցութեամբ, ճշդուած է մեր վերաբերմունքը եւ իւրաքանչիւրի դերն եւ պարտականութիւնը, շարքերէն մինչեւ ամենապատասխանատու մարմինները :

Այս ընդհանուր շրջագծին մէջ, 20րդ Շրջ. Ժողովը գոհունակութեամբ արձանագրեց հաշուետու տարեշրջանի նուաճումները :

Միշտ միակամ, խանդավառ եւ պատրաստ, առաւելագոյն զոհաբերութեան, մեր Գերագոյն Ժողովը ճշդեց նոյնպէս իր նոր տարեշրջանի աշխատանքներու ծրագիրը :

Այսօր աւելի քան երբեք, մեր գուրգուրանքի առարկան պիտի մնայ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը, որ իր կազմակերպութեամբ, արդէն իսկ կարեւոր տեղ մը գրաւած է Ֆրանսահայ իրականութեան մէջ: Նոր Սերունդին տալ առողջ ազգային եւ քաղաքական դաստիարակութիւն՝ կը մնայ մեր առաջադրութիւններէն մէկը :

Մշակութային եւ Գթութեան ճակատին վրայ, ինչպէս ազգային ներքին կեանքի այլ մարզերուն մէջ, այն բոլոր կազմակերպութիւնները, որոնք կը պահեն իրենց էապէս հայկական դիմագիծը, կը վայելեն մեր անվերապահ համակրանքն եւ քաջալերանքը :

Ներդաշնակ մտածողութիւն հնարաւոր է ստեղծել այն կազմակերպութեանց հետ, որոնց գործունէութիւնը համապատասխան է հայկական իրական շահերուն հետ, եւ ներշնչուած չէ օտար ազդեցութիւններէ :

Մեր ազգային յատուկ պայմաններէն բխող այս թելադրանքէն մեկնելով, մենք պիտի չվարանինք առարկայօրէն, բայց վճռաբար, խարազանել բոլոր այն հակառակորդները, որոնց միակ ձգտումն է նսեմացնել մեր ազգային արժէքները՝ հաւաքական թէ անհատական :

Հիւրընկալ երկրին հանդէպ, պահելով եւ ամրապնդելով մեր բարւոք յարաբերութիւնները, մենք պիտի յարգենք այս երկրի կողմէն սահմանուած հիւրընկալութեան բոլոր պայմանները, պաշտպանելով միաժամանակ մեր գաղութին կենսական շահերը :

Հայ Դատը, որպէս մեր ամենակենսական եւ տեւական հետապնդման խնդիրը, այսօր ինչպէս եւ վաղը, կը մնայ առանցքը մեր բովանդակ գործունէութեան :

Միացեալ, անկախ, ազատ եւ ժողովրդավար Հայաստանը մեր քաղաքական հաւատամքն է : Այս նպատակին նուիրուած են մեր բոլոր ճիգերը:

Ներգաղթը՝ ազգահաւաքման թէ քաղաքական տեսակէտներով, կը մնայ մեզի համար նոյնպէս՝ կենսական պահանջ :

Վերջին տարիներուն, Ներգաղթի անունով կատարուած չարաշահութեանց դէմ, մեր գիտակցաբար համակերպողի կեցուածքը, այլեւս կորսնցուցած է իր գոյութեան իմաստը: Ասկէ ետք պիտի պայքարինք բոլոր ապօրինութեանց եւ տանձգութեանց դէմ :

Ներգաղթ՝ վտանգուած եւ անապահով գաղութներէն ամէնէն առաջ, ինչպէս եւ Թուրքը. Միութեան զանազան մասերէն, մեր հայրենի հողերուն վրայ՝ ահա մեր պահանջը :

20րդ. Շրջ. Ժողովի բոլոր այս հարցերու յստակ բանաձեւումէն ետք, պատգամաւորները բաժնուեցան՝ զոհաբերութեան եւ աշխատանքի վճռականութեամբ եւ ուխտերով անգամ մը եւս մնալ, միշտ Հայաստանի հետ եւ Հայութեան կողքին :

Կեցցէ՛, հայ ժողովուրդը:

Կեցցէ՛, Միացեալ, անկախ եւ ազատ Հայաստանը :

Կեցցէ՛, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը :

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ
20րդ ՇՐՋ. ԺՈՂՈՎԻ ԴԻՒԱՆ

Մահաթմա Գանտիի սպանութիւնը

ԱՄԲՈՂՋ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԸ ՍՈՒԳԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ օր, կէսօրէն ետք երիտասարդ Հնդիկ մը Նիւ Տէլհիի մէջ ատրճանակի երեք հարուածներով սպաննեց Հնդկաստանի հոգեւոր առաջնորդը Մոհանտաս Կարամչանտ Գանտին որ աւելի ծանօթ էր Մահաթմա (Մեծ հոգի) Գանտի անունով :

Հինգ հարիւր ուխտաւորներ ծալլապատիկ նստած էին կանանչին վրայ եւ կը սպասեն Գանտիին որ պիտի մասնակցէր հրապարակային աղօթքին :

Գանտի հազիւ երեք աստիճան բարձրացած էր պատշգամը առաջնորդող սանդուղէն երբ երեսուն տարեկանի մօտ Հնդիկ մը, վրան խոյացաւ ու իր ատրճանակին երեք գնդակները պարպեց ողբացեալ Գանտիին վրայ : Մարդասպանը փորձեց չորրորդ գնդակը պարպել իր կուրծքին եւ անձնասպան ըլլալ, բայց ոստիկանները հասան եւ տեղւոյն վրայ ձերբակալեցին զինքը:

Գանտի գետին տապալեցաւ: Վերցուցին զինքը եւ պառկեցուցին բազմոցի մը վրայ՝ գլուխը իր թոռնուհիին ծունկին : Քառասուն վայրկեան վերջ, Հնդկաստանի մեծանուն յեղափոխականը ոչ եւս էր :

Դժբախտ լուրը անմիջապէս տարածուեցաւ Նիւ Տէլհիի, Պոմպէյի, Կալկաթայի եւ ուրիշ գլխաւոր կեդրոններուն մէջ: Ժողովուրդը աղշահար չէր հաւատար լուրին: Սպանութենէն ժամ մը վերջ ուխտաւորներու եւ ազատորդներու խոշոր բազմութիւն մը սկսաւ զալ տճիրին վայրը (Պիրլա Հաուզ): Ամէնէն առաջ եկած էին Հինդիստանի վարչապետը Փանտիթ Նեհրուն եւ նախորդ փոխարքան (այժմ ընդհ. կառավարիչ) Լորտ Լուի Մաունթպէթըն եւ իր կողակիցը:

« Ազգին հայրը ոչ եւս է, ըսաւ Նեհրու: Հիմա որ լոյսը բաժնուեցաւ մեր կեանքէն, չեմ գիտեր ինչ ըսեմ եւ ինչպէս ըսեմ: Սարսափելի է այս հարուածը ոչ միայն ինծի այլեւ մեր երկրին միլիոնաւոր բազմութեան համար :

Ստուգուած է որ մարդասպանը Հնդիկ գաղթական մըն էր եւ կուգար Փունճապէն (Փաքիստան): Ըսողներ կան թէ հակառակ էր Գանտիի հաշտարար քաղաքականութեան :

Ուրբաթ գիշեր խառնակութիւններ պատահեցան Պոմպէյի մէջ որոնց ընթացքին սպաննուեցան 11 հոգի եւ վիրաւորուեցան 50ի չափ ցուցարարներ :

Գանտիի սպանութեան լուրը խորունկ ցաւ պատճառած է արտասահմանի մէջ: Անգլիոյ թագաւորը, իր ցաւակցութիւնները հեռագրած է ընդհ. կառավարիչին: Իսկ վարչապետ Էթլի ձայնասփիւռին վրայ Անգլիացի ժողովուրդին վիշտը յայտնեց «խաղաղութեան եւ եղբայրութեան դատը պաշտպանող մեծ Հնդիկին մահուան առթիւ»: Ֆրանսայի նախագահը, Ամերիկայի նախագահը եւ ուրիշ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ նոյնպէս յայտնեցին իրենց խոր ցաւակցութիւնները :

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ յուզում յառաջ բերած է այս գոյժը եւ վախ կը յայտնուի որ արիւնալի պատերազմ մը սկսի Հնդկաստանի ամբողջ տարածութեան վրայ :

Մեր յաջորդ թիւով կուտանք Գանտիի կենսագրութիւնը :

Կառավարութեան յայտարարեր

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻԾԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ

Երեսփոխանական ժողովը ուրբաթ օր բուռն վիճաբանութիւններէ ետք 226ի դէմ 324 ձայնով քուէարկեց 5000 ֆրանքնոց թղթադրամները հրապարակէն քաշելու ինչպէս նաեւ ոսկիին համար ազատ շուկայ հաստատելու որոշումները :

Այս երկու հիմնական քայլերը առնուած էին Ֆրանքին անկումը կասեցնելու ու երկրին տնտեսութիւնը կայուն վիճակի մէջ պահելու դիտաւորութեամբ :

Տակաւին յայտնի չէ թէ կառավարութիւնը երբ եւ ինչ պայմաններով այս թղթադրամները պիտի փոխանակէ ուրիշ արժէքներով: Բայց եւ այնպէս խոստացուած է որ ժողովուրդը պիտի չտուժէ որեւէ ձեւով :

Ելմտական նախարարը բացայայտօրէն կը հերքէ այն անհիմն տարաձայնութիւնը թէ կառավարութեան նպատակն է միլիոնի քայլը առնել՝ 1000նոցները հրապարակէն քաշելու համար: Այդ տեսակ ծրագիր չկայ :

Ի՞նչպէս պիտի փոխէք ձեր 5000նոցը :

Դրամատուները բաց էին երէկ ամբողջ օրը եւ բաց պիտի մնան այսօր կիրակի, ամբողջ օրը :

Ա.— Բոլոր պետական պաշտօնեաները, սեղանաւորները, ապահովագրողները եւ հանրային հիմնարկութեանց պաշտօնեաները դրամատուներուն ներկայանալով իրեն 5000նոց փոխանակած պիտի ըլլային երէկ:

Բ.— Այս դասակարգերէն դուրս գտնուող անհատները իրենց դրամատուներուն պիտի ներկայանան ամէնէն ուշը մինչեւ երեքշաբթի, 3 Փետրուար:

Գ.— Երբ ձեր 5000նոցները դրամատան ներկայացնէք, այս վերջինը ձեզմէ պիտի պահանջէ ձեր անունը, մականունը, հասցէն, զբաղումը, ինչպէս նաեւ ներկայացուած 5000նոցներուն համարները :

Դ.— Կրնաք բացակայի մը կողմէ փոխանորդաբար դրամատուն ներկայացնել իր 5000նոցները՝ պատասխանելով իր մասին եղած հարցումներուն :

Ե.— Օտարականները պարտաւոր են տալ իրենց ազգութիւնը, ծննդավայրը, ծննդեան թուականը, ինքնութեան վկայագրին կամ պարենաւորման տետրակին թուահամարը:

Զ.— Ընտանիքին պետը պարտաւոր է յայտարարել ընտանիքին մնացեալ անդամներուն պատկանող 5000նոցներն ալ: Բայց եթէ ներկայացուած 5000նոցները սեփականութիւնն են ընտանիքին չպատկանող մէկու մը որ միասին կ'ապրի, առանձին հարցարան մը պիտի պատրաստուի այս վերջինին համար :

Է.— Թղթադրամները դրամատուն ներկայացնելէ ետք, պաշտօնեան ձեր պարենաւորման տետրէն պիտի փրցնէ կտրոն մը որուն փոխարէն ձեզի պիտի յանձնէ ընկալագիր մը:

Ը.— Իւրաքանչիւր անհատ կամ ընտանիքի պետ այս շաբթու իրաւունք պիտի ունենայ փոխելու մէկ կամ երկու 5000նոց: Աւելի մեծ քանակութիւն ունեցողներուն մասին առանձին քննութիւն պիտի կատարուի :

Թ.— Փոխանակուած 5՛000նոցներէն որեւէ տոկոս պիտի չգանձուի :

Ժ.— Կրնաք ներկայանալ բոլոր ծանօթ դրամատուներուն ինչպէս Քրէտի Լիոնէ, Քոնթուառ Նասիոնալ, Պանք Նասիոնալ եւն. ինչպէս նաեւ բոլոր պետական գանձային փչխանութեանց գրասենեակներուն :

(Շարունակութիւնը [illegible] Դ. էջ)

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կառավարութիւնը անցեալ չորեքշաբթի օր յուշագիր մը ներկայացնելով Ուաշինկթընի կառավարութեան ուժգնօրէն բողոքած է որ ամերիկեան մարտանաւեր կը յածին Միջերկրականի մէջ եւ կ'օգտագործեն իտալական նաւահանգիստները՝ բռնաբարելով դաշնագրին տրամադրութիւնները: Ամերիկայի Ծովային նախարարութիւնը կը բացատրէ թէ ապօրէն բան մը [illegible] չէ եւ միջազգային օրէնքը թոյլ կուտայ որ նաւատորմին մը այցելէ բարեկամ պետութեան մը ջուրերը :

ՀԱՆԴԱՆԱԿ

Դ.

Սիրելի Սարաֆեան.— Հին ու չքեղ տեսութիւն մըն է «փղոսկրեայ աշտարակի» տեսութիւնը, երա՜զը ստեղծագործ մտաւորականներու:

Փրոֆ. Շարլ Ռիշէ կը գրէ թէ այս բացատրութիւնը, որ հիմա կը գործածուի ամէն լեզուի մէջ, իր հայրութիւնը կը պարտի Ալֆրէտ տը Վինեիի: Ընդհակառակն, Էտմոն Ժալու կը պնդէ թէ Սէնթ-Պէօ՛վ ստեղծած է զայն առաջին անգամ: Ով որ ալ ըլլայ բացատրութեան հեղինակը, ինչ նշանակութիւն ալ տրուած ըլլայ առաջին առթիւ, այս խորհրդանշանական տարազին մէջ կը գտնենք զանազան վարդապետութիւններ՝ հակադրութեամբ բանաձեւուած:

Հրապարակը (agora) ընդդէմ ճգնարանին, զգացական աշխարհը ընդդէմ իմացական թագաւորութեան, սիրտը ընդդէմ մտքին, կեանքը ընդդէմ երազին:

Փղոսկրեայ աշտարակին իրական բնակիչները՝ մտածման պայքարին առաջնորդները առաջ կը կոչուէին կղեր կամ դպիր:

Կղեր յունարէն բառ մըն է, որ կը նշանակէ «ժառանգութիւն» կամ «բաժին», որովհետեւ եբրայական աւանդութիւններու մէջ՝ Ղեւտացիները, սպասաւորելով Եհովայի պաշտամունքին, աստուածային ժառանգութիւն մը կը համարէին իրենց պաշտօնը: Ղեւտացի ժառանգաւորներէն ետքը, Քրիստոսի Ա. դարուն, կղեր կը կոչուէին բոլոր անոնք, որ կը ծառայէին Աստուծոյ եւ կ՚ուսանէին գրել ու մեկնել սրբազան գրականութիւնը,— այսպէս անոնք կը զանազանուէին աշխարհիկ զանգուածէն, որ մտահոգութիւն չունէր գրի ու գրականութեան: Միջին դարուն, արդէն, կղերիկոսներուն յանձնուած էր գրական հին գանձերու պահպանումը եւ ճանաչումը: Վերջապէս կղերն էր որ ուսումնարաններ բացաւ առաջին անգամ, զարկ տուաւ հին աւանդութիւններու ուսման, մտքի արտադրութիւններու ճաշակին, այնքան որ կղեր հոմանիշ դարձաւ դրագէտի, ուսումնականի, մտաւորականի:

Դպիր պարսկերէն բառ մըն է, որ կը նշանակէ գրել - կարդալ գիտցող: Երրայեցիները սոփեր (հաշուող կամ քերթող) կը կոչէին, իսկ Եգիպտացիները՝ քըի - հաբի (գլանակիր), որովհետեւ առաջինները աւանդական օրէնքներու, իսկ երկրորդները պապիրոսներու մեկնիչներն էին: Եգիպտական քաղաքակրթութեան ոսկեդարին մէջ՝ դպիրը, այն որ պապիրոսներու վրայ կը գրէր, երկրին ամէնէն զարգացած եւ գիտուն մարդն էր, յարգուած՝ ազնուականի մը նման, ճիշդ ինչպէս Երրայեցիներուն մօտ՝ սոփերը, որ կը խորհրդանշէր եբրայական գիտութիւնը եւ փիլիսոփայութիւնը:

Եւ այսպէս, մինչեւ Ժամանակակից Դար, մտքի արտադրութիւնը նկատուած է սրբազան, այն հաւատքով թէ մտածումը ազնուական բան մըն է եւ մտաւորականը՝ տարբեր կերպաս մը: Այն հաւատքով թէ մտածումը ծաղիկ մըն է, որ չաճիր հրապարակներու վրայ եւ ամբոխին դրկին մէջ: Միջին - Դարը զայն փնտռեց վանքերու մէջ, գիտութիւնները՝ լռութեան մէջ, արեւելքի ճգնաւորները՝ առանձնութեան մէջ, պայծառափայլ Ելլադան՝ Ողիմպոսի գագաթը:

Այդ աւանդութեամբ, ռամկութեան դէմ մտածման նուիրականութիւնը պաշտպանելու ձգտումով էր, որ Ֆրանսական Ակադեմիան երկար ատեն իր դուռները գոց պահեց վէպ գրողներուն առջեւ, վէպը համարելով ռամկական արուեստ (ժորժ Սանի վիպագիր ամուսինը արկածով միայն մտաւ ներս, առաջին անգամ):

Եւ հիմա, խոստովանութիւն մը: Ես դէմ չեմ փղոսկրեայ աշտարակին, սիրելի Սարաֆեան: Դէմ չեմ կառուցանելու մտքի առանձնարան մը, ուր գային ապաւինիլ մտածման քուրմերը: Հեռու օրուան աղմուկէն եւ աճպարար գրողներու ամբոխաճառէն, ուր իրենց գրածը անպայման կարդացնելու դիւրութիւնը արուեստ կը համարեն ոմանք, ընկերային պայքարներէն, ուր հոգեկան միտարանութիւնը ոճրային դաւեր կը հիւսէ՝ պատմութիւնը հացի գոյնով միայն ջրդեղած:

Օ՜ գեղեցիկ ճգնութիւնը հիներուն, կէս-գիշերէն ետքը տակաւին վառող իւղի լամբարին: Այո՛, անհրաժեշտ է ինքնամփոփուիլ, ճգնիլ, ամբարե՛լ, ամբարե՛լ, որպէսզի հոգին ուռի, մտածումը ծովանայ:

Եւ սակայն, սիրելի Սարաֆեան, ատիկա պատճառ մը չէ գրագէտին եւ ժողովուրդին ամուսնալուծման:

Քաղքենին հոգին կը սիրէ իր բնակարանը շինել դրացիին տունէն հեռու, պարտէզի մը ցանկապատով բաժնուած եւ դրանը առջեւ երկու սօսի զինուորական պարեւի կանգնեցուցած, որպէսզի օրօրուի ծառերուն սօսափիւնով՝ մոռնալու համար մարդկային թշուառութեան ձայնը: Այսպէս կը շինուէին գիւղերն ու քաղաքները մինչեւ երէկ, միշտ այդ քաղքենի ճաշակով:

Քեզի ծանօթ դարաշրջանի մը ռոմանթիք հոգին եւս կը սիրէր առանձնանալ՝ ամոքումի եղանակ մը փնտռելու համար իր քայքայուած ջիղերուն, թէեւ միայն ախտաւոր ճաշակով մը, որ զինք կը տանէր աւերակներուն, ինչպէս Պօտլէրը՝ հիւանդութեան ծաղիկներուն:

Բայց մենք կրնա՞նք փղոսկրեայ աշտարակի տեսութեան յաւակնութիւնները տալ քաղքենի հոգիին կամ ռոմանթիք արուեստագէտին:

Ինծի կը թուի թէ թիւրիմացութեան մէջ են անոնք, որ ներշնչման կամ երկունքի պահերուն անհրաժեշտ առանձնութեան պահանջը կը շփոթեն կեանքի առանձնութեան պահանջին հետ: Ինծի կը թուի թէ թիւրիմացութեան մէջ են անոնք, որ արուեստագէտին աշխատանքի պահերու ազատութիւնը կը շփոթեն մարդոց հաւաքական աշխատանքի պայմաններուն հետ:

Ատկէց կը ծագի նաեւ շփոթութիւնը ստեղծագործ արուեստագէտներու չէզոքութեան հարցին մէջ:

Բանաստեղծ, նկարիչ կամ երաժիշտ, ստեղծագործ արուեստագէտը այն Մովսէսն է՝ որ Սինայի լերան վրայ կը բարձրանայ (փղոսկրեայ աշտարակ), ինքնամփոփ խոհրդածութիւններու լեզակագոյն ամպերուն մէջէն կարդալու եւ պատմական տախտակի մը վրայ գրի առնելու համար ցեղային հանճարին թելադրանքները, որպէսզի յետոյ իջնէ լեռնէն վար՝ ուսուցանելու համար զանոնք իր ժողովուրդին, եւ փշրելու համար աշխարհիկ կուռքերը, որոնք շինուած էին առանց իր սրբազան ներշնչման:

Հանդանակը, որ պիտի տրուի ժողովուրդին, արուեստագէ՛տը միայն կրնայ բերել, լեռնէն կամ ամպերէն, բայց անպայման ցեղային հանճարին ակունքներէն,— եւ այդ թաքուն ակունքները կը գտնուին միայն արուեստագէտին հոգւոյն մէջ: Բաժնել արուեստագէտը իր ժողովուրդէն, կը նշանակէ ժողովուրդը յանձնել Ահարոնին, որ երբեք արուեստագէտ չէր, յանձնել ոսկի հորթին՝ ուրանալու համար քաղաքակրթութիւնը, իմացական խոյանքը:

Ատոր համար է, որ «Յառաջ» ժամանակ առ ժամանակ կը պահանջէ մեր առանձնակեաց բայց ազնուական մտաւորականներէն, իջնել վար իրենց աշտարակներէն եւ փշրել ոսկի հորթերը, որոնց ոտքին տակ, ահա, սպանդարամետեան տօն են սարքեր ազգային հանդանակը ուրացող մարդիկ, բարեկենդանային պաճուճապատանքներու վերածեր՝ մեր սրբութիւնները, չինկեանէի բարբառ՝ մեր լեզուն:

«Յառաջ»ին այս պահանջը չի նշանակեր թէ մենք, մինակ, չենք կրնար մաքրել հրապարակը եւ կը խնդրենք «չէզոք»ներու օժանդակութիւնը: Ոսկի չէ, ի՛նչ նիւթէ ալ շինուին այդ հորթերը, չեն կրնար դիմանալ մեր հարուածներուն: Բայց հայ մտաւորականներուն պատիւը կը պահանջէ, որ երբեմն իջնեն հրապարակ եւ կարծիք յայտնեն կատարուած բարբարոսութեանց մասին:

1925—1930 թուականներուն, թուն տարին չեմ յիշեր, խումբ մը հին մտաւորականներ (Ադոնց, Բաշալեան, Զօպանեան) պարսաւանքի յայտարարութիւն մը ըրին ուրիշ մտաւորականի մը դէմ, իրենց սերունդէն: Չեմ ուզեր քննութեան առնել թէ արդա՞ր էր կատարուած այդ յայտարարութիւնը: Նկատի ունիմ միայն ձեւը, ու կը սպասեմ որ երիտասարդ սերունդն ալ գիտնայ արժեցնել իր ձայնը, յանուն արդարութեան, յանուն մեր սրբութեանց եւ յանուն մեր ազգային հանդանակին:

Այդ հանդանակն է, որ պիտի բանաձեւեմ այս յօդուածաշարքով, ուր քննութեան պիտի առնուին օրուան վէճերը (Հայաստան, Սփիւռք, Ներգաղթ, Հ. Յ. Դաշնակցութիւն, Թրքահայ Դատ եւ հայ համայնավար կուսակցութիւն):

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՍՈՎԵՏՆԵՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Գրական Համագումարը աւելի դրսեւորեց մշակոյթի անունով կատարուած սովետական քարոզչութիւնը, որ ոչ մէկ առնչութիւն ունէր հայ մտքի ստեղծագործութեան հետ: Դրականը կը բացակայէր, բացասականը յայտնապէս տեղ գրաւած էր: Համագումարը որոշապէս դիրք ճշդեց, Սփիւռքի մտաւորականութիւնը բաժնելով հատուածներու: Համագումարէն վերադարձողները իրենց ստացած ժամանումեան ներշնչումներով սկսան ոչ թէ հայկական, այլ սովետական մշակոյթ տարածել:

Փնտռեցէք հայ հեղինակի մը Երեւան տպագրուած մէկ լուրջ ուսումնասիրութիւնը կամ գրական գործը, անհնար է գտնել: Անոնց փոխարէն՝ ձեզի կը հրամցնեն քարոզչական թերթեւ նիւթեր, գրքոյկներ կամ Էրէնպուրկի «հակաֆաշական» գործերը:

Արտասահմանէն բաւական թիւով մտաւորական երիտասարդներ հայրենիք գացին: Անոնց առաջին եւ վերջին գործը եղաւ Սովետներու փառաբանանքը ընել, ապա լռեցին: Ոչ մէկ պարբերաթերթի մէջ այլեւս չէք հանդիպիր անոնց անուններուն: Պէտք չուշանայ նաեւ անոնց շնորհազրկումը, ինչպէս ատիկա պատահեցաւ Զապէլ Եսայեաններուն:

Բայց յուսախաբութիւնը աւելի դառն ու ճակատագրական եղաւ քաղաքական գետնի վրայ, Հայ Դատին կապակցութեամբ, որուն կ՚անդրադառնանք յաջորդով:

Հայաստանի խորհրդայնացման թուականէն մինչեւ 1945ը, այսինքն մինչեւ Սան Ֆրանչիսկոյի խորհրդաժողովը, ամբողջ քառորդ դար Սովետները կը մերժէին ընդունիլ Հայ Դատի գոյութիւնը: Սաստիկ կը զայրանային կամ կը հեգնէին, երբ Սփիւռքի մէջ կը խօսուէր հայկական պահանջներու մասին: Շարունակ կը կրկնէին, որ Հայաստանի խորհրդայնացումով լուծուած եւ վերջացած է հայկական հարցը:

1945ի Մարտին, երբ Խ. Միութիւնը մերժեց վերանորոգել բարեկամութեան իր դաշինքը Թուրքիոյ հետ, անմիջապէս սկսաւ «ջիղերու պատերազմ» մը այդ երկրին դէմ ու այս առնչութեամբ Մոսկուան խորհեցաւ օգտագործել իր կողմէ մոռցուած Հայ Դատը:

Ամերիկայի մէջ Սովետներու ներշնչումով կազմուած Ազգային Խորհուրդը գնաց Սան Ֆրանչիսկօ եւ Խորհրդաժողովի փակման օրերուն յուշագիր մը ներկայացուց յանուն Սփիւռքի հայութեան, պահանջելով Հայաստանի թրքապատկան հողերուն կցումը Սովետական Հայաստանին:

Զուգադիպութեան արդիւնք չէր, երբ գրեթէ նոյն օրերուն (1945 Յունիս) Էջմիածնի համագումարը տեղի ունեցաւ, եւ հարիւրէ աւելի եկեղեցական եւ աշխարհական պատուիրակներ մարաջախտ Սթալինէն խնդրեցին իրագործել նոյն յուշագրով ներկայացուած պահանջները:

Մոռցուած չեն այն բազմաթիւ յուշագրերը, որոնք յաջորդաբար յղուեցան Սփիւռքի հայ կազմակերպութիւններուն կողմէ Սան Ֆրանչիսկօ (1945 Մայիս), Փոցտամ (1945 Յուլիս), Լոնտոն (1945 Սեպտեմբեր), Մոսկուա (1945 Դեկտ.) Փարիզ (1946 Ապրիլ եւ Օգոստոս) գումարուած զանազան խորհրդաժողովներուն եւ ապա Մ. Ա. Կազմակերպութեան:

Ոչ ոք կը տարակուսէր, որ գոնէ 1914ի սահմաններուն մէջ գտնուած հայկական հողերը Ռուսաստան պիտի պահանջէր Թուրքիայէն՝ միացնելու համար Հայաստանի:

Պատմական այդ շրջանին՝ Սփիւռքը գտնուեցաւ իր ազգային գիտակցութեան բարձրութեան վրայ, միաձայնութեամբ նոյն քաղաքական պահանջները ձեւակերպուեցան: Դաշնակցութիւնը, ինքն իրեն հակասելու գնով, մէկդի դրաւ խորհրդային իրաւակարգին հանդէպ ունեցած հակառակութիւնը: Իրեն ենթակայ Հայ Դատի յանձնախումբն էր, որ առաջին անգամ ձայն բարձրացուց Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ:

Երեք տարի անցած է այդէն եւ դժբախտաբար բազմաթիւ իրողութիւններ եկան հաստատելու, որ Սովետները ոչ մէկ նպատակ ունին Հայաստանի հողեր կցելու: Անոնք Հայ Դատը կը գործածեն իբրեւ քաղաքական զէնք Թուրքիոյ եւ անոր պաշտպան պետութիւններուն դէմ, բոլորովին տարբեր նպատակներով:

Նեղուցներու մէջ ծովային եւ օդային խարիսխ պահանջող Մոսկուան թոյլ չտուաւ Հայաստանի կառավարութեան, որ Հայ Դատի մասին մէկ հատիկ բառ արտասանէ: Արտաքին Նախարար «նշանաւոր» Սահակ Կարապետեանը դրուեցաւ ծիծաղելի դիրքի մէջ. ան ճառեր կը խօսի այն մասին, թէ Սովետները քանի՞ ծառ տնկած են Հայաստանի մէջ...:

Վիշինսքիի ծանօթ յայտարարութիւնները Կարսի եւ Արտահանի մասին՝ բոլորովին ի յայտ բերին Մոսկուայի յետին նպատակները: Նոյնիսկ այն պարագային, որ եթէ առնէին այդ հողերը՝ ամենայն հաւանականութեամբ նոր ինքնավար շրջան մը պիտի ստեղծէին, դժգոհութիւն չպատճառելու համար Սթալինի շատ սիրելի Վրացի եւ Թաթար ժողովուրդներուն:

Համայնավարները քառորդ դար թոյն սրսկեցին հայութեան մէջ, հաւատացնելու համար, թէ իրենք բարի դրացի կրնային ըլլալ Թուրքիոյ հետ, բայց Դաշնակցութիւնն էր, որ պատճառ դարձաւ ստեղծուած թշնամութեան եւ ջարդերուն:

Այժմ հայ ժողովուրդը իրաւունք ունի Մոսկուայի երեսին շպրտելու այդ մեղադրանքը եւ ըսելու.

— Ցաւերն էին, որ միշտ թունաւորեցին մթ-

նոլրութ՝ միայն ու միայն Ռուսաստանի նուաճումները ընդարձակելու ծրագրով ։

Խ. Միութեան Գիտութեանց Ակադեմիի խումբ մը փրոֆէսէօրներու կողմէ վերջերս լոյս ընծայուեցաւ «Դիւանագիտութեան պատմութիւնը», երեք հատորներով։ Հետեւեալ շահեկան հատուածը կը քաղենք Ա. Հատորի Ֆրանսերէն թարգմանութենէն (էջ 284)։

«Դիւանագիտական ճնշումի հին ձեւերուն մէջ Կատարինէ կ'օգտագործէր մանաւանդ ամբոխային գրգռումը՝ օտար երկիրներու քրիստոնեայ բնակչութեանց մէջ ։

... Թուրքիոյ դէմ առաջին պատերազմի ընթացքին, Կատարինէի կառավարութիւնը կարողացաւ Արշիպեղագոսի կղզիներուն մէջ ըմբոստութիւն մը առաջ բերել եւ առաջին անգամ Քիւչիւք Գայնարճայի դաշնագրին մէջ է, որ Թուրքիոյ քրիստոնեայ բնակչութեան կրօնական իրաւունքներուն վերաբերեալ յօդուածներ դրուեցան։ Նոյն քաղաքականութիւնը հետապնդուեցաւ Ղրիմի վերաբերմամբ։ Տեղւոյն քրիստոնեաները — Յոյները եւ Հայերը — Թաթարներու ջարդերէն պաշտպանելու պատրուակին տակ, վերջինները, 1779ին, բռնութեամբ ամբողջովին փոխադրուեցան Ազով ծովին եզերքը։ Վերջապէս, ամենուրեք քրիստոնեաներու նկատմամբ «Զարիզմը կարողացաւ իբրեւ ազատարար հանդէս գալ», աւելի լաւ հասնելու համար իր նպատակներուն» ։

Սովետներու ներկայ վերաբերումը Հայ Դատին հանդէպ՝ տարբերութիւն չունի Կատարինէի մեթոտներէն ։

Պարագան նոյնն է ներկայիս։ Սփիւռքի ամբողջ հայութիւնը, Դաշնակցութիւնն ալ մէջը, պահ մը կարծեցին, որ նոր Ռուսաստանը պիտի հատուցանէ իր հին պարտքերը Հայաստանին։ Բայց, ընդհակառակը, Հայաստան նոր վնասներ կրեց, եւ իր քաղաքական վարկը նոր հարուած մը ստացաւ ։

Վեր առնենք վերջին դէպքը։ Սովետասէր հայ կազմակերպութիւններուն «Թելադրուած» Նիւ Եորքի համագումարը առիթ ծառայեց Թուրք հանրային կարծիքը գրգռելու հայութեան դէմ ։ Միւս կողմէ՝ Հայ Դատը հետապնդելու պատրուակին տակ, երեք տարիներէ ի վեր չարաչար ամէն ճիգ թափուեցաւ՝ Սփիւռքի ամբողջ հայութիւնը Սովետներուն համակիր ցոյց տալու ։

Ի՞նչ շահեցաւ հայութիւնը հետապնդուած այդ քաղաքականութենէն։ Սովետներու կողմէ բռնագրաւուած Հայաստանի հանրապետութեան հողերուն վրայ մէկ թիզ հող իսկ չաւելցաւ ։

Ընդհակառակն, Սովետները, ցարերու նման, Թուրքերու զայրոյթը անտեղի կերպով գրգռեցին Հայաստանի դէմ. իսկ Սփիւռքի հայութիւնն ալ ռուսասէր դիրքի մը մէջ դրին՝ յաչս արեւմտեան պետութիւններուն ։

Նման կացութիւն մը վտանգաւոր է մանաւանդ Գ. համաշխարհային պատերազմի նախօրէին։ Ժողովրդական առածը կ'ըսէ. «Վնասին որ կէտէն որ ետ դառնաս, շահ է»։

Խ. Հայաստան պարտադրաբար իր ճակատագիրը կապած է Սովետներուն։ Սփիւռքը այդ հարկադրանքին ենթակայ չէ եւ բոլորովին զերծ պիտի մնայ Սովետներու քաղաքական, մշակութային, եկեղեցական խաղերէն։ Այդ կը պահանջէ նաեւ Հայաստանի շահը։

Գ. ԼԱՋԵԱՆ

ՊՈՒՏ'Մ ՏԻՏԱՂ

Քաղաքակրթութեան գօտին...

Թուրքիան ոտքի կեցնելու համար, երկաթէ գօտիներով կ'ամրացնեն եղեր զայն։ Շատ բարի, շատ գեղեցիկ։ «Գոնէ գլխուն արծաթ սանտր» ։

Թուրքերը, երկաթուղիներ կը զետեղեն իրենց ամայացած հողերուն վրայ։ Մինչեւ տասը տարի, Թուրքիան պիտի ամրապնդուի, տասը հազար քիլոմեթր երկաթեայ գօտիով մը ։

Ահա ծաղրանկարի աղուոր նիւթ մը։ Ա՛խ, եթէ գծագրել գիտնայի՝ կը գծէի կմախացած մերկ մարդ մը, ոտքին կոճղէն մինչեւ կզակին տակը, պլորուած երկաթէ գօտիով մը։ Խեղդուելու մօտ մէկու մը պէս աչքերը դուրս ինկած։ Տակը իբրեւ բացատրութիւն կը գրէի, «Քաղաքակրթութեան գօտին» կամ «Զարդարար զարնելու միջոց մը ...» ։

Քառասուն տարի առաջ, հայազգի մէկտուս Արմէն - Գարօն, առաջարկած էր, արեւելեան նահանգներուն մակերեսը գօտեպնդել երկաթ գիծերով՝ ամերիկեան Չէսթըր ընկերութեան խնամատարութեան տակ ։

«Ոչ էֆէնտիմ, ոչ, կեավուրի խելք է» ըսաւ Թուրք «Յառաջդիմութեան» քոմիթէն ։

Այն ատեն Թուրքերուն մէջ ալ, յետադիմութիւնը «յառաջդիմական» պիտակով կը ծախուէր, ինչպէս ներկայիս մեր «հառաջդիմական»ները կ'ընեն ։

Այսօր, գրեթէ, կէս դար վերջ, Տաճիկները ուղեղը հասունցալով, համոզուեցան Արմէն Գարոյի ծրագրին եւ Ամերիկացիներուն յանձնեցին, փլչելու վիճակին հասած իրենց երկրին ղեկը եւ զայն երկաթ գօտիով մը ամրացնելու գործը ...

Ուրեմն կը նշանակէ թէ՝ Տաճկին խելքը, Հայուն խելքէն կէս դար մը աւելի ուշ կը հասուննայ, երբ այլեւս կամուրջը ջուրէն անդին կը մնայ ։

Ըսել կ'ըլլայ որ Հայուն խելքէն տակաւին կ'օգտուին Թուրքերը։ Արդ, այս կերպով կը փաստուի, որ մեր խելքն ալ, մեր մալ ու մուլքին պէս իբրեւ լքեալ գոյք գրաւուած են անոնք, եւ իբրեւ իրենց ապրանքը՝ պէտքի պարագային կը գործածեն զայն ...

Երկաթուղի «կառուցելը», անոր վրայէն կառքեր գլորելը շատ դիւրին բան է, երբ ստակը տուողը հարուստ խնամի մըն է՝ բայց — գլխաւորը, գլխագրով կրնայ շարել այս «բայց»ը—, այդ կառքերը լեցնելը, այդ երկաթէ ճամբաները շահագործելը եւ ղեկավարե՞լը, ահա այդ կէտերը գլուխ հանելու համար կեավուրի խելքի, մանաւանդ Հայու ձեռներէցութեան պէտք կայ։ Այս կէտը կրնան վաւերացնել Թուրքիոյ եւրոպական երկաթուղիներու ընկերները ։

Օդ փոխադրելու համար, կարծեմ թէ՝ քիչ մը սուղի կը նստի՝ երկաթուղի զետեղելը եւ ստակ վատնելը ...

Գոնէ, Հայերը ողջ ըլլային, զանոնք ջարդելու համար հեռուները փոխադրելու կը ծառայէր երկաթուղին։ Կամ, գոնէ, ճամբաները շինելու համար, ժում մը հացով իբրեւ գերի կրնային գործածել զանոնք, գործը լրացնելէ ետքը անճիտելու պայմանով անշուշտ ։

Այնքան մը բան չեն կրցած մտածել՝ «նապաստակի կառքով որսացող» Տաճիկները ...

Կրնան Հայերու պակասը լրացնել, մնացորդ Քիւրտերով, Չէրքէզներով եւ ուրիշ ոչ - Թուրք տարրերով... Աստուած չի պակսիր իրենց սիրելի մտածողութիւնը ի գործ դնելու համար ։

Սակայն եւ այնպէս, կան տակաւին ուրիշ շատ կարեւոր եւ անյետաձգելի պէտքեր՝ երկաթ գիծերուն վրայէն կառք թաւալեցնելու համար ։ Գիծ զետեղելը հալալի գործ է։ Անդին կը մնայ խելքի բաժինը ։

Կայարանապետէն սկսեալ մինչեւ ճամբորդ եւ ապրանք ճարելը բաւական ճարպիկութիւն կ'ուզէ ։

Օր մը պիտի կարդանք։ Տուրաք պաշի (կայարանապետ) Հաճի Սիւլէյման։ Եօլ այըրան (գծայարդար) Տուրմուշ Մէմիշ։ Թէլ վուրան (հեռագրող) Սաղըր Մուսթաֆա։ Գաթար սիւրէն (մեքենավար) Զոլաք Հիւսէյին։ Եիւք Թըքան (բեռնող) Ահմաք Ալիի պէս որակումներ ...

Իսկ ճամբորդի խնդի՞րը։ Այդ պակասը լրացնելու համար, կամ պատերազմ պէտք է հռչակեն եւ զինուոր փոխադրեն կամ, Թուրքիոյ ժողովուրդը, երբեմն երբեմն երկրին մէկ մասէն միւսը պէտք է պտոյտի հանեն՝ պարտադիր վճարումով ...

Ֆրանսայի քանի մը պատիկը տարածութեամբ երկրի մը մէջ, հարիւր միլիոն բնակիչի պէտք կայ շոգեմուղ բանեցնելու եւ ծախքը գոցելու համար։ Գոմէշի սայլը եւ աւանակը չի բաւէ՞ր, տասը - տասնըհինգ միլիոնի գլուխ ունեցող եւ մեծ մասով ամայի երկրի մը համար ...

Բայց եթէ մարդկային թիւէն, ժրաջան եւ շէնցնող հայ ժողովուրդէն, գիւղ ու աւաններէ զուրկ է Թուրքիան, գոնէ այդ ամայութեան վրայ արածող գայլ ու աղուէսները հալածելու սիրոյն, կ'արժէ շոգեկառք քշել այդ պարապութիւններուն վրայէն ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՄՏՔԻ ՋԲՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները կարդալ վարը)

1.— Ամերիկայի ո՞ր նահանգներուն մէջ կը գտնուին հետեւեալ քաղաքները — Շիքակօ, Վէնքուվըր, Փրավիտընս, Քլիվլընտ ։

2.— Ո՞վ գրած է — «Րէտինկի կալանաւորը», Իօժէնի Կրանտէն, Վէրք Հայաստանին, Քարմէնը ։

3.— Սրբագրեցէք հետեւեալ բառերը — մանկարարձ, թթու, թութ, կլափ, մրափ, թնդիւն, քուրձ, ցուլ, ցին, ցաւագար, հրշէջ ։

4.— Ե՞րբ եւ ո՞ւր մեռաւ զօրավար Անդրանիկ ։

5.— «Գետակի վրայ թեքուել է ուռին, Ու նայում է լուռ վազող ջրերին», կրնա՞ք տալ յաջորդ երկու տողերը, ո՞վ գրած է ։

6.— Ո՞վ գրած է 9րդ սէնֆոնին, Թոսքա, Րիկոլէթօ, Մանոն օփերաները ։

7.— Ինքնաշարժ մը նստած են 2 աղջիկներ, 3 մայրեր, 1 որդի, 2 թոռներ, 1 թոռան զաւակ, 2

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Բ. ԳԼՈՒԽ

ԱՐԵՒԱԴԱՐՁ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Բայց ինչո՞ւ այս երազը։ Արդեօ՞ք չարը կը նպաստէ երբեմն մարդոց փրկութեան, ինչպէս յուդայի համբոյրը։ Ոչ, ոչ... կեանքի մէջ լճացումը դիակ ցկնող կանաչ ժխերու ծնունդ կու տայ։

Անգործութիւնը համբերութիւնը սպառած կատաղի նժոյգ մըն է, որ վրայինը հասած ձիթապտուղի մը պէս կը նետէ գետին։ Այս երազը կամ Աստուծմէ եկաւ եւ կամ դեւերէն։ Երկու պարագային ալ՝ լքում եւ հեռացում այս պղծաքարշ վայրէն։ Վճռական ու վերջնական ... ։

Ցատկեց նստած տեղէն ու մոլեգին թափով մը խոյացաւ ներս։ Անկիւնի խշտեակը քաշեց բերաւ խրճիթին մէջտեղ, ուր զետեղեց նաեւ, հաստակազմ կողքերու մէջ մրափող չքախումբը փիլիսոփայ աշխարհքին ու բոլոր մագաղաթները ձեռագիր։ Յետոյ, չոր խոտերու եւ խուիններու ահագին դէզով մը ծածկեց զանոնք։ Վայրի անողոք հրճիգ մը կը շրջէր իր ուռած, կարմիր աչքերուն մէջ։

Խարոյկը պատրաստ էր, որուն առջեւ ծնրադիր, կուտար հրարծարծ շունչ ու կենդանութիւն, անոր բռնկումին։ Կրակապաշտ քրմապետի մը գոհունակութիւնը դէմքին, հեռացաւ քովէն ու սպասեց դուրսը, մինչեւ որ ծխաշունչ սիւներ կոյրացուցին աչքերը արեւին, մինչեւ որ հրեղէն վիշապը, իր դժոխակուլ կլափին տակ փճացուց, մոխրացուց ամէն բան։ Կը մնար հրաժեշտը իր վերջին, զոր արտասանեց բարձրաձայն, կմախքը մոխրակոյտին ու դէմքը մեծ Մակեդոնացիի քաջին դարձուցած ։

— Մնաս բարով, մեծանուն դիմոս... կը տեսնե՞ս , ես կատարեցի այս հրկիզումը... բոլոր կատարելները ենթակայ չեն անպայման օրէնքի։ Մենք երբեք ... բայց մեր աստուածները օր մը կրնան իրարու հանդիպիլ ու ճանչնալ զիրար.. Մնաս բարով սիրելի վարպետ...։ Ու նետուեցաւ հեռաւորագոյն հարաւին գիրկը, փքինէն ելած նետի մը պէս ։

Մ Ա Հ Ի Կ

Գ. ԳԼՈՒԽ

Եա լէյլ... եա լէյլ... եա լէյլիմ ..

Գիշեր։ Լուսին։ Անապատ ։

Լուսինը կաթնածոր սափոր մը բռնած, ման կուգայ համատարած աւազուտքին վրայ։ Իր քայլերը այնքան յուշիկ, համաչափ եւ զգուշաւոր են, որ կաթիլները ճիշդ աւազահատիկներու կատարին կ'իյնան, կը սառին ու կը պղպջան, ինչպէս լոգանքի փրփուրը մերկ աստուածուհիի մը ստինքներուն վրայ։ Երբեմն, կարծես յոգնած, կը նստի ովասիսի մը կուշտին, կը կախէ սափորը արմաւենիի մը ճիւղէն, կը մօտեցնէ շրթները աղբերակի մը անարձագանգ դդչիւնին եւ իր լուսաղոս քրտինքը պաղեցնելէ ետք, կ'առնէ, կը քալէ, իր անսպառ կաթնաղբիւրով, ամայնքին երաշտ անդաստանները ոռոգելու։ Ու ան, իր բաշխումին մէջ անաչառ է ու արդար աստուածի մը նման ։

Միապաղաղ կապոյտը, իր աստեղազարդ գըլուխը կաթնաշխարհի կուրծքին յենած, կը մրափէ լուռ։ Երբեմն, ոտքերն ու թեւերը վերմակէն դուրս հանած, կը շարժի խռովայոյզ։ Անսպառ ճառ, գիշերաշրջիկ ոգիներ քսուելով կ'անցնին իր երազին կապտուածիր ափունքէն։ Երբեմն ալ, աչքերուն թարթիչները, որպէս թէ հրացայտ կայծերէ այրած ըլլան, կը բացուին ու կը գոցուին չուատիկոյթ։ Ոչինչ... քմածին տաւղի մը աղաչումը, թեթեւ մը այրեր ու անցեր է իր լուսաբիբերուն վրայէն ։

Լռութիւնը անսպառ լուսաթաղանթ ունկերուն արծաթահունչ զանգակներ է կախեր, բայց մատները անոնց պարաշարժ պարաններուն վրայ դրած, կը սպասէ ցայգանուագ զանգակահարութեանց ։

Եա... լէյլ ... եա լէյլ... եա ... լէյլիմ...

Յանկարծ, զանգակները սկսան ղօղանջել, բոժոժիկները ձայնակցիլ, ոսկեղէն ծնծղաներու պէս, մինչ լռութիւնը սպիտակազգեստ դպիրի մը նման, կաթնալոյս տաճարին առջեւ կը խնկարկէ երկիւղած։ Մրափող կապոյտը, զարթօնքի շարժումով մը, վար կը կանչէ պաղպաջուն աստղերը երկինքին։ Լուսինը, ճամապարհի եզրին բարեւի կը կենայ, սափորը ուսին ։

(18)

մեծ մայրիկ եւ 1 մեծ մայրիկին մայրը. քանի՞ հոգի են ամէնքը :

8.— Ցարամեւութեամբ Հայաստանը մեծ է թէ Գաղեստանը :

9.— Վերջին պատերազմին քանի՞ պետութիւններ մասնակցեցան ուղղակի կամ անուղղակի :

10.— Ո՞րն է Հարաւ. Ամերիկայի ամէնէն բարձր լեռը :

11.— Խորհ. Միութիւնը քանի՞ հանրապետութիւններէ կը բաղկանայ :

12.— Կը յիշէ՞ք Նախկին անունները հետեւեալ քաղաքներուն — Տբիլիսի, Օրժոնեքիձէ, Քույպիշեւ, Կրասնոտար :

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ.— 1.— Իլինոյզ, Ուաշինկթըն, Րոտ Այլընտ, Օհայօ :

2.— Ասքըր Ուայլտ, Պայրըն, Խաչ. Աբովեան, Փրոսփէր Մերիմէ :

3.— Ճիշդ են : 4.— Ֆրէզնօ 1927ին :

5.— Երազ աշխարհում ամէն բան յաւէտ գալիս են, գնում ու ցնդում անհետ : Աւ. Իսահակեան : 6.— Պէթհովէն, Փուչինի, Վէրտի, Մասընէ :

7.— Զորս : 8.— Հայաստանը : 9.— 70 :

10.— Աքոնքակուա : 11.— 16:

12.— Թիֆլիզ, Վլատիկավկաս, Սամարա, Եկատերինոտար :

ԹԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒՐԲԱԹ ԱՌՏՈՒ ահռելի հրդեհ մը պատահեցաւ Շարլսթոնի ամերիկեան մթերանոցին մէջ երեք միլիառ Ֆրանքի վնաս մը պատճառելով : Մթերանոցին մէջ պահ դրուած էին Ամերիկայէն, Քանատայէն եւ այլ վայրերէ ղրկուած 30.000 թոն ծանրութեամբ զանազան ապրանքներ որոնք պիտի բաժնուէին չունեւորներուն իբրեւ Նուէր : Ոստիկանութիւնը խիստ քննութիւն մը բացած է եւ կը կարծուի թէ հրդեհը վնասարարութեան հետեւանք է : Շէնքը կ՚ըլլայ ռազմական բարեգործական հաստատութեան մը : Հրշէջ խումբը շատ նշանակալից կը գտնէ այն պարագան որ բոցերը կը ծաւալէին շէնքին ամէն կողմը հակառակ որ շատ քիչ առաջ ճարմանուած է :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Պաղեստինի յանձնաժողովը միաձայնութեամբ քուէարկեց Պաղեստինի մէջ արաբական եւ հրէական զինուորական ուժեր կազմակերպելու բանաձեւը : Անգլիական կառավարութիւնը համաձայն էր հրէական եւ արաբական ուժեր ստեղծուելուն՝ հողատարութեան ջնջումէն — Մայիս 15էն — առաջ :

ՔԱՌԱՍՈՒՆԸՈՒԹԸ ժամէ ի վեր լուր առնուած չէ անգլիական օդանաւէ մը որ երեքշաբթի օր Լոնտոնէն ճամբայ ելած էր՝ Պէրմուտա երթալու համար : Ունէր 32 ճամբորդներ : Ամերիկեան օդանաւ մը վար ինկաւ Ֆրանսական Ալպեաններուն վրայ : Սպաննուած են իր 26 ճամբորդները :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ամերիկեան առաքելութեան պետը յայտարարեց մամուլի ներկայացուցիչներուն որ ծրագիր մը կը մշակուի Յունաստանը 12 տեղական ինքնավարութեանց բաժնելու համար՝ իրականացնելու համար երկրին ապակեդրոնացեալ վարչութիւնը :

ՀԱՄԱՁԱՅՆ տեղական թերթի մը տեղեկութեան, կառավարութիւնը սկզբունքով որոշած է փարիզի տոմսակին գինը բարձրացնել 7 կամ 8 ֆրանքի, իսկ հանրակառքի տոմսերը 4 ֆրանքի : Վերջնական որոշում մը պիտի տրուի յառաջիկայ շաբթու :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ նախարարութիւնը երէկուընէ սկսեալ արտօնած է խանութներուցուցափեղկերու լուսավառութիւնը ցնոր տնօրինութիւն :

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ քաղաքական շրջանակներուն մէջ չի հաստատուիր Շիքակօ Թրիպիւնի այն լուրը թէ Անգլիա եւ Ամերիկա գաղտնի համաձայնութիւն մը կնքած են Մարշըլի ծրագրին գուգընթաց : Համաձայնութիւնը ունի, կ՚ըսեն, յօդուած մը որ Անգլիոյ կը վերապահէ Մարշըլի ծրագրին առիւծի բաժինը այն ատեն երբ ան օգնութեան հասնի Ամերիկայի՝ ռուսեւամերիկեան պատերազմի մը պարագային :

ԱԹԷՆՔԷՆ կը տեղեկացնեն թէ վարչապետ Սօֆուլիս եւ փոխ վարչապետ Ցալտարիս խորհրդարանին պիտի ներկայացնեն նոր օրինագիծ մը որ կը տրամադրէ չեղեալ նկատել գործադրուելիք իրաւունքը արգիլող նախորդ օրէնքը : Դիտել կը տրուի որ այդ որոշումը անցեալ ամիս տրուած էր հաւանական խռովութիւններ կանխելու մտահոգութեամբ, բայց ներկայիս աւելորդ է այդ նախազգուշութիւնը, մանաւանդ որ ամերիկեան կառավարութիւնն ալ բոլորովին հակառակ էր առնուած քայլին :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ԴԱՒԻԹԻ

Ցայտնի դիւցազներգութիւնը, շարահիւսեց

Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ

350 մեծադիր էջ, ընտիր տպագրութեամբ, գին՝ 500 ֆրանք : Կը գտնուի Փարիզի հայ գրավաճառներուն մօտ : Տպ. Պէյրութ, 1947:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24,Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde :

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ : Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran :

Գեղարուեստական հաճելի բաժին : Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր : Ճոխ պիւֆէ : Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին : Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus :

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ : Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն : Տեղի կ՚ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) :

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ :

Մուտք 100 — 300 Ֆրանք :

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ
եւ ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ — Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մօցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն. :

Տոմսերը հայ գրատուններէն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ժիրայր Փիւքիւլճեան, հօրը անունը Օնիկ, մօրը Նեվրիկ, եղբայրները Երուանդ եւ Մկրտիչ քոյրը Ռոզիկ, որոնք մինչեւ 1927ը կը գտնուէին Մարսիլիա : Տեղեկացնել Գոլսեցի Ցարութիւն Գաւազլեանի, 10 rue des Minimes Grenoble :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Ֆրանսուհի Օր. Germaine Boulay, 15 rue de Nantes, Paris (19) կը փնտռէ իր բարեկամուհին Օր. Աստղիկ Դուրեան որուն հասցէն էր, մինչեւ քանի մը տարի առաջ, c/o. The Bagdad Guinery Karky, West Iraq. լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել վերոյիշեալ հասցէին :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Նախաձեռնութեամբ՝ Սեբաստիոյ Նահանգային Միութեան, վաստակաւոր դերասան՝ ՏԻԳՐԱՆ ՆՇԱՆԵԱՆԻ, մասնակցութեամբ Փարիզի հայ բեմի լաւագոյն ուժերուն, 8 Փետրուար, 1948, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Մասըլէն Պէռթըլօի շքեղ թատրոնին մէջ, 28bis, rue St. Dominique, métro Invalides:

Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացնէ հանճարեղ ողբերգու Վ. Շէյքսփիրի

ԱՐՔԱՅ ԼԻՐ

Պատմական տրամ 6 արար եւ 2 պատկեր, թարգմ. եւ բեմադրութիւն Տ. Նշանեանի :

Տոմսերու գիները, 100էն 400 Ֆրանք, կը ծախուին հայկական բոլոր գրատուները, ճաշարանները, Սեբ. Նահ. Միութեան կեդրոնին եւ մասնաճիւղերուն մօտ : Հասոյթին տասը պիտի յատկացուի Սեբ. Նահանգ. Միութեան ներգաղթի ֆոնտին : Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է : Փնտռել յայտագիրը :

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝ ՄԱՐՏ 8ԻՆ :

Օր. ՀԵՐՄԻՆԷ ՕՀԱՆԵԱՆ
Պ. ԵԴՈՒԱՐԴ ԳՐԳՈՅԵԱՆ
Ամուսնացած

La Frete Montigny (S. et O.)	1 Փետր. 1948	Bagnolet (Seine)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ — Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը Զորեքշաբթի 4 Փետրուար, ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը 78bis rue Rabelais: Նիւթ՝ «Հայաստանի համայնավարացումը» : Դասախօս ընկեր Կ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ : Սիրով կը հրաւիրուին երէց ընկերները, Կապոյտ Խաչուհիները եւ բոլոր Հայերը անխտիր :

ՏԷՍԻՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի անդամական ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի, 2 Փետր. իրիկուան ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ : Ներկայանալ անդամատետրով :

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 12 խումբերը անդամական ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ իրենց համապատասխան եւ սովորական հաւաքատեղին հետեւեալ օրերը : Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆ ԼՈՒ, Սիամանթօ խումբ երկուշաբթի 2 Փետրուար :

ՊՈՒԼՎԱՐ OSSO, Խատիսեան երեքշաբթի 3 Փետրուար :

ՊՈՄՈՆ, Քրիստափոր, հինգշաբթի 5Փետր. :

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Գիւլխանդանեան, ուրբաթ 6 Փետրուար :

ՔԱՂԱՔ, Ռոստոմ, հինգշաբթի 5 Փետրուար :

ՍԷՆԹ ԱՆՆ, Քեռի, չորեքշաբթի 4 Փետրուար :

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, հինգշաբթի 12 Փետրուար :

ՍԷՆ ԺԷՐՈՄ, Աղբալեան, ուրբաթ 20 Փետր. :

ԼԷ Ջ'ՕԼԻՎ, Օհանջանեան, չորեքշաբթի 11 Փետրուար :

ԷՔՍ ԼԷ ՄԻԼ, Համազասպ, Կիր. 8 Փետրուար :

ԼԱ ՍԻՈԹԱ, Հրայր, Կիրակի 8 Փետրուար :

ԿԱՐՏԱՆ, Կիրակի 15 Փետրուար :

Հ. Յ. Դ. ՌՈՄԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ վիճաբանական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս չորեքշաբթի 4 Փետրուար, ընկեր Վարուժան Խուպիկեանի բնակարանը, սովորական ժամուն :

Կը դասախօսէ ընկեր Ա. Պօյաճեան :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ.— Ի պատիւ դասախօսներուն ու ծնողքներուն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի 1 Փետրուար ժամը 3—8, 8 rue Danton, métro Odéon կամ St. Michel :

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ՚ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ : Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՌՄԲԱԼ է : Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ :

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 3 Février 1948 Երեքշաբթի 3 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5256-Նոր շրջան թիւ 865 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՆՏԻ

Հի՜ն, հի՜ն դարերու մշուշէն կուգար Մահաթմա Կանտին, Հնդկաստանի հոգեւոր առաջնորդը որուն կեանքին վերջ տուաւ անցեալ օր, արենակից դաւաճանի մը — խելագարի մը — գնդակը ։

Արդարեւ Հնդիկ ժողովուրդին «Հայրիկ»ը խառնուածքով ու մտածողութեամբ շատ նման էր հին օրերու կրօնաւորի, աստուածատէր ու խորհրդապաշտ այն աղանդաւորներուն որ շունչ ու իմաստ տուին իր դաւանանքին ։

Հնդկաստանի երկինքին ու Գանգէսի ափերէն հեռու հայրենիքի մը մէջ ծնած չէր կրնար ըլլալ այս աստուածապաշտ, հայրենասէր ու ազատատենչ յեղափոխականը որ մէկ մինակը ծառացաւ վիթխարի կայսրութեան մը դէմ եւ — անհաւատալի՜ — իր կեանքին վերջալոյսին, իրագործեց իր բաղձանքներուն մեծագոյնը — Հնդկաստանի անկախութիւնը ։

Կ՚ապրէր նիւթապաշտ դարու մը մէջ, բայց տակաւին կը հաւատար որ հողեղէն արարածները կրնային իրարու հետ եղբայրօրէն ապրիլ՝ ներշնչուելով Արարիչին պատգամներուն ։

Մարգարէ եւ հաւատաւոր փիլիսոփայ, անսահման սէր կը ներշնչէր իրեններուն եւ խոր ակնածանք անոնց որոնց դէմ կը պայքարէր յանուն արդարութեան, յանուն ազատութեան ։

Իր քաղաքական պայքարը եւ իր վարդապետական աշխարհահայեացքը էապէս հիմնուած էին հնդկական կրօնքի ուղղափառ սկզբունքներուն վրայ որ կը քարոզեն մարդ էակին բնածին բարութիւնը ։

Կանտի կը պաշտպանէր անարիւն ու խաղաղասէր քաղաքական պայքարը սրովհետեւ ջերմօրէն կը հաւատար որ ամէն չարիք կը դարմանուի, ժամանակի ընթացքին, եթէ անհատը կամ հաւաքականութիւնը, իրենց շարժումներուն մէջ, հետեւին խղճի եւ գիտակցութեան ձայնին ։

Մարգարէ մըն էր, հնադարեան շունչով ու տարողութեամբ, որ համոզուած էր թէ ինք լոյս աշխարհ եկած է որոշ առաքելութեամբ՝ իր ժողովուրդին եւ բովանդակ մարդկութեան բարիքին համար ։

Յաճախ քննադատուած էր իր այդ պատրանքը որ երբեմն առաջնորդած է զինքը դէպի ատելութիւն ուրիշ ցեղերու եւ ազգութեանց հանդէպ ։

«Հայրիկ»էն աւելի բան մըն էր իր կրօնակիցներուն համար ։ Պաշտամունքի առարկայ սուրբ մը մանաւանդ իր վերջալոյսին երբ եզական անձնազոհութեամբ ինքնիրեն կը զրկէր աշխարհիկ կեանքի նիւթական առաւելութիւններէն ։

Հնդկական կրօնքը արեւմուտքի նիւթապաշտ փիլիսոփայութեան դէմ պաշտպանելու իր ճիգը պատճառ եղաւ որ ուղղափառ բազմութիւնները երկիւղածօրէն հետեւէին իր քայլերուն ։

Ունեցաւ իր բարեկամներն ու քննադատները իր հայրենիքին սահմաններէն դուրս ։ Ըսողներ եղան թէ իր բարձր անհատականութեան հետ խոտոր կը համեմատէին այն սխալները զորս գործեց իր քաղաքական պայքարին ընթացքին ։

Ճգնաւոր մըն էր Ամենակալին նուիրուած, բայց զերծ չմնաց ցուցամոլութենէ, կ՚ըսեն Անգլիացիք ։ Հոգեւոր առաջնորդը իր ժողովուրդին, ունեցաւ հակասութիւններ եւ մինչեւ վերջն ալ մնաց տեսակ մը հանելուկ քրիստոնեայ աշխարհին համար ։

Եւ սակայն քաջ էր իբրեւ յեղափոխական, ու մանաւանդ բարեխիղճ իր ազատագրական պայքարին մէջ ։

Մեծ հոգի մը, ինչպէս կը բացատրէ իր անունին կապուած տիտղոսը — Մահաթմա ։

Անչափ է տարածութիւնը որ կը բաժնէ Հայ եւ Հնդիկ ժողովուրդները իրարմէ ։ Բայց, թերեւս չկայ մեզմէ աւելի իր պայքարին իմաստը ըմբռնող ցեղ մը ։

Խունկ ու վարդ ցանեցին, իւղ ու օրհնեալ ջուր սրսկեցին երէկ իր աճիւնին վրայ ։

Բուռ մը խունկ ու վարդ մըն ալ Հայ ժողովուրդէն մեր խորունկ յարգանքը մատուցած ըլլալու համար իր յիշատակին ։

Ժ.

Չմոռնալ ոստիկանութեան տեղեկացնել ձեր նոր հասցէն

Փետրուար 1էն սկսեալ ամէն օտարական պարտաւոր է, հասցէի փոփոխութեան պարագային, իր նոր բնակավայրին հասցէն հաղորդել տեղական ոստիկանութեան, ամենէն ուշը ութը օրուան ընթացքին ։

Այս օրէնքին ենթակայ են նոյնիսկ անոնք որոնք բնակարան կը փոխեն տասը հազար հոգինոց աւանի մը սահմաններուն մէջ ։

Այն բոլոր օտարականները որոնք 1946 Յունուար 1էն ի վեր փոխած են իրենց բնակարանը եւ իրենց նոր հասցէն չեն հաղորդած պատկան իշխանութեան, յառաջիկայ 15 օրուան մէջ պարտաւոր են նոր դիմում կատարել ։

Կանտիի դիակը բոցերուն յանձնուեցաւ

Նիւ Տելհիի մէջ նմանը չտեսնուած բազմութիւն մը շաբաթ օր իր վերջին յարգանքը մատոյց ողբացեալ Մահաթմա Կանտիին որուն դիակը հրակայ խարոյկի մը բոցերուն յանձնուեցաւ, Ճումնա գետին եզերքը ։

Գիւղերէն ու քաղաքներէն հասնող Հնդիկներ երկիւղածութեամբ բոլորուած խարոյկին շուրջը, կ՚արտասուէին, կ՚աղօթէին ու շարականներ կ՚երգէին ։ Ժողովուրդը խունկ, ծաղիկ ու իւղ կը ցանէր մեծ հայրենասէրին դիակին վրայ ։

Միեւնոյն ժամուն հոգեհանգստի արարողութիւններ տեղի կ՚ունենային Հնդկաստանի չորս կողմը ։

Դագաղը զետեղուած էր գետնէն տասնըհինգ ոտք բարձրութեամբ պատուանդանի մը վրայ որ ծածկուած էր ազգային դրօշակով ։ Դիակը, գրեթէ ամբողջութեամբ, կորսուած էր ծաղիկներու մէջ ։

Յուղարկաւորութեան ներկայ էին — վարչապետ Փանտիթ Նէհրու, ընդհանուր կառավարիչ Լորտ Մաունթպէթըն եւ իր կինը՝ Լէյտի Մաունթպէթըն, Կանտիի որդին, իր երկու թոռնուհիները, դահլիճին բոլոր անդամները, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ երեւելիներ որոնք հանգուցեալին մտերիմ գործակիցները եղած էին տարիներով ։ Երեք օդանաւեր վարդի թերթեր կը ցանէին դիակին վրայ ։

Շարականներուն կը մասնակցէին դպիրները, քուրմերը եւ նորահաս աղջիկներ ։ «Կեցցէ՛ Մահաթման» կը պոռար ժողովուրդը միաբերան ամէն անգամ որ գետին օրհնեալ ջուրը կը սրսկէին դիակին վրայ ։ Յետոյ բազմութիւնը կուլար ու աղիողորմ ճիչեր կ՚արձակէր ։

Քուրմերը մասնաւոր աղօթքներով կրակ տուին դիակը շրջապատող փայտերուն ու քանի մը վայրկեան վերջ բոցերը կը լափէին մեծ հայրենասէրին անշնչացած մարմինը ։

★ Կանտիի դիակին հրկիզումէն քանի մը ժամ առաջ մեծ խառնակութիւններ պատահած էին Նիւ Տելհիի մէջ ։ Ամբոխը կը յարձակէր եւ սկսած էր կողոպուտի տալ խանութները եւ յարձակիլ քաղաքական կուսակցութեան մը անդամներուն վրայ որոնցմէ մէկն էր նաեւ մարդասպանը ։ Արիւնալի ընդհարումներ տեղի ունեցան նաեւ Պոմպէյի մէջ ուր ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ գնդացիրներով յարձակիլ ցուցարարներուն վրայ ։

★ Համաձայն Հնդկաստանէն հասնող լուրերու, վտանգի տակ է վարչապետ Նէհրուի կեանքը որովհետեւ այս վերջին ալ կը յանձնարարէ բռնի միջոցներու չդիմել ։ Ծայրայեղ Հնդիկներու համոզումը դէմ է հաշտարար քաղաքականութեան եւ կը պահանջէ խիստ քայլեր առնել իսլամներուն դէմ ։ Մեծ վախ կայ որ Կանտիի սպանութիւնը դուռ բանայ ահաւոր արիւնահեղութեան մը ամբողջ Հնդկաստանի մէջ ։ Այդ պարագային, հետեւանքները կրնան ըլլալ չափազանց ծանրակշիռ ոչ միայն Հնդկաստանի այլեւ Ծայրագոյն Արեւելքի մնացեալ երկիրներուն մէջ ։

★ Մօհանտաս Քարամչանտ Կանտի ծնած էր 1869, Հոկտեմբեր 2ին, արեւմտեան Հնդկաստանի Փորպանտար քաղաքը ։ Ամուսնացած էր 13 տարեկանին, միեւնոյն տարիքը ունեցող աղջկան մը հետ, բայց 1906էն սկսեալ կը պահէր կատարեալ ամուրիութիւն (Պրահմաչարյա) ծառայելու համար Աստուծոյ ։ Իրաւագիտութեան հետեւած էր Լոնտոնի մէջ ։ Բուսակեր էր եւ ըմպելի չէր գործածեր ։ Քաղաքական գործունէութեան սկսած է 1918ին ։ Բանտարկուած է քանի մը անգամ ։ 1931ին էր որ Լոնտոն գնաց հնդկական խորհրդաժողովին մասնակցելու համար ։ Հնդկաստան վերադարձին սկսաւ աւելի բուռն թափով աշխատիլ իր հայրենիքին ազատագրման համար ։ Վերջին պատերազմին սկսաւ պահանջել «ամբողջական անկախութիւն», նպատակ մը որուն համար պայքարեցաւ մինչեւ վերջը ։

★ Նիւ Տելհիէն կը տեղեկացնեն թէ Կանտիի սպանութիւնը հետեւանք էր դաւադրութեան մը ։ Մարդասպանը կը ներկայացնէր գաղտնի կազմակերպութիւն մը որ որոշած էր սպաննել ոչ միայն Կանտին այլեւ Նէհրուն եւ ուրիշ յայտնի դէմքեր ։ Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուած են ։

5000նոցները դրամատուն յանձնեցէք այսօր

Հինգ հազար ֆրանքնոց թղթադրամներու փոխանակութիւնը սկսաւ երէկ եւ պիտի շարունակուի այսօր ամբողջ օրը ։

Ա.— Մի մոռնաք դրամատուն երթալ այսօր, կարելի եղածին չափ կանուխ, եւ յանձնել ձեր ունեցածները՝ փոխարէն ստանալով ընկալագիր մը ։

Բ.— Միասին պէտք է տանիք ձեր պարենաւորման տետրը եւ ինքնութեան թուղթը ։

Գ.— Իւրաքանչիւր անհատ կրնայ միայն մէկ անգամ յանձնումի գործողութիւնը կատարել ։ Այդ պատճառաւ ալ, զեղծումներու առաջքը առնելու համար, դրամատան պաշտօնեան ձեր պարենաւորման տետրէն պիտի կտրէ թիւ 24 կտրօնը ։ Ընտանիքի մը պետը պիտի կրնայ ամբողջ ընտանիքին անունով ներկայանալ ։

Դ.— Բացի դրամատուներէն կրնաք յանձնումը կատարել նաեւ նամակատուները եւ գանձային դրասենեակները ։

Ե.— Դրամատունէն կամ միւս դրասենեակներէն՝ ձեր յանձնած 5000նոցներուն փոխարժէքը մի պահանջէք ։ Կառավարութիւնը երկու ամիս վերջը միայն պիտի յայտարարէ թէ ինչ ձեւով պիտի կատարէ փոխանակութիւնը ։

Զ.— Բացարձակօրէն անհիմն են այն չարամիտ զրոյցները թէ կառավարութիւնը հրապարակէն պիտի քաշէ նաեւ 1000նոցները կամ ուրիշ թղթադրամներ ։

Է.— Եթէ երկու հատէն աւելի են ձեր ունեցած 5000նոցները, պարտաւոր էք յայտնել թէ ինչպէս ձեռք անցուցած էք զանոնք ։

★ Երէկուընէ սկսեալ Փարիզի սակարանը ամէն օր ժամը 1.45էն մինչեւ 2.30 — այսինքն միայն 45 վայրկեան — բաց պիտի մնայ օտար թղթադրամներու փոխանակութեան համար ։ Ամէն գործողութիւն պիտի կատարուի կանխիկ եւ առաւելագոյն 2000 ամերիկեան տոլարի կամ 25.000 փորթուգալեան էսկուտոյի համար ։

★ Շաբաթ օր «սեւ շուկան» հետեւեալ գիները «կը հաղորդէր» — Նափոլէոն 3500, զուիցերիական ոսկի, 3250, տոլար ոսկի 850, անգլ. ոսկի 4300 ։ Սթերլին 750, տոլար 315, զուից. Ֆր. 73 ։

★ Ֆրանս. կառավարութիւնը յայտնած է երկրագործներուն որ իրենց տուրքերէն 75 առ հարիւր պիտի զեղչէ եթէ երեւան հանեն մէկ կողմ պահ դրուած ցորենին քանակութիւնը ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը ձերբակալման հրամանագիր մը հանած է Կոմս Փոլ տը Լէսէփսի դէմ որ ամբաստանուած է թէ կը գործակցէր Թշնամիին հետ ։ Լէսէփս 62 տարեկան որդին է Սուէզի ջրանցքը շինող ճարտարապետին եւ ներկայիս Սպանիա կը գտնուի ։ Ամբաստանագիրը հետեւեալ տեղեկութիւնները կու տայ այս մասին — Լէսէփս իր հօրմէն ժառանգած էր 300 հազար հեկտար տարածութեամբ հող մը Ալէքսանտրէթի Սանճագին մէջ ։ Այդ հողը 1937ին կ՚արժէր քսան միլիոն տոլար ։ Միջազգային ատեան մը երկու միլիոն թրք. ոսկիի հատուցում մը նշանակած էր իրեն՝ առաջին պատերազմին իր կրած կորուստներուն ի հաշիւ ։ Այս գումարը երբեք չէր վճարուած ։ Կոմսը պատերազմի ընթացքին աշխատած է Գերմանիոյ ծախել այդ հողը՝ իբրեւ օդակայան ։ Անցեալ տարի ձերբակալուած էր, բայց ազատ արձակուած էր ժամանակաւոր կերպով ։

ՖՐԱՆՍԱ մինչեւ Մարտ 31 Ամերիկայէն պիտի ստանայ 1.345.000 թոն հանքածուխ որուն բաշխումը պիտի կատարուի հետեւեալ ձեւով — երկաթուղիներուն 693.000 թոն, ելեկտրական լուսաւորութեան 211.000 թոն եւ կազին 441.000 թոն ։ Ֆրանսա պիտի ստանայ նոյնպէս յաւելուածական երեք միլիոն կենդինար ցորեն եւ հինգ միլիոն թոն ճակնդեղ շաքարի պատրաստութեան համար ։

ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ ԻԲՐԵՒ ՎԱՀԱՆ...

Ահա քառորդ դարը բոլորեց ու անցաւ այն օրէն ասդին, երբ Հայոց աշխարհի երկունքէն ծնած հարազատ զաւակը, «Ազատութիւն կամ մահ» իրեն դաւանանք, հանգանակ ընտրող Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը հեռացած, բաժնուած է իր պաշտելի Մօրկանէն, հայ անունը կրող իր աղբարիկներուն, արենակիցներուն չար նախանձին ու նենգած դաւերուն հետեւանքով :

Իր տասնեակ տարիներու պատմութիւնը, գործերը մեզի սորվեցուցած են, որ այս աքսորանց կազմակերպութիւնը ներշնչուած ու կաղապարուած է մեր քաջարի, հայրենակերտ ու հայրենաշէն նախնիքներու ոգիէն, իւրացնելով «Քաջի պէս մեռցուք ի վերայ աշխարհիս»... Ուխտը սրբազան :

Հակառակ այս պայծառ իրողութեան, կոմունիզմին երկրպագու իր հակառակորդներէն չարունակ, սկիզբէն ի վեր, ցեխ ու մուր է նետուած անոր մարմարէ, կաթի պէս մաքրամաքուր իրանին, տիտանեան հասակին :

Յանուն ինչի՞ այս զարշելի, տմարդի ցեխարձակումը քառորդ դարէն աւելի տարիներու ընթացքին անդադրում :

Իր արդար ու ամենատարրական իրաւունքի՞ն համար, որ ան կը կատարէ աշխարհի մէջ ընդունուած մարդկային օգտակար ու ազնիւ մէկ օրէնքը, այն է՝ քննադատութիւն :

Օտարին ոյժովը բռնի գլխը տարագիր դարձնելէ ետք այսքան մը բանը չա՞տ կը տեսնուի իրեն որ չընէ, իր ժողովուրդին ու հայրենիքին շահերուն ըմբռնած ձեւովը :

Հ. Յ. Դաշնակցութեան դաւանանքն է՝ «Հայ եւ Հայաստան»: Անոր խօսքը, դարերու երկայնքին, իր հայրենիքին համար պայքարած սերունդներէն է փոխանցուած :

Ու կ'ուզէք որ մենք լռե՞նք այս ազատ երկինքներուն տակ ալ, երբ ձեր կոմունիզմով «քեալակոզութիւն» կը խաղաք մեր ժողովուրդին ու հայրենիքին գլխուն :

Ու երբ մենք կ'ըսենք Միացեալ, Ազատ Հայաստան, իրենք անմիջապէս փրփրած երախով կը բարբանջեն .

— Հայրենիքի թշնամինե՛ր ...

Երբ մենք կը պահանջենք որ մեր ժողովուրդը ամբողջութեամբ պէտք է հաւաքել իր հայրենիքին մէջ, իրենք կը պոռան .

— Հակահայաստանեաննե՛ր...

Երբ մենք՝ «մեր հայրենիքին մէջ աշխատանքի, խօսքի, մամուլի ազատութիւն տուէք» կ'ըսենք, իրենք ճահճոտ լեզուով կը չփոտան .

— Հայրենիքի դաւաճաննե՛ր...

Երբ մենք իրենց, համայնավար վարդապետութեան քաղաքական ու տնտեսական ձեւերը կը քննադատենք, մեր ժողովուրդին ու հայրենիքին թշուառութիւնը ցոյց տալով, կը կառչին ու կը հայհոյեն շողիքոտ կլափով .

— Հայ ժողովուրդի թշնամինե՛ր ...

Կարմիր աղբարիկ, ինչո՞ւ չարունակ Հայաստանի միսը կը ծամես ամէն քայլափոխին մեզի հանդիպելով: Հայաստանը հոս ի՞նչ գործ ունի...:

Ըսե՞նք, որ իմանաս թէ Հայաստանը համր է, ան լեզու չունի, որ կարողանայ ականջներդ պայթեցնելու աստիճան պոռալ, թէ՝ օտար ու խորթ, հայրենիքի գաղափարը ուրացող վարդապետութեան մը ետեւէն վազողնե՞րը կ'ուզէ թէ ուրիշներ ...:

Իսկ՝ իր ծոցին մէջ գտնուած զաւակներուն ալ բերնին կղպանք զարկած է ձեր օտար, բռնակալ գաղափարը, զոր «չարերու բանակը» իր հետ բերաւ ու բռնի իր Մօրկանը հագցուց :

Արդ, մեր քննադատութիւնը, տարիներու ընթացքին եղած է ահա այս վարդապետութեան ու անոր գործելակերպերուն շուրջ: Ինչո՞ւ հայրենիքը կը բերէք ու մեր բանակռիւին մէջ կը նետէք:

Դուրս եկիր, կարմիր սաղայէլ, ու բաց ճակատով, տղամարդու պէս մէջտեղ դիր քու կարմիր վարդապետութեանդ քաղաքական ու տնտեսական ձեւերը, որոնց դէմ է մեր պայքարն ու քննադատութիւնը :

Ալ բաւական է, հայրենիքը իբրեւ վահան գործածես սատանայական դէմքդ... ծածկելու համար :

Ալ բաւական է, Հայաստանը իբրեւ դիմակ գործածես մեր միամիտ ժողովուրդը խաբելու ու փարախդ քաշելու համար :

Ալ հերիք է, «միջազգային աւազակ», մեր պաշտելի մօրկանը իբրեւ խրամ ըրած ու անոր մէջ թաքնուած իր անպատմելի երկունքէն ծնած դիւցազնին հայհոյես :

Դուրս արի, վիժուկ :

Մեր պայքարն ու քննադատութիւնը ահա թէ որու դէմ է:

Տակաւի՞ն չե՞ն բաւեր քու խաբեպատիր քարոզներդ մեր միամիտ ու հայրենասէր, ազատատենչ ժողովուրդին:

Մենք տղամարդու պէս մէջտեղն ենք ու մեր անունն է —

Հայ, Յեղափոխական, Դաշնակցութիւն :

Մեր քաղաքական դաւանանքն էր՝ երէկ, է այսօր, ու պիտի ըլլայ նաեւ վաղը.— Ազատ, Միացեալ, Անկախ, Հայաստան :

Ասոր դիմաց ի՞նչ ունիս դուն:

Ա՛յն, որ երէկ կ'ուրանայիր Միացեալի գաղափարը, որովհետեւ, անիկա կոմունիզմին շահերուն խոտոր կը համեմատէր...: Իսկ այսօր ընդունած ես..., որովհետեւ համայնավարութեան տարածման պիտի ծառայէ ....:

Դուն որո՞ւն համար կ'աշխատիս: Ինչո՞ւ երէկ դէմ էիր՝ այսօր թէ՞ր ... :

Մեր տնտեսական դաւանա՞նքը.— աշխատանքի սեփականութիւն ամէն ասպարէզի մէջ :

Անոր դիմաց ալ ունիս, մարդիկ բռնի մխացնել ու աշխատանքը լծել քու «դրամատէր պետութեանդ» հաշւոյն ....:

Մենք կը դաւանինք տակաւին, գաղափարի, խօսքի, մամուլի ազատութիւն, ժողովուրդի անկաշկանդ քուէարկութիւն :

Հապա դո՞ւք.— բռնութիւն, բռնութիւն, բռնութիւն: Միայն կոմունիզմը պէտք է ապրի, խօսի, ու իր ուզած ձեւովը կարէ, թափէ ...: Այնպէս չէ՞ :

Ասոր հակառակ մտածողը, վարողը, խօսողն ու գործողը թշնամի է: Որո՞ւ, կոմունիզմի՞ն թէ հայրենիքին :

Մենք դէմ ենք ձեր գաղափարներուն: Կը քննադատենք, կը պայքարինք, ձեր վարդապետութիւնը խորթ, անհարազատ կը տեսնենք մեր հայրենիքին ու իր շահերուն :

Այսպէս վարուելով թշնամի՞ եղած կ'ըլլանք հայրենիքին:

Այն ատեն, երէկ, Իտալիոյ ու Գերմանիոյ հակաֆաշականներն ու հականացիականները, դուրսէն թէ ներսէն երբ կը պայքարէին, կը քննադատէին, կ'աշխատէին տապալել այդ վարչաձեւերը նոյնիսկ կոմունիզմին օժանդակութեամբ, իրենց հայրենիքին թշնամինե՞րն էին :

Այսօր նոյնը կ'ընեն Սպանիացիները փաղանգաւորներու վարչաձեւին դէմ: Ուրեմն, ձեր չքնաղ տրամաբանութեամբ իրենց հայրենիքի՞ն կը դաւեն :

Սակայն, մենք լաւ կը ճանչնանք ձեզ: Եւ կ'ուզենք, որ մեր միամիտ ժողովուրդն ալ իր աչքը բանայ լաւ տեսնելու համար ձեր ապազգային դէմքը, որ մեր հայրենիքը վահան ըրած ու ետեւը պահուըտած է ....:

Դուք մկրատով կար կը կարէք... զայն իբրեւ ասեղ ցոյց տալով ձեր «մասսային» :

Ոչ, Լենին - Ստալինեան կարմիր դօտիով աղբարիկ, ձեռքերդ մկրատ է եւ ոչ թէ ասեղ :

Ու մկրատը չի կարեր, կը կտրէ ....:

Ու նաեւ միշտ մեր ծիծաղը շարժած էք ձեր այս անտրամաբանութեանը համար:

Դաշնակցական զանգուածը չի հաւատար ձեր այս ու նման կապկութիւններուն, ու կը զզուի ձեզմէ, որչափ այսպէս կը շարունակէք դուք, զրախօսելով մեր ու մեր կազմակերպութեան մասին :

Ձեր միամիտ հետեւորդները պղտորելու ու մեզի դէմ եղած ատելութիւնը խորացնելո՞ւ համար: Սակայն, տեւական պիտի կրնա՞ք խաբել զայն :

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, կամ Դաշնակցականները թշնամի՞ Հայաստանին :

Այն ատեն ի՞նչպէս չթքանք ձեր սեւ երեսին:

— Լենի՞նն էր, որ հայ ժողովուրդին ու անոր արիւնաքամ դատին համար կարմիր սուլթան գազանը իր Ելտըզի որջին մէջ շանսատակ ընելու համար իր կեանքը զոհեց Վիտոշի բարձունքներուն վրայ, որ իր անունովը քաղաք, հրապարակ ու պողոտաներ կը կնքուին մեր հայրենիքին մէջ ու կանգնելով նաեւ արձաններ ամէն դի ի:

Ստալի՞նն էր, որ տասնեակ տարիներ Սասնոյ բարձունքներուն վրայ զէնքով, սուրով ու եղունգներով պայքարեցաւ, մաքառեցաւ ու արիւն թափեց աննկարագրելի պայմաններու տակ, որ զինքը մեր հայրենիքին աստուածն էք ըրած ...:

Մոլոթո՞վն էր, որ Միջագետքի ճամբաներուն վրայ իր ժողովուրդին ու հայրենիքին համար զանկէն ջախջախուեցաւ, որ իր անունովը կը մկրտուի մեր հայրենիքին համալսարանը :

Քիրո՞վն էր, որ Սուլթաններու մայրաքաղաքին մէջ ռումբերու որոտով «Ազատութիւն կամ մահ» աղաղակելով մատղաշ արիւնը զոհեց իյնալով արիւնլուայ, որ մեր հայրենիքին երրորդ քաղաքը իր անունը կը կրէ :

Բերիա՞ն էր, Խանճեանի դահի՞ճը, որ Պերլինի, Պոլսոյ, Հռոմի կամ Թիֆլիզի պողոտաներուն վրայ մեր ժողովուրդին դահիճները գետին փռեց, որ իր անունովը մեր հայրենիքին մէկ շրջանի անունը կանչէ :

Ո՞ր օտար կոմունիստն էր, որ Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղան բարձրացաւ «Ամէն այն տեղ մահը մի է» երգելով իր հայրենիքին անոյշ արեւին համար :

Ձեր կոմիթէներնե՞ր (այսօր՝ կոմինֆորմ) անդամնե՞րն էին, որ Եդեսիոյ, Վասպուրականի, Սուէտիոյ, Շ. Գարահիսարի, Տարօնի, Հաճնոյ, Ֆընտըճաքի (Արեգին), Այնթապի ու եւայլն հերոսամարտերը ղեկավարեցին ու մղեցին.

Վերջապէս, ո՞ր օտար կոմունիստն (ըսենք նաեւ, հայ) էր, որ «այն սեւ օրերուն» Մեծ Հայքի լեռներէն ու հովիտներէն հայ որբուկներն ու որբեւայրիները հաւաքելով մէկ կողմէն ու միւս կողմէն իրենց քանի մը հարիւրեակ հայութիւններով թրքական բանակներու առջեւէն կռուելով (երբ ձեր Լենին-Ստալինը մեզ մինակ ձգելով ռուս բանակը տուն կանչած էին), գոյամարտելով, մեր այդ տասնեակ հազարաւոր խլեակները բերին ու մինչեւ Արարատեան դաշտ հասցուցին ...

Սակայն, մեր այս պանծալիներուն անունովը աղբիւր մը անգամ չկայ այսօր մեր ներկայ Հայաստանին մէջ :

Մեր հայրենիքին աստուածներն ու ոգին պիտի ներե՞ն կոմունիզմին ....:

Ո՞ւր էին, ձեր համայնավար հայ պատրիարք հիմնադիր - շէֆերդ այն օրերուն, երբ հայ ժողովուրդը «Աւարայրի ոգեկոչումը» կ'ապրէր Մայր Արաքսի հովիտներուն մէջ ու Արարատեան դաշտին վրայ, այսօրուան ձեր իբրեւ վահան մեզի դէմ գործածած հայրենիքին ծնունդ տալով մեր ցեղը ստոյգ բնաջնջումէ փրկելով :

Ո՞ւր էին.— Լենին - Թրոցկի - Ստալին ընկերութեան կուռքերուն ետեւէն կը վազէին ...:

Անոնց պաշտօնատուներուն առջեւները բարեւի կեցած, կը սպասէին, իրենց աղա - փաթրոններուն մէկ ժպիտին արժանանալու համար ...:

Դուրս արի, սաղայէլ, ու այսպէս քու հարազատ դէմքովդ ներկայացիր մեր ժողովուրդին:

Ալ բաւական է, մեր չքնաղ հայրենիքը իբրեւ վահան գործածես միջազգային աւազակի դէմքդ թաքցնելով :

ՀԱՅԿ ԱՐՄԷՆ

ՄՕՍԿՈՒԱՅԻ ՍԱՍՏԸ ԵՐԵՒԱՆԻ...

(ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԴԷՊԻ ՀԻՆ ՕՐԵՐԸ)

Ա.

Մոսկուան դժգոհ է Երեւանէն :

Համամիութենական համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն յատուկ քննութեան առած է այն «մտահոգիչ» կացութիւնը, որ ստեղծուած է Հայաստանի համայնավար կազմակերպութեան ղեկավար խաւերու մէջ: Կեդրոնը գտած է, որ առողջ չէ Հայկոմկուսի ղեկավարութիւնը, ուր կադրերի հարցին մէջ աններելի թերացումներ գործուած ըլլալով, արժանաւորները ետ քշուած են, մինչ անարժանները եկած եւ գրաւած են առաջաւոր դիրքերը :

Հայկոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի 1947 Սեպտ. 24ի լիագումար նիստին մէջ յատուկ զեկուցում տալով այս մասին, Հայաստանի մեծագոյն իշխանաւորը — Կոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի առաջին քարտուղարը — Գր. Արութինով կը յայտարարէ.

«Համամիութենական կոմկուսի կեդկոմը իր որոշման մէջ կը մատնանշէ, որ, վերջին տարիները Հայաստանի կոմկուսը որոշ յաջողութեանց հասած ըլլալով մէկտեղ տեղական կուսակցական, խորհրդային եւ տնտեսական կադրերու ստեղծումի մէջ, այնուամենայնիւ, կուսակցական կազմակերպութեան աշխատութեան մէջ, կուսակցական կադրերու պատրաստութեան տեսակէտէն, ունեցած է լուրջ թերիներ »:

Այս որոշման իմաստը մեկնաբանելով՝ Արութինով կը յայտարարէ:

« Հայաստանի Կուսկեդկոմը սխալ դաստիարակած է կուսակցական աշխատաւորները բոլշեւիկեան հետեւողականութեան, քննադատութեան խիզախ ծաւալումի եւ ինքնաքննադատութեան ոգիի տեսակէտով: Համապատասխանաբար Կոմկեդկոմը բաւականաչափ հաշուի առած չէ այն փոփոխութիւնները, որ տեղի ունեցած են մեր երկրի տնտեսութեան եւ մշակոյթի մէջ, արդիւնք այդ նոյն տնտեսութեան եւ մշակոյթի արագ աճումի, ինչպէս եւ հաշուի առած չէ Հայաստանի կուսակցական կազմակերպութեան կազմի մէջ տեղի ունեցած փոփոխութիւնները եւ միջոցներ ձեռք առած չէ կուսակցական մեքենան ամրացնելու պատրաստուած եւ քաղաքականապէս հասուն աշխատաւորներով »:

Ընդհանուր բնոյթ ունեցող այս մեղադրանքը որոշակի իմաստ տալով՝ Արութինով կը վկայէ .

«Հայաստանի Կուսկեդկոմը հազուադէպօրէն առաջ կը քշէ ղեկավար աշխատանքի համար ընդունակ, կուսակցութեան հաւատարիմ աշխատաւորները՝ առաջաւոր, կրթուած եւ մարքսիստօրէն պատրաստուած մտաւորականութեան շարքերէն: Շատ մը աշխատաւորներ — թէ շրջանային ու քաղաքային կոմիտէներէն եւ թէ բուն իսկ Հայաստանի Համայնավար Կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի կազմէն ետ մնացած են իրենց քաղաքական պատրաստութեան եւ մշակութային զարգաց-

ման մէջ եւ այլեւս չեն ապահովեր որեւէ կուսակցական ղեկավարութիւնը, այլ կը տարուին գործամոլութեամբ, վարչարարութեամբ եւ նենգափոխութեամբ խորհրդային եւ տնտեսական հաստատութեանց մէջ» ։

Ինչպէս կը տեսնէք, սաստը ուղղուած է Խ. Հայաստանի բունիկ ղեկավարութեան, երկրի բարձրագոյն մարմնին՝ Հայկոմկուսի Կեդր. Կոմիտէին ։

Եւ այս իմաստով որոշակի ցուցմունք կայ մայրաքաղաքի քաղաքային խորհուրդի նախագահին ընկեր Վարդանեանի կողմէ ։

Խօսք առնելով ընդհանուր վիճաբանութեանց մէջ, որոնց մասնակցած են Կեդր. Կոմիտէի կազմէն 31 ականաւոր կուսակցականներ, Վարդանեան կը յայտարարէ ․

«Մարքս լենինեան տեսութեան ուսումնասիրման գործը ղեկավար աշխատաւորներու կողմէ ձգուած է ինքնահոսի. այս անփութութիւնը մեզ բերած է այն բանին, որ կուսակցական եւ խորհրդային վարիչներէն ոմանք, որոնց կարգին նաեւ հանրապետութեան որոշ նախարարներ, ետ մնացած են իրենց քաղաքական պատրաստութեան մէջ եւ ի վիճակի չեն ստանձնած գործը վարելու»։

Այս «նախարար»ները, ինչպէս յայտնի է, ընտրուեցան սաստէն ընդամէնը քանի մը ամիս առաջ, Հայաստանի «Գերագոյն Սովետի սեսիայի 4րդ նիստին», որ գումարուեցաւ Երեւանի մէջ, 1947 Մարտ 29ին ։

Այս նիստին, այսինքն սաստէն մէկ ամիս առաջ, Խ. Հայաստանի նախկին առաջին գործոց նախարարը՝ Սահակ Կարապետեան, որ Գերագոյն Սովետի կողմէ կարգուած էր իբրեւ վարչապետ, Սովետին առ ի վաւերացում կը ներկայացնէր 28 հոգիներէ բաղկացած նախարարական իր նոր դահլիճը եւ կը ստանար բոլոր «դեպուտատ»ներու միաձայն քուէն («Ս. Հայաստան», 30 Մարտ 1947) ։

Եւ ահա, պաշտօնավարութեան լրիւ տարին տակաւին չբոլորած, Վարդանեանները Երեւանէն արձագանգելով Մոսկուայի, կը յայտարարեն, որ այս «նախարար»ներէն ոմանք «ետ մնացած են իրենց քաղաքական պատրաստութեան մէջ եւ ի վիճակի չեն ստանձնած գործը վարելու» ։

Եւ ուշագրաւն այն է, որ այս սպանիչ վկայութիւնը կուգայ ինչ որ Վարդանեաններէ եւ ոչ թէ «նախարար»ներու բուն տիրոջմէն «վարչապետ» Սահակ Կարապետեանէ ։

Այս վերջինին կարծիքը — այսինքն կարծիքը այն մարդու, որ վեց ամիս առաջ այնքան յաջողութեամբ եւ ձեռնհասօրէն նախարարական դահլիճ կը կազմէր՝ Գերագոյն Սովետի միաձայն քուէին արժանանալով — այսօր այլեւս հարցնող չկայ։

Կուսակցական «սնանկ» եւ պատժի ենթակայ առաջնորդներու գծով սաստ կը ստանայ երկրի կուսակցական առաջին դէմքը՝ Գրիգոր Արութինով իր պաշտօնին մնալով հանդերձ, ինչպէս որ պետական «սնանկ» եւ պատուհասուած վարիչներու գծով սաստ կը ստանայ երկրի պետական առաջին դէմքը՝ Սահակ Կարապետեան՝ դարձեալ իր պաշտօնին մնալով ։

Պատժարկումի այս նոր ձեւին պիտի անդրադառնանք մեր յաջորդ խմբագրականին մէջ, իսկ առայժմ կրկին դառնանք այն ժողովին, ուր 31 քաջալերներ խօսք առած եւ քննադատած են իրենց աղէտուած վարիչները

Այս արիներէն ընկեր Գէորգեան — Ալլահվէրտիի շրջանի կուսակցական քարտուղարը — տօքի ելլելով՝ կը յայտարարէ ․

«Խիզախ բոլշեւիկեան քննադատութիւնն ու ինքնաքննադատութիւնը կը բացակային Հայկոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի կազմին մէջ»։

Այս «խիզախ» քննադատութեան անցնելով՝ ճառախօսները առանձնաբար կը մատնանշեն այն «խոշոր թերիներն ու սխալները, որ գործուած են Հայաստանի մէջ, գաղափարաքաղաքական ճակատի վրայ »։

Եւ ահա հոս է, որ ճառախօսները որոշակի մատնանշումներ կ՚ընեն.

«Վերջին տարիները,— կը յայտարարեն անոնք,— հանրապետութեան մէջ Հայաստանի գրականութեան եւ պատմութեան մասին հրատարակուած են գիրքեր, որոնց մէջ կան կարգ մը սխալներ եւ քաղքենի ազգայնամոլական աղաւաղումներ։ Այդ հրատարակութեանց մէջ անճիշդ կերպով կը լուսաբանուի հայ ժողովուրդի պատմութեան հարցերը, անոնց մէջ կ՚իտէալացուի անոր անցեալը։ Հայաստանի հին դարաշրջանը կը հռչակուի իբրեւ հայ ժողովուրդի պատմութեան «ոսկեդար»ը։ Այդ ազգայնամոլ եւ յետադէմ տրամադրութեանց փայլուն արտայայտիչը կը հանդիսանայ Տէր Մինասեան, որ այժմ կը ղեկավարէ հանրապետութեան գիտութեանց կաճառին շուրջ եւ իր կեղծ - գիտական աշխատութիւններով կը շփոթեցնէ ընթերցողները եւ կը դժուարացնէ հայ ժողովուրդի պատմութեան ճշգրիտ ուսումնասիրման գործը » ։

«ՅՈՒՍԱԲԵՐ»

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԼԻՈՆ, (Յապաղած) — Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը մեծ խանդավառութեամբ տօնեց Մանուկներու Օրը, նիւթական մեծ զոհողութիւններով գոնէ քանի մը ժամ հայ մանուկները ապրեցնելու հայկական հարազատ մթնոլորտի մէջ ուր անոնք կը լսեն ու կ՚արտասանեն Հայկազեան արեւահամ բառը ։

Դժբախտաբար, իբրեւ որոշուէ Հայ մը, պէտք է ըսեմ որ, իրենց բացակայութեամբ կը փայլին դաւանական միութեանց ներկայացուցիչները, որոնք յաճախ Նոր Սերունդի փրկութեան գործը կը գերադասեն ուրիշ ամէն բանէ ։

Բայց ո՞ւր էին «Մանուկներու Օր»ուան հանդէսին։

Արդեօ՞ք Կապոյտ Խաչը ոսկեզօծ տառերով հրաւիրագիր պէտք է ղրկէ, որպէսզի գան, որպէսզի իրենց ազգային պարտականութիւն նկատեն քաջալերել այս օտար ափերու վրայ ծնած ու հասակ նետած մեր մանուկները ։

Ժամը 9ին Տիկին Գ. Փափազեան քանի մը պատշաճ խօսքերով բացումը յայտարարեց հանդէսը, իսկ երգչախումբը եւ Նոր Սերունդի Միութեան անդամները երգեցին «Հիմի էլ լռենք»ը ։

Արտասանեցին ու երգեցին մեր փոքրիկներէն Ալթունեան, քոյր եղբայր Զոլաքեան, քոյր եղբայր Յովակիմեան, Պէյպէրեան, Մարգարեան։

Օրուան բանախօսուհի Տիկին Ե. Մանուկեան, գեղեցիկ ատենախօսութեամբ պարզեց Կապոյտ Խաչի կատարած աշխատանքը մեր մանուկների հայեցի դաստիարակութեան համար ։ Տարին անգամ մը սարքելով այս տօնը, Կապոյտ Խաչը պարտականութիւն կը դնէ ծնողներուն վրայ, որպէսզի գան ու մեզ հետ միասին պայքարին Նոր Սերունդի այլասերման դէմ, ըսաւ Տիկինը ։ Հայեցի դաստիարակութիւն հայ մանուկին, կը նշանակէ ստիպել հայ մանուկին դառնալ ազնիւ հայրենասէր ։

Տիկին Փափազեանի կողմէ պատրաստուած տրամախօսութիւն մը հիանալի տպաւորութիւն գործեց ներկաներու վրայ։ Կը մասնակցէին Օր. Օր. Մարգրիտ եւ Շուշանիկ Առաքելեաններ, Հրանուշ Հարէլեան, Էլիզ եւ Ժիլիան Տէրմանեաններ, Վարդուհի Ալթունեան եւ Անահիտ Գասպարեանը ։

«Կաղանդ պապան» զաւեշտը խաղացին Գէորգ Գէորգեան, Օր. Ուլուհաճեան, Մինասեան, Պէյրպէրեան, Զոլաքեան եւ Խաչատուրեան ։

Սիրելի « Յառաջ», եթէ քիչ մը երկար գրեցի, արդարացումս այն է որ ուզեցի որ մեր տղաքը իրենց կարդան իրենց անունները այս թերթին մէջ ։

Հանդէսի վերջաւորութեան նուէրներ բաժնուեցան երախաներուն ։ — Արամ Մկրաճի

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԷՆ կը գրեն պոլսական թերթի մը — «Կառավարութեան կողմէ մեզի տրամադրուած Ս. Կիրակոսի կէս մասուր բաւական ծախս ընելով, կոկիկ եկեղեցի մը եղաւ ։ Յունուար 4ին տեղի ունեցաւ օծումը հոգեւոր հովիւ Արսէն քահանայի կողմէ ։ Եկեղեցին լեցուած էր խուռն բազմութեամբ։ Հաւատացեալներուն մէջ կը նշմարուէին նաեւ կաթոլիկներ եւ Քրիստոնեաներ, որոնց վարդապետին բացակայութեան պատճառով հոգեւոր հովիւն վիճակուած պարտականութիւնը։ Ինը ամիսէ ի վեր տեղւոյն հայ ժողովուրդը զուրկ էր Պատարագէն։

Երկուշաբթի մինչեւ իրիկուն բաց մնաց Կիրակոսի անունով օծուած նոր եկեղեցին։ Շարք շարք կ՚ինէր եկեղեցի կ՚երթային խոստովանելու եւ հաղորդութիւն առնելու ։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԿԱՅԾԱԿ ԿԶԻԿԵԱՆԻ «ՖԱԽԻՐ» Թատերգութիւնը, 4 արար, եւ նոյն հեղինակին ԱՄԱՆ ԱՈՒՋԻ ԴԵԻԸ, չորս արարնոց թատերգութիւն մը, երկուքն ալ հրատարակուած Շտուտկարտ ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Կարաւանը կ՚անցնի չորուտէն։ Հինգ ուղտ՝ իրենց երկար պախուրցներով իրարու շղթայուած ։ Իսկ կարաւանապետը, յառաջապահ ուղտին վրայ աչտանակուած։ Հինգը կը համրեն աստղեր, կը ծամեն լուսինը, կ՚որոճան գիշերը, իսկ վեցերորդը կ՚արբենայ գիշերներու խորհուրդով։

Արաբական գիշերներ, ինչքան խորախորհուրդ, հզեթով եւ արբեցուցիչ։ Անոնք նման են անյայտին խոր երազուած աստուածային բազիններու, որոնց առջեւ միայն Արաբը գիտէ զոհել ու զոհուիլ, աստուածանալ ու աստուածացընել։ Անոր ներաշխարհին ծորակները կը բացուին ու կը հոսին գիշերը միայն։ Արեւը չորացուցիչ ակ է, լուսինը ժայթքող աղբիւր, մին անդոհանք, ու մեղկութիւն, միւսը՝ կենդանութիւն, ներշնչում ․․․։

Կարաւանապետը աբբեր է իսկապէս։ Իր աչտարակի բարձրութենէն դուրս հողմավար դըդումի մը նման կը հովթիի ետ, առաջ, կարծես, հիմա պիտի իյնայ գետնաթաւալ։ Ուսերուն վըրայ, մետաքսահիւս ծոպերը կը պարեն աջ ու անգամ մը մէկ երեսին, անգամմըմիւսին կ՚երթան անգամ մէկ երեսին, անգամ մը միւսին կ՚երթան, կուգան կենդահար։ Ոտքերը՝ պարապին մէջ կախուած յարաշարժ տապրակներ, իսկ աչքերը ով գիտէ, այդ պահուն ուրեր կը դեգերին ։

Անխուսափելին չուշացաւ վերջապէս։ Արբած սոխակը ծառէն վար ինկաւ յանկարծ, թօթուուած տանձի մը պէս։ Եսեւի շղթան փրթաւ տարան - ջատ։ Օղակները սկսան թաւալիլ խուճապահար ու ցրուիլ աջ ու ձախ։

Երկինքէն ինկած քար մը, կարծէք, կը տարտղնէր երազն ու երազողը եւ անոր ունկնդիրները։ Ուղտերը, իրենց լայնախարիսխ կարկինները բացած, դողահար ու խրտչած, կը փախչէին, իրենց վրայէն թափելով միսերու խնդեցած ալիքներ եւ փաթաթներու մէջ բանտուած Դամասկեան շպարչ ու բեհեզ, շող ու արեւ։

Հովուերգութենէ ետք՝ ողբերգութիւն։ Հօլօ․․․ հօլօ․․․ հօ․․․ լօ․․․ լօ․․․։

Ուղտերը կանգ առին, ճանչնալով ձայնն ու իմաստը այս կանչին, բայց իրենց տարափած աչքերուն խորը, դեռ նստած էր խրտչեցուցիչ ստուերը ուրուականին։ Ան, որ իր վրայէն գետին նետած էր իր տէրը, կարծէք, մեղաւոր ու յանցապարտ, կը դողար միւսներէն աւելի․ աչքերը որոշ կէտի մը սեւեռուն։ Կարաւանապետը փըն - տռեց ու գտաւ զայն անմիջապէս։ Մէկը մեռելի պէս ինկած էր ճամբու եզրին ։

— Ո՞վ ես դուն ։

— Որդի մարդոյ

— Ուսկէ՞ց ․․․ եւ ո՞ւր ․․․

— Հիւսիսէն կուգամ, հարաւ կ՚երթամ ։

— Անո՞ւնդ ․․․

— Լսա,

— Քրիստոնեա՞յ ես թէ հեթանոս ։

— Ոչ մին, ոչ միւսը ․․․

Կարաւանապետը խռովեցաւ։ Հեռաւոր ափերէն ուղեկորոյս ալիք մը կարծէք, զարնուեցաւ իր հոգիին պատերուն։ Քանի մը քայլ ետ․․․ եւ ահա իր դէմ անծանօթ մը, աւազին վրայ ծալլապատիկ, խոնջադէմ, որուն գլխուն վրայ լուսինը արծաթ ու աչքերուն մէջ, աստղերը կայծեր կը ցանէին ։ Այդ խորհրդապատ գանկը, այդ հրակայծ աչքերը, այդ իմաստուն հայեացքը խոնարհեցուցին զինք յափշտակութեան խորանի մը առջեւ ։

— Օտարական, խօսքերդ խորհրդաւոր են, կ՚ուզեմ լսել կրկին ու թափանցել իմաստին․․․ եւ, միասին ճամբորդենք․․․ անօթի՞ ես ․․․։

— Կուշտ եմ արեւով․․․ անօթի եւ ծարաւ՝ ճշմարտութիւնով ։

Լուսնաշխարհի զաւակը, այս խորիմաստ խօսքերէն կրկնապէս այլայլած, անմիջապէս բըպատրաստել կեց թուզ, արմաւ եւ ջուր։

Երբ սովահար ուղեւորը վեր առաւ իր աչքերը, իր դէմը գտաւ քառամեայ լիալուսին մը, որ կը ճառագայթէր գերազանցօրէն գեղեցկատիպ համադրութիւնը լոյսին ու խաւարին։ Կարմրաւուն այտեր, ածխավառ գլուխ, փղոսկրեայ ճակատ, սեւաթոյր կամարներ, ապիտակ մարմին, խաւարածիլ ադուամօրուս, ալացիկ հասակ, սեւալոյս աչքեր, ուսկից կը հոսէր շունչ մը ազնուական եւ բարեհամբոյր ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԵԼԼԷՆ ապստամբները սկսած են յարձակիլ Փթոհիթի, Իլիա եւ Էփթալօ քաղաքներուն վրայ՝ Էպիրոսի նահանգին մէջ: Կառավարական ուժերը միջոցներ ձեռք առած են հոն մղելու համար յարձակողները :

Աթէնքի կառավարութիւնը լուծած է հիւս. Յունաստանի հրամանատարութիւնը և նոյն յանձնած է զօրավար Կոստանդին Վէնթիրիսը : Ներկայ «պատերազմը» կը նկատուի ամբողջ Յունաստանի շահագրգռող դժբախտ երեւոյթ մը եւ ընդհանուր սպասկոյանն է որ հիմա պիտի վարէ զինուորական գործողութիւնները:

ԳՐԱԾ ԼԻՆԻՔ Թէ Մոսկուայի կառավարութիւնը բողոքած է որ ամերիկեան նաւաբաժին մը կը յածէ իտալական ջուրերուն մէջ: Հռոմի կառավարութիւնը հասկցուցած է, իր արտաքին նախարարին միջոցաւ որ Իտալիան անկախութիւն մը ըլլալով ամէն իրաւունք ունի իր նաւահանգիստները հրաւիրելու օտար երկրի մը մարտանաւերը եթէ ուզէ :

ԱՆՑԵԱԼ ՇԱԲԹՈՒ Լիւքսէմպուրկի մէջ գումարուեցաւ խորհրդաժողով մը Պելճիքայի, Հոլանտայի եւ Լիւքսէմպուրկի միջեւ քննելու համար երեք երկիրները շահագրգռող կարգ մը քաղաքական եւ տնտեսական խնդիրներ: Շաբաթ օր խորհրդաժողովին փակման առթիւ երեք կառավարութեանց պատուիրակները միաձայնութեամբ որոշեցին ընդառաջ երթալ արեւմտեան խմբակցութիւն մը կազմելու բրիտանական առաջարկին: Որոշուեցաւ խնդրել Փարիզի եւ Լոնտոնի կառավարութիւններէն որ աւելի թանձրացնել կերպով ներկայացնեն առաջարկը եւ ի հարկին խորհրդաժող մը գումարեն բոլոր շահագրգռուողներուն մասնակցութեամբ :

Բրիտանական արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն մէկը շաբաթ օր հաստատեց այն լուրը թէ անգլիական կառավարութիւնը պատրաստած է նախագիծը դաշնագրի մը որ պիտի ստորագրուի հինգ արեւմտեան պետութիւններէն :

ԵՐԷԿ, Փետրուար 2, Ստալինկրատի փառաւոր յաղթանակին հինգերորդ տարեդարձն էր : 1943ի Փետրուարին էր որ Կարմիր բանակը գերագոյն անձնազոհութեամբ հետ մղեց Հիթլէրի բանակը :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ 1948ի իր զինուորական պիւտճէէն (66000 միլիոն րուբլի) պիտի զեղչէ 2500 միլիոն րուբլիի գումար մը: 1947ին Ռուսիա զինուորական ծախքերու յատկացուցած էր 68500 միլիոն իսկ պետական ընդհանուր ծախքերուն գումարն էր 361.200 միլիոն րուբլի :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Միջդաշնակցային հակակշիռի յանձնաժողովին շաբաթ օրուան նիստին, Ամերիկայի ներկայացուցիչը զօրավար Քլէյ յայտարարեց թէ «Ամերիկան Պերլին մնալու այնքան իրաւունք ունի որքան Ռուսիան»: Այս յայտարարութիւնը պատասխան մըն էր այն համայնավար թերթերուն որոնք վերջերս կը պահանջէին որ Անգլիա եւ Ամերիկա հեռանան Գերմանիոյ մայրաքաղաքէն :

ԱՄԵՐԻԿԱ եւ Իտալիա երէկ բարեկամական դաշնագիր մը ստորագրեցին Հռոմի մէջ : 1923էն ի վեր առաջին անգամն է որ Ամերիկա նման դաշնագիր մը կը կնքէ Իտալիոյ հետ:

1947ին 200.000 Իտալացիներ իրենց երկրէն մեկնած են, 46952 հոգի եկած են Ֆրանսա, 18794 հոգի անցած են Զուիցերիա իսկ 16125 հոգի հաստատուած են Ամերիկա :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ծովային յանձնաժողովը խորհրդարանին ներկայացուցած է տեղեկագիր մը որուն մէջ կը յանձնարարէ եւրոպական երկիրներուն չտալ Մարշըլի ծրագրով նախատեսուած 500 փոխադրանաւերը որովհետեւ Ամերիկա, ինքը, պէտք ունի այդ նաւերուն :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը տեղեկացուցած է ամերիկեան կառավարութեան թէ ներկայիս 301.440 Գերմանացի գերիներ կան Ֆրանսայի մէջ :

ԱՆԳԼԻՈՅ Աշխատաւորական կուսակցութեան ձախ թեւին ներկայացուցիչը, երեսփ. Զիլիաքըս (ծագումով Ֆինլանտացի) կ'ըսէ թէ ներկայ արտաքին նախարարը «վտանգ մըն է մեր երկրին համար»: Պէվին կը ջանայ պատերազմ հրահրել պաշտպանելու համար Ամերիկայի միջամտութեան քաղաքականութիւնը՝ Հելլէն Փաշականներու կողքին, կ'ըսէ Զիլիաքըս: «Արտաքին նախարարը կը ջանայ նաեւ Խորհրդ. Միութեան՝ պատրուակելով թէ այս վերջինը կ'ուզէ տիրապետել ամբողջ աշխարհին: Իրականին մէջ Ամերիկան է որ կը փորձէ տիրապետել, եւ Մարշըլի ծրագիրը մէկ երեսն է այդ քաղաքականութեան »:

ՅՈՒՌԱՁԻԿԱՅ 15 օրուան մէջ պիտի վերացուի Ֆրանքօ-սպանիական սահմանագլուխը որ փակ կը մնար 1946 Մարտ 1էն ի վեր: Արտաքին նախարարութիւնը այս մասին պաշտօնական յայտարարութիւն մը պիտի ընէ շուտով: Հաւանական է որ առեւտրական դաշնագիր մը եւս ստորա-

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ : Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրճարանին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran :

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus :

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն : Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) :

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 Ֆրանք :

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մօցարթ, Ա. Պեհօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուներէն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ժիրայր Փիւսքիւլեան, հօրը անունը Օհնիկ, մօրը Նեվրիկ, եղբայրները Երուանդ եւ Մկրտիչ քոյրը Խօզիկ, որոնք մինչեւ 1927ը կը գտնուէին Մարսիլիա: Տեղեկացնել Պոլսեցի Յարութիւն Գուլապեանի, 10 rue des Minimes Grenoble :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Ֆրանսուհի Օր. Germaine Boulay, 15 rue de Nantes, Paris (19) կը փնտռէ իր բարեկամուհին Օր. Աստղիկ Դուրեան որուն հասցէն էր, մինչեւ քանի մը տարի առաջ, c/o. The Bagdad Guinery Karky, West Iraq. լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել վերոյիշեալ հասցէին:

ՎԻԷՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ Տիկին Քնարիկ Թէրզեանի եւ պարագաներուն իր ամուսնոյն Գ. ՄԱՐՏԻԿ ԹԷՐԶԵԱՆԻ դառնակսկիծ մահուան առթիւ: Այս առթիւ շնորհակալութեամբ ստացած է 500 Ֆր. Տէր եւ Տիկին Գալիկեաններէ :

---

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ
Կը խնդրուի նկատի ունենալ Թուականը

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝ ՄԱՐՏ 8ԻՆ :

գրուի երկու երկիրներուն միջեւ :

ԱԼԳԱՆԻՈՅ խորհրդարանը որոշեց տասը միլիոն ոսկիէն ծախսել 1948ին երկրին տնտեսական կացութիւնը բարելաւելու համար: Այս գումարին 34 առ հարիւրը պիտի յատկացուի ճանապարհաշինութեան, հանքերու շահագործման ինչպէս նաեւ երկաթուղիներու շինութեան :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Աշխատանքի Դաշնակցութեան վարչական մարմինը որ ժողով կը գումարէր անցեալ շաբթու Մայամիի մէջ (Ֆլորիտա) մասնաւոր զեկոյցով մը կը յայտարարէ թէ Ռուսիա պատերազմ կը պատրաստէ Ամերիկայի դէմ եւ այս վերջինը պարտաւոր է վերաքննել իր արտաքին քաղաքականութիւնը: «Խորհ. Միութիւնը շողեկինդ կ'աշխատի հիւլէական զէնքեր պատրաստելու եւ յարձակելու, կ'ըսէ զեկոյցը :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնը Զորեքշաբթի 4 Փետրուար, ժամը 8.30ին, ակումբի սրահը 78bis rue Rabelais: Նիւթ՝ «Հայաստանի համայնավարացումը» : Դասախօս ընկեր Կ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ: Սիրով կը հրաւիրուին ներէց ընկերները, Կապոյտ Խաչուհիները եւ բոլոր Հայերը անխտիր :

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 12 խումբերը ընդհանուր ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ իրենց համապատասխան եւ սովորական հաւաքատեղին հետեւեալ օրերը: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Շատ կարեւոր օրակարգ :

ԳՈՄՈՆ, Քրիստափոր, հինգշաբթի 5Փետր.:
ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Գիւլխանդանեան, ուրբաթ 6 Փետրուար :
ՔԱՂԱՔ, Ռոստոմ, հինգշաբթի 5 Փետրուար :
ՍԷՆԹ ԱՆՆ, Քեռի, չորեքշաբթի 4 Փետրուար:
ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, հինգշաբթի 12 Փետրուար :
ՍԷՆ ԺԷՐՈՄ, Աղբալեան, ուրբաթ 20 Փետր.:
ԼԷ ՇՕԼԻՎ, Օհանջանեան, չորեքշաբթի 11 Փետրուար :
ԷՔՍ ԼԷ ՄԻԼ, Համազասպ, Կիր. 8 Փետրուար:
ԼԱ ՍԻՈԹԱ, Հրայր, Կիրակի 8 Փետրուար:
ԿԱՐՏԱՆ, Կիրակի 15 Փետրուար :

Հ. Յ. Դ. ՌՈՄԱՆԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ վիճաբանական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս չորեքշաբթի 4 Փետրուար, ընկեր Վարուժան Խուպիկեանի բնակարանը, սովորական ժամուն:

Կը դասախօսէ ընկեր Ա. Պօյաճեան :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ընդհանուր ժողովը, հինգշաբթի 5 Փետրուար, ժամը 9ին, Sociétés Savantesի G սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դաս 8—9:

ԳՏՆՈՒԱԾ.— «Յառաջ»ի վերջին թիւերուն մէջ փնտռուած Թիւթիւնճեան ընտանիքը կը գտնուի Քլէրմոն Ֆէրան եւ այս առթիւ փնտռողները որպէս շնորհակալութեան պարտք 1000 Ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ին :

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ : Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ :

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13[e]
Le Gérant : A. NERCESSIAN

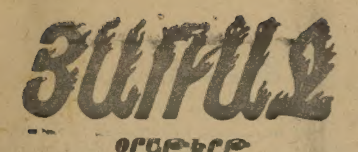

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, Ճամս. 650, Արտ. 15 տող. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mercredi 4 Février 1948 Չորեքշաբթի 4 Փետրուար
Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année No 5257-Նոր շրջանի թիւ 866 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ՀԱԿԱԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄՈԼԵԳԻՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

Պոսթընի «Հայրենիք»ը այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ կը գրէ.—

Վերջին քանի մը շաբաթներուն հակադաշնակցական մոլեգին պայքար մը ծայր տուած է ոչ միայն հոս՝ Ամերիկայի մէջ, Գալիֆորնիայէն մինչեւ Նիւ Եորք, Պոսթըն, մինչեւ Պուէնոս Այրէս, այլեւ ամէն տեղ, Եգիպտոս, Ֆրանսա, Սուրիա, Լիբանան, Իրաք, Իրան, Յունաստան եւ այլուր:

Ի՞նչ է պատահած, նոր ոճիրնե՞ր արդեօք, անմեղներու արեան հոսո՞ւմ, որոնք ուր ալ տեղի ունենան, Գամչաթքայէն մինչեւ Հոթէնթոթներու աշխարհը, վերջ վերջը պիտի փաթթուին Դաշնակցութեան վզին: Ոչ: Այս անգամ հակադաշնակցական նոր ճիհատի շարժառիթը ոճիրներ չեն. բայց Դաշնակցութիւնը վերջերս ուրիշ մեղք մը գործած է, աւելի ծանր, անքաւելի, քան աշխարհի բոլոր ոճիրները: Նոր իրողութեանց լոյսին տակ ան իր դիրքը ճշդած է այս օրերուն կատարուող ներգաղթին հանդէպ: Եւ Դաշնակցութեան այս ընթացքը հիմա կ'որակուի կռիւ ներգաղթի դէմ, կռիւ Հայաստանի դէմ. ոմանց կարծիքով ալ Դաշնակցութեան այս ընթացքը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ «գաղութապաշտութիւն» ընդդէմ «հայրենապաշտութեան»:

Բայց միթէ՞ վերջին երկու տարիներուն ալ Դաշնակցութեան ընթացքը նոյնը չէ եղած: 1946 եւ 47 թիւերուն, երբ Դաշնակցութիւնը ամէն տեղ, մամուլով ու բեմով, Ներգաղթի մասին կը խօսէր, իր ընկերներն ու համակիրները կը մղէր զոհաբերութեան, երբ Գալիֆորնիոյ մէջ Դաշնակցական Արփ. Սեդրակեանները տասնեակ հազարներով կը մասնակցէին ներգաղթի հանգանակութեան եւ իրենց ամիսներու խանդավառ նուիրումով ու քրտնաթոր աշխատանքով պատճառ կը դառնային ու հարիւր հազարներ հոսէին Բարեգործականի գրասենեակը, երբ նոյնը տեղի կ'ունենար Տիթրոյիթի մէջ եւ այլուր եւս՝ դարձեալ մեր ընկերներու աջակցութեամբ, նիւթական նըւէրներով, գրչի ու խօսքի ուժով, այդ օրերուն ալ միթէ՞ մենք նորէն հականերգաղթ չէինք, միթէ՞ հակահայաստանեան չէինք, կամ հայրենիքի ու ժողովուրդի դէմ դաւադիրներ չէինք: Այդ օրերուն, երբ մեր ընկերները կը գործէին ու կը զոհէին, իսկ երդուեալներու խումբ մը, գիշերը ցերեկին խառնած, մաղձ կը թափէր մեր վրայ, ոչ մէկ ձայն բարձրացաւ զգաստութեան հրաւիրելու թունաւոր լեզուները: Այդ օրերուն Բարեգործականի կեդրոնն իսկ, որու նախաձեռնած շարժման նպաստեցինք այնքան անվերապահ ու զմայլելի սիրով մը, անգամ այդ Բարեգործականը, իր ականջները խցած, սիրտն ու հոգին շղթայի զարկած, ոչ մէկ շարժում փորձեց խուժանին դէմ: Կը հարցնենք. հիմա կացութիւնը ինչո՞վ է փոխուած երէկ հակահայաստանեան էինք. այսօր նոյնը. բայց խուժանը այսօր աւելի մոլեգնած մեր դէմ:

Հիմա, Դաշնակցութիւնը այնքան է փոխուեր, որ անգամ լէվանթէններ, իրենց ամբողջ կեանքը Պոսթընի, Նիւ Եորքի ու Փարիզի պողոտաներուն ու սրճարաններուն մէջ անցուցած մարդիկ, կը յաւակնին հայրենասիրութեան դասեր տալ անոր, գաղութներու կարճատեւ կեանքի եւ սեփական հայրենիքի արժէքի մասին խօսիլ. Ռոստոմներու, Քրիստափորներու ու Զաւարեաններու Դաշնակցութիւնը, որուն ամէն օր հայհոյեր են ու դերեզմանել փորձեր, բաղդատել այսօրուան Դաշնակցութեան հետ. հիմա այս գոյնզգոյն հայրենասէրները, Ակնունիները կ'ողբան եւ անոր Դէպի երկիր կոչը կը հրատարակեն: Դաշնակցութեան մէջ պէտք է մարդիկ մեռնին կամ դուրս գան անկէ, որպէսզի մեր հակառակորդներու աչքին արժէք դառնան: Այսօր Ակնունին անուանի հրապարակագիր ու մեծ հայրենասէր է եղեր, մինչ երէկ ան գոյութիւն իսկ չունէր...:

★

Ինչպէս երէկ, այսօր ալ հայ ժողովուրդի հաւաքումը իր հայրենիքին մէջ է ու կը մնայ Դաշնակցութեան քաղաքական դաւանանքը:

1921 թուէն ի վեր ներգաղթ ենք պահանջեր, ու միաժամանակ յամառօրէն պահանջեր մեր հայրենիքի ներքին սահմաններու ընդլայնում. Ախալքալակ, Ախլցխա, Ղարաբաղ, Շարուր, Նախիջեւան եւայլն, որոնք գերազանցապէս հայկական հողեր են, ըսած ենք որ պէտք է դարձուին Հայաստանին, որպէսզի հայութիւնը հողի պակասէ չխեղդուի, որպէսզի ան չթողու իր բոյնը ու հեռանայ ուրիշ աշխարհներ, որպէսզի արտասահմանէն ներգաղթող Հայերու համար ալ տեղ բացուի մեր հայրենիքի մէջ: Մեր ձայնը չլսուեցաւ, դժբախտաբար, ոչ միայն պտղունց մը հող չաւելցաւ մեր հայրենիքի վրայ, այլեւ, Խորհրդային իշխանութիւնը մեր արեամբ ձեռք բերուած Զանգեզուրի մէջ ստեղծեց քրտական ինքնավարութիւն մը: Հետեւանքը եղաւ այն որ Զանգեզուրի Հայը եւս սկսաւ թողուլ իր լեռները եւ անցնիլ Բագու, Հիւսիսային Կովկաս եւ այլուր: Ու այսօր ալ դժբախտաբար կը շարունակուի այդ արտագաղթը Հայաստանէն:

ՆԻՍԻ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԸ

Ալիքն ամբոխ, ժխորին մէջ թաթաւուն,
Կը փռփռըրի, կը կաքաւէ, կը ցընծայ,
Խայտաբղէտ հոպիտը սա անանուն՝
Ժըպիտն է դրեր իր դառնութեանը վըրայ:

Խաւաքարտէ ժոստու արքայ մ'է բազմեր
Գահն իր սահուն: Կը քըրքըջայ լըրիկ ան.
Վարն ոտքին տակ, շուրջպարին մէջ դիմակներ
Քիչ մը հաճոյք ու պուտ մը խինդ կը մուրան:

Եկեր է հոս, շալկած իր բեռը ցաւի,
Ամբոխն՝ որուն կարօտն երկար բոպաեց
Ճառագայթին ու երկինքին այս ծաւի:

Կ'ուզէ նետել տառապանքն որ իրըր ցեց
Կրծեց հոգին երջանկութեան ծարաւի.
Արդ կ'արձակէ լիահագագ կանչն իր մեծ:

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷԶ

ԵՐԵՔ ՄԻԼԻՈՆ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Երկուշաբթի գիշեր, Գերմանիոյ բրիտանական եւ ամերիկեան գօտիներու երեք միլիոն աշխատաւորները գործադուլ հռչակեցին: Բանթողները տարբեր պահանջներ ներկայացուցած են զանազան շրջաններու մէջ:

Բրիտանական գօտիին «թեթեւ աշխատաւորները» գործադուլ հռչակած են որովհետեւ կը պահանջեն ծանր աշխատանք կատարողներուն ուտելիքի բաժնեչափը: Իսկ Հանովըրի մէջ, բանուորները օրավարձի յաւելում կը պահանջեն:

Դիտել կը տրուի որ գործադուլը իրականին մէջ ուղղուած է ոչ թէ Դաշնակից իշխանութեանց այլ գերմանական իշխանութեանց դէմ որոնք պէտք եղած կանոնաւորութեամբ չեն կատարած ուտեստեղէններու բաշխումը:

Գործադուլը պիտի տեւէր միայն մէկ օր: Ամերիկեան եւ անգլիական իշխանութիւնները չեն միջամտած:

5000ՆՈՑՆԵՐԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԷՆ ՔԱՇՈՒԵՑԱՆ

Համաձայն կառավարութեան հրահանգներուն երկուշաբթի եւ երեքշաբթի միլիոնաւոր Ֆրանսացիներ դրամատուներուն կամ պետական զանազան գրասենեակներուն յանձնեցին իրենց 5000 ֆրանքնոց թղթադրամները:

Հաւանական կը նկատուի որ կառավարութիւնը կարճատեւ պայմանաժամ մը եւս տայ՝ փոխանակութեան համար որովհետեւ կարելի չեղաւ գոհացնել բոլոր դիմողները:

Ինչպէս արդէն գրած էինք, կառավարութիւնը տակաւին ոչ մէկ յայտարարութիւն չէ ըրած թէ վերադարձուած թղթադրամներուն փոխարժէքը ինչ ձեւով, կամ երբ, պիտի վերադարձնէ:

★ Հանրապետութեան խորհուրդը երկուշաբթի օր 91ի դէմ 188 ձայնով քուէարկեց ոսկիին ազատ առեւտուրին օրինագիծը: Հակառակ քուէ տուին համայնավարները:

★ Ոսկին ինչպէս նաեւ օտար թղթադրամներու վաճառումը պաշտօնապէս սկսաւ Փարիզի սակարանին մէջ: Տոլարը կ'արժէր 311 ֆրանք, մինչդեռ պաշտօնական սակն է 214 ֆրանք: Փորթուգալեան էսկուտօն բարձրացաւ 1242ի:

Մոսկուա կը շարունակէ բողոքել

Մոսկուայի կառավարութիւնը դիւանագիտական անարիւն յարձակողական մը բացած է Ամերիկայի դէմ:

Անցեալ շաբթու յուշագիր մը ներկայացուցած էր Ուաշինկթընի կառավարութեան բողոքելով թէ ամերիկեան նաւարմին մը կը յածի Միջերկրականի ջուրերուն մէջ, միեւնոյն ատեն օգտագործելով իտալական նաւահանգիստները՝ պարենաւորումի համար: Անցեալ շաբաթ օր խորհրդային կառավարութիւնը ուժգին բողոքագիր մը ներկայացուց Թէհրանի կառավարութեան բողոքելու համար որ ամբողջ Իրանը վերածուած է ամերիկեան զինուորական խարիսխի մը եւ ներկայիս նոր ամրութիւններ կը շինուին ռուսեւիրանեան սահմանին երկայնքին:

Բողոքագիրը կը պարունակէ հետեւեալ ամբաստանութիւնները.—

Ա.— Իրան ամրութիւններ կը շինէ Ամերիկացի զինուորականներու հսկողութեան տակ:

Բ.— Իրանական սպայակոյտին օժանդակ ամերիկեան զինուորական մարմին մը յատակագիծ մը պատրաստած է՝ երկրին չորս կողմը նոր օդակայաններ շինելու կամ գոյութիւն ունեցողները վերանորոգելու համար:

Գ.— Շատ լուրջ աշխատանքներ կը կատարուին սահմանամերձ շրջաններուն մէջ օդանաւային խարիսխներ շինելու համար:

Դ.— Վերջերս շատ յաճախադէպ են ամերիկեան օդանաւերու քննական թռիչքները ռուսեւիրանական սահմաններուն վրայ: Երեւութապէս այդ թռիչքները կը կատարուին իրանական բանակին «ստրատեգիական» ուժերը քննելու դիտաւորութեամբ, բայց իրականին մէջ օդանաւորդները կը լուսանկարեն սահմանին զինուորական շինութիւնները:

Վերոյիշեալ ամբաստանութիւնները հիմնաւորելու համար, խորհրդային կառավարութիւնը դիտել կու տայ թէ Իրան մեծ քանակութեամբ զինուորական մթերք կը ստանայ Ամերիկայէն եւ մեծ զարկ կը տրուի Իրանի զինուորական ճարտարարուեստին զարգացման, միշտ ամերիկեան օժանդակութեամբ: Յուշագիրը կ'աւելցնէ նաեւ որ ընդարձակ օդակայան մը կը շինուի Քումայի մէջ եւ կը շարունակէ.— Խորհ. կառավարութիւնը կ'ուզէ յիշեցնել թէ այս երեւոյթները աններդաշնակ են 1921ի փետրուար 26ին կնքուած դաշնագրին հետ որուն վրայ հիմնուած է երկու դրացիներու բարեկամութիւնը: Ուստի կը սպասէ որ Իրանի կառավարութիւնը անյապաղ քայլեր առնէ դարմանելու համար այս անբնական կացութիւնը»:

Ուաշինկթընի արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն մէկը յայտարարեց երկուշաբթի օր թէ եղած ամբաստանութիւնները բոլորովին անհիմն են: Ամերիկա երկու առաքելութիւններ ունի Իրանի մէջ, ըստ պաշտօնատար ընդամէնը 26 սպայ որոնց պարտականութիւնն է մարզել Իրանի ոստիկանութիւնը՝ համաձայն հրապարակուած դաշնագրի մը:

★ Միացեալ Նահանգներու արտաքին փոխ-նախարարը, այս առթիւ, յայտարարեց թէ անհիմն են Մոսկուայի այն ամբաստանութիւնները թէ ամերիկեան նաւարմինի մը ներկայութիւնը կը բռնաբարէ իտալական դաշնագրին տրամադրութիւնները: Շատ սովորական երեւոյթ է որ անկախ պետութիւններ այս կարգի այցելութիւններ արտօնեն իրարու, աւելցուց նախարարը:

Ամերիկա եւ Իտալիա դաշնագիր մը ստորագրեցին

Ինչպէս արդէն հաղորդած էինք մեր նախորդ թիւով, երկուշաբթի օր Ամերիկա եւ Իտալիա բարեկամական եւ առեւտրական դաշնագիր մը ստորագրեցին Հռոմի մէջ:

Դաշնագրին առեւտրական յօդուածները չեղեալ կը յայտարարեն 1937ի կնքուած պայմանագրութիւնը որ, իր կարգին, կը փոխարինէր 1871ի առաջին դաշնագիրը:

Ներկայ փաստաթուղթը կը պարունակէ հետեւեալ յօդուածները.—Ա. Պայմանադիր կողմերը յանձն կ'առնեն յարգել փոխադարձ հաւասարութեան սկզբունքը իրենց քաղաքացիներուն, ընկերակցութեանց եւ առեւտրական հաստատութեանց նկատմամբ. Բ.— Մաքսային նպաստաւորեալ պայմաններ ի գործ դնել իրարու հանդէպ: Գ.— Ազատօրէն իրարու տրամադրել երկու երկիրներու նաւահանգիստները: Դ.— Լուրերու փոխանակութեան ազատութիւն տալ իրարու եւ գրաքննութեան չենթարկել հեռագրական զեկոյցները:

ՓԱՐԻԶԻ փապուղիին եւ հանրակառքին տոմսակները առայժմ յաւելում պիտի չկրեն:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՍԱՍՏԸ ԵՐԵՒԱՆԻ...

(ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԴԷՊԻ ՀԻՆ ՕՐԵՐԸ)

Բ.

Խօսքը Ե. Տէր Մինասեանի դրչին պատկանող այն 56 էջնոց գրքոյկի մասին է — «Ոսկեդարի Հայ Գրականութիւնը» — որ 1947ին լոյս տեսաւ Երեւանի մէջ:

Եւ լոյս տեսաւ, ընդգծուած տողերով յիշատակենք հոս, կարգադրութեամբը Հայաստանի Գիտութեանց Կաճառի Նախագահութեան, փրբեւ Կաճառի Գիտական Պրոպագանդայի Խորհուրդի հերթական հրատարակութիւններէն մէկը: Աւելին: Գրքոյկի պատասխանատու խմբագիրն էր Հայաստանի այժմու վարչապետը՝ Ս. Կարապետեան, որ թէ Գիտութեանց Կաճառի խակական անդամ է եւ թէ Գիտական Պրոպագանդայի Խորհուրդի նախագահ:

«Ցեղապաշտութեան» եւ «ազգայնամոլութեան» դէմ այսքան երաշխիքներ ունենալով հանդերձ — Գիտութեանց Կաճառի Նախագահութիւն, Գիտական Պրոպագանդայի Խորհուրդ եւ պատասխանատու խմբագիր յանձին երկրի վարչապետի... — «Ոսկեդարի Հայ Գրականութեան» հեղինակը, այնուամենայնիւ, կը պատուհասուի այսօր:

Միայն Ե. Տէր Մինասեանը չէ, ի հարկէ, որ բազմած է ամբաստանեալի աթոռին վրայ:

«Հայկոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի լիակատար նիստին մասնակցողները քննադատած են Խորհրդային Գրագէտներու Միութիւնը, որ... ժամանակին մերկացուցած եւ դատապարտած չէ Հայաստանի Գիտութեանց Կաճառի շարք մը հիմնարկներու աշխատութեանց մէջ տեղ գտած քաղաքական սխալներն ու ազգայնամոլ խեղաթիւրումները» («Պրավտա», 21 Սեպտ. 1947):

Ցայտնի է, որ պատերազմի ահաւոր տարիներուն Խ. Միութեան վարիչները ակամայ եւ հարկադրաբար կոչ ըրին երկրի բոլոր ժողովուրդներու հայրենասիրական զգացումներուն՝ իրենց գաժան եւ հզօր ախոյեանին՝ Գերմանիոյ հետ չափուիլ կարենալու համար:

Այդ օրերուն անոնք այդ ժողովուրդներու հայեացքը դարձուցին դէպի իրենց պատմական անցեալը՝ հոնկէ ոգեւորիչ դէմքեր, դէպքեր ու դրուագներ քաղելու եւ անոնցմով կռուող բանակները խանդավառելու համար:

Նոյնը եղաւ նաեւ մեր հայրենիքին մէջ, ուր նոր փայլով իրենց դիրեզմաններէն կրկին կենդանի կոչուեցան հայութեան ճշմարիտ առաջնորդները, մեր անցեալ պատմութեան քաղաքական եւ հոգեւոր անմեռ դէմքերը՝ Արա Գեղեցիկ, Մեծն Տիգրան, Պապ Թագաւոր, Վարդան Մամիկոնեան, Սահակ եւ Մեսրոպ, Փաւստոս Բիւզանդ, Ղազար Փարպեցի, Կորիւն եւ Եղիշէ, Եզնիկ Կողբացի, Նարեկացի, Աբովեան, Նալբանդեան, Րաֆֆի, Վարուժան, անգամ Սիամանթօ, Ահարոնեան, եւայլն, եւայլն:

Պատերազմը վերջացած ըլլալով՝ Խ. Միութեան յաղթանակով, խորհրդային վարիչները այս անմեռ դէմքերու կարիքը այլեւս չեն զգար, ուստի եւ կ'ուզեն զանոնք կրկին գերեզման դնել:

Ընդարձակ գրադատականի մը մէջ գնահատականը տալով խորհրդահայ գրիչներէն Նաիրի Զարեանի գրական վաստակին, ռուս գրական քննադատներէն Վ. Կիրպոտին «Օքտեաբըր» (Հոկտեմբեր) ամսագրին մէջ կը նկատէ.

«Նաիրի Զարեան իր ստեղծագործութեան մէջ չափազանց տարուած է պատմական նիւթերէ, պարագայ մը, որ ընդհանրապէս բնորոշ է Հայաստանի համար եւ որ առանձին ուժգնութեամբ արտայայտուած է մասնաւորաբար հայ գրականութեան մէջ» («Օքտեաբըր», 1947, գիրք 10րդ, էջ 161):

Կիրպոտին կը կրնէ այն, ինչ որ իրմէ առաջ յանուն Համամիութենական Կոմկուսի Կ. Կոմիտէի ըսած էր արդէն Պոլիտբիւրոյի անդամներէն Ժտանով, իր ծանօթ զեկուցման մէջ.

«Նա (Կ. Կոմիտէն.— «Յ.») մեզ առաջադրում է վերից վար վերանայել գործերը,— խորհրդահայ գրողներու երկրորդ համագումարին կը յայտարարէր Դերենիկ Դեմիրճեան,— եւ, ենթարկուելով սուր, սկզբունքային քննադատութեան՝ վճռականապէս վերազինուել գրականութեան նոր վերելքին անցնելու համար: Ո՞րն է այդ նորը: Նախ՝ դա բարձր, կոմունիստական իդէականութիւնն է, մարտնչող իդէականութիւնը, որը իմաստաւորում է իրականութիւնը լենինեան ստալինեան փիլիսոփայութեամբ, դա կեանքը պատմականօրէն ըմբռնելու, սոցիալիստական ռեալիզմի մեթոդով լուսաբանելու եւ կեանքը փոխելու տենդեցն է» («Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ», Երեւան, 1946, գիրք 9—10, էջ 198):

— «Դարձիր, կարուսել, դարձիր, ես քո երգը վաղուց եմ լսել»,— պիտի ըսէր բանաստեղծը:

Հին, մղձաւանջային օրերը կրկին կը վերադառնան կարծես՝ «կոմունիստական իդէականութեան» սարսափները մեր չքնաղ Հայրենիքին մէջ վերստին տարածելու համար...

Բայց մենք չաւարտեցինք:

Խօսեցանք անդրադառնալ պատժարկումի այն նոր ձեւին, որ այժմ կը գործադրուի համայն Խ. Միութեան, որ ըսել է՝ նաեւ Հայաստանի մէջ:

Երկրի մեծագեղեցիկ իշխանաւորը՝ Հայկոմկուսի առաջին քարտուղարը՝ Գրիգոր Արութինով՝ Կեդր. Կոմիտէն լիակատար նիստի կը հրաւիրէ, ուր, երկրորդելով Համամիութենական Կոմկուսի Կեդր. Կոմիտէի մեղադրանքները, իր հերթին կը վկայէ, որ, այո, Հայաստանի Կոմկուսի Կեդր. Կոմիտէն իր աշխատութեան մէջ ունեցած է «լուրջ թերիներ», «տկար դաստիարակած է կուսակցական աշխատաւորները», կանխապէս «միջոցներ ձեռք առած չէ կուսակցական մեքենան ամրացնելու պատրաստուած եւ քաղաքականապէս հասուն աշխատաւորներով», անգամ Կեդր. Կոմ.էն որոշ թիւով վարիչներ «ետ մնացած են իրենց քաղաքական պատրաստութեան եւ մշակութային զարգացման մէջ եւ այլեւս չեն ապահովեր տրակեալ կուսակցական ղեկավարութիւնը, այլ կը տարուին գործամոլութեամբ, վարչարարութեամբ եւ նենգափոխութեամբ խորհրդային եւ տնտեսական հաստատութեանց մէջ», եւայլն:

«Պրավտա»յի տեղեկատուութենէն կը պարզուի, որ այս մեղադրանքները կրկնած է անգամ Կոմկուսի քարտուղարներէն ընկեր Գրիգորեան:

«Ընկեր Գրիգորեան մատնանշեց գաղափարաբանական ճակատի վրայ տեղի ունեցած սխալներուն պատճառները,— Երեւանէն կը հեռագրէ իր թերթին «Պրավտա»յի թղթակիցը, — սակայն հարկ չտեսաւ խոստովանելու իր իսկ սխալները» («Պրավտա», 26 Սեպտ. 1947):

Ուրեմն ծանր սայթաքումներ ունեցած են անգամ Արութինովի անմիջական գործակիցները, բուն իսկ Կ. Կոմիտէի քարտուղարները:

Նոյն մեղադրանքները՝ նաեւ պետականգծով:

Ի ներկայութեան Հայաստանի առաջին պետական պաշտօնատարին՝ վարչապետ Սահակ Կարապետեանի՝ կը յայտարարուի, որ խորհրդային վարիչներու պատրաստութեան գործը ձգուած է «ինքնահոսի» եւ այս «անփութութիւնը» բերած է այն բանին, որ այդ վարիչներէն ոմանք, «որոնց կարգին նաեւ հանրապետութեան որոշ նախարարներ, ետ մնացած են իրենց քաղաքական պատրաստութեան մէջ եւ ի վիճակի չեն ստանձնած գործը վարելու»:

Այս ապիկարութեան մէջ բռնուած է մասնաւորաբար լուսաւորութեան նախարարը, որուն ենթակայ հաստատութիւններէն մէկուն՝ Գիտութեանց Կաճառին շուրջ կը դեգերի Ե. Տէր Մինասեան — «ազգայնամոլ» եւ «յետադէմ» հեղինակը «Ոսկեդարի Հայ Գրականութիւնը» գրքոյկին — որ յանդգնած է ոսկեդար տեսնել հայ ժողովուրդի հնագոյն անցեալին մէջ եւ իր այս «կեղծ - գիտական աշխատութիւններով» չփոթեցնել ընթերցողները եւ դժուարացնել հայ ժողովուրդի պատմութեան ճշգրիտ ուսումնասիրման գործը», եւայլն, եւայլն:

Մանկութեան...

Մանուկ գիրքուս լուսադէմ տողում,
Վայրկեան մը եկո'ւր, ու տես թէ ինչպէս,
Շրթեդ շփնուածքիդ քնքոյշ վարդգէս,
Հովերէն խարխուլ՝ հիմա կը դողան,
Ու ամպեր դիզուած ճակատին վրան...:

Ըսպասումիս մէջ սեմին վրայ լուռ,
Իջի'ր թէ, յանկարծ, երեւնայիր դուն՝
Ցուրտի մազերուդ խաղը փուպրուն,
Խառնած արեւուն շողերուն փրփուր,
Ու ձայնէդ յորդէր այս շէնքը թափուր...:

Ողողէի քեզ գրկիս մէջ առած,
Կարօտովը խենդ հեկեկանքներուս,
Անօթի հոգւոյս թռիչքը անյոյս,
Թեւ առնէր նորէն ծիծաղէդ արծարծ,
Ձմրան մէջ բողբոջ ծաղկի պէս յանկարծ...:

Մայթերուն յառած բիբերքս անքուն,
Գըտնայիր դարձեալ իրենց հեռադէտ
Ցայտքը աստղէ աստղ, ու լոյսին յաւէտ
Ծարաւ նայուածքիս վարագոյրը գոց,
Բացուէր զերդ խորան պերճ ու լուսազօծ...:

Ու տեսիլքը հին ձեւ առնէր հեռուն,
Երի'զներուն մօտ ոսկի կրակին,
Ու պահ մը դադրէր վազքը աւազին,
Սրուակէ սրուակ կեանքիս ժամերուն,
Ու զիս մոռնայի քեզմով օրօրուն...:

Կուրծքիս տակ ծածուկ ճըխանքովս անհուն,
Լըսէի ձայնըդ անապակ ու շէն,
Ամէն մէկ կողմէն ու ամէն խորշէն,
Արձագանգը գար հին հին օրերուն,
Անուն'դ կանչով այնքա զեղուն...:

Ու ամէն կանչէն մարմնանար փակյն,
Հոգիիս շուրջը ծըփալով անդորր,
Դէմք մը մտերիմ ու հոգեհատոր,
Ու մեռնող օրուան լոյսերուն հանգոյն,
Անոնք գըրկէին կեանքիս խրիկուն...:

Սակայն կը սոսկամ. մահը մի գուցէ,
Նախանձովը իր՝ լոյսին ու այգուն,
Լարէ իր անգութ թակարդը թաքուն,
Ու իր բաւիղին մէջ անել՝ խոցէ,
Դէպի քեզ իղձիս թռիչքը բոցէ...:

Բայց դուն պիտի գաս, գիտե'մ անկասկած,
Ու հողըս անշուք՝ յուշերէդ զուարթ,
Պիտի վերըստին դառնայ խիթ ու վարդ,
Զի գալ ուններու յարութեան դիմաց,
Մահըն է՝ անզօր, յաւէտ պարտուած...:

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ Հ. Յ. Դ., Կապոյտ Խաչի եւ զանազան կազմակերպութեանց գաւառի կոմիտէներէն եւ մարմիններէն որ ժողովներու եւ հանդէսներու ազդերը խմբագրատուն հասցնեն թուականէն առնուազն երեք օր առաջ:

«Անուշ»ին առթիւ

Իրաւ ալ շատ անուշ էր «Անուշ»ը եւ հոգեկան մեծ վայելք մը՝ հայ թատրոնն ու հայ երգը սիրողներուն համար:

Մեծ թիւով հայրենակիցներ լեցուցած էին սրահը: Ինչու եկած չըլլային, եւ ինչու պատահէր հակառակը, քանի որ բոլորիս պարտականութիւնն է ոչ միայն նիւթապէս՝ այլեւ բարոյապէս քաջալերել արուեստագէտ մը որ մերն է եւ քաջալերել միանգամայն արուեստաէր այն երիտասարդութիւնը որ նուիրուած է հայ երգին եւ ու հայ բեմին:

Պարթեւեան, սիրողներու իր խումբով մեծ յաջողութեամբ ներկայացուց Յովհաննէս Թումանեանի այդ գործը:

Սիրողներու շարքէն իրաւամբ դուրս կը մընային Օրիորդ Վարժապետեան (Անուշ), Գրիգոր Մէհթէրեան (Սարօ) եւ Վաղինակ Ալթունեան (Մօսի): Երեքն ալ լաւագոյն կերպով կատարեցին իրենց դերը:

«Անուշ»ի երգերը, հակառակ որ ունին բաւական դժուարին անցքեր, շատ հեշտ էին առ հասարակ բոլոր դերակատարներուն շրթունքին վըրայ ու շատ ներդաշնակ:

Հաճելի էր Օր. Վարժապետեան իր տաք ձայնով եւ մաքուր արտասանութեամբ եւ արուեստագիտուհիի իր ձիրքերով:

Ուրախ ենք որ մենք ալ առիթը ունեցանք գընահատելու Մարսիլիաբնակ մեր հայրենակցուհին եւ սրտանց ծափահարելու զինքը:

Գրիգոր Մէհթէրեան աւելի յաջող էր այս անգամ իր երգերով եւ իր խաղարկութեամբ: Իր յաջողութիւնը հաւանաբար հետեւանք էր այն իրողութեան որ իրեն օժանդակ ունէր Օր. Վարժապետեանի առաւելութիւններով օժտուած մէկը:

Վաղինակ Ալթունեան, մեր «Գէր»ապատիւը, յաջող էր իր Մօսիի դերով:

Անարդար պիտի ըլլար մոռնալ Անուշի մայրը Տիկին Սէտէֆճեան, գիւղապետ ծերունին Սուրէն Տէմիրճիպաշեան եւ «անցորդ» Նորահաս Մինասեան որոնք իրենց դերերը կատարեցին յաջողութեամբ:

Օրիորդներ Աստղիկ Քէօսէեան եւ Անայիս Աղամեան Համբարձման տեսարանին մէջ յարմար բաժիններ ունէին:

Հանդէսին գլխաւոր դերերը ստանձնող վերոյիշեալներուն իրենց դերերը ուսուցանող եւ երգերուն դժուարին մասերը յաջողութեամբ ղեկավարող Ա. Պարթեւեան, ապահովաբար ինքն ալ նուազ գոհ մնացած է երգչախումբէն, որ դժբախտաբար քանի մը անուշադրութեամբ չկրցաւ ներդաշնակ ընկերանալ նուագախումբին:

Երգչախումբին անդամները աւելի բարեխիղճ վերաբերում պէտք է ունենան գործին եւ իրենց ղեկավարին հանդէպ, եւ շատ լրջօրէն հետեւին տրուած դասերուն: Կրնան այդ բանը ընել մանաւանդ որ յաճախ եւ աւելի դժուար անցքերու մէջ անթերի կերպով հետեւեցան երաժշտութեան:

Ի՞նչ կրնայ ընել ղեկավար մը որ ծանրաբեռնուած երգերուն եւ ներկայացման կազմակերպութեան դժուարին գործով, պարտաւոր է, ի գին ամէն բանի, գործին նիւթական ու բարոյական յաջողութիւնն ալ ապահովելու:

Բազմաթիւ են այդ աշխատութիւնները իրենց տեսակով եւ կրնամ ըսել յուսահատական: Մեծ ճիգ թափուած է այդ ուղղութեամբ եւ կատարուած են աշխատանքներ որոնք ղեկավարի մը գործը չեն երբեք :

Ինչո՞ւ չունենալ այսքան խոշոր թիւ մը կազմող գաղութահայութեան մէջ, յատուկ մարմին մը, բաղկացած դեղարուեստասէր անձերէ, որոնք իրենց աջակցութիւնը բերին գոնէ տարին մէկ անգամ. այսպիսի գեղեցիկ առիթներու: Ես ալ ճանչցած եմ դառնութիւններն ու դժուարութիւնները այս տեսակ գործերու մէջ երբ ունէի աշխարհիկ երգերու երգչախումբ եւ կը զգամ թէ ինչ աշխատանք տարուած է այդ ներկայացումը կատարեալ ընելու համար :

Կը լսեմ՝ թէ հարուստ ճանչցուած անձեր մերժած են նոյնիսկ Անուշի տոմսակը գնելու:

Ներկայացման ազդը կարդացինք միայն այս օրաթերթին մէջ: Հարցնէինք թէ «միւսը» ինչո՞ւ յարմար չնկատեց հրատարակել :

Այս առթիւ կոչում կ'ընեմ բոլոր արուեստասէր բարեկամներուս որ ընդառաջ երթալ առաջարկիս կազմեն հայ երգը՝ հայ արուեստը հովանաւորող մարմին մը: Հայ երգը միայն ղեկավարին, կամ երգիչին, կամ երգչախումբին չեն պատկանիր երբեք: Հայ երգը Հայունն է եւ Հայը պարտաւոր է պահելու եւ շունչ տալու անոնց :

Հուրիներու, ինչպէս նաեւ դաշտային խնջոյքի պարերը լաւագոյն յաջողութեամբ ի գործ դրուեցան Ռէժին եւ Լիլիան քոյրերու եւ իրենց հօր Պ. Գարեգինի կողմէ :

Կը լսենք որ այս ներկայացումը հաւանաբար մօտերս պիտի ներկայացուի Մարսէյլի մէջ: Բարիվայելում Մարսէյլաբնակ մեր ազգակիցներուն ալ :

ՆՇԱՆ Ե. ՍԵՐԳՈՅԵԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Քանի մը օր առաջ Միւթիւալիթէի մէջ տեղի ունեցաւ յարգանքի երեկոյ մը՝ նուիրուած վաղամեռիկ դերասանուհի Ժենիա Վարդանեանի յիշատակին :

Տարաբախտ դերասանուհիին յիշատակը յարգելու փութացած էին, իր բարեկամները եւ արուեստասէրները:

Նպատակս չէ հանդէսին գեղարուեստական բաժինը նկարագրել, այլ կ'ուզէի քանի մը արդար մտածումներ ընել այս առթիւ:

— Գաղափարը՝ որ յղացեր էին հայ բեմի մեր երէց եղբայրները, գեղեցիկ էր ու գնահատելի միանգամայն, որովհետեւ կ'ուզէին եղբայրութեան կամրջակ մը ձգել հին ու նոր սերունդին միջեւ :

Յարգելով հանդերձ, տարաբախտ դերասանուհիին շատ թարմ յիշատակը, գիտակցելով հանդերձ թէ մենք ալ կը պատկանինք Ժենիա Վարդանեանի տարեկից սերունդին, պիտի չմոռնայինք միաժամանակ յետադարձ ակնարկ մը նետել՝ դէպի հոն ուր կը հանգչին մեր հին սերունդին բազմավաստակ ու սազմատանջ հայ բեմի մշակները, որոնք դառնութեան ու դժբախտութեան բաժակը իրենց շրթներուն, իջան իրենց վերջին ցուրտ հանգրուանը ....:

Անոնք դեռ չեն փշրած այդ լեղի ու աղի բաժակը, այն խոր համոզումով թէ օր մը անպայման հայ ժողովուրդը իր արդար տուրքը պիտի մատուցանէ՝ իրենց յիշատակը յաւերժացնելով..

Արդարեւ, այս քանի մը տողերը մրոտած միջոցիս, շարժապատկերի մը ժապաւէնին նման, կուգան ու կ'անցնին մէկիկ մէկիկ, յոգնատանջ ու անձնուրաց դէմքերը հայ բեմի բոլոր մեծ ու փոքր մշակներուն, որոնց վերջին ներկայացուցիչներն էին — գոնէ մեզի ծանօթ — ողբացեալ Զարիֆեաններն ու Ղազարեան ամոլը...: Արդեօք քանի՞ վերապրող դերասան կամ դերասանուհի, արուեստասէր կամ արուեստագէտ բարեհաճեցաւ հետաքրքրուիլ ու իր յարգանքի վերջին տուրքը տալ, այս նոյնքան տարաբախտ տաղանդներուն յիշատակին, որոնք երկար ժամանակ սիրայօժար յանձն առին հայ բեմի ծանրածանր խաչը կրել:

Նորատաղանդ ու տարաբախտ Ժենիա Վարդանեանի յիշատակին նուիրուած այս «Յուշի երեկոյ»ն, դէթ այսուհետեւ նախաքայլը ըլլար մեծարելու համար նաեւ մեր բոլոր անտեսուած ու մոռացութեան տրուած, հայ բեմի մեծ մշակներուն յիշատակը, յանուն արդարութեան:

Բ. ՀԱՊԷՇԵԱՆ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Հաճոյքով կ'իմանանք թէ յայտնի երգիչ թենոր Կիրակ Սագըզլեան շուտով պիտի տայ Փարիզի մէջ եւս (Salle Gaveau) իր երգահանդէսը : Ինչպէս արդէն ծանօթ է մեր ընթերցողներուն Կիրակ Սագըզլեան մասնակցեցաւ «Բազմավէպ»ի հարիւրամեակին առթիւ սարքուած հանդէսին Վենետիկի մէջ: Վերջերս ալ տուաւ երգահանդէսներ Մարսիլիոյ մէջ, ուր հրատարակած Ֆրանսերէն արուեստի թերթի մը մէջ կը կարդանք հետեւեալ տողերը իր մասին. «Հաճոյքն ունեցանք լսելու Ռումանիոյ օփերայէն, յայտնի թենորը : Հայկական ծագում ունի: Այլազան էր իր երգացանկը, հինգ լեզուով: Իր ձայնը քաղցր հընչականութիւն մը եւ արտակարգ վստահութիւն մը ունի pianissimoի մէջ: Շատ յաջող երգեց Գիգէին, Մասընէէն, ու Ֆալլայէն եւ ուրիշներէ :

Այս միջազգային թենորը արդէն տուած է 120 երգահանդէս: Երգած է Պուքրէշի ձայնասփիւռին վրայ, Իտալիոյ եւ Ռումանիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ, ինչպէս նաեւ Պոլսոյ մէջ:

Դիտաւորութիւն ունի Ֆրանսայի միւս քաղաքներն ալ այցելելու: 1945ին Կաթողիկոսական ընտրութիւններու առթիւ հրաւիրուած ըլլալով, երգած է Երեւանի պետական օփերայի բեմէն, ինչպէս նաեւ Երեւանի Ֆիլարմոնիայի հոյակապ սրահներուն մէջ: Հայաստանի երաժշտասէր հասարակութեան կողմէ, եւրոպական դասական եւ հայ երաժշտութեան մէջ ունեցած իր ինքնուրոյն արուեստը, մեծապէս գնահատուած է : Իտալիա կազմակերպած է Գազա-Տելլա-Կուլտուրայի մէջ, հայ երաժշտութեան նուիրուած երգահանդէս մը, ինչպէս նաեւ Միլանի եւ Վենետիկի ռատիօ կայանէն երգած է Հայերէն :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՌՈՄԱՆ, 24Յուն. Մանուկներու Օրը տօնեցինք մեծ յաջողութեամբ: Ներկայ էին բազմաթիւ հայրենակիցներ :

Օրուան նախագահուհին, Օր. Մ. Ճիզմէճեանի քանի մը հակիրճ խօսքերէն ետք, հանդէսին գեղարուեստական բաժինը սկսաւ մանուկներու խմբերգով: Անսահման հաճոյք պատճառեց մեզի որ մեր հայորդիները սահուն կերպով կ'արտասանէին հայերէն երգերու բառերը :

Բացի երգերէն, մանուկները պարեցին եւ արտասանեցին՝ միշտ հայերէն:

Խօսեցաւ Վիէնէն Պ. Ս. Գալուստեան որ համառօտ կերպով բացատրեց հայ կնոջ կատարած դերը մեր ազգային կեանքին մէջ հայրենիքէն ներս կամ արտասահմանի մէջ :

Կապոյտ Խաչի քոյրերը ծրարներ բաժնեցին մանուկներուն :

ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՅՐԻԿԸ

Մեր 29 Յունուարի թիւին մէջ հաղորդած էինք մահն ու յուղարկաւորութիւնը Տիկին Արուսեակ Փափազեանի :

Փարիզահայ թատրոնի դերասաններէն կը լսենք որ Պ. Խորէն Փափազեանի ինչպէս նաեւ Յ. եւ Յ. Լաթիֆեաններու մայրիկը, եղած էր նաեւ մայրիկը մեր դերասաններուն որոնք խորունկ վիշտով կ'ողբան իր կորուստը :

Տիկին Փափազեան, արդարեւ, երբեք չէ զլացած իր սէրն ու գուրգուրանքը գաղթահայ բեմի մշակներուն որոնց ճիգերուն հետեւած է խանդավառութեամբ եւ հաւատքով ու ամէն առիթով բերած է իր բարոյական ու նիւթական օժանդակութիւնը անոնց :

ԶԵԿՈՅՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԷՆ

Մեր 23 Դեկտեմբեր 1947ի զեկոյցով, անցեալ տարեշրջանին զանազան երկիրներէ ներգաղթողներու թիւերը առանձնաբար տալէ վերջ, անոնց ընդհանուր գումարը ցոյց տուած էինք 34549;

Կը ցաւինք որ այդ ցանկին մէջ Սուրիայէն եւ Լիբանանէն ներգաղթողներու թիւը, փոխանակ 12953ի, նշանակուած էր 2953, բազմագրական սըխալի մը հետեւանքով: Ուրեմն անգամ մը եւս կուտանք մեր վերջին ցուցակը — Յունաստանէն մեկնած են 13.322 անձ, Սուրիայէն - Լիբանանէն 12.953, Ֆրանսայէն 4.280, Եգիպտոսէն 1.680, Պաղեստինէն 1.305, Իրաքէն 852, Ամերիկայէն 152 անձ, գումար 34.549 անձ :

Նիւ Եորք   ԴԻՒԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉ. ԺՈՂՈՎԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՒԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Հիմա, վերաշըլթայուած կարաւանը կը շարունակէր իր ճամբան: Փափկաշունչ զովութիւն մը կ'ընկերանար անոնց մեղմօրօր:

— Ով բարեծնունդ զաւակը Հարաւին, այս հանդիպումդ կամ հիւսիսային մըն է եւ կամ խաւարումը արեւուն ու լուսնի: Բայց մարդուն ներաշխարհը հասկնալու համար, լաւագոյն է իր անձէն աւելի ուրիշ չխօսեցնել : Հիմա, տուր ինծի, անունդ ու ինքնութիւնդ :

— Ապուն է... անունս՝ Համատ, ծնած եմ «Փիղի տարին», երբ Աբրահամ զօրավարը, եթովպական ճերմակ փիղի մը վրայ նստած, կ'արշաւէ մեր Ս. Քաղաքը: Բայց մեր Իլահները, անոնց գլխուն, երկինքէն թռչնոց երամներ ու քարեր կը տեղացնեն, որոնց տակ կ'ոչնչանան այդ անզգամները, հնձուած խոտերու նման: Այդ տարին ուրիշ արտասովոր դէպքեր ալ կը զուգադիպին: Երկնապուշ լոյս մը կ'ողողէ Մէքքէն, Խուսրէվի պալատին աշտարակները կը տապալին, Պարսիկներու հազարամեայ հուրը կը մարի, Սավա լիճը կը չորնայ ու դեռ կ'աւելցնեն որ սատանաները երկինքէն վար կը գահավիժին :

— Աւելի խորհրդաւոր դէպքեր՝ քան Քրիստոնեաներու Բեթղեհէմի աստղը, աւելի նշանակալից ծնունդ քան Մարիամի որդւոյն աշխարհ գալը ... աւելցուց Էսա, իր սուր նայուածքը մխրճելով այս արթնամիտ պատանիին սեւ ու խոշոր աչքերուն մէջ :

Համատին այնպէս թուեցաւ, որ կախարդ ձեռք մը սահեցաւ իր հոգիին պատերուն վրայէն: Տապալած աշտարակները կանգնեցան, անոնց երկնաբերձ կատարին աստուածահունչ զանգեր տեղացին, որոնք սկսան հնչել մեծաձայն: Եսին դարձաւ շփոթահար... իր յառաջապահ ուղտը իրեն կը հետեւէր կրկնակոխ, գլուխը իր ուսերուն վրայ, շունչը շունչին խառնած, թոժոժիկները զուարթօրէն շարժելով : Համատ թօթուեց պախուրցը ուղտին, որ քիչ մնաց չոքէր գետին:

Էսա կը քալէր իր քովէն խորասոյզ, նման անոնց, որ հոգի ունին առանց մարմինի, ոչ թէ մարմին՝ առանց հոգիի: Խոնչադէմ ճակատը վերցուց դէպի համաստեղը աստղերուն, որոնց «անսահման հեռաւորութիւնը չգտաւ այնքան զարմանալի, որքան զայն չափող մարդկային հոգին» : Այո, աչքով տեսնուածներէն աւելի մտածումով եւ զգացումով տեսնուածները որ կ'ընեն մարդը հզօրագոյն եւ անխոնջ: Բայց բանիմացն Համատ, յոգնադէմ ուղեկիցը բարեխրատութեան պատուանդանէն վերցուցած, անմիջապէս դրաւ ուղտին վրայ .

Լուսինը փշրեց իր սափորը եւ մէկ անգամէն թափեց կաթնալոյսը միջոցին մէջ: Աստղերը, ուկեղէն հսկայ անիւի մը վրայ հեծած, սկսան թաւալիլ անջրպետէ անջրպետ: Լուսթեան շրթներուն փակած հրիտոնը անհունօրէն եւ քաշուեցաւ ու անյայտ աստղի մը կուշտին ընկողմանած, պատրաստուեցաւ ունկնդրել Կապոյտ հոգեխօսութիւնը անապատին :

— Ապումէ, ես կը ճանչնամ Դամասկոսի մօտ Բահիրա ճգնաւորը, որուն քրիստոնէական վարդապետութեան հաճոյքով ունկնդրած եմ միշտ: Բայց քու մէջդ կը նշմարեմ որոշ տարբերութիւն մը: Ան կը հաւատար Քրիստոնէութեան երեք Աստուածներուն, արհամարհելով մեր Իլահները, բայց դո՞ւն ... չեմ գիտեր ...:

— Որդի բարեծին, ո՞ւր են ձեր Իլահները եւ ո՞ւր կը գտնուին ...:

— Անոնք կը բնակին, Կաաբայի սրբազան տաճարին մէջ, նկարէն որմերու եւ սիւներու վրայ, ուր Յիսուսի նկարն ալ կայ, Մարիամի գիրկը : Բայց ամէնէն հզօրը Հօբալ աստուածն է, որուն արձանը՝ իր կնոջ Մանաւաթի կուշտին, կը կազմէ սրբազան խորանը մեր պաշտամունքին :

— Ճշմարիտ, ճշմարիտ կ'ըսեմ, պատասխանեց Էսա, ստեղծագործութիւնը աւելի մեծ ու հզօր չէ քան ստեղծիչը, որ երբեք չէ բաժնած իր գերազօրութիւնը, անկենդան առարկաներու հետ: Ան դրած է զանոնք մեր իշխանութեան տակ, մեր գործածութեան համար, ոչ թէ անոնց առջեւ, մարդկային ու կենդանական էակներ զոհելու, որոնց մէջ կը կը բնակի հոգիին մէկ մասը Արարիչին :

(19)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻԱՑԻ աշխատաւորական երեսփոխան մը որ վերջերս Յունաստան գնաց, երկուշաբթի օր յայտարարեց Աթէնքի մէջ թէ «տասնեակ հազարաւոր Հելլէններ սարսափի տակ կ'ապրին» : Պիտի ուզէի որ մարդիկ, ազատ երկիրներէն այստեղ գային եւ իրենց աչքերով տեսնէին թէ ինչեր կ'անցնին կը դառնան ըսաւ երեսփոխանը :

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ .— Փոշի չոքոլա, փետր. 3էն մինչեւ 24, 250 կրամ J. դասերուն՝ թիւ 20 կտրօնով: Շաքար, փետր. 3էն մինչեւ 29 1500 կրամ E դասերուն, մէկ քիլօ J. եւ A. դասերուն, 750 կրամ M.երուն,, 500 կրամ V.երուն, թիւ 25 կտրօնով :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ վարչապետը, Կէորկի Տիմիթրով յայտարարեց երկուշաբթի օր թէ «տակաւին ժամանակը եկած չէ քաղաքական կուսակցութիւնները հաշուեյարդարի ենթարկելու, բայց պիտի գայ օրը երբ Պուլկարիոյ մէջ պիտի արտօնուի միայն մէկ կուսակցութիւն»:

ՆԿԱՏԵԼՈՎ ՈՐ Ֆրանսա քարիւղի լուրջ տագնապ մը կ'անցընէ, ոստիկաններուն հրահանգուած է որ, այսօրուընէ սկսեալ, կեցնեն ինքնաշարժները եւ ստուգեն թէ շարժավարը ինչպէս ձեռք անցուցած է իր գործածած հրանիւթը :

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը արգելքի տակ առած է Ֆրանսաբնակ անձերու Անգլիոյ մէջ ունեցած սթերլինի պահեստները: Կ'ըսուի թէ այս որոշումը առաջինն է այն միջոցներուն զորս կառավարութիւնը ձեռք պիտի առնէ Ֆրանքին անկումով սթերլինին համար ստեղծուած աննպաստ ազդեցութիւնը դարմանելու համար :

ԹԷՀՐԱՆԻ կառավարական շրջանակներուն մէջ վախ կը յայտնուի թէ Խորհ. Միութիւնը կրնայ, 1921 դաշնագրին հիման վրայ, զինուորական ուժ մը ղրկել Իրան «անդորրութիւնը վերահաստատելու» համար: Դաշնագրին 6րդ յօդուածը այդ տեսակ իրաւունք մը կը վերապահէ Ռուսիոյ :

ՌՈՒՄԲԻ ահռելի պայթիւն մը քարուքանդ ըրաւ Երուսաղէմի «Փալէսթայն Փոսթ» թերթին խմբագրատունը: 12 հոգի եւս սպաննուեցան Պաղեստինի Թել Ավիվի եւ Հայֆայի մէջ : Միացեալ Ազգերու Անգլիոյ պատուիրակը Սըր Ալէքսանտր Քէտակըն, յայտարարեց որ Պաղեստինի ամբողջ վարչութիւնը պիտի քայքայուի, հոգատարութեան բաժանումէն ետք, եթէ միջազգային հիմնարկութիւնը հիմակուց քայլեր չառնէ խռովութիւնները զսպելու համար :

ԿԱՆՏԻԻ աճիւնը Գանգէսի ջուրերուն վրայ ցանեցին երկուշաբթի օր, մեծաշուք արարողութեամբ: Վարչապետ Նեհրու յանձնարարեց վերջ տալ ատելութեան, պայքարի եւ բռնութեան քաղաքականութեան յանուն հայրենիքի շահերուն : Խառնակութիւններ պատահած են Հնդկաստանի գլխաւոր քաղաքներուն մէջ :

ԱՐՔԱՅ ԼԻՐ

(ՇԷՅՔՍԲԻՐ)

Կը ներկայացուի այս կիրակի ժամը ճիշդ 2.30ին, Centre Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, métro Invalides :

Բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ (Արքայ լիր):

Imprimerie DER AGOPIAN. 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde :

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ : Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran :

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ. Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45էն եւ 14.15էն: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus :

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն : Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) :

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 Ֆրանք :

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՁԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասնէ, Մօցարթ, Ա. Պէտօն, Կոմիտաս, Խաչատուրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդիարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.։

Տոմսերը հայ գրատուներէն :

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝ ՄԱՐՏ 8ԻՆ :

ԿՐԸՆՈԲԼԷՆ Տէր եւ Տիկին Քիւրքճեան եւ Թիւթիւնճեան ընտանիքները ցաւակցութիւն կը յայտնեն Պ. Ա. Մարտիրոսեանի, Տէր եւ Տիկին Սերոբէ Կիրակոսեանի ընտանեկան պարագաներուն, ՏԻԿԻՆ ԿԻՒԼԻՒՊՕԼՍԱՆԻ դառնակսկիծ մահուան առթիւ .

ԸՆՏԱՆԵԱԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՋՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ :

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ՊՈԼՍԵՑԻ Տիկին Աննիկ Քոճաօղլանեան կը փնտռէ զաւակը Պետրոս Քոճաօղլանեան, հօրը անունը Վիչէն, որ երկու տարի Գորֆուի որբանոցը ուսանելէ վերջ 14 տարեկանին Ֆրանսա եկած է: Այժմ ամուսնացած ըլլալը լսած է, բայց Ֆրանսայի որ կողմը ըլլալէն լուր չունի: Տեղեկացնել հետեւեալ հասցէով՝ Տիկին Աննիկ Քոճաօղլան օղլու, Նուրի Օսմանիէ Ճատտէսի, Մենկենէ սոքաք No. 7, Istanbul :

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ Ս. Էթիէնի մէջ Place du Peuple, Kiosque Est M. Gounon, որ կը գտնուի Elisée Barի առջեւ :

Օր. ՄԱՆՈՒՇ ՄՍՐԼԵԱՆ
ՎԱՐԴԳԷՍ ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ
Ամուսնացած

31 Յունուար 1948 Մոնփելիէ

ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 1էն սկսեալ ծանուցումները չեն դրուիր առանց վճարման: Դիւրացնելու համար դրամական առաքումները, մօտաւոր ցուցակ մը կը դնենք ծանուցման արժէքներու :

1.— Որ եւէ ժողովի յայտարարութիւն անվճար է մէկ անգամուան համար:

2.— Փնտռտուքներ 100 Ֆրանք մէկ անգամը:

3.— Շնորհակալիք, ցաւակցական, ամուսնական կամ նշանախօսութեան յայտարարութիւններ հոգեհանգստեան ծանուցումներ, գինեձօն, թէյասեղան կամ այս կարգի զանազան խնջոյքներու իւրաքանչիւր անգամը 500 Ֆրանք :

Պարահանդէսներու, թատերական կամ երաժշտական ներկայացումներու շարունակական յայտարարութիւններու, ինչպէս նաեւ զուտ առեւտրական ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ :

Կը խնդրուի բոլորէն առանց սպասելու մասնաւոր նամակի, յայտարարութիւններուն հետ կանխիկ ղրկել փոխարժէքը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՋԱՒԱՐԵԱՆ կոմիտէի ժողովը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խրիմեան ակումբին մէջ :

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 9 խումբերը անդամական ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ իրենց համապատասխան եւ սովորական հաւաքատեղին հետեւեալ օրերը: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՊՈՄՈՆ, Քրիստափոր, հինգշաբթի 5Փետր.:
ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Գիւլխանդանեան, ուրբաթ 6 Փետրուար :
ՔԱՂԱՔ, Ռոստոմ, հինգշաբթի 5 Փետրուար :
ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, հինգշաբթի 12 Փետրուար :
ՍԷՆ ԺԷՐՈՄ, Աղբալեան, ուրբաթ 20 Փետր.:
ԼԸ Ջ'ՕԼԻՎ, Օհանջանեան, չորեքշաբթի 11 Փետրուար :
ԷՔՍ ԼԸ ՄԻԼ, Համազասպ, Կիր. 8 Փետրուար:
ԼԱ ՍԻՈԹԱ, Հրայր, Կիրակի 8 Փետրուար:
ԿԱՐՏԱՆ, Կիրակի 15 Փետրուար :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ընդհանուր ժողովը, հինգշաբթի 5 Փետրուար, ժամը 9ին, Sociétés Savantesի G սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դաս 8—9:

ՎԱԼԱՆՍ .— Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին: Ահարոնեան ակումբին մէջ :

Հ. Յ. Դ. ՓՈՐԹ Տ'ԻԹԱԼԻԻ Մ. Եօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 9ին, վերջին ժողովի վայրը :

ՎԱԼԱՆՍԻ Համախորհրդակցական Միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին իր սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ .— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհանուր ժողովը շաբաթ, 7 փետրուար ժամը 3ին, Sociétés Savantesի մէջ: Անպայման ներկայ գտնուիլ: Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ : Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբի մասնակցութեամբ :

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ. Կարապետ Յակոբեանէ 10 հազար Ֆրանք իր կազմակերպած պարահանդէսին պիւֆէին ծախքերուն համար: Ընկ. Միհրան Գալէզեանէ 25 զոյգ բուրդէ գուլպայ :

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Ցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. : GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 5 Février 1948 Հինգշաբթի 5 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5258 Նոր շրջան թիւ 867 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Մ Ր Բ

Մոսկուայի վարիչները անցեալ շաբթու Իրանի կառավարութեան յանձնած են բաւական ուժգին բողոքագիր մը որուն մէջ կան շարք մը ամբաստանութիւններ՝ Իրանի եւ Միացեալ Նահանգներու կառավարութեանց դէմ։

Խորհրդային կառավարութիւնը կը բողոքէ որ Իրանը վերածուած է ամերիկեան զինուորական խարիսխի մը եւ Պարսիկ աշխատաւորներ, Ամերիկացի զինուորականներու հրահանգով —, եւ անոնց հսկողութեան տակ — ամրութիւններ կը շինեն սահմանամերձ շրջաններու մէջ։

Համաձայն Թէհրանէն ստացուած տեղեկութեանց, Իրանի նորընտիր կառավարութիւնը, քանի մը օրէն, յուշագիր մը ներկայացնելով, պիտի բացատրէ թէ եղած ամբաստանութիւնները բոլորովին անհիմն են։

Լոնտոնի, ինչպէս նաեւ Ուաշինկթընի կառավարութիւններուն մեծ զարմանք — ու թերեւս մտահոգութիւն — պատճառած է Մոսկուայի քիչ մը չափազանցուած բծախնդրութիւնը։

Մոսկուայի «Փրավտա»ն կը հաւաստէ թէ կառավարութիւնը դրական ապացոյցներ ունի որոնք կը հաստատեն թէ ամերիկեան առաքելութեան գործունէութիւնը, Իրանի լայնքին եւ երկայնքին, կրնայ վտանգել Միութեան սահմաններուն ապահովութիւնը։

Վերջին քանի մը շաբթուան ընթացքին, երրորդ անգամն է որ Մոսկուայի կառավարութիւնը կը բողոքէ։

Նախ բողոք բարձրացուց թէ Ամերիկա օդակայաններ կը հաստատէ Հիւս. Ափրիկէի այն շրջաններուն մէջ որոնք, ներկայիս, կը գտնուին բրիտանական վարչութեան տակ։

Քանի մը օր վերջ, բողոք մը Իտալիոյ՝ որուն ջուրերուն մէջ կը յածին ամերիկեան մարտանաւերը։

Երրորդ յուշագիր մը, ղրկեալ ամերիկեան կառավարութեան, բողոքելու համար որ ամերիկեան օդանաւեր «անպատեհ» թռիչքներ կը կատարեն Դեղին Ծովուն վրայ եւ կը լուսանկարեն խորհրդային փոխադրանաւերը։

Քաղաքական շրջանակներուն մէջ շատ նշանակալից կը համարուի որ վերջին բողոքագիրը ուղղուած է ոչ թէ երկու Մեծ Դաշնակիցներուն, այլ աւելի փոքր պետութեան մը որուն դէմ խորհրդային կառավարութիւնը անվերջ պահանջներ ունի երկու տարիէ ի վեր։

Նշանակալից է նաեւ այն երեւոյթը որ Մոսկուա, մէկ կողմէն, աշխարհակալ ձգտումներ կը վերագրէ արեւմտեան պետութեանց, միւս կողմէ արեւելեան Եւրոպայի մէջ կը ստեղծէ բարեկամական դաշնագիրներու ցանց մը՝ իրարու կապելով բոլոր դրացի երկիրները։

Արդարեւ տասներեք անջատ դաշնագիրներով, բարեկամական սերտ յարաբերութիւններ ստեղծուած են Խորհրդային Միութեան, Լեհաստանի, Հունգարիոյ, Եուկոսլաւիոյ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ, Չեխոսլովաքիոյ եւ մանրանկար Ալպանիոյ միջեւ։

Այս բազմապատիկ դաշնագիրներուն նպատակն է, անշուշտ, ճակատ յարդարել Մարշըլի ծրագրին գործադրութեան դէմ որուն յաջողութիւնը կրնայ խանգարել՝ ամբողջ Եւրոպան միահեծան ու համատիրական վարչաձեւի մը ենթարկելու ռուսական ծրագիրը։

Մեզմէ հեռու Մեծերու կազ ու կռիւին մասնակցելու փորձութիւնը։

Բայց, երբ Խորհրդային Միութիւնը, փոքր եւ Մեծ պետութիւն կը չհաշտուի իր դրացիներու քաղաքական աշխատանքներով, իրաւունք պիտի ունենայի՞նք հարցնելու թէ Մոսկուա ո՞ր օրուան կը սպասէ հաշուեյարդարի նստելու համար ուրիշ դրացիի մը հետ — ջարդարար ու տակաւին բարբարոս — որ անխռով իր ափին մէջ կը պահէ Միութեան հանրապետութիւններէն մէկուն պատկանող հողերը։

Ո՞ր օրուան, իրականացնելու համար բաղձանքները ժողովուրդի մը որ այնքան անձնուիրութեամբ կռուեցաւ իր կողքին։

Ներկայ չարաչուք անտարբերութեան եւ լռութեան եզրակացութիւնը կրնա՞յ ըլլալ բարեկամական նոր դաշինք մը «արեւելքի ճէնթլմէն»ին հետ։

Արդեօք նո՞ր հովուերգութիւն մը ի վնաս մեզի եւ յանուն ժողովուրդներու եղբայրութեան...

Ժ.

Անգլիոյ բողոքը Ռումանիոյ

Բրիտանական կառավարութիւնը յուշագիր մը ներկայացնելով Ռումանիոյ կառավարութեան կը բողոքէ որ այս վերջինը կը բռնաբարէ հաշտութեան դաշնագրին տրամադրութիւնները՝ ընդդիմադիր կուսակցութիւնները հաշուեյարդարի ենթարկելով եւ հակառակորդները ձերբակալելով։

Յուշագիրը դիտել կու տայ որ Ռումանիոյ ներկայ համայնավար կառավարութիւնը չի յարգեր՝ անհատին ազատութիւնը։ Շինծու յանցանքներով կ'ամբաստանուին ընդդիմադիրները, փաշական հակումներ կը վերագրուին անոնց եւ շատերը բանտ կ'առաջնորդուին, անորոշ ժամանակով եւ առանց դատական վճիռի։

Նոյնիմաստ բողոքագիր մը ներկայացուած է նաեւ ամերիկեան կառավարութեան կողմէ։

Յայտնի չէ թէ երկու դաշնակից կառավարութիւնները ի՞նչ քայլեր պիտի առնեն ստեղծուած կացութիւնը դարմանելու եւ դաշնագրին տրամադրութիւնները յարգել տալու համար։

★ Պուլկարի կառավարութիւնը նոր օրէնք մը հրատարակեց երեքշաբթի որ կը տրամադրէ հինգէն տասը տարուան բանտարկութեան դատապարտել այն անձերը որոնք կը փորձեն տապալել ներկայ վարչաձեւը։ Ցկեանս բերդարգելութեան կը դատապարտուին անոնք որ մահափորձ կը կատարեն օտար պետութեան մը ներկայացուցիչներուն դէմ։

Յունաստանի դէպքերը

139 ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐ ԿԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻՆ

Աթէնքէն կը տեղեկացնեն թէ կառավարական ուժերը սկսած են յարձակիլ Եաննայի արեւմուտքը եւ յաջողած են ետ մղել ապստամբները։ Այս վերջինները լեռները փախած են եւ կառավարական բանակին զինուորները անցած են Քալամա գետը։

Մալունիոնի բարձունքներուն վրայ ապստամբները, անակնկալ յարձակումի մը ենթարկուելով, փախած են՝ լքելով իրենց ռազմամթերքը, ջորիները եւ պաշարը։

Համաձայն Փաթրասէն հասած լուրերու, ապստամբները, Կորնթոսի ծոցին մօտերը, գրաւած են Փիւրկոս գիւղը, խժդժութիւններ գործելով գիւղացիներուն վրայ։ Կեդրոնական Յունաստանի մէջ (Լամիա) ոստիկանութիւնը ձերբակալած է 139 համայնավարներ։ Գրաւուած են մեծ քանակութեամբ հրացան եւ ռազմամթերք։

ՊԵԼԿՐԱՏԻ կոմինֆորմին պաշտօնական օրկանին խմբագիր նշանակուած է Մոսկուայի «Թրուտ» թերթին նախորդ խմբագրապետը, Փավէլ Եուտին։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը երեւան հանած է դաւադրութիւն մը որուն նպատակն է տապալել ներկայ կառավարութիւնը։ Դաւադիրներու պարագլուխն է, կ'ըսուի, Էմիր Նուրհատ Արսլան անունով Արաբ մը։

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻԷՆ սկսեալ, Զուիցերիա ջնջած է բաժնեչափի դրութիւնը։ Պարենատոմսով պիտի գնուի միայն հացը։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ կառավարութիւնը առաջարկած է Ամերիկայի վերադարձնել մէկ բեռնաբարձ եւ եօթը քարիւղաբարձ նաւեր որոնք Ռուսիոյ փոխ տրուած էին՝ պատերազմի ընթացքին։ Այս նաւերը պիտի վերադարձուին իբրեւ մասնավճար 11 միլիոն տոլար գումարի մը զոր Մոսկուա ստացած էր Ամերիկայէն։ Այս վերջինը կը պահանջէ որ իրեն վերադարձուին 100 շոգենաւեր։

ՀՐԷԱԿԱՆ Գործակալութիւնը երեքշաբթի օր պաշտօնապէս դիմելով Միացեալ Ազգերու Ապահովութեան Խորհուրդին պահանջեց որ այս վերջինը քայլեր առնէ պատժելու համար արաբական եօթը երկիրները որոնք կը վտանգեն Պաղեստինի անդորրութիւնը։ Ներկայացուած յուշագրին մէջ, Գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ Արաբները կ'աշխատին բռնութեամբ լուծել Պաղեստինի միջազգային յանձնախումբը, հետեւաբար անհրաժեշտ է որ պատժական միջոցներ ձեռք առնուին իրենց դէմ։

Չորս Արաբներ սպաննուեցան Հայֆայի մէջ երբ Հրեաները ռումբ մը նետեցին բարձրագործական հաստատութեան մը շէնքին վրայ։ Մինչեւ հիմա Պաղեստինի մէջ սպաննուած են 1032 հոգի։

Իրան կը մերժէ Մոսկուայի ամբաստանութիւնները

Թէհրանէն կը տեղեկացնեն թէ կառավարութիւնը, այս շաբթու, պատասխանելով խորհրդային կառավարութեան վերջին բողոքագրին, կտրուկ կերպով պիտի հերքէ իրեն դէմ եղած ամբաստանութիւնները։

Ինչպէս հաղորդած էինք մեր նախորդ թիւով, Մոսկուա ուժգին բողոքագիր մը ներկայացնելով Թէհրանի կառավարութեան, դիտել կու տար թէ ամբողջ Իրանը ամերիկեան զինուորական խարիսխի մը վերածուած է։

Թէհրանի քաղաքական շրջանակները համոզուած են որ ներկայ բողոքագիրը հետեւանք է այն իրողութեան որ իրանական Մէճլիսը չէ վաւերացուցած Մոսկուայի հետ 1946ին կ'քուած առժամեայ համաձայնութիւնը։ [illegible] Ռուսիա ոչ մէկ պատճառ ունի մտահ[illegible]

Փոխ-վարչապետը, Հիւսէյին [illegible], յայտարարեց որ Ամերիկա ոչ մէկ քայլ առած է Իրանը զինուորական խարիսխի մը վերածելու համար, Ամերիկացի զինուորականներ Իրան եկած են բանակը մարզելու համար եւ ոչ մէկ օդակայան շինուած է սահմանամերձ շրջաններու մէջ։

Մոսկուայի բողոքագիրը մեծ զարմանք պատճառած է Լոնտոնի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ։ Դիտել կը տրուի թէ Թէհրանի կառավարութիւնը, ամէն իրաւունք ունէր զինուորական, նաւային եւ օդային օտար խորհրդականներ հրաւիրելու։ Տարօրինակ կը թուի որ 1943էն ի վեր Իրան գտնուող ամերիկեան առաքելութեան դէմ Մոսկուա կը բողոքէ 1948ին։

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՏ ԿԸ ԿԱՆՉԷ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏԵՐԸ

Համաձայն Անգարայէն ստացուած լուրերու, Ուաշինկթընի կառավարութիւնը այս շաբթու յանկարծ ետ կանչած է ամերիկեան զինուորական առաքելութեան երկու գլխաւոր պետերը։

Այդ հրահանգին վրայ զօրավար Մէքպրայտ եւ գնդապետ Մարշըլ — ցամաքային եւ օդային ուժերու խորհրդականները — Պոլսոյ ճամբով մեկնած են երեքշաբթի օր։ Զօրավարը մանրամասնութիւններ չէ տուած իր ճամբորդութեան շարժառիթներուն մասին, բայց ըսած է թէ իր կառավարութիւնը կ'ուզէ իմանալ թէ ինչ աշխատանքներ կատարուած են մինչեւ հիմա՝ Օգնութեան ծրագրին գործադրութեան մասին։

Անգարա մեկնած է ծովակալ Սէթլ, վերոյիշեալ ծրագրին ծովային հարցերու վերաբերեալ խնդիրներու քննութեան առաքելութեամբ։

ՄԻԼԻՈՆԱՒՈՐ 5000ՆՈՑՆԵՐ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԵՐՈՒՆ ՑԱՆՁՆՈՒԵՑԱՆ

Մօտաւորապէս 60 միլիոն 5000 ֆրանքնոց թղթադրամներ պետական գանձին վերադարձուեցան վերջին երեք օրուան ընթացքին։

Կառավարութիւնը նախապէս երկու օրուան պայմանաժամ տուած էր յանձնումի գործողութեանց համար։ Բայց այդ պայմանաժամը երկարաձգուեցաւ մինչեւ երէկ կէսօր։

Հակառակ կարգ մը տարաձայնութեանց, տակաւին որոշապէս յայտնի չէ թէ վերադարձուած թղթադրամներուն փոխարժէքը երբ կամ ինչ ձեւով պիտի վերադարձուի։ Սակայն շատ հաւանական կը նկատուի որ յառաջիկայ քանի մը օրուան մէջ ելմտական նախարարը յայտարարութիւն մը ընէ այդ մասին։

Ամէնէն մեծաքանակ յանձնումը կատարած է Հիւսիսային Ֆրանսայէն երկրագործ մը՝ իր դրամատան ներկայացնելով 46 միլիոնի արժողութեամբ 5000նոցներ։

Ուրիշ մը, Տիժոնէն, յանձնած է 21 միլիոն։ Երրորդ մը, դրամատան շեմին վրայ կրակի տուած է 1000 հատ 5000նոց, պոռալով — ոչ ինծի, ոչ ալ քեզի,, Պ. Նախարար։

Ոստիկանութիւնը երեքշաբթի օր ձերբակալեց բազմաթիւ շահադէտներ որոնք կը փորձէին 2500ի գնել 5000նոցները։

Երեսփոխանական ժողովին մէջ, համայնավար Պ. Ժաք Տիւքլօ պահանջեց որ կառավարութիւնը անմիջապէս վերադարձնէ մէկ կամ երկու թղթադրամ ներկայացնողներուն գումարները։ Այս բանաձեւը ընդունուեցաւ միաձայնութեամբ։ Ելմտական նախարարը բացատրեց այս առթիւ որ ներկայ որոշումը տրուած էր որպէսզի գաղտնի հարստութեանց տէրերը ոսկիի ազատ առեւտուրէն օգտուելով, թանկագին մետաղով չփոխանակէին իրենց «մթերքը»։

ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ դաշնագիր մը պիտի կնքուի յառաջիկայ շաբթու, Ռումանիոյ եւ Խորհրդային Միութեան միջեւ։ Ռումանական պատուիրակութիւն մը Մոսկուա հասած է։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՍՈՍՏԸ ԵՐԵՒԱՆԻ...

(ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԴԷՊԻ ՀԻՆ ՕՐԵՐԸ)

Գ.

Արդ, եթէ այսքան ծանր սխալներ գործուած եւ այսքան անքաւելի մեղանչումներ եղած են — թէ կուսակցական եւ թէ պետական գծով — ինչո՞ւ բաց ու որոշակի պատասխանատուութեան չեն կանչուիր երկրի բուն վարիչները, Գրիգոր Արութինով՝ կուսակցական գծով եւ Սահակ Կարապետեան՝ պետական գծով :

Ինչո՞ւ կը քաշքշուին անունները Գրիգորեաններու եւ Տէր Մինասեաններու — միայն եւ բացառաբար — որոնք, սակայն, գործած եւ աշխատած են առաջիններու հրահանգով :

Ի հարկէ, ի տես եւ ի լուր բոլորի դատելով եւ դատապարտելով Գրիգորեանները եւ Տէր Մինասեանները, խորքին մէջ դատապարտած կ'ըլլան Արութինովը (որուն օգնականներէն է Գրիգորեան) եւ Կարապետեանը (որուն «պատասխանատու խմբագրութեամբն» է որ լոյս տեսած է Ե. Տէր Մինասեանի գրքոյկը):

Այսպէս ըլլալով հանդերձ, նոր է պատժարկումի այս ձեւը:

Նախապէս, տարիներ առաջ, մեծ հալածանքներու եւ սրածումներու շրջանին, նախ կը պատուհասուէին Պուխարինները, Ռիկովները, Զինովիեւները, Սահակ Տէր Գաբրիէլեաններն ու Աղասի Խանճեանները եւ նոր միայն յաջորդ, աւելի վար աստիճաններու վրայ գտնուող վարիչներ.

Այսօր այս կարգը փոխուած է կարծես :

Երեւոյթներէն դատելով՝ կարծես կը սկսին վարէն՝ վերերուն հասնելու համար.

Նորոյթ է նաեւ այն, որ Գրիգորեաններու եւ Տէր Մինասեաններու պատիժները մեզ կը մնան անյայտ :

Մենք կը լսենք միայն դատախազներու խօսքը, անոնց հրապարակային դատապարտանքը, մինչ բուն ամբաստանեալները լուռ են, անոնք չեն խօսիր:

Թերեւս հոս եւս պիտի կիրարկուի պատժարկումի այն ձեւը, ինչ որ արդէն գործադրութեան դրուած է բուն Ռուսիոյ մէջ :

Պատմենք յատկորոշ դէպքերէն մէկը :

Խորհրդային իշխանութեանց շրջանին հասակ կը նետէ Գ. Ալեքսանդրով անունով բոլշեւիկ իմաստասէր մը, որ, ի շարս այլ աշխատութեանց, հրապարակ կը հանէ — պարզ է, արտօնութեամբը հոգեւորականութեան կուսակցական եւ պետական ատեաններու — ձեռնարկ մը, նուիրուած արեւմտեան Եւրոպայի իմաստասիրութեան :

Այս ձեռնարկը անցեալ տարի, մրցանակաբաշխութեան շրջանին, կ'արժանանայ մեծագոյն պնահատանքին՝ Սթալինեան մրցանակին:

Եւ ահա, գնահատանքի վրայէն տակաւին տարին չբոլորած, հեղինակը՝ «մեղանչած» ըլլալով համայնավար ուղղափառ վարդապետութեան դէմ՝ կը կանչուի դատի :

Համամիութենական Կոմկուսի Կ. Կոմիտէն Ալեքսանդրովի դատելու համար երկրի վանական բարձրագոյն վարժարաններէն 84 իմաստասէրներ կը հրաւիրէ Մոսկուա, որոնք, գլխաւորութեամբը Ժտանովի, դատի կը նստին, իրենց առջեւ, ամբաստանեալի աթոռին վրայ, ունենալով բարձրագոյն վարժարանի արժանացած հեղինակը:

Այս 84 հոգիներէն 48ը, տասր օր տեւող դատավարութեան ընթացքին, դատապարտանքի իրենց խօսքը կ'արտասանեն՝ մէկիկ մէկիկ մատնանշելով Ալեքսանդրովի գործած «սխալ»ներն ու ունեցած «սայթաքում»ները գաղափարաբանական ճակատին վրայ :

Դատավարութիւնը երկարած ըլլալով՝ միւս 36 իմաստասէրները դատապարտանքի իրենց խօսքը կը ներկայացնեն գրաւոր .

Այս 84 ճառերը — թէ արտասանուածները եւ թէ չարտասանուածները — նոյնութեամբ կը հրատարակուին «Իմաստասիրութեան Հարցեր» պարբերականին մէջ :

Դատաստանի Նախագահը՝ Ժտանով՝ խօսք առնելով՝ հետեւեալ ուշագրաւ յայտարարութիւնը կ'ընէ .

« Ես հեռու եմ ճառերը — բանաւոր թէ գրաւոր — եզրափակելու միտքէն. ԱՅԴ — ԻՐԵՆ՝ ԳԻՐՔԻ ՀԵՂԻՆԱԿԻ ԳՈՐԾՆ է. ես խօսք կ'առնեմ վիճաբանութեանց ընդհանուր կարգով» :

Այլ խօսքով՝ 84 դատախազները, գլխաւորութեամբը Ժտանովի, կը ձգեն, որպէսզի ամբաստանեալին բուն դատախազը ինքը ամբաստանեալը դառնայ :

Առ այդ, միշտ ունկնդիր իշխանութեանց գաղտնի հրահանգներուն, Սթալինեան մրցանակին արժանացած Ալեքսանդրով ոտքի կ'ելլէ եւ իր եզրափակիչ խօսքին մէջ կը յայտարարէ.

« Ընկեր Ալեքսանդրով, — կը վկայէ «Բոլշեւիկ» պարբերականը, — իր եզրափակիչ խօսքին մէջ ընդունեց առկայութիւնը լուրջ սխալներու եւ թերիներու թէ իր գիրքին մէջ եւ թէ գիտական աշխատութեան կազմակերպումին մէջ իմաստասիրութեան մարզին ներս: Ընկեր Ալեքսանդրով կանգ առաւ այն բանին վրայ, թէ հիմ առնելով եղած դիտողութիւնները՝ այժմ գիտէ, թէ ասկէ ետքը ի՛նչ ձեւով պէտք է կազմել իմաստասիրութեան պատմութեան ձեռնարկը եւ ինչ հիմունքներով պէտք է կազմակերպել գիտական աշխատանքը իմաստասիրութեան մարզէն ներս» («Բոլշեւիկ», Մոսկուա, 1947, թիւ 15, էջ 56):

Ահա այսքան մեծ են ճշմարիտ ժողովրդավարութեան մէջ ազատութեան բարիքները ...

Միայն մէկ մարդ ամբաստանեալի աթոռին բազմեցնելով եւ 84 հոգի դատախազ կարգելով՝ խորհրդային ժողովրդավար իշխանութիւնները մէկ անգամէն 85 հոգի կարգի կը բերեն՝ գլխաւորութեամբը բուն իսկ ամբաստանեալի ...

Ոչ դատավճիռ, ոչ պատիժ եւ ոչ ալ որեւէ իրաւադրկում անոնց համար, որոնք Ալեքսանդրովները առաջ քաշած եւ զանոնք վարձատրած են մրցանակներով :

Այս բարձր պաշտօնատարները մնալով իրենց պաշտօններու վրայ՝ խնդիրները կը փակուին — անշուշտ առժամաբար — սոսկ Ալեքսանդրովներու պարզ խոստովանութեամբը իրենց գործած ծանր «սխալ»ներու եւ ունեցած աններելի « սայթաքում »ներու մասին :

Կ'ենթադրենք, որ այս նոյն կարգը պիտի կիրարկուի նաեւ մեր հայրենիքին մէջ, ուր Արութինովներն ու Կարապետեանները իրենց գրուած գիրքերը պահելով՝ լոկ Գրիգորեաններն ու Տէր Մինասեանները խոստովանութիւններ պիտի ընեն եւ ներում հայցեն ...

Այսօր եւ առ այժմ այս կարգը սահմանուած է համայնավար ազատ աշխարհի ազատ մարդոց համար, ուր ամբաստանեալի խոստովանութիւնները պատճառ կը դառնան առաջին հերթին բուն դատախազները եւ իրենց բարձր իշխանաւորները կարգի բերելու ...

Գիտական առուլիս

— — —

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԱՆՁՐԵՒԷՆ ՅԵՏՈՅ, հիմա ալ կարգը եկած է արուեստական ձիւնին :

1946ին Նոյեմբեր ամսուն Շէֆըր ամերիկացին առաջին անգամ ըլլալով գործադրութեան դրաւ իր ծրագրած մեթոտը: Այդ նպատակաւ Նրէյլոք լեռներուն (Մասաչուսէթց) մէջ ծովէն 4267 մեթր բարձրութենէ մը չոր սառոյցի գնդիկներ թափեց 6500 մեթր երկայնութիւն ունեցող ամպի մը վրայ: Չոր սառոյցը ուրիշ բան չէ բայց եթէ կարծրացած «anhydride carbonique»: Ամպը սկսաւ յորձանք հանել, եւ տեսակ մը փոշիացած ձիւն գոյանալով վար ինկաւ, սակայն այդ ձիւնը նախ քան 1000 մեթր վար իջնելը, մթնոլորտի չոր օդին ծծուեցաւ :

Ուրիշ փորձի մը առեն, Շէֆըր տեսաւ որ երբ աւելի մեծ քանակութեամբ չոր սառոյց ցրուածուի, ամպը ամբողջութեամբ սառոյցի պզտիկ բիւրեղներու կը վերածուի, որոնք աւելի նուրբ ձիւնի հատիկներու ձեւով վար կ'իյնան :

Յիշեալ գիտ ականը գանազան փորձերէ վերջ յաջողած է մեծ քանակութեամբ ձիւն տեղացնել խիստ ընդարձակ տարածութիւններու վրայ :

Ներկայիս Ամերիկայի զինուորական իշխանութիւնները ձեռք առած են Շէֆըրի փորձերը, եւ կը յուսան որ արուեստական եղանակաւ պատրաստուած փոթորկալից ձիւնամրրիկի մը միջոցաւ կարելի պիտի ըլլայ պատերազմի առեն խանգարել թշնամի բանակներուն շարժումը, ի հարկին բոլորովին անդամալուծել զայն :

ԼԵՆԹԸՇԸՐԻ ՄԷՋ ԲԺՇԿԱԿԱՆ հազուագիւտ եւ բաւական տարօրինակ դէպք մը պատահած է: Մ. Սթօն անունով մէկը առենէ մը ի վեր կը գանգատէր թէ իր տեսողութիւնը սկսած է տկարանալ, երբ յանկարծ օրին մէկը բոլորովին կորսնցուց իր աջ աչքին տեսողութիւնը :

Ակնաբոյժը մօտէն քննելով այդ աչքը, տեսած է որ կապտորակ սերմ մը կը գտնուի աչքի ցանցին եռեւի կողմը: Այդ սերմը օդի փոշիներուն հետ աչքին մէջ մտնելով եւ հոն խոնաւութեան ու ջերմութեան նպաստաւոր պայմաններէն օգտուելով, ծիլ արձակած եւ ծնունդ տուած էր եռկու սանդիմեթր երկայնութիւն ունեցող ցօղունի մը

Ակնաբոյժը յաջող գործողութեան մը շնորհիւ յաջողած է դուրս հանել կաղամբի թարմ ցօղունը, որուն հետեւանքով հիւանդը սկսած է առաջուան պէս կանոնաւոր կերպով տեսնել :

ԾՈՎԱԽՏԸ ԵՆԹԱԿԱՅ... մը նախ սրտնեղութիւն, ... կը թքնէ, յետոյ սառնաքրտինք, գլխու պտոյտ, դէմքը կը դեղնի, սիրտ խառնուք, եւ փսխում կ'ունենայ: Ծովախտը սովորաբար երկու գլխաւոր պատճառներէ յառաջ կու գայ — նաւի տատանումներէն, ինչպէս նաեւ շոգենաւի մթնոլորտին եւ ծովի գոլորշիներուն ազդեցութենէն:

Վօլլասթօն գիտնականը կը կարծէ թէ նաւը քանի շարժի, մարմինի սորին մասերուն մէջ գտնուած արեան մէկ մասը դէպի ուղեղ կը խուժէ, որուն հետեւանքով ծնունդ կ'առնեն վերոյիշեալ երեւոյթները:

Բէլլարէն՝ ծովախտը արդիւնք կը նկատէ սրտի ճախակողմեան փորոքէն դէպի շնչերակները հոսող արեան վայրէջքի զօրութեան նուազումին:

Տօքթ. Շէօկէօռի կարծիքով ծովախտը յառաջ կու գայ արեան շրջանի խանգարումէն: Նաւին անհամաչափ ճօճումներուն կը համապատասխանեն շնչերակներուն անհամաչափ զարկերը, որոնց հետեւանքով ուղեղին մէջ երբեմն շատ երբեմն քիչ քանակութեամբ արիւն կը խուժէ եւ գլխու պտոյտ կը պատճառէ :

Ծովախտին դէմ բազմատեսակ դեղեր ու դարմաններ կը յանձնարարուին, ինչպէս՝ քրքում (սաֆրան), թթու, զովացուցիչ ու պաղ ըմպելիներ, շամբանեա, գինեխառն ծովի ջուր, հակաստնգական եւ ոգեւորիչ դեղեր, եւն.:

Սակայն այս բոլոր դեղերը հիմնական դարմաններ չեն ծովախտին դէմ: Ճամբորդը երբ ոտքը ցամաքին վրայ դնէ, շատ չանցած ամէն անհանգստութիւն կը փարատի :

ԷՍՔԻՄՕՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԸ որուն մասին խօսեցանք, լեցուն է տարօրինակութիւններով. Անոնք ծերերուն հանդէպ մեծ յարգանք կը տածեն, սակայն այն օրը երբ ծեր մը այլեւս ի վիճակի չէ որ եւ է օգտակարութիւն ունենալու ընտանեկան յարկին, զայն առանձին կը ձգեն դուրս սառոյցին վրայ, ուր ծերունին առանց որեւէ բողոք բարձրացնելու վերջ կու տայ իր կեանքին :

Էսքիմօներու համար առօրեայ սովորութիւն մըն է կիներու փոխանակութիւնը, զոր յաճախ կը տրամադրեն բարեկամներու կամ այցելուներու : Սակայն այդ մենաշնորհը միայն ու միայն ամուսինին կը պատկանի: Ուղղակի կնոջ մը գիմում ընելը անալ... մըն է ամուսինին ու ծանր ... մը օրէնքին, եւ կրնայ լուրջ կնճռոտութիւններ յառաջ բերել :

Էսքիմոյին համար իր կինը ուրիշի փոխ տալը այնքան բնական բան մըն է որ յաճախ ամէնուն ներկայութեան կը կատարուի փոխանակութեան բանակցութիւնը, եւ ամուսինը խօսակցութեան միջոցին ամենավայելուչ ձեւով մը կու տայ իր այո կամ ոչ պատասխանը: Մնացածը տեղի կ'ունենայ ամենաբնական եղանակով: Գիշերը երբ պառկելու վայրկեանը գայ, ամուսինը որ նախանձի ինչ ըլլալը չի գիտեր, ամենայն անտարբերութեամբ կը սպրդի իր տոպրակէ անկողինին մէջ, մինչդեռ նոյն պահուն իր կինը քիչ մը անդին կը միանայ ուրիշի մը հետ :

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ

Փուրգէն Ալէմշահի համերգը իր մահէն վերջ

Գ. Ալէմշահի յետմահու համերգը, որ տեղի ունեցաւ Յունուար 18ին, Տիթրոյթի Մէյսընիք թէմփլի մէջ, անցաւ կատարեալ յաջողութեամբ:

Ալէմշահի յիշատակը յաւերժացնող յանձնախումբը՝ նախագահութեամբ Պ. Խա. Մարտիկեանի, ատենապետութեամբ Տօքթ. Պ. Յ. Դարբինեանի եւ Պ. Ալ. Մանուկեանի, քարտուղարութեամբ Յովակիմ Յ. Դարբինեանի եւ գանձապահութեամբ Պ. Յ. Ճ. Թումաճեանի այլեւ անդամակցութեամբ գաղութին ամէն խաւի պատկանող հանրածանօթ տիկիններու եւ պարոններու, ջանք չէր խնայուած հայ գոյցեալ երաժշտապետի յիշատակը արժանավայել կերպով յաւերժացնելու համար :

Եւ յիրաւի, յունուար 18ին, Մէյսընիք թէմփլի ընդարձակ սրահը բերնէ բերան լեցուն էր 1500է աւելի բազմութեամբ մը որ եկած էր իր ջերմ յարգանքի տուրքը տալու այնպէս վաղաժամ կերպով անհետացած երիտասարդ արուեստագէտին :

Այս համերգը կը մնայ, որպէս յիշատակելի դէպք մը Տիթրոյթի հայութեան համար :

Համերգի ծրագիրը կազմուած էր գրեթէ ամբողջապէս Գ. Ալէմշահի երկերէն:

36 հոգինոց նուագախումբի ղեկավարութիւնը սիրայօժար ստանձնած էր Տիթրոյթի հռչակաւոր symphonyի անուանի փոխ վարիչ Walter Poole, որ իր շարժուձեւերով այնպէս կը յիշեցնէր Փուրգէնը: Համերգի կէսին Պ. Փուլը հարկադրուած ըլլալով Քանատա մեկնելու երկրորդ մասը վարեց նոյնպէս յայտնի երաժշտագէտ Arthur Luck, որ ... ալ այնքան յուզիչ վերաբերում ցոյց տուաւ դէպի հայ երաժշտագէտի յիշատակը: Սեներգներու համար Նիւ Եորքէն հրաւիրուած էր երիտասարդ երգչուհի Օր. Նորմա Գազանճեանը :

Նուագի բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերած էին գաղութիս ծանօթ արուեստագէտներ Տէր եւ Տիկին Սուրէն եւ Լուիզ Պայընտըրեանները :

Համերգի խմբերգի բաժինը կատարեցին միասին, «Ներսէս Շնորհալի» եւս «Կոմիտաս» երգ-

չախումբը՝ Սաքօ Ցակոբեանի եւ Հ. Էքիզեանի ղեկավարութեամբ: Սրտաշարժ էր համերգի բացումը, Տոփճեանի տխուր մահերգով, երբ երկու աղջիկներ, յամր քայլերով բեմ բերին հանգուցեալի մեծադիր նկարը, գծուած Ալէմշահի բարեկամ նկարիչ Աճէմեանի կողմէ: 1500 հոգինոց բազմութիւնը լուռ երկիւղածութեամբ, շատեր լալով, ոտքի կանգնած ունկնդրեց համերգի սրտակեղէք նուագը, կարծես, հարազատի մը յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենար: Եւ համերգի ամբողջ տեւողութեան ընթացքին ալ, սրահին մէջ, հոս ու հոն կը լսուէր հեծկլտոցը, երաժշտութեան ներդաշնակ հնչիւններու հետ:

Հանգուցեալի եղբօր՝ Կարապետ Ալէմշահի եւ մօրեղբօր՝ Միլտոն Միքայէլեանի ներկայութիւնը աւելի եւս տպաւորիչ կը դարձնէր համերգի մթնոլորտը: Տիթրոյթի հայութիւնը, կարծես խղճահարուած կը զգար ինքզինքը, որ իր մէջ փչեց վերջին շունչը, այնքան կենսուրախ, խանդավառ ու բարձր շնորհքներով օժտուած արուեստագէտը, իր մատաղ հասակին մէջ:

Նպատակս համերգի գեղարուեստական գնահատութիւնը չէ, որու մասին վստահ եմ թէ մասնագէտ անձեր պիտի գրեն, բայց չեմ կրնար չըսել, որ իր ամբողջութեան մէջ, ան անթերի ըլլալու աստիճան յաջող էր: Մանաւանդ «Աւարայրի ճակատամարտը» իր համանուագի եւ երգչախումբի մասերով Ռոլթըր Փուլի հմուտ ղեկավարութեամբ, կատարեալ էր եւ գեղարուեստական մեծ վայելք պատճառեց ունկնդիրներուն:

Տպաւորիչ էր եւ երգչախումբի «Հաւատարեաց մահս մեր ընդ մահու արդարոցն» երգեցողութիւնը: Իրականին մէջ, միայն համերգ չէր եղածը, այլ աւելի շատ սգահանդէս մը, խորախորհուրդ կրօնական ծիսակատարութիւն մը, որովհետեւ ներկայ բազմութիւնը միայն երաժշտութիւնը չվայելեց, այլեւ յուզումով ու սրտատրոփ ապրեցաւ Ալէմշահի յիշատակը, որ ոգին երգի ու նուագի ելեւէջներու հետ կը սաւառնէր սրահին մէջ եւ բոլոր ներկաներուն սրտերէն ներս: Յուզուեցան ու լացին ամէնքը ծանօթ թէ անծանօթ՝ ընկճուած անփոխարինելի կորուստին առջեւ:

Տիթրոյթի հայութիւնը, մանաւանդ յանձնախումբի գործօն անդամները, այս պատուաբեր ձեռնարկի համար, կարելի է շնորհաւորել: Եւ ինքնամատոյց նուիրումով մը ըրին կարելին, որպէս զի ձեռնարկը դառնայ կատարեալ, ոչ միայն բարոյապէս, այլեւ նիւթապէս տեսակէտով: Որովհետեւ ինչ որ պիտի գոյանայ համերգէն ու համակիրներու նուէրներէն, ամբողջապէս պիտի յատկացուի Գ. Ալէմշահի երկերու հրատարակութեան:

Այսպէս՝ երբ Տիթրոյթցիք անհամբեր կը սպասէին Գ. Ալէմշահի նուագահանդէսի փայլուն յաջողութիւնը իր ղեկավարութեամբ տեսնելու, անսպասելի եւ անակնկալ մահը գուժեց ու խորապէս ցնցեց բոլորիս, վաղաժամ բաժնեց մեզմէ ընդ միշտ՝ դեռ շատ երիտասարդ, տաղանդաւոր երգահան ղեկավար Գուրգէնը:

Սիրելի Գուրգէն, աչքերդ գոցեցիր առանց մուրազիդ հասնելու: Քու անթառամ յիշատակդ կենդանի պիտի մնայ բոլորիս սրտերուն մէջ:

Ցաւակցութիւններ եւ հոգեկան մխիթարութիւն սիրելի մօրդ, եղբայրներուդ, մօրեղբօրդ, ինչպէս նաեւ Փարիզի «Սիփան Կոմիտաս» երգչախումբիդ, սիրուած երգչուհի Օր. Աստղիկ Առաքելեանին որ սիրելի Գուրգէնի «Լռութեան կայծերէն» երգերու էն յաղթականը երգէ, յիշատակը յաւերժացնելու:

ՄԱՐՕ ԱՄԱՋՈՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՀԱՅՈՒ ՄԸ ՆԱՄԱԿԸ Ա. ՏԱՎԷՐԻ

Պոլսահայ թերթէ մը կ'արտատպենք հետեւեալը.—

«Ճումհուրիյէթ»ի մէջ Ապտին Տավէր կը գրէ.

Անցեալները պոլշեւիկ դրախտին մասին գրութիւն մը հրատարակած էի: Նամակ մը ստացայ, որ կը կրէ Պ. Ք. ստորագրութիւնը: Կասկած չունիմ թէ Հայ հայրենակիցի մը կողմէ գրուած է այս նամակը, որուն մէջ երկու բան կ'ըսուի.

1.— Քանի որ կը մեղքնամ եղեր Հայերուն, որոնք հիմա Խ. Հայաստանի Հանրապետութիւնը կը մեկնին, ինչո՞ւ չեմ մեղքցեր այն Հայերուն որոնք Ա. համաշխարհային պատերազմին տարագրուեցան:

2.— Խ. Հայաստանի Հանրապետութիւնը դրախտ մըն է եղեր:

Առաջին խնդիրը, այսինքն տարագրութեան փակուած հարցը նորոգելու հարկ չեմ տեսներ: Որովհետեւ այս հարցին վերարծարծումը ուրիշ արդիւնք չի տար, եթէ ոչ թշնամութիւն ստեղծել, Թուրք հայրենակիցներուն միջեւ: Կարդանք այդ հայրենակիցին նամակին Հայաստանի Հանրապետութեան վերաբերեալ սա մասը.

«Նախ ձեզի սա ըսել կ'ուզեմ որ Հայաստան գացող գաղթականները իրենց գացած երկրին մէջ լիւքս կեանք մը փնտռելու նպատակով ճամբայ չեն ելած: Անոնք այնպիսի մարդիկ են որոնք առժամաբար աչք առած են ամէն նիւթական նեղութիւն եւ օտար երկիրներէ ազատելով ազգային հաւաքականութեան մը, մշակոյթի մը մէջ ապրելու եւ տենդոտ աշխատութեան մը շնորհիւ իրենց հարազատ հայրենիքին վերաշինութեան մասնակցելով ապագայ սերունդներուն ծաղկեալ հայրենիք մը յանձնելու խորհելով կը շարժին:

«Նկատելով որ անոնք աշխարհի ամէնէն լիւքս եւ հանգստաւէտ շոգենաւերով կ'անցնին մեր ջուրերէն եւ իրենց հայրենիքը կ'երթան, փոխանակ անոնց խղճալու, պէտք է շնորհաւորել զիրենք իրենց այդ բարեբախտութեան համար:

«Որով, ի զուր սիրտ կը հատցնէք, մի յուզուիք: Հայաստանի կառավարութիւնը, գուրգուրոտ մօր մը նման, անոնց իսկոյն բնակավայր, գործ, եւն. կ'ապահովէ: Փոխանակ բարեբախտներուն արգահատելու, եթէ մեր առանց «չարըխ»ի աղքատ գիւղացիներուն եւ տարեկան 40 հազար զոհ տուող թոքախտաւորներուն վիճակին դարման մը գտնէք, աւելի յարմար գործ մը տեսած կ'ըլլաք:

«Մնաց որ, Հայաստանի մէջ կեանքը, ձեր կարծածին հակառակ շատ լաւ է եւ օրէ օր աւելի լաւ ըլլալու ճամբուն մէջ կը գտնուի: Գեղարուեստ, այլազան գրադարանները, անհամար ջրանցքները, հողագործութիւնը, քաղաքաշինութիւնը, կամրջաշինութիւնը, ելեկտրակայանները, համալսարանը, ակադեմիան, անհամար վարժարանները, Թուրքիան իսկ նախանձի մատնելու աստիճան յառաջդիմած են: Պէտք չէ մոռնալ որ երկու միլիոն բնակչութեամբ այս փոքրիկ հանրապետութիւնը հակառակ որ 27 տարեկան է, կրցած է կատարել այս հրաշքները:

«Երկրին մէջ չկայ միակ անհատ մը որ կարդալ, գրել չգիտնայ: Նախակրթարաններու մէջ 300 հազար, համալսարանին մէջ 3000 ուսանող կան: Եւ ասոնց միջեւ կան նաեւ 12 հազար մանուկները այն ներգաղթողներուն որոնց կը մեղքնաք: Ճարտարարուեստի մէջ, կան արուեստական քաուչուկի գործարանը (որ իր 20 հազար բանուորներով Եւրոպայի մեծագոյնն է) շաքարի, ալիւմինիումի գործարանները, հիւսուածեղէնի եւ թրիքօթաժի աշխատանոցները, ժամացոյցի գործարանը, հեծանիւի եւ թրաքթէօրի շինարանները եւայլն:

«Գեղարուեստի մէջ, թատրոններուն թիւը աւելի քան 30 է: Երեւանի օփերայի հոյակապ շէնքին նմանը Պալքանեան երկիրներուն մէջ չըկայ դեռ: Այդտեղ ամենաբարձր արուեստագէտներ միշտ կը ներկայացնեն թէ տեղական, թէ օտար փիէսներ: Թանգարաններու, մատենադարաններու մէջ պատմական շատ հարուստ գործեր կան: Անոնք որ Երեւանի կենդանաբանական պարտէզը տեսած են, զայն կը բաղդատեն Հռոմի պարտէզին հետ, որ ամէնէն աւելի գնահատուած է Եւրոպայի մէջ: Տակաւին շատ օրինակներ կարելի է տալ ձեզի, բայց զանց կ'առնեմ»:

Հայ հայրենակիցը, աւելցնելով մանրամասնութիւնները խրախճանութեան մը զոր հայրենադարձ Հայերը կազմակերպած են, հետեւեալ ձեւով կ'աւարտէ իր գրութիւնը.

«Ահա, յարգելի վարպետ, մինչ անոնք այդպէս անուշ անուշ կը զբօսնուն, ձեր հոս անոնց արգահատիլը բոլորովին անտեղի եւ աւելորդ է»:

Այս Հայ հայրենակցին Խ. Հայաստանի Հանրապետութեան մասին գրածները ես պոլշեւիկ հրատարակութիւններու մէջ ալ շատ կարդացի: Նոյնիսկ պոլշեւիկները կը պնդեն անդադար թէ նոյնպէս երջանիկ եւ բարօր կ'ապրի ժողովուրդը Խրիմի եւ Չէչէն հանրապետութիւններուն որոնք հիմնայատակ բնաջնջուեցան: Ես աչքերովս տեսած եմ Խ. Ռուսիան եւ լաւ կը ճանչնամ այդ դրախտը:

Նամակս ուրիշ հայ հայրենակիցի մը կարդացի: Հետեւեալը ըսաւ ինծի.

«Եթէ այս նամակին նայիք, օդափոխութեան համար ամէնքս ալ վազն ի վազն Երեւան երթալու ենք: Պատասխան մը գրէ այդ անձին եւ հարցուր թէ ինք ինչո՞ւ համար չերթար այդ դրախտը եւ կը բնակի Թուրքիոյ մէջ որ առանց «չարըխ»ի գիւղացիներով եւ թոքախտաւորներով լեցուն է»:

Ես ալ սա պիտի աւելցնեմ.

Ինչո՞ւ համար Թուրքիոյ Հայերը, որոնք միջոց մը անկախութեան պողոտային սովետական հիւպատոսարանը դիմելով Հայաստան երթալու համար կ'արձանագրուէին, եւ որոնց մեր կառավարութեան կողմէ, արտօնութիւն տրուած էր մեկնելու, ինչո՞ւ անոնցմէ ոչ մէկը չգնաց պոլշեւիկ դրախտը:

Որովհետեւ Թուրքիոյ Հայերը, Թուրքիոյ քով այդ դրախտին ինչպիսի դժոխք մը ըլլալը գիտեն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼԵԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Մարդուն չէ շնորհուած տեսնել պատկերը Աստուծոյ, ոչ ալ իշխանութիւն՝ պաշտամունքի չաստուածներ կերտելու: Մարդը ոչինչ է յաւիտենական օրէնսդիրին առջեւ, ինչպէս քարը՝ մարդուն առջեւ:

Ան մէկ է ու չկայ ուրիշ Աստուած մը, իրեն հաւասարակից ու բաժնեկից: Ես չեմ խօսիր նոր Աստուծոյ մը մասին, այլ անոր մասին որ արդէն կայ ու պիտի մնայ անսկիզբ ու անվախճան:

— Ուրեմն ո՞րն է ճշմարիտ Աստուածը, Հրէաներուն Եհովան, քրիստոնէութեան երրորդութի՞ւնը: Զրադաշտներուն Միհրը թէ մեր իլահները, հարցուց Համատ, կանգնեցնելով կարաւանը, աչքերը վերցուցած, դողահար մատները էշային հեծած ուղտին գլխուն վրայ, որ կը սկսէր պախուրցին շղթաներէն անհանգստանալ, շրթները շարժել, ոտքեր դնել, վերցնել, ծունկի գալ ու չոքիլ....:

— Ոչ մին, ոչ միւսները... Ալլահն է միակ Աստուածը, կենդանի եւ յաւիտենական: Ան է բովանդակ տիեզերքը ստեղծողը, բովանդակողը, եւ կենդանացուցիչը բոլոր արարածներուն: Ան է, որ մահէն կեանք ու կեանքէն մահ կը ստեղծէ:

Այս աստուածային յայտնութեան ծանրութեան տակ, որպէս թէ էշային հեծած ուղտը որ արդէն թեւերը ծալլեր էր, մարմնաթափ ու խռովայոյզ, յանկարծ չոքեցաւ գետին ծալլապատիկ ու մեծաբաց աչքերն ու դունչը հորիզոնին երկարած, սկսաւ բառաչել մեծագոչ:

Համատ, իսկոյն աստուածայայտ առաքեալը, սուրբի մը պէս գրկելով, դրաւ գետին ու անոր ձեռքերը ջերմեռանդ հաւատացեալի մը համբոյրներով ողողելէ ետք, բացագանչեց ծնրադիր:

— Այո, հիմա կը հաւատամ որ Ալլահն է միակ Աստուածը: Կ'երդնում անոր յաւիտենական գերազօրութեան վրայ: Եթէ մինչեւ իսկ արեւն ու լուսինը զինեն ինծի դէմ, պիտի մնամ իմ նոր հաւատքիս մէջ, ապառաժի մը պէս անսասան:

★

Հեռուն, լերկ բլրակը, ճակատը արեւին՝ ոտքերը կախեր է հողաշէն թոնիրներու մէջ — մէկ, երկու, երեք, չորս: Զորսն ալ չունին ծուխ ու ծխան, կարծէք ողերնակ բլուրը, մահիկին սուր մանգաղովը թացուցեր է անոնց ծխնելոյզները, յետոյ վարպետ բրուտի մը պէս, կողերէն քար ու աւազ շաղուած, բոլորակ գմբէթներ դրեր է անոնց բոհրած շրթներուն վրայ պատուհաններ, դուռ, առանց փեղկի եւ ծխնիի: Ալարին հիւղակը թոնիր ու թոնիրները՝ աւազատում:

Թոնրատան չորրորդը կ'ալեկոծի կը հրահրի մարդկային կատաղի մոլուցքէ մը շրջապատուած: Ժխոր, խռովք, դոռում, գոչում: Մխաները՝ լոյն ու լքուն, կարծէք, ողբերգական վարագոյրի մը ետին քաշուած, կը դիտեն թեւածաւ ահաւոր տեսքը, որ կատարուեր է, կը սպասեն աւելի ահաւորագոյնը, որ եղեռնօրէն պիտի կատարուի անպայման:

Զրընկ... զըրկ... զըրընկ... զըրկ ...:

Մոլեգնած ամբոխը կը վազէ դիմաւորել կարաւանը: Անոնց աչքերէն կը յորդին արիւն եւ ոճիր եւ անոնց ձեռքերը վայրագօրէն կը զարնուին ոճրագործի մը ստուերին, որ չկայ մէջտեղ:

— Ահաւասիկ կուգայ Ալամինը որուն վճիռը անսխալ է եւ արդար, բացագանչեցին դիմաւորողները միահամուռ, եկուորները առաջնորդելով աղետավայրը, ուր պառկած է արիւնաթաթախ դիակ մը, չորս կալանաւորներով շրջապատուած:

— Ո՞րն էր ոճրագործը ...

— Էսա եւ Համատ, փոխսալուր կարճ խորհրդակցութենէ մը ետք, անցան դիակի գլխին, ծանրաքայլ խորհրդաւէժ, գաղտնի քակող մոգերու նման:

— Ազատ արձակեցէք այս մարդիկը, խօսեցաւ Համատ: Այս քստմնելի ոճիրը գործուեր է խաւարի մէջ, բայց անոր ականատես վկան կոյս է համակ, որ սա պահուս կը թրթռայ աներեւոյթապէս, մեր մէջ: Ան անտեսանելի է, բայց՝ ամենատես:

Անոր ամենազօր յայտնութեան առջեւ, լուսինը կը խաւարի, ուղտը կը չոքի եւ ոճիրը կը խօսի արձակ, համարձակ: Վայ անոր որ իր սաէ իր անունով, վասնզի ան ամենագէտ է եւ դատաւոր արդար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ արտաքին նախարարը դիմում մը ըրաւ կատարելով Ծերակոյտի Արտաքին Յարաբերութեանց Յանձնաժողովին, հաւկցուցած է թէ որեւէ գեղչ Եւրոպայի օգնութեան համար առաջարկուած գումարէն, կրնայ վտանգել իր անունը կրող ծրագրին գործադրութիւնը: Նախարարը այս առթիւ կը յայտնէ որ 600 միլիոն տոլարի գումար մը արդէն իսկ պատրաստ պիտի ըլլայ յառաջիկայ ապրիլ 1ին:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ համայնավարները մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերած են Մուքտէնի մէջ (Մանչուրիա): Կառավարական ուժերը կ'աշխատին պաշտպանել Փէյփին – Մուքտէն երկաթուղին գիծը:

ԻՐԱՔԻ Արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ Արաբական Դաշնակցութեան յառաջիկայ համագումարը որ տեղի պիտի ունենայ շաբաթ օր, ի մէջ այլոց պիտի քննէ նաեւ Անգլիոյ եւ Իրաքի միջեւ վերջերս կնքուած դաշնագրին խնդիրը: Դաշնակցութիւնը տրամադիր է առաջարկելու որ Անգլիա իրեն հետ մէկ դաշնագիր մը կնքէ, փոխանակ առանձին համաձայնութիւններ ստորագրելու արաբական երկիրներու իւրաքանչիւրին հետ:

ԽՆՋՈՅՔ

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնջոյքը, 15 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ Նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն:

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

Այրի Տիկին Քնար Թերզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սիրանուշ Փափազեան (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Արմենուհի Խաչատուրեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկ. Կարապետ Թերզեան (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Վրթանէս Փափազեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Մարտիկ Փափազեան (Վիէն), Այրի Տիկին Նազելի Պէրպէրեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Գ. Զատիկեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Հաճի Տիրուհի Տավուտեան (Ալֆորվիլ), Տէր եւ Տիկին Եղիշէ Փափազեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Կարապետ Փափազեան (Մարսէյլ), Այրի Տիկին Զարուհի Աղամեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Նազաշեան (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Փայլիկ Տօրեայ (Փարիզ), Ուզունեան եղբարք (Լիոն, Տէսին), Այրի Տիկին Եղիսաբէթ Նազաշեան (Նիս), Տէր եւ Տիկին Ազատի Գամտէգեան (Նիս), Տէր եւ Տիկին Մինաս Գալուճեան (Մարսէյլ), սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն, հօր, մօրեղբօր, քեռայրին եւ ազգականին

Գ. ՄԱՐՏԻԿ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ Յունուար 21ին, 64 տարեկան հասակին մէջ, յետ կարճատեւ հիւանդութեան, Վիէնի իր բնակարանը:

ԱՐՔԱՅ ԼԻՐ

(ՇԷՅՔՍՓԻՐ)

Կը ներկայացուի այս կիրակի. ժամը ճիշդ 2.30ին, Centre Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, métro Invalides:

Բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ (Արքայ Լիր):

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45էն եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, մինչեւ Terminus:

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 Ֆրանք:

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՂԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՄՕԼ ՊԵՆՍԱՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօւիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մոցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատուրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուններէն:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝ ՄԱՐՏ 8ԻՆ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ պաւէշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ. – métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ՊՈԼՍԵՑԻ Տիկին Աննիկ Քոճաօղլանեան կը փնտռէ զաւակը Պետրոս Քոճաօղլանեան, հօրը անունը Վիչէն, որ երկու տարի Կորֆուի որբանոցը ուսանելէ վերջ 14 տարեկանին Ֆրանսա եկած է: Այժմ ամուսնացած ըլլալը լսած է, բայց Ֆրանսայի որ կողմը ըլլալէն լուր չունի: Տեղեկացնել հետեւեալ հասցէով՝ Տիկին Աննիկ Քոճաօղլան օղլու, Նուրի Օսմանիէ Ճատտէսի, Մենկենէ սոքաք No. 7, Istanbul:

ԿՕՇԻԿԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՄԸ

Արհեստին ծանօթ, մեծաքանակի վաճառորդներուն, մեծ տուներու, բազմաթիւ մասնաճիւղերու Prix-Uniquesներու, յաճախակի այցելու, կօշիկի փոքր ու մեծ առեւտրականներու, շրջուն վաճառորդներու հետ մօտէն շփում ունեցող մը

ԿՈՒԶԷ ԿՕՇԻԿԻ ԳՈՐԾԱՏԷՐԵՐՈՒ

եւ (կանանց, երախաներու եւ այրերու) կօշիկի վերաբերեալ ամէն կարգի նիւթերու համար ստանձնել ներկայացուցչութիւնը Փարիզ եւ շրջաններուն համար:

Դիմել՝ TALOPP HENRI

16 Rue Montgolfier, Paris (3), Հեռ. Turbigo 74-54

ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 1էն սկսեալ ծանուցումներ չեն գրուիր առանց վճարման: Դիւրացնելու համար դրամական առաքումները, մօտաւոր ցուցակ մը կը դնենք ծանուցման արժէքներու:

1.— Որ եւէ ժողովի յայտարարութիւն անվճար է մէկ անգամուան համար:

2.— Փնտռտուքներ 100 Ֆրանք մէկ անգամը:

3.— Շնորհակալիք, ցաւակցական, ամուսնական կամ նշանախօսութեան յայտարարութիւններ հոգեհանգստեան ծանուցումներ, գինեձօն, թէյասեղան կամ այս կարգի զանազան խնջոյքներու իւրաքանչիւր անգամը 500 Ֆրանք:

Պարահանդէսներու, թատերական կամ երաժշտական ներկայացումներու շարունակական յայտարարութիւններու, ինչպէս նաեւ զուտ առեւտրական ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ:

Կը խնդրուի բոլորէն առանց սպասելու մասնաւոր նամակի, յայտարարութիւններուն հետ կանխիկ ղրկել փոխարժէքը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ եւ շրջանի կոմիտէներուն ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ շաբաթ, 7 Փետրուար, ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Massé: Ներկայանալ անդամատետրերով:

Հ. Յ. Դ. ԶԱՒԱՐԵԱՆ կոմիտէի ժողովը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Խրիմեան ակումբին մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 9 խումբերը անդամական ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ իրենց համապատասխան եւ սովորական հաւաքատեղին հետեւեալ օրերը: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՊՈՍՈՆ, Քրիստափոր, հինգշաբթի 5 Փետր.: ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Գիւլխանդանեան, ուրբաթ 6 Փետրուար:

ՔԱՂԱՔ, Ռոստոմ, հինգշաբթի 5 Փետրուար:

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, հինգշաբթի 12 Փետրուար:

ՍԷՆ ԺԷՐՈՄ, Աղբալեան, ուրբաթ 20 Փետր.:

ԼԸ ՔԱՆԷՎ, Օհանջանեան, չորեքշաբթի 11 Փետրուար:

ԷՔՍ ԼԷ ՄԻԼ, Համազասպ, Կիր. 8 Փետրուար:

ԼԱ ՍԻՈՒԹԱ, Հրայր, Կիրակի 8 Փետրուար:

ԿԱՐՏԱՆ, Կիրակի 15 Փետրուար:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ընդհանուր ժողովը, այսօր 5 Փետրուար, ժամը 9ին, Sociétes Savantesի Ը սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դաս 8—9:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին: Ահարոնեան ակումբին մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՓՈՒԹ Տ'ԻՖԱԼՐԻ Մ. Ծօթնեղբայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 9ին, վրեժխնդրի ժողովի վայրը:

ՎԱԼԱՆՍԻ Համախմբերդցիական Միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին իր սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհանուր ժողովը շաբաթ, 7 փետրուար ժամը 3ին, Sociétes Savantesի մէջ: Անպայման ներկայ գտնուիլ: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐՏԱՆԻ «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները: Այս կիրակի ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Ակումբի տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

[illegible] արտասանութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ԿԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբի մասնակցութեամբ:

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տպք. 1200, Ֆամս. 650, Արտ. 15 տոլ. - կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. 1678-63
Vendredi 6 Février 1948 Ուրբաթ 6 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20 Année N° 5259 - Նոր շրջան թիւ 868 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՍՏԱԽՕՍԻՆ ՄՈՄԸ ՄԱՐԵՑԱՒ…

Յ. ԱՂՊԱՇԵԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ

10.000 Ս. ՈՍԿԻ ՊԱՏՈՒՈՅ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ, ԱՄԻՍ ՄԸ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ, 20 ՈՍԿԻ ՏՈՒԳԱՆՔԻ ԵՒ ԴԱՏԱԿԱՆ ԾԱԽՔԵՐՈՒ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ

« Արեւելք », 29 Յունուար 1948.—

Երեքշաբթի, 27 Յունուար 1948, Հալէպի Պատժական Ատեանին առջեւ շարունակուեցաւ դատավարութիւնը Պէյրութի հայ բոլշեւիկներու օրգան «Ժողովուրդի Ձայն»ի խմբագիր Յովհաննէս Աղպաշեանի, որուն դէմ պատուոյ դատ բացած էր մեր աշխատակից ընկեր Միհրան Հերարդեան՝ իր անձին հանդէպ կատարուած անորակելի քսութեանց եւ զրպարտութեանց պատճառաւ։

Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, դատը կը շարունակուէր հինգ ամիսէ ի վեր։ Միայն առաջին դատավարութեան էր որ ներկայացաւ ամբաստանեալը, յայտարարելու համար թէ ... « պատրաստ է փաստելու դատախազ կողմի հանդէպ կատարած իր բոլոր վերագրումները»։ Յովհ. Աղպաշեան կը խնդրէր միաժամանակ, որ յետաձգուի դատավարութիւնը, որպէսզի միջոց ունենայ պատրաստելու իր պաշտպանողականը եւ ներկայացնելու իր վկաները։

Եւ դատավարութիւնը յետաձգուեցաւ։ Կը յետաձգուի հինգ ամիսէ ի վեր։ Զրպարտիչներու եւ հատընտիր քսուներու պաշտօնաթերթը չամչցաւ զգայացունց խորագիրներու տակ յայտարարելու, թէ «Հալէպէն բազմաթիւ վկաներ պատրաստակամութիւն յայտնած են ներկայանալու դատարան՝ հաստատելու համար Յովհ. Աղպաշեանի ամբաստանութիւնը», թէ « վեց փաստաբաններ սիրայօժար ստանձնած են պաշտպանութիւնը » զրպարտիչ խմբագրին, եւն., եւն.։

Հակառակ բոլոր այս պոռոտախօսութիւններուն, Աղպաշեան չներկայացաւ դատարան ոչ երկրորդ, ոչ երրորդ, ոչ ալ չորրորդ նիստին՝ միշտ «հիւանդութեան» վկայաթուղթեր ներկայացնելով Ատեանին, եւ Պէյրութի մէջ նոյն օրերուն մասնակցելով ... բոլշեւիկեան ցուցամոլիկ հաւաքոյթներու։

Դատարանը անպատասխանատու հրապարակագրութեան կրկէս մը չէ սակայն։ Արդարութիւնը կառչած էր ստախօսի օձիքին, եւ Աղպաշեան չէր կրնար խուսափիլ իր ճակատագրէն։ Յաջորդական «վկայաթուղթ»երը չկրցան փրկել զինք արժանի պատիժէն, եւ դատարանը երեքշաբթի իր վերջին նիստին մէջ տուաւ վճիռը.— 10.000 Ս. ոսկի պատուոյ հատուցում, մէկ ամիս բանտարկութիւն, 20 ոսկի տուգանք եւ դատական ծախքերու հատուցում։

Սուրիոյ Արդարութեան այս վճիռը, նիւթական այս ծանր հարուածով առաւելապէս բարոյական նշանակութիւն կը ստանայ։ Աղպաշեաններու համար, բանտը եւ բանտարկութիւնը ... ապահով ապրուստի միջոցներ են, եւ 10.000 Ս. ոսկիի հատուցման պարտքը՝ որ կը դրուի այսօր իր ուսերուն, խօսուն ազդարարութիւն մըն է՝ չխաղալու այլեւս մաքուր անուններու պատուին եւ հանրային վարկին հետ, բոլշեւիկեան բարոյականութեան սկզբունքներով մուր չքսել մաքրափայլ ճակատներու, եւ հրապարակագրութիւնը չշփոթել սովիէթ ձայնասփիւռներու վայրերանութեան հետ։

Չենք գիտեր թէ ինչու դատարան չներկայացան նաեւ « Հալէպի բազմաթիւ վկաները »։ Կ'ենթադրենք, թէ ... Աղպաշեաններու «հիւանդութիւնը» վարակած էր զանոնք եւս, եւ գոյութիւն չունեցող մարդոց անունով հրապարակուած պոռոտախօսութիւններ՝ դատապարտուած էին փրփուրի նման ցնդելու։

Այս բոլորէն վերջ, եզրակացութիւնը։

Եթէ Հայ բոլշեւիկներու օրգանին կողմէ դատական մաքուր անուններու հասցէին կատարուած բոլոր զրպարտութիւններն ու քսութիւնները ենթարկուէին Արդարութեան դատաստանին, Աղպաշեանները իրենց բովանդակ կեանքը պիտի անցընէին բանտերու խցիկներուն մէջ, կամ պիտի հարկադրուէին զոհել իրենց բոլոր մութ աղբիւրներու եկամուտը՝ «պատուոյ հատուցում»ներու։

Թուրքիա նոր կը կանչէ Մոսկուայի իր դեսպանը

Անգարայէն կը տեղեկացնեն թէ Թուրք կառավարութիւնը որոշած է նոր կանչել Մոսկուայի թրքական դեսպանը, Ֆայիք Հիւսնի Աքտուր, որովհետեւ խորհրդային կառավարութիւնը, աւելի քան երկու տարիէ ի վեր, կը մերժէ Անգարա վերադարձնել իր դեսպանը՝ Սերգէյ Վինոկրատով։

Անգարայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ որ եւ է մանրամասնութիւն չէ տրուած այս անակնկալ նոյթին մասին, բայց արտաքին նախարարութենէն պաշտօնատար մը դիտել տուած է պարզապէս որ Թուրքիա կը հետեւի «ակն ընդ ական» քաղաքականութեան։

Աթոռազուրկ դեսպանը Մոսկուա կանչուած էր 1945ի աշնան, իբրեւ բողոքի արտայայտութիւն Թուրքիոյ հակառուս քաղաքականութեան դէմ։ Անգարայի դեսպանատան գործերը փոխանորդաբար կը վարէր գործակատար մը։

Աքտուր Մոսկուայի դեսպան նշանակուած էր անցեալ տարի, Սէլիմ Սարփէրի տեղ որ, ինչպէս ծանօթ է, ներկայիս Թուրքիոյ մնայուն պատուիրակն է Միացեալ Ազգերու մօտ։

Տեղական թերթերուն մէջ կը կարդանք թէ Թուրք պաշտօնատար մը իրեն եղած հարցումի մը պատասխանելով, յայտարարած է — Ա՛լ կը բաւէ մեզի դէմ ցոյց տրուած այս արհամարհանքը »։

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Ամերիկացի լրագրողի մը որ մօտիկ բարեկամ է Նախագահ Թրումընի, այս վերջինը երեք տարբեր առիթներով Ամերիկա հրաւիրած է մարաջախտ Ստալինը։ Առաջին անգամ Փոցտամի խորհրդաժողովին (Յուլիս 1945)։ Երկրորդ անգամ 1946ի Ապրիլին, [illegible] Միզուրի մարտանաւը ղրկել նաւապահակ մը որ եւ է նաւահանգիստ զինք առնելու համար։ [illegible] առաջարկած է նոյնիսկ որ Ստալին ճառ մը խօսի Ֆուլթընի մէջ (ուր ատեն Չըրչիլ կարեւոր ճառ մը արտասանած էր 1946ի սկիզբը) եւ պատասխանէ նախորդ վարչապետին։ Երրորդ հրաւէր մը քանի մը ամիսներ վերջը։ Ստալին մերժած է այս երրեակ հրաւէրները։

ԱԹԷՆՔԻ պատերազմական ատեանին առջեւ չորեքշաբթի օր սկսաւ դատավարութիւնը 62 համալսարանականներու որոնք դաւադրութիւն մը սարքած էին՝ քաղաքական յայտնի դէմքեր սպաննելու համար։ Եաննայի ոստիկանութիւնը ձերբակալած է 14 հոգի որոնք դաւաճանական արարքներով ամբաստանուած են։

Ապստամբներու 1000 հոգինոց ուժ մը երեք օր առաջ լքեց Պառնասոս լեռը ուր դիրք գրաւած էր։

ԻՐԱՔԻ կառավարութիւնը Պաղտատի բրիտանական դեսպանատան տեղեկացուց որ չեղեալ կը նկատէ յունուար 15ին Փորթսմըթի մէջ կնքուած անգլօ-իրաքեան դաշնագիրը։ Լոնտոնի պաշտօնական շրջանակները դիտել կուտան որ այդ որոշումէն ետք, դաշնագրի որեւէ վերաքննութիւն պէտք է առաջարկուի Պաղտատի կառավարութենէն։ Իսկ ներկայ գոյավիճակը կը մնայ, այնպէս ինչպէս որ էր 1930էն ի վեր։

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Խորհրդային «Թասս» հեռագրական գործակալութեան, մեծ թիւով Ամերիկացի զինուորական ճարտարագէտներ Լիբիա փոխադրուած են վերջերս եւ հաստատուած են ռազմագիտական կէտերու վրայ, ինչպէս Պէնկազի եւ Էլ Ակէյլա։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը յուշագիր մը ներկայացնելով Պուքրէշի կառավարութեան, բողոքած է որ Ռումանիոյ ներկայ վարչութիւնը կ'աշխատի ջախջախել ընդդիմադիրները։ Ռումանական ոստիկանութիւնը բուռն արշաւ մը ըսկսած է, քաղաքական ձերբակալութիւններ կը կատարուին եւ հազարներ կը բանտարկուին, դիտել կուտայ յուշագիրը։ Բանտարկեալները ոչ միայն անօթի են եւ հիւանդ, այլեւ չարչարանքներու կ'ենթարկուին որպէսզի «խոստովանութիւններ» ընեն։ Նոյնիմաստ բողոքագիր մը ղրկած էր նաեւ Անգլիա, ինչպէս գրած էինք մեր նախորդ թիւով։

ՄԻՒՆԻԽԻ դատարանը մօտ ատենէն պիտի սկսի ի բացակայութեան դատել Հիթլէրն ու իր կինը։ Երկուքն ալ անձնասպան եղած էին 29 Ապրիլ 1945ին, բայց իրենց դիակները անյայտ մնացած են։

Մէկ կամ երկու 5000նոցներուն վճարումը

Անոնք որ կառավարութեան վերադարձուցած էին մէկ, կամ առաւելն, երկու հինգ հազար ֆրանքնոց թղթադրամ, կրնան այսօր, ուրբաթ, իրենց յանձնուած ընկալագրով ներկայանալ դրամատուն եւ գանձել անոնց փոխարժէքը։

Իսկ անոնք որ վերադարձուցած էին երեքէն վեց 5000նոց պիտի սպասեն մինչեւ յառաջիկայ շաբթու։ Տակաւին յայտնի չէ թէ կառավարութիւնը ինչ որոշում տուած է այս վերջիններուն մասին.

Մեծաքանակ 5000նոց վերադարձնողները կրնան, անմիջապէս, իրենց ընկալագիրներով վճարել իրենց համար նշանակուած տուրքերը. կամ, առանց ժամկէտ կորսնցնելու, գնել նոր փոխառութեան արժէթուղթերը։

Աւելցնենք որ մէկ կամ երկու 5000նոցներուն վճարման համար պայմանաժամ նշանակուած չէ։ Կրնաք ներկայանալ երբ որ ուզէք։ Անհրաժեշտ չէ տիրոջ ներկայութիւնը. կրնաք փոխանորդ մը նշանակել պայմանաւ որ իրեն յանձնէք ձեր ինքնութիւնը հաստատող վկայագիր մը։

Եթէ դրամատան մէջ ընթացիկ հաշիւ ունիք, կրնաք ընկալագրին փոխարժէքը (5000 կամ 10000 ֆրանք) ձեր պահեստին արձանագրել տալ։

Վիթխարի գումարներ վերադարձուած են վերջին երեք օրուան մէջ. ահաւասիկ կարգ մը հետաքրքրական թուանշաններ. — Բրըթանյի մէջ, Մէյէս անունով 2000 հոգինոց գիւղի մը բնակիչները հաւաքաբար վերադարձուցած են 245 միլիոնի արժողութեամբ 5000նոց։ Մարսէյլ. — 100.000 հոգի՝ 4 միլիառ։ Շաթօ - Ռուժ .— 8700 հոգի՝ 89 միլիոն։ Վոքլիւզի նահանգէն.— Քավայոն.— 12.500 հոգի՝ 350 միլիոն։ Քարփանթրա. — 13730 հոգի՝ 340 միլիոն։ Վառի նահանգէն.— 80.000 հոգի՝ 3 միլիառ։ Կառի նահանգէն.— Ալէզ՝ 40.000 հոգի 300 միլիոն, Նիմ.— 25000 հոգի 600 միլիոն։

★ Փոխառութեան համար նախապէս նշանակուած պայմանաժամը — Փետրուար 14 — երկարաձգուած է Մարտ 13ի։ Այս փոխառութեան արժեթուղթերը 3 առ հարիւր տոկոսաբեր են, եւ վճարելի 1958ին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետը չորեքշաբթի օր խորհրդարանին մէջ յայտարարեց թէ կառավարութիւնը որոշած է թոյլ չտալ որ օրավարձերու եւ թոշակներու յաւելում կատարուի «որպէսզի կարելի ըլլայ կանխել սթերլինին արժեզրկումը»։ Եթէ այս միջոցը բաւական չըլլայ, աւելի խիստ քայլեր պիտի առնուին։ Առայժմ կառավարութիւնը «կը յանձնարարէ» օրավարձերու կայունութիւնը պահել։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ տնտեսական յանձնաժողովը մանաւոր տեղեկագրով մը դիտել կուտայ որ Եւրոպայի վերականգնումը տակաւին պիտի ուշանայ՝ տոլարի, հանքածուխի եւ պողպատի նուազութեան պատճառաւ։ Եւրոպա, 1948ին աւելի քիչ քանակութեամբ սննդեղէն պիտի ունենայ քան ունեցած էր 1947ին։

ԱՆԳԼԻՈՅ արտաքին նախարարը յայտարարեց որ 1939էն 1941, Հիթլէրի եւ Ստալինի միջեւ կատարուած բանակցութեանց մասին ամերիկեան կառավարութեան կողմէ հրատարակուած պատմութիւնը ամբողջական չէ։ Նախարարը խոստացաւ որ, յարմար առիթին, Բրիտանական կառավարութիւնն ալ պիտի հրատարակէ այդ հարցին հետ կապ ունեցող փաստաթուղթերը։ « Բայց մի աճապարէք» ըսաւ Պէվին։

ԼՈՆՏՈՆԷՆ կը տեղեկացնեն թէ Պելճիքա, Հոլանտա եւ Լիւքսէմպուրկ պահանջած են որ գերմանական հարցին քննութեան ժամանակ, իրենք ալ հաւասար իրաւունքով մասնակցին խորհրդակցութեանց։ Շուէտի արտաքին նախարարը երեսփոխ. ժողովին մէջ յայտարարութիւն մը ընելով ըսաւ թէ Շուէտ չուզեր մաս կազմել Պէվինի առաջարկած արեւմտեան խմբակցութեան եւ պիտի շարունակէ պահել իր չէզոքութիւնը։

ՀՆԴԻԿ կառավարութիւնը օրէնքէ դուրս հռչակեց Հայրենիքի Պաշտպան Կամաւորներու գաղտնի ընկերակցութիւն մը որուն անդամներէն 70 հոգի ձերբակալուեցան։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը տեղեկացնեն թէ Ղազախստանի աստղաբաշխները երեւան հանած են որ բուսականութիւն կայ Հրատ մոլորակին ինչպէս նաեւ Լուսինին մէջ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ կառավարութիւնը յանձնարարած է Ուաշինկթընի կառավարութեան որ ամերիկեան մարտանաւերը կարելի եղածին չափ հազուադէպ այցելութիւններ տան իտալական նաւահանգիստներուն որովհետեւ համայնավարները քաղաքական դրամագլուխ կը նկատեն այդ այցելութիւնները։

ՆՈՐԷՆ ՄԵԶ ԿԸ ԲԱՄԲԱՍԵՆ

Վայ Հայ ժողովուրդին որ եւրոպական քաղաքականութեան խառնուած է: Իրեն համար աւելի լաւ էր, եթէ եւրոպական դիւանագէտը բնաւ բերան առած չըլլար իր անունը: Սակայն Հայ ժողովուրդը երբեք յոյսը չկտրեց: Ցաւատեւ յամառ աշխատանքով, սպասեց, երկար սպասեց: Ան կը սպասէ մինչեւ այսօր:

Ֆրիտիօֆ Նանսէն, իր «Խաբուած ժողովուրդ»ին մէջ(*):

«Զուիցերիա ազատ եւ հիւրընկալ աշխարհ մըն է: Այնքան կը նմանի Հայաստանի: Ունի լեռներ, որոնք երկինքի Աստուած պապային մօրուքը կը շոյեն: Լիճեր՝ որոնք մեր Սեւանն ու Վանը կը յիշեցնեն, թէեւ, աշխարհի վրայ, եթէ ոչ Սեւանը, գոնէ Վանը իր նմանը չունի: Զունի, թէ՛ իբրեւ գեղեցկութիւն, թէ՛ իբրեւ պատմական հնութիւն: Ախ, տարիներ առաջ լիճին պատկերը տեսայ, գերմաներէն թերթի մը մէջ. լուսինը ցաթեր էր վրան, քանի մը Գերման շրջիկ աստեր իր ափունքին: Ու սիրտս կը մորմոքի տակաւին:

Հոն, Զուիցերիոյ մէջ, կայ մտքի եւ մամուլի ազատութիւն: Այնտեղ էր թառած ժամանակին հայ մարտական կուսակցութիւնը: Անկէ կը լուսարձակէր ան իր նոր գաղափարները, մինչեւ հայրենիքի հեռաւոր անկիւնները, «ում սուրը աւելի հատու է, ում գնդակը աւելի հեռուն կ'արձակէ, ապա ան նրանն է: «Սահմանք քաղաք զէն իւրեանց»ի փոփոխակը՝ նոր առումով: Այնտեղ են ուսած բազմաթիւ հայ մտաւորականներ: Ո՞վ չի յիշեր բանաստեղծ-բժիշկ, տարաբախտ Ռուբէն Սեւակը, բժիշկ Արմէն Հայրապետեանը, նոյնպէս նահատակ: Անոնք ունէին, ժամանակին, Հայ խեղճ եւ ջարդուած քրիստոնեաներու օգնութեան սնտուկ մը: Հայկական որբանոց մը: Քռաֆթ Պոնարը: Անոր էին յառած, իրենց աչքերը, սա նորաւարտ պատերազմին, բոլոր գերիները հիթլերական կեդրոնացման կայանէն, որ ամբողջ Գերմանիան էր:

Ի՞նչ մեղքս պահեմ, այնտեղ էին նաեւ իմ յոյսերս եւ ակնարկներս, երբ Հիթլէր շղթայած էր զիս, ու փախուստի ճամբայ կ'որոնէի:

Բայց անշուշտ Զուիցերիա իր այս առաջաւոր դիրքը կը պարտի թէ իր չէզոքութեան եւ թէ առաւելապէս աշխարհագրական դիրքին՝ գտնուելով երեք խոշոր մշակոյթներու մէկզմէկ խաչաձեւող քառուղիին վրայ: Հիւսիսէն գերմանականը, արեւմուտքէն Ֆրանսականը, հարաւէն իտալականը, որոնք անոր ազատ հողին վրայ դաշնաւորելով կը բեղմնաւորեն զայն, յօգուտ ազատախոհ եւ ազատատենչ մարդկութեան:

Պատերազմին, երբ շիտակ խօսք մը լսել ուզէինք, կը բանայինք Զուիցերիոյ ռատիօն: Այսօր իսկ, երբ անաչառ բան մը կարդալ ուզենք, զուիցերիական թերթն ու գիրքը ձեռք կ'առնենք: Ինչ որ յաճախ կ'ընեմ ես ալ: Այդ երկիրը թուղթի տագնապ չունի, ըլլալով հարուստ: Հոն կը հրատարակուին խոշոր եւ սքանչելի օրաթերթեր, որոնց մէջ կրնաս ուզածդ գտնել: Սկսած ծանուցումներէն, որոնք իրար կը դղեն, առեւտուր, սակարան, գրականութիւն, իմաստասիրութիւն, ընկերաբանութիւն, քաղաքականութիւն եւ դեռ այսպէս անվերջ — ուժիւններ: Նոյնիսկ հայկական ներգաղթը: Ու հոս-հա, եւ ճիշդ հոս, կը սայթաքի նաեւ Զուիցերիացին, որովհետեւ հոս, եւ միայն հոս, ան կը զգայ որ ինք վերջապէս Եւրոպացի է, եւ թէ՝ ամէն _ ճշմարտասիրութիւն, չափ մը ունի եւ տեղ մը կը հատնի: Ուստի եւ բնականաբար, ուղղակի Հայերուս գլխուն ...:

Զարմանալու ի՞նչ բան կայ հոս, Հայ ենք վերջապէս, չէ՞, եւ ի՞նչ տուած է մեզի Եւրոպան: Այո, բայց կայ զայրանալիք բան, որ զարմանքի հետ այլեւս կապ չունի, քանի որ մէկը կապուած է մտքին, իսկ միւսը զգացումներու: Ես ցնցուեցայ շիտակը, քանի որ մարդիկ իրենց շուկայի, առեւտուրի եւ արժեթուղթի հաշիւները ունին: Եւ ուրախ եմ որ գոնէ բան մը սորվեցանք վերջ դարու ընթացքին, աշխարհի ամէնէն սուղ գինը վճարելով այսքան տարրական գիտելիք մը: Կրնանք սակայն ինքնապաշտպանութեան դիմել, ինչ որ ըրի՝ հեռաւոր հերքումը զրկելով, խոշոր, կոմսակը տակ, եւ կուշտ ու կուռ փորր ուռած զուիցերիական օրաթերթին՝ որ բնականաբար չհրատարակեց: Եւ ատով իսկ տուաւ ապացոյցը իր չարամիտ մեղսակցութեան:

Երբ զուիցերիական մամուլը այս աչքով կը նայի հայկական ներգաղթին, հապա ի՞նչքան աւելի նոյնը պէտք է ընեն աշխարհակալ եւ աշխարհակալ պետութիւնները: Անշուշտ Զուիցերիացիք ազատութիւնը կը սիրեն, նաեւ ճշմարտութիւնը: Բայց ատկէ աւելի, եւ նոյնքան նախանձախնդիր են, իրենց շահերուն: Իսկ այդ շահերը Թուրքիոյ հետ սերտ կապեր ունին: Անոնց լեզուն կը փոխուի երբ Թուրքիան կը նկարագրեն: Հասարակ արդուեան ռոխակը, այն առեն, բանաստեղծ կը դառնայ, անշուշտ, եթէ նախապէս Եւրոպացի է: Բարեկամութիւն ? : Այդ կ'ըլլայ միայն Թուրքիոյ հետ, որ ունեւոր է եւ ունի դեռ ուրիշ առաւելութիւն ալ — աշխարհագրական դիրք: Իսկ ճմլուած, ցնցոտիապատ եւ անօթի հայ գաղթականը ի՞նչ կրնայ տալ Եւրոպացիին, զայն արդարութեան հետ փոխանակելու համար: Ահա թէ ինչո՞ւ ճշմարտութիւնը կը յոգնի ու կը մնայ հոն, ուր կը սկսի հայութիւնը: Հայուն մասին կարելի չէ այդ ճշմարտութիւնը կիրարկել ամբողջ Եւրոպայի մէջ, ու անկարելի է նաեւ Զուիցերիոյ մէջ: Անհրաժեշտ է միտք պահել զայն, ուսուցչիս, Դուրեան սրբազանի նուիրական խօսքերով: Անգամ մը, կրօնից պատմութեան ընթացքին էր կարծեմ, ըսաւ թէ ի՞նչպէս Հռոմայեցի զօրավար մը(*) կը դրաւէ Երէզ աւանը, ոսկեմայր Անահիտի ոսկի արձանը կը փշրէ ու Հռոմ կը տանի, ու հոն, այլեւս մեծահարուստ մարդ, ճոխ խնջոյքներ կուտայ, եւ աւելցուց, «ուրեմն պէտք ունինք միտք պահելու որ Հռոմայեցիք մեր փարայովը հաց կերած են»:

Ահաւասիկ նամակը զոր ղրկեցի «Նոյէ Ցիւրիխէր Ցայթունկ»ի խմբագրին —

Ձեր յարգելի թերթին այս տարուան Դեկտ. 18ի թիւին մէջ Հայերու հայրենադարձին մասին գրութիւն մը հրատարակած էիք: Այս յօդուածին ոգին բուն եւրոպական էր, եւ գրեթէ կարելի է զայն բաղդատել վաւաւնուն «Ֆէօլքիշէր Պէօպախթէր»ի(**) 4 Օգոստոս 1944ի յօդուածին հետ, «Մոսկուա եւ Հայերը» վերնագրով, ուղարկուած Անգարայէն: Այնտեղ, ինչպէս հոս, աւելի կամ պակաս քօղարկուած ձեւով յարձակում կ'ըլլայ Հայութեան կենսական շահերուն դէմ: Մենք գիտենք որ նման թոյնի խառնուրդներ Անգարայի դիւանագիտական խոհանոցը կը պատրաստուին: Եւ կը ցաւինք որ այսպիսի բան մը մուտք կը գործէ նաեւ չէզոք երկրի մը այնքան բարձր գնահատուած մամուլին մէջ: Ու այս առթիւ տխրօրէն կը մտածենք Մեծ Նանսէնի բարեկամական ապարարութեան: Յօդուածագիրը կ'առաջնորդուի ժամանակակից քաղաքական դէպքերէն, տրորելով հայ ժողովուրդին շահերը: Մօտաւորապէս երկուքուկէս տարիէ ի վեր Զուիցերիոյ ձայնասփիւռէն լուրեր կը լսեմ արտասահմանեան Զուիցերիացիներու հայրենադարձի մասին, ու զայն բնական բան մը կ'ընդունիմ եւ երբեք յետին միտք ունեցած չեմ այդ մասին: Ինչո՞ւ համար խնդիրը տարբերի, երբ Հայերը կը վերադառնան իրենց երկիրը, մանաւանդ որ մենք աւելի իրաւունք ունինք նոյն բանը ընելու, որովհետեւ մեր ժողովուրդին կէսէն աւելին իր հայրենիքէն դուրս կը գտնուի, եղերական դէպքերու բերումով, որոնք թերեւս ձեր թերթին ալ բոլորովին անծանօթ չեն: Եւ կամ մեր հայրենադարձը ոմանց կասկածելի կը թուի անոր համար որ մեր երկիրը Խորհրդային Միութեան մէջ կը գտնուի ? Սակայն մենք չենք կրնար մեղքը մեր վրայ առնել որ այդ այդպէս է, եւ երբեք ալ մտադիր չենք հայրենադարձէն ետ կենալու, որովհետեւ այդ այդպէս է: Եւ մեր հայրենադարձը ատոր հետ բնաւ առնչութիւն չունի: Եւ եթէ Հայաստան նոյնիսկ դժոխքին մէջ ըլլայ, նորէն հոն պիտի երթանք: Ինչ վէճ որ կայ, արեւելքի եւ արեւմուտքի միջեւ, Հայերու յանցանքով չէ որ ստեղծուած է: Եւ մեր հայրենադարձը ատոր հետ բնաւ առնչութիւն չունի:

Հայրենիք վերադարձողները միայն Հայեր են, եւ այդ իսկ պատճառով երկիր կը վերադառնան: Անշուշտ մեր մէջ ալ կը գտնուին պոլշեւիկներ, ինչպէս ամէն ազգի մօտ: Սակայն հայրենադարձը բնաւ առնչութիւն չունի վարչաձեւին հետ:

Յիշեալ յօդուածին մէջ կը շեշտուէր թէ միայն երիտասարդ Հայեր են ներգաղթողները, եւ կը տեղաւորուին ռազմական կարեւորութիւն ունեցող կէտերու վրայ, քարիւղի հանքերու մօտերը: Ու ահա հոս, ճիշդ հոս, կը նշմարենք Անգարայի թոյնի խոհանոցը, որ տասնեակ տարիներէ ի վեր կը սիրէ մեզի դէմ չարաչար գործածել արեւմուտքի գերմանալեզու մամուլը: Եւ մենք կը ցաւինք, խորապէս կը ցաւինք, որ Զուիցերիոյ բարձր մակարդակով մամուլն ալ այդ ծուղակը կ'իյնայ: Հայաստան արդէն ինքնին սահմանային երկիր է, բաժնուած ըլլալով Ռուսիոյ, Թուրքիոյ եւ Իրանի միջեւ, դժբախտաբար: Եւ այդ վստահաբար թոյնի խոհանոցը, որ անգէտ Եւրոպացիները իր նպատակներուն գործիք կ'ընէ, շատ լաւատեղեակ է այս բոլորին, եւ անպայման գիտէ որ այդպիսի ռազմագիտական գաղթականութիւններ գոյութիւն չունին Հայաստանի մէջ: Սակայն Թուրքերը դէմ են ամէն հայրենադարձի եւ Հայերու զետեղման ու բնակութեան Հայաստանի մէջ եւ գիտենք թէ ի՞նչ նպատակով:

Եթէ ներկայիս կարգ մը պետութիւններ Թուրքիոյ պէտք ունին իբրեւ գործիք իրենց քաղաքականութեան, եւ այդ իսկ պատճառով Թուրքիոյ հետ միացած են այս կէտին մէջ, մեզի դէմ, ցաւով տեղեակ ենք ատոր, եւ Նանսէնի իրաւունք կուտանք: ... Կը խնդրեմ ձեր պատ. թերթէն, յանուն ... դարութեան, այս բացատրութիւնները հրատարակելու որուն համար կանխաւ շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ:

ԵՐ. ՔՈՉԵԱՆ

(*) Fridtjof Nansen, «Betrogenes Volk» Brockhaus, Leipzig, 1928:

(*) Ընչաքաղցութենէ բռնուած, տակաւին այդ դարերուն, ինչպէս հարազատ Եւրոպացի, ու Մեծն Տիգրան իրաւունք ունէր, եւ մեր պատմութեան մէջ փառաւոր նախընթաց մը ստեղծեց, Լուկուլլոսի բանբերներուն կոկորդէն վար հալած ոսկի հոսեցնելով: Արդեօք մենք ի՞նչ պիտի ընենք անոնց յաջորդներուն կոկորդէն վար, եթէ այդ ուժը ունենանք կրկին:

(**) Հիթլերական պաշտօնաթերթը:

Զինուորական պատրաստութիւններ Պաղեստինի մէջ

Հրէական Հականա գաղտնի ընկերակցութիւնը ունի մօտաւորապէս 60էն 70 հազար մարզուած զինուորներ: Իսկ Արաբները հազիւ 30 հազար որոնց ռազմանիւթի պակասը զգալի է: Հակառակ այդ աննպաստ երեւոյթին, սակայն, Արաբները մեծ յոյս ունին որ, եթէ բացառիկ դէպքեր չպատահին, կրնան ջախջախիչ պարտութեան մատնել իրենց հակառակորդները: Արաբ ղեկավարները գիտել կուտան թէ իրենք ի վիճակի են երեք, չորս տարի կռուելու մինչեւ որ բոլորովին ջուրը իյնայ Պաղեստինը բաժնելու ծրագիրը: Առաւելութիւն մը կը նկատուի այն պարագան որ բոլոր արաբական երկիրները միացած են Հրեաներու դէմ կռուելու համար:

Ճիշդ է որ արաբական ուժերը շատ ցրուած են, բայց նոյնիսկ այս երեւոյթը առաւելութիւն մը կը սեպուի: Ինչ կը վերաբերի արաբական ցեղերու մրցակցութեան, ղեկավար շրջանակները կը հաւատան թէ բոլոր թիւրիմացութիւնները կրնան հարթուիլ ժամանակի ընթացքին:

Ներկայիս Պաղեստինի մէջ կան արաբական երկու մրցակից ուժեր: Ամէնէն ուժովն է Արաբական Դաշնակցութիւնը որ ունի 3000ի մօտ զինուորեալներ այն կէտերուն վրայ զորս Անգլիացիները կը նկատեն շատ վտանգաւոր: Այդ կէտերը հաստատուած են գլխաւորաբար 500 քառ. մղոն տարածութեան մը վրայ Նապլուսի, Թուլքարէմի եւ Ճէնինի շրջակաները: Իրենց ընդհ. հրամանատարն է Ֆէվզի Գավուգճի որ ժամանակին սպայ էր գերմանական բանակին մէջ: Կ'ըսուի թէ այս վերջինը մօտ ատենէն Դամասկոս պիտի երթայ: Իր բանակին մէջ ունի Սուրիացիներ, Իրաքցիներ եւ Լիբանանցիներ:

Արաբական երկրորդ ուժը Պաղեստինի մէջ ունի աւելի մեծ թիւով զինուորներ: Ընդհ. հրամանատարն է Երուսաղէմի նախորդ Միւֆթին Հաճի էմին էլ Հիւսէյինի: Այս ուժն է որ անընդհատ յարձակումներ կը կատարէ Հրեաներուն դէմ, մինչդեռ Գավուգճիի ուժերը տակաւին դրական քայլեր առած չեն: Միւֆթիին զինուորները իր եւ հրամանատար ունին իր զարմիկը: Գավուգճիի բանակը նիւթական օժանդակութիւն մը կը ստանայ Արաբական Դաշնակցութենէն: Զինուորները խաքի համազգեստ կը կրեն եւ զինուած են թեթեւ հրետանիով: Երկու ուժերուն հրամանատարներուն մրցակցութեան շարժառիթները թէ՛ զինուորական են եւ թէ՛ քաղաքական: Երկուքն ալ մաս ունեցած են 1936—39 Պաղեստինի ապստամբութեան մէջ: Գավուգճի ինչպէս նաեւ Արաբական Դաշնակցութիւնը կը հաւատան որ պէտք է արդիական կանոնաւոր պատերազմ մղեն Հրեաները ջախջախելու համար, իսկ Ալտիւլ Քատիր (Միւֆթին) աւելի համաձայն է որ կրկնուի 1936ի ապստամբական շարժումը: Գավուգճիի բանակատեղին կը գտնուի Դամասկոսի մէջ: Սպայակոյտին կը մասնակցին եօթը արաբական երկիրներու յայտնի զինուորականները: Սկզբունքով Միւֆթիի բանակն ալ կը գտնուի Արաբական Դաշնակցութեան հովանաւորութեան տակ, բայց իրականին մէջ անիկա կարեւորութիւն չընծայեր Դաշնակցութեան կողմէ իրեն տրուած հրահանգներուն: Իրեն համար առաւելութիւն մըն է որ իր Գերագոյն Խորհուրդը կը գտնուի Պաղեստինի մէջ: Այսպէսով անիկա ի վիճակի է ուղղութիւն տալու տեղական ուժերուն: Միւֆթին զինուորներ կը հաւաքէ Իսլամներու բանակէն, ընդհանրապէս երիտասարդներ:

Պաղեստին իսկապէս կը գտնուի արիւնալի պատերազմի մը նախօրեակին: Ս.

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ Հ. Յ. Դ., Կապոյտ Խաչի եւ զանազան կազմակերպութեանց գաւառի կոմիտէներէն եւ մարմիններէն որ ժողովներու եւ հանդէսներու ազդերը խմբագրատուն հասցնեն թուականէն առնուազն երեք օր առաջ:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՈՐՔԱՆ ՀԱՅ ԿԱՅ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՄԷՋ

Կեսարիոյ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիի հոգեւոր հովիւը՝ Հայկազուն քհնյ. Կարապետեան խիստ շահեկան տեղեկագիր մը պատրաստած է, որ թէեւ լիակատար կարելի չէ համարել, բայց կը ներկայացնէ չափազանց մռայլ պատկերը՝ Անատոլուի խորերը մնացած այդ խլեակներու կենցաղին ու ապրուստին, հին Եզիպտոսի բուրգերը շինող գերիներուն իսկ մատ խածնել տալու աստիճան :

Այդ տխուր տեղեկագիրը հետեւեալ թիւերով կը ներկայացնէ գաւառներու մէջ տարտղնուած մեր ազգակիցներու աւհովիւ հօտը, — Կեսարիոյ մէջ կան 2250 անձ, Կեսարիոյ գիւղերուն մէջ 1091, Եոզկատի մէջ 260, Եոզկատի 18 գիւղերուն մէջ 1525, Սեբաստիոյ մէջ 1520, Սեբաստիոյ 7 գիւղերուն մէջ 1405, Թոքատի մէջ 350, Թոքատի 3 գիւղերուն մէջ 42, Ամասիոյ մէջ 500, Մարզուանի, Հաճի Քէօյի եւ շրջակայքի մէջ 485, Զօրումի եւ Մէճիտ Էօզիւի մէջ 41, Արաբկիրի մէջ 1250, Խարբերդի մէջ 750, Մէզրէի մէջ 700, Մալաթիոյ մէջ 500, Տիգրանակերտի մէջ 1005, Օրտուի մէջ 200, Գոնիայի մէջ հարիւր, Էրէյլիի մէջ 250, Անգարայի մէջ 1500, Այնթապի մէջ 150, Այնթապի կից 7 գիւղերու եւ Քիլիսի մէջ 357, ընդհանուր գումար 14261 անձ :

Այս հաշւոյն մէջ մտած չեն Էսկիշէհիրի, Քէօթահիայի, Աֆիոն Գարահիսարի, Մերսինի, Ատանայի, Թարսուսի եւայլ վայրերու Հայ խլեակները, որոնց թիւր 5000էն պակաս չէ : Ուրեմն առնուազն 20.000 ճորտեր կան, զորս պէտք է փրկել առաջին հերթին :

Տղայութիւն է մեղադրել այս բեկորները, թէ ինչո՞ւ իրենք իրենց ճիգ մը չենըներ այդ դժոխքէն դուրս նետելու համար : Այս դատումը պիտի նշանակէր անվիտանալ Թուրք ոստիկանութեան տարաժը : Պոլսոյ պատրիարքարանն ալ տէր չէ կրցած կանգնիլ այս դժբախտներուն, քանի որ Թուրք «լայիք դեմոկրասի»ն կը պաշտպանէ զանոնք «քաղաքացիական հաւասարութեան իրաւունք»ով :

ԽՄԲ.— Քեազիմ Գարապէքիրի մահուան առթիւ հետեւեալ տողերը կը կարդանք Պոլսահայ թերթերուն մէջ.—

Անգարայի հեռագրական գործակալութենէն . — « Ի վարձ իր բարւոք ծառայութեան, փաշային տրուեցաւ «Հայաստանի յաղթական» տիտղոսը : Այս հանգամանքով մասնակցեցաւ Կարսի եւ Աղեքսանդրապոլի խորհրդաժողովներուն, եւ պատրաստեց դաշնագիրը : Պահ մը եղաւ բանակի քննիչ, յետոյ Էտիրնէի երեսփոխան, 1924ին կազմեց «Յառաջդիմական» կուսակցութիւնը, 1926ին դատուեցաւ անկախութեան ատեանին առջեւ, Կազի փաշային դէմ ծրագրուած մահափորձին առթիւ : Անպարտ արձակուեցաւ եւ 1927ին հանգստեան կոչուեցաւ :

Տասը տարի քաշուեցաւ քաղաքական կեանքէ եւ այդ շրջանին հրատարակեց իր «Յիշատակները», որոնք տարակարծութիւն ստեղծեցին Աթաթիւրքի հետ : 1938ին, Աթայի մահէն վերջ, Գարապէքիր նետուեցաւ դարձեալ քաղաքական ասպարէզ, մտաւ Հալք կուսակցութեան մէջ եւ Իսթանպուլէն երեսփոխան ընտրուեցաւ : Վերջին անգամ կարգուեցաւ Ազգ. Մեծ Ժողովի նախագահ :

«Վաթան».— Գարապէքիր փաշա ամէնէն աւելի օգտակար հանդիսացաւ արեւելեան նահանգներուն մէջ, ուր ըմբոստութիւններ զսպեց եւ գետին պատրաստեց Էրզրումի եւ Սվազի համաժողովներուն : Ռուսիա այն օրերուն մեզի բարեկամ կը թուէր, բայց իրականին մէջ թշնամի էր մեզի : Զէր ուզեր որ․արեւմտեան պետութիւնները մեզ ճզմեն, բայց չէր ուզեր որ նաեւ ինքնիշխան եւ անկախ ըլլանք : Հայկական հարցն ալ ծանր կը կշռէր մեր վրայ : Նորածին Հայաստանը, որ ճամբերու տապալումէն յետոյ բարեկամական յարաբերութիւններ կ՚ուզէր մշակել մեզի հետ, Թուրքիոյ գրաւումէն յետոյ փոխեց իր քաղաքականութիւնը :

Մեծն Հայաստանի երազին ի խնդիր պայքար կը մղէր մեզի դէմ, մեր եւ Ռուսիոյ միջեւ երկաթուղային կապը կը խզէր, ամէն ինչ կ՚ընէր որպէսզի Մոսկուայէ օգնութիւն չգտնենք : Ռուսիա առ երեսս կը ժպտէր մեզի, փակ ձեռքի տակէ Հայերը կը գրգռէր : Ահա այդ դժնդակ օրերուն հարկ եղաւ պատերազմ հռչակել Հայաստանի դէմ եւ Գարապէքիր հիանալի դեր մը կատարեց այս գործին մէջ, արեւելքի ճամբան բացաւ, Հայաստանի հաշտութիւն պարտադրեց :

Թուրք թերթերը կը հրատարակեն նաեւ հատուած մը Աթաթուրքի ծանօթ ճառէն որուն մէջ այս վերջինը իր հասկցած ձեւով կը նկարագրէ 1920ի դէպքերը —

« 9 Յունիս 1920ին արեւել. շրջանին մէջ առժամեայ զօրակոչ հրատարակեցինք : 15րդ զօրաբանակի հրամանատար Քեազըմ Գարապէքիր փաշան Արեւելեան ճակատի Հրամանատար կարգեցինք : 1920 Յունիսին Հայերը չարժման անցնելով արշաւած էին Օլթիի շրջանը, ուր տեղական Թուրք վարչութիւն մը կազմուած էր : 7 Յուլիս 1920ին մեր առաջին գործավարութեան կողմէ վերջնագիր մը տրուեցաւ Հայերուն : Հայերը շարունակեցին իրենց նոյն ընթացքը : Վերջապէս զօրակոչէն երեքուկէս, չորս ամիս յետոյ պատերազմական գործողութեանց սկսուեցաւ, Հայերու կողմէ կատարուած յարձակումով ընդդէմ մեր այն ուժերուն, որոնք հաւաքուած էին Քիօթէքի եւ Պարտէզի մէջ :

« Հայերը, 1920 Սեպտեմբեր 24ի առաւօտուն Պարտէզի ճակտէն իրենց կատարած անակնկալ մէկ յարձակումով յաջողեցան : Բայց յետոյ Հայերը ետ մղուեցան : Մեր բանակըՍեպտեմբեր 28ի առաւօտուն յառաջխաղացումի անցաւ : Սեպտ. 29ին Սարըղամըշ մտանք : 30ին Մէրտէնէքը գրաւեցինք : Սակայն կարգ մը պատճառներով եւ նըկատումներով մինչեւ 1920 Հոկտեմբեր 28ը —մէկ ամիս — կանգ առինք Սարըղամըշ — Լալաօղլու գիծին վրայ :

— « 1920 Հոկտեմբեր 28ին մեր բանակը քալեց Կարսի վրայ : Թշնամին առանց դիմադրութեան լքեց Կարսը, զոր գրաւեցինք Հոկտ. 30ին : Նոյեմբեր 7ին մեր ուժերը գրաւեցին այն շրջանը որ կ՚երկարէր մինչեւ Արփաչայ եւ Կիւմրիւ :

« Հայերը, Նոյեմբեր 6ին թշնամութիւնները դադրեցնելու եւ հաշտութիւն կնքելու համար դիմում կատարած էին : Մենք ալ Նոյեմբեր 8ին զինադադարի պայմանները մեր Արտաքին գործավարութեան միջոցաւ հայկական բանակին հաղորդեցինք : Հաշտութեան բանակցութիւնները որոնք սկսած էին Նոյեմբեր 26ին վերջացան Դեկտ. 2ին եւ 2—3ի գիշերը ստորագրուեցաւ Կիւմրիւի դաշնագիրը » :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՐԹԻԿԻ աշխատաւորները մեծ քանակով տուֆ կ՚արտադրեն Սովետ Միութեան զանազան շինութիւններուն համար : Այսպէս, Տնիէբրի հիտրօէլեկտրակայանի վերաշինութեան համար լայնօրէն գործածուած է Արթիկի տուֆը, սկսած 1945էն : Տնիէփրօկէսի կառուցողները շնորհակալութիւն յայտնեցին վերջերս Սովետ. Հայաստանի աշխատաւորներուն իրենց տուած օգնութեան համար :

★ ԵՐԳԱՀԱՆ Արամ Քոչարեան մօտ օրէն պիտի հրատարակէ հայկական աշուղական երկերու ժողովածու մը : Ան կը գրէ նոյնպէս համանուագային սուիթ մը որու մէջ լայնօրէն օգտագործած է հայ ժողովրդական երաժշտութիւնը :

★ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ գրողներու Տան մէջ Երեւանի «Աւանգարտ» թերթը կազմակերպած է հանդիպում մը, հռչակաւոր դերասան Վահրամ Փափազեանի հետ, որ վերադարձած է Հայաստան : Մեծ դերասանի մասին խօսեցաւ «Աւանգարդ» թերթի քարտուղար Խաչիկեան, ցանկութիւն յայտնելով որ Վ. Փափազեան մնայ Հայաստան : Ապա խօսք առաւ ընկեր Գուրգէն Ջանիբէկեան, Խ. Հայաստանի դերասաններու նախագահը : Խօսողներուն պատասխանեց Վահրամ Փափազեան, եւ պատմեց թէ խաղի եւ բեմի մասին : Վերջացնելով Փափազեան կատարեց «Համլէթ»ի մենախօսութիւնը : Հանդիպումին մասնակցեցաւ մտաւորականներու, դերասաններու եւ ուսանողներու խուռն բազմութիւն մը :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ ԵՐԿԵՐԻ — Ա. Ահարոնեան Բ. հատոր (Խեղճերը, Արաղը, Մրրկի Սուրբը), հրատ. «Հայրենիք», Պոսթըն 1947:

ԿԵԱՆՔ ԵՒ ԳԻՐ.— Տարեգիրք, 1948, հրատ. Ա. Ալպօյաճեան եւ Դ. Շահլամեան : Կազմեց՝ Հ. Ժամկոչեան, Գահիրէ :

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ — Հեղինակ Մ. Մահտէսի - Յարութիւնեան : Ա. գիրք, հրատ. Շթութկարտ, 1947:

ԲԱԶՄԱՎԷՊ.— Ամսագիր, Յունուար - Փետրուար թիւը, Ս. Ղազար, Վենետիկ :

Հ. ՕԳՆ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ.— Եռամսեայ Յունուարի թիւը, հրատ. Հայ Օգնութեան Միութեան, Ամերիկա :

ԹՈՒՂԹ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿ.— Կարտինալ Աղաճանեանի, հրատ. Հայ Կաթողիկէ տպարան, Պէյրութ 1947:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Յետոյ, հրամայեց չորս արկածներուն, առաջ գալու ձեռքերը մեռելին ափերուն մէջ դրած, կարգով արտասանել բարձրաձայն :

— Յանուն Ալլահին կ՚երդնում, որ ես չեմ ոճրագործը :

Կը տիրէ խոր ու միստիք լռութիւն : Մինչ, երդումի արարողութեան ընթացքին, Էսայի եւ Համատի ահազդեցիկ, խորհրդաւոր հայեացքը մագնիսի մը պէս մխրճուած էին ամբաստանեալներու աչքերուն :

Առաջինը կրկնեց երդումը, երկրորդը՝ նոյնպէս, երրորդը չվերջացուցած, սկսաւ աղաղակել լեղապատառ :

— Հասէք... օգնութեան հասէք, մեռելը ձեռքերս բռնած, թող չի տար :

Բազմութիւնը ալիքի ցնցուած տապրակի մը պէս, սկսաւ գունատիլ, դեղնիլ ու ճերմկիլ : Մեռելաչարժ, եղեռնայայտնութիւն, հրաշք... : Մոնչող աւիւծը լռեց անմիջապէս : Մոռցան զոհն ու ոճրագործը, արիւնն ու վրէժը եւ սկսան հաղցնել իրարու :

— Ո՞վ է Ալլահը ...

— Սա անծանօթը անշուշտ կը փախստին իրարու :

Հիմա, եղերավայրը եղած էր քարոզավայր : Մարդասպանը՝ հաւատացեալ, միւսները՝ ճեղքուած ապառաժներ, Ալլահին զօրաւոր ալիքներուն զարնուած : Իսկ Էսա աւելի քան ջերմեռանդ հաւատացեալ մը՝ նոր աշխարհի այս կոյս հոգիներուն մէջ, Ալլահին տարածման :

Արդարեւ, նոր մարդիկ, նոր ենթահող : Բընութիւնը, միան ու ճարպը համեր է բաժին խոզերուն, իսկ ոսկորն ու կաշին, ջիղն ու նեարդերը՝ սակաւակեր, թխամորթին, միջահասակ, ձուաղէմ, սեւաչուի եւ բարձրասրունք Արաբին : Անոր հոգին՝ պարապ ու անմշակ, ուր տակ չեն կոխած զիրար խաչաձեւող, մոլորեցուցիչ վարդապետութիւնները : Միաստուածութիւն, երկաստուածութիւն, եռաստուածութիւն : Բեդուն եւ արգաւանդ անդաստան՝ ուր կը բնակին Արեւ, լուսին եւ աստղեր :

Բայց այդ օրը, լուսինը անհախընթացօրէն երեւցաւ հորիզոնին վրայ, տժգոյն ու գալկահար : Աստղերը ջերմատենդէ բռնուած, կը գալարուէին իրենց մահիճին մէջ : Ոմանք հազիւ կրնային կանգնիլ ոտքի : Ոմանք, աղճաճ ծանրութեամբ իրենց գլուխները կապոյտին գամած, կը աքային հառաչելով : Ուրիշներ, խենդեցած աչք մը նետելէ ետք չորս դին, իրենց դողդոջուն բազուկները երկարած, յանկարծ կը նետուէին անդունդներու մէջ :

Հեռուն, Հօբալ չաստուածը, հեռագդայութեան ալիքի մը զարնուած, ցնցուեցաւ ուժգին իր պատուանդանին վրայ : Աչքերը ապշահար բացաւ Կաաբայի մեհեանին մթութեան ուր մէկը Գաբրիէլ հրեշտակապետին առաջնորդութեամբ, սուրը քաշած, կը վազէր իր վրան : Մեհեանին չաստուածը, քանի մը տեղ քայլ ըրաւ ահաբեկ, երբ-բայց սահմռկած ու թեւերովը փաթթուեցաւ իր կնոջ Մանավաթին : Այդ օրը, կայծքարով նշանադրեց ծնունդը իսլամութեան — համակերպութիւն Աստուծոյ կամքին :

★

Օրը հաւաքեց իր լուսածին մանուկները, փէշերուն տակ, որբելով անոնց ճակտին քրտինքը, բեհեզեայ չորերով ու անոնց թուլիկ, թրթռուն թեւերէն բռնած, հեռացաւ հորիզոնէն արագաշարժ : Մութը, խիժամերև սայլի մը վրայ բազմած, իջաւ երկիր, յուշիկ, յուշիկ ման գալով ուղտինէ քայլերով :

Իր տամուկ ձեռքերը սկսաւ քսել չնչաւոր ու անշունչ արարածներուն քրտնածոր մարմիններուն : Մօտեցաւ ցերեկուան տաքէն հանգստացող կարաւանին, որուն մեծ ու պզտիկ բոժոժները հնչեցնելով, տուաւ մեկնումի ազդանշանը անոնց : Կ՚աղդուրուած կարաւանը վերստին ինկաւ ճանապարհ :

— Ապոմէ... խօսք առաւ Համատ, կայծքարը զարնուեցաւ Թիկունքին, ուր կայծերը բռնկեցան ու նահանջը սկսաւ արդէն, ինչպէս տեսար :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու Նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՒԷԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք:

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Գօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստուածատուր Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes:

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

ՍԵՎՐԱՆԱԿ Տէր եւ Տիկին Խլղեաններ իրենց չորրորդ զաւկին ծննդեան առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կապոյտ Խաչի Սեվրանի մասնաճիւղին եւ 500 ֆրանք Փարիզի մասնաճիւղի բուժարանին: Այս վերջինը ստանալ «Յառաջ»էն:

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը ընկեր Մ. Գավէզեանէ ստացած է շնորհակալութեամբ 25 շիշ մուսէօ ու ոչ թէ պուլպայ, ինչպէս սխալմամբ յայտարարուած էր:

ՍԷՎՐԱՆԷՆ Պ. Խ. Եզէկելեան ընկեր Ժիրայր Դատաւորեանի ամուսնութեան առթիւ մէկ մէկ տարեկան «Հայաստան» կը նուիրէ Սէվրան՝ Աթալաքեան եւ Կատաեան եղբայրներուն:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ
ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 ֆր.:

Ֆրանսայի համար, մինչեւ Մարտ 1 բաժանորդագրուիլ ուզողը կը վճարէ հին պայմաններով (300 ֆրանք): Դիմել Տ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris (13):

Հ.Յ.Դ.ՊԱՆԵՆԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Նոր Սերունդը կուտայ կիրակի Փետրուար 7ին երեկոյեան ժամը 3ին, Salle de Bourg la Reine, 119 Ave. rue de la Libération, հանդէս ի պատիւ ծնողներու եւ բարեկամներու կը հրաւիրուին ծնողները, բարեկամները եւ քոյր մասնաճիւղերը:

Հաղորդակց. միջոցներ.— Autobus 188 Porte d'Orléans, իջնել Condorcet կամ métro Bourg la Reine:

ՇԱՎԻԼԻ մանկապարտէզին ամանորի հանդէսը տեղի կունենայ կիրակի 8 Փետրուար, ժամը 15ին մատրան սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին Շավիլի եւ շրջականերու բոլոր հայրենակիցները: Մուտքը ազատ է:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնջոյքը, 15 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, արամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ Նուագի, ինչպէս նաեւ խանախօսութիւն:

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

ԱՐՔԱՅ ԼԻՐ

(ՇԷՔՍՓԻՐ)

Կը ներկայացուի այս կիրակի ժամը ճիշդ 2.30ին, Centre Marcelin Berthelotի մէջ, 28bis rue St. Dominique, métro Invalides:

Բեմադրութիւն ՏՐԴԱՏ ՆՇԱՆԵԱՆԻ (Արքայ Լիր):

Imprimerie DER AGOPIAN 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ Ս. ԷԹԻԷՆԻ մէջ Place du Peuple, Kiosque Est M. Gounon, որ կը գտնուի Elisée Barի առջեւ:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԵՐՆԱՆ ԳՈՒՑՕՆ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus:

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ— Տօսթեէֆսքի, Պիզէ, Մասընէ, Մօցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատուրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուններէն:

---

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ. Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝ ՄԱՐՏ 8ԻՆ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՋՈՐԸ վաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի խնամակալութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Իւլթիւճեան եղբայրներէ 5000 ֆրանք ի յիշատակ իրենց ողբացեալ մօր Տիկին ԷԼԻԶ ԻՒԼԹԻՒՃԵԱՆԻ մահուան քառասունօրեակին առթիւ:

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕԹԷԼ ԼՈՒԹԵՍԻԱ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան եւ Պետ. Կ. Խաչի Օգնութեան մասնաճիւղի պարահանդէսը:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

Հ. Մ. Ը. Մ.ի (U. G. A.)

Անհամբերութեամբ սպասուած նշանաւոր, բոլորէն սիրուած, բոլորէն գնահատուած, ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 21 Փետրուար 1948:

Մանրամասնութիւններ յաջորդով: Կը խնդրուի չի խաչաձեւել:

Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՋԱՎՋԱՎԱՃԵԱՆ
Պ. ՏԻԳՐԱՆ ՊԱՔԱԼԵԱՆ
Ամուսնացած

Փարիզ, 1948 Յունուար 3 — Մարսէյլ

ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 1էն սկսեալ ծանուցումներ չեն գրուիր առանց վճարման: Դիւրացնելու համար դրամական առաքումները, մօտաւոր ցուցակ մը կը դնենք ծանուցման արժէքներու:

1.— Որ եւէ ժողովի յայտարարութիւն անվճար է մէկ անգամուան համար:

2.— Փնտռտուքներ 100 ֆրանք մէկ անգամը:

3.— Շնորհակալիք, ցաւակցական, ամուսնական կամ նշանախօսութեան յայտարարութիւններ հոգեհանգստեան ծանուցումներ, դիմեձօն, թէյասեղան կամ այս կարգի զանազան խնջոյքներու իւրաքանչիւր անգամը 500 ֆրանք:

Պարահանդէսներու, թատերական կամ երաժշտական ներկայացումներու շարունակական յայտարարութիւններու, ինչպէս նաեւ զուտ առեւտրական ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ:

Կը խնդրուի բոլորէն առանց սպասելու մասնաւոր նամակի, յայտարարութիւններուն հետ կանխիկ ղրկել փոխարժէքը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԷՍԻՆԻ Հ. Յ. Դ. կոմիտէի անդամական ընդհ. ժողովը վաղը երեկոյ ժամը 8.30ին: Կարեւոր օրակարգ: Անհրաժեշտ ներկայութիւն:

ՍՏԱՐ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ Դաշնակցութիւնը կազմակերպած է Ճիշտակի հանդէս մը, որ տեղի կունենայ վաղը շաբաթ օր ժամը 5ին, 9 rue Victor Masse, Աւստրիացի ընկերվարական Օթթօ Պաուէրի անմահին փոխադրութեան առթիւ: Կը հրաւիրուին մեր բոլոր ընկերները:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ եւ շրջանի կոմիտէներուն ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ շաբաթ, 7 Փետրուար, ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Masse: Ներկայանալ անդամատետրով:

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 7 խումբերը անդամական ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ իրենց համապատասխան եւ սովորական հաւաքատեղին հետեւեալ օրերը: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ Գիւլխանդանեան, այսօր ուրբաթ:

ՍԷՆԹ ՍԱՐԿԻՍ, հինգշաբթի 12 Փետրուար:

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ, Աղբալեան, ուրբաթ 20 Փետր.:

ԼԸ ԶԸԼԻՎ, Սհաւջանեան, չորեքշաբթի 11 Փետրուար:

ԷՔՍ ԼԸ ՄԻԼ, Համազասպ, Կիր. 8 Փետրուար:

ԼԱ ՍԻՈՒԹԱ, Հրայր, Կիրակի 8 Փետրուար:

ՆԱՐՏԱՆ, Կիրակի 15 Փետրուար:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnieres:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին: Ակումբին մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՓՈՐԹ Տ'ԻՒՌԱԼԻՌ Մ. Ռօթմնեզրայրեան խումբի ընկերական ընդհ. ժողովը այս իրիկուն ժամը ճիշդ 9ին, վերջին ժողովի վայրը:

ՎԱԼԱՆՍԻ Համախմբերգչական Միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին իր սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհանուր ժողովը շաբաթ, 7 փետրուար ժամը 3ին, Societes Savantesի մէջ: Անպայման ներկայ գտնուիլ: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐՏԱՆԻ «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները: Այս կիրակի ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Ակումբի տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբը կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ԿԱՇՏՕՆԸ ԽԻՍՏ ԲԱԼ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ:

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Samedi 7 Février 1948 Շաբաթ 7 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20 Année N. 5260-Նոր շրջան թիւ 869 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

Ելմտական նախարարին յայտարարութիւնը

1000ՆՈՑՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՉՓՈԽՈՒԻՆ

Ելմտական նախարարը, Պ. Րընէ Մայէր, հինգշաբթի իրիկուն, ձայնասփիւռ ճառով մը հաւաստեց թէ ելմտական բարեկարգումներու ծրագիրը ամբողջութեամբ գործադրուած է եւ ասկէ վերջ «պիտի աշխատինք որ աւելցնենք մեր արտադրութիւնները եւ հաւասարակշռենք պետութեան ելմտացոյցը»:

Ահաւասիկ իր ճառին գլխաւոր կէտերը.—

Եկամտային տուրքի օրէնքին քուէարկութենէն ետք, ուրիշ բացառիկ միջոցներու դիմեցինք: Այդ միջոցները մեծ անակնկալ մը եղան ժողովուրդին համար. այդպէս ալ պիտի ըլլար: Դրամական խնդիրներու մէջ նախապէս ազդարարութիւն ընել կարելի չէ. բացատրութիւն կընայինք տալ վերջը:

Ֆրանսա ոսկի եւ օտար դրամներ չունենալով, «խեղդամահ» պիտի ըլլար: Ամերիկեան օժանդակութիւնը կը դիւրացնէ մեր «շնչառութիւնը» եւ մեզ կ'ապրեցնէ, բայց եւ այնպէս անբաւական է մեր բոլոր պէտքերուն համար:

Ստիպուած էինք արժեզրկել մեր դրամը: Յաջողեցանք այդ ծրագրին մէջ, դժուարին բանակցութիւններէ ետք, առանց հրաժարելու մեր յանձնառութիւններէն, առանց վնասելու մեր աւանդական բարեկամութեանց եւ, անշուշտ, առանց մոռնալու մեր կենսական շահերը:

Գիտեմ որ 5000նոցներու փոխանակութիւնը լուրջ դժուարութեանց մատնեց մեր քաղաքացիները: Վաղուընէ սկսեալ (երէկ) մէկ կամ երկու 5000նոցներու աէրերը պիտի վճարուին:

Յառաջիկայ շաբթու ուրիշ դասակարգերու համար եւս վճարում պիտի կատարուի:

Նախարարը որոշ կերպով ապահովցուց որ 1000 ֆրանքնոց թղթադրամները հրապարակէն պիտի չքաշուին եւ անտեղի է կարգ մը մարդոց մտահոգութիւնը:

Յետոյ ըսաւ.— Մի վախնաք ձեր ունեցած թղթադրամներուն, դրամատան կամ թղթատարական վարչութեան մօտ ունեցած ձեր հաշիւներուն, ինչպէս նաեւ ձեր պետական արժեթուղթերուն համար:

★ Համաձայն կարգ մը տեղական թերթերու լաւատեղեակ լուրերուն, 3էն 6 5000նոց ունեցողները պիտի վճարուին յառաջիկայ շաբթուան սկիզբը: Այս մասին պաշտօնական յայտարարութիւն չէ եղած տակաւին:

★ Տոլարը ազատ շուկայի վրայ կ'արժէր 307—308 ֆրանք: Ֆրանսական ոսկեդրամը 3875:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Միացեալ Ազգերու Տնտեսական Յանձնաժողովին տեղեկագրին, պատերազմին վերջաւորութենէն մինչեւ այսօր, Ամերիկա ութը միլիառ տոլար տուած է Եւրոպական ազգերուն: Ֆրանսայի ստացած բաժինն է 1760 միլիոն տոլ.:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Ամերիկեան ծովային առաքելութեան պետը ծովակալ Սիթլ, յայտարարեց թէ Ամերիկա մօտ ատենէն Թուրքիոյ պիտի յանձնէ չորս սուզանաւեր ինչպէս նաեւ տասնմէկ պատերազմական փոքր նաւեր, ընդամէնը 22.000 թոն տարողութեամբ: Ամերիկա պիտի մասնակցի նաեւ Իզմիրի ծովածոցին մէջ, Կէօլճիւքի նաւային շինութեանց աշխատանքներուն: Ուսուցիչներ պիտի նշանակուին Թուրքիոյ զինուորական վարժարաններուն համար: Պիտի աշխատինք որ Թուրքիա օգտուի վերջին պատերազմի փորձառութիւններէն, ըսած է ծովակալը:

ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ պաշտօնական ընդունելութեան մը ընթացքին հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ հինգշաբթի օր — Ռուսիա համաշխարհային պատերազմի մը ձեռնարկելու ի վիճակի չէ: Կրնաք ապահով ըլլալ որ մինչեւ իր ուժին վրայ վստահ չըլլայ, Միութիւնը կամովին պատերազմի մէջ չի մտներ: Բայց փոքր կայծեր կրնան հրդեհ յառաջ բերել »:

ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ Ազատութեան կոմիտէին անդամներէն Ապտէլ Հալաք Թորէս, յայտարարեց որ պիտի կռուին եթէ գոհացում չառանան: «Եթէ Ֆրանսա, Սպանիա եւ միացեալ պետութիւնները ընդառաջ չերթան մեր պահանջներուն, Մարոքի ժողովուրդը պատրաստ է արիւն թափելու » :

Ռուսիա Ամերիկայէն 45 տարի ետ է

Ամերիկեան շաբաթաթերթ մը — Ուըրլտ Րիփորթ — որ ամբողջութեամբ նուիրուած է միջազգային խնդիրներու, իր վերջին թիւին մէջ կը գրէ թէ Խորհրդային Միութիւնը բացարձակօրէն ի վիճակի չէ յարձակողական պատերազմ մը ընելու :

1950ին Ռուսիա պիտի ունենայ արդիւնաբերական այն հնարաւորութիւնները զորս Ամերիկա ունէր 1904ին. իսկ 1960ին հազիւ հասած պիտի ըլլայ այն մակարդակին ուրուն Միացեալ Նահանգները հասած էին 1915ին:

Ռուսիա տկար է իր փոխադրական միջոցներով, իր երկրագործութեամբ եւ իր մասնագէտներով: Ռուսիա ուժով է իր աղբիւրներով որոնք տակաւին շահագործուած չեն, ինչպէս նաեւ իր աշխարհագրական դիրքով եւ աշխատող ձեռքերու բազմութեամբ :

Ընդհանուր առմամբ, Խորհրդային Միութիւնը 45 տարի ետ է Միացեալ Նահանգներէն: 1960 թուականին իւրաքանչիւր Ռուս գործաւորի արտադրութիւնը պիտի ըլլայ, նոյն այդ թուականին, Ամերիկացի գործաւորի մը արտադրածին կէսը: Ինչ կը վերաբերի երկաթուղիներուն, Ռուսիա երբեք պիտի չհասնի Ամերիկայի, այդ մարզին մէջ, ունեցած յառաջդիմութեան: Ռուսիա ունի 170.000 քիլոմեթր երկարութեամբ երկաթուղագիծ, իսկ Ամերիկա՝ 423.000:

Ռուսիոյ բոլոր մշակելի տարածութիւնները հիմա կը շահագործուին. բայց ձեռք բերուած հունձքը անբաւարար է: Հակառակ Գերմանացի գործաւորներու օժանդակութեան, Ռուս գործաւորը տակաւին ընդունակութիւն չունի մեքենագործութեան մէջ: Ուրիշ ազգերու ճարտարարուեստական արտադրութիւնները ընդօրինակելու աշխատանքին մէջ եւս Ռուսիա ետ կը մնայ:

ԹԷՀՐԱՆԻ կառավարութիւնը չորեքշաբթի օր խորհրդային դեսպան Սատչիքովի յանձնած է իր պատասխանը՝ Մոսկուայի վերջին յուշագրին որուն մէջ Խորհրդային Միութեան կառավարութիւնը կը գանգատէր թէ Իրանը վերածուած է ամերիկեան զինուորական խարիսխի մը: Թէհրանի կառավարութիւնը կը հերքէ եղած ամբաստանութիւնը եւ միեւնոյն ատեն դիտել կուտայ թէ Մոսկուա կը միջամտէ օտար պետութեան մը ներքին գործերուն: Յետոյ կը բացատրէ թէ Ամերիկացի զինուորականները խորհրդականներ են պարզապէս եւ ոչ թէ հրամանատարներ: Ինչ կը վերաբերի ռազմամթերքի հայթայթումին, Իրան փորձած է Ռուսիայէն գնել իր պէտք ունեցած ռազմանիւթը, բայց շատ աւելի աժան գտած է ամերիկեան գինները: Պատասխանին մէջ ըսուած է նաեւ որ Իրան իրաւունք ունի օդակայաններ շինելու ուր որ ուզէ :

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ, Ամերիկեան եւ Ֆրանսական կառավարութիւնները համաձայնած են 20 հատորներով հրատարակել Գերմանիոյ մէջ գրաւուած երկու միլիոնի չափ կարեւոր փաստաթուղթեր որոնք լոյս կը սփռեն Նախապատերազմեան շրջանի ինչպէս նաեւ պատերազմի ընթացքին Հիթլէրի կառավարութեան կատարած աշխատանքներուն վրայ: Բազմաթիւ մասնագէտներ ներկայիս կը մաղեն այդ փաստաթուղթերը :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Տնտեսական եւ ընկերային յանձնաժողովին չորեքշաբթիի նիստին մէջ Խորհրդային Միութեան ներկայացուցիչը Պ. Ցարութիւնեան բուռն կերպով քննադատեց արեւմտեան պետութեանց գաղթային քաղաքականութիւնը: Իրեն պատասխանեց Անգլիոյ պատուիրակը Պ. Մէյհիու որ ըսաւ թէ Ռուսիա աշխարհակալ պետութիւն մըն է որ հետզհետէ կը ծաւալի եւ կը շահագործէ արեւելեան Եւրոպան :

ԳՐԱՒՄԱՆ շրջանին, Հիւս. Ֆրանսայի գերմանական ուժերու հրամանատարը, զօրավար Գլասքովից որուն դատը տեղի պիտի ունենար հինգշաբթի օր, անձնասպան եղաւ երբ երկու ոստիկաններու առաջնորդութեամբ ատեան կը տարուէր: Օգտուելով իր ուղեկիցներուն անուշադրութենէն, 64 տարեկան զօրավարը սանդուղէն վար կը նետուի՝ 30 ոտք բարձրութենէ մը :

Ռուսիա եւ Ռումանիա կը դաշնակցին

Խորհրդային Միութիւնը եւ Ռումանիա Փետրուար 4ին քսան տարուան բարեկամական դաշնագիր մը կնքեցին Մոսկուայի մէջ :

Դաշնագիրը ունի հետեւեալ տրամադրութիւնները.— Ա. Պայմանադիր կողմերէն իւրաքանչիւրը յանձն կ'առնէ զինուորական օգնութիւն հասցնել միւս կողմին եթէ այս վերջինը յարձակումի ենթարկուի Գերմանիոյ կամ ուղղակի կամ անուղղակի կերպով Գերմանիոյ զինակից պետութեան մը կողմէ: Բ.— Պայմանադիր կողմերը յանձն կ'առնեն չմասնակցիլ այն խմբակցութեան որ ուղղուած է իրենցմէ մէկուն դէմ, եւ չկնքել որեւէ դաշնագիր օտար պետութեանց հետ երբ խնդրոյ առարկայ դաշնագիրը հակառակ է միւս կողմի շահերուն: Գ.— Պայմանադիր կողմերը յանձն կ'առնեն նոյնպէս խորհրդակցիլ միջազգային կարեւոր խնդիրներու շուրջ:

Դաշնագրին ստորագրութեան ներկայ եղած են մարաջախտ Սթալին եւ Պ. Մոլոթով: Ռումանիոյ ներկայացուցիչներն էին վարչապետը՝ Կրոզա եւ արտաքին նախարարուհին՝ Տիկին Փաուքէր :

Պ. Մոլոթով այս առթիւ ճառ մը խօսելով, ըսած է թէ «ներկայ դաշինքը կը ստուգագրուի այն տեսակ ատեն մը երբ երկրորդ պատերազմի մը ջատագովները զինուորական եւ քաղաքական խմբակցութիւններ կը կազմեն՝ խափանելու համար խաղաղասէր ժողովուրդներու համերաշխ գործակցութիւնը » :

ԹԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՔՕ-ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ սահմանագլուխը որ երկու տարիէ ի վեր փակուած էր, պիտի վերաբացուի երկուշաբթի գիշեր եւ երկու երկիրներու թղթատարական, հեռագրական եւ հեռաձայնի հաղորդակցութիւնները պիտի վերահաստատուին :

ՀԵԼՍԻՆՔԻԷՆ կը տեղեկացնեն թէ Ֆինլանտական համայնավար կուսակցութիւնը որոշած է անդամակցիլ Պելկրատի կոմինֆորմին :

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Նախագահը, մամուլի ներկայացուցիչներուն ունկնդրութիւն մը տալով հինգշաբթի օր ըսաւ որ տնտեսական փլուզում մը անխուսափելի է եթէ հակակշիռի տակ չառնուին սպառման գինները: Կացութիւնը շատ վտանգաւոր է, ազդարարեց Թրումըն, գիները ամէն օր կը բարձրանան, մանաւանդ ուտեստեղէններու գինները :

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐ Սթոքհոլմի մէջ տեղի պիտի ունենայ Շուէտի, Տանըմարքայի եւ Նորվեկիոյ վարչապետներուն խորհրդաժողովը ուր քննութեան պիտի առնուի «չէզոքներու խմբակցութիւն» մը կազմելու ծրագիրը: Ինչպէս արդէն գրած էինք, Շուէտ չուզեր մաս կազմել արեւմտեան խմբակցութեան որուն մէջ պիտի մտնեն Անգլիա, Ֆրանսա, Հոլանտա, Պելճիքա եւ Լիւքսէնպուրկ: Չէզոքները դաշնագիր մը չէ որ պիտի ստորագրեն, համաձայնութեան պարագային, այլ պիտի հաստատեն«բարոյական կապ մը»իրենց միջեւ՝ չխրտչեցնելու համար՝ մէկ կողմէն արեւմտեան Դաշնակիցները, միւս կողմէ Խորհ. Միութիւնը :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ հիւլէական յանձնաժողովին Ամերիկացի նախագահը Պ. Լիլիէնթոլ, յայտարարեց թէ Ամերիկա հետզհետէ կը կատարելագործէ հիւլէական ուժը, եւ ներկայիս փորձեր կը կատարուին Հարաւային Ամերիկայի մէջ:

ՀԵԼԼԷՆ կառավարութիւնը որոշած է չեղեալ յայտարարել գործադուլի իրաւունքը արգիլող օրէնքը :

ՍԻՆՓԼՈՆ ԷՔՍՓՐԷՍ երկաթուղիի գիծը որ մինչեւ Պոլիս կը հասնի, ընդհատուած է որովհետեւ հելլենական կառավարութիւնը չի կրնար յանձն առնել գիծին ապահովութիւնը արեւելեան Թրակիոյ մէջ ուր կռիւներ տեղի կ'ունենան ապստամբներուն դէմ :

ԻՏԱԼԱԿԱՆ կառավարութիւնը յատուկ հրամանագրով մը կ'արգիլէ կազմութիւնը բոլոր դաղտնի ընկերակցութեանց որոնք ուղղակի կամ անուղղակի միջոցներով, կը բռնաբարեն սահմանադրական օրէնքին 18րդ յօդուածը: Կառավարութիւնը խիստ քայլեր պիտի առնէ այն ստաբականներուն դէմ որոնք չեն յարգուած բնակութեան եւ աշխատանքի օրինական պայմանները :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը հինգշաբթի օր Պոմպէյի մէջ ձերբակալեց 150 հոգի որոնք անդամ էին Մահասապա գաղտնի ընկերակցութեան: Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ կատարած է կազմակերպութեան կեդրոնատեղիին մէջ: Ձերբակալութիւններ կատարուած են նաեւ ուրիշ քաղաքներու մէջ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԻՆՉ ՈՐ ՑԱՆԵՆ ԿԸ ԲՈՒՍՆԻ

Մանուկներ, մանուկներ կարմիր կամ սեւ գոգնոցներով։ Գճլտուն աչքեր եւ նայուածք մը համարձակ ։

— Անունդ ի՞նչ է։ — Արամ (կամ Արաքսի)։ Քանի՞ տարեկան ես։ — Չորս, վեց, եօթը կամ տասը։ — Արտասանութիւն գիտե՞ս, ե՞րգ։ — Երկուքն ալ ։

Ու կարծես ազդանշանի մը կը սպասեն, երգելու կամ արտասանելու համար։ Թոթովանքներ որ կը խռովեն հոգիդ։

Դադարի պահն է եւ կր խաղան պարտէզին մէջ, մեծ ու փոքր իրար խառնուած։ Իսկ եւ իսկ ծաղկաստան ։ « Բուրաստան մանկանց », ինչպէս կ'ըսէին հինները, երբ դեռ հող ունէինք մեր ոտքին տակ ։

Այս մէկն է միայն, ճամբուս վրայ, երեք հարիւր մանչերով ու աղջիկներով։ Բոլորն ալ կայտառ եւ մաքուր հագուած ։

— Աւելի մեծերն ունինք Պէյրութի մէջ, մինչեւ 4—500 աշակերտներով, դիտել կուտայ ուղեկիցս ։

Կ'արժէ, կ'արժէ տեսնել բոլորն ալ — ծիլեր ու ծաղիկներ, որ կ'աճին, կը մարզուին օտար այս ազատ ափերու վրայ։ Հայկական կրակը իրենց աչքերուն մէջ ։

Ցիրուցան ի սփիւռս աշխարհի, ունի՞նք աւելի ծանր հոգ մը՝ քան սերունդին փրկութիւնը, բոլոր միջոցներով ։

Բանգէտներ պիտի փափսան,— միայն հայրենիքը կրնայ փրկել սերունդը, եւ ուրիշ ամէն բան ։

Արժանիք մը չէ օրն ի բուն կրկնել հասարակ ճշմարտութիւններ կամ թիւածոյ նշանախօսքեր ։

Տարրական իմաստութիւնը կը պահանջէ բաց աչքերով տեսնել բուն իրականութիւնը եւ յետոյ վճիռներ արձակել ։

Քանի հայրենիքը ամբողջացած չէ, ի վիճակի չէ եւ ոչ ալ ազատ, մենք պիտի փորձենք ամէն միջոց, կարելին ու անկարելին՝ ապահովելու համար նոր սերունդին փրկութիւնը։ Այստեղ եւ ամէն տեղ ։

Անհնարին խոչընդոտներ կը ցցուին մեր ճամբուն վրայ, քանի որ տեղ դրած ենք մէկը միւսէն տարբեր, յաճախ հակոտնեայ ցամաքներու վրայ։

Եւ սակայն, աւելորդ են վայրերան կանչերը։ Խոստովանինք որ կը վայելենք նաեւ լայն դիւրութիւններ։ Թանկագին պատեհութիւններ ։

Ահաւասիկ Լիբանանն ու Սուրիան, իրենց անփոխարինելի բարիքներով, իսկ աւելի անդին՝ Եգիպտոսը եւ ուրիշ արեւելեան գաղութներ ։

Հաւատացէք, ընկերներ եւ քաղաքացիներ, հաւատացէք թէ միւս ափերուն վրայ, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի չքեղաշուք պողոտաներուն վրայ, մենք նախանձով կը դիտենք ձեր վայելած առաւելութիւնները։

Հազարաւոր մանուկներ կարմիր կամ սեւ գոգնոցներով, պատանիներ վառվռուն, պարմանուհիներ հրաշուն որոնք հայկական կրթութիւն կը ստանան կանոնաւոր դասընթացքներով ։

Եւ ուսուցիչներ ու վարժուհիներ անձնուէր, որոնք իրենց երակները կը քամեն անտրտունջ։

Մենք զրկուած ենք այս մխիթարութենէն։

Ինչ որ կը ցանեն այստեղ, կը բուսնի անպատճառ։ Երկիրը քարոտ, սակայն Ջրարբի է հողը, հայկական տեսակէտով։ Պայծառ է ու տաք արեւը, իսկ միջավայրը՝ եղբայրական։

Եւ ինչո՞ւ կէս ճամբան պիտի մնայինք, շատ աւելի մեծ բազմութիւններ փրկելու համար օտարացումէ, այլասերումէ, վերջնական կորուստէ .

***

Այս յուսատու իրականութիւնը կը թելադրէ շատ մը խորհրդածութիւններ, հող չէ թէ նեղացուցիչ ։

Օրինակ.— ինչպէս կարելին կը փորձուի՞, օգտուելու համար բոլոր պատեհութիւններէն։

Բաւարա՞ր են տրամադրուած գումարները, որպէսզի կրթարանները մնան միշտ վառ, օժտուած անհրաժեշտ պիտոյքներով, որպէսզի ուսուցիչն ու վարժուհին չվերածուին ճիտը ծուռ աշխատաւորներու ։

Նորութիւն մը յայտնած պիտի չըլլանք, ըսելով թէ ուսուցանելու տրամադրութիւնն ալ երթալով կը տժգունի, քանի կ'երկարին տարագրութեան տարիները ։

Օտարութեան մէջ, դրամ վաստկելու պատեհութիւն չի պակսիր ամէնէն անճարակ վարժապետին համար իսկ։

Ֆրանսայի մէջ նախկին ուսուցիչներ եւ վարժուհիներ կան որոնք շատոնց գոտի կապած են առեւտուրով, նպարավաճառութեամբ կամ կար կարելով ։

Անշուշտ պատրուակներ չեն պակսիր, արդարացնելու համար այս դասալքութիւնը։ Մանաւանդ որ, արեւմտեան Եւրոպայի մէջ մասի վրայ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Համագործակցութիւն

Ա.

Փարիզի մէջ վերակազմուած Հայ Տնտեսական Կեդրոնի Mercure d'Orient ամսագիրը հրապարակ դրած է շահեկան հաշիւ մը, որուն կ'ուզեմ անդրադառնալ այս յօդուածով։

Առանձին ծրագրով մը, իրենց նպատակներու մասին խօսելով ամսագիրը կուտայ կեդրոնին յառաջիկայ գործունէութեան գլխաւոր գիծերը եւ մօտաւոր անցեալի մը պատմութիւնը ։

Ինչպէս կ'երեւի իրենց bulletinէն, իրենց գլխաւոր նպատակներէն մէկն է տնտեսական գործակցութիւն ստեղծել Հայերու միջեւ։

Ամսագիրը կը հաւատայ որ «Հայ տնտեսական կեդրոնի վերակազմութիւնը խանդավառութեամբ ողջունուեցաւ շատ մը առեւտրականներու եւ արհեստաւորներու կողմէ, եւ անոր կողմնակիցները հետզհետէ կը բազմանան»։ Նկատի ունի նաեւ կարծիքը թերահաւատներու, որոնք կ'առարկեն թէ «Հայը հաւաքական գործունէութեան ընդունակ չէ։Այդ տեսակէտը ջնջելու համար կրնակ կայացնէ փաստեր, օրինակ առնելով հայ ժողովուրդի եւ ուրիշ հին թէ նոր ազգերու տնտեսական յաջողութիւններէն եւ փորձերէն ։

Եթէ 1914ի պատերազմէն առաջուան կեանքը օրինակ առնենք, առեւտրական, գործակցական եւ արհեստակցական միութիւններու կուռ կազմակերպութիւնները կը փաստեն, որ Հայը կատարեր է համագործակցական աշխատանքներ եւ ստացեր է դրական արդիւնքներ ։

Որեւէ տնտեսական ձեռնարկի մը յաջողութիւնը միայն դայն հովանաւորող շրջապատն եւ ականաւոր դէմքերը չեն որ կ'ապահովեն։ Պէտք է մօտենալ ժողովուրդի զանգուածին, անոր մէջէն հաւաքարակ քաշել ընդունակ, պատրաստուած եւ գաղափարին նուիրուած ուժեր, եւ անոնցմով ստեղծել շարժումը, այն ջերմ զոհացումով որ նետուած սերմերը իյնան արգաւանդ հողի վրայ։

Պոլիսը եւ իր մօտակայ շրջաններէն Իզմիթը, Պարտիզակը, 1908ի սահմանադրութենէն ետք, տուին համագործակցութեան օրինակներ եւ ունեցան լայն յաջողութիւններ։ Առնելով միայն մեր շրջանը Իզմիթի Առեւտրական Պանքան հիմնուեցաւ միայն եօթը անձերու ջանքերով, եւ խոշոր դարձաւ առեւտրականներու միջնորդը, որուն կենդանի վկաներ ունինք Ֆրանսայի մէջ։

Մեծ բանով չսկսաւ։ Մէկ մէճիտ մուտքի դրամ եւ հինգ դրուշ շաբաթավճար, առանց սահմանափակելու շաբաթավճարի թիւը։ Մինչեւ տասը բաժին ունեցողներ կային։

Պոլսոյ հետ քաղաքին ունեցած առեւտրական գործառնութեանց միջնորդը, այդ առեւտրական հաստատութիւնն էր, որ շատ աւելի շրջանառութիւն ունէր քան Օսմ. դրամատան գործակալութիւնը ։

Պարտիզակը որ ունէր հազիւ տասնեւմէկ հազար բնակչութիւն, ունէր իր քօօփէրաթիւը հացագործի փուռով, կօշիկի խանութով եւ պատրաստ էր գնելու գեղարան մը եւ մանուֆաթուրայի խանութ մը բանալու։ Պարտիզակը սկսած էր Իզմիթէն առաջ, նոյնպէս մէկ մէճիտ մուտքի դրամ եւ քառասուն փարա անդամավճարով, եւ 700—800 բաժիններով։ Պարտիզակը ունէր Տիւլկէրներու ընկերութիւնը, որ ամէնէն հինն էր։

կը համրուին հայկական դպրոցները (չշփոթել ցանազան դասընթացքներու հետ)։

Այսօրուան պայմաններուն մէջ, անքաւելի մեղք մը պիտի գտնէր պանիր հացով ուսուցիչ եւ վարժուհի պահելու նախապատերազմեան ունակութիւնը ։

Ոչ մէկ տեղ նիւթական միջոցներ կը պակսին, մարդավայել աշխատ մը ճարելու համար անոնց որ ուսուցչական ասպարէզին նուիրուած են գիտակցօրէն եւ խանդավառութեամբ ։ Մանաւանդ անոնց որ միշտ ընդունակ են յառաջադիմելու՝ յարատեւ ինքնաշխատութեամբ ։

Աշխարհի բոլոր եկմտացոյցներն ալ միշտ բացեր կ'ունենան։ Էականը այն է որ գիտնանք զանազանել պիտանին եւ աւելորդը, անհրաժեշտն ու պերճանքը ։

Խնայել ուսուցիչէն՝ երբ անհաշիւ մսխումներ կը կատարուին ուրիշ գետնի վրայ, կը նշանակէ «սպորթած» սարքել նոր սերունդի փրկութեան ճամբուն վրայ ։

Կը նշանակէ աւելի ծանր մեղք մը, — վնասել հայկական արտասահմանի զարգացման, ինքնապաշտպանութեան սրբազան գործին։

Թէեւ տուէք անոնց որ շունչ կը սպառեն օրն ի բուն, որպէսզի միշտ վառ մնայ ճրագը։ Որպէսզի անտրրութեան չմատնուի հայկական մշակոյթը։

Պէյրութ, 25 Յունուար

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեսակցութիւն Ք. Գարապէքիրի հետ

ԽՄԲ.— Պոլսոյ «Մարմարա»յին խմբագիրը իր թերթին մէջ կը պատմէ հետեւեալ տեսակցութիւնը զոր, տարիներ առաջ, ունեցած է Քեազիմ Գարապէքիրի հետ.—

×

Երբ բացատրեցինք մեր այցելութեան նպատակը, Զօր. Գարապէքիր նախ ապատանեցաւ իր դառնութիւններուն ետին, յայտնելով թէ վճռած էր վերջնականապէս քաշուիլ հանրային կեանքէ եւ չէր ուզեր որեւէ յայտարարութիւն ընել ։

Այս վճռական մերժումին առջեւ կը մնար լրագրական հնարքի մը դիմել հակառակ իր փափաքին խօսեցնելու համար դառնացած զօրականը ։

Բարեբախտաբար միասին տարած էինք Ալեքսանդր Խատիսեանի «Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը» անուն հատորը, ուր յաճախակի յիշուած էր Զօրավար Գարապէքի'րի անունը ։ Ցոյց տուինք հատորը եւ կարգ մը հատուածներ կարդալով հարցուցինք թէ ճի՞շդ էին այդ տեղեկութիւնները։ Աւելցուցինք նաեւ որ պաշտօնական յայտարարութիւն չէ որ կ'ուզենք, այլ դէպքերու լուսաբանութիւնը կը խնդրենք ։

Այս առաջարկը տուաւ ակնկալուած արդիւնքը ու Զօր. Գարապէքիր պատասխանեց .

— Շատ լաւ, կը հաւանիմ, պայմանով որ ...

Սկսած էր նոյն համեստ պայմաններու տակ։ Նախապէս չինուածեղէնի նիւթերու վաճառումով, յետոյ ալ ալիւրի, վարսակի, գարիի եւ ուրիշ նիւթերու վաճառումով, ունեցաւ մեծ գործունէութիւն ։

Ունէր երկրագործական օգնութեան սնտուկ, երկրագործական միութիւն, նոյնիսկ ձիապաններու միութիւն, որոնց շահերը շատ անգամ իրարու ալ կը բախէին, բայց գործակցութիւնը կը մնար անխախտ ։

Ունէր կողովագործներու գործակցական միութիւնը, որուն մէջ կը գտնուէին բոլոր գործաւորները, որոնք հետզհետէ դուրս գալով նուաստացուցիչ եւ անգոհացուցիչ պայմաններէն, ունէին իրենց սեփական գործատեղիները Պոլսոյ մէջ, որ իրենց ապսաման գլխաւոր շուկան էր։

Պոլսոյ Իրաշնակցական «Ազատամարտ» թերթը, խմբագրականներ նուիրեց դրուատելով կատարուած աշխատանքները։ Այդ խմբագրականները օրը օրին կը թարգմանուէին Թուրքերէնի, Պ. Եշաա Թորոսեանի կողմէ, որ Mercure d'Orientի խմբագիրն հայրն էր։

Պարտիզակի նման աղքատ գիւղաքաղաքի մը համար, օրհնութիւն մը եղան այդ համագործակցական եւ տնտեսական միութիւններու մէջ հաւաքուած դրամները եւ ապրանքները որոնցմէ ժողովուրդը օգտուեցաւ տեղահանութեան օրերուն։ Դրեթէ ամբողջ գիւղը անդամ էր այդ ընկերութիւններուն։ Մրցողի վրայ էր ծխախոտի արդիւնաբերութեան ընդարձակ մշակութիւն մը, եւ րէժիին յանձն կառնէր որպէսզի manipulation (ծխախոտի դասակարգութիւն) ըլլար Պարտիզակի նաւահանգիստի շէնքերէն մէկուն մէջ ։

Նոյնպէս աւելի քան երեսուն անձեր կ'ուզէին իրենց բնակարանները ծովին մօտ շինել, որուն համար նախագիծ եւ քարտէսներ պատրաստ էին 1914ի գարնան։

Ասոնք բոլորը կ'ըլլային համագործակցութեան հիմունքներով, որուն կը հսկէին եւ տուն կուտային աւելի բանիմացները եւ ձեռներէցները։ Ժողովուրդը սիրով կը հետեւէր ։

Նահատակ Պ. Գրիգոր Զօհրապ, խանդավառ՝ իրեն ներկայացուած ծախսագիծէն, մեր խնդրանքով, դիմած էր Թուրքիոյ երկրագործական նախարարութեան, որպէսզի Իզմիթէ ծոցին շուրջ գտնուող ճահիճներու մէջ ցանուէին եղէգի որոշ տեսակներ որպէսզի քանի մը տարիէն, Պարտիզակը օժտէինք իտալական կողովներու, աթոռներու եւ նման նիւթերու ճարտարարուեստով, եւ կառավարական պիւտճէով՝ քանի մը կողովագործներու հետ պիտի երթայինք Իտալիա, այդ արհեստը սորվելու համար։

Առաջարկը ընդունուած էր։ Ասոնք բոլորը կը գրեմ, փաստելու համար այն թիւրիմացութիւնը թէ Հայերու մէջ համագործակցութիւնը կարելի չէ ։

1934 թուին, երբ մէկ ամիս Փարիզ մնացի, հայ նպարավաճառ մը, խնդրեց ինծմէ, որպէսզի Փարիզի մէջ ստեղծէինք հայկական մեծ քօօփէրաթիվ մը։ Հոն չէի բնակեր, բայց նման ձեռնարկ մը կրնար յաջողութեամբ պսակուիլ, եթէ սկսէր ժամանակին ։

Զ. ՎԱՐԴԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

«յայտարարութեան» ձեւ չտալ իմ տեղեկութիւններուս եւ բաւականանանք զանոնք իբրեւ ականատեսի տեղեկութիւն օգտագործելով :

Նման պարագաներու մէջ որեւէ յօդուածագրող պիտի ընդունէր ամենածանր պայմանն անգամ, բաւական էր որ ձեռք ձգէր ինչ որ կը փափաքէր : Նոյնը ըրինք նաեւ մենք, ու այդ վայրկեանէն սկսեալ քակուեցան Զօրավար Գարապէքիրի լռութեան կապանքները :

Արեւելեան ճակատի նախկին ընդհանուր հրամանատարը մեզմէ խնդրեց թարգմանել Աղեքսանդր Խատիսեանի այն հատուածները, որոնք կը վերաբերէին իր անձին : Գոհացում տուինք իր փափաքին եւ զօրավարը սկսաւ նօթագրել կարեւոր կէտերը : Երբ աւարտեցաւ այս աշխատանքը, զօրավար Գարապէքիր վայրկեան մը ներողութիւն խնդրելով գնաց իր աշխատասենեակը եւ քիչ յետոյ վերադարձաւ՝ բեռնաւորուած լուսանկարներու, թերթերու եւ տետրակներու դէզով մը :

— Այս բոլորը կը վերաբերին Հայաստանի դէմ մղուած պատերազմին, ըսաւ զօրավար Գարապէքիր եւ այդ վաւերագրերը սեղանին վրայ դասաւորելէ յետոյ ըսաւ.

— Երկար ատենէ ի վեր խնամքով կը պահեմ այս փաստաթուղթերը, որովհետեւ մտադիր եմ հրատարակել յիշատակներս : Հիմա ձեզի պիտի ներկայացնեմ կարգ մը վաւերագիրներ, որոնք կապ ունին Պ. Խատիսեանի յիշած դէպքերուն հետ :

Զօրավար Գարապէքիր, իր փաստաթուղթերը պրպտելով համդերձ կը շարունակէր.

— Զայն ճանչնալու առիթը ունեցայ Աղեքսանդրապոլի դաշնագրին բանակցութեանց եւ ստորագրումին առթիւ : Եթէ չեմ սխալիր առենօք Թիֆլիզի քաղաքապետի պաշտօն վարած էր : Ուշիմ անձ մըն էր, բայց իր դիւանագիտական ասպարէզին մէջ առաւելապէս զգացումէ կ'առաջնորդուէր : Այդ պատճառով յաճախ խզումի վտանգ անցուցին զինադադարի բանակցութիւնները : Միայն թէ այդ պարագան յատուկ չէր Խատիսեանին, քանի որ նոյն տրամադրութիւնը կը տեսնուէր նաեւ իր ընկերներուն մօտ, ինչ որ անկարելի կը դարձնէր օրուան պայմաններուն եւ ընդհանուր հասանքին դէմ թիավարումը : Քիչ յետոյ արդէն պիտի մտնենք մանրամասնութիւններու մէջ, քանի որ կը տեսնեմ թէ Պ. Խատիսեան իր գրքին մէջ տարբեր ձեւով ներկայացուցած է կարգ մը խնդիրներ :

Այս յառաջաբանէն յետոյ, Զօր. Գարապէքիր վերադարձաւ իր թիկնաթոռին գիրկը եւ իր գտած փաստաթուղթերը աչքէ անցնելով շարունակեց .

— Ամէն բանէ առաջ կ'ուզեմ ճշդել կարեւոր կէտ մը : Օտար եւ հայ աղբիւրները կը փորձեն ինծի վերագրել դերեր, զոր երբեք չեմ ունեցած : Մինչդեռ Արեւելեան ճակատին վրայ իմ գործունէութիւնս կը սկսի այն թուականէն, երբ ընդհ. հրամանատար կարգուեցայ : Ինծմէ առաջ Արեւելեան ճակատի պատասխանատու հրամանատարը Վէհիպ փաշան էր, որուն հետ երկարատեւ բանակցութիւններ վարած էին Անդրկովկասի նորակազմ հանրապետութիւնները :

Այդ շրջանի դէպքերուն մասին ստոյգ գաղափար կազմելու համար պէտք է երթալ աւելի ետ, մինչեւ Պրէսթ Լիթովսքի հաշտութեան համաժողովի համանուն դաշնագրին ստորագրութիւնը :

Ինչպէս յայտնի է, այդ միջոցին Պրէսթ Լիթովսքի մէջ հաշտութեան բանակցութիւններ կը կատարուէին գերման զօրավար Հօֆմանի նախագահութեան տակ : Բանակցութիւններուն կըմասնակցէին Թուրք պատուիրակները, ինչպէս նաեւ ռուս պատուիրակութիւն մը, նախագահութեամբ Թրոցքիի :

Այդ օրերուն էր որ, Անդրկովկասի նորակազմ հանրապետութիւնները կը պատրաստուէին, Տրապիզոն մարդ ղրկել, բանակցութեան մտնելու համար Անգարայի նորակազմ Թուրք կառավարութեան հետ : Այդ առթիւ բուռն տարակարծութիւններ ծագած էին Վրացիներուն, Հայերուն եւ Ազրպէյճանցիներուն միջեւ, որոնք Թիֆլիզի խորհրդարանը գումարուած էին՝ ճշդելու համար Անդրկովկասի պահանջները, որոնք պիտի ներկայացուէին Տրապզոնի խորհրդաժողովին :

Մինչ Թիֆլիզի մէջ վիճաբանութեան բռնուած էին կովկասեան ազգերու ներկայացուցիչները, անդին Պրէսթ Լիթովսքի մէջ Թրոցքի առանց քննելու եւ առանց որեւէ առարկութեան կը ստորագրէր Գերմանացիներուն պատրաստած հաշտութեան դաշնագիրը, ըսելով թէ իրենց համար սահմանները կարեւորութիւն չունին եւ պատրաստ են ստորագրելու որեւէ դաշնագիր՝ առանց նկատի առնելու թէ ուրկէ կը սկսին եւ ուր կը վերջանան այս կամ այն երկրին սահմանները :

Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագրին ստորագրութեան լուրը ռումբի մը տպաւորութիւնը գործած էր Թիֆլիզի համաժողովին վրայ, որովհետեւ մինչ անոնք կը շարունակէին թիզ մը հողի մասին վիճաբանիլ, անդին Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագիրը Թուրքիոյ կը կցէր Արտահանը, Կարսը եւ Պաթումը : Զօրավարը իր խօսքերը հաստատելու համար ցոյց տուաւ հետեւեալ հեռագիրը, զոր տուփէթ պատուիրակութեան անդամ Գարախան քաշած էր Թիֆլիզի խորհրդաժողովին.

« Գերմանացիները բացարձակապէս մերժեցին պատերազմական գործողութիւնները դադրեցնել՝ հաշտութեան դաշնագրին ստորագրութենէն առաջ .

Մեր պատուիրակութիւնը որոշեց ստորագրել հաշտութեան դաշնագիրը, առանց զայն նախապէս քննած ըլլալու եւ մեկնիլ անմիջապէս : Ամենավերջ փաթթարացումը Փետրուար 11ի պայմաններուն այն է, որ Ռուսիայէն կ'անջատուին, ինքնորոշման պատրուակով, Արտահանը, Կարսը եւ Պաթումը : Ստորագրութիւն՝ Գարախան » :

Աւելորդ է ըսել թէ այս հեռագիրը զարմանք եւ յուսախաբութիւն պատճառած էր Թիֆլիզի Համաժողովին, մանաւանդ Հայերուն, որոնք իրենց սահմաններուն ընդարձակման մասին կը խորհէին այդ միջոցին եւ այդ նպատակով վէճի մէջ էին նաեւ դրացի Վրաստանին ու Ազրպէյճանին հետ :

Միւս կողմէ Վրացիներն ու Ազրպէյճանցիները աւելի քան անհրաժեշտ կը նկատէին համաձայնութիւն մը կնքել Թուրքիոյ հետ, քանի որ Պրէսթ Լիթովսքի դաշինքը հիմնովին լուծած էր վիճելի գլխաւոր խնդիրները :

Այդ պատճառով Թիֆլիզի համաժողովը երկարատեւ վիճաբանութիւններէ յետոյ որոշեց Անդրկովկասեան Սէյմին (խորհրդարան) կողմէ Տրապիզոն ղրկել պատուիրակութիւն մը, բանակցելու համար Թուրք կառավարութեան հետ : Նոյն գիշերը, այսինքն Փետրուար 17ին, անդրկովկասեան Սէյմի նախագահ Չխէիձէ եւ կառավարութեան նախագահ Կէկէչկորի աշխարհի բոլոր կառավարութիւններուն հաղորդեցին թէ Անդրկովկասը չի ճանչնար Պրէսթ Լիթովսքի դաշինքը եւ որոշած է իր կողմէ պատուիրակութիւն մը ղրկել Տրապիզոն :

Զօր. Գարապէքիր , իր յուշերուն վրայ ակնարկ մը նետելէ յետոյ, շարունակեց .

— Պ. Խատիսեան իր գիրքին մէջ նախընթաց այս պարագաները չի յիշատակեր : Մինչդեռ ատոնց առոր անկարելի է լուսաբանել յետագայ դէպքերը : Վերադառնալով մեր պատմութեան, մինչ Անդրկովկասի պատգամաւորութեան մասին Թիֆլիզի մէջ կը վիճէին, Վէհիպ փաշա, Փետր. 25ին Թիֆլիզ կը ղրկէր ծանուցագիր մը, որ Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագրին յենլով կը պահանջէր ամենակարճ ժամանակամիջոցի ընթացքին պարպել Կարսը, Արտահանը եւ Պաթումը : Նոյն օրն իսկ Անդրկովկասի կառավարութիւնը պատասխանեց թէ մասնաւոր պատուիրակութիւն մը ճամբայ հանած է դէպի Տրապիզոն, հաշտութեան բանակցութիւններ վարելու Թուրքիոյ հետ, աւելցնելով թէ չի ճանչնար Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագիրը եւ կ'ուզէ առանձին դաշնագիր կնքել Թուրք կառավարութեան հետ :

Անդրկովկասի վարչապետ Կեկեչկորի, յաջորդ օրը, Փետրուար 26ին արտակարգ նիստի հրաւիրեց խորհրդարանը, եւ մանրամասն կերպով բացատրեց Վէհիպ փաշայի պահանջները, անդրկովկասի կառավարութեան պատասխանը եւ պատուիրակութեան Տրապիզոն մեկնումի պարագաները :

Զօր. Գարապէքիր, հին թերթերու կտրօն մը ձեռք առնելով ակնարկ մը նետեց անոր վրայ եւ շարունակեց .

— Զարմանալին այն է, որ Կէկէչկորի առաջին անգամ ըլլալով Անդրկովկասի անկախութեան սկզբունքը մէջտեղ դրաւ հրապարակով, եւ ըսաւ թէ Անդրկովկասը անկախ քաղաքական միութիւն մըն է եւ այդ հանգամանքով կը գործէ : Կէկէչկորի աւելի առաջ երթալով աւելցուց թէ առանց Տրապիզոնի խորհրդաժողովին սպասելու Պրէսթ Լիթովսքի մէջ անջատ հաշտութիւն կնքուած էր ի վնաս Անդրկովկասի եւ իր յաջորդութիւններէն վերջացուց հետեւեալ բառերով :

(Շարունակելի)

ՍՏԱՑՈՒԱԾ

«ՀԱՅ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՕՐԵՐԷՆ». — Յուշեր 1890էն 1940, հեղինակ Արտակ Դարբինեան : Հրատ. Փարիզ 1947, գին՝ 650 Ֆրանք, Ամերիկա 6 տոլար, արտասահման 30 շիլին :

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ Հ. Յ. Դ. , Կապոյտ Խաչի եւ զանազան կազմակերպութեանց զաւառի կոմիտէներէն եւ մարմիններէն որ ժողովներու եւ հանդէսներու ազդերը իմբագրատուն հասցնեն թուականէն առնուազն երեք օր առաջ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՈՅՍ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՒԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Բայց կեդրոնը՝ Մէքքէ՝ դժուարայաղթ բերդ մըն է, ուր կատաղի Գօրէիշեանները, իրենց երեք հարիւր կուռքերը դրկած, հակառակապաշտ վարդապետութիւններու դէմ պիտի ծառանան սուրով ու արիւնով : Ես Մէքքէցի եմ. կրնամ պաշտպանուիլ, նոյնիսկ քարոզել Ալլահը . գաղտագողի՛, իսկ դո՞ւն... որ օտարական մըն ես :

— Տղաս, ես քսութեան նոխազ մըն եմ արդէն, կեանքս թող ըլլայ յենարան, կուռքերու տապալումին համար ու արիւնս՝ ողջակէզ, Ալլահին տարածման ու փառաբանութեան :

— Ոչ, ոչ, դուն պիտի ըլլաս հիմնադիրը քարոզած, ճշմարիտ կրօնին, աղբիւրը՝ անոր վարդապետութեան ու ես՝ դեռ աշակերտ, շատ պէտք ունիմ քու ուսուցումին եւ ցուցմունքին :

Լռեցին :

Խայլին, այնպէս թուեցաւ, որ սեւ վարագոյր մը դարձեալ փռուեցաւ իր առաքելութեան ճամբուն վրայ : Դարձեալ անկիւնադարձ, տոու եաէն կուռքերու բանակ մը, ատամները սրած, ծատաղօրէն կ'ոռնար երեսին : Տէր Աստուած, այս քանիերորդ անկիւնադարձը իր կեանքին... : Աքսոր, վտարում, փախուստ... հիմա ն՞ահանջ ... ոչ, ոչ, ամենեւին :

Համատ, մտքին թռիչքը պարզած, ակնթարթի մը մէջ բաժնուեցաւ կարաւանէն արագավազ : Գիշերանց մտաւ Մէքքէ, շրջեցաւ փողոցէ փողոց, տունէ տուն... յետոյ գլուխը շարժելով, յուսահատ վերադարձաւ Խայլի մօտ : Տկար վըստահելի թաքստոց մը իր վարդապետին համար : Այս անգամ, ինքն իր մէջ դարձած աչքերը սեւեռեց դուրս :

Դիմացը՝ ձէպէլ էն Նուր ... : Լեռ խիկապէս կ'արդարացնէր իր անունը, լոյսերու մէջ լողալով : Նոր առագաստ մտած գիշերահարս մըն էր կարծես, որ կը յածէր մոլորակներէն ծաղկած , լուսեղէն պարտէզի մը մէջ : Իր բարձրակարկառ ստինքներէն կաթ ու հալած լոյս կը հոսեցնէր Հօրա լերան վրայ, որ կաթնակեր մանուկի մը պէս փէշերուն փակած, կը համբուրուէր իրեն հետ : Այս ցայգային հովուերգութեան մէջ, Գիշերը կը տառապէր տարփանքի սարսուռներով :

Լոյսի կծիկ մը յանկարծ լերան գագաթէն բաժնուած, յուշիկ, յուշիկ, լուսնային հեռաւորութիւնը կտրելով, փաթթուեցաւ Համատի ոտքերուն : Համատ խիկոյն ճանչցաւ զայն ու այսպէս խօսեցաւ :

— Ահա, դ. մացը, լուսեղէն լեռ, իր դէմխտաղեղ Հօրայով : Այս տեղ քարայր մը կայ, ուր ես առանձնացած եմ շատ անգամ, հոգեխօսութեան բռնուելու Անծանօթին հետ, տխեղերքէն ժամադրուած :

Ապունէ, կ'առաջնորդեմ քեզ հոն, ուր կը սկսիս դրել քարոզագիրքը Ալլահին, իսկ ես Դամասկոս վերջին երթ ու դարձ մը կատարելէ ետք, գործերս հաշուեյարդարի ենթարկած, կը միանամ քեզի, թեւարկութեանդ տակ, բոլորովին Ալլահին քարոզութեան նուիրուած :

— Մտածումդ հրաշալի է, ապագադ՝ խոստմնալից : Այո, աւելի կեանք կայ առանձնութեան, քան թէ քաղաքին ժխորին մէջ : Մեկուսացումը բանալին է խորհուրդին, որ կը բանայ իմաստութեան դռները, մաղաղաթեայ էջերուն վրայ :

Համատ դարձուց կարաւանին գլուխը, դէպի աջ : Լոյսին կծիկը սկսաւ ինքն իր վրայ ոլորուիլ ու ոտ առ ոտ, մատ առ մատ առաջնորդել կարաւանը հոն, ուսկից ճամբորդած էր թել առ թել քակուելով : Զախին դժոխահիւս վարագոյրը պատռեցաւ վերէն վար, ծուէն, ծուէն :

Սատանաները կատղած, վազեցին Մէքքէ :

Երբեք լուսինը, այսքան անսպառ ներքնահոսումով մը, չէր հասած իր ճերմակ արբունքին : Երբեք աստղահոյլքը չէր պարպուած այսքան պոռթկաչունչ : Երբեք կապոյտը չէր նուաղած , ճերմակին թրթռացումներուն տակ, այսքան շլացուցիչ : Գիշերը արեւին լոյսը հաւաքեր, դեղին շողերը, լեռն ու վէհ-ալեաց սառնորաններու մէջ զովացուցած, ուղխօրէն թափեր էր գետին : Հորիզոնին վրայ բացուած գիրքը կը կարդացուէր ուրիշ հորիզոնէ մը, տաճարանման ..... թեամբ :

Լոյս, լուսաղբիւր, լուսադէտ, լուսածով ... :

(21)

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը մօտ առենէն դադրեցնել չրջաբերութեան պիտի հանէ կանանչ մէկ սթերլինոց թղթադրամները որոնք հրապարակէն քաշուած էին 1940ին եւ փոխանակուած էին կապոյտ թղթադրամներով: Աւելորդ պիտի չըլլար յիշեցնել որ երկուքն ալ միշտ կը պահեն իրենց արժէքը :

ԹԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ.— ԿԱՐԱԳ՝ երէկուընէ ըսկսեալ, 100 կրամ E. J. A. դասերումը, GB կտրոնով :

ՀԷՔԹԸՐ ՄՔՆԻԼ, անդամ բրիտանական կառավարութեան, Պրիւքսէլի մէջ պաշտօնական ընդունելութեան մը ընթացքին յայտարարեց — Արեւմտեան խմբակցութեան ծրագիրը չի կրնար կիրարկուիլ առանց զոհողութեան : Ինչ զոհողութիւն ալ յանձն առնենք, կ'արժէ, եթէ մենք, Եւրոպացիներս, պիտի պաշտպանուինք այն համատիրական կարգերուն դէմ զորս կ'ուզեն պարտադրել մեզի: Եւրոպան նոր որոշումի մը առջեւ է: Մենք, ոչ միայն պիտի աշխատինք որ մենատիրութիւններ չհաստատուին, այլ ձեռք պիտի առնենք այնպիսի միջոցներ որ կ'արգիլեն այդ մենատիրութիւնները յառաջ բերող պայմանները: Մարշըլի ծրագրին բուն նպատակն ալ այդ է:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ թերթերը որոնք Թուսիոյ կը վերագրեն Իրագի վերջին խռովութիւնները, գիտել կուտան որ համայնավարութիւնը պատճառն է որ բոլոր արաբական երկիրները համերաշխութեամբ գործակցին եւ ճշդեն իրենց դիրքը այդ վարդապետութեան հանդէպ: Ժամանակը եկած է որոշապէս ըսելու համար թէ Արաբական աշխարհը որ կողմին հետ է — արեւմտեան պետութեանց հետ թէ արեւելեան համայնավար խմբակցութեան հետ:

ՍՈՖԻԱՅԻ զինուորական դատարանին մէջ, ընդհանուր դատախազը մահապատիժ պահանջեց հողագործական կուսակցութեան ղեկավար Տիմիթրի Կիչէվի համար որովհետեւ հաստատուած է թէ քաջալերած է երիտասարդները որ Յունաստան անցնին, մարզուին ընդդէմ աշխատանքներու մէջ եւ յետոյ Պուլկարիա վերադառնալով տապալեն կառավարութիւնը :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ բրիտանական գօտիին զինուորական իշխանութիւնը զինուոր պիտի տրամադրէ գերմանական իշխանութեանց, պարենաւորումը կանոնաւորելու համար: Այս մասին տպաւորութիւններ տուաւ Սըր Պրայըն Րապըրթսըն որ գօտիին ընդհ. կառավարիչն է :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը պիտի չինէ 60էն 80 հազար թոննոց օդանաւակայան մը ինչպէս նաեւ ուժը օժանդակ մարտանաւեր :

ՊԱՅ. ԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Թագմիկներու Նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ :

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ : Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 Ֆրանք :

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Գ. Գ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Գօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստմնարոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Գ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes :

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 Ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 Ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 Ֆր.:

Ֆրանսայի համար, մինչեւ Մարտ 1 բաժանորդագրուիլ ուզողը կը վճարէ հին պայմաններով (300 Ֆրանք): Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris (13):

Հ.Յ.Դ. ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Նոր Սերունդը կուտայ վաղը կիրակի երեկոյեան ժամը 3ին, (Salle de Bourg la Reine, 119 Ave. rue de la Libération), հանդէս ի պատիւ ծնողներու եւ բարեկամներու կը հրաւիրուին ծնողները, բարեկամները եւ քոյր մասնաճիւղերը:

Հաղորդակց. միջոցներ.— Autobus 188 Porte d'Orléans, իջնել Condorcet կամ métro Bourg la Reine:

ԱՒՍՏՐԻԱՅԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՕԹԹՕ ՊԱՈՒԷՐԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ՕՏԱՐ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

Դաշնակցութեան սարքած Յիշատակի հանդէսը այսօր ժամը 5ին, 9 rue Victor Massé

Կը հրաւիրուին բոլոր Դաշնակցական ընկերները

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continental իշխեղ սրահներուն մէջ. 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ : Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran :

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, Եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus :

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԵ ԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն : Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7). (métro Invalides կամ Solférino) :

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 Ֆրանք :

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը՝ ՄԱՐՏ 8ԻՆ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ պաւէստ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, բակ հանրակառք թիւ 181:

ՄԵԾ ԿԻՐԱԿԻ ՕԹԷԼ ԼՈՒԹԵՍԻԱ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան եւ Պետ. Կ. Խաչի Օգնութեան մասնաճիւղի պարահանդէսը:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամախմբական խնջոյքը, 15 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն :

Ճոխ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ Ս. ԷԹԻԷՆԻ մէջ Place du Peuple, Kiosque Est M. Gounon, որ կը գտնուի Elisée Barի առջեւ :

ՇԱՎԻԼԻ մանկապարտէզին ամանորի հանդէսը տեղի կունենայ վաղը 8 փետրուար, ժամը 15ին մատրան սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին Շավիլի եւ շրջակայ երու բոլոր հայրենակիցները: Մուտքը ազատ է :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ եւ շրջանի կոմիտէներուն ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր 7 Փետրուար, ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը, 9 rue Victor Massé: Ներկայանալ անդամատետրերով :

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 7 խումբերը անդամական ժողովի, որ տեղի պիտի ունենայ իրենց համապատասխան եւ սովորական հաւաքատեղին հետեւեալ օրերը: Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻՏ, հինգշաբթի 12 Փետրուար :
ՍԷՆ ԺԷՐՈՄ, Աղբալեան, ուրբաթ 20 Փետր. :
ԼԷ ՋՕԼԻՎ, Օհաւջանեան, չորեքշաբթի 11 Փետրուար :
ԷՔՍ ԼԷ ՄԻԼ, Համազասպ, Կիր. 8 Փետրուար:
ԼԱ ՍԻՈՒԹԱ, Հրայր, Կիրակի 8 Փետրուար:
ԿԱՐՏԱՆ, Կիրակի 15 Փետրուար :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave: d'Argenteuil, Asnières:

ՎԱԼԱՆՍ.— Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչի ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին: Ահարոնեան ակումբին մէջ :

ՎԱԼԱՆՍԻ Համախորհրդային Միութեան մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին իր սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ընդհանուր ժողովը այսօր, 7 Փետրուար ժամը 3ին, Sociétés Savantesի մէջ: Անպայման ներկայ գտնուիլ: Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐՏԱՆԻ «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները: Այս կիրակի ժամը 3ին Հ. Յ. Դ. Ակումբի տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՏԷՍԻՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսական ժողովը այս երկուշաբթի, 9 Փետրուար, ժամը 9ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղը իր բոլոր անդամուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, այս չորեքշաբթի օր ժամը երեքին, Պոմոնի եկեղեցիին սրահին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՎԱՇԾՍԵՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբի մասնակցութեամբ :

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

Միլանէն Այրի Տիկին Մարկրիթ Պօղոսեանի եւ զաւակներուն կողմէ Կիրակի, Փետրուար 15ին. Հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, յետ պատարագի Փարիզի Հայոց Ժան Կուժոնի եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ՏԻԳՐԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ:

Ազգականներու եւ բարեկամներու մասնաւոր հրաւէր ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Մարսէյլ ընկեր Համբարձում Չիլաւեան (Պնրդուտցի) կը փնտռէ Ադբիւր Սերոբի կինը (Սոխոբդցի): Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէով.— H. Tchalgadian, 12 Ave. Maxime Madrague Ville, Marseille, B. du Rhône, France :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ Մարսէյլի Շրջ. վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Հայկազ Թէճիրեանի եւ իր ամբողջ պարագաներուն իրենց մեծ մօր ՏԻԿԻՆ ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԹԷՃԻՐԵԱՆԻ մահուան առթիւ:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի (U. G. A.)

Անհամբերութեամբ սպասուած նշանաւոր, բոլորէն սիրուած, բոլորէն գնահատուած, ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 21 Փետրուար 1948:

Մանրամասնութիւններ յաջորդով: Կը խնդրուի չի խաչաձեւել :

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 15 տող. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Dimanche 8 Février 1948 Կիրակի 8 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5261-Նոր շրջանի թիւ 870 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆԱԽ ՄԵՐ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Այսօր, Փարիզի շքեղ սրահներէն մէկուն մէջ, Հայ դերասաններու խումբ մը, կը ներկայացնէ Շէյքսփիրի «Արքայ Լիր»ը :

Կասկած չկայ որ մեր թատերասէր հասարակութիւնը — կամ անոնք որ ազգէն «պաղած» ու հեռացած չեն — խուռներամ, թատրոնին դուռը ափ պիտի առնեն՝ ոչ միայն մեծահռչակ ողբերգակին գործերէն մէկուն ծանօթանալու, այլ մանաւանդ քաջալերելու համար մեր դժբախտ արուեստագէտները որոնք տարիներէ ի վեր, բացառիկ ճիգ ի գործ կը դնեն՝ որպէսզի կենդանի պահեն մեր բեմական արուեստը այս հիւրընկալ ափերուն վրայ :

Ծափահարելի է ամէն ճիգ որ կը կատարուի մեր արուեստագէտներէն — դերասան, երաժիշտ, երգիչ, նկարիչ — զարկ տալու համար մեր գեղարուեստի մշակումին, եւ ցոյց տալու համար օտարներուն որ այս տանջուած ու թափառական ժողովուրդն ալ «բան կը հասկնայ» արուեստէ եւ գեղեցկութենէ :

Այսօրուան ներկայացումը տեղի կուտայ կարգ մը բարեմիտ խորհրդածութեանց :

Պոլսէն կամ Թիֆլիզէն միասին Եւրոպա բերած ենք օտար թատերգութիւններ բեմադրելու մեր ընկալեալ սովորութիւնը :

Մեր դերասանները՝ միամտութիւնը — կամ յանդգնութիւնը — ունեցած են Սկիւտարի Թէփէի թատրոնին ... մէջ բեմադրելու Շէյքսփիրն ու Իպսէնը, Շիլլէրն ու Տիւման եւ բազմաթիւ օտար հեղինակներ :

Այդ միամտութիւնը կը շարունակուի տակաւին Լոյս Քաղաքին մէջ ալ ուր թատերական արուեստը իր գերագոյն բարձրութեան հասած է եւ ամէնէն անդրադէտ ու անգեղագէտ Հայն ալ ամէն հնարաւորութիւն ունի լիովին վայելելու իրական ու վաւերական հրաշալիքներ :

Խոստովանինք, վերջապէս, որ մեր ուժերով եւ մեր նիւթական հնարաւորութիւններով, չենք կրնար մրցիլ մեր հարեւաններուն հետ՝ արուեստի ոչ մէկ ճիւղին մէջ :

Աւելի լաւ պիտի չըլլա՞ր եթէ մեր արուեստագէտները իրենց հայրենակիցներուն ներկայացնէին հայ թատրոնը, հայ երգը եւ հայ երաժշտութիւնը :

Ինչո՞ւ անպայման օտար հեղինակներու հունձքը՝ երբ մենք ալ ունինք մեր արուեստի գործերը :

Հայ երգիչը կրնայ հարազատօրէն ներկայացնել օտար երգը : Հայ երաժիշտը կրնայ Շոփէն ու Պէթհովէն նուագել օտարի մը հմտութեամբ եւ արուեստով :

Բայց հայ դերասանին գործը շատ աւելի դժուար է, եւ կապուած, նիւթական միջոցներու : Երբ մեր դերասանները յաճախ իրենց դերերը չեն սորված, յանցաւորը իրենք չեն քանի որ չեն կրնար իրենց գործը ձգել եւ ամիսներով դեր գոց ընել ինչպէս կ'ընեն օտարները : Եթէ մեր բեմերը անհրաժեշտ յարդարանքը չունին, յանցաւորը դարձեալ իրենք չեն :

Կ'ենթադրենք որ շատ աւելի ձեռնտու է իրենց համար հայերէն «կտոր» մը բեմադրութիւնը որովհետեւ նիւթը աւելի մատչելի է իրենց — եւ ներկաներուն :

Տարակոյս չունինք որ «Անուշ» մը կամ «Նամուս» մը շատ աւելի կը խօսին մեր ժողովուրդին սրտին, քան, օրինակ, Շէյքսփիր մը որուն լեզուական եւ քերթողական արուեստը ըմբռնելու համար ամէնէն առաջ պէտք է ծանօթանալ իր բարբառին :

Թումանեանէն ու Շիրվանզատէէն մինչեւ Շէյքսփիր ու Իպսէն միջոցը շատ լայն է :

Նախ պէտք է մշակենք ու կատարելագործենք մեր տոհմիկ թատրոնը, յետոյ թռիչք կատարենք դէպի բարձունքը :

Մեր բեմական արուեստի մշակները պարտաւոր են նկատի ունենալ այս պարագան, որպէսզի, յետոյ իրենց դիւրազգածութիւնը չվիրաւորուի երբ բարեմիտ քննադատութիւններ ըլլան չորս կողմէն :

Ժ.

ՈՂԲ. ՎԱՀԱՆ ԽՈՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ ԿԻՍԱՆԴՐԻՆ

Պրիւքսէլէն կը գրեն մեզի.—

Ողբացեալ Վահան Խորասանճեան որ, ինչպէս ծանօթ է, հիմնադիրն է Մարսիլիոյ Հայոց եկեղեցիին, իր կենդանութեան նոյնքան կարեւոր նուիրատուութիւն մը ըրած էր պելժիքական «Ordre de Léopold» ընկերութեան, նուիրելով Պրիւքսէլի մէջ շքեղ ապարանք մը իր ճոխ կազմածներով :

Հանգուցեալը Պելժիոյ առեւտուրին մատուցած գնահատելի ծառայութեանց համար, արժանացած էր պետական «Ordre de Léopold» պատուանշանին եւ այդ հանգամանքով կ'անդամակցէր յիշեալ ընկերակցութեան :

Խորասանճեան, թէեւ պելժ հպատակութիւնը ընդունած էր, սակայն թունդ հայասէր մը ըլլալով, ամէն առթիւ չէր մոռնար յիշեցնել օտարներուն իր հայկական ծագումը : Այդ միտքով, իր նուիրած շէնքին մուտքին ճակատը մարմարինի վրայ փորագրել տուած էր իր անունը, ինչպէս նաեւ իր հայկական ծագումը :

Այս առթիւ, ուրախութեամբ կը տեղեկանանք թէ յիշեալ ընկերութիւնը ի նշան երախտագիտութեան գովելի գաղափարը յղացած է պատրաստել նուիրատուին կիսանդրին, որուն հանդիսաւոր բացումը տեղի ունեցաւ Փետրուար 2ին, ի ներկայութեան կառավարական բարձր պաշտօնատարներու, ինչպէս նաեւ այրի տիկին Խորասանճեանի :

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

Գաղտնի դաշնագիր Ամերիկայի, Անգլիոյ եւ Սկանտինաւիոյ միջեւ

Մոսկուայի ուրբաթ օրուան թերթերը Քոփէնհակի մամուլէն քաղած էին լուր մը որուն համաձայն Միացեալ Նահանգները, Մեծն Բրիտանիա, Տանըմարքա, Նորվեկիա եւ Շուէտ զինուորական գաղտնի դաշնագիր մը կնքած են հետեւեալ տրամադրութիւնով.—

Անգլիա յանձն կ'առնէ Սկանտինաւեան երեք երկիրներուն յանձնել արդիական օդանաւեր, պայմանաւ որ այդ երկիրներն ալ, իրենց կարգին, օդակայաններ յատկացնեն ամերիկեան ռմբաձիգ օդանաւերուն համար՝ պատերազմի մը պարագային : Շուէտ վերջերս մեծ քանակութեամբ օդանաւեր ապսպրած է Անգլիոյ :

Այս պատմութիւնը հրատարակած է Քոփէնհակի Ֆօլք օրաթերթը : Մոսկուայի թերթերը արտատպած են զայն ճիշդ այն օրը երբ Շուէտի կառավարութիւնը կը յայտարարէր թէ ինք մաս պիտի չկազմէ Պէվինի առաջարկած արեւմտեան խմբակցութեան եւ պիտի շարունակէ պահել իր բացարձակ չէզոքութիւնը :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ բրիտանական եւ ամերիկեան գօտիներու ընդհ. կառավարիչները ուրբաթ օր հրատարակեցին պատճէնը այն հրամանագրին որուն հիման վրայ, յառաջիկայ Փետրուար 23էն սկսեալ, պիտի վարեն երկու գօտիներու տնտեսական գործերը : Նորաստեղծ տնտեսական վարչութիւնը պիտի ունենայ երկու «խորհրդարան»ներ 104 անդամներով որոնք կը ներկայացնեն նահանգային վարչութիւնները : Պիտի հաստատուի գերմանական դատական ատեան մը Քոլոնյի մէջ : Տնտեսական վարչութիւնը իր հակակշիռին տակ պիտի առնէ երկաթուղիները, նաւահանգիստները, ներքին փոխադրական միջոցները, մաքսը, թղթատարութիւնը, կապը, ելեկտրականութիւնը ինչպէս նաեւ պարենաւորումը : Բաւական լայն իրաւասութիւններ տրուած են Գերմանացիներուն բայց ամէն որոշում վարչական կամ տնտեսական խնդիրներու մասին, պէտք է վաւերացուի գրաւման իշխանութիւններէն :

ԻՏԱԼԱԿԱՆ կառավարութիւնը նոր օրէնքով մը ջնջեց քաղաքական յանցաւորներու մահապատիժը : Գերագոյն պատիժով դատապարտուած 200ի չափ ամբաստանեալներ, ցկեանս բանտարկութեան պիտի դատապարտուին : «Սովորական» ոճիրներու մահապատիժն ալ ջնջուած էր 1944 Օգոստոս 10ին :

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Մոսկուայէն ստացուած լուրերու, Գեղարուեստի Խորհուրդին նախագահ նշանակուած է, Փոլիքարփ Իվանովիչ Լէպէտէվ :

Յունաստանի դէպքերը

ԱՊՍՏԱՄԲՆԵՐԸ ԱԹԷՆՔԻ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐԸ

Համաձայն Աթէնքէն ստացուած տեղեկութեանց, ապստամբ «զօրավար»ին ուժերը կը կռուին մայրաքաղաքէն տասնըմէկ մղոն հեռաւորութեան վրայ :

Արիւնալի կռիւ մը տեղի ունեցած է այս շաբթու կառավարական ուժերուն եւ ապստամբներու միջեւ Աթէնքէն երեսուն մղոն հեռու, եւ այս վերջինները յաջողած են գրաւել Քիրիա Փիկասա անունով շրջան մը որ հազիւ 11 մղոն հեռու է Աթէնքէն : Պաշտօնական շրջանակներու մէջ կը հաստատուի, սակայն, որ «թշնամի» ուժը կը բաղկանայ միայն հարիւր հոգիէ եւ ցոյց մըն է որ կը կատարուի : Կռիւները կը շարունակուին բոլոր ճակատներուն վրայ, բայց կառավարութիւնը որեւէ մանրամասնութիւն չի հաղորդեր գործողութեանց մասին :

Պատերազմական խորհուրդ մը կազմուած է որուն կը մասնակցին վարչապետը, փոխ-վարչապետը ինչպէս նաեւ պատերազմական, ծովային եւ օդային նախարարները :

★ Հելլէն կառավարութիւնը հրահանգած է նաւատորմին որ ընկղմէ յունական ջուրերուն մէջ յածող «ա ծա օթ» սուզանաւերը : Այս հրահանգը տրուած է, որովհետեւ վերջերս զրոյցներ շրջան կ'ընէին թէ ապստամբները ձեռք անցուցած են երկու կամ երեք սուզանաւեր :

Միեւնոյն ատեն, կառավարութիւնը հրահանգած է որ բոլոր փոխադրանաւերը ճամբորդեն պատերազմական նաւերու ուղեկցութեամբ : Օդանաւերը պիտի հետեւին նաւերուն :

★ Յունաստանի ամերիկեան առաքելութեան պետը, զօրավար Ուիլեըմ Լիվզի մօտ օրէն Ուաշինկթըն պիտի վերադառնայ եւ իրեն պիտի յաջորդէ զօրավար Վէն Ֆլիթ որ ներկայիս պաշտօն ունի Գերմանիոյ ամերիկեան զինուորական իշխանութեան մօտ :

«Անօթի պիտի մնանք եթէ չ'արտածենք» կ'ըսէ վարչապետ Էթլի

Անգլիոյ վարչապետը, Պ. Քլէմընթ Էթլի, Ուրբաթ իրիկուան ձայնասփիւռ ճառով մը, բացատրեց թէ երկիրը տնտեսական ծանրակշիռ կացութեան մը պիտի մատնուի եթէ «մեր արտածումները նուազին» : Ահաւասիկ իր ճառին գլխաւոր մասերը.— «Եթէ մեր արտածելիք ապրանքներուն գինը բարձր ըլլայ, պիտի չկրնանք ծախել. եթէ չարտածենք, ի վիճակի պիտի չըլլանք գնելու ոչ այն կենսական սննդեղէնները որոնց պէտք ունինք, ոչ ալ այն հում նիւթերը որոնք պէտք է հայթայթուին մեր գործարաններուն : Հետեւանքը պիտի ըլլայ այն որ պիտի բարձրանայ մեր անգործներուն թիւը եւ իսկապէս անօթի պիտի մնանք, բառացիօրէն անօթի պիտի մնանք : Միայն արտածումներով է որ Անգլիա կրնայ ապրիլ. մեր լաւագոյն յաճախորդները արդէն կը գանգատին թէ մեր գիները շատ բարձր են : Շատ մը անհրաժեշտ առարկաներու նուազութիւնը զգալի է : Եթէ նոյնիսկ մեր օրավարձերը բարձրանան, դարձեալ, այդ միջոցով չէ որ պիտի շատնան մեր վաճառատուներու մթերքները : Պարզապէս գիները պիտի բարձրանան :

Որպէսզի շատ ապրանք ունենանք, պարտաւոր ենք արտադրել կարելի եղածին չափ շատ : Կայ իրողութիւն մը որ պէտք չէ վրիպի մեր ուշադրութենէն — օրավարձերու, թոշակներու կամ շահաբաժիններու յաւելումով չէ որ պիտի բարելաւի մեր վիճակը » :

Վարչապետը այս յանձնարարութիւնները կ'ընէր իբրեւ յաւելուած իր այն ճառին զոր արտասանած էր խորհրդարանին մէջ, երկու օր առաջ, թելադրելու համար բոլոր գործատէրերուն որ օրավարձերու եւ թոշակներու յաւելում չկատարեն :

Ելմտական նախարարը, Սըր Սթէֆըրտ Քրիփս, նոյնիմաստ բառեր արտասանեց հացկերոյթի մը ընթացքին : Կ'ուզեմ որ բոլորդ ալ հասկնաք որ մեր երկրին ապագան իսկապէս վտանգի մէջ է, ըսաւ նախարարը, եւ շարունակեց — Աշխարհ այնքան անստոյգ կացութեան մը մատնուած է որ չենք գիտեր թէ ինչ անակնկալներու առջեւ պիտի գտնուինք : Վտանգած ենք մեր հայրենիքին եւ մեր ժողովուրդին ապագան : Ամէն ճիգ պէտք է ի գործ դնենք որպէսզի չձախողինք : Քանի պակսին մեր արտածումները, այնքան ստիպուած կ'ըլլանք գործածելու մեր պահեստները : Երբ այս վերջինները սպառին, որեւէ միջոց պիտի չունենանք մեր առեւտուրը հաւասարակշռելու » :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՆՈՅՆ ԿՐԱԿՈՎ ՈՒ ՃՐԱԳՈՎ

··· Այս ճամբաներէն անցան անոնք: Հազար ու հազար, անհամար բազմութիւններ: Առաւելապէս կին ու աղջիկ եւ մանուկներ: Այս փողոցներէն, այս խանութներէն, այս նեղլիկ ռուէլերէն, քշուելով դէպի պանդանոց :

Առեւտուր էր սարքուած հրապարակներու վըրայ, փողոցներու մէջ,— « Հայ աղջիկ, հայ կին կամ տղայ, հատը քանի ղրուշ···» :

Անասնական, վայրագ ու վաւաշոտ նայուածքներ կը հալեցնէին զոհերը :

Անոնք հագիւ շապիկ մը ունէին: Իրենց բոպիկ ոտքերը կոշկոռ կապած էին օրերու տաժանքէն: Իրենց դէմքն ու կռնակը խանձած էին արեւէն: Եւ յաճախորդները վայրենօրէն կը հրմշտըկէին զանոնք, լաւագոյնը զատելու համար, իբրեւ թէ մնացու ոչխարներ ըլլային:

Քիչ անդին անապատն էր, եւ հազարներ կ'իյնային ուժասպառ, անօթի - ծարաւ, հիւանդ կամ թոքատահ :

Կարաւաններ արիւնաքամ· դիակներ լեռնակուտակ: Ճարապլուս, Րաքքա, Րասիւլ Այն, Մումպուճ, Տէր Զօր, Եփրատ··· Ցիրուցան հաբիւրեակներ իրար խառնուած Բարձր Հայքէն, Սեւ Ծովու ափերէն, Փոքր Հայքէն, հեռաւոր Բիւթանիայէն, Թրակիայէն :

Իսկ այսքան տարի վերջը, — վերածնունդ հրաշապատում: Լիբանանէն մինչեւ Սուրիա եւ Իրաք, պատմական Միջագետքի ամբողջ տարածութեան վրայ :

Ինչ որ աքսորավայր կամ Soqpa կը կոչուէր երէկ, դարձեր է վարդաստան :

Վերանորոգութեան տենդը, յարատեւ աշխատանքը, շինարար գործունէութիւնը լեռներ սարսած, գիւղեր, աւաններ ստեղծեր, քաղաքներ շէնցուցեր են: Երբեմնի «արեւելեան նահանգներու շարունակութիւնը» դէպի հարաւ: Հեռու՝ հայրենի հողերէն, բայց նոյնքան հարազատ: Մանաւանդ ազատ, դպրոցէն մինչեւ փողոցը:

Ահաւասիկ աչքերուդ առջեւ սերունդը հայաշունչ :

Մանչեր ու աղջիկներ սեւուլիկ աչքերով, ուշիմ եւ աշխոյժ: Հարիւրներ, հազարներ, որոնք մայրենի կրթութիւն կը ստանան անկաշկանդ :

Անդին, բուսաւոր այլ համայնակուլ պողոտաներու վրայ, հարթիչ գլանն է որ կը գործէ, անխնայ եւ սրընթաց :

Ամբարտակներ ունինք մենք ալ, Երիտասարդական եւ Պատանեկան Միութիւններ, դասընթացքներ եւ ուրիշ ձեռնարկներ :

Բայց, ուրիշ է պատկերը այստեղ, խորապէս կազդուրիչ:

Անհուն սարսուռ մը կը համակէ անցորդը, փողոցին թէ դպրոցին մէջ: Կ'ըմբռնես, կը հաստատես որ ամուլ չեն կատարուած աշխատանքները: Եւ դուն ալ տենչ մը կ'ունենաս տրամադրելու ծառայութիւնդ :

Անզօր են բառերը, բացատրելու համար այն ինչ որ Հայնոց կը կոչուի այս ափերուն վրայ, տժգոյն բացատրութեամբ մը :

Որքան հրահանգիչ պատկեր, մեր «ուսումնական» այլ մանաւանդ ինքնահաւան չքախումբին համար:

Եթէ բարեհաճէին գալ տեսնել: Եւ կամ գոնէ հետաքրքրուիլ, պրպտել, ըմբռնել ···

Ուրիշներ պիտի ըսէին, — «բոցավառ ողջոյն»: Ինչպէս կ'ըսեն օրն ի բուն, զանազան առիթներով :

Մեր սրտէն կը բխի աղաղակ մը շատ աւելին խոր եւ ուժգին :

— Ողջոյն ձեր աչքերու բոցին, ձեր երակներու կրակին, ձեր բազուկին զօրութեան: Ողջոյն ձեր պայծառատեսութեան եւ անսասան հաւատքին :

Տաք ու պաղ օրեր շատ ունեցաք տարագրութենէն վերջն ալ, երբ նոր բոյներ կը հաստատէիք: Աղի լեղի խօսքեր լսեցիք ներսէն իսկ: Բթամիտ եւ նենգամիտ մարդիկ արիւն պղտորեցին անճոռնի թիւրիմացութիւններով :

Այդ բոլորը պէտք է պատմութեան անցնին ի տես վերածնութեան այն ճիգին, որ կը շարունակուի անընդհատ :

Եթէ բաւական չեն այնքան դառն փորձութիւններ՝ սթափելու, զգաստանալու եւ դարձ մը փորձելու համար, յիշեցէք որ այս փողոցներէն, այս խանութներէն, այս խճուղիներէն անցան մահուան կարաւանները, 33 տարի առաջ:

Իսկ եթէ բթացեր է ձեր յիշողութիւնը, նայեցէք սա մանուկներուն, որ օրն ի բուն կը ճլուըլան ձեր չուրջը, որ դպրոց կ'երթան հազարներով :

Անոնց պայծառ եւ կրակոտ աչքերը պիտի խոցեն ձեր սիրտը, ամէն անգամ որ վրիպումներ ունենաք:

- Անոնց նայուածքը պիտի դառնայ անէծք մը ձեր գլխուն. վասնզի, դուք որ ողջ մնացեր էք, անոնց տարիքն ունէիք, երբ մայրիկը, մամիկը կամ քոյրիկ մը կ'ազատէր ձեզ արեան ճապաղիքներուն մէջ, զոհելով ամէն բան, որպէսզի ճրագ մը վառուի այս կամ այն տունէն :

Բոլորիս հիմնական ուղեգիծը՝ արդար աշխատանք, նոյն վառ կրակով ու ճրագով:

Ինչ որ պիտի կարենանք պահել իբրեւ իրական համբանք, իբրեւ կենդանի դրամագլուխ վաղուան համար, կախում ունի մեր հաւաքական գործունէութենէն: Մանաւանդ այս ափերուն վըրայ, ուր արեւմտեան Հայաստանի եւ Տաւրոսի շունչն է որ կը սաւառնի, երկնքի կապոյտով եւ լեռներու հովերով :

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

«Արեւելք», 29-1-1948, Հալէպ

ՄԻՋԱՆԿԵԱԼ

Հաճզաճեակ խորագրով յօդուածաշարքիս մէջ այս միջանկեալը, անհրաժեշտ՝ փարատելու համար թիւրիմացութիւն մը:

Զրոյցի ձեւով սկսուած այս յօդուածաշարքը ոմանք կը կարծեն թէ պատասխան մըն է այն յօդուածաշարքին, զոր Սարաֆեան գրեց «Արեւմուտք»ի մէջ,— « Սփիւռքը եւ իր գրականութիւնը »: Թերթէ թերթ շաբաթական արձագանգ մը, որ կըրնայ, կ'ըսեն ու կը յուսան, վիճաբանութեան ձեւ առնել մէկ օրէն միւսը:

Գէթ մէկ անգամ ձգեցէք, ա՜յ բարեմիտներ, որ երկու գրագէտներ, նոյն սերունդէն ու նոյն աղբիւրէն, զրոյց ընեն առանց վիճելու :

Ուրիշներ կը հարցնեն թէ կը բաժնե՞մ Սարաֆեանի բոլոր տեսակէտները Սփիւռքի գրականութեան մասին:

Նախ, իմ յօդուածաշարքս, գէթ իր ներածական բաժնին մէջ մինչեւ այս միջանկեալը, պատասխան մըն է Սարաֆեանի այն նամակին միայն, հրատարակուած այստեղ՝ « Յառաջ »ի մէջ, ուրով մեր երիտասարդ բանաստեղծը քննութեան կ'առնէր հայ գրագէտին դիրքը կուսակցութիւններէն ներս ու դուրս, մեր առօրեայ վէճերուն մասնակից կամ անտարբեր: Այդ նամակը ունէր յաւելուածական մաս մըն ալ, ուր կը քննադատուէին գրական ծանօթ չափանիշներ եւ աւանդութիւններ: Սարաֆեան այդ յաւելուածական մասը ընդարձակեց « Արեւմուտք »ի մէջ:

Իմ յօդուածաշարքիս մէջ նկատի առի միայն Սարաֆեանի նամակին գլխաւոր կէտը: Երկրորդ կէտին քննութիւնը դուրս կ'իյնայ իմ յօդուածաշարքիս պարունակէն, որովհետեւ ․

Ա.— Հաճզաճեակը առաջին տեսութիւն մըն է, որ կ'աշխատի համադրական ձեւով բացատրել թէ արդի գրագէտը պարտաւոր է, համայնապատկերական լայն զարգացման մը ճամբով, հետեւիլ ժամանակակից դէպքերուն ու գաղափարներուն, շարժումներուն ու խմորումներուն, մտաւորական կլիմային փոփոխութիւններուն, իր ժողովուրդին պատմութեան յեղաշրջումներուն՝ եթէ չուզեր մնալ excroissance մը, մոլարոյս արտադրութիւն մը: Լա՜յն է հորիզոնը հիմա,— ձայնասփիւռը կը թափանցէ փղոսկրեայ աշտարակներէն ներս ու Քսենոփոնեան գետնափոր տուներէն ներս: Օդանաւը այնպիսի արագութիւն մը տուած է հաղորդակցութեանց միջոցներուն, որ հիւսիսային կիսագունտին վրայ, տեղացող ձիւնին տակ, կրնաս սկաւառակներուդ տակ պայթեցնել հարաւային կիսագունտին հասուն խաղողները, քանի մը օր առաջ կթուած: Քաղաքակրթութիւն ու մշակոյթ փոխադրող ուղտերը ցամաքին վրայ եւ տիկերը գետերուն վրայ հիմա կը կոչուին ինքնաշարժ, որ մէկ օրուան մէջ իր բեռը կը նետէ 500 քիլոմեթր անդին: Այս ամէնը, անշուշտ, պիտի ազդէ մարդկային մտքին վրայ, երեւակայութեան վրայ, զգայնութեան վրայ: Ու վա՜յ քերթողին, որ ոտք կը համրէ իր մատներուն վրայ, կշռոյթ տալու համար աչնան իր զգայնութեանց: Ու վա՜յ գրագէտին, որ վէպ կը գրէ՝ հեռու պահելով իր հերոսը (ինքզինքը) օրուան շարժումներէն եւ ժողովուրդին պայքարներէն :

Ատոր համար Հաճզաճեակը, որուն ներածական բաժնին մէջ՝ ճշդելէ ետքը «չէզոքութեան» հարցը, զոր յուզած էր Սարաֆեան, եւ ընդունելով Տիտրոյի տեսակէտը,— այն մտքով թէ կարելի չէ անտարբեր մնալ քու ժողովուրդիդ պայքարներուն, ոչ ալ անոնց մէջ մխրճուիլ ոտքով ու ձեռքով,— իբրեւ պահանջ կը դնեմ՝ հետեւիլ քաղաքական եւ հանրային պայքարներուն, սրբացնել գրագէտին իրաւունքները, հասկցնել որ գըրագէտը անկիւն նետուած աւելորդ բերան մը չէ ազգային ընտանիքին մէջ, ընդհակառակն ամէնէն սիրուած, ամէնէն արժանընտիր անդամն է, կոչեցեալը, ինչպէս կ'ընդունուէր հին քաղաքակրթութեանց շրջանին :

ՀԱՅՐԸ ԵՒ ՈՐԴԻՆ

— Զաւակս, յուսադէմին պիտի ըլլաս մէկ տարեկան: Եկուր, տօնենք միասին, ծննդեանդ այս անդրանիկ տարեդարձը, մեր առաջին զրոյցով:

Ուրեմն, այսպէս, մեծցար դուն ալ: Ու կը մեծնաս տակաւին: Անցեալ ձմեռ, դեռ չկայիր: Թէեւ, ճիշդ է, կ'ապրէիր: Կ'ապրէիր, բայց իրարու ծանօթ չէինք: Կը զգայինք քեզ, սակայն դէմքդ չէի՞նք ճանչնար: Դուն կ'ապրէիր աներեւոյթ՝ լուռ եւ խաւար ու անծանօթ աշխարհին մէջ:

Ու ամիսներ, ապրեցար դուն, բայց ուրիշ մը քեզի համար կերաւ, խմեց եւ շնչեց: Լոկ սրտիկդ կը գործէր: Եւ օր մըն ալ, կիրակիի ադամամութ, կէսօրին վրայ, նշրանցքին հետ երկարեցիր արուճիչդ: Ու հագածիդ այդ առաջին թրթիռը կենդանութեանդ փաստը եղաւ :

Մտար, այսպէս, դուն եւս, քաղաքակիրթ աշխարհէն ներս: Ինչո՞ւ համար, ինչո՞ւ համար, ինչո՞ւ համար ըսէ խնդրեմ :

Հայր եւ որդի մեծ վայրկեան մը լուռ մնացին ու նայեցան իրարու: Եւ կարծէք թէ՝ որդւոյն պայծառ, խորաթափանց աչուկները, զարմացական, դայթակղալից ու հարցական, այլ մանաւանդ յանդիմանող, նոյն հարցումով ու երբեք հեղ, հանդիպեցան հօրը յուսահատ, նահանջական, անդոհական եւ յոռետես, մութ աչքերուն ․

— « Ինչո՞ւ համար, ինչո՞ւ համար, ինչո՞ւ համար, ըսէ, խնդրեմ :

Խեղահաս հայրը անդրադարձաւ իր սխալին, ծպտեց միտքը, նայուածքին տուաւ հանդարտութիւն, փոխեց նախկին արահետը, չմոլորելու ոգորշումով, ու այլակերպ տրամադրութեամբ, լաւատեսին պատմուճանով եւ այս անգամ հաւատաւոր՝ շարունակեց ․

— Երբ որ ծնար, զաւակս, մսակոյտ մը մի միայն, անկար էիր եւ հաշմանդամ: Փառք օրհնեալին, այսօր ահա, սրունքներդ քեզ կը տանին նշմարանէդ ճաշարան, թէեւ պատը քու ձեռքերուդ յենարան: Ի՜նչ բերկրանքով ողջունեցինք քու առաջին քայլափոխդ եւ հաւատա, մայրդ ու ես, մեծ հոգերու այս աշխարհէն տարբեր աշխարհ սուրացինք: Բնութիւնը նուաճեց: Նոր կեանքի մը սկիզբն եղաւ աւիկա:

Աչքերով միայն մեծարարբառ, անխօս էիր այն ատեն: Այսօր ահա, «մա-մա, մա-մա» կը կանչես դուն, եւ վստահ եմ, վաղն ալ «պա-պա» պիտի ըսես: Մութ հոգի մը այն օրերուն, այսօր ահա, դուն կը բացուիս, ինչպէս ծաղիկ, մեր աշխարհին լոյսերուն դէմ, դուն կը բացուիս մեր աշխարհին չար ու բարի երգերուն դէմ: Կ'ընկերանաս մորդ օրօրին քու սեփական վանկերով, բայց համաձայն եղանակին: Կը ձայնակցիս ձայնասփիւռին պարերգներուն եւ կը լողաս երջանկութեան ջուրերուն մէջ, երբ կը լսես քրջահաւաք կնոջ կանչը, աղբախոյզին պոռչտուքը, զանգակներուն առաւօտեան քաղցրանուագ մեղեդին:

Փոքրիկ հոգի, դուն կը սիրես ամէն ինչ որ կը լսես, ամէն ինչ որ կը տեսնես: Հիմա, գիտես զանազանել առաւօտը եւ երեկոն: Օր ըստ օրէ, դուն կ'ընդլայնես թէ դիտելու, թէ զննելու անծիր դաշտդ: Ու աշխարհն այսպէս, քչիկ - քչիկ եւ ամէն օր, ներս կը քաշես ականջներէդ ու աչքերէդ:

Մարդ էակի մանրանկար, խորհրդաւոր ժառանգութեանց դարձարան, դուն կը բերես մեր աշխարհին թարմ ուժեր: Դուն մասնիկ մը հօրմէդ, մօրմէդ եւ հեռաւոր նախնիքներէդ, կը համադրես մեր աշխարհին չարն ու բարին: Ըսէ խնդրեմ, մարդկութիւնը քայլ մը յառաջ պիտի տանի՞ս : Գիտո՞ւն, երգի՞չ, սո՞ւրբ, ստահա՞կ պիտի ըլլաս :

Հայր եւ որդի մեծ վայրկեան մը լուռ մնացին ու նայեցան իրարու: Մատղաշ տղուն իմաստալից աչուկները տրտում միտքեր արծարծեցին: Ու հէգ հայրը, ինքնահայեաց, կարմրեցաւ իր յաւակնոտ հարցումներէն: Ի՞նչ էր եղած, ի՞նչ էր տուած : Կեանքը զինքը քշեց տարաւ այլ ասպարէզ, իր կոչումին, խառնուածքին խորթ եւ անհաշտ: Մարդը տէ՞ր է, արարի՞չն է ճակատագրին: Բախտն է մարդուն միահեծան առաջնորդը:

— Մի մեղադրեր զիս, զաւակս: Այդ հարցերը հօր մը համար քննական, քեզ ալ օր մը պիտի յուզեն եւ խռովեն, երբ քու կարգիդ հայրանաս:

Մեր կեանքն եղաւ անողոք: Քուկդ բախտաւոր պիտի ըլլայ: Ճամբուդ վրայ, պիտի ջնջեմ ամէն խոչ: Պիտի ձգտիմ զարգացումիդ եւ աճումիդ նպաստաւոր ու անհրաժեշտ պայմաններուն: Պիտի ջանամ հասկնալ քեզ: Ընկերութեան մէկ անդամն ես, ոչ թէ իր մը կամ անտեսուած մարտիրոս մը: Հետեւաբար, քեզի հանդէպ պիտի վարուիմ ուշադրութեամբ եւ յարգանքով: Համբերատարութեամբ պիտի խօսիմ: Պիտի ըլլամ համբերա-

Այդ հանգամանքը տալով գրագէտին՝ պիտի բանաձեւեմ հայ գրագէտին հանգամանքը,— որոշ տեսութիւններ օրուան վէճերուն ու հարցերուն մասին ։

Բ.— Սարաֆեանի յուզած հարցերը, «Արեւմուտք»ի մէջ, կը վերաբերին ներքին տեսութեան, այնպէս որ քննութեան պիտի չառնուին իմ հանգամանքիս մէջ։

Արդարեւ, ներքին հարց է քննել թէ գրական ի՛նչ արժէք կը ներկայացնէ հայրենասիրութիւնը կամ ազգային տարրը իբրեւ նիւթ՝ ստեղծագործութեանց մէջ։ Սարաֆեան կը ցաւի որ բարձր գրականութիւնը անտեսուած է ներկայիս, եւ ի պատուի է ով որ կ'երգէ Երեւանը կամ Սեւանը աժան հայրենասիրութեամբ եւ նօսրկեկ տաղանդով մը ։

Այս հարցին մասին, թէեւ դուրս կը մնայ իմ հետաքրքրութիւններէս, ահա թէ ի՛նչ կը մտածեմ ․—

Միջակ գրականութիւնը կա՛յ ու կը մնայ, սկիզբէն ի վեր։ Անհրաժեշտ պարարտ մըն է ան, առանց միջակ գրականութեան՝ չի կրնար զարգանալ բարձր գրականութիւնը։ Վերջապէս միջակ գրականութի՛ւնն է, որ կը զարգացնէ ժողովուրդին մարսելու ընդունակութիւնը։ Այն օրը՝ երբ մարսելի է բարձր գրականութիւնը, կը դառնայ արդէն միջակ գրականութիւն,— այսպէս են դասական գրականութիւնները։

Ուրեմն չզարմանալ, եթէ ժողովուրդը կը նախընտրէ աժան ոտանաւորները՝ հայրենասիրական եւ ազգային լարերու ծանօթ թրթռացումներով ։

Բայց դատապարտել բանաստեղծները, մեղադրելով որ տակաւին կ'երգեն հին նիւթեր՝ գիւղ, հայրենիք, եւայլն,— սխալ է։ Նիւթը չէ որ բանաստեղծին կուտայ արդիականութիւն, ոչ ալ տաղանդի ճառագայթ։ Վիրգիլիոսի «Մշակականք»ին մէջ նիւթը ոչ միայն հին է եւ սովորական, այլեւ մասամբ didactique, բայց եւ այնպէս Վիրգիլիոս բարձր է իր ժամանակիցներէն։ Ընդհակառակն, ամէնէն աննշան նիւթերու վրայ բանող արուեստագէտն է որ մեծ է՝ երբ իր ստեղծագործութեան մէջէն կը ճառագայթէ տաղանդը։ Վերջապէս, խօսելու համար դասական բացատրութեամբ մը, պէտք է ըսել թէ արուեստը ինչը չէ, այլ ինչպէսն է, տալու եղանակը։ Նկարչական օրինակ մը աւելի լաւ կը բացատրէ միտքս,— նկարի մը վրայ ծառը չէ որ տաղանդ կը շինէ, ծառը կար արդէն, այլ այդ ծառը տալու ձեւը ։ Այնպէս որ գիւղ են երգեր բանաստեղծները թէ Սեւան, չի հետաքրքրեր զիս,— տաղանդ ցոյց կուտա՞ն, այդ է կարեւորը։ Թէ աժաննոց գրականութիւն է Հայաստանէն արտածուածը ներկայիս, համաձայն եմ Սարաֆեանին հետ։ Այդ աժաննոց գրականութիւնն է, սակայն, որ ժողովուրդը կը մօտեցնէ գրականութեան եւ պարարտ կուտայ՝ ծաղկեցնելու համար բարձր բանաստեղծութիւնը, ապագային ։

Կէտ մը եւս,— գրական դպրոց մը կայ, որ կ'ուսուցանէ անհունը որոնել հունաւորին մէջ, ամէնէն աննշան զգայութենէն բարձրանալ տիեզերական զգայութեան։ Այդ դպրոցին տալու համար իմ տուրքս, երգած եմ վարունգը իբրեւ հայրենաբաղձութեան գրգիռ, կամ հաւին երգը իբրեւ Հայաստանի ձայն։ Վերջապէս, օտարներ երգած են ճանճը՝ ապացոյցը տալով իրենց տաղանդին ։

Անշուշտ նիւթը կ'ազդէ ձեւին վրայ,— եւ ատոր համար՝ ցանկալի է երգել նոր նիւթեր։ Հրաշալի մշակոյթի մը հասած այս դարուն, յիմարութիւն է կառչած մնալ գիւղին, սոխակին, վարդին, առուակին։ Նոր նիւթեր են՝ երգել սաւառնակը, ինքնաշարժը։ Եթէ Ֆրանսացի ըլլայի, պիտի երգէի Կալըրի Լաֆայէթը, Փրէնթան եւ Լուվռ վաճառատուները,— ի՛նչ բանաստեղծութիւն կայ, Աստուած իմ, ի՛նչ զգայթրթիռ եւ գինովցնող գեղեցկութիւն վաճառքի այդ տաճարներուն մէջ ։

Նիւթի այս նորութեան պահանջին հետ ներելի չէ մեղադրել անոնք, որ հազար անգամ երգուած բաներ կ'երգեն, օրինակ կովը կամ գոմէշը՝ ինչպէս Գառնասեանները, ճանճը՝ ինչպէս Կնուտ Համսուն, բայց կ'երգեն տաղանդով, նոր սարսուռներով։

Ձեւի նորութիւն ամէն բանէ առաջ, եւ տաղանդ անպայման,— այսպէս կը մտածէ, կը կարծեմ, նաեւ Սարաֆեան, մեր արդիական բանաստեղծը, զոր կը սիրեմ ։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ

Այս ալ զուարթ կողմը...

— Բայց կատակ չէ վերջինը։

Ասիկա ոչ գինիի նուազութեան կը նմանի, ոչ զոքանչի մահուան ցաւի, եւ ոչ ալ տարիներով հետապնդելով ձեռք ձգած աղջիկ մը ձեռքէ փախցնելու ։

— Աս ինչ արժէքաւոր կորուստ է։ Վախնամ վարչութեան մը մէջ աթոռ ձեռքէ հանած ես։ Կամ Կարսի խնդիրն է քեզ խռովողը ։

— Աս տեսակ բաներու համար քիթս իսկ չեմ սրբեր։ Դուն կ'երեւայ լուր չունիս օրուան անցքերէն։ Զկերայ, չխմեցի, հանդիսասրահի մը դըռնէն ներս չնայեցայ։ Տէրտէրներուն իսկ տանս հասցէն չեմ տուած որպէսզի անօրհնէքի խնդիր չելլէ։ Բնակարանիս վարձքն ալ — Աստուած քակլու լուութիւն տայ, Աղքատախնամէն ապահոված էի։ Գործէ գիտցող մարդ եղած եմ միշտ։ Այս կերպով հինգ հազարնոցներէն աղուոր փնջիկ մը կապած էի։ Եւ այսօր, ա՛խ, ի՞նչ կը լսեմ։ Հինգ հազարնոց թուղթերը, կեցած տեղը մոխիր դարձան... Ալ արժէք չունին եղեր։ Խենթենա՞լ թէ անձնասպան ըլլալ ։

Զհաւատացի։ Վազեցի եւ փորձի համար տուփ մը լուցկի գնելով հինգ հազարնոց մը մանրել տալ ուզեցի։— «Մոն ամի, կատակի՞ եկար ինծի հետ, այդ դրամը չանցնիր այլեւս», չըսէ՞։ Վայ, վույ։

— Լաւ ինչո՞ւ այդքան իրար կ'անցնիս, քանի որ ոչ կ'ուտես, ոչ կը խմես, ոչ անանկ-աղքատին կ'օգնես, ոչ հայրենասիրութեան զգացում ունիս։ ...Արեւ ըլլաս թաշկինակ մը չես չորցներ, ի՞նչ պէտք ունիս դրամ հաւաքելու։ Կառավարութիւնն ալ ճիշդ քեզիպէսները կը փնտռէ։ Գնա, գերեզմանատան առջեւ սպասէ մահուանդ, թաղման ծախքն ալ քովդ կը մնայ...

— Ի՞նչ կը զրուցես պէ աղբար։ Ես հոգին ու-տեմ դրամին։ Սանկ մէյ մը տոցակը հանես երեսը նայիս, շօշափես, արքայութեան դռները կը բացուին աչքիդ առջեւ։ Գիշերը՝ լոյս — ցերեկ կը դառնայ։ Ցաւ - հիւանդութիւն չի մնար վրադ ։ Ախ, չիյտես աղբարիկս չիյտես, ի՛նչ մեծ զօրութիւն ունի այդ ափի չափ թղթիկը։ Երբ 5 թիւը, իր երեք կլոր աչուկները բացած քեզ կը նայի։ Վույ, չինումաչունի թագաւորն ալ հիչ կ'երեւայ աչքիդ ...

— Եւ դուն, Արմիկ, ի՞նչ ջուրի ես։ Որքա՞ն ունիս աս երեք կլորնոցներէն ...

— Իմս, ուրի՞շ բան է։ Հազար վարպետութիւն բանեցնելով հայրուստ աղջիկ մը ճանկս ձգեցի, ես հարիւր հատիկ հինգնոց ուզեցի, աղջկան հայրը եօթանասուն հինգ առաջարկեց։ Սակարկութեան մէջ էինք տակաւին եւ ահա հինգը մէկնոցները դրամութենէ հրաժարեցան։ Աստուծով նշանտուք - պսակ տեղի չէր ունեցած, ապա թէ ոչ տիվորսի դրամն ալ վրայ պիտի տայի։ Գործը գիտցող մարդ կ'ըսեն ինծի հա...

— Ես, աս ըրածդ ալ ճարպիկութի՞ւն կը կարծես։ Իմս, ախ, մխիթարուելիք բան չէ։ Տուն մը գնելու եւ խանութ մը վարձելու չափ մամոնայ էի կծկած։ Աղուորիկ տուն մըն ալ պատրաստ էր, եւ ահա ամբողջ յոյսս հողին փչեց։ Բոլոր ունեցածս երեք կլորով հինգնոցներ էին...

— Վայ, դո՞ւն ալ Բրուտոս։ Հապա դեմոկրատ էիր, պրոլետար էիր։ Գրպանը հազարնոց մը ունեցողին ճակտին «աղտոտ պուրժուա»ն կը փակցնէիր։ Օտար հողի վրայ տուն - երդիկ կառուցողին վիզէն «դաւաճան» մակդիրը կը կախէիր։ Ներգաղթի ալ արձանագրուած էիր կարծեմ ...

— Ընկեր, ես ներգաղթի արձանագրուած չեմ։ Այո, կը սիրեմ, կը պաշտեմ, հոգիս կուտամ Հայաստանիս համար, բայց դրամը տարբեր՝ Հայաստանն ալ տարբեր բաներ են։ Կորսնցուցածս դրամ է դրա՛մ։ Հայաստանը տեղէն չի փախիր, երբ ըլլայ կ'երթանք։ Ցաւիս վրայ պղպեղ մի ցաներ հէ՛։

— Հի՛ հի հի։ Ինծմէ երջանիկը չկայ ձեր մէջ։ Աստուած մէկ օրը հազար ընէ ստամոքսիս։ Շահածս իսկեն կը յանձնեմ։ Աղուոր - աղուոր կը մարսէ։ Անուշ ըլլայ։ Ձենէ հարուստ եմ, քովս քանի մը հարիւր ունիմ, երթամ գաւաթ մը աղուոր գինի կուլ տամ՝ ի պատիւ իմ գերայարգ ստամոքսին ։

«Ջուտողին ապրանքը ուտողին» կ'ըսէր մեր դեղին, Ջուրծամողենց հաճի Մանուկը ...

Եկէք, դուք ալ մէյ մէկ գաւաթ պաղ ջուր խմեցէք որ սիրտերդ զովանայ։ Դրամը ինծմէ ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՄՏՔԻ ԶԲՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները կարդալ վարը)

1.— Ուինսթըն Չըրչիլ քանի՞ անգամ Անգլիոյ վարչապետ եղած է։

2.— Մուտրոս եւ Մուտանիա — պատմական ի՞նչ դէպքեր կը յիշեցնեն այս երկու անունները։

3.— 16 Մարտ 1921ի դաշնագրին ո՞ր յօդուածը Ատրպէյճանի հովանաւորութեան տակ կը դնէ Նախիջեւանը ։

4.— «Մինչ դու գնացեր, եւ զերկիրս ամենայն ընդ քեզ տարար, ես աւերակացս որպէս թագաւորեմ »։ Որո՞ւ վերագրուած են այս բառերը։

5.— Փաւստոս Բիւզանդը ծագումով ի՞նչ էր։ Ի՞նչ գիրք գրած է։

6.— Ո՞ր Անգլիացի բանաստեղծը հայերէն գիտէր ։

7.— Սրբագրեցէք ծանօթ չարականին հետեւեալ տողերը —Խորհուրդ խորին, անսասն սկիզբ, որ զարդարեցեր վերին պետութիւն, ի յառագաստ անմատոյց լուսոյ, զերապանծ փառօք դասըս եղինաց ։

8.— Ո՞ր բառերը սխալ գրուած են — բարբառ, գրաբառ, բամբիռ, արբեցութիւն, արբի, սաղարդ, կախարդ ։

9.— Ո՞վքեր գրած են հետեւեալ գիրքերը — Մատամ Պովարի, Փէռ Կոռիօ, Կեսար եւ Կղէոպատրա, Աթալի, Անդունդը, Վերթէր, Փէր Կիւնթ ։

10.— Ո՞ւր կը գտնուի աշխարհի ամէնէն երկար եւ ուղիղ երկաթուղիի գիծը ։

11.— Ֆրանսերէն թերթերուն մէջ կը հանդիպիք Benelux բառին․ ի՞նչ կը նշանակէ ․

12.— Շէյքսփիր գրական ի՞նչ հունձք արուած է ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ․—

1.— Մէկ անգամ ։

2.— Մուտրոսի մէջ 30/10/918ին ստորագրուեցաւ Թուրքիոյ անձնատուութիւնը։ Մուտանիոյ մէջ 11/10/1922ին կնքուեցաւ զինադադարը Քէմալի եւ Դաշնակիցներուն միջեւ ։

3.— Երրորդ ։

4.— Արտաւազդ թագաւորին ։

5.— Յոյն, «Հայոց պատմութիւնը»։

6.— Լորտ Պայրըն ։

7.— Անհաս, անսկիզբն, զվերին պետութիւնսն, լուսոյն, զդասըս հրեղինաց ։

8.— Գրաբար, արփի, սաղարթ ։

9.— Կիւսթավ Ֆլոպէռ, Պալզաք, Շէյքսփիր, Ռասին, Ահարոնեան, Կէօթէ, Իպսէն։

10.— Աւստրալիոյ մէջ 328 մղոն ։

11.— BE (lgique), NE (therlands) եւ LUX (embourg)։

12.— Գրած է 17 զաւեշտական, 10 պատմական եւ 10 ողբերգական թատերգութիւններ, 2 բանաստեղծութիւններ, 154 քառեակներ ։

տար ու հանդուրժող։ Բայց, եւ անշուշտ, հաստատակամ։ Արդարութեամբ, գիտակցութեամբ, նուիրումով պիտի ճգնիմ քեզի համար։ Դէպի կատար, թռիչքներուդ ազատ թափին, խօլ արշաւին քաջալերիչ պիտի ըլլամ։ Պիտի չըլլաս անգիտակից սխալներուս զոհ հայելին։ Ու ինծմէ ետք, չարիքներուս բեռնակիրը պիտի չըլլաս։ Վստահ եղիր, մարդը մէջդ պիտի կերտեմ թէ գիտութեամբ եւ թէ սրտով ։

Հայր եւ որդի մեծ վայրկեան մը լուռ մնացին ու նայեցան իրարու։ Հայրը որդւոյն միշտ ժըպտալի նայուածքին մէջ ընդնշմարեց կշտամբանքի թեթեւահաւատ նշոյլ մը․ — Դուք չափահաս մարդիկդ, մօտով կոյր էք։ Կը սիրէք մեզ։ Մեզի համար կը դողաք։ Մեզի համար աշխարհ մը բարիք կը կամենաք։ Եւ ի՛նչ դժբախտ հակասութիւն, մեզ կ'անգոսնէք, կ'արհամարհէք ու կ'անտեսէք անգիտօրէն։ Քաղցենիի հոգածութեամբ, վասն բարւոք ապագայի եւ ժառանգի, կը չարչարուիք ու կը մաշիք։ Ինչո՞ւ համար։ Կ'իյնանք, կ'ելլենք, կը կորսուինք, մեզ կը գտնենք ու կը հասնինք մեր սոսկական ճիգերով։ Մենք չենք վախնար թշուառութեան հարուածներէն։ Մենք գիտենք թէ՝ դառն եւ անուշ մեր գոյութեան անհրաժեշտ են թէ կսկիծը, թէ հրճուանքը։ Խոր վէրքերը թող խոցոտեն մեր սրտերը։ Ի՞նչ է կեանքը առանց վիշտի։ Կեանքն անգին է տաժանագին աշխատանքով ։

Հայրը, սակայն, չարունակեց ․

— Պիտի զինեմ քեզ գիտութեամբ։ Սակայն, սիրտդ պիտի տոկայ, պիտի ապրի։ Կոյր գործիքը պիտի չըլլաս ընկերութեան։ Ազատութեան պաշտամունքը խտէալդ պիտի ըլլայ։ Անհատականութիւնդ գերիվեր է ամէն բանէ։ Չըլլայ որ զայն վարձու հանես։ Պիտի ատես, պիտի ատես, պիտի ատես պատերազմը։ Ատելութիւնդ — խաղաղութեան ազնիւ ցօրեն — պիտի ցանես ուր որ երթաս։ Մարդկութիւնը թող հեգնէ քեզ, թող հեգնէ քեզ, պիտի յաղթես ...

Մէկ տարեկան տղուն համար, այս զրոյցը երկար տեւեց։ Ան շարժումը կը սիրէ։ Հետեւաբար, ալ չէր կրնար յամենալ, եւ ուշադիր, եւ անշարժ, ծունկերուն վրայ հայրական։

— Քալէ, տղաս, բայց չվազես։ Քալէ, տղաս, օդանաւին չնայիս։ Շուտ փուլ կուգան վազքով շահուած, դիւրին շահուած փառքերը։ Ջանացիր։ Քալէ, սակայն, մի վազեր։ Դանդաղութեամբ եւ մեթոտով յարատեւէ ։

Տղան ոչինչ հասկցաւ ։

Ա. ԽԱՆՋԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԱԲՆԵՐՈՒ Գերագոյն Խորհուրդը մերժած է ընդունիլ Միացեալ Ազգերու Պաղեստինի յանձնաժողովին հրաւէրը այս վերջինին խորհրդակցութեանց մասնակցելու: Իր պատասխանին մէջ Խորհուրդը դիտել կուտայ թէ Ա.— Ինք համաձայն չէ Պաղեստինի բաժանման առաջարկին որ չի ներկայացներ միջազգային հիմնարկութեան տեսակէտը ; Բ.— Այդ առաջարկը քուէարկուած է «սպառնալիք»ի տակ եւ օրուան նախագահը (Արանա, Պրազիլիա) ճնշում բանեցուցած է լատինական ազգերուն վրայ, ի վնաս Արաբներուն ։

Անգլիական կառավարութիւնը բողոքած է «Պուլկարիոյ որ թոյլ կուտայ որ Հրեաները ապօրինի միջոցներով Պաղեստին մեկնին՝ պուլկարական նաւահանգիստներէն: Բողոքագիրը Սոֆիայի կառավարութեան յանձնուած է յունուար 31ին ։ Դիտել կը տրուի թէ 18905 Հրեաներ փորձած են Պաղեստին հասնիլ, անցեալ Օգոստոսէն ի վեր ։ Զոյգ նաւեր մեկնած են Պուրկազէն եւ Վառնայէն պուլկարական կառավարութեան գիտութեամբ եւ մեղսակցութեամբ ։

ՈՒՐԲԱԹ օր Փարիզի Շէռշ Միտի բանտին մէջ անձնասպան եղաւ, գրաւման շրջանին Փարիզի գերմանական ուժերուն հրամանատարը զօրավար Ֆօն Շթուլփնակէլ որուն դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենար շուտով: Ամբաստանուած էր թէ ահաւոր խժդժութիւններ ի գործ դրած էր դիմադրական ճակատի հայրենասէր Ֆրանսացիներուն վրայ: «Փարիզի առաջին դահիճը» անունը տրուած էր իրեն: 70 տարեկան էր:

ՄԷԿ ԿԱՄ, առառաւելն, երկու 5000 Ֆրանքնոց թղթադրամ ունեցողները ուրբաթ օր սկսան ներկայանալ իրենց դրամատուներուն եւ գանձել իրենց գումարները: Երեքէն վեց հատ ունեցողներու մասին կարգադրութիւն մը պիտի ըլլայ յառաջիկայ շաբթու: Ահաւասիկ ինչ քանակութեամբ 5000նոցներ վերադարձուած էին երկուքուկէս օրուան մէջ.— Սէն է Մառն նահանգէն.— 1 միլիառ 300 միլիոն, Պա-Րէն.— 1 միլիառ 648 միլիոն, Քալվատոս.— 3 միլիառ 618 միլիոն, Օթ Սոն.— 2 միլիառ, Լուառ Էնֆ. 5 միլիառ, Օթ Վիէն.— 3ուկէս միլիառ, Լուառ է Շէռ.— 1ուկէս միլիառ, Էօռ.— 1 միլիառ 875 միլիոն, Մոզէլ.— 1 միլիառ 144 միլիոն, Ալիէ.— 4 միլիառ, Օթ Րէն.— 1 միլիառ 971 միլիոն եւն.:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 4ին Ռուսիոյ եւ Ռումանիոյ միջեւ կնքուած դաշնագրին մասին խօսելով, Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն մէկը յայտարարեց թէ այդ դաշնագիրը անգամ մը եւս կը փաստէ թէ արեւելեան խմբակցութիւն մը կը կազմուի հետզհետէ ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ բժիշկները մարտ 1ին գործադուլ պիտի հռչակեն եթէ կառավարութիւնը չվերաքննէ այն օրէնքը որ ծանր տուրքերու կ'ենթարկէ զիրենք:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը որոշեց 5100 ֆրանքէն 6300 ֆրանքի բարձրացնել ընտանեկան ամսական նպաստը երկու զաւակ ունեցողներուն համար եւ 8500էն 10.500ի երբ ընտանիքը ունի երեք անչափահաս երախաներ ։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՑԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ ։ Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 Ֆրանք ։

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Գ. Գ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Գօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստամնարոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սասսէքեան 1 rue du Petit Thouais, Գ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes :

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 Ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 Ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 Ֆր.:

Ֆրանսայի համար, մինչեւ Մարտ 1 բաժանորդագրուիլ ուզողը կը վճարէ հին պայմաններով (300 ֆրանք): Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris (13):

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde :

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՑՕՆ ։ Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ ։

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԷՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասնէ, Մոցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուններէն ։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի (U. G. A.)

Անհամբերութեամբ սպասուած նշանաւոր, բոլորէն սիրուած, բոլորէն գնահատուած, ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 21 Փետրուար 1948: Մարսէյլ ։

Մանրամասնութիւններ յաջորդով: Կը խնդրուի չի խաչաձեւել ։

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱՄԱՄ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ԱՅՍՕՐ ՕԹԷԼ ԼՈՒԹԷՍԻԱՅԻ ՄԷՋ

Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան եւ Պետ. Կ. Խաչի Օգնութեան մասնաճիւղի պարահանդէսը:

ԽՆՋՈՅՔ

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամախմբական խնջոյքը, 15 փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, թատերախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն ։

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ Ս. ԷԹԻԷՆԻ մէջ Place du Peuple, Kiosque Est M. Gounon, որ կը գտնուի Elisée Barի առջեւ ։

ՇԱՎԻԼԻ մանկապարտէզին ամանորի հանդէսը տեղի կ'ունենայ այսօր 8 Փետրուար, ժամը 15ին մատրան սրահին մէջ: Կը հրաւիրուին Շավիլի եւ շրջականերու բոլոր հայրենակիցները: Մուտքը ազատ է ։

Հ.Յ.Դ.ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Նոր Սերունդը կուտայ այսօր կիրակի երեկոյեան ժամը 3ին, (Salle de Bourg la Reine, 119 Ave. de la Libération), հանդէս ի պատիւ ծնողներու եւ բարեկամներու կը հրաւիրուին ծնողները, բարեկամները եւ քոյր մասնաճիւղերը:

Հաղորդակց. միջոցներ — Autobus 188 Porte d'Orléans, իջնել Condorcet կամ métro Bourg la Reine:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ խումբերը սովորական հաւաքավայրերուն մէջ.—

ԼԷ Զ'ՕԼԻՎ.— «Օհանջանեան» խումբ, չորեքշաբթի 11 Փետրուար ։

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ.— Հինգշաբթի 12 Փետր.:

ԿԱՐՏԱՆ.— Կիրակի 15 Փետրուար ։

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— «Աղբալեան» խումբ, Ուրբաթ, 20 Փետրուար ։

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Գուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՏԷՍԻՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսական ժողովը վաղը երկուշաբթի, 9 Փետրուար, ժամը 9ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ ։

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Գոմոնի մասնաճիւղը իր բոլոր անդամուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, այս չորեքշաբթի օր ժամը երեքին, Գոմոնի եկեղեցիին սրահին մէջ ։

Հ. Յ. Դ. ԱՆԻԷՌ- ԳՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲԻ «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը յառաջիկայ չորեքշաբթի ժամը 9ին կայարանին դէմի սրճարանը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ ։ Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ ։

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

Միլանէն Այրի Տիկին Մարկրիթ Պօղոսեանի եւ զաւակներուն կողմէ կիրակի, Փետրուար 15ին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, յետ պատարագի Փարիզի Հայոց Ժան Կուժոնի եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ ՏԻԳՐԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆի յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ:

Ազգականներու եւ բարեկամներու մասնաւոր հրաւէր ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Մարսէյլ ընկեր Համբարձում Չլղաեան (Թերզուացի) կը փնտռէ Աղբիւր Սերոբի կինը (Սոխորդցի): Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէով.— H. Tchalgadian, 12 Ave. Maxime Madrague Ville, Marseille, B. du Rhône, France :

ՏԻԿԻՆ Ս. ՁԵՐՁԵԱՆ իր եղբօրդ Թոռնիկին ծննդեան առթիւ 500 Ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին եւ 500 Ֆրանք Ս. Կրասիէնի քոյրերու որբանոցին: Սատնայ «Յառաջ»էն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Քէշիշեան, Տէր եւ Տիկին Սահակեան, Տէր եւ Տիկին Իմերզեան եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց եղբօր, կնքահօր եւ ազգականին ողբացեալ ՄԱԹԷՈՍ ՔԷՇԻՇԵԱՆի մահուան առթիւ: Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է 3 Փետրուարին, Անիէռ ։

ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզի մօտ, հայաշատ գիւղի մը մէջ ծախու է չորս սենեակնոց տուն մը, պտղատու ծառերով 440 մեթր պարտէզով միասին ։

Ելեկտրականութիւն, կազ, ջուր: Պայմաններու համար դիմել «Յառաջ»ի միջոցով Բ. Ա.ի:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6 ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mardi 10 Février 1948 Երեքշաբթի 10 Փետրուար
Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5262-Նոր շրջան թիւ 871 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

27 — 18 9

« Ներգաղթի ծախքերուն համար մինչեւ հիմա Ֆրանսայի մէջ հաւաքուած է քսանըհօթը միլիոն ֆրանք:

Ծախսուած է տասնըութը միլիոն ֆրանք ձեռքին մէջ — մէկ մասը թուղթի վրայ — կը մնայ ինը միլիոն ֆրանք»:

Այս զգայացունց տեղեկութիւնը մեզի կը հաղորդէ կատաղի հակադաշնակցական մը որ կարեւոր դեր կատարած է ու տակաւին կը կատարէ ներգաղթի կազմակերպութեան գործին մէջ :

Քսանըհօթը միլիոնէն մնացեր է ինը միլիոն միա՛յն...

Թերեւս քիչ մըն ալ աւելի պակաս քանի մեզի հասնող լուրը մէկ - երկու շաբթուան հնութիւն ունի:

Համաձայն Բարեգործականի վերջին զեկոյցին, Ֆրանսայէն հայրենիք փոխադրուած են — 1947ին — 4280 հայրենակիցներ :

Այս թիւին վրայ կրնաք վեհանձնօրէ՞ն բարդել հազար հոգինոց համրանք մը եւս որ չաջողած էր նաւ բարձրանալ, վերջին անգամ, շնորհիւ իշխանութեանց ցոյց տուած բարեացակամութեան :

Ուրեմն 4—5000 հայրենակիցներու փոխադրութեան համար ծախսուած է տասնըութը միլիոն ֆրանք:

Օրուան տարապայման սղութիւնը նկատի առնելով, թերեւս շատեր ներողամիտ աչքով պիտի նային այս գումարին վրայ եւ դիտել պիտի տան թէ «եղածը բան մը չէ»:

Պիտի ձայնակցէինք իրենց եթէ իմացած չըլլայինք պատմութեան վերջին մասը :

— « Խորհրդային կառավարութիւնը շոգենաւին համար մեզմէ վճարում չուզեր ...

Այս յայտնութիւնը իսկապէս նորութիւն էր մեզի համար: Շատ անգամներ գանգատ յայտնուած էր թէ ինչո՞ւ Մոսկուայի կառավարութիւնը ձրիօրէն կը փոխադրէ Ռուս ներգաղթողները, իսկ վճարում կը պահանջէ մեր հայրենակիցներէն: Այդ թիւրիմացութիւնը փարատած է այլեւս, եւ հիմա գիտենք թէ «բանը ինչումն է»:

Մեր տեղեկատուն, պատասխանելով մեր հարցումին, կը բացատրէ թէ վերոյիշեալ 18 միլիոնը յատկացուած է բացառիկ եւ յարակից ծախքերու :

Որո՞նք են այդ «բացառիկ»ներն ու «յարակից»ները :

— Ռօսիան քարափին չմօտեցաւ... Ներգաղթողները Մարսէյլ մնացին... Բարեգործականը հայթայթեց անոնց սնունդը՝ ամբողջ ամիս մը... դեսպանատան երեք պաշտօնեաներուն թօշակները մենք կը վճարենք... եղած են շատ մը ճամբորդութիւններ... Գրասենեակ ունինք, ինչպէս նաեւ շատ մը յարակից ծախքեր ...

Հակադաշնակցական հայրենակիցին տուած պատկերը բաւական պերճախօս է:

Տասնըութը միլիոն ֆրանք ծախք, որովհետեւ ներգաղթի աշխատանքները կատարուեցան ապիկար ու թեթեւսոլիկ ձեւերով :

Որովհետեւ բանդէտները ականջ չկախեցին իշխանութեանց կողմէ, ամիսներ առաջ տրուած ազդարարութեանց եւ ներգաղթողները նաւահանգիստ առաջնորդեցին առանց նախապէս ապահոված ըլլալու անոնց մեկնումը:

Որովհետեւ Բարեգործական եւ Ցանձնաժողով, շքախումբեր կը պտտցնեն Ֆրանսայի չորս կողմը ժողովուրդին հանգանակած սանտիմները տրամադրելով անոնց հանդիստին ու վայելքին :

Միայն հանգանակութեա՞ն գումարն է որ կը ծախսուի աջ ու ձախ :

Ի՞նչ գումարներ գանձուած են ունեւոր ներգաղթողներէն :

Ինչո՞ւ համար գանձած են եթէ շոգենաւը ձրիօրէն տրամադրուած է իրենց՝ բարեխնամ կառավարութենէն:

Պատկան մարմինները պարտաւոր են լուսաբանել հանրութիւնը եղած ծախքերուն մասին՝ ուրիշ հանգանակութեանց ձեռնարկելէ առաջ:

Հակադաշնակցական խուժանավարութեան բարբանջանքներով չէ որ պիտի պարտկուէր ողբերգութիւնը :

Ժ.

ՈՉ ԹԷ ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ ՀԱՊԱ ԹՈՒՐՔԻԱՅԷՆ

Պոսթընի «Հայրենիք»էն.—

Երբ ասկէ քանի մը ամիս առաջ, ամերիկեան ազնիւ ժողովուրդին հանդէպ երախտագիտութեան զգացումներով մեկնող 150 հայ համայնավարները՝ Պաթում հասնելնուն իսկ, համայն աշխարհի յայտարարեցին թէ՝ «իրենք Ամերիկայի մէջ անգործներ եւ խտրականութեան զոհեր եղած էին», մենք մեր ամօթէն կարմրած, մտածեցինք որ անպատկառ ապերախտութիւն էր կատարուածը, եթէ ոչ բացարձակ լրբութիւն մը:

Կ'երեւի, սակայն, թէ այս ըստ բաւականին չնական արտայայտութիւնը տակաւին շատ մեղմ էր, բաղդատմամբ միեւնոյն խմբակցութեան ուրիշ մէկ պատգամախօսին, որ, ըստ Մոսկուայի «Լիթըրէրի Կազէթ»ին, ըսած է թէ »ինք կը վերադառնայ, կարծես ոչ թէ Ամերիկայէն, այլ Թուրքիայէն »:

Ամերիկայէն « երախտագիտութեան զգացումներով մեկնող » այս անորակելի արարածը ապահովաբար ուզած է տպաւորել Հայաստանի Հայերը թէ՝ Ամերիկա կոչուած երկիրը նոյնքան վատ է, որքան իրենց ճանչցած ջարդարար եւ արիւնով ոռոգուած Թուրքիան :

Եւ այժմ որ կատուն տոպրակէն դուրս է ելած, հետաքրքրական է գիտնալ թէ՝ ի՞նչպէս պիտի բացատրեն մեր կարմրակտուց խայտաբղէտները այս նորագոյն լրբութիւնը: Վիշինսքիի «Կարսն ու Արտահանը Վրացիներուն կը պատկանի՞»ը բացատրելու համար հազար կտոր եղող Ռամկավար, Ցառաջդիմական եւ Հնչակեան պարոնները անգամ մը եւս թող յայտարարեն հասարակութեան թէ՝ սուտ կը խօսինք մենք, թէ վրիպում մըն է ասիկա ալ, թէ նման խօսք չէ ըսուած, ոչ ալ գրուած «Լիթըրէրի Կազէթ»ին մէջ, եւ թէ ամբողջ պատահածը Դաշնակցականներու գրպարտութիւն մըն է, իրենց Պոսթընի կեդրոնէն հայթայթուած, վարկաբեկելու համար խեղճ հալածական համայնավարները: Թող այս անգամ ալ տպագրութենէ դուրս ձգեն սպանիչ հատուածները :

Եթէ տակաւին տարակուսողներ կան Ռամկավար- Հնչակ - Ցառաջդիմական խայտաբղէտին մէջ,մենք իրենց աչքերը բանալու համար սիրով կը հրատարակենք այդ լուրին ֆօթօսթէթիք օրինակ, ինչպէս որ հրատարակեցինք Վիշինսքիին տառացի յայտարարութիւնը Կարսի եւ Արտահանի մասին :

Ցամենայն դէպս, կը յուսանք որ «Մեծ Ֆըրէնքլին Տէլանօ Ռուզվէլթի» անունով երդում ընող «հարազատ տոհմով Ամերիկացի» Ցառաջդիմական «Լրաբեր»ը մարդավայելութիւնը պիտի ունենայ յետս մղելու այդ ժպրհոտ սուտը, եւ հրապարակաւ յայտարարելու Ամերիկեան ժողովուրդին թէ՝ Հայաստան վերադարձող այդ անորակելի արարածին ըսածները իր կարծիքն են, եւ թէ անոնք բնաւ չեն ներկայացներ հաւատարիմ «Ցառաջդիմական» Ամերիկացիներուն հարազատ զգացումները :

ՃԷՅՄՍ ՄԱՆՏԱԼԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Միութեան համալսարանական ուսանողութիւնը ինչպէս նաեւ երկրորդական վարժարաններու աշակերտները մասնաւոր դասեր պիտի առնեն արեւմտեան երկիրներու դէմ բացուած պայքարին իրենց մասնակցութիւնը բերելու համար: Այս մասին յայտարարութիւն մը ըրին կրթական նախարարութիւնը եւ Երիտասարդ Համայնավարներու Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը: Նախարարը, Քաֆթանկով, ըսաւ ի մէջ այլոց — Մեր ուսանողներէն շատերը տակաւին չեն կատարած իրենց պարտականութիւնը պետութեան հանդէպ եւ չեն գործադրեր կարգապահական օրէնքները :

ԱԹԷՆՔԷՆ կը հաղորդուի որ կառավարական ուժերը բուռն յարձակում մը կատարած են շաբաթ օր, ապստամբ զօրախումբի մը վրայ որ մայրաքաղաքէն քսան մղոն հեռու, կը յարձակէր գիւղերուն վրայ: Կանոնաւոր բանակը գրաւած է բոլոր գլխաւոր ճամբաները: Բազմաթիւ գերիներ բռնուած են: Կառավարութիւնը գրաքննութիւն հաստատեց թերթերուն եւ հեռագիրներուն վրայ:

ՉՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ դժբախտութիւնը ունեցած է կորսնցնելու իր 18 տարեկան աղջիկը որ ծնունդով շատ տկարակազմ էր:

Ռուսիոյ խաղաղականութիւնը Ֆինլանտայի հանդէպ

Մոսկուայի կառավարութիւնը ետ կանչած է Հելսինքիի իր դեսպանը, Ապրամով եւ իրեն յաջորդ նշանակած է զօրավար Սավոնէնքով որ Ժտանովի գործակից եղած է խորհրդային Հակակշիռի Յանձնաժողովին մէջ :

Զօրավարը բոլորովին անընդունակ դիւանագիտական արթութեանց, բնաւորութեամբ շատ խիստ է : Այս պարագան պատճառ մըն է որ եղած կարգադրութիւնը մեծ մտահոգութիւն յառաջ բերէ Ֆինլանտայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ:

Վերջերս, Ֆինլանտայի համայնավար ներքին նախարարը Մոսկուա այցելեց: Իր ճամբորդութիւնը առիթ տուած էր զանազան մեկնութեանց:

Ֆինլանտա սկսած է Ռուսիոյ վճարել պատերազմական հատուցումին առաջին մասնավճարները, շնորհիւ Միացեալ Նահանգներէն ստացած իր օժանդակութեան : Մոսկուայի կառավարութիւնը, հիմա կ'աշխատի Մարշըլի ծրագիրէն «դուրս ձգել» Ֆինլանտան, եւ տրամադրութիւն յայտնած է չեղեալ յայտարարելու հատուցումներու պահանջը եթէ Ֆինլանտայի մէջ եւս հաստատուի Պուլկարիոյ ներկայ վարչաձեւին նման վարչութիւն մը: Ռուսիա Ֆինլանտայի մէջ ունի բազմաթիւ ռազմագիտական խարիսխներ, եւ կը ծրագրէ տեսակ մը զինակցութիւն ստեղծել այդ երկրին հետ:

Մոսկուա, վերջերս մեծ շահագրգռութիւն ցոյց կուտայ Շուէտի, Նորվեկիոյ եւ Տանըմարքայի նկատմամբ եւ հասկցուցած է — առ այժմ իր մամուլին միջոցաւ — որ եթէ այդ պետութիւնները մաս կազմեն արեւմտեան խմբակցութեան, ոչ - բարեկամական քայլ մը առած պիտի ըլլան իրեն դէմ :

Ֆրանսա-սպանիական սահմանագլուխը բացուեցաւ երէկ գիշեր

Ինչպէս արդէն հաղորդած էինք, Ֆրանսական եւ սպանիական սահմանագլուխը բացուեցաւ երէկ : Կառավարութիւնը այս մասին վերջնական կարգադրութիւն ըրած էր շաբաթ օր: Համայնավար կուսակցութիւնը ինչպէս նաեւ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը — որ կուսակցութեան ենթակայ կազմակերպութիւն մըն է — բողոքած են այդ որոշումին դէմ.

Երկու երկիրներու թղթատարական յարաբերութիւնները պիտի սկսին այսօր, երեքշաբթի առտու ժամը 6ին, պիտի բացուին նաեւ նաւահանգիստներն ու օդակայանները :

Գիներու բարձրացումը արգիլելու համար

Կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ կասեցնելու համար գիներու բարձրացումը որ նոր թափ ստացած է շաբաթէ մը ի վեր՝ 5000 ֆրանքնոցներու մասին եղած կարգադրութենէն վերջ :

Պատկան իշխանութիւնները պիտի պարտադրեն մինչեւ հիմա հրատարակուած օրէնքներու գործադրութիւնը եւ ամէն վաճառորդ պիտի ստիպուի, ինչպէս օրէնքը կը տրամադրէ, յայտարարելու իր ծախած ապրանքին գնումի եւ վաճառումի գիները:

Ծանր տուգանքի պիտի ենթարկուին այն խանութպանները որոնք արուեստական միջոցներով կը բարձրացնեն իրենց գիները :

Վերջին մէկ ամսուան մէջ սղած են բոլոր կենսական սննդեղէնները:

ԱՆԴՐ-ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ԴԱՇՆԱԿՑԻԼ

Երկու շաբաթէ ի վեր Լոնտոնի մէջ բանակցութիւններ կը կատարուէին արտաքին նախարարութեան եւ Անդր-Յորդանանի պատուիրակութեան միջեւ, բարեկամական դաշնագիր մը կնքելու համար :

Բանակցութիւնները յանկարծ վերջացան որովհետեւ Անդր-Յորդանան մերժեց ընդունիլ արտաքին նախարար Պէվընի այն բանաձեւը որ կ'առաջարկէր փոխադարձ օգնութիւն մը երկու երկիրներէն՝ պատերազմի մը պարագային: Անդր Յորդանանի պատուիրակութիւնը կը պահանջէր որ օգնութեան այդ առաջարկը համապարփակ իմաստ չունենայ եւ իւրաքանչիւր դէպք քննուի առանձին: Անգլիա անհրաժեշտ կը նկատէր որ պատերազմի մը առթիւ, արաբական երկիրը անպայման դրուի իր տրամադրութեան տակ :

Նորաստեղծ պետութեան այս անհաշտ քաղաքականութիւնը հետեւանք է, կ'ըսուի, Պաղեստինի հետ առնչութիւն ունեցող խնդիրներու ինչպէս նաեւ արաբական երկիրներու անկախ ուղղութեան որ վերջերս շատ կը շեշտուի :

ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ա.

Պատմութեան ընթացքին, մեր ազգային գիտակցութիւնը եւ տեւական արժէքներու ըմբռնումը յաճախ ենթարկուած է խոր տագնապներու :

Հռոմէական, բիւզանդական, պարսկական, արաբական, թաթարական եւ թրքական արշաւանքներն ու տիրապետութիւնները պղտոր հեղեղի պէս եկած ու անցած են: Անցած՝ բայց աւաղանած են մեր ազգային ծառը: Տագնապը սկսած է բոլոր մարզերուն մէջ, բայց միշտ գտարիմ եւ անարատ ցեղային անշօշափելի ոգի մը փրկած է մեզ:

Այսօր, մեր երկրի աշխարհագրական եւ քաղաքական բեմին վրայ նստած է հսկայական Ռուսաստան մը: Երէկ թէ այսօր, ռուս ժողովրդի որդեգրած վարչաձեւերէն եւ հակաժողովրդավար ըմբռնումներէն բխած են մեր ազգային գիտակցութեան տագնապի այլազան ելեւէջները: Մեծանուն Կոստան Զարեանի բառերով ըսենք — « Ռուսաստանը տարերք է, կոյր մրրիկ... Ալեկոծուած ծով, որ իր ափերը չի գտնում: Ամենահակասական ժողովուրդը, որ կարելի է երեւակայել... Ռուսի երեւակայութիւնը թատերական է, երեւակայում եւ հաւատում այդ երեւակայութեան »: Ահա այդ «թատերական երեւակայութեան» տէր ռուս ժողովրդի ծանր թաթն է իջած մեր ազգային հոգեւոր արժէքներու,— ազգային եկեղեցիի, մշակութային վառարաններու եւ քաղաքական – ազատագրական ձգտումներուն վրայ :

Ռուսական ներկայութիւնը մեր հայրենիքին մէջ, անդադար, մեզ դրած է մշտարթուն վիճակի մը մէջ: Մենք կ'ապրինք կրաւորական դիմադրութեան շրջանի մը մէջ: Չունինք իրական եւ իրաւական պետութիւն մը, չունինք ամենայն Հայոց կառավարութիւն մը, որ կարենայ մարմնացնել Հայն ու Հայաստանը: Խորհ. իշխանութեան հաստատութենէն ի վեր, մեր բոլոր արժէքները ենթարկուած են «դիրքաւորման»:

Վերցնենք ամէնէն առաջ Հայոց եկեղեցին, որ ինքնին դարաւոր խորհուրդ մըն է:

Պէտք չկայ մխրճուելու մեր անցեալ պատմութեան մէջ, այնտեղէն հարուստ փաստեր քաղելու համար: Բաւական է յիշել, միայն, Դ. դարու վերջերը, երբ պարսկական եւ բիւզանդական հարուածներէն, արեւելեան եւ արեւմտեան Հայաստաններու քաղաքական իշխանութիւնը խորտակուած, Հայոց եկեղեցին դարձաւ հնոցը մեր վերածնունդեան շարժման : Կրօնը իր էութեամբ չէր, որ պաշտպանեց մեր ազգութիւնը, այլ հայ քրիստոնէութեան ազգային ըմբռնումը: Մեր կրօնը մեր ազգային նկարագրին մաս կը կազմէ: Կրօնական դպրացումներու ծոցէն էր, որ կրցանք ստեղծել բազմադարեան գրականութիւն մը: Կրօնական մշակոյթ, կրօնական օրէնսդրութիւն, կրօնական գրականութիւն; ազգութեան եւ հայրենիքի կրօնական ըմբռնում: Գուցէ, Լուսաւորչական եկեղեցին հայութեան ամէնէն վտանգաւոր թշնամին դառնար, եթէ մեր վրայ տիրապետող օտար ցեղ մը, նոյն ջերմութեամբ, պետական կրօն դարձնէր զայն եւ տար այն իմաստը, ինչ որ մենք տուինք անոր: Բայց, արդեօ՞ք, նուազ թշնամի չէ քրիստոնեայ մեծ պետութեան մը ներկայութիւնը Հայաստանի մէջ, անգամ իր թերագնահատումներով եւ անաստուածեան ըմբռնումներով:

Ահա ձեզ «Սովետսկի Պատրիոտ» թերթի 1947, Յուլիս 11ի թիւը, ուր կղերական մը՝ Պոլտորացի, զեկուցում կուտայ Ռ. Միութեան եկեղեցիներու միութեան մասին:

« Ծրագրուած հարցերն են, կ'ըսէ Պոլտորացի, օրթոտոքսութեան միացումը յունական, հայկական, ասորական, քաղդէական եւ ղպտիական եկեղեցիներու : Միասնականութիւն եկեղեցական օրացոյցի, անկլիքան եկեղեցայ եւ ուրիշ խնդիրներու մասին: Այս վերջին խնդիրները պիտի քննուին յառաջիկայ Սեպտեմբերին, Մոսկուայի համաօրթոտոքս խորհրդաժողովին մէջ...»:

Այդ համագումարի արդիւնքներուն մասին, ցարդ որեւէ լուր չունինք, բայց յայտնի է որ հարցը դրուած է սեղանի վրայ եւ հրահանգը տրուած ի վերուստ, ըստ ընկալեալ սովորութեան :

Արդ՝ հարց կը ծագի թէ մեր ռուսացումը եկեղեցիո՞վ պիտի սկսի, թէ եկեղեցիով պիտի վերջանայ :

Անտարակոյս ոչ մէկէն եւ ոչ միւսէն: Ասկէ դարեր առաջ, 406ին, Բիւզանդիոյ Արկադիոս կայսեր օրով, տեղերական պատրիարք հայ Ատտիկոսի նախաձեռնութեամբ, փորձեր կատարուեցան արեւելեան եկեղեցիներու միութեան: Նշանաբանն էր՝ արեւելեան մէկ եկեղեցի եւ մէկ հաւատք: Ձախողեցան, որովհետեւ ազգային եկեղեցիները միմիայն կրօնական արժէք չունէին, այլ գերազանցապէս ազգային – հաւաքական պաշտպանութեան: Մօտիկ անցեալին մէջ, 1903ին Խրիմեանի կաթողիկոսութեան օրով, ցարական ռէժիմի տակ, փորձեր կատարուեցան ազգային-եկեղեցական կալուածներու գրաւման: Ցարն ու իր արբանեակները նոյնպէս ձախողեցան: Ժողովուրդները բռնի ձուլելու, անցեալի ձախաւեր քայլերը. այսօր, Խորհ. Իշխանութիւնը ինքն է որ կը գործադրէ, երեւի «յանուն ազգերու ինքնորոշման իրաւունքի»... Անշուշտ, հայ ժողովրդի բնազդն ու ազգային ոգին թոյլ չեն տար բաղձանքը իրականութեան հետ շփոթելու: Ամէն Հայ գիտէ, որ Հայոց եկեղեցին խորհրդային լուծի տակ, շատոնց կորսնցուցած է իր անկախութիւնը եւ դարձած հլու կամակատար մը: Կալանաւոր մըն է Հայոց Հայրապետը եւ զրկուած կրօնական, ազգային արտայայտութիւն մը ըլլալէ: Ան չունի իր հօտի բարօրութեան համար, չարն ու բարին ըմբռնելու սրբազան իրաւունքը: Ան դարձած է, իրերու բերումով, սովետական քարոզութեան խողովակ մը: Անոնք, որ դիմադրական ոգի ունեցած են, Չեկայի գնդակները սպառած են հինաւուրց Էջմիածնի Վեհարանի պատերը, գետին փռելով Խորէն կաթողիկոս, Մատթէոս ու Բագրատ եպիսկոպոսներ եւ ուրիշներ :

Տարիներ անցան: Եւ «ափիոն – կրօն»ն սկսաւ խունկի վերածուիլ ժողովուրդներ հալեցնելու եւ հոգեւոր զինաթափութեան ենթարկելու համար զանոնք: Լպրծուն է գետինը եւ անյաջողութիւնն ակներեւ .

Եկեղեցիէն վերջ, մուրճի եւ մանգաղի հարուածները կ'իջնեն մեր մշակութային հարստութեանց վրայ: Քանի մը թափառական հայեացքներ միայն, ընդհանուր պատկեր մը գծելու համար :

Գրականութիւն, թատրոն եւ արուեստ ստրկանաբար հմայաթափ կ'ըլլան: Ինչ որ անթոյլատրելի էր երէկ, թոյլատրելի է այսօր, եւ ընդհակառակն: Քաղաքագէտը «հարուածային» կարգով ճշանարաններ կը հրամցնէ և գրողը պարտաւոր է զայն իրագործել: Տաղանդը սանձարձակ թռիչքներու իրաւունք չունի: Անիկա հլու սպասաւորն է ձգտումի, ղեկավարեալ եւ ծրագրեալ գրականութեան: Ձեւով ազգային, բովանդակութեամբ պէտք է ըլլայ խորհրդային: Եթէ առաջ, թրքական եւ ցարական ռէժիմներու տակ, կը գործէր կոյր գրաքննութեան մկրատը, այսօր, կը գործէ ի վերուստ արձակուած հրամանը: Դեղնած, անշունչ եւ անկուռ գրականութիւն մը կը դիմէ գովաբանական տաղերգութեան, նուիրուած օրուան կարգերուն, իշխանաւորներուն եւ մանաւանդ «Մեծ Առաջնորդ»ին .

Պողպատից մարդ ես,
Լոյս ճառագայթ ես,
Մեծ Արեգակ ես,
Անշէջ կրակ ես.
Ընկեր Ստալին :

Կարելի՞ էր ընդդիմանալ այս ուղղութեան : Ընդդիմացողները՝ հին թէ նոր, կ'աքսորուէին ու կը գնդակահարուէին: Բոլորին յիշողութեան մէջ տակաւին թարմ են Բակունցի, Զարենցի, Զ. Եսայեանի, Վ. Թոթովենցի, Գ. Մահարիի եւ ուրիշներու անունները:

Երէկ էր այս: Հողմերն անցան: Եւ սկսան «վերադաստիարակութեան» ենթարկել անցեալի դէպքերն ու դէմքերը եւ ոգեկոչել պատմական դրուագներ: Պապ թագաւոր, Վարդանանք, Արա Գեղեցիկ: Դարձ դէպի անհետացած անուններ.— Ծերենց, Րաֆֆի, Մուրացան, Զօհրապ, Սիամանթօ, Վարուժան եւ ուրիշներ, որ ազգային ռոմանթիզմի խնկարկուներ կը նկատուէին: Վաղը նոյն զգացումով պիտի որդեգրեն Ահարոնեան, Շանթ, Կ. Զարեան, Համաստեղ, Նարդունի եւ ուրիշներ :

Հակառակ այս բոլոր սեղմումներուն եւ հարկադրական կապանքներուն, խորհրդահայ գրականութիւնը պէտք չէ նկատել բոլորովին անարժէք: Ռուսական ընդհանուր հարցին մէջ հայկական ոգին մնացած է անմեռ: Ժողովուրդ ու երկիր նոյնացած են Հայ մարդու համար: Մէկը իր հիւթը կ'առնէ միւսէն: Դ. Դեմիրճեան իր «Վարդանանք»ի մէջ, դիւթական ձեւով այդ պաշտամունքի թարգմանն է եղած.—

— «Մենք ու մեր հողը մէկ ենք... Մեր կեանքը մեր հողի մէջ է: Պոկեցէք, էլ կեանք չունինք: Մեր հողը,— մեր նախնիքներն են, մեր սիրելիներ, մեր որդիներ, հաւատը, հողն, կուլը, արիւնը, կեանքը: Այդ նրանք են հող դառել մեզ համար, որ ապրինք: Ծառ ենք բարձր բարձրացել ... Ո՞նց կը թողնենք հին հողը: Դուք գիտէք, մեռցրէք, կը մնանք հին հողում »:

Հայ միտքը, յարաբերական ազատ հնարաւորութիւններ է գտած գիտական աշխատանքներու մէջ: Բանասիրական, պատմա-լեզուաբանական, բժշկական, ճարտարապետական աշխատանքները կը կազմեն մեր մշակոյթի լաւագոյն կոթողները: Ստ. Մալխասեան, Մ. Աբեղեան, Մանանդեան, Աճառեան, Սամուէլեան, Ղափանցեան, Գ. Լեւոնեան, Ստ. Կանայեան, Լիսիցեան եւ ուրիշներ անմեռ գործեր են արտադրած: Երաժշտութիւն, նկարչութիւն, թատրոն եւ շարժանկար կ'ամբողջացնեն վերելքի տենդագին շարժումը, որ մեր ազգային հարստութեան մաս կը կազմէ: Եթէ կայ ստուեր մը, որ կը մթագնէ այս շարժումը, անիկա հայ գրական լեզուի ուղղագրական այլանդակութիւնն ու օտար բառերու հեղեղն է: Դուռները բաց են ձգած այլանդակելու աստիճան :

Հազիւ այս քանի մը խօսերը թուղթին յանձնած, մտավախութիւն մը կը բռնէ զիս: Կրնայ ըլլալ, որ յանկարծ «ինքնաքննադատութեան» ոգիէն մղուած, քաղքենի, ազգայնամոլ եւ յետադիմական որակուին շատերը եւ ամբաստանեալի աթոռին նստին ... Լենին – Ստալինեան ռէժիմը փողերգողներու պէտք ունի, հեզ ու հլու: Օրերը իրարու չեն համապատասխաներ: Ձուլման ճամբուն վրայ բոլոր միջոցները « լաւ » են արդարացնելու համար նպատակը :

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Համագործակցութիւն

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հնարաւո՞ր է Փարիզի մէջ համագործակցութիւն: Իմ կարծիքով, այո, եւ աւելի շուտ ու դիւրին քան ուրիշ որեւէ տեղ :

Գործի մը յառաջդիմութեան եւ յաջողութեան երկու գլխաւոր ազդակներն են դրամը եւ աշխատութիւնը :

Փարիզի մէջ կայ եւ դրամ եւ աշխատաւորութիւն, մանաւանդ երբ խնդիրը կը վերաբերի գործի :

Mercure d'Orient*ի մէջ աչքիս զարկաւ Զուիցերիական կօշիկներու մասին տրուած տեղեկագրութիւն մը: Հոն Զուիցերիոյ կան եղեր 74 կօշիկի գործարաններ, որոնք շուրջ տասը միլիոն զոյգ կօշիկ կ'արտադրեն: Թէեւ արհեստաւոր չեմ, բայց պիտի չբաժնեմ իր տեսակէտը, երբ կ'ըսէ թէ «դժուար է անոնց հետ մրցիլ»:*

Անշուշտ պէտք չէ այսօրուան « ազգային » կոչուած կօշիկներու հետ բաղդատել մեր կօշկակարներու արտադրածը, բայց վստահ եմ որ անոնք կրնան մրցիլ տեղացիներուն հետ, եթէ անշուշտ ունենան նոյն մեքենաները եւ կատարելագործուած միջոցները :

Այսօր, ընդունինք որ պատերազմի ընթացքին աշխատող կօշկակարները, մանաւանդ գործատէրերը, օգտուեցան օրուան պայմաններէն, օրինաւոր եւ պատուաւոր աշխատանքով, եւ եթէ նոյնիսկ հնարաւոր չըլլայ այսօր զանոնք միացնել եւ հրաւիրել գործակցութեան մը, կարելի է սա նուազն իրարու մօտեցնել եւ տասը տարիէն ունենալ քանի մը կօշիկի մեծ վաճառատուններ, եւ այս առանց յաւակնութեան եւ չափազանցութեան, գոնէ որպէս սկզբնաւորութիւն:

Հոս անշուշտ ես պիտի չմտնեմ մանրամասնութեանց մէջ, բայց եթէ օր մը հնարաւոր եւ պատեհութիւն ըլլայ, կարելի է պարզել շատ մը կազմակերպչական կէտեր, որոնք քննութեան կը [illegible], երբ հարցը տնտեսական եւ գործակցական խնդիրներու շուրջ դառնայ, անկախ թէքնիքէն, որուն միայն աշխատաւորին կալուածը ըլլալը կը խոստովանիմ :

Խնդիրը խոկոյն գործի սկսելու մասին չէ, որովհետեւ ներկայի ճարտարարուեստական եւ կառավարական սեղմումները ձեռնտու չեն նման ծրագիրներու: Գլխաւորը այն է սակայն որ նախապատրաստական մտքերը կը մարզեն հետաքրքիր եւ իրատես անձերը եւ միջոց կը ստեղծեն իրերհասկացողութեան կամ գոնէ մտքերու փոխանակութեան :

Bulletin*ի մէջ կօշիկի մասին գրուած յօդուած մը կայ, ուրեմն օրինակը առնենք կօշիկի գործէն:*

Ինծի կը թուի թէ իւրաքանչիւր գործարանատէր, երբ շաբաթական մէկ օրուան իր արտադրութիւնը յանձնէ սպառող եւ ծախող խանութներու, առանց վերջ տալու իր արդիւնաբերութեան, կուգայ օր մը որ այդ վաճառատուններու թիւը կ'աւելնայ եւ հաւանական շոմաժի մը վախը չի շուարեցներ զիրենք, ի հարկին սթօք ընելով իրենց պատրաստ ապրանքը, օգնելով գործաւորին եւ զեղչելով ծախսը :

Կօշիկի արդիւնաբերութեան մէջ աշխատող գործաւորը կրնայ ի հարկին, իր աշխատավարձով մասնակցիլ գործակցական ընկերութեան եւ աւելցնել դրամագլուխը :

Նոյնն է պարագան դերձակներու եւ քոնֆէքսիոնի համար, երբ խնդիրը կը վերաբերի Փարիզի նման քաղաքի մը, ուր սպառումի շուկան լայն է եւ պէտքը հրամայական :

Ուտեստեղէնի քօօփէրաթիֆները շատ աւելի կենսական են, մանաւանդ երբ սպառող զանգուա-

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեսակցութիւն Զ. Գարապետիի հետ

Բ.

« Հայրենիքը վտանգի տակ է եւ ժողովուրդը պէտք է եւ պատրաստ ըլլայ ամէն հաւանականութեան »։

Վրացի եւ Հայ երեսփոխանները ուժ տուին Կէկէչգորիի կառավարութեան եւ յանձնարարեցին անդրդուելի մնալ եւ չճանչնալ Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագիրը։ Անիրականալի եւ անիրատես այդ տեսակէտին հակառակեցան միայն Ազրպէյճանցիները, որո՛նց անունով մուսավաթականներու պետ Խան Խոյսկի քննադատեց Կէկէչգորիի անհեռատես քաղաքականութիւնը եւ հրաւիրեց վճռական ոեւէ քայլ առնելէ առաջ սպասողական դիրք բռնել, մինչեւ որ նոր տեղեկութիւններ ստացուին Տրապիզոնէն։

Հակառակ Ազրպէյճանցի երեսփոխաններու ընդդիմութեան, Անդրկովկասի Խորհրդարանը քուէարկեց բանաձեւ մը, որ կը մերժէր Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագիրը եւ հաւանութիւն կը յայտնէր կառավարութեան վարած քաղաքականութեան։

Այս մանրամասնութիւնները կը հաստատեն թէ Հայաստանի դէմ մղուած պատերազմէն վեց ամիս առաջ իսկ Թուրքիոյ դէմ տրամադրութիւններէ կ'առաջնորդուէին Անդրկովկասի պետական վարիչները, ինչ որ կը դժուարացնէր Պրէսթ Լիթովսքի դաշնագրին գործադրութիւնը։

Անդրկովկասի վարիչները չէին անդրադառնար թէ իրենց առանձին ուժերով ի վիճակի չէին կացութիւնը փոխելու։

Ճիշդ է որ Անդրկովկասը տակաւին անջատուած չէր Ռուսիայէն բայց անխուսափելիօրէն տեղի պիտի ունենար անջատումը, քանի որ ամէն բան կարգադրուած էր Պրէսթ Լիթովսքի մէջ։ Մնաց որ երկդիմի վիճակ մը ստեղծուած էր արդէն, քանի որ տակաւին իրաւականօրէն անկախ չէր Անդրկովկասը, որ փաստօրէն միայն անկախ էր։

Այդ կացութիւնը արդիւնքն էր Վրացիներու եւ Հայերու ռուսասիրութեան, ինչ որ մեծ խոչընդոտ կը հանդիսանար Թուրքիոյ եւ Անդրկովկասի միջեւ։

Գալով զինուորական ուժին, այդ տեսակէտով ամէնէն ծանր էր Հայերուն վիճակը եւ այդ պատճառով է որ ամէնէն աւելի սրտատրոփ վիճակով կը սպասէին Տրապիզոնի բանակցութեանց արդիւնքին։

Հայերը չէին անդրադառնար իրենց կացութեան եւ չէին ուզեր տեսնել թէ անվստահելիութեան մթնոլորտ մը ստեղծուած էր Կովկասեան ազգերուն միջեւ, որո՛նք երեւութապէս միայն բարեկամ էին իրարու։

Զօր. Գարապետիր պահ մը հանգստանալէ եւ փաստաթուղթերը կրկին դասաւորելէ վերջ, հետեւեալ բառերով շարունակեց պատմել իր յուշերը։

Այդ պարագան կը հաստատուի երբ աչքի առջեւ ունենանք կազմը Անդրկովկասի պատուիրակութեան, որ Տրապիզոն ժամանած էր։ Այդ պատուիրակութիւնը կը բաղկանար 40 անդամներէ, որոնց մէջ կային խորհրդականներ, քարտուղարներ, տնտեսական եւ զինուորական մասնագէտներ։ Կարծես բաւական չըլլար այս բազմութիւնը, պատուիրակութեան կ'ընկերանար նաեւ 50 հոգիէ բաղկացած պահակախումբ մը։ Այս ահագին բազմութիւնը մեծ զարմանք պատճառած էր եւ հաստատած, թէ որքան անփորձ էին հաշտութեան խորհրդաժողովի պատուիրակութիւն մը կազմելու համար։ Բազմանդամ այդ պատուիրակութիւնը միեւնոյն ատեն ցոյց կուտար թէ ինչ աստիճան փոխադարձ անվստահութիւն կար պատուիրակութիւնը կազմող ազգութեանց ներկայացուցիչներուն միջեւ, որոնք ամէնքն ալ կ'ուզէին իրենց սեփական խորհրդականները ունենալ, որովհետեւ չէին վստահեր դրացիին։

Ահագին այդ պատուիրակութիւնը այն աստիճան զարմանք պատճառած էր Թուրքիոյ մէջ, որ Թուրք թերթերը գրեցին այդ առթիւ — «Եթէ եկածը զինուորական արշաւախումբ մըն է՝ չափէն աւելի մեծ է»։

Անդրկովկասի բազմանդամ պատուիրակութիւնը Փետրուար 17ին, կէս գիշերին մասնաւոր կառախումբով ճամբայ ելած էր Թիֆլիզէն եւ Փետրուար 23ի իրիկունը հասած էր Տրապիզոն՝ ծովու ճամբով։

Հոս պահ մը կը ստիպուինք ընդհատել Զօր. Գարապետիրի յուշերը, պատմելու համար՝ ծովային այդ ճամբորդութեան վերաբերեալ դրուագ մը, զոր հետեւեալ բառերով կը նկարագրէ Տրապիզոնի պատուիրակութեան անդամներէն Գ. Խատիսեան։

« Կը ճամբորդէինք «Կարլ» նաւով։ Փետրուար 22ին արդէն ծովի վրայ էինք։ Ռատիօ հեռագրով հաղորդեցինք մեր Խաթանպուլ գալու մասին։

Առաւօտեան ժամը չորսն էր, երբ յանկարծ, խուցիս դուռը ծեծեցին։ Դուրս եկաւ որ պատուիրակութեան նախագահը կը խնդրէր անմիջապէս գալ խորհրդակցութեան շատ կարեւոր հարցի մը մասին։

Երբ ես բարձրացայ նաւապետի սենեակը, տեսայ որ հոն նստած էին Չխենկելին եւ մեր պահակախումբի հրամանատարը, նաւապետն ալ հոն էր. նաւապետէն բացատրութիւն երէն տեղեկացայ, որ գիշերը Սեւաստապոլէն Սեւ ծովի նաւատորմի պոլշեւիկեան կոմիտէն պահանջեր էր անմիջապէս երթալ դէպի Սեւաստապոլ եւ յանձնել մեզ կոմիտէին։ Նաւապետը թէեւ անձամբ տրամադրութիւն չունէր ենթարկուելու, բայց կը տատանուէր, մէկ կողմէն կը վախնար չկատարել իր նաւաստիներուն պահանջը՝ ուղղելու նաւը դէպի Սեւաստապոլ, միւս կողմէ պատուոյ խօսք տըւած էր մեզ հասցնել Տրապիզոն։ Իսկ, ինչպէս յետոյ պարզուեցաւ, իր սեփական նպատակն էր հասցնել մեզ Տրապիզոն եւ յետոյ նաւը դուրս բերել եւ ծախել։

Այդ ժամանակ մենք միայն մէկ բանի մասին կը մտածէինք, ողջ առողջ հասնիլ Տրապիզոն։ Մեր ամէնէն եռանդուն եւ ճարպիկ աշխատակիցներու միջոցով անմիջապէս նախազգուշական միջոցներ ձեռք առինք, դրամներ բաշխեցինք նաւաստիներուն, ամէն մէկուն տալով միանուագ 60 հազար րուպլի եւ խոստանալով 10 հազարական րուպլի եւս վճարել ամէն օր, որ մնանք Տրապիզոնի նաւահանգիստը։ Իսկ նաւաստիներէն աւելի ըմբոստներուն սպառնացինք մեր պահակախումբով։

Այս բոլոր միջոցները յաջողութիւն ունեցան, եւ մեր նաւը որ արդէն Սեւաստապոլի ճամբուն վրայ էր, նորէն դարձուցինք դէպի Տրապիզոն։ Փետրուար 23ին, երեկոյեան ժամը 8ին, արդէն կանգնած էինք Տրապիզոնի առջեւ։ Հետեւեալ առաւօտ, երբ դուրս եկանք նաւին կամրջակը եւ նայեցանք չորս կողմը, չկար ուրիշ նաւ, որ բերած ըլլար Թուրք պատուիրակները։

Ս. ՇԱՄԼԵԱՆ

(Շարունակելի)

ծին մէկ մասը այդ ընկերութեան բաժնետէր է, եւ իր կարգ մը գնումները կ'ընէ անկէ, գոյացած շահը թողլով ընկերութեան գանձին, ուրկէ պիտի օգտուի իր գնումի գումարի համեմատութեամբ իւրաքանչիւր բաժնետէր։

Ասոնք անշուշտ հարեւանցի ակնարկներ են, եւ խնամուած ծրագիր մը միայն կրնայ մանրամասնօրէն պարզել աշխատանքի, շահու եւ շահաբաժինի դրութիւնը։ Կարեւորը գործն է, իսկ մնացեալը կազմակերպչական աշխատանք է։

«Արեւելեան Հերմէս»ի (Mercure d'Orient) խմբագրութիւնը, անշուշտ յետագային դուրս պիտի գայ իր ընդհանուր խորհրդածութիւններէն եւ նուազագոյն ծրագրի մը հետապնդութեան կառչի, աւելի առարկայօրէն մօտենալով այս կամ այն ձեռնարկին, ջանալով ի մի համախմբել արհեստակցական, գործակցական կամ առեւտրական կորիզներ մնտռելով կամ հրաւիրելով «Հայ Տնտեսական Կեդրոն»ի շուրջը։

Գոնէ մէկ գործի մը նախագիծը երբ կը պատրաստէ եւ այդ ճիւղին սեղմ թիւով մարդիկ կը մօտեցնէ իրարու, խորհրդակցութեան կամ նախնական կարծիքներու փոխանակութեան համար, հետեւողական եղած կ'ըլլայ իր նպատակին եւ հետապնդած ուղղութեան, շփում ստեղծելով զանգուածին հետ՝ որ հիմնաքարն է ոեւէ կազմակերպութեան։

Դեռ առիթ կ'ունենանք խօսելու։

Զ. ՎԱՐԴԱՆ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ Հ. Յ. Դ., Կապոյտ Խաչի եւ զանազան կազմակերպութեանց գաւառի կոմիտէներէն եւ մարմիններէն որ ժողովներու եւ հանդէսներու ազդերը խմբագրատուն հասցնեն թուականէն առնուազն երեք օր առաջ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Ու Լսա երբեք չէր մօտեցած Աստուծոյ, այսքան լուսաշարժ քայլերով։ Երբեք չէր յափշտակուած, այսքան հոգեզմայլ տեսիլքով։ Իրեն այնպէս կուգար, որ լուսեղէն սանդուխի մը վրայէն կը բարձրանար ձէպէլ էն Նուր, որուն լուսաճաճանչ կատարին վրայ խորհրդաւոր էակ մը, Աստուծոյ գիրքը բռնած, կը թղթատէր իր ձիւնաթոյր մատներով։

Լսա, այդ գիրքէն քանի մը հատուածներ կարդաց Համատին։

— Երկինքն ու երկիրը կը պատմեն փառքը բարձրեալին ու անպատում տաղերգութեամբ կը փառաբանեն անոր զօրութիւնը յաւիտենական։

— Ան կարող է մարել տիեզերքին բովանդակ լոյսը, չըթնելով փչումով։

— Ան է որ կը զետեղէ երկինքը, այդքան կաթիլ մը ցօղին մէջ ու երկիրը փշուր մը լոյսին մէջ։

— Եթէ բոլոր տեսնուածները լեզու ունենային, բաւական պիտի չըլլար նկարագրելու հրաշքները չտեսնուած բաներուն, ուր Ալլահը կ'ապրի։

— Ան է, որ կուտայ հողին կանաչ անկողին, հունտին՝ մեղրածոր ոտինք, ծաղիկին՝ գունագեղ բաժակներ եւ ծառին՝ պտղաբեր արդանդ։

— Ճշմարիտ կրօնքը մէկ է — ճանչնալ Մըշտադոյ, Արարչագործ գերագոյն էակը եւ յարաբերիլ անոր էախառն թնութեան հետ։

Այս հոգեշունչ աստուածայայտնութեան առջեւ լուսեղէն սանդուխը երերաց, ոտքերը իրենց լերան գմբուխտին մէջ ու գլուխը դրաւ լանջքին ու իր վրայէն քնքուշութեամբ վար առաւ Լսան ու Համատը ու դրաւ քարայրին ղռնարաց սեմին վրայ։

Եւ ետքը՝ հրաժեշտ, բաժանում։ Արշալոյսը կը դիտէր սանդխամատի գլխէն, դիւթանրաչ յաւերժահարսի մը նման։

×

Գեղուհին արթնցաւ ընդոստ արշալոյսէն առաջ։ Արդեօք ո՞ւր էր... վազեց պատուհանը, աչքերը դուրսի մթնշաղին մխրճած։ Գիշերը դեռ չէր քաշած ոտքերը խաւարէն դուրս։

Անմիջապէս քաշեց կանացի, ճերմակ «պուրնուզ»ը վրան, որուն լայն ծալքերուն մէջ, իսկապէս հարուստ գիշեր մը կը մարմնանար, աստղերով կէտկիտուած։ Թխուհի մը՝ Եթովպիոյ մթին անտառներէն գերիվարուած։

Արագ, արագ դարձաւ աջ ու ձախ, իրեղէնները դասաւորեց, ծրարը կապեց — ձեռք մը այր մարդու «պուրնուզ», հաց, աղ, խաշած հաւկիթ, կանաչ սոխ, արմաւ եւ մեծածալ մագաղաթներ։ Այս խոշոր ծանր կապոցը վերցուց գետնէն փետուրի մը պէս, ու գլխուն վրայ տեղաւորած, դուրս ելաւ տունէն, գողի մը պէս սահելով քաղաքին ամայի փողոցներէն։ Բռնեց լերան ճամբան ու սկսաւ վազել մատակ ուղտի մը նման։

Թէեւ ծանօթ՝ ճանապարհին, բայց անծանօթ խուովքի մը թեւերը կը զարնուէին իր սրտին։ Ան նման էր հեթանոս ուխտաւորի մը, որ՝ օտար սուրբի մը մօտ ուխտագնացութեան կ'երթայ, անանուն յուզումով, վրձինը կը գործէր իր երեւակայութեան մէջ, շարունակ գծելով ու ալրելով դիմագիծը Սուրբին։ Խոշոր գլուխ, քառակուսի հասակ, թաւամազ մօրուք, կոփու ճակատ ու աչքեր, ածխամորթ մարմին...։ Յետոյ, այս տարօրինակ դիմանկարէն սարսափած, կը տաշէր մաս մը գլուխէն, կ'առնէր մաս մը հասակին լայնքէն ու կուտար երկայնքին, կը խուզէր մաս մը մօրուքէն, կը սեղմէր ճակատը քիչ մը, աչքերուն մէջ կը զետեղէր զոյգ մը ձիթապտուղներ, մարմինը կ'օճառէր քիչ մը...։ Եւ ահա, վերջաւորութեանը պատկերագծումին ու իր ճանապարհին, դիմանկարը՝ ճիշդ դիմացը, քարայրին մէջ նստած էր ծալլապատիկ, կրակին առջեւ, քըմապետի մը խորհրդաւորութեամբ։

— Ապունէ, իմ տէրս, Համատն է գիս ղրկողը, պատուիրելով որ միշտ հանդիպիմ ձեզի։

— Ալլահին աչքը վրադ ըլլայ, սա կրակին պէս մշտարծարծ։

(22)

Ուաշինկթընի մէջ դիտել կը տրուի թէ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ է որ Ռուսիոյ եւ արեւմտեան պետութեանց միջեւ ստեղծուած տարակարծութիւնները շատ սուր բնոյթ պիտի ստանան ։

Արաբական Դաշնակցութիւնը դէմ է որ Անգլիա ամբողջ դաշնագիրներ կնքէ արաբական երկիրներու հետ, եւ կը յանձնարարէ որ միայն մէկ դաշնագիր կնքուի՝ իրեն եւ Մեծն Բրիտանիոյ միջեւ ։

ԺԱՄԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը 570 միլիոն տոլարի վարկ մը պիտի յատկացնէ Չինաստանի՝ Ապրիլ 1էն սկսեալ ։

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԷՆ կը տեղեկացնեն թէ անհաւանական չէ որ ամերիկեան կառավարութիւնը, անհրաժեշտ պարագային, պահանջէ խորհրդային կառավարութենէն որ հեռանայ արեւելեան Գերմանիայէն։ Դիտել կը տրուի, միեւնոյն ատեն, որ տակաւին ժամանակը եկած չէ այդ քայլը առնելու ։

ԻՐԼԱՆՏԱՅԻ խորհրդարանական ընտրութիւնները տեղի ունեցան անցեալ շաբթու։ Տէ Վալէրայի խմբակցութիւնը կորսնցուցած է իր բացարձակ մեծամասնութիւնը ։ Ընդդիմադիրները շահած են 76 աթոռ, իսկ Տէ Վալէրա 70 ։

ԱՆԳԼԻՈՅ Նախկին Փաշական կուսակցութեան պետը, Սըր Օզուըլտ Մոզլի, շաբաթ օր ճառ մը խօսելով իրեն համակիր բազմութեան մը առջեւ, ըսաւ թէ «մենք ալ բանի ուժի պիտի դիմենք եթէ բանի ուժի քաղաքականութիւնը ի գործ դրուի մեզի դէմ »։

ԱՆԳԼԻՈՅ ելմտական նախարարը, մէկ շաբթուան մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով ազդարարեց թէ երկիրը կը գտնուի շատ տագնապալի կացութեան մը մէջ։ Հասած ենք կէտի մը ուր այլեւս չենք կրնար թոյլ տալ որ մեր ժողովուրդին մէկ մասը բարձր եկամուտներ ունենայ, ըսաւ նախարարը։ «Մեր տնտեսական կացութիւնը շատ ծանրացաւ վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին ու յաւհետեւ հետզհետէ կը նուազին մեր արտածումները։Սպառած ենք արտասահմանի մեր վարկերը եւ սկսած ենք գործածել միջնակի մթերքը։ Եթէ սպառի այս վերջինն ալ, պիտի չկրնանք անդեղէն ներածել։ Մեր թղթադրամը արժեզրկելու նպատակ չունինք »։

ԱՐԱԲԱԿԱՆ Դաշնակցութիւնը Գահիրէի մէջ կարեւոր ժողով մը կը գումարէ ճշդելու համար արաբական երկիրներու քաղաքականութիւնը Պաղեստինի բաժանման ծրագրին դէմ։ Ժողովին կը նախագահէ Լիբանանի վարչապետ Րիատ էլ Սոլհ պէյ ։

ՎԻԷՆՆԱՅԷՆ կը տեղեկացնեն թէ խորհրդային իշխանութիւնները առեւանգումներ կը կատարեն։ Վերջերս անյայտացած են 16 հոգի։ Ընդհանրապէս որեւէ լուր չի տրուիր իրենց մասին, բայց Ռուսերը մեծապատիւ երբեմն տեղեկութիւններ կը հաղորդեն երբ մեծ իրարանցում կը ստեղծուի մամուլին մէջ։ Քանի մը օր առաջ առեւանգուած են ոստիկանական քննիչ մը եւ կարգ մը ուսանողներ ։

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ համայնավարները հետզհետէ կը մօտենան Մուքտէնին։ Գրաւուած են քաղաքէն քառասուն մղոն հեռաւորութեան վրայ գտնուող կարգ մը գիւղաքաղաքներ ։

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՔՆԱՐ ԹԵՐԶԵԱՆ եւ զաւակները ինչպէս եւ բոլոր ազգականները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ կամ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին Պ. ՄԱՐՏԻԿ ԹԵՐԶԵԱՆԻ կսկծալի մահուան առթիւ ։

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 Ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Թանաստա	500 Ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 Ֆր.։

Ֆրանսայի համար, մինչեւ Մարտ 1 բաժանորդագրուիլ ուզողը կը վճարէ հին պայմաններով (300 Ֆրանք)։ Դիմել Ճ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris (13)։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Մարսէյլ ընկեր Համբարձում Չլղատեան (Թերղուացի)կը փնտռէ Աղբիւր Սերոբի կինը (Սոխորդցի)։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէով.— H. Tchalgadian, 12 Ave. Maxime Madrague Ville, Marseille, B. du Rhône, France ։

ԲՈԼՈՐԴ ՕԹԷԼ ՔՈՆԻԹՆԱՆԹԱԼ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24,Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ. 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde ։

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒԲՕՆ,կը նուագէ դաշնակի վրայ Տ/կին ՆԱԹԱԼԻԱ ԱԲՐԱՄՃԵԱՆ, կը պարէ Օր. Ռէժինա Տէր - Յովհաննէսեան, ռուսական եւ եւրոպական պարեր, արեւելեան նուագ, Թառիսթ Գարեգինի եւ Պ. Օնանեանի կողմէ։ Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ ։

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօլիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մոցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.։

Տոմսերը հայ գրատուններէն ։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

Հ. Մ. Ը. Մ.ի (U. G. A.)

Անհամբերութեամբ սպասուած նշանաւոր,բոլորէն սիրուած, բոլորէն գնահատուած, ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 21 Փետրուար 1948։ Մարսէյլ ։

Մանրամասնութիւններ յաջորդով։ Կը խնդրուի չի խառնակել ։

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ Նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ։

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր, Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde։

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ ։ Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 Ֆրանք ։

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Առամնապոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes ։

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38։

---

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures։ Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԺԱԺ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի։

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181։

ԽՆՋՈՅՔ

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնջոյքը, 22 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12։ Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi։ Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն ։

Ճոխ պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, Sociétes Savantesի մէջ։ Նիւթ՝ «Հայ ժողովուրդը Յեղափոխութենէն առաջ եւ յետոյ»։ Դասախօս Պ. ՎՇՏՈՒՆԻ։ Հայերէնի դաս 8—9։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Անի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ ։ Դասախօս ընկեր ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ խումբերը սովորական հաւաքավայրերուն մէջ.—

ԼԸ ՃՕԼԻՎ.— «Օհանջանեան» խումբ, չորեքշաբթի 11 Փետրուար ։

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹ.— Հինգշաբթի 12 Փետր.։

ԿԱՐՏԱՆ.— Կիրակի 15 Փետրուար ։

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— «Աղբալեան» խումբ, Ուրբաթ, 20 Փետրուար ։

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը։ Կարեւոր օրակարգ ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Ան, էռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին ,149bis, Ave. d'Argenteuil.Asnières։

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղը իր բոլոր անդամուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, այս չորեքշաբթի օր ժամը երեքին, Պոմոնի եկեղեցիին սրահին մէջ ։

Հ. Յ. Դ. ԱՆԻԷՌ- ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը յառաջիկայ չորեքշաբթի ժամը 9ին կայարանին դէմի սրճարանը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը շաբաթ օր, 14 Փետրուար ժամը 8.30ին, Կ. Խաչի Խրիմեան սրահը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է ։

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste)։

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ ։ Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՃՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է։ Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ ։

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ։

Միլանէն Այրի Տիկին Մարկրիթ Պօղոսեանի եւ զաւակներուն կողմէ Կիրակի, Փետրուար 15ին հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, յետ պատարագի Փարիզի Հայոց Ժան Կուժոնի եկեղեցին, իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր՝

ՏԻԳՐԱՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ

յիշատակին, իր մահուան քառասունքին առթիւ։

Ազգականներու եւ բարեկամներու մասնաւոր հրաւէր ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայ եւ այդ նկատել ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տիկին Երանուհի Նալպանտեան եւ Տիկին Ազնիւ Թորիկեան իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք, անձամբ, նամակներով եւ հեռագիրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրեցեալ մօրը դառնաղէտ մահուան առթիւ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Ամերիկայէն Պ. Մկրտիչ Սիմոնեան կը փնտռէ իր տղան Յովհաննէս Մկրտիչեան եւ եղբայրը Վահէ։ Ծնած էին Լենինականի Մեծպարնէ գիւղը, գերի ինկած էին 1945 Սեպտեմբեր 30ին։ Առեն մը եղած են Ֆրանսա, Hyeres քաղաքը։ Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի որ իմացնեն հետեւեալին. Sch. Alexanian, Maison Giraud, 2, St. Auban, Basses Alpes, France ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Պ. Նշան Մանուկեան (Tuilerie d'Aire Belle Puget sur Argens, Var, France), հօրը անունը հանճի Կարապետ, մօրը անունը Մարիամ, կը փնտռէ հօրաքրոջը երկու զաւակները Թաչիկ եւ Պետրոս Թողլեաններ որ 1914էն առաջ Ամերիկա գացած էին։ Վերջին անգամ իրենցմէ լուր առնուած է 1920ին։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել վերոյիշեալ հասցէին։

ԾԱԽՈՒԻ Է

Փարիզի մօտ, հայաշատ գիւղի մը մէջ ծախու է չորս սենեակնոց տուն մը, պտղատու ծառերով 440 մեթր պարտէզով միասին ։

Ելեկտրականութիւն, կազ, ջուր։ Պայմաններու համար դիմել «Յառաջ»ի միջոցով Բ. Ա.ի։

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mercredi 11 Février 1948 Չորեքշաբթի 11 Փետր.

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5263-Նոր շրջան թիւ 872 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

Տնտեսական եւ քաղաքական տագնապ եւ գիներու բարձրացումը շարունակուի

Սննդեղէններու գիներուն անընդհատ բարձրացումը քանի մը շաբաթէ ի վեր, կրնայ քաղաքական նոր տագնապ մը ստեղծել Ֆրանսայի մէջ եւ նոյնիսկ դահլիճը տապալել եթէ անմիջական քայլեր չառնուին կացութիւնը դարմանելու համար :

Ինչպէս արդէն գրած էինք, կառավարութիւնը խիստ միջոցներու պիտի դիմէ որպէսզի շահադէտները ըստ կամս չբարձրացնեն կենսական ուտեստեղէններու գիները։ Վերջին տասնըհինգ օրուան մէջ միսը եւ բանջարեղէնները անհամեմատ աճած են։ Հինգ հազարնոցները հրապարակէն քաշուեցան որպէսզի ժողովուրդը նուազ քանակութեամբ թղթադրամ ունենայ եւ գիները իջնան. ճիշդ հակառակն է որ տեղի կ'ունենայ :

Դիտել կը տրուի թէ կառավարութիւնը շատ մը դժուարութեանց պիտի հանդիպի իր ելմտական եւ տնտեսական ծրագրին ամբողջական գործադրութեան համար :

Ընկերվարականները կը մտածեն կառավարութենէն հեռանալու մասին։ Զրոյց կը շրջի թէ վարչապետը պիտի դիմէ ընկերվարական Լէոն Պլումին եւ պահպանողական Փոլ Րէյնոյին որ դահլիճին անդամակցին։ Տակաւին այս մասին վերջնական որոշում մը տրուած չէ :

Կենսական ուտելիքներու գիները բարձրացած են հետեւեալ կերպով — Յունուար 9ին խոզի միս 360, եզան միս 415, գինի 48, ստեպղին 44, խնձոր 85, կաղամբ 35։ Փետրուար 9ին համապատասխան գիներն են 420, 450, 60, 60, 120 եւ 45 :

ՀԵԼԼԷՆ ապստամբները կիրակի օր յարձակեցան Լահանաս անունով քաղաքի մը վրայ որ կը գտնուի Սելանիկէն 35 մղոն հիւսիս։ Կառավարական ուժերը կրցան ետ մղել եւ մեծ կորուստներու ենթարկել զանոնք։ Ապստամբները յարձակումներ կը կատարեն նաեւ Սելանիկի արեւելքը։ Համաձայն Աթէնքի վերջին լուրերուն, հրոսակները գրաւած են Քալամիա — Թրիպոլիս ճամբան, Պելոպոնէսի շրջանը, եւ իւրաքանչիւր կառքէ կը գանձեն 30 հազար դրախմի :

ՀԷՔԹԸՐ ՄՔՆԻԼ, երկուշաբթի օր յայտարարեց բրիտանական խորհրդարանին մէջ թէ որեւէ ծրագիր չկայ Սպանիան Մարշըլի ծրագիրէն օգտուող պետութեանց շարքին մէջ առնելու «որքան ատեն որ մենատիրական վարչաձեւ մը կայ այդ երկրին մէջ»։ Պահպանողական երեսփոխան մը հարցուց որ եթէ մենատիրական երկիրները պիտի չօգտուին այդ ծրագիրէն, ինչու հրաւէր եղած էր Եուկոսլաւիոյ, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ։ Նախարարը պատասխան չտուաւ :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ռուսական գօտիին Արհեստակցականներուն համայնավար նախագահը Հանս Եէնտրէցքի, կը պահանջէ որ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ եւս ստեղծուի տնտեսական եւ քաղաքական անկախ վարչութիւն մը՝ արեւմտեան Գերմանիոյ երրեակ գօտիներուն միջեւ ստեղծուած վարչութեան համապատասխան ձեւով։ Նոյնիմաստ պահանջ մը կը ներկայացնէ նաեւ համայնավար օրկանը՝ Նոյէս Տօյչլանտ։ Պերլինի դաշնակից շրջանակներուն մէջ դիտել կը տրուի որ այս կարգի յայտարարութիւններ չէին կրնար ըլլալ առանց խորհրդային իշխանութեանց գիտակցութեան եւ հաւանութեան :

ՄԱՐՇԸԼԻ ծրագիրէն օգտուող 16 պետութեանց խորհրդաժողովը պիտի գումարուի Մարտի սկիզբները, այսինքն ծրագրին՝ ամերիկեան ծերակոյտին վաւերացումէն ետքը։ Խորհրդաժողովին նպատակը պիտի ըլլայ «քիչ մը աւելի լայն մանրամասնութիւններ հաղորդել Ամերիկայի, խնդրոյ առարկայ պետութեանց տնտեսական դրյավիճակին մասին։ Շատ հաւանական կը թուի որ ամերիկեան խորհրդարանը առնուազն մէկ միլիառ տոլար զեղչէ 6800 միլիոնի վարկէն զոր նախագահ Թրումըն անհրաժեշտ կը գտնէ՝ յառաջիկայ 15 ամսուան համար :

ՆԻՈՒ ՏԷԼՀԻԷՆ կը տեղեկացնեն թէ Փետրուար 6ին արիւնալի կռիւ մը տեղի ունեցած է Քաշմիրի մէջ (Հնդկաստան) եւ 1900 Իսլամներ սպաննուած են ու 2000 հոգի վիրաւորուած :

«Ամերիկա պատերազմ կ'ուզէ» կը յայտարարէ Թիթօ

Եուկոսլաւիոյ վարչապետը, մարաջախտ Թիթօ երկուշաբթի օր Պելկրատի մէջ կարեւոր ճառ մը խօսելով, ըսաւ.—

Մենք Թրիէսթէի վրայ յարձակելու նպատակ չունինք։ Պատասխանատու չենք նաեւ այն դէպքերուն համար որոնք տեղի կ'ունենան Յունաստանի մէջ ուր մարդիկ կը կռուին իրենց հարստահարիչներուն եւ Ամերիկացիներուն դէմ։ Ամերիկայի աշխարհակալները իրենց նաւատորմը իտալական ջուրերը կը բերեն որպէսզի պաշտպանեն կանխեն յառաջդիմական տարրերուն յաղթանակը ընտրութեանց ընթացքին եւ ճնշում բանեցնեն ուր որ պէտք է։ Մարշըլի ծրագրին հիմնական նպատակն ալ այդ է — ստրուկներու վերածել Եւրոպայի ազգերը։ Ամերիկա պիտի չկրնայ մեզ բարոյալքել։ Ջղամարտ մըն է որ տեղի կ'ունենայ, ներկայիս. պատերազմ պիտի չըլլայ որովհետեւ ժողովուրդները պատերազմ չեն ուզեր։ Յունաստան սահմանային վէճեր կը ստեղծէ իր դրացիներուն հետ։ Ալպանիան կ'ամբաստանեն որովհետեւ գիտեն որ Եուկոսլաւիան աւելի ուժով է։ Բայց թող լաւ իմանան որ Ալպանիան ալ ուժով է. մենք զինակից ենք այդ երկրին եւ պարտաւորութիւններ ունինք իրեն հանդէպ :

Թիթօ, յետոյ, բուռն կերպով քննադատեց Ամերիկան — « Ո՞ր երկիրն էր որ ամէնէն առաջ օտար երկիրներու ծիրին մէջ մտաւ, մե՞նք թէ Ամերիկացիք. ո՞վ է որ խարիսխներ կը հաստատէ Ափրիկէի մէջ. ո՞վ է որ խարիսխներ կը հաստատէ Յունաստանի մէջ. ո՞վ է որ հողեր կը գնէ Փորթուգալի եւ Սպանիոյ մէջ՝ խարիսխներ հաստատելու համար։ Մարշըլի ծրագրով, փոքրաքանակ տոլար Եւրոպա պիտի մտնէ, իսկ մեծաքանակ արտածում տեղի պիտի ունենայ։ Այդ ծրագրով Ամերիկա իր քաղաքական եւ տնտեսական տիրապետութիւնը պիտի տարածէ կարգ մը եւրոպական երկիրներու վրայ. ատոր համար է որ Զուիցերիա, Շուէտ, Տանըմարքա, եւ վերջերս ալ, Թուրքիա, սկսած են վարանիլ։ Մենք սկիզբէն ի վեր մերժեցինք այդ ծրագիրը։ Մի կարծէք թէ Ամերիկա իր տոլարները կը բաշխէ Պլումներու, Շումաններու եւ Կասփերիներու գեղեցիկ աչքերուն համար :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Պաղեստինի Յանձնաժողովը երկուշաբթի օր միաձայնութեամբ որոշեց զինուորական ուժ տրամադրել բաժանումի ծրագիրը իրագործելու համար։ Միեւնոյն ատեն, Ամերիկայի զինուորական ուժերու պետերը պահանջ մը ներկայացուցած են կառավարութեան որ հրաժարի Պաղեստինի բաժանման ծրագիրէն :

ՆԻՒՐԸՄՊԷՐԿԻ մէջ եօթը ամիսէ ի վեր տեղի կ'ունենար Գերմանիոյ Պալքանեան բանակներուն հրամանատարներուն դատավարութիւնը որ վերջացաւ երկուշաբթի օր։ Նախկին մարաջախտ Վիլհելմ Լիսթ դատախազին փակման ճառէն ետք, պոռաց — Եղած ամբաստանութիւնները նախատական են գերման ժողովուրդին, մեր ատեանին եւ մեզի դէմ։ Պալքաններու պատերազմը եւ ի գործ դրուած բռնութիւններուն պատասխանատուն մենք չենք. ստիպուած էինք հնազանդիլ. կ'ապրէինք դիւային մենատիրութեան մը տակ :

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ — Պանիր 100 կրամ բոլոր դասերուն համար՝ փետրուարի FA կտրօնով։ Մարկարին 200 կրամ E եւ A դասերուն՝ GC եւ GK կտրօնով, 150 կրամ J դասին՝ GC կտրօնով, 250 կրամ M V դասերուն GC եւ GK կտրօնով :

ՓԱՐԻԶԻ ամերիկեան դեսպանը, Ճէֆըրսըն Քէֆըրի, երկուշաբթի օր ամերիկեան Ազատութեան պատուանշանը տուաւ արտաքին նախարարին կնոջ, տիկին Ժորժ Պիտոյի, ի վարձատրութիւն պատերազմի ընթացքին դիմադրական ճակատին վրայ իր կատարած անգնահատելի ծառայութեան :

ԹԷՀՐԱՆԻ պաշտօնական շրջանակներուն մէջ մեծ դժգոհութիւն պատճառած են Մոսկուայի վերջին յուշագրին խմբագրական ոճը ինչպէս նաեւ բովանդակութիւնը։ Դիտել կը տրուի որ Իրան որեւէ նպատակ չունի զինուորական ծախքեր ընելու եւ պատուար մը ըլլալու այս կամ այն պետութեան հաշւոյն, երբ իր ժողովուրդին մեծ մասը անօթի է եւ կիսամերկ :

Ռուսիա կ'ամբաստանէ Անգլոսաքսոն պետութիւնները

« ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԽԵՂԱԹԻՒՐԷՔ »

Վերջերս Ամերիկայի արտաքին նախարարութիւնը հրատարակեց կարգ մը գաղտնի փաստաթուղթեր որոնք կը վերաբերին 1939էն 1941 Հիթլէրի եւ Սթալինի դիւանագիտական յարաբերութեանց :

Կատարուած մերկացումները մեծ յուզում պատճառած են Խորհրդային Միութեան պաշտօնական շրջանակներուն մէջ։ Երկուշաբթի օր Ռուս բարձրաստիճան պաշտօնատար մը յայտարարեց թէ արեւմտեան պետութիւններն էին որ թոյլ տուին Հիթլէրին որ սկսի երկրորդ համաշխարհային պատերազմը։ «Պատմութիւնը կը խեղաթիւրէք» կ'ըսեն Ռուսերը իրենց երէկուան Դաշնակիցներուն... Ահաւասիկ կարգ մը կէտեր պաշտօնական յայտարարութենէն.—

« Խնդրոյ առարկայ փաստաթուղթերուն միակողմանի հրատարակութիւնը արդարացնելու համար անգլօ-ամերիկեան մամուլը կը բացատրէ թէ Ռուսիա մերժած է՝ փաստաթուղթերը միասին հրատարակելու եւ Նացիներու դիւանագիտական խաղը հրապարակելու առաջարկը։ Խորհրդային կառավարութիւնն իր ձեռքին մէջ ունի կարեւոր փաստաթուղթեր որոնք ցոյց կու տան թէ Հիթլէրի պատերազմը ինչպէս պատրաստուեցաւ :

Անգլիոյ եւ Ամերիկայի կողմէ եղած յայտարարութիւնը իրականութեան չի համապատասխաներ։ 1946ի ամրան արդէն յայտնի էր թէ Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա պիտի հրատարակէին Գերմանիոյ արտաքին նախարարութենէն գրաւուած փաստաթուղթերը որոնք կը վերաբերին 1918 — 1945ի պատմութեան։ Նշանակալից է որ հիմա կը հրատարակեն միայն այն նիւթերը որոնք առնչութիւն ունին 1939—41ի շրջանին հետ, բայց հանրութեան չեն ներկայացներ Միւնիխի դէպքերուն վերաբերեալ փաստաթուղթերը :

Ամերիկայի ոսկի տոլարներն էին որ զարգացուցին Հիթլէրի ծանր արդիւնաբերութիւնը։ Ամերիկա միլիառներով տոլար յատկացուց Գերմանիոյ պատերազմական ճարտարարուեստին։ Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա միասին հրատարակութեան տուին վերոյիշեալ փաստաթուղթերը, ուրեմն անոնք պատասխանատու են յետագայ դէպքերուն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

1944Ի ԴԱՍՈՒՆ պատկանողները երկու ամսուան զինուորական մարզանք պիտի ստանան յառաջիկայ Մայիսէն սկսեալ, եթէ խորհրդարանը քուէարկէ այս մասին մշակուած օրինագիծը :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ լուրջ տագնապ մը կը սպասուի Իրլանտայի մէջ ուր խորհրդարանական ընտրութիւններ կատարուեցան քանի մը օր առաջ։ Տը Վալերա կորսնցուց իր բացարձակ մեծամասնութիւնը բայց որոշած է չձգել կառավարութիւնը :

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Գահիրէէն ստացուած տեղեկութեանց Իրաքի կառավարութիւնը նոր բանակցութեանց պիտի սկսի Անգլիոյ հետ բարեփոխեալ դաշնագիր մը կնքելու համար։ Արտաքին նախարարը որ ներկայիս Եգիպտոս կը գտնուի Արաբական Դաշնակցութեան խորհրդաժողովին առթիւ, յոյս յայտնած է թէ կարելի պիտի ըլլայ համաձայնութեան մը գալ բրիտանական կառավարութեան հետ :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ կառավարութիւնը երկաթուղիի հինգ նոր գիծեր կը շինէ դէպի Մանչուրիա եւ Մոնկոլիա, գործադրելով հնգամեայ ծրագրով նախատեսուած 2800 մղոն երկաթուղագծի շինութիւնը :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ առեւտրական նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ ինքնաշարժի տէրերը վաղուընէ սկսեալ պիտի կրնան հրանիւթ ստանալ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷ Ի ՎԵՐ տարաձայնութիւն մը կայ թէ նոր 5000 ֆրանքնոց թղթադրամներ հրապարակ հանուած են։ Ելմտական նախարարութիւնը կը յայտարարէ թէ «ինք լուր չունի այդ մասին »:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ճամբորդական ընկերութիւնները մեծ յոյս ունին որ այս ամառ մեծ թիւով զբօսաշրջիկներ Ֆրանսա պիտի այցելեն, մանաւորաբար Ամերիկայէն։ Անցեալ տարի մօտ 900000 հոգի եկած էին եւ ծախսած էին եօթը միլիառ ֆրանք։ Շատ հաւանական կը թուի որ այդ համրանքը կրկնապատկուի այս տարի :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ արտաքին նախարարը յայտարարեց երկուշաբթի օր թէ անիմաստ պիտի ըլլար եթէ եւրոպական երկիրներուն չյատկացնէին Գերմանիոյ գործարաններուն կազմածները։ Մեքենաներուն փոխանցումը նպաստաւոր է Եւրոպայի վերականգնումին տեսակէտէն, ըսաւ նախարարը :

ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Մեր ազգային գիտակցութեան ամէնէն տագնապալի եւ ամէնէն յեղյեղուկ գետինը, մեր քաղաքական լայծման ըմբռնումներու, մեր քաղաքական իրական պահանջներու հարցն է։ Հոտ է որ հայ քաղաքական միտքը այլանդակուած եւ ռուսական թափանցումը գտած է իր տղմոտ հունը։ Հայաստանէն մինչեւ արտասահման բովանդակ հայութիւնը բաժնուած է երկու հակոտնեայ հոսանքներու։ Եղածով բաւականացողներ եւ Հայկական Դատ հետապնդողներ ։

Հայ ժողովուրդի աւանդական ռուսասիրութիւնը, կարելի է ըսել, իր սպառիչ արտայայտութիւնն է գտած համայնավարներու միջոցաւ։ Անոնց Թուսաստանի չէք փրկութիւն։ Երբ տակաւին, սահմանէն անդին արեւմտահայութիւնը կ'ապրէր ու կը շնչէր, Թրքական ժանգոտ լուծի ծանրութիւնը մեզ յաճախ երազել կու տար աւանդական «Քեռի»ն։ Սան Ստեֆանոյէն մինչեւ 1920 Նոյեմբեր 29ը հայ ղեկավար միտքը, այլազան բարեշրջումներով որ ծանօթ է բոլորին ապրեցաւ Քեռիի ցնորքներով։ Ահա քառորդ դարէ ի վեր, Ռուսը կրկին նստած է մեր տան մէջ, այս անգամ յեղափոխական եւ ժողովրդավար դէմքով։ Մեր ռուսապաշտ հատուածը Հայաստանի խորհրդայնացումով Հայկական Դատը արմատախիլ լուծուած հռչակեց եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան համահայկական պահանջները մերժեց ցնորական։

Ինչո՞ւ այս ծաղրանկարը։

Որ եւ է դատ, ինքնին պահանջ մըն է ժողովուրդի ընդերքէն բխած։ Եթէ մեր ղեկավարութիւնը Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի, Սեւրի դաշնագրի եւ ծովէ ծով Հայաստանի պահանջներ չներկայացնէր իր ժամանակին, համաձայն տիրող ժողովրդական տրամադրութեանց եւ օրուան քաղաքական ըմբռնումներուն, հաւանօրէն խաչ կը բարձրացուէր։ Մեծատաններորդ ժամու իմաստութիւնը պէտք է վերապահել պատմութեան ։

Քառորդ դարէ ի վեր, տարագրի չարաբաստիկ պայմաններու տակ, ի՞նչ էին մեր պահանջները։ Կրկնութիւններէ խուսափելու համար խըտացնենք.

Ա.— Արտասահմանի մէջ Հայկական Դատն ու Հայը պահելու բոլոր ձեռնարկները վառ պահել։

Բ.— Զգաստութեան հրաւիրել մեր երկրի Տէրերը, որ պահանջներ ներկայացնեն Հայկական հողերու ամբողջացման Սիւնիքը, Նախիջեւանը, Սուրմալուն, Ախալքալաքը, Կարսն ու Արտահանը ներկայ Խորհ. Հայաստանին կցելու ․

Գ.— Պահանջ ներկայացնել Սեւրի դաշնագրի գործադրութեան։ Մանաւանդ այժմ, երբ Թիւրք խորհրդային յարաբերութիւնները պրուած են։

Դ.— Սախպել Խրհ. Հայաստանի կառավարութեան, որ յանձնառութիւններ ստանձնէ իբրեւ Ամենայն Հայոց կառավարութիւն եւ տէր կանգնի մեր Դատին ։

Մեր հետամտած բոլոր նպատակները կը զօրացնեն Խորհր. Հայաստանի կառավարութեան դիրքը, եւ կը տկարացնէին մեզ։ Մենք մեզ կ'ուզէինք Հարաքիրիի ենթարկել յանուն մեր ժողովուրդի նուիրական շահերուն ։

Երկրորդ աշխարհամարտը ցնցեց բովանդակ տիեզերքը։ Եւ ի հարկէ մեր ազգային կեանքն եւս ենթարկուեցաւ ցնցումներու։ Եղածով բաւականացող մեր անուղղելի ռուսապաշտները մեզի միացան Հայկական Դատի պաշտպանութեան համար։ Համագործակցութիւն ամենուրեք։ Մենք ուրախացանք։

Սահմաններու ընդարձակման պահանջներ ներկայացնել, Երեւանի մէջ միթինկներ ու ցոյցեր կազմակերպել, բոցավառ ճառեր արտասանել, եկեղեցական Համաժողովով եւ կաթողիկոսով միասին ծրագիրներ պատրաստել։ Մենք գնահատեցինք։ Հայրենադարձ կազմակերպել եւ մեր պայթահայ տառապակոծ մասունքները Արարատի հովանիի տակ տեղաւորելու, պատսպարելու եւ հայ մշակութային յարատեւութեան սատարելու համար, մենք մեր կուրծքն ու քսակը բացինք, նոյնիսկ իզմի Փաշիստ, հակահայաստանեան եւ այլ փաղաքշական յորջորջումներու, քսութեան, սադրանքի եւ դաւադրութեան առարկայ դառնալու սարիճան։ Մոռնալ քամեցինք եւ կը քամենք յանուն մեր ժողովուրդի, որ անիկա կարենայ դնել իր փոշեթաթախ ոտքերը հայրենի սեփական հողին վրայ։ Ոչ ոք կը ճանչնայ իր հակառակորդը այնքան լաւ, որքան մենք։ Յաճախ մեր զէնքերով կը կռուին եւ կը դատապարտեն մեզ, ի վերջոյ գնդակի զոհ դառնալու համար։ Ո՞ւր են Խանջեանները, Լուկաշինները, Սահ. Տէր Գաբրիէլեանները եւ ուրիշներ։ Բերաններր փոց են եւ խեղճ արտասահմանի հայութիւնը ոչինչ գիտէ անոնց մասին։ Եւ պէտք չէ գիտնալ տակաւին երկար տարիներ վերջ։ Թուս հայրաքանդ գրկի մէջ, հայկական ողբերգութիւն... ․

Արտասահմանի «Յառաջդիմական» որակուած մեր ամէնէն յետադիմականները, իրենց պղտոր ուղեկիցներով, դարձեալ գործի վրայ են պառակտելու համար մեր ժողովուրդը։ Առիթը՝ Ներգաղթն է։ Այսինքն, օտարի թոյլտուութեամբ եւ դաւադրանով, զաւակը իր մօր յանձնելու համար պարզ գործողութիւն մը, որ կը կարօտի նիւթական հնարաւորութիւններու։ Որքան ժողովուրդներ իրենց երկիրն են վերադարձած առանց թամթամի։ Զէյներ, Սերպեր եւ Լեհացիներ։ Բայց մեզ համար հարցը ուրիշ է։ Պէտք է զատել սեւն ու ճերմակը, եւ՝ այն ալ որո՞ւ ձեռքով... Մեր կեանքի սողունները, յաճախ, արծիւի պէս կ'ուզեն ժայռեր բարձրանալ եւ հայրենասիրութեան մենաշնորհ վերագրել իրենց։ Պատեհապաշտ եւ դաւանափոխ մարդկանց հայրենասիրական կուրծքը շատ փխրուն է ։

Ներգաղթը համազգային գործ է։ Մենք պէտք չունինք մեր դէմ գործածելու Արաբի, Ֆրանսացիի, Ամերիկացիի, Յոյնի, Պարսիկի եւ այլ հիւրընկալ ժողովուրդներու հայրենասիրական զգացումները։ Երախտագիտութենէ զատ ուրիշ բան չենք կրնար տածել։ Յառաջդիմական ճակատի բոլոր աւտեղի «Հարա-հրոց»ները նորանոր թշնամիներ կը ստեղծեն, որոնց պէտք չունի մեր վիրաւոր ժողովուրդը։

Կոյր պէտք է ըլլալ չի տեսնելու համար, որ մեր Դատը քառորդ դարու ընթացքին իր բնական հունէն ելած եւ մեծերու հաճութեամբ մտած է օր մը օճախի, օր մը գաղթականաց կոմիտէի, օր մը հայմաթլըսի, եւ օր մըն ալ Ներգաղթի ձեւին տակ, հակառակ մեր անհուն զոհողութեանց բոլոր ճակատներուն վրայ։ Այդ փոփոխակներէն մէկն է Կարսի եւ Արտահանի Վիճելիքեան ըմբռնումը։ Երեք տարի չարունակ, Հայաստանէն մինչեւ Արտասահման ժողովուրդ մը ոտքի ելած իր արդար պահանջներով եւ օրօրուածութական յոյսերով, կը յանգի Վրացի երկու փրոֆէսէօրներու մերժման։ Երկու փրոֆէսէօր, երկու գաւառ։ Իսկ մէկ ժողովուրդ ոչինչ արժէ, անգամ իր պատմական իրաւունքներու ծանրութեամբ։ Ուղղակի թէ չեղակի հարուածները կ'իջնեն մեր ամէնէն թանկագին զգացումներուն վրայ։ Եթէ Խորհ. իշխանութիւնը մեզ կ'ուզէր թիրախ դարձնել Թուրքին դէմ, մենք արջի ծառայութեան պէտք չունէինք։ Մեր գոյութիւնը ինքնին թիրախ մըն է Թուրքին դէմ։ Օտար երկիր ծնած ու մնած հայ մանուկներն անգամ գիտեն ատիկա։

Այս խորհրդածութիւններէն պարզ կերպով կը հետեւի, որ Խորհ. իշխանութիւնը կ'ուզէ անխնայօրէն հարուածել ․

Ա.— Մեր դարաւոր ազգային եկեղեցին։

Բ.— Մեր Մշակոյթը եւ

Գ.— Մեր քաղաքական Դատը ։

Սփիւռքի հայութիւնը շատ լաւ գիտէ, որ հայութեան բոլոր հալածական արժէքները։ ի յառաջագունէ, ապաստան են գտած Հ. Յ. Դաշնակցութեան հոգեւոր պանթէոնին մէջ։ Մեր հակառակորդները, մանաւանդ արտասահմանի մէջ, քանդեցին տարուայ ընթացքին քանդեցին գոյք ու անուն փոխեցին վարկ ստեղծելու համար, բայց Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը մնաց միշտ իր անուան եւ կոչման բարձրութեան վրայ ։

Կը հաւատանք թէ, օր մը, հայ ժողովուրդի նորոգման յարանուն ուժերը, ցեղային աղնիւ տենչերն ու հոյակապ գործերը, պիտի դիմեն անքակտելի միութեան մը, ռուսական աղջամուղջին մէջ չի խեղդուելու համար ։

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Հիւլէական ռումբը

ԽՄԲ.— Ստորեւ, հարց — պատասխանի ձեւով կը հրատարակենք կարգ մը շահեկան տեղեկութիւններ հիւլէական ռումբին մասին քաղելով հռչակաւոր գիտունի մը յայտնութիւններէն։ Այս վերջինը չուզեր իր անունը հրապարակել։ Տեսակցութիւններ ունեցած է մեծահռչակ գիտուններու հետ — Այնշթայն, Օփփէնհայմըր, Լէնըլի, Կրոմս, Թամբս, Ֆապըլ ինչպէս նաեւ Պ/— քի իր փորձին ներկայ գտնուողներուն հետ եւ իւրաքանչիւրէն ստացած է վաւերական լուսաբանութիւններ աշխարհի առաջին մահացու զէնքին մասին —

★

Հ.— Հիւլէական ռումբը ի՞նչ մեծութիւն ունի ։

Պ.— Ռումբը՝ իր մետաղի պահպանկով, իր թեւաձեւերով ի չպէս նաեւ պայթումը յառաջ բերող գործիքով միասին (այս վերջինը կրնայ ըլլալ Ուրանիում — 235 կամ փլուտոնիում) այնքան մեծ է որքան պատերազմին, անգլիական եւ ամերիկեան օդանաւերուն կողմէ արձակուած ռումբերը, բայց ոչ անոնց չափ ծանր։ Սակայն պայթող միջուկը շատ փոքր է, օրինակ, պզտիկ ձմերուկի մը չափ, ծանրութիւնը երկու լիպրա, թեւ եւս քիչ մը աւելի։

Հ.— Ռումբը ի՞նչ տեսք ունի։

Պ.— Շատ կը նմանի արծաթին ։

Հ.— Պայթումը ի՞նչպէս յառաջ կուգայ ։

Պ.— Ուրիշ պայթուցիկներու չի նմանիր այն իմաստով որ կրակ յառաջ բերող ոչ ասեղ կամ ու ալ «առաջնորդ» ունի։ Ս-235ը և փլիւթոնիումը կը պայթին միայն այն ժամանակ երբ անհրաժեշտ մեծութեամբ եւ ձեւով գունդի մը վերածուած ըլլան։ Սիկարէթի տուփի մը մեծութիւնը ունեցող առանձին կտոր մը չի պայթիր եթէ նոյնիսկ փուռը նետէք, վրան գնդակ մը պարպէք կամ բարձրութենէ մը վար նետէք։ Բայց երբ այդ գունդը — միշտ սիկարէթի տուփին մեծութեամբ — երկրորդ գունդի մը հետ միացնէք, ահաւոր պայթում մը յառաջ կուգայ։ Հիւլէական ռումբը իրականում քով կը բերէ Ս—235ի կտորուանքները եւ կը պայթի։ Ի հարկէ զանազան ձեւեր կան այդ միաձեւումը յառաջ բերելու համար։ Ճափոնի վրայ 30.000 ոտք բարձրութենէ մը մեկնող ռումբեր պիտի պայթէին 1500 ոտք բարձր կէտէ մը՝ օդին մէջ ։

Հ.— Ռումբը որքա՞ն մնաս կը պատճառէ ․

Պ.— Կարգ մը պաշտօնեայ կ'ուզեն հաւատացընել միլիոնաւորներու որ հիւլէական ռումբը տասը թոն ոգ ռումբի մը ազդեցութիւնը ունի եւ ահաւոր չէ։ Ցիմարնե՛ր։ Ռումբը իսկապէս ահաւոր է։ Հիւլէական ռումբին միջուկը — հոն ուր պայթումը տեղի կ'ունենայ — մէկ երկվայրկեանին մէկ միլիոներորդ ժամանակամիջոցին մէջ կ'արտադրէ 25 միլիոնէն 50 միլիոն աստիճան ջերմութիւն (Ֆարէնհայթ)։ Արեւուն մակերեսին ջերմութիւնը 10.800 աստիճան է։ Պայթումի ատեն, միջուկէն կը մեկնի ահաւոր տաքութեամբ հով մը՝ ժամական 1000 մղոն արագութեամբ։ Ամէնէն սարսափելի փոթորիկը որուն ծանօթ ենք, ժամը 125 մղոն արագութիւն չունի։ Երբ ռումբը իյնայ, վեր կը բարձրանայ 50.000 ոտք բարձրութիւն ունեցող եւ սունկի ձեւով սիւն մը — փոշիի, շոգիի, մուխի եւ ծծուած կտորուածքներու — որ կ'արտադրէ 100.000 լիպրա ծանրութեամբ բաւտիում։ Մի մոռնաք որ 1898էն ի վեր գիտութիւնը ձեռք անցուցած է հազիւ երեք լիպրա ծանրութեամբ ռատիում ։

Հիրոշիմայի վրայ ինկած ռումբը սպաննեց, վիրաւորեց, անդամատեց եւ ծանրապէս հիւանդացուց 250էն 300 հազար հոգի։ Պիք Նիի մէջ նետուած երկրորդ ռումբը դէպի երկինքը բարձրացուց տասը միլիոն թոն ջուր եւ վիթխարի շոգենաւերու վրայ թափեց ահաւոր քանակութեամբ շոգի։ Այս շոգին, բառիումով գոյծօն, կրնար տեղն ու տեղը սպաննել նաւուն վրայ գտնուողները, խիրդ յառաջ բերել, ոսկորներուն ծուծր հալեցնել եւ ամլացնել։ Այս ռումբը արձակուեցաւ 1946 Յուլիս 25ին։ Վեց ամիս ետքը, գերմանական Փրինձ Եւկէն մարտանաւը որ Պիքինի տարուած էր, յանկարծ ընկղմեցաւ։ 1947ի յունուարին անգամ նաւերը տակաւին այնքան «տաք» էին բառիումով որ գործաւորները օրական միայն մէկ ժամ աշխատելու համար ունէին, եւ այն ալ, շատ մեծ զգուշութեամբ։ Փորձէն վերջ Պիքինիի ջուրերուն տակ իջնող սուզակները հաստատած են որ ընկղմող բոլոր նաւերը ճզմուած էին այնպէս ի չպէս խուսաքարաի կտոր մը կը ճզմուի մարդու մը ոտքին տակ։ Սուզակները հաստատած են նաեւ որ կղանիթի պէս կարծեր բաւսերը ալիւրի վերածուած են ։

Հ.— Եթէ այդ նիւթը այդքան պայթուցիկ է, ինչո՞ւ հանքերուն մէջ չի պայթիր։

Պ.— Որովհետեւ միայն զուտ Ս—235ը կրնայ պայթիլ։ Անիկա մէկն է ուրանիումի մէկ տեսակին. բուն ուրանիումը կը կոչուի Ս— 238, այս վերջինը «անքաժանելի» է։ Ինչ կը վերաբերի փլիւթոնիումին, անիկա հանքերէն չէ որ կը հանուի։ Ան հրաշալի արտադրոյթն է այն գործողութեան որ Ս—235ի նէօթրոնները կը միացնէ Ս — 238ին, ճիշդ այն ձեւով որ կտոր մը կաւը կը փակչի, օրինակ, իր վրայ նետուած գնդակի մը։

Հ.— Կա՞ն ուրիշ տեսակի հիւլէներ որ կը պայթին ։

Պ.— Միայն թորիումի եւ պիզմութի հիւլէները, բայց ոչ նոյն ուժգնութեամբ ։

Հ.— Ամերիկան որչա՞փ հիւլէական ռումբ ունի ։

Պ.— Այդ գաղտնիքին ծանօթ են ափ մը մարդիկ միայն։ Մեծ քանակութեամբ Ս—235 կը պատրաստուի՝ գիտական ուսումնասիրութեանց եւ բժշկական կիրարկումներու համար ։

Հ.— Հիւլէական ռումբ մը ի՞նչ կ'արժէ ։

Պ.— Ցիսունէն եօթանասունհինգ միլիոն տոլար իւրաքանչիւրը, բայց արտադրուած քանակութենէն կախում ունի այդ արժէքը ։

(Շարունակելի)

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեսակցութիւն Ք. Գարապէքիրի հետ

Գ.

Ծովափէն կը լսուէր զինուորական նուագախումբի ձայն եւ կը նշմարուէին զինուորական մասէն շարժումներ :

Ժամը 10ին ծովափ ուղարկեցինք մեր քարտուղարը եւ պահակազօրքի հրամանատարը, իմանալու համար թէ ինչ տեղեկութիւններ կան Թուրք պատուիրակութեան մասին: Վերադառնալով, անոնք հաղորդեցին թէ Թուրք պատուիրակութիւնը արդէն մեկնած է Իսթանպուլ: Փետր. 24ին եւ 25ին մնացինք նաւի վրայ, բայց ոչ ոք չեկաւ: Արդէն սկսանք անհանգստանալ. մեր ինքնասիրութիւնը վիրաւորուած էր: Հաղորդեցինք Թիֆլիզ, թէ Թուրքերը չեն եկած: Փետրուար 25ին, երեկոյին մեր նաւը եկաւ Տրապիզոնի վալին ու յայտնեց թէ Թրքական պատուիրակութիւնը շուտով կուգայ: Մենք տուինք անոր փոխ-այցելութիւն մը ու որոշեցինք որ եթէ հետեւեալ օրը Թուրք պատուիրակները չգան, անմիջապէս պիտի վերադառնանք Պաթում: Սակայն հետեւեալ օրը առտուն, հորիզոնին վրայ երեւցաւ ու յետոյ մեր նաւահանգիստը մտաւ Թրքական նաւ մը, Թուրք պատուիրակներով :

Երեք ժամ յետոյ մեր նաւին մօտեցաւ փոքրիկ նաւակ մը, ուրկէ վեր բարձրացան Թրքական պատուիրակութեան նախագահ Րէուֆ պէյը, ծագումով Պոմացի, զնդապետ Համիտ պէյ եւ երիտասարդ Թուրքերու կոմիտէի անդամ Րիզա պէյը, որ 1914 թուին մասնակցած էր Անգարիայի արշաւանքին :

Թուրք պատուիրակները խնդրեցին մեզմէ ցամաք ելլել. վէճ ծագեցաւ մեր եւ Թուրքերու միջեւ պահակախումբ ունենալու իրաւունքի մասին: Թուրքերը յայտնեցին որոշապէս, թէ Տրապիզոնը չէզոք քաղաք մը չէ, այլ Թրքական է եւ միջազգային օրէնքով անոնք իրենց վրայ կը վերցնեն մեր պատուիրակութեան պաշտպանութիւնը:

Որոշ տատանումներէ վերջ մենք համաձայնեցանք մեզ մօտ թողուլ մեր պահակախումբէն 10 հոգի եւ մնացածները ճամբել Պաթում, առաջին իսկ նաւով :

Երեկոյեան դէմ ցամաք ելանք, նախօրօք փոխայցելութիւն մը ընելէ ետք Թուրք պատուիրակութեան :

Մեզ ընդունեցին խեղճուկ փողագախումբի մը նուագով եւ հրավառութեամբ :

Մեզ տեղաւորեցին երկյարկանի տան մը մէջ, որուն դիմացը կը գտնուէր Թրքական զօրանոց մը զինուորներով լեցուն :

Հետեւեալ առաւօտը դուրս եկանք փողոց. քաղաքը գրեթէ ամայի էր եւ խանութները փակ էին ու պարապ, քանի մը Յոյներ միայն միս ու կանանչեղէն կը ծախէին :

Հետեւեալ օրը միայն տեղի ունեցաւ մեր առաջին համագումարը Թուրք պատուիրակութեան հետ »:

Կը ստիպուինք ընդհատել Գ. Խատիսեանի նկարագրութիւնը նկատելով որ ներկայ յօդուածաշարքին տարողութենէն դուրս կը մնան մանրամասնութիւնները Տրապիզոնի ժողովին մասին:

Աւելցնենք միայն թէ Տրապիզոնի պատուիրակութեան տրուած հրահանգներուն մէջ մըտցուած էր նաեւ Թրքահայերու խնդիրը,: որ հայ պատուիրակութեան կողմէ բանաձեւուած էր հետեւեալ կերպով .— Թուրքիա ետ կը ստանար այն բոլոր հողամասերը, զորս Ռուսերը գրաւած էին 1914էն յետոյ եւ Հայերուն ու Ասորիներուն կուտային ինքնավարութիւն՝ Թրքական պետականութեան շրջանակի մէջ:

« Մշակ » լրագիրը կը քննադատէր այս բանաձեւը, «մթին» կը նկատէր զայն, աւելցնելով թէ « վերջ ի վերջոյ վերադառնում ենք նախկին դրութեան » ։

Այս փակագիծէն յետոյ վերադառնանք Զօր. Գարապէքիրի, որ վերը յիշուած հրահանգներուն անդրադառնալով ըսաւ .

— Չեմ գիտեր թէ իսկապէս այդ տեսակ հրահանգ մը տրուա՞ծ էր Տրապիզոն ժամանած պատուիրակութեան: Ամէն պարագայի Տրապիզոնի մէջ Թուրքիա ոչ մէկ խոստում տուած է այդ մասին եւ մերժած է բանակցիլ որեւէ հարցի շուրջ, որ երկրին ներքին գործերուն միջամտելու բնոյթը ունէր: Ուրիշ խօսքով, Թուրք պատուիրակութիւնը անդրդուելի մնացած էր Ազգ. Ուխտի տրամադրութիւններուն վրայ եւ պահանջած էր բանակցիլ միմիայն պարպումին մասին Կարսի, Արտահանի եւ Արդուինի նահանգներուն, որոնք Թուրքիոյ վերադարձուած էին Պրէսթ-Լիթովսքի դաշնագրով :

Արդէն Տրապիզոնի ժողովին նպատակն էր ապահովել այդ դաշնագրին գործադրութիւնը, հետեւաբար Թուրք պատուիրակութիւնը մերժած էր օրակարգի անցնել ուրիշ որեւէ խնդիր :

Խօսքս մասնաւորելով Հայերու մասին, Անատոլուի մէջ կազմուած նոր կառավարութիւնը մէկէ աւելի առիթներով փորձեց խաղաղ բանակցութիւններով լուծել Թուրքերը եւ Հայերը շահագրգռող խնդիրները:

Դժբախտաբար ոչ մէկ արդիւնք տուին այդ փորձերը, որովհետեւ Երեւանի վարիչները իրենց յոյսը դրած էին Եւրոպայի վրայ եւ մեծ արժէք կուտային Սէվրի դաշնագրին կարծելով թէ մեծ պետութիւնները բանի ուժով պիտի գործադրեն այդ անիրականալի դաշնագիրը :

Պէտք չէ մոռնալ որ Երեւանի Դաշնակցական կառավարութիւնը առանձին չէր այդ տեսակէտին մէջ եւ անոր ուժ կուտար Անգլիացի զօրավար Սթոքս, որ Երեւան հաստատուած էր եւ ծայրայեղութեան կը դրդէր Հայերը:

Այս կերպով զարգացան դէպքերը, ի վերջոյ յանգելով պատերազմի: Աւելորդ կը նկատեմ խօսիլ Կարինէթաց մանրամասնութիւններուն մասին, քանի որ պատմութեան կը վիճակի այդ մասին վճռական վճիռը: Աւելցնեմ միայն, որ Դաշնակ կառավարութեան կողմէ Տրապիզոն ղրկուած պատուիրակութեան նախագահ Աւետիս Ահարոնեան եւ Աղեքսանդր Խատիսեան Իսթանպուլի մէջ Սուլթանին ներկայացան եւ Թուրքեւհայ բարեկամութիւնը ջատագովեցին: Հակառակ ասոր, ոչ ոք կրցաւ առաջքը առնել պատերազմին, որովհետեւ համատարած շփոթութիւն կը տիրէր եւ անկարելի եղած էր իրականութիւնը տեսնել :

Մնացեալը ծանօթ է արդէն:

Երբ մեր բանակները Ալեքսանդրապոլ մտան, ամէն կողմ անօթութիւն եւ թշուառութիւն կը տիրէր եւ Հայ զինուորները կը մերժէին պատերազմիլ :

Զօր. Գարապէքիր, կրկին աչքէ անցուց իր յուշերուն թղթածրարը եւ կարգ մը նամակներ ու լուսանկարներ զատելով ըսաւ .

— Այն ատենեան ընդհանուր բնոյթ կը կրէր ժողովուրդին թշուառութիւնը, որ հրամայեցի բանակին մթերանոցներէն ալիւր եւ հաց բաշխել բնակչութեան: Միւս կողմէ մասնաւոր խնամքի առարկայ դարձուցինք տասնեակ հազարաւոր որբերը եւ զանոնք զետեղեցինք Ալեքսանդրապոլի որբանոցին մէջ, որ բացուած էր Մերձաւոր Արեւելքի ամերիկեան նպաստամատոյցին (Նիր Իսթ Րիլիֆ) կողմէ: Այդ որբանոցին մէջ մօտաւորապէս 30 հազար որբեր կը խնամէին եղեր Ամերիկացիները :

Որբերուն հանդէպ այնքան հոգածութիւն ցոյց տուինք որ Լոնտոնի «Թայմզ» թերթը մասնաւոր գնահատանքով արտայայտուեցաւ այդ մասին :

Ս. ՇԱՄԼԵԱՆ

« ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՇԱԲԱԹ »

Դպրոցական տարեշրջանի բացումով Փարիզի համալսարանական հայ ուսանողութեան այն մասը որ կազմակերպուած է հայ Ուսանողական Միութեան մարմնին մէջ, կրկին կը մտնէր իր իմացական ու ընկերային պարտականութեանց սպասին :

Սակայն տարեմուտի ծանր աշխատանքներու բերումով Միութիւնը կարելիութիւն չունեցաւ հանրային լայն գործունէութեան ձեռնարկելու:

Երկրորդ եռամսեային սկիզբը տեղի ունեցաւ 1947—1948 տարեշրջանի վարչական մարմնի ընտրութիւնը, հետեւեալ կազմով :

1.— Տոքթ. Հրաչ Աբրահամեան ատենապետ, 2.— Պ. Արծիւ Իւլիւպէյեան ատենադպիր, 3.— Տօքթ. Շաւարշ Աղխաչէրեան գանձապահ, 4.— Պ. Էտկար Շահվէքիլեան խորհրդական, 5.— Պ. Վահէ Օչական :

1948 տարին կը զուգադիպի մեր Միութեան հիմնադրութեան 60ամեակին, ու առ այդ մտադրուած է սարքել գեղարուեստական հանդէս մը 22 փետրուարին, Sorbonneի մէջ: Այս հանդէսը պիտի ըլլայ Միութեան յետ պատերազմեան վերակազմութեան բացման տօնակատարութիւնը որ, զանազան պատճառներով, կարելի չէր եղած կատարել անցեալ տարի :

Իբրեւ հեռաւոր ծրագիր, վարչութիւնս որոշած է կազմակերպել շարք մը՝ գեղարուեստական հանդէսներու Cité Universitaireի մէջ, ապրիլի ընթացքին: Այս փառատօնը , որ պիտի կոչուի «Հայ Մշակոյթի Շաբաթ», նպատակ պիտի ունենայ հայ մշակոյթի պանծացումը ու սփռումը հայ թէ օտար շրջանակներու մէջ :

Յուսալից ենք որ Փարիզահայ հասարակութիւնը պիտի աջակցի մեզ իրագործելու համար մեր ծրագիրները: Միութեանս հասցէն է.— Union des Etudiants Arméniens de Paris, 57 Bld. Jourdan, Paris (14):

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Գեղուհին վրայէն անցաւ թեթեւ սրսփուռ մը, որպէս թէ օճախէն կայծ մը թռած ու թառած ըլլար իր լեռնակուսակ կուրծքին վրայ բրգացած զոյգ մը գմբէթներուն վրայ, այրուցքի թեթեւ ազնտուքներ պատճառելով:

Իր նոճեհասակ մարմինը օրօրուեցաւ ոտքերուն վրայ, խուսափողական թեթեւ շարժումով մը: Վայրկեան մը փակեց աչքերը կրակին դէմ, յետոյ, կողմնակի բացուածքէ մը յառեց քարայրէն դուրս: Հիւսիսէն ճերմակ, առոյգ ամպ մը կը վազէր տարածութեան, մինչ արեւին նորածագ ճառագայթները, այս անսովոր օտարականէն վախցած, մանուկներու նման կը հեռանային հեւ ի հեւ :

Եթովպուհին ծրարը քակեց անմիջապէս ու տարքեց սեղան բարձրահայեաց դարպասի մը վրայ, ուր երկու թեւանցուկ ապառաժներ կը համբուրուէին քարայրին վերեւ: Էսա, անգամ մը միայն վեր առաւ իր աչքերը: Բայց այդ մէկ անգամը բաւական եղաւ, որ իր սիրտը թեւաւորուի մոռցուած զգայութիւններու զուլցած ակերուն վերեւ: Հիմա, հոսկէն ելած զարտուղի գիծ մը կը նշմարէր, դէմ յանդիման, իր կեանքէն փրցուած էջի մը վրայ, որուն գոյութիւնը ճանչցած էր երազին մէջ, քիչ անգամ, իսկ իրականութեան մէջ երբեք ...:

Հաւկիթ մը կեղեւած պահուն, ձեռքէն ինկաւ գետին ու կոտրեցաւ: Գեղուհին վերցուց զայն անմիջապէս, մաքրեց ու երկարեց իրեն: Լուռ սպասարկութիւն, անբարբառ սեղան ...: Ու երբ լրացաւ, Էսա խզեց լռութիւնը, ոտքի ելած :

— Օրհնեալ ըլլան բոլոր բարեխոս հոգիները: Թող անոնց հողը ոսկի ու քարերը հաց ըլլան: Թող Ալլահը բեղմնաւորէ բոլոր ամլութիւնները այս հիւրընկալ ու կոյս երկրին ...:

Յետոյ բաղկատարած, վեր առած թեւերը , ու սեղանին փշրանքները սերմնացանին հասկերուն պէս ցանցնեց քիչ մը անդին, պարարտ սարահարթի մը վրայ :

Եթովպուհին թափուած օրհնութիւններէն իրեն ինկած բաժինը վերցուց երախտայոյզ: Այս անուշ խօսքերէն գոհունակութեան լոյս մը ճառագայթեց իր հոգիին մէջ: Բաւարարուած զգացումի յորդ ալիք մը սողաց իր միսին ծալքերուն —կ:

Այո, ինք գերի մըն էր, ենթակայ լեղի ու կըծու խօսքերու, յանդիմանութիւններու եւ անարգանքի, մինչ, սա պահուս, կ'ողողուէր օտարականի մը օրհնութեան ալիքներով: Աւելի քան աշխոյժ ու խանդավառ, սեղանը հաւաքեց, վերադարձի ծրարը պատրաստեց եւ հրաժեշտի համար մօտեցաւ Էսային, որ օճախին վերեւ արձանացած էր ապշահար, անբարբառ Սփինքսի մը նման : Գեղուհին քիչ մնաց իյնար կրակին վրայ, ինքն ալ իր կարգին ապշած ու ապուշցած ... կամ հրաշքի մը առջեւ կը գտնուէր եւ կամ աչքերը կը դաւաճանէին իրեն: Օճախին քարերը կակուղցեր, հալեր, թաղուեր էին մոխիրներու տակ: Ու միջացը բռներ էր ախորժահամ բոյր մը միսի եւ գետնախնձորի :

— Ես էի այս քարերը դիմացի սարահարթէն հաւաքողը, խօսեցաւ Էսա, հիմա, կը յիշեմ, որ անոնք քիչ մը կակուղ զգան ձեռքերուս ու խորհեցայ, որ թերեւս այս սրբազան լերան կենարար լոյսն է փխրած զանոնք, իսկ, սա պահուս, կը գտնուիմ գոյափոխութեան զարմանահրաշ պատկերի մը առջեւ ... :

Գեղուհին մտիկ կ'ընէր այս բացատրութիւնները, անոր շրթներէն կախուած: Կը փորձէր վերլուծել, մեկնաբանել եղելութիւնը: Բայց ի զուր ...: Վերջապէս կառչեցաւ հաւատքի կայմին, հրաշքին թելերը կապելով Ալլահին ու օտարականին: Ապա մոխիրներուն տակէն քաշելով դուրս բերաւ հատ մը, զոր սկսաւ մաքրել, մասերը այրելով ու փչելով: Համտեսումը կ'արդարացնէր իր բոյրը — մախառն գետնախնձոր ...: Անո՜ւշ ... :

— Քէմէյի... բացագանչեց Էսա :

Այո, խորհուրդ մը խորախորհուրդ ...: Ուրիշ խորհուրդ մըն ալ, կնոջ, հոգիին մէջ կեռար, կը կակուղնար, կը հալէր, անոր հաւատքի քալէն, ճիշդ սա քէմէյիին նման :

(23)

«ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ»Ը

Շավիլի «Րաֆֆի» Երիտ. Երկսեռ Միութեան կողմէ, 15 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Կը բանախօսէ Պ. ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը՝ կամաւոր:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran :

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, մինչեւ Terminus :

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) :

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 Ֆրանք :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Ամերիկայէն Պ. Մկրտիչ Սիմոնեան կը փնտռէ իր տղան Յովհաննէս Մկրտիչեան եւ եղբայրը Վահէ: Ծնած էին Լենինականի Մեծպարնէ գիւղը, գերի ինկած էին 1945 Սեպտեմբեր 30ին: Անեն մը եղած են Ֆրանսա, Hyeres քաղաքը: Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի որ իմացնեն հետեւեալին. Sch. Alexanian, Maison Giraud, 2, St. Auban, Basses Alpes, France :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.—Պ. Նշան Մանուկեան (Tuilerie d'Aire Belle Puget sur Argens, Var, France), հօրը անունը Համբի Կարապետ, մօրը անունը Մարիամ, կը փնտռէ հօրաքրոջը երկու զաւակները Խաչիկ եւ Պետրոս Թոզլեաններ որ 1914էն առաջ Ամերիկա գացած էին: Վերջին անգամ իրենցմէ լուր առնուած է 1920ին: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել վերոյիշեալ հասցէին:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Մարսէյլ ընկեր Համբարձում Զլղատեան (Թերզիւսցի) կը փնտռէ Աղբիւր Սերոբի կինը (Սոխորդցի): Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել հետեւեալ հասցէով.— H. Tchalgadian, 12 Ave. Maxime Madrague Ville, Marseille, B. du Rhône, France :

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ Ֆրանսայի քաղաքներէն Բիւժէ Սիւռ Արժանէն Վանի Բզըլտաղ գիւղացի Տիգրանի աղջիկը Սիրվարդ Գէորգեան կը փնտռէ իր հօրեղբօր որդիները Ահարոն Սահակեան եւ Հայրիկ Վարդանեան, որոնք նախապէս Տետրոյիթ կը գտնուէին: Տեղեկացնել Տիկին Գէորգեանի, Puget sur Argens (Var):

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ Աղքատախնամ - որբախնամ միութեան տարեկան պարահանդէսը, 10 Ապրիլ շաբաթ իրիկուան ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Alhambraի շքեղ սրահին մէջ:

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՂԱՔԻ մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը Մարտ 7ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ եւ չխաչաձեւել :

ԳՐԱԻՈՒԱԾ ՕՐ.— Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն կազմակերպած է ներկայացում մը խաղարկութեամբ «Շանթ» թատերախումբի, Փետրուար 29ին: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ԾԱԽՈՒԻ Է

Փարիզի մօտ, հայաշատ գիւղի մը մէջ ծախու է չորս սենեակնոց տուն մը, պտղատու ծառերով 440 մեթր պարտէզով միասին :

Ելեկտրականութիւն, կազ, ջուր: Պայմաններու համար դիմել «Յառաջ»ի միջոցով Բ. Ա.ի:

ԿՕՇԻԿԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՄԸ

Արհեստին ծանօթ, մեծաքանակի վաճառորդներուն, մեծ տուներու, բազմաթիւ մասնաճիւղերու Prix-Uniquesներու, յաճախակի այցելու, կօշիկի փոքր ու մեծ առեւտրականներու, շրջուն վաճառորդներու հետ մօտէն շփում ունեցող մը

ԿՈՒԶԷ ԿՕՇԻԿԻ ԳՈՐԾԱՏԷՐԵՐՈՒ

եւ (կանանց, երախաներու եւ այրերու) կծիկի վերաբերեալ ամէն կարգի նիւթերու համար ստանձնել ներկայացուցչութիւնը Փարիզ եւ շրջաններուն համար :

Դիմել՝ TALOPP HENRI

16 Rue Montgolfier, Paris (3), Հեռ. Turbigo 74-54

ԹՈՒԼՈՐԴ ՕԹԷԼ ՔՈՆԻԹՆԱՆԹԱԼ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde :

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՑՕՆ, կը նուագէ դաշնակի վրայ Տիկին Նաթալիա Այրամճեան, կը պարէ Օր. Ռէժինա Տէր - Յովհաննէսեան, ռուսական եւ եւրոպական պարեր, արեւելեան նուագ, Թառիսթ Գաբրիէլին եւ Պ. Օնանեանի կողմէ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՃԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՃՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մոցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատուրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդիարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուններէն :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ !

Հ. Մ. Ը. Մ.ի (U. G. A.)

Անհամբերութեամբ սպասուած նշանաւոր, բոլորէն սիրուած, բոլորէն գնահատուած, ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ, 21 Փետրուար 1948: Մարսէյլ :

Մանրամասնութիւններ յաջորդով: Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու Նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՑԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ : Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 Ֆրանք :

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստամնարոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սասունեան 1 rue du Petit Thouais, Պ. Գալէգեան 37 rue de Trévise, Քէօլեան 85 rue Chambar, B. Colombes :

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՋՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ. métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնճոյքը, 22 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն.

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղի դասախօսութիւնը վաղը հինգշաբթի, Sociétes Savantesի մէջ: Նիւթ՝ «Հայ ժողովուրդը Յեղափոխութենէն առաջ եւ յետոյ»: Դասախօս Պ. ՎՇՏՈՒՆԻ: Հայերէնի դաս 8—9:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Անի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ: Դասախօս ընկեր ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ խումբերը սովորական հաւաքավայրերուն մէջ.—

ՍԷՆ ՄԱՐԿՐԻԹ.— Վաղը Հինգշաբթի :

ԿԱՐՏԱՆ.— Կիրակի 15 Փետրուար :

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— «Աղբալեան» խումբ, Ուրբաթ, 20 Փետրուար :

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Գոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պոմոնի մասնաճիւղը իր բոլոր անդամուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, այսօր չորեքշաբթի ժամը երեքին, Պոմոնի եկեղեցիին սրահին մէջ :

Հ. Յ. Դ. ԱՆԻԷՌ- ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲԻ «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այսօր չորեքշաբթի ժամը 9ին կայարանին դէմի սրճարանը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը շաբաթ օր, 14 Փետրուար ժամը 8.30ին, Կ. Խաչի Արիմեան սրահը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն Սպէնայի բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Վալանսի Ահարոնեան ակումբը: 11 Ave. Gambetta, Valence :

Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ. ժողովը շաբաթ 14 Փետրուար երեկոյեան ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընտրութիւններ :

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վիճաբանական ժողովը 18 փետրուար, չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78bis rue Rabelais: Նիւթը՝ «Հայրենիքը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եւ համայնավարութիւնը»:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուան ժամը 8.30ին, սովորական վայրը: Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուան ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին, 14 rue Brossard: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կարեւոր օրակարգ :

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ներքական ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պար տիւ Կլուպի մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Սհանջեան ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է :

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ԿԱՆՃԱՍՆԱ ԽՈՒՄԲԱԼ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբի մասնակցութեամբ :

Այցահաւել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ:

ՄԱՅԻՍ 2Ը ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Վասպուրականի 33րդ հերոսամարտի տարեդարձը, կիրակի 2 Մայիս 1948ին:

Կը խնդրուի կուսակցութիւններէն եւ քոյր միութիւններէն չխաչաձեւել :

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 12 Février 1948 Հինգշաբթի 12 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5264-Նոր շրջանի թիւ 873 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՈՂՋ ՁԵՌՆԹԱՓ, ՈՂՋ ԱԼ ՁԵՌՆՊԱՀ

Ա՛լ նուազն կարճատեսներ են անոնք որ կը կարծեն թէ կրաւորական դեր մը կ'իյնայ Հայկական Արտասահմանի, երբ ունինք ափ մը հող, պետական կարգով մը։

Իրականութիւնը կ'ապացուցանէ թէ՝ առաւելապէս հայրենիքն է որ կ'օգտուի, պիտի օգտուի տարագիր բազմութեանց ճիգերէն, Հայկական Դատի թէ Մշակոյթի ճակատին վրայ։

Վկայ Ներգաղթի ձեռնարկը, որ ոչ միայն մարդկային, այլեւ նիւթական աղբիւրներ հանեց ու տարածեց, հակառակ այնքան ստմարդի եւ ձախաւեր պայմաններու։

Ծանրանալով բուն մշակոյթի ճակատին վրայ, կը յայտարարենք անգամ մը եւս, թէ Երեւանը ամէն բան չէ։ Տակաւին չէ այն՝ ինչ որ պէտք է ըլլար, դառնալու համար կեդրոնաձիգ վառարանը։ Ծարխս՝ բոլոր ընդունակութեանց զարգացման։

Եզրայրական ողջոյն բոլոր մեծ ու փոքր ակադեմիկոսներուն եւ «լաուրեատ»ներուն, դրականութեան, գիտութեան, արուեստի բոլոր վաստակաւորներուն եւ աշխատաւորներուն։ Թէեւ հեռու, կ'ըմբռնենք իրենց ամբողջ տառապանքը։ Երկունք մը, որ կրնայ կոչուիլ անհախընթաց։

Եւ սակայն, իրենք իսկ պարտաւոր են խոստովանիլ, թէ՝ կիսկատար պիտի մնան իրենց ճիգերը, առանց Հայկական Արտասահմանի գործօն աջակցութեան։

Չի բաւեր զանազան ժողովածուներ, չարմարդէ անցած արտադրութիւններ հրատարակել այս կամ այն գրագէտէն, համոզելու համար թէ կը հետաքրքրուին Արեւմտահայ գրականութեամբ։

Ինքնախաբութիւն է կարծել թէ գործնապէս ալ կ'օգտուին Արտասահմանի գրական-գիտական ուժերէն, հատընտիր բանաստեղծներ, հատորակ գրքեր հրաւիրելով Երեւան եւ առատաձեռն տողավարձ կամ չողչողուն պաշտօններ շնորհելով անոնց։

Անհուն գանձարան մը, անսպառ հանք մըն է Հայկական Արտասահմանը, եւ եթէ շարունակեն անոր հետ վարուիլ այնպէս ինչպէս մինչեւ հիմա, ամէնէն առաջ իրենք են որ պիտի տուժեն։ Այսինքն հայրենիքը եւ իր մշակոյթը։ Ապա ուրեմն ամբողջ ժողովուրդը, սահմանէն անդին թէ ասդին։

Իրական ողբերգութիւն մըն է հաստատել թէ՝ այս տարրական ճշմարտութեան մասին ալ թիւրիմացութիւններ կը տիրեն ինչպէս Հայաստանի, նոյնպէս արտասահմանի մէջ։

Ոչինչ. մենք պիտի շարունակենք անընդհատ յիշեցնել զայն, մինչեւ որ քնացողները արթննան։ Մինչեւ որ սուտ-խենդերը խելքի գան, փոխանակ «ալէլուիա» երգելու օրն ի բուն, աչքերը գոց եւ գլուխը կախ։

Իվերջոյ, կը գտնուինք այնպիսի կացութեան մը մէջ ուր ոչ մէկ պատասխանդիր եւ գիտակից մտաւորական կրնայ ձեռնթափ ըլլալ կամ ձեռնպահ մնալ։

Արտասահմանի յետին գրող - բրոցն ալ պէտք է ըմբռնէ թէ ինք ժառանգորդն է թանկագին վաստակի մը, Թուրքիայէն մինչեւ Ատլանտեանի եւ Խաղաղականի ափերը, արեւելքէն արեւմուտք։ Վաստակ՝ շաղախուած արիւնով եւ քրտինքով։ Մշակոյթ մը՝ սազմակողմանի եւ անփոխարինելի։ Լեզու եւ ստեղծագործութիւն, բոլոր սարօրդելներով։

Ամ չուշտ ամէնուն տրուած չէ դառնալ բերդապահները այդ մշտանորոգ ժառանգութեան։ Բայց, ամէն մէկուն պարտականութիւնն է չընել որեւէ բան որ կրնայ վնասել այդ ժառանգութեան, անոր անարգել զարգացման, յարատեւութեան եւ տարածման։

Թանգարանի նիւթ չէ այդ ժառանգութիւնը, այլ հասուն բերք։ «Ատոք ցորեն կարմրահատ»։ Ցաճախ շատ աւելի բեղուն, բարձր, ընտիր, քան այն որ կ'արտադրուի համաձայն հաւատաքննական «դեկրէտ»ներու, աւելի քան 25 տարիէ ի վեր։

Թերեւս միտքեր ի զուր կուսակցական-քաղաքական խաղեր կ'երեւակայեն, երբ մենք այնքան խոր մտահոգութեամբ եւ անսասան յարատեւութեամբ կը հսկենք այդ ժառանգութեան վրայ։

Մեր դաւանա՞նքը, — ժամնիկ մը անգամ չկորսնցնել հայ ժողովուրդի արեւմտեան հատուածին մշակոյթէն, ի սփիւռս աշխարհի։

Ո՞վ պիտի համարձակէր ժխտել այս դաւանանքին արժէքը, կամ ճակատիլ անոր դէմ, յանուն զանազան վիճելի տեսութեանց։

Ահա թէ ինչու մենք սրտանց կ'ողջունենք Սուրիա - Լիբանանի Գրողներու Միութեան նախաձեռնութիւնը, որուն իմաստը շատեր չեն ըմբռնած տակաւին. բայց պիտի հասկնան օր մը։

Կը մաղթենք որ չուշանայ այդ օրը, ոչ թէ մեզի հաճոյք պատճառելու, այլ պարզապէս փրկելու համար բոլոր հիմնական արժէքները, ի շահ այսօրուան եւ վաղուան հայրենիքին։

Լաւ է որ Միջին Արեւելքէն սկսաւ շարժումը, արդէն գործօն եւ վարակիչ։

Արդար իրաւունք մը՝ այդ նախաձեռնութիւնը, քանի որ գետին ունին եւ մշակներ արժանաւոր։ Մեծ մասով երիտասարդներ՝ ընդունակ աւելի խոր ակօսներ բանալու։

Այս ձեռնարկը չի նմանիր չքեղաշուք պողոտաներու վրայ փորձուած խատուտիկ մարզանքներուն, ուր ամէնէն առաջ ինքնագոհ ամբարտաւանութիւնն է որ կը տոնքայ։ Եւ կամ հիւանդկախ համակերպումը։

Մեր խորին համոզումով, անոնք որ ասպարէզ նետուած են, այլեւս չեն կրնար կէս ճամբան մնալ։

Որ եւ է տատանում, թուլութիւն կամ նահանջ պիտի նշանակէր պարտութիւն մը անփառունակ եւ անդարմանելի։ Իսկ նոր փորձ մը շատ աւելի մեծ դժուարութիւններ պիտի ներկայացնէր։

Մինչեւ ծրագրուած համագումարը՝ Սուրիա Լիբանանի նախաձեռնութիւնը պիտի դառնայ ներշնչումի աղբիւր բոլոր անոնց համար որ իսկապէս կը տառապին արեւմտահայ մշակոյթի արդիացման, երիտասարդացման, զարգացման համար։

Ո՞ր օրուան կը սպասեն մեր ուկեփետուր քաջերը, միասին քալելու համար։

Հալէպ, «Արեւելք», 1 Փետրուար

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հելլէն ապստամբները կը ռմբակոծեն Սելանիկը

Համաձայն Աթէնքէն ստացուած տեղեկութեանց, Հելլէն ապստամբները երեքշաբթի օր ռմբակոծեցին Սելանիկը։

Ռումբերը ինկան քաղաքին կեդրոնական թաղամասերուն մէջ։ Սպաննուեցան Անգլիացի զինուոր մը, երկու Հելլէնուհիներ եւ վիրաւորուեցան 12 հոգի։ Պայթումէն վնասուած են բրիտանական հիւպատոսարանը ինչպէս նաեւ պատուհանները այն պալատին ուր հաստատուած է Պալքանեան յանձնաժողովին պաշտօնատեղին։

Ցարձակումը սկսած է առտուան 2ին եւ տեւած է ամբողջ ժամ մը։ Ընդամէնը 23 ռումբեր արձակուած են։ Կառավարական օդանաւերը ռմբակոծած են ապստամբներու բանակատեղիները գտնուող Սելանիկէն վեց մղոն հիւսիս - արեւելք։ Հարիւր յիսունի չափ ապստամբներ պաշարուած են Քորոնիա լճին մօտերը։

Ամերիկեան զինուորական առաքելութիւնը թոյլատրած է որ Հելլէն Ազգային պահակազօրքին թիւը կրկնապատկուի։ Ներկայիս այս վերջինը կը բաղկանայ 54 գունդերէ իւրաքանչիւրը 500 զինուոր։ Ամերիկացիները յանձն առած են բաւականաչափ ռազմանիւթ եւ պաշար տրամադրել գունդերուն թիւը հարիւրի բարձրացնելու համար։

ՖՐԱՆՍԱ 284 միլիոն տոլար եւս պիտի ստանայ Միացեալ Նահանգներէն՝ ի հաշիւ 522 միլիոն վարկին որ քուէարկուեցաւ խորհրդարանէն։

ԱՆԳԼԻՈՅ ելմտական նախարարը յայտարարեց երեքշաբթի օր թէ արտածումներու եւ ներածումներու հաւասարակշռութիւնը վտանգաւոր չափով խանգարուած է։ Անգլիա ներկայիս պէտք է վճարէ 1574 միլիոն սթերլին իր ներածումներուն համար իսկ արտածումները եղած են 675 միլիոն սթերլին պակաս։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ «Թաս» հեռագրական գործակալութիւնը մանրամասն զեկոյցով մը կ'ամբաստանէ Ամերիկան «որ թոյլ չէ տուած որ Գելճիքա վաւերացնէ, Մոսկուայի հետ կնքուած առեւտրական դաշնագիրը»։

Արիւնալի կռիւներ Երուսաղէմի մէջ

Երեքշաբթի օր արիւնալի կռիւ մը տեղի ունեցած է Երուսաղէմի մէջ՝ Հրեաներուն եւ Արաբներուն միջեւ։ Անգլիական ուժերը միջամտած են եւ գնդացիրներով յարձակած են։ Կռիւը տեւած է վեց ժամ, ծանր կորուստներու մատնելով երկու «պատերազմիկ» կողմերը։

Նախայարձակ եղած են հրէական Հականա զաղտնի ընկերակցութեան զինուորները։ Արաբները տանիքներէն սկսած են հրացան պարպել։ Քաղաքին փողոցները վերածուած էին ռազմադաշտի։ Ամէնէն կատաղի ընդհարումները տեղի ունեցած են քաղաքին հարաւային թաղամասերուն մէջ։

★ Գահիրէէն կը տեղեկացնեն թէ համաձայն Պաղեստինի Արաբական Գերագոյն Ժողովի փոխ-նախագահին յայտարարութեանց, Արաբները «անձնասպան»ներու գումարտակ մը ստեղծած են որ «պիտի յարձակի Միացեալ Ազգերու Պաղեստինի Յանձնաժողովին անդամներուն վրայ երբ անոնք Պաղեստին հասնին։ «Ասիկա ազդարարութիւն մըն է, ոչ թէ սպառնալիք մը» ըսած է նախագահը, Ճամալ Հիւսէյնի՝ մենք պատասխանատու չենք Յանձնաժողովի անդամներուն ապահովութեան համար։ Արաբ ժողովուրդները վճռած են կռուիլ՝ իրականացնելու համար Պաղեստինի բաժանման ծրագիրը»։

★ Միացեալ Ազգերու Պաղեստինի Յանձնաժողովը միաձայնութեամբ քուէս կրծ ըլլալով Պաղեստինի համար միջազգային զինուորական ուժ մը տրամադրելու բանաձեւը, Յանձնաժողովը իր որոշումը պիտի հաղորդէ Ապահովութեան Խորհուրդին՝ յիշեցնելով որ «խաղաղութիւնը վտանգի մէջ է Պաղեստինի մէջ»։

★ Միացեալ Ազգերու Հոգաբարձութեանց Խորհուրդը ժողով պիտի գումարէ Փետրուար 16ին, քննելու համար Երուսաղէմ քաղաքին համար պատրաստուած միջազգային համաձայնութիւնը որուն գլխաւոր տրամադրութիւններն են հետեւեալները.— Ա.— Միացեալ Ազգերը կ'երաշխաւորեն քաղաքին հողային ամբողջութիւնը եւ միջազգային վարչութիւն մը կը ստեղծեն այնտեղ։ Բ.— Քաղաքը որեւէ զինուորական ուժ պիտի չունենայ։ Գ.— Կառավարիչը կը նշանակուի երեք տարուան համար, տեղացիները այդ պաշտօնը չեն կրնար ստանալ։ Դ.— Քաղաքը կ'ունենայ իր օրէնսդիր մարմինը 25 անդամներէ բաղկացած որոնք կ'ընտրուին տեղացիներէն պայմանաւ որ հաւասար չըլլան հրէական եւ արաբական ընտրութեանց։ Ե.—Դատական իշխանութեան դատաւորները կ'ընտրուին Միացեալ Ազգերէն։ Զ.— Արաբերէնը եւ Եբրայերէնը պաշտօնական լեզուներ կը ճանչցուին։

Վերոյիշեալ տրամադրութիւնները պիտի վերաքննուին վերջնական ձեւ մը ստանալէ առաջ։

Խիստ քայլեր գիներու բարձրացումը արգիլելու համար

Կառավարութիւնը խորհրդարանին պիտի ներկայացնէ նոր ծրագիր մը որուն մէջ կ'առաջարկուի խիստ քայլեր առնել բոլոր այն խանութպաններուն կամ շրջուն վաճառորդներուն դէմ որոնք արուեստական միջոցներով կը բարձրացնեն օրուան կենսական անդրդեններուն գինները։

Դահլիճը երեք օրէ ի վեր կը զբաղի այս հարցով։ Որոշուած է ոչ միայն պատժական միջոցներով կասեցնել գիներու բարձրացումը, այլեւ նոր ներածումներ կատարել Ամերիկայէն։

Ինչպէս արդէն գրած էինք, տրամադրութիւն կայ նոր դէմքեր առնել-խառն դահլիճին մէջ՝ այս վերջինին հեղինակութեան զարկ տալու համար։

Զրոյց կը շրջի թէ կառավարութիւնը որոշած է վեց ամիսէն մէկ տարուան բանտարկութեան դատապարտել այն խանութպանները որոնք օրինական գինէն աւելի բարձր արժէքով կը ծախեն իրենց ապրանքները։ Միսի մեծաքանակ վաճառականներուն ազդարարուած է արդէն որ պահեն Յունուարի գիները։

Համաձայն ելմտական վերջին օրէնքին, ելմտական նախարարը քայլեր առած է գործադրելու համար խնայողութեանց ծրագիրը։ Զինուորական ծախքերէն, 1948ի առաջին եռամսեային պիտի կրճատուի 56 միլիարի գումար մը։

★ Արտաքին նախարարը կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի վաղը՝ խորհրդարանին մէջ։

★ Վիճակագրութիւն մը պատրաստուած է թէ ժողովուրդը ինչ համեմատութեամբ 5000նոց պահած էր — 30 առ հարիւր՝ մէկ կամ երկու հատ, 30 առ հարիւր՝ երկուքէն մինչեւ տասը հատ, 30 առ հարիւր՝ տասնէն մինչեւ քսան հատ, 5 առ հարիւր՝ քսանէն մինչեւ քառասուն հատ, իսկ 4 առ հարիւր՝ քառասունէն աւելի։

★ Ոսկիի գիները բարձրացած են — երեք-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԵՐԳԱՂԹԻՆ ԴԷՄ...

Նախ՝ մեր ըսելիքին իբր նախաբան՝ մանրավէպ մը.—

Մեր գիւղը Պաղտամոս մը կար: Գիւղին սրամիտ երգիծաբանն էր ան: Օր մը քաղաքը՝ հիւր կ'ըլլայ բարեկամներէն մէկուն: Իրիկունը՝ ճաշի կը նստին: Տանտիկնին սեղան բերածը կորկոտ ապուր է, ջրալի, խորունկ ամանի մը մէջ:

Մեր անմահ Պաղտամոսին փայտէ դգալը ափին՝ կ'ելլէ, կ'իջնէ սակայն հատիկ մը անգամ ակռաներուն տակ չի գար: Կլլածը՝ ջուր եւ ջուր է:

Յանկարծ, Պաղտամոսին դգալը սեղանին վրայ ձգելով կը սկսի զուլպաները հանել — տրեխները՝ ներս մտնելու ատեն արդէն հանած ու աչերին վրայ ծալ զարկած էր:

Տանտէրը զարմացած կը հարցնէ.

— Ա՞յդ ինչ է Պաղտամոս: Զուլպաներդ ինչո՞ւ կը հանես:

— Ի՞նչ ընեմ, աղբար: Դգալով հատիկ մը չկրցայ գտնել, ամանին մէջէն: Զուլպաներս հանեմ՝ մէջը մտնեմ, տեսնենք կրնա՞մ այս ձեւով հատիկ մը գտնել,— կը պատասխանէ մեր պատուական Պաղտամոսը:

×

Հիմա, ես ալ, սա նենգամիտ համայնավար աղբարիկներուն հրամցուցած «ապուր»ին (Դաշնակցականները՝ կամ Դաշնակցութիւնը Ներգաղթին դէմ) մէջ պիտի մտնեմ զուլպաներս հանած ու թեզանիքներս վեր սօթթած, փնտռելու թէ՝ պիտի կրնա՞մ հատիկ մը, կուտ մը կորկոտ գտնել:

Հայրենադարձը, Հ. Յ. Դաշնակցութեան հիմնական քաղաքականութիւնը է եղած ոչ թէ միայն այսօր, այլ՝ իր ծնունդէն ի վեր, որուն ապացոյցները ու փաստերը բազմաթիւ են ու արդէն, ու ես, այսօր այդ հիմնականին մասին չէ որ պիտի խօսիմ:

Մինակ, պիտի քննեմ ու վերլուծեմ այսօրուան երկիր մեկնողները թէ՝ ի՞նչ տարրերէ կը բաղկանան անոնք եւ Դաշնակցութիւնը կամ Դաշնակցականները ի՞նչպէս կրնան անոնց մեկնումին դէմ ըլլալ:

Ես անձամբ ծանօթ եմ եւ շփում ունեցած եմ բազմաթիւ ներգաղթող ընտանիքներու հետ, որոնք կարելի է բաժնել հետեւեալ դասակարգերու Ֆրանսայէն մեկնողները եւ, կը կարծեմ թէ՝ ամէն տեղ ալ պատկերը նոյնը ըլլալու է, անցնող երկու տարուան ընթացքին մեկնողներուն համար:

Նկատի ունեցած եմ, գրեթէ երեք դասակարգ:

Առաջին դասակարգին մէջ կան այն թշուառականները, որոնք տարիներ շարունակ մեր գաղութներուն հանդարտ կեանքը պղտորած են ու հայհոյած են Դաշնակցութեան դէմ, պայքարի էն ստորին միջոցները գործածելով.— դաւ, մատնութիւն, զրպարտութիւն, նենգութիւն, եղբայրասպանութիւն ու հազար մի տեսակ վատութիւններ:

Այս դասակարգը, բարեբախտաբար, մնացեալ երկու դասակարգերուն հետ բաղդատելով էն փոքր թիւը կը կազմէ:

Արդ, Դաշնակցութիւնը կամ Դաշնակցականները ինչո՞ւ այս թշուառականներու մեկնումին դէմ պիտի ըլլան, կարմիր աղբարիկ, երբ անոնց հեռացումով մենք եւ մեր գաղութները աւելի շահ կ'ունենանք ու ժամանակ, մեր շինարարական ու խաղաղ աշխատանքներուն, Հայը Հայ պահելու նուիրական գործին համար:

Ինչպէս կը տեսնես, Լենին - Ստալինեան արեւմտակից, «ապուր»ին այս պնակին մէջէն կուտ մը կորկոտ անգամ չելաւ:

Երկրորդ դասակարգը, ամէնէն մեծ տոկոսը կազմողը, ձեր վարդապետութեան հետեւող «մասսայ»ին մաս կը կազմէ սակայն, անոնք շատ քիչ բան կը հասկնան կոմունիզմէն: Ձեր դրախտ կարծած վարչաձեւերին հաւատացող, «Նոյեմբերեան» տօներուն ձեր սրահները լեցնող ու ձեր հայ մամուլէ զատ ամէն բանի նմանող թերթուկներուն ընթերցողներն ու բաժանորդներն են:

Հիմա, եկուր ու մեզի պատասխանէ «ռեսպուբլիկաճի» աղբար, թէ Դաշնակցականները կամ Դաշնակցութիւնը ինչո՞ւ դէմ պիտի ըլլայ ասոնց ներգաղթելուն: Անո՞ր համար, որ այս միամիտները կ'երթան հոն ու ձեր քարոզած վարչաձեւին դրախտը չեն գտներ, եւ....: Ձեր «Նոյեմբեր»ներու համախականները պակսելո՞ւն համար թշնամի պիտի ըլլանք: Ձեր թերթուկներուն զրպարտութիւններն ու հայհոյանքները լսողներուն թիւը պակսելո՞ւն համար դէմ պիտի ըլլանք իրենց հայրենադարձին, թէ՞ ասոնց մեկնումը մեզի նպաստաւոր ու ձեզի ոչ նպաստաւոր ըլլալուն համար:

Ահա, «Սովետաճի» բարեկամ, ինչպէս տեսար «ապուրի» այս երկրորդ ու խոշոր պնակէն ալ հատիկ մը՝ կորկոտ մը չկրցանք հանել:

Երրորդ դասակարգը, երկրորդէն կէսէն ալ պակաս, հաւանաբար — կը բաղկանայ երկու փոքր մասերէ, որոնցմէ առաջինը ոչ կոմունիզմին, ոչ Դաշնակիզմին եւ ոչ ալ տեւէ «իզմ»ի մասին գաղափար ունի:

— «Աման, ատոնք բոլորն ալ պարապ բաներ են»...

Անիկա միայն երկու բան գիտէ ու կը հասկնայ.— Ըլլալ հայրենիքին մէջ, հոն աշխատիլ, հոն ուտել....: Օտարութենէն ձանձրացած, այն միայն մէկ բան գիտէ, թէ իր գացած երկիրը Հայաստան է, ու ժողովուրդը ամբողջովին Հայեր: Անկէ անդին իրեն համար ուրիշ բան գոյութիւն չունի:

Երկրորդ մասը՝ երրորդ դասակարգին, Դաշնակցութեան համակիրներ են, նոյնիսկ, ոմանք շարքայիններ եղած են անցեալին մէջ:

— «Ես ոչ խօսող եմ եւ ոչ ալ գրող»... բնաբանը ունին իրենց արդարացում: Անոնք կերթան գիտակցութեամբ ու հաւատքով թէ ձեր քարոզած դրախտը գոյութիւն չունի հոն, սակայն հոն կայ միայն հայրենի սրբազան հողը: Ասոնք մեր զանգուածին հարիւրին տասէն քիչ մըն ալ պակաս թիւը կը կազմեն թերեւս, որոնց մենք միշտ ալ ուժ տուած, եւ քաջալերած ենք բարոյապէս որ անպայման հայրենիք մեկնին:

Արդ, ինչո՞ւ դէմ պիտի ըլլանք նաեւ այս կարգի հայրենակիցներուն հայրենադարձին, քանի որ մենք զիրենք մղած ենք որ անպայման երթան: Ես անձամբ, որքան կզակ յոգնեցուցած, շունչ վատնած եմ նոյնիսկ ձեր վարանող հետեւորդները համոզելու համար, որ անպայման մեկնին ու յաջողած եմ:

Ահա, ինչպէս տեսար, «կոմկուս - պարտիաճի» հայրենակից, այս երրորդ «ապուրի» պնակին մէջէն ալ հատիկ մը չելաւ, հակառակ որ զուլպաներս հանելով մէջը մտայ այսպէս եւ, ուշադրութեամբ որոնեցի գէթ հատիկ մը գտնելու յոյսով, ի նպաստ ձեզի, ու ի հեճուկս՝ մեզի:

Արդ, Դաշնակցականները կամ Դաշնակցութիւնը ի՞նչպէս դէմ կ'ըլլան: Անոնց մեկնումը մեզի՞ նպաստաւոր է թէ ձեզի....:

Ու տակաւին, պէտք է գիտնայիր, թէ՝ մենք ինչպէս ամէն օր Աստուած, Աստուած կը կանչէինք, որ, օրինակ, սա մեր գաղութէն արձանագրուած շուրջ 30 հազարն ալ մեկնէր... այս երկու տարուան մէջ, որմէ վերջ, անշուշտ օր մըն ալ կարգը մեզի պիտի գար....:

Ահա թէ, մենք ինչպէս բաց սիրտ ու անկեղծօրէն կ'արտայայտուինք մեր փափաքին մասին: Սակայն, դուն նորէն միեւնոյն անուղղան պիտի մնաս ու շարունակ պիտի ստես պոռալով, թէ՝ Դաշնակցութիւնը հայրենադարձին դէմ է:

Սակայն, մենք քեզ շատ լաւ կը ճանչնանք եւ գիտենք որ «բանին մէջ՝ բան կայ, անլեխին (տիկ) մէջ՝ թան»....:

Դուն սրբազան պարտականութիւնը ունիս... անդադրում զրպարտելու Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմ, Սփիւռքին մէջ ոտքիդ տակ հող ունենալու համար:

Ահա վերջինը: «Թշնամին», «դէմք»ին վրայ աւելցաւ նաեւ «Թուրքը» Երեւանի անթենէն: «... Դաշնակները Ներգաղթին արգելք են հանդիսանում ...»:

Ու դուն ալ, Սփիւռքի «կոմկուսճին», սկսար ձայն բռնել ու կրկնել անխղճօրէն:

Ըսէ, համայնավար աղբարիկ, եթէ Հայու արիւն ունիս երակներուդ մէջ, թէ՝ սա Դաշնակցականները Թուրք որակող բոբէնները Հայոց աշխարհին ո՞ր կաւովը շինուած են, ու իրենց կուրծքին տակ պճեղ մը Հայու, սիրտ կա՞յ ...:

Այդ սիրտին մէջ պզտունց մը խիղճ կա՞յ հայկական ...:

Դաշնակցականները Թո՛ւրք:

Վա՛յ ձեզ, մգլոտած ուղեղներ:

Եթէ հայ ժողովուրդը հատուածներու պիտի բաժնենք ու այդ հատուածներուն մէջէն էն հայրենասէրը, էն հարազատը պիտի ուզենք գտնալ, անիկա Երեւանի անթենին չէ որ պիտի հարցուի, այլ՝ մեր ժառանգական, դարաւոր թշնամիին՝ Թուրքին:

Ու այն ժամանակ, Թուրքը անպայման պիտի պատասխանէ:

— Դաշնակնե՞րը, «Դաշնակ քոմիթաճինե՞րը», մեզի թշնամի են ...

Դաշնակցականները Թո՛ւրք:

Հէ՜յ «ռեսպուբլիկաճի» Ստալինեան կարմիր աւետարա՞նը քեզի սորվեցուց ատիկա: Այն ատեն, նորէն կը ստես, որովհետեւ Լենինն ալ, Ստալինն ալ շատ աղէկ կը ճանչնան Դաշնակցականները ...:

Բայց մենք գիտենք, շատ լաւ կը ճանչնանք քու թունաւոր հոգիդ: Դուն այնքան լեցուած ես չար նախանձով դէպի Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը որ երբ անոր տիտան հասակը կը տեսնես երեւակայութեանդ մէջ, գլուխդ պտոյտ կուտայ:

Ու որչափ այդ տիտանը կայ, կանգուն է, ոտքիդ տակ անդունդ մը կը տեսնես ու անոր մէջ քու մահդ ...:

Ահա քու ամբողջ հայհոյանքներուդ, թունաւոր նետերուդ, ժահրոտ պոռչտուքներուդ, զրպարտութիւններուդ ու բոլոր որակումներուդ բուն պատճառը, միւս բանին:

Այժմ գնա ու մի մոռնար մեր անմահ Պաղտամոսին ապուրն ու ցոյց տուած տեղը՝ մեր մասին հարցումդ ուղղելու համար:

ՀԱՅԿ ԱՐՄԷՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեսակցութիւն Ք. Գարապէքիրի հետ

Դ.

Գալով այս լուսանկարին, ըսաւ Զօր. Քարապէքիր խմբանկար մը ցոյց տալով, քաշուած է Ալեքսանդրապոլի մէջ եւ ցոյց կուտայ խումբ մը Հայ որբեր, որոնք շրջապատած են զիս:

Արդարեւ այդ խմբանկարին կեդրոնը կ'երեւի Զօր. Քարապէքիր, շրջապատուած որբերով:

Այս փաստաթուղթը կը հաստատէ թէ իրականութեան չեն համապատասխաներ այն պնդումները թէ ես կամ իմ հրամանիս տակ գտնուողները բռնութիւններ ի գործ դրած են պատերազմի ընթացքին: Ընդհակառակն, մեր բանակը վերահաստատեց խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնը, որ բոլորովին խանգարուած էր:

Այս պայմաններուն մէջ անիրաւութիւն պիտի ըլլար մեր ժամանումէն առաջ պատահած դէպքերուն պատասխանատուութիւնը վերագրել մեզի: Վստահ եմ թէ անկողմնակալ պատմագիրը ապագային պիտի ճշդէ իրողութիւնները:

Զօր. Քարապէքիր ծանրացաւ այս կէտին վրայ, այն տպաւորութիւնը ձգելով թէ իր հիմնական նպատակն էր հերքել, ինչ որ ուրիշներ ըսած ու գրած են իր մասին: Հաւանաբար այդ նպատակով էր որ աւելցուց թէ մտադիր է ամբողջութեամբ թարգմանել տալ Խատիսեանի հատորը, կէտ առ կէտ պատասխանելու համար անոր:

Զենք գիտեր թէ կրցաւ իրականացնել իր այդ բաղձանքը, քանի որ մինչեւ իր մահը ոչ մէկ հրապարակութիւն կատարեց այդ մասին: Ինչ կը վերաբերի վերջին համաշխարհային պատերազմի ընթացքին իր հրապարակած հատորին, հոն ալ ոչ մէկ ակնարկութիւն կամ [illegible] հարցին մասին:

Զօր. Քարապէքիրին հրաժեշտ առնելէ առաջ իրեն ուղղեցինք հետեւեալ երեք հարցումները:

Ա.— Ճի՞շդ է թէ Սիմոն Վրացեանի վարչապետութեան շրջանին ձեր մօտ դիմումներ կատարուած էին Կարմիր Բանակին դէմ միացեալ ճակատ կազմելու առաջարկով:

Բ.— Ճի՞շդ է որ Ալեքսանդրապոլի դաշնագիրը ստորագրուած միջոցին Կարմիր Բանակը արդէն իսկ քաղաք մտած էր:

Գ.— Ճի՞շդ է որ Կարսի բերդապահ ուժերը առանց պատերազմելու անձնատուր եղած էին:

Զօր. Քարապէքիր պահ մը խորհելէ յետոյ պատասխանեց բառ առ բառ:

— Ձեր առաջին հարցումը իմ իրաւասութեանս սահմանէն դուրս կը գտնուի, քանի որ քաղաքական բնոյթ կը կրէ ու ես զինուորական մըն եմ միայն: Հակառակ ասոր, կրնամ ըսել թէ իմ միջոցովս այդ տեսակ ոչ մէկ դիմում կատարուած է:

Գալով երկրորդ հարցումին, Ալեքսանդրապոլի բանակցութեանց շրջանին դէպքերը գահավէժ ընթացք առած էին եւ ոչ ոք ստոյգ գաղափար ունէր կացութեան մասին:

Որոշ է միայն թէ Կարմիր Բանակը Ալեքսանդրապոլ չէր մտած տակաւին, երբ սկսան հաշտութեան դաշնագրի բանակցութիւնները:

Միայն թէ Հայերուն մէջ պառակտումներ գոյութիւն ունէին եւ բանակն ու ժողովուրդը երկու մասի բաժնուած էին:

Ինչ կը վերաբերի Կարսի բերդապահներուն անձնատուութեան պարագային, հաւանաբար չափազանցութեան արդիւնք են տարաձայնութիւնները: Իրականութիւնը այն է որ մենք Կարսը գրաւեցինք կռիւով:

Կրնայ ըլլալ որ Դաշնակ կառավարութենէն դժգոհ տարրեր մերժած ըլլան կռուիլ: Ատիկա մասնաւոր պարագայ մըն է սակայն, քանի որ Դաշնակները զօրաշարժի ենթարկած էին իրենց բոլոր ուժերը, որոնց գլուխը կը գտնուէին երեք զօրավարներ, յանձին Զօր. Յովսէփեանի, Կարսի բերդապետ Զօր. Փիրումեանի եւ ճակատի ընդհ. հրամանատար Զօր. Սիլիկեանի, որոնք բուռն ընդդիմութիւն մը ցոյց կուտային մեր 28րդ եւ 29րդ հետեւակ գունդերուն: Այս պարագան կը

հաստատեն այն յաջորդական յարձակումներն ու հակայարձակումները, զորս կատարեցին անոնք, Հոկտեմբեր 14էն սկսեալ, մինչեւ Կարսի անկումին օրը :

Զօր. Գարապէքիր պահ մը լռդհատեց իր յաջողութիւնները եւ իր փաստաթուղթերը աչքէ անցնելէ յետոյ.

— Դժայ, ըսաւ ու հետեւեալ յաւելուածական տեղեկութիւնները հաղորդեց մեր առաջին հարցումին մասին:

— Թէեւ առաջ կը հարցնէիք թէ ճի՞շդ է որ Սիմոն Վրացեանի օրով պոլշեւիկներուն դէմ միացեալ ճակատ կազմելու առաջարկ կատարուած էր մեր մօտ :

Ինչպէս ըսի, այդ նպատակով ուղղակի ոչ մէկ առաջարկ կատարուած է ինծի: Հաւանաբար թիւրիմացութեան մը շուրջ կը դառնայ խնդիրը՝ ինչպէս կը հաստատէ այս փաստաթուղթը :

Զօր. Գարապէքիր այդ պահուն մեզի յանձնեց փաստաթուղթ մը, որ պատճէնն էր Երեւանէն արեւելեան ճակատի Թրքական Հրամանատարութեան ներկայացուցիչ Գահաճէտտին պէյի ուղղեալ պաշտօնագրի մը :

— Այս պաշտօնագիրը մեզի ղրկուած էր Ալիքսանտրապոլի դաշնագրին ստորագրութենէն յետոյ, ըսաւ Զօր. Գարապէքիր ու շարունակեց. — Ինչպէս գրուած է արդէն այդ պաշտօնագրին մէջ, Դաշնակ կառավարութիւնը մեզի դիմած էր ապահովելու համար Ալեքսանդրապոլի դաշնագրին տրամադրութիւնները »:

Զօրավարին արտօնութեամբ կ'ընդօրինակենք փաստաթուղթը, որուն բովանդակութիւնը հետեւեալն է.

« Թուրքիոյ Ազգ. Մեծ Ժողովի կառավարութեան արեւելեան ճակատի Հրամանատարութեան ներկայացուցիչ Գահաճէտտին պէյին.

Հաճեցէք ներկայ դիմումը յանձնել ձեր բարձրը իշխանութեան, եւ ինչպէս անձնապէս բացատրած եմ ձեզի, շտապեցուցէք որպէսզի շուտափոյթ պատասխան ստացուի:

Իր ազատութեան եւ անկախութեան համար մարտնչող Հայաստանի կռիւը պոլշեւիկներուն դէմ, մեր համոզումով կը ծառայէ ոչ միայն Հայաստանին, այլեւ Մերձաւոր Արեւելքի բոլոր ազգերու օգտին :

Այդ պատճառով Հայաստանը յոյս ունի որ իր կռուի ընթացքին, ինք կ'ըստանայ օգնութիւն իր դրացիներէն եւ առաջին հերթին, Թուրք ժողովուրդին կենսական շահն ալ կը պահանջէ որ Հայաստան յաղթական ելլէ այս կռիւէն եւ անկախ մնայ:

Առաջնորդուած այդ համոզումէն, Հայաստանի կառավարութիւնը կը խնդրէ Թուրքիոյ Ազգ. Մեծ Ժողովի կառավարութենէն յանուն երկու ազգերու փոխադարձ շահերուն կարելի եղածին չափ շուտով 1) Վերադարձնել Երեւանի ռազմաճակատը գտնուող հայ զինուորական գերիները, 2) Որոշ պայմաններով հայ բանակին տալ ռազմամթերք, առաջին առթիւ ռուսական երեք գծաւոր հրացանի կամ Թրքական մավզէրի փամփուշտներ եւ կամ Ռոսսի եւ Լիպէլ սիսթէմի հրացաններ, 3) Հաղորդել մեզ թէ արդեօք Ազգ. Մեծ Ժողովի կառավարութիւնը հնարաւոր կը նկատէ՞ օգնութիւն հասցնել մեզի, ու եթէ կրնայ, ի՞նչ չափով ու եղանակով եւ որքան ատենէն :

Այս դիմումը կատարելով, Հայաստանի կառավարութիւնը կը հիմնուի այն բարեկամական յարաբերութիւններուն վրայ, որոնց հիմը դրըուած է Ալեքսանդրապոլի դաշնագրէն սկսեալ եւ որոնք խանգարուած էին պոլշեւիկներու իշխանութեան շրջանէն » :

— Ինչպէս կը տեսնուի, յարեց Զօր. Գարապէքիր, դիմումը կը յենուԱլեքսանդրապոլի դաշնագրին վրայ: Արդէն տարբեր ձեւով որեւէ դիմում խնդրոյ առարկայ չէր կրնար ըլլալ, նկատելով որ այդ միջոցին բարեկամական յարաբերութիւններ գոյութիւն ունէին Թուրքիոյ եւ Խորհրդ. Ռուսիոյ միջեւ, որոնք հաշտութեան եւ բարեկամութեան դաշինք կնքած էին Մոսկուայի մէջ :

Աւելորդ է ըսել, անհետեւանք մնալու դատապարտուած պիտի ըլլար երկու երկիրներու յարաբերութիւնը խանգարելու բնոյթ կրող ոեւէ առաջարկ :

Անձնական կարծիքս այն է թէ Դաշնակ կառավարութիւնը փախցուցած էր լաւագոյն առիթները եւ այլեւս կարելի չէր յապաղած միջոցներով փրկել իրենց կացութիւնը :

Արդարեւ քիչ յետոյ Դաշնակները ստիպուեցան լքել իշխանութիւնըեւ հեռանալ :

Ս. ՇԱՄԼԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Հիւլէական ռումբը

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հ.— Ամերիկա ուրանիում ունի՞.

Պ.— Շատ չնչին քանակութեամբ՝ Քոլորատօ եւ Եութա նահանգներուն մէջ. պատերազմի ընթացքին կ'օգտուէինք քանատական հանքերէն : Մեծ քանակութեամբ ուրանիում ունին, պելճիական Քոնկօն, Չեխոսլովաքիան — որուն հանքերը կը շահագործեն Ռուսերը — Չիլին եւ հարաւային բեւեռի շրջանները :

Հ.— Ռուսերը գաղափար ունի՞ն հիւլէական ռումբի մասին.

Պ.— Բաւական շատ, անոնք կ'աշխատին հիւլէական ռումբ արտադրել. իրենց գործարանները կը գտնուին Ուրալի շրջաններուն մէջ ուր գիշեր ցերեկ կ'աշխատին: Ժօլիօ Քիւրի, Ֆրանսացի րնագէտը որ, շատ մը ուրիշ գիտնականներու հետ, կը պահանջէր որ հիւլէական գաղտնիքը հրապարակ հանուի, յաղթութենէն անմիջապէս ետք Ռուսիա գնաց ռուսական օդանաւով մը, ձախակողմեան հակումներ ունի եւ կը մերժէ գաղտնի պահել իր գիտական ուսումնասիրութեանց արդիւնքը: Ռուսերը կաշառեցին կարգ մը Քանատացի պաշտօնեաներ՝ գաղտնիքներ կորզելու համար: Իրենց լրտեսները յաջողեցան ձեռք անցընել կարգ մը գաղտնիքներ, ինչպէս նաեւ մէկ ունկիի չափ U — 235:

Հ.— Եթէ գաղտնիքին ծանօթ են, ինչո՞ւ չեն շիներ :

Պ.— Թերեւս շինած են, թէեւ մասնագէտները կ'ըսեն թէ երբեք, չորս տարիէն առաջ չեն կրնան ունենալ իրենց առաջին ռումբը: Կան, անշուշտ, կարգ մը բաներ որոնք իրենց անծանօթ կը մնան, օրինակ ռումբին մեքենականութիւնը եւ քանակութիւնը U—235ին կամ փլուտոնիումին որ ռումբը պէտք է պարունակէ: Շիտակը ըսելով, այս բոլորը մանրամասնութիւններ են. խնդիրը այն է թէ ինչպէս պիտի շինեն ռումբը արտադրող մեքենաները եւ գործարանը :

Հ.— Ռումբին դէմ պաշտպանութեան որեւէ միջոց կա՞յ :

Պ.— Գիտունները ու զինուորական մասնագէտները այդ մասին տարակարծիք են: Ոչ, հիւլէական ռումբին դէմ պաշտպանուելու որեւէ միջոց չկայ: Պատերազմին, գերմանական ոչ մէկ V—2 հրթիռ կրցանք վար առնել: Այդ հրթիռները կը սուրային ժամական 3000 մղոն արագութեամբ եւ բառացիով «տեսանելի» չէին. իրենց գալուն մասին նախապէս ազդարարութիւն չէինք կրնար ստանալ որովհետեւ կը թռչէին ձայնէն չորս անգամ աւելի արագ :

Հ.— Ի՞նչ պիտի ըլլայ ապագան :

Պ.— Երկու ծրագիրներ կան — մենք կը մտածենք քանդել ռումբին պատրաստութեան ծառայող բոլոր հաստատութիւնները, եւ յետոյ գաղտնիքը տալ բոլոր ազգերուն եւ ուրանիումի եւ փլութիւնումի հանքերը դնել միջազգային հակակշիռի տակ :

Մինչդեռ Ռուսերը կը պահանջեն որ նախ մենք փճացնենք մեր ռումբերը եւ յետոյ գաղտնիքը հաղորդենք ուրիշներուն: Անոնք հակառակ են որ հանքերը հակակշիռի տակ առնուին :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Նիւ Եորքի Քոլըմպիա համալսարանին հայկական ընկերութիւնը տուած է իր առաջին դասախօսութիւնը: Մեծ բազմութեան մը ներկայութեան խօսած է Քոլըմպիա համալսարանի պատմութեան փրոֆէսէօրը՝ Վահան Գալէնտէրեան՝ նիւթ ունենալով « Հայկական Հարցը Միջազգային Արդարադատութեան առջեւ»: «Հայկական Հարցը միշտ ալ կենդանի է», ըսած է ան, ինչպէս 25 եւ 50 տարի առաջ: Հայկական Հարցի գլխաւոր հանգրուանները թուելէ վերջ, ըսած է թէ վերջին անգամ Պերլինի 16րդ յօդուածը փոխուելով 61րդի, դրած է Հայերը պաշտպանողական դրութեան մը մէջ, իսկ «ամօթալի գործ մըն է Լօզանի դաշնագիրը: Ռուսական Հայաստանը պատասխանը չէ Հայկական Հարցին: Հայկական Հարցը միայն ԹրքաՀայաստանը կը պարունակէ: Թուրքիան իր ձեռքին մէջ ունի այդ հողամասը: Անդիտանալով այս իրողութիւնը, մենք ընդունած կ'ըլլանք աւազակին իրաւունքը պահելու իր աւարը: 2500 տարուան մշակոյթ մը ունեցած ենք այդ հողամասին վրայ որ մերը եղած է: Հայկական հողը կրցած է դիմանալ շատ մը հալածանքներու եւ « այնքան ատեն որ հայ ժողովուրդը պահէ ապրելու կամքը, նոյնքան ատեն կենդանի պիտի 'մնայ Հայկական Հարցը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՅԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Այնպէս թուեցաւ իրեն, որ բովանդակ նիւթական աշխարհը, իր մարմինին հետ միասին, չուեց, անհետացաւ աներեւոյթ աշխարհի մը դիրկը ու մնաց իր հոգին միայն, անտեսանելի, հրաշափառ զօրութեան մը առջեւ, որուն անուն մը չէր կրնար տալ: Պահ մը մտածեց հոգեսարսուռ... Զըլլայ որ Ալլահը եղած ըլլայ սա օտարականը, որուն անունով կը խօսի շարունակ :

— Ապուն է... Ալլահը գերուհիներն ալ կ'ընդունի՞ ...:

— Ճշմարիտ, ճշմա՛րիտ կ'ըսեմ քեզի...:

Կինը Ալլահին մեծագոյն ստեղծագործութիւնն է, անգնահատելի գանձերով բեռնաւորուած: Ան մայրն է մարդկութեան եւ սիրոյ տաճարը մարդուն, ըլլայ ազատ թէ գերի ...:

— Ուրեմն, ահաւասիկ, աղախի՛նդ Բարակա, որ կը հաւատայ Ալլահին... օրհնէ զիս... Ու անմիջապէս ծնրադրեց Եսային առջեւ, որ ձեռքերը նէրա գլխուն վրայ դրած, սկսաւ աղօթել ջերմեռանդօրէն :

— Ով Տէր, գոմ, որ մի ես, Արարիչ երկնի եւ երկրի, որ ունես ձեռքերուդ մէջ ծիլը մահուան ու կեանքի, քու անսպառ ողորմութեամբդ զօրացուր հաւատքը նորադարձ Բրակա աղախինիդ :

Բարական ելաւ ոտքի, սրտին չոքած ծանրութենէ մը թեթեւցած: Համբուրեց աչքը Եսային ու աղու նայուածք մը նետելէ ետք, կապոյտ ուսին, արագաքայլ հեռացաւ դէպի քաղաք :

Այդ նայուածքը մխրճեցաւ քարայրին մէջ, անկիւնէ անկիւն, քաւեցաւ ապառաժներուն ու յետոյ ինկաւ մագաղաթի մը վրան, որ, այդ օր, Եսա, կենդանի ներշնչումով մը տողերգեց գովքն ու կարեւորութիւնը գեղեցիկ սեռին :

Սաստիկ տաք էր: Եսային մատները կ'այրէին տենդահար :

×

Եղանակը՝ ձմեռ, օրերը՝ գարնանային:

Լեռը իր հսկայ ոտքը աւազուտքին խրած, կը դոփէր արեւուն հուրը լոյսէն ու լոյսը իր թրթռուն երանգներէն: Լոյսը դիւրաբեկ, հսկայ սկիհի մը նման կը փշրուէր լեռնապարին վերեւ ու եօթներանգ թեւերով կը փռուէր լանջքին գլխուխուն վրայ, մինչեւ իսկ զմռսելով քարերը, հրաշալից դոյներով :

Ձայնը, արուեստագէտի մը ճպոտին մաքրամաքուր թրթռացումն էր, որ կը հոսէր վայրի աղաւնիներու, տատրակներու եւ կաքաւներու լուսաթաթախ կտուցներէն: Անոնք կուզային անվախ մնչել, լերան պարեխներուն, ծերպերուն, քարանձաւներու եզրին, հեշտանքի փրփուրը իրենց կտուցին: Ջուրը ջրանքներու սռինքներէն կը ցայտէր ուժգին, որ ապառաժներու շրթներէն վար ջրվէժում, կը լուար զմրխտագեղ գիտերը մարգերուն, կը ցօղէր լուսեղ աչուկները ծաղիկներուն եւ հողին արգաւանդ սաղմերը հաւաքած, կը քշէր զանոնք պատուանդանին վրայ, ամայութին ամուլ դիրկը :

Արշալոյսը նման էր դիցանուշի մը լուսեղէն լոգանքին, վերջալոյսը՝ անոր ցայգային արդուզարդին ու գիշերը մեղրալուսնին: Ճեպէլէն նուրբ ասուածները կը քալէին արծաթէ մոյկերով, ադամանդեայ թեւերով ու լուացուած դէմքերով :

Եսա, մենարանին խորը, գիշերները կը տառապէր երկունքով, ցերեկները կը թեթեւնար ծնունդով: Մագաղաթները, իր մօգական շունչին տակ, կը խօսէին աստուածային լեզուներով: Անոնց ամէնուն ճակտին վրայ բազմած էր Ալլահը մահիկը գրկած: Կողքերը՝ աստղապատ, տակերը՝ արեւահամ :

Այդ օրը, Եսա, գերագոյն ներշնչումով մը, կը գրէր վերջին էջերը իր Աստուածամատեանին : Դուրսը արեւ կար, երբ նորէն սկսաւ դեգերիլ ճշմարտութեան մթին ու քարքարոտ բաւիղներուն մէջ: Յանկարծ, աչքերը մթագնեցան, գիրերը անյայտացան լոյծ խաւարի մը տակ, մագաղաթը սեւ պատի մը նման ցցուեցաւ իր դէմ, ձեռքերը սկսան խարխափել, գրիչը կաղալ, ու աշխատութիւնը չքալել այլեւս: Գլուխը վեր առաւ ջղայնացած :

(24)

չաբթի օր Նափոլէոնը ազատ շուկայի մէջ կ'արժէր 4300 ֆրանք, անգլիականը 5000 ֆրանք:

★ Անոնք որ ապօրինի ձեւերով տոլար պահած էին, կրնան փոխանակել զանոնք՝ առանց բանտարկութեան վախ ունենալու :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ զօրավար Փիէռ Պիյօթ որ անդամ է Միացեալ Ազգերու զինուորական Յանձնախումբին, յայտարարեց Նիւ Եորքի մէջ թէ սխալ է Ռուսերու այն յայտնութիւնը թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա մերժած էին հաւաքական ապահովութեան դաշինք մը կնքել 1939ին: Երբ 1939ի Օգոստոսին բանակցութիւններ կը կատարէինք, Ռուսերը անջատ բանակցութիւններ կը վարէին Ռիպէնթրոփի հետ, ըսաւ զօրավարը :

ՖԻՆԼԱՆՏԱՅԻ համայնավարներուն պետը, Օրխորդ Քուսինէն խոստացէն կը քննադատէ աջակողմեան խմբակցութիւնները « որոնք դաւեր կը լարեն արեւմտեան պետութեանց հետ որպէսզի Ֆինլանտան եւս միանայ հակախորհրդային խմբակցութեան » :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ռուսական գօտիին իշխանութիւնները արգիլած են Ամերիկայի նախորդ արտաքին նախարար Ճէյմս Պըրնզի «Բաց խօսինք» գիրքին շրջաբերութիւնը իրենց սահմաններուն մէջ :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ վարչապետը, Կրոզա, որ Մոսկուա գացած էր ռուսեւռումէն դաշնագրին ստորագրութեան առթիւ, Պուքրէշ վերադարձին յայտարարեց թէ այդ դաշնագրին նպատակը խմբակցութիւն մը ստեղծել չէ: Գերմանիան երկու անգամ մեր երկիրը արշաւեց, չենք ուզեր որ երրորդ անգամ մը եւս մեր վրայ յարձակի, ըսաւ վարչապետը :

ԱՆՑԵԱԼ հինգշաբթի օր Վարշաւայի մէջ տեղի ունեցած է կաթոլիկ եկեղեցիի եպիսկոպոսներուն խորհրդաժողովը՝ Լեհաստանի Արքեպիսկոպոսին նախագահութեան տակ: Օրակարգի ինչպէս նաեւ կատարուած խորհրդակցութեանց մասին ճշգրիտ տեղեկութիւններ հրապարակուած չեն, բայց ենթադրողներ կան թէ եկեղեցիպետերը որոշած են դիմադրել մարքսիզմին ինչ ձեւով ալ ներկայանայ ան, բայց առայժմ որեւէ քայլ չառնել եւ սպասել լեհական կառավարութեան որոշումներուն՝ ի պատասխան այն յուշագրին որ ներկայացուցած է: Կարեւոր պաշտօնատար մը յայտնած է թէ կառավարութիւնը պիտի պահանջէ որ եկեղեցին չմիջամտէ քաղաքական գործերու :

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԸ կը հրատարակէ նոր հրամանագիր մը համաձայն որուն արտասահման ղրկուող ամէն կարգի յանձնարարեալ ծրար եւ պահարան, պէտք է նամակատան պաշտօնեային ներկայացնել ԲԱՑ որպէսզի այս վերջինը քննէ պարունակութիւնը: Եթէ ծրարը կամ պահարանը չեն պարունակեր այնպիսի առարկաներ որոնց արտածումը արգիլուած է, պաշտօնեան տիրոջը աչքին առջեւ պիտի գոցէ զանոնք :

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 Ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 Ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 Ֆր.:

Ֆրանսայի համար, մինչեւ Մարտ 1 բաժանորդագրուիլ ուզողը կը վճարէ հին պայմաններով (300 ֆրանք): Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris (13):

ՄԱՅԻՍ 2Ը ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Վասպուրականի 33րդ հերոսամարտի տարեդարձը, կիրակի 2 Մայիս 1948ին :

Կը խնդրուի կուսակցութիւններէն եւ քոյր միութիւններէն չխաչաձեւել :

ՍԷՎՐԱՆԷՆ ՃՇԴՈՒՄ ՄԸ — Պ. Եզեկիէլեան մէկ մէկ տարեկան «Հայաստան» կը նուիրէ ոչ թէ Աթալագեան եւ Կատայեան եղբայրներուն այլ Այնճարի «Յառաջ» վարժարանին :

ՓԱՐԻԶԻ Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը պատիւ ունի յայտարարելու յարգոյ հասարակութեան որ յառաջիկայ կիրակի 15 փետրուար, Ս. եկեղեցւոյս մէջ Հայրապետական պատուիրակ Արտաւազդ Արք. Սիւրմէեան քահանայ պիտի ձեռնադրէ Աւագ սարկաւագ Յակոբ Ծօրթունեան :

ԹՈՒԼՈՐԴ ՕԹԷԼ ՔՈՆԻԹՆԱՆԹԱԼ
ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ, կը նուագէ դաշնակի վրայ Տիկին Նաթալիա Այրամճեան. կը պարէ Օր. Ռէժինա Տէր - Յովհաննէսեան, ռուսական եւ եւրոպական պարեր, արեւելեան նուագ, Թառիսթ Գարեգինի եւ Պ. Օնանեանի կողմէ: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու Նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,
Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ : Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք :

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Պ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Ատամնաբոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաաթէթեան 1 rue du Petit Thouars, Պ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes :

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-58:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

«ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ»Ը

Շավիլի «Րաֆֆի» Երիտ. Երկսեռ Միութեան կողմէ, 15 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Կը բանախօսէ Պ. ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը՝ կամաւոր:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ղազարոս Պէքպէրեան, Իզմիտի Օվաճըքէն, հօրը անունն է Յակոբ, մօրը Վիգթորիա, եւ քրոջը Եւգինէ: Կը կարծուի թէ Ֆրանսա կը գտնուի: Կը խնդրուի իմացնել Յովսէփ Տէյիրմէնճեանի, 69 Քուր Լաֆայէթ, Լիոն:

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ Ֆրանսայի քաղաքներէն Բիժէ Սիւռ Արժանէս Վանի Քըղըլտաղ գիւղացի Տիգրանի աղջիկը Սիրվարդ Գէորգեան կը փնտռէ իր հօրեղբօր որդիները Ահարոն Սահակեան եւ Հայրիկ Վարդանեան, որոնք նախապէս Տիւրքիոյ կը գտնուէին: Տեղեկացնել Տիկին Գէորգեանի, Puget sur Argens (Var):

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՂԱՔԻ մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը Մարտ 7ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ եւ չխաչաձեւել :

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն կազմակերպած է ներկայացում մը խաղարկութեամբ «Շանթ» թատերախումբի, Փետրուար 29ին: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Ընկ. Նուարդ Աբոեան իր Ամերիկա մեկնումի առթիւ 1000 ֆրանք նուիրեց Պուլվար Օտտոյի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին:

Պ. Մինաս Խաչատուրեան 1000 ֆրանք նուիրեց իր աղջկան Օր. Սիրանոյշի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի, շնորհակալութիւններ եւ մխիթարութիւն իր ծնողքին:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ շրջակայից եկեղեցական վարչութիւնը, Կաթ. պատուիրակին հրահանգով որոշեց ներկայ յայտարարութեամբ հրաւիրել քահանայական թեկնածուներ, անոնցմէ երկուքը ներկայացնելու համար Արտաւազդ Սրբազանին ի ձեռնադրութիւն: Հետեւաբար ամէն անոնք որ կը փափաքին քահանայանալ Լիոնի եւ շրջակայից մէջ թող հաճին անձամբ կամ նամակով եւ յարակից վկայականներով դիմել վարչութեանս ատենապետին հետեւեալ հասցէով: Mr. A. Gulbenkian, 69 rue Louis Blanc à Lyon (Rhône):

Ընկերուհի ԱԶՆԻՒ ԽՕՋԵԱՆ
Ընկեր ՎԱՐԴԵՎԱՌ ԳԱՄՊԷՐԵԱՆ
Նշանուած

Մարսէյլ

ՑՈՒՑԱԿՆԵՐ

Վիէնի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ Մուրատ խումբի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ակումբին մէջ :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղի դասախօսութիւնը այսօր հինգշաբթի, Sociétes Savantesի մէջ: Նիւթ՝ «Հայ ժողովուրդը Յեղափոխութենէն առաջ եւ յետոյ»: Դասախօս Պ. ՎՇՏՈՒՆԻ: Հայերէնի դաս 8—9:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Անի դասախօսական ժողովը այս ուրբաթ : Դասախօս ընկեր ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ խումբերը սովորական հաւաքավայրերուն մէջ.

ԿԱՐՏԱՆ.— Կիրակի 15 Փետրուար :

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— «Աղբալեան» խումբ, Ուրբաթ, 20 Փետրուար :

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Ան'լո Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը շաբաթ օր, 14 Փետրուար ժամը 8.30ին, Կ. Խաչի Արմեան սրահը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն Օվէնայի բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Վալանսի Ահարոնեան ակումբը: 11 Ave. Gambetta, Valence :

Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ. ժողովը շաբաթ 14 Փետրուար երեկոյեան ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընտրութիւններ :

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վիճաբանական ժողովը 18 փետրուար, չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78bis rue Rabelais: Նիւթը՝ «Հայրենիքը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւն եւ համայնավարութիւնը»:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուան ժամը 8.30ին, սովորական վայրը: Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին, 14 rue Brossard: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կարեւոր օրակարգ :

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պոն տիւ Կլոպի մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Օհանջանեան ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, սովորական վայրը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳՈՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարելիցին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, պար: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայանայ ՊԱՇՏՕՆԸ ԽՈՒՄԲԱԿ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ :

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէն:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 13 Février 1948 Ուրբաթ 13 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5265-Նոր շրջան թիւ 874 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՁԳԵՑԷՔ, ԹՈՂ ՀԱՅՀՈՅԵՆ

Բարեմիտ ազգայիններ — չէզոք թէ կուսակցական — կը զարմանան որ աւելի յաճախ չենք պատասխաներ դիմացի խամաճիկներուն յարձակումներուն :

— Ամէն օր սեւնակ կը լեցնեն Դաշնակցութիւնը կամ այս ու այն Դաշնակցականը արատաւորելու համար, իսկ դուք անխռով նստած էք ու հազիւ թէ կը բարեհաճիք ձեր շրթունքները բանալ...

«Անխռով»ը բուն բառն է նկարագրելու համար մեր կեցուածքը հանդէպ այն զարշելի գրոցբրոցներուն՝ որոնք, ահաւասիկ, երեք տարիէ ի վեր, փողոց տարին կուսակցական պայքարը, եւ կը գործածեն բացատրութիւններ որոնց առջեւ պիտի կարմրէր ամէնէն վարնոց Թուրքը :

Ո՛չ տարրական քննութիւն մեր յիսնամեակի պատմութեան, ո՛չ բովանդակութիւն կատարուած խաչակրութեան մէջ, ո՛չ ալ ճաշակ, կամ առնուազն, սրամտութիւն այն գրական զարձուածքներուն մէջ որոնց նպատակն է մուր քսել Դաշնակցութեան — կամ կարգ մը Դաշնակցականներու — ճակատին :

Միեւնոյն ախլուլիան ամէն օր, ամէն տեղ, ամէն առթիւ՝ առանց նոր բան մը աւելցնելու տարիներով ծամծմուած առասպելներուն վրայ :

Միեւնոյն հինցած - մաշած ու նողկալի քարոզները, որպէսզի փ լոյս աշխարհ բերեն մեր — Հայ ժողովուրդին — «սխալ»ները, եւ նսեմացնեն Թուրքին ու բոլոր տեսակի բռնակալներու եւ ոճրագործներու դէմ կատարուած հերոսական մարտնչումը :

Ի՛նչ չքնաղ ճիւմէյոններ այս նորելուկ խաչակիրներու շարքերուն մէջ, ի՛նչ անզուգական հերոսներ...

Տակաւին քանի մը տարի առաջ Դաշնակցութեան փառքը երգող ու «Հանճարախայլ»ին վարչաձեւը քննադատող մարդիկ որ այսօր, նոյն ջերմեռանդութեամբ, կը տարփողեն համատիրական վարչութիւնը հայրենասիրութիւնը չփոթելով խուժանավարութեան հետ :

Մարդ կը փորձուի հարցնել թէ Խորհրդային կոչուած Հայաստանը 1941էն առաջ գոյութիւն ունէ՞ր թէ ոչ :

Կարաւանին մէջն են Դաշնակցութենէն վտարուած ամսեզուկ ու վատոգի ոչնչութիւններ որոնք գրկաբաց ընդունուած են դիմացի ճակատէն — Ֆրանսայի մէջ թէ այլուր — որովհետեւ սարկօրէն յանձն առած են հայհոյել մեր անձնական կազմակերպութեան դէմ՝ փոխան երեսուն արծաթի...

Գարշելի տեսարան որ Դաշնակցական եղած Խանասօրներէն, Ելլորցներէն ու Պանք Օթոմաններէն շատ վերջը, համբուրեցին մեր քղանցքները, հայհոյեցին Համայնավարութեան կամ Երեւանին դէմ, ու յանկարծ, օրուան ...երէն աղդուած, գոյն ու մորթ փոխեցին՝ յանո՛ւն Հայրենիքի...

Կարաւանին առջեւէն կը քալէ յաւակնոտ, ամբարտաւան ու պոռոտախօս վարժապետ մը որ, 20ական թուականներուն Դաշնակցութեան բոլորտիքը կը պարէր եւ մնայուն սեղանակիցն էր «բուրժուա»ներուն ի խնդիր անոնց փափկասուններուն :

Մարդ մը որ այսօր հայ եկեղեցիին սրբութիւնները կը փառաբանէ, իսկ երէկ վարդապետական սքեմը կոխակին, ոտքի տակ կ՚առնէր այդ սրբութիւնները :

Իր բարեկամին ու բարերարին երդիքը քանդող այս երբեմնի հոգեւորականը, քսանըհինգ տարի վերջ, փողոց ինկած է ազգին երդիքը պաշտպաններու համար Դաշնակցութեան դէմ : Եթէ իր «բազմահազար!» ընթերցողները չէին լսած իր ճառերն ու քարոզները մինչեւ 1923, կան մարդիկ որ շատ լաւ կը ճանչնան զինքը :

Մարդ մը որ անորակելի յանդգնութեամբ «Թշուառականներ» կը պոռայ մեր ամէնէն հայրենասէր կազմակերպութեան երեսին :

Մարդ մը, ջրոտած ուղեղով, որ կը սոտէ ամէն ի բուն — «Այդ շրջանին էր որ ես հաստատում համոզում գոյացրի՝ թէ Եւրոպայից յոյս չկայ ու կուսակցութիւնից հրաժարուեցի...

Ընկերներ եւ բարեկամներ, այս մարդո՞ց է որ մենք պիտի պատասխանենք աւելի յաճախ :

Երաժիշտ Արամ Խաչատրեան շնորհազուրկ?

Համաձայն Մոսկուայէն ստացուած վերջին տեղեկութեանց, Համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէն խստօրէն յանդիմանած է կարգ մը յայտնի երաժիշտներ ամբաստանելով զանոնք որ «իրենց գործերուն մէջ զօրաւոր կերպով շեշտուած է Եւրոպայի եւ Ամերիկայի արդիական քաղքենի երաժշտութեան ոգին» :

Ամբաստանեալներն են — Արամ Խաչատրեան, Տիմիթրի Շոսթաքովիչ, Սերժ Փրոքոֆիէֆ, Միասքովսքի, Մուրատելի, Շէպալին եւ Կաբրիէլ Փոփով որոնց «արդիական հեղինակութեանց մէջ կը տեսնուի քաղքենի մշակոյթին աւերը, երաժշտական արուեստին ուրացումը եւ անոր անել ճամբան» :

Կուսակցութեան կեդրոնը խորհրդային արուեստին նուիրուած յատպատերազմեան իր չորրորդ տեղեկագրին մէջ դիտել կուտայ նաեւ.«Մեր երաժիշտները հակաժողովրդավար հակումներ ցոյց կուտան իրենց երաժշտութեան մէջ, հակում մը որ անհամապատասխան է խորհրդային ժողովուրդներու գեղարուեստական ճաշակին : Այս կացութիւնը չի կրնար շարունակուիլ», կ՚աւելցնէ տեղեկագիրը : Մեր երաժշտանոցները, մասնաւորաբար Մոսկուայի երաժշտանոցը որուն նախագահն է Շէպալին, «վնասակար ազդեցութիւն կը գործեն մեր երիտասարդ երաժշտագէտներու դաստիարակութեան վրայ : Երաժշտական քննադատութեան ներկայ վիճակը անհանդուրժելի է, անոր գլուխը անցած են ռուսական իրապաշտ երաժշտութեան թշնամիները եւ ձեւապաշտ երաժշտութեան վարպետները» :

Խստօրէն քննադատուած է Մուրատելիի վերջին օփերան — «Մեծ բարեկամութիւնը» — որ «խառնաշփոթ երգեր ունի եւ երբեք չէ օգտագործած Խորհրդային Միութեան ժողովրդական մեղեդիները» :

ԱՆԶԱՏ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ՉԿԱԶՄՈՒԻ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՕՏԻԻՆ ՄԷՋ

Գերմանիոյ ռուսական գօտիին ընդհանուր հրամանատարը, մարաջախտ Սոքոլովսքի, չորեքշաբթի օր յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը երբեք նպատակ չունի գերմանական անկախ վարչութիւն մը ստեղծելու արեւելեան Գերմանիոյ մէջ :

Մարաջախտը հաւաստիքներ տուաւ թէ ռուսական իշխանութիւնները պիտի քաջալերեն անհատական ձեռնարկները, զրաւման ծախքերը պիտի կրճատուին եւ պիտի վերաքննուի զրաւուած գործարաններու խնդիրը :

Իբրեւ յաւելուած մարաջախտին յայտարարութեանց, Խորհրդ. բանակին պաշտօնական օրկանը «Թակլիչէ Ռունտշաու» կը գրէ որ հատուցումներու վերջնական գումարը պիտի ճշդուի :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ եւ բրիտանական կառավարութիւնները յառաջիկայ երեքշաբթի օր Փարիզի մէջ խորհրդաժողով մը պիտի գումարեն «անտեսական համերաշխ գործակցութիւն մը ստեղծելու համար երկու երկիրներու գաղթավայրերուն մէջ» :

Ո՛չ : Մենք անխռով կը դիտենք նոր օրերու այս խաչակրութիւնը որովհետեւ վստահ ենք մեր ուժերուն վրայ եւ գիտենք որ հայ ժողովուրդը իր ջախջախիչ մեծամասնութեամբ կանգնած է մեր թիկունքին :

Որովհետեւ մենք աշխատանք ունինք կատարելիք յանուն հայրենիքի գերագոյն շահերուն :

Եթէ երբեմն, չկամութեամբ, փրփուրով կը զբաղինք, թող այդքանը պատիւ համարին իրենց :

Մեզի դէմ բացուած անպարկեշտ ու անբարոյական պայքարին հարիւրապատիկն իսկ անզօր է Դաշնակցութիւնը տապալելու :

Ձգեցէք թող հայհոյեն որովհետեւ այդպէս է հրահանգուած իրենց ի վերուստ — Ստի՛ր, հայհոյէ՛, զրպարտէ՛, վարդապետ, ի՛նչ լաւ ես կատարում քո դերը, Երեւանը դուրպաւ քո գրչին :

Ժ.

5000նոցներու վճարումը վերսկսաւ

Կառավարութիւնը նոր հրամանագրով մը արտօնեց դրամատուներուն որ 15000 ֆրանք վճարեն բոլոր անոնց որոնք մինչեւ 14 հատ 5000 ֆրանքնոցներ վերադարձուցած էին իրենց :

Ահաւասիկ նոր կարգադրութեան տրամադրութիւնները. —

Ա.— Եթէ ձեր դրամատան կամ ուրիշ որեւէ պետական հաստատութեան վերադարձուցած էիք մինչեւ 70.000 ֆրանքի արժողութեամբ 5000նոցներ, այսօրուընէ սկսեալ կրնաք դիմել եւ ստանալ միայն երեք հատին փոխարժէքը — 15.000 ֆրանք :

Բ.— Անվճար մնացած տասնըմէկ 5000նոցներուն ընկալագիրներով կրնաք հիմա վճարել եկամտային տուրքի ձեր պարտքը զոր վճարած պիտի ըլլայիք Փետրուար 1ին :

Գ.— Եթէ ուզէք, կառավարութիւնը ձեզի պիտի վերադարձնէ նաեւ գումար մը, անվճար մնացածներէն, որ հաւասար պիտի ըլլայ իբրեւ տուրք ձեր վճարած գումարին : Այս տրամադրութենէն կրնան միայն օգտուիլ անոնք որ կանոնաւոր հաշիւ ունին պատկան իշխանութեան մօտ, այսինքն ամբողջութեամբ վճարած են պետութեան ունեցած իրենց պարտքը :

★ Վերոյիշեալ վճարումներն ալ կատարելէ ետք, կառավարութիւնը վճարած պիտի ըլլայ ետ վերադարձուած 5000նոցներու ընդհանուր համրանքին 55 առ հարիւրը, այսինքն դոհացուցած պիտի ըլլայ 4.890.000 հոգի : Իսկ անցեալ շաբթուան եւ ներկայ վճարումներով, դարձեալ շ.ջաբերութեան համուած պիտի ըլլայ 93 միլիառի արժողութեամբ թղթադրամ :

★ Համաձայն վերջին վիճակագրութեան, 5000նոցներ վերադարձուցած էին 8.774.351 անձեր ընդամէնը 58.007.799 կտոր 5000նոց : Ընդհանուր արժէք — 290,038,995,000 ֆրանք : Մօտաւորապէս հինգ միլիառ ֆրանք արժողութեամբ 5000նոցներ վերադարձուած չեն :

Նոր վարկեր Թուրքիոյ եւ Յունաստանի

Ուաշինկթընէն կը տեղեկացնեն թէ արտաքին նախարար, Մարշըլ, Ներկայիս կը քննէ նոր ծրագիր մը որ կ՚առաջարկէ յաւելուածական օժանդակութիւն մը եւս ընել Թուրքիոյ եւ Յունաստանի :

Նախարարը մանրամասնութիւններ չէ հաղորդած երբ իրեն հարցուած է թէ «ճի՞շդ է որ 125 միլիոն տոլար պիտի յատկացնենք Թուրքիոյ օդային ուժին» : Բացատրած է միայն որ կառավարութիւնը վերջնական որոշում մը տալէ առաջ, նկատի պիտի առնէ Աթէնքի եւ Անգարայի ամերիկեան առաքելութեանց տեղեկագիրները :

★ Նախարարը այս առթիւ յայտնեց թէ սխալ է այն լուրը թէ Ամերիկա պիտի մերժէ Սպանիոյ ալ՝ ամերիկեան օժանդակութիւն ստացող եւրոպական 16 երկիրներու շարքին մէջ առնելու առաջարկը :

Կացութիւնը Յունաստանի մէջ

Աթէնքի Ամերիկեան զինուորական առաքելութիւնը գրաքննութեան պիտի ենթարկէ ռազմաճակատէն հաղորդուած լուրերը : Դիտել կը տրուի թէ այս որոշումը մեծապէս պիտի դժուարացնէ մայրաքաղաքէն հեռու գտնուող օտար թղթակիցներու աշխատանքները եւ հակառակ է այն կարգադրութեան որուն համաձայն լրիւ տեղեկութիւններ պիտի հաղորդուէին օտար մամուլին ամերիկեան առաքելութեան գործունէութեան մասին :

Վերոյիշեալ որոշումը կը տրամադրէ որ բոլոր թղթակիցները այսուհետեւ պարտաւոր են Աթէնքի Տեղեկատու Դիւանին դիմել որեւէ լուր ստանալու համար :

★ Ապստամբները կը շարունակեն յարձակումներ կատարել Սելանիկի շրջակաները եւ կողոպտել գիւղերը : Սելանիկի երկուշաբթի օրուան ռմբակոծութենէն, սպաննուած են վեց հոգի եւ վիրաւորուած են 11 անձեր :

ՊՈԼՍԷՆ կը տեղեկացնեն թէ Մալաթիա — Ֆէվզիփաշա երկաթուղագծին վրայ փապուղի մը փլած է : Մեռած են 7 հոգի եւ վնասուած են չորս վակոններ :

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ նաւաբաժին մը Միջերկրականի մէջ արգելքի տակ առած է Եէրուշալէմ Հաքէֆուրա շոգենաւը որ առանց նախապէս արտօնութիւն ստացած ըլլալու, ապօրինի կերպով Պաղեստին կը փոխադրէր 679 Հրեայ ներգաղթողներ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ՀՈՂԵՐԸ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՅ

ՀԱԼԷՊ, 3 Փետրուար — 31 Յունուարի Շաբաթ գիշեր, Ամերիկեան Աղջկանց Բարձր. վարժարանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան կողմէ կազմակերպուած դասախօսութիւնը, «Մեր հողերը մշակոյթի ճակատին վրայ» :

Կը նախագահէր Եդ. Տամատեան, որ կատարեց բացումը, պարզելով «Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան» նպատակները եւ ընդգծելով կենսական նշանակութիւնը այդ Միութեան, Հայկական Արտասահմանի արդի պայմաններուն մէջ, երբ հայրենիքի հետ գործակցութեան մեր բովանդակ կամքին հակառակ, դժբախտաբար կռնակ կը դարձնեն մեզի յարատեւօրէն: Այն պայմանները, որոնց մէջ հարկադրուած են ստեղծագործել այսօր հայրենիքի մեր եղբայրները, տխուր խորհիլ կուտան մեզի Հայաստանի գրականութեան եւ արուեստներու անկաշկանդ զարգացման մասին: Հայրենիքի գրականութիւնը՝ հրամանագիրներով (տեկրէտներով) մշակուող գրականութիւն մըն է այսօր, եւ հայ լեզուն՝ ենթարկուած է յօշոտումի, այլասերումի եւ, տակաւ, անճանաչելի դառնալու ճակատագրին :

Երկրորդ բանախօսն էր Ա. Ծառուկեան, որ պարզեց Գրական Համագումարին նշանակութիւնը եւ այն առաջադրութիւնները՝ որոնց լծուած են Սուրիոյ եւ Լիբանանի գրողները, Հայկական Արտասահմանի մէջ մեր գրականութիւնը պահելու համար յարաճուն վերելքի եւ զարգացման ճանապարհին վրայ: Համագումարը առիթ մը պիտի ըլլայ, որպէսզի վաստակաւոր եւ մեծատաղանդ մեր գործերը հաղորդուին Սուրիոյ եւ Լիբանանի հոծ հայութեան հաւաքական կեանքի բոլոր երեսներուն, վերանորոգումին, նոր խանդ ու կորով տալով՝ շարունակելու համար իրենց սրբազան գործը, մշակոյթի բոլոր մարզերուն մէջ: Հայաստանի կողմէ իրենց հանդէպ ցոյց տրուած խորականութիւնն ու անտեսման ոգին՝ հոգեկան կքում եւ հիասթափութիւն պատճառած են. եւ անհրաժեշտ է՝ որ հայ գրողը ունենայ անխախտ հաւատքն ու համոզումը ճանչցուած, սիրուած եւ յարգուած ըլլալու: Իսկ ինչ որ իր բնական իրաւունքն է, պէտք ունի պարբերաբար հաւաքուելու, գրաղելու հայ մշակոյթի եւ գրականութեան հիմնական բոլոր խնդիրներով, — գրականութիւն, լեզու, կրթական գործ, պատմութիւն, եւն. եւն.: Մշակութային անսահման հող կայ այսօր գաղութներու մէջ, եւ առեն է՝ որ հայ գրողը եւ մտաւորականը լծուին նոր սերունդներու փրկութեան գործին, մէկ կողմէ ձուլման երախէն փրկուելու, եւ միւս կողմէ հաղորդ մնալու համար անցեալ թէ ներկայ վաստակի արժէքին եւ տարողութեան :

Բուն ծափերու մէջ բեմ բարձրացաւ, ապա, օրուան գլխաւոր բանախօսը, Ընկեր Շաւարշ Միսաքեան, որ մօտ ժամ մը խօսեցաւ մեր հողերուն շուրջ՝ Մշակոյթի ճակատին վրայ:

Կ'ուտանք գլխաւոր գիծերը իր դասախօսութեան.—

... «Այդ ծափերը վերապահեցէք անոնց, որոնք տեսան հայաջինջ սարսափները. չմեռան. անոնց՝ որոնք անցան Թրքական դժոխքի ճամբաներէն, աքսորի անապատներէն, ու չմեռան :

Մօտաւորապէս ամիսէ մը ի վեր կը գտնուիմ Սուրիոյ եւ Լիբանանի այս երկու հոծ գաղութներուն մէջ, եւ պարտք կը համարիմ բարձրաղաղակ յայտարարելու, որ հոս աւելին գտայ՝ քան այն զոր կ'երեւակայէի գտնել:— Թող դալար մընան ձեր ձեռքերը :

Թերեւս ոչ մէկ բանաստեղծ այնքան լաւ չէ կրցած ներկայացնել հայ ժողովուրդի մտաւորական ձգտումները քան սքանչելի Սայաթ Նովան. «Գիր սիրէ, ղալամ սիրէ, տաֆդար սիրէ...»: Այս ճիգն է որ կ'արտայայտուէր ու կը փորձուէր նոյնիսկ այն օրերուն, երբ ամբողջ բազմութիւններ դէպի սպանդանոց կ'առաջնորդուէին: Աքսորի կարաւանները երբ կը հասնէին Գոնիա՝ Բիթանիոյ եւ Թրակիոյ «բախտաւոր» շրջաններէն, երբ 20.000 հոգի խռնուած էին վրաններու տակ եւ շուները դիակներ կը լափէին մերկ ու թշուառ մեր բազմութիւններուն մէջ, այդ վայրկեաններուն իսկ անպակաս եղան հայ մամիկներ ու մայրեր, որոնք այբուբենը կը սորվեցնէին իրենց թոռնիկներուն ու զաւակներուն: Մեր բովանդակ պատմութիւնը եւ ժամանակակից կեանքը կը հանդիսանան անհերքելի վկայութիւնները այն փաստին, թէ մենք գիտենք արհամարհել մահը եւ ամէն կարգի բռնութիւնները հաւասարապէս: 25 տարիէ ի վեր, նոյն կամքն է, նոյն անսահման հաւատքն է, նոյն երկունքն է որ կը վարէ մեր կեանքը՝ գաղթականութեան այս ճամբաներուն վրայ: Եւ մասնաւորապէս այստեղ, — պէտք է շեշտել այս պարագան: Սուրիա, Լիբանան, Եգիպտոս,— մէկ խօսքով՝ Միջնաւոր Արեւելքը, մենք կը նկատենք երբեմնի Պոլիսը, որ կը հանդիսանար արեւմտեան մշակոյթի կեդրոնը, եւ ինչ որ կը կատարուի այսօր, այստեղ, կը նկատենք շարունակութիւնը այդ վաստակին, — շատ աւելի նպաստաւոր պայմաններու մէջ՝ քան Պոլիս: Ունինք երիտասարդութիւն մը, որ կոչուած է փրկարար դեր կատարելու մտաւորական թէ ոգեկան այն պայքարին մէջ, զոր մենք կը կոչենք ինքնապաշտպանութիւն :

... Ի՞նչ է մեր ուզածը:— Ինքնաճանաչում, ինքնորոշում, ինքնապաշտպանութիւն: Եւ ինչո՞ւ կը գտնուին մարդիկ, որ չեն հասկնար մեր լեզուն: Վայ այն օրուան, երբ երիտասարդն ալ պիտի չհասկնայ երիտասարդի լեզուն: Այն սերունդը, որ նոր կը կոչուի, եւ յաճախ իրաւամբ կը քննադատէ տարէցները, ինչո՞ւ կ'իւրացնէ հիներու բացասական գիծերը եւ լեզուն:

Այն պայմաններուն մէջ, ուր կ'ապրին այսօր Հայրենիք եւ հայկական արտասահման, մեր մտաւորականութեան մօտ կը հաստատենք երկու հասկացողութիւն:— Կայ հայրենիք մը, բոլոր ստորոգելիներով, որ կրնայ վարել մեր մտաւորական եւ ոգեկան կեանքը. պէտք է հպատակիլ ու հետեւիլ անոր: Եւ երկրորդ հասկացողութիւն մը, որ կ'ըմբոստանայ այս գաղափարին դէմ, եւ կ'ըսէ. Դժբախտաբար այդ հայրենիքը տակաւին քաղաքական եւ գաղափարական տեսակէտով ի վիճակի չէ, չի կրնար ազատ ու անկաշկանդ կերպով արտայայտել իր միտքը, զգացումները, ձգտումներն ու արժէքները .

Մենք երբեք չենք անարգեր այն երկունքը, որ կը կատարուի այսօր Արարատի ստորոտը: Ընդհակառակն, շատ աւելի կը սիրենք զայն, շատ աւելի կը գուրգուրանք հայրենաբնակ մեր եղբայրներու մտաւորական ճիգերուն եւ վաստակին վրայ քան անոնք, որ աստուընէ մինչեւ իրիկուն հայրենասիրութիւն կը հոլովեն: Բայց չենք ալ հանդուրժեր, որ մեզ բայաներ, հետեւակներ նկատեն: Մենք ունինք վաստակ մը, դարերու քրտինքը, անփոխարինելի ժառանգութիւն մը եւ կ'ուզենք անվթար պահել, արդիացնել, ճոխացնել, փոխանցելով սերունդէ սերունդ :

Հազարամեայ վաստակ մը կայ այսօր մեր ձեռքը: Կանգնէ չէ, պէշապլըներէ. փոխանցուած մեզի՝ գրով թէ խօսքով: Սերունդէ սերունդ: Աւընդհատ զարգանալով, ճոխանալով: Այդ վաստակը ոտնակոխել կը նշանակէ հարուած մը տալ մեր ժողովուրդի դարերու իրաւունքին, անարգել անոր մտաւորական եւ բարոյական արժէքները :

Զենք հաւ դուրժեր, որ ուրացումի եւ առերեսութեան թոյնը սրսկուի մեր հազարամեայ մշակոյթի արժէքներուն եւ անուններուն վրայ, եւ հայ լեզուն ենթարկուի այլասերիչ, գունատիչ պատուաստումներու: Նոր չէ որ կ'ըմբոստանանք առեւ լեզուական բարբարոսութեան դէմ: Մենք մեր համոզումները պարզած ենք մենք մեր այն ընկերներուն, որոնք խաթարիչ նոյն ճիգերը կը փորձէին ասկէ 30—40 տարի առաջ, շատ աւելի տանելի համեմատութիւններով: Անսպառ գանձարան մըն է հայ լեզուն, անհուն կարելիութիւններով, անպարփակ հորիզոններով: Ոչինչով ետ կը մնանք աշխարհի ամենահարուստ լեզուներէն: Ինչո՞ւ մէկդի նետել ոսկեղինիկը, ինչո՞ւ արհամարհել մեր սեփական վաստակը, եւ ողողել որպէս թէ «նոր հարստութիւն»ներ, որոնք թաթարաբանութիւններու բանջարանոցի մը կը վերածեն մեր լեզուն :

Ահա այստեղ է որ կը բացուի անդունդը, խրամատը մեր եւ հայրենիքի մեր եղբայրներուն միջեւ, որոնք ենթարկուած են հրամանագիրներով ղեկավարուող ստեղծագործական պայմաններու: Եթէ տրուած է որ շարունակեն ստորադասել մեզ, մենք կ'ըսենք.— Պիտի շարունակենք պայքարիլ, պիտի երթանք մինչեւ ծայրը: Եւ, ի վերջոյ, մենք չէ որ պիտի զղջանք :

Մենքի եւ դուքի խնդիր չենք յուզեր: Զենք յուզեր բնաւ: Զենք ուզեր յուզել: Մեր երազն է, ու կը մնայ, միացնել երկու վաստակները, այն համոզումով որ անոնք իրար կը լրացնեն, կը կազմեն մէկ ամբողջութիւն: Դժբախտաբար, սակայն, իրենք են որ կը փորձեն ստեղծել անջատողական շարժում մը՝ իրենց գերակայութիւնը մեզի պարտադրելու յստակ առաջադրութեամբ: Ինչո՞ւ: Ի՞նչ իրաւունքով, երբ դարերու վաստակի մը տէրն ենք մենք: Այդ վաստակը ուրանալ՝ համազօր պիտի ըլլար ստոյգ կորուստի :

Կ'առարկեն թէ գաղութներու մէջ գրական ամէն շարժում դատապարտուած է տժգունելու, դրական ամէն վաստակ՝ կորսուելու: Մեր բովանդակ պատմութեան մէջ, չէ արձանագրուած այսքան մեծ նահանջականութիւն: Ինչո՞ւ այսկանխակալ, ի յառաջագունէ նահանջողական կարծիքը: Անշուշտ ունինք գաղութներ, որոնք դատապարտուած են կորսուելու: Գաղթականութենէն ի վեր երեք սերունդ անցեր են, եւ այսօր Մ. Նահանգներու եւ Ֆրանսայի մէջ խախուտ է ենթահողը մեր ոտքերուն տակ: Պատճա՞ռ մը՝ այս ճշմարտութիւնը, որպէսզի ահազանգ տանք երկրէ երկիր, եւ խորտակենք յարատեւութեան կամքը մեր բազմութիւններուն, որոնց յաջողութեան գաղտնիքը նոյն այդ յարատեւութեան ոգիին մէջն էր, նոյն այդ անսասան հաւատքին մէջ: Պէտք է տոկալ, պէտք է ամուր կառչիլ մեր դարաւոր ժառանգութեան, զայն փոխադրելու համար հայրենիք, եւ ոչ թէ թողուլ զայն կիսկատար, կորուստի ճամբաներուն վրայ: Մենք կը հաւատանք, թէ յաւիտենական չեն վարչակարգերն ու քաղաքական արդի պայմանները: Պիտի գայ օրը՝ հայրենի մեր երկնքին վրայ կամարակապ եւ ծիածանուած տեսնելու հայրենիքի եւ գաղութներու վաստակը :

... Գաղթահայ գրական համագումարը կոչուած է դառնալու, ամէն բանէ վեր, համախմբումի նոր առիթ մը: Անոնք որ տարակոյսի կ'ենթարկեն այդ համագումարը, կամ ուղղակի ճակատ կը յարդարեն անոր դէմ, ուղղակի չարիք է որ կը գործեն մեր գրականութեան: Պէտք է կասի այս մոլեռանդութիւնը, պէտք է վերջ գտնէ կամաւոր այս կուրութիւնը, պէտք է փշրուի ժայռացած ու կանխակալ այս ատելութիւնը: Մեր գրական սերունդը կը նմանի պատմութեան յաղթանդամ Տորք Անգեղին, որ իր եղունգներով զարդանկարներ կը գծէր ժայռերու վրայ :

Հարց կուտան, օր մը, Սիամանթոյի, որ իր «Հայորդիներ»ը լեցուցած սայլակի մը մէջ, կ'անցնէր Փարիզի փողոցներէն .

— Ի՞նչ է այս, Ատոմ :

Բանաստեղծը կը պատասխանէ .

— Ես երիվարն եմ իմ գաղափարներուս :

Պիտի ըլլանք մենք ալ երիվարները մեր գաղափարներուն: Եւ պիտի ուզենք, եւ պիտի ջանանք վերանորոգիչը դառնալ բոլոր այն մեծ գաղափարներուն, որոնք եղան մեզ կանխող սերունդներունը :

Պիտի չկասինք, պիտի չդեդեւինք մեր պարտականութեան եւ պարտաւորութեանց ճանապարհին վրայ, ուրկէ ալ որ գան խոչընդոտները եւ ինչ շեշտով որ ալ գան. մենք կը հաւատանք մեր երազին, մեր գաղափարական ձգտումներուն, մեր արիւնին: Մինչեւ որ փարատի մշուշը ալեփառ Արարատի գագաթին վրայ, եւ արուի մեզի զայն ամբողջութեամբ փրկելու բախտը, — իրաւունքը :

Գիտական անկիւն

ՄԱՐԴԻԿ ՑԱՐԱՏԵՒՕՐԷՆ կը կրեն արեգակնային, մագնիսական եւ մառեղային ալիքներուն ազդեցութիւնը, որոնք հեռաւոր անջրպետներէն դէպի երկիր կուգան եւ մեր վրայ կը ներգործեն այլազան ազդեցութիւններ :

Անգլիացի քիմիաբան - բնագէտ Ուիլեըմ Քրուքս (1822—1919) իր ժամանակին ուսումնասիրելով նուազական ելեկտրաբեր ճառագայթներուն (rayons cothodiques) յատկութիւնները, կ'ըսէր թէ անոնք կը ներգործեն ջերմական, լուսեղէն եւ մեքենական ազդեցութիւններ, եւ թէ խուրձ մը այդ ճառագայթներէն կը խոտորին իրենց ճամբէն երբ կրեն մագնիսական հոսանքի մը ազդեցութիւնը :

Քրուքս այդ ճառագայթները իբր չորրորդ վիճակ կ'աւելցնէր իւթին նիւթ վիճակներուն վրայ, այսինքն կարծր, հեղուկ եւ կազային: Սակայն Անգլիացի գիտնականը երբեք միտքէն չէր անցըներ թէ հիւլէական դրութիւնը այնքան հրաշալի զարգացում մը պիտի ունենար բաղդատաբար կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ, եւ թէ մառեղային ճառագայթումները պիտի օժտուէին 10 միլիառ «էլեկթրոն — վոլթ»ի ուժով, ինչ որ իրենց կը թոյլատրէ թափանցելու երեք մեթրէն աւելի թանձրութիւն ունեցող կապարի կտոր մը :

Ֆրանսացի ծանօթ «ռատիէսթէզիստ» Սթանիսլաս Պիյնանտի կարծիքով, բոլոր կենդանի լակները կը կրեն կայուն, ուժական եւ կենդանական զօրութեամբ օժտուած ալիքներուն ազդեցութիւնը: Կեանքի զարգացումը բնականոն է երբ այդ ալիքները հաւասարակշիռ վիճակի մը մէջ կը գտնուին: Անոնցմէ մէկին կամ միւսին բացակայութիւնը յառաջ կը բերէ աճումի դադարում կամ հիւանդութիւն :

Բնականոն հաւասարակշռութիւնը կը վերահաստատուի այն ատեն՝ երբ ալիքներուն այդ պակասը լրացուի շրջապատի միջոցին մէջ :

Ս. Պիյնանտ խիստ կարեւոր արդիւնքներ ձեռք բերած է բուսական աշխարհին մէջ իր ալիքներու ընդունարան գործիքով, կիրարկելով «պործօն» կոչուած տեսակ մը ջուր:

★ ՎԵՐՋԵՐՍ ԲԱՐԵՑՈՒՍՏՈՑ ՀՐՈՒԱՆԴԱՆԷՆ (Հար. Ափրիկէ) պարզ աչքով տեսնուած է երկու գլուխով եւ հինգ պոչով փայլուն աստղ մը, որ մեծ նմանութիւն ունէր Հալլէի գիսաւոր աստղին հետ, որ ասկէ տասնեակ տարիներ առաջ Պոլսոյ մէջ առիթ ունեցանք տեսնելու եւ որու մասին կարգ մը գիտնականներ ժամանակին խիստ անհրապաստ գուշակութիւններ ըրին, կարծելով որ անոր պոչը իր գնացքին մէջ պիտի հանդիպէր մեր երկրագունդին եւ յառաջ պիտի բերէր մեծ յեղա.

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ինչպէս ամէն տարի այս տարի ալ Կապոյտ Խաչի Պուլվառ Օտտոյի մասնաճիւղը մեծ յաջողութեամբ տօնեց Մանուկներու Օրը Փետրուարի 1ին:

Հանդէսին բացումը կատարուեցաւ աշակերտներու եւ արենուշներու խմբերգով՝ «Հայ Ասպիէ եղբարք»: Տիկին Սուքիասեան հակիրճ բառերով բացատրեց Կապոյտ Խաչի կատարած դերը մեր կեանքին մէջ եւ կոչ ըրաւ ներկայ չափահասներուն որ իրենք ալ իրենց կարելին ընեն կազմակերպութեան աշխատանքներուն օժանդակելու համար: «Ահաւասիկ 150 հայորդիներ այս սրահին մէջ եկած են հայերէն երգելու եւ հայերէն արտասանելու համար: Դուք ալ ձեր տուներուն մէջ շարունակեցէք այս աշխատանքը եւ հայերէն սորվեցուցէք ձեր երախաներուն» ըսաւ Տիկին Սուքիասեան:

Մանուկները երգեցին, արտասանեցին եւ յետոյ ներկայացուցին փոքրիկ զաւեշտ մը որուն մէջ բաժին ունեցին Թագուհի Մատթէոսեան, Իսկուհի Նազարէթեան, Շուշանիկ Մելիքեան, Ալիս Տամիրեան, Հեղինէ Տօնիկեան, Ալիս Գէորգեան, Կարապետ Կոնոյեան, Վազգէն Մարտիրոսեան եւ ուրիշներ:

Խօսք առաւ նաեւ Տիկին Քիպրիթճեան որ գնահատական բառերով ի վեր հանեց Կապոյտ Խաչի աշխատանքները:

Այս առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած մասնաճիւղիս — Թաղական խորհրդ. 1000 ֆրանք, Արփնէր՝ 500 ֆր., Քուզեան հազար ֆր., Տիկին Մարի Թէճիրեան 500: Հետզհետէ մասնակցեցան բոլոր ներկաները եւ ընդհ. գումարը եղաւ 7000 ֆրանք:— Թղթակից

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՍԷՆ ԺԷՐՈՄԻ ՄԷՋ

Քանի մը տարիէ ի վեր Դաշնակցութեան Նոր Սերունդ միութիւններ կազմուած են Մարսէյլի արուարձաններուն մէջ, եւ ունեցած են բեղուն գործունէութիւն, համաձայն Փարիզի մէջ կայացած իրենց առաջին համագումարի տուած տրոշման: Ամէն տեղ գիշերային դասընթացքներ, ուսնինք ազգ. պատմութիւն, աշխարհագրութիւն, գիր, գրականութեանն մասին, ինչպէս նաեւ երգ, հայկական պար եւայլն:

Երկու տարիէ ի վեր Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան անդամները ամէն օր ներկայ են Նոր Սերունդի հաւաքոյթներուն եւ ընկերական վերին աստիճա ի բծախնդրութեամբ կը հսկեն, կը ղեկավարեն եւ կը հետեւին անոնց բոլոր անցուդարձերուն:

Նոր Սերունդի ոեւէ ժողովատեղիէն ներս, դուք հիացումով պիտի տեսնէք այն աշխատանքը՝ որ ծանրաբեռնուած է ղեկավար մարմիններու ուսերուն: Նոր Սերնդականներէն ոեւէ մէկը այն չէ, այլեւս ինչ էր առկէ քանի մը տարիներ առաջ: Բոլոր հաւաքոյթներու մէջ Հայոց ոսկեղէնիկ լեզուն կ՚ըթոթռայ անոնց բերնին մէջ, բոլորին սրտերը կ՚ուռին հպարտութեամբ, ազգային զգացումներով տոգորուած, կը զգան եւ կ՚ըմբռնեն այն ջոր իրողութիւնը թէ մնացորդն են այն չարքաշ տառապակոծ մեծ ժողովուրդին, որու հանդէպ դեռ շատ պարտականութիւններ ունին կատարելիք. մէկ խօսքով Դաշնակցութեան Նոր Սերունդը Ֆրանսայի մէջ պիտի գիտնայ արժեցնել իր վրայ ծանրացած պարտականութիւնները:

Մարսէյլի շրջանին մէջ ամենավերջինն է կազմուած, Սէն Ժէռոմի Նոր Սերունդը: Կորիզը շատոնց է որ կար, կը մնար անոր ձեւ ու մարմին տալը, եւ Սէն Ժէռոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէն եւս Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան հետ համախորհուրդ հանդիսաւոր կերպով հրապարակ հանեց Նոր Սերունդը կրկնակ ժողովներէ վերջ, իր հաւատամքի, փառքի ու պարծանքի երդման արարողութիւնը կատարելով, երկիւղածութեամբ: Նորակազմ Սէն Ժէռոմի Նոր սերունդ մարմինը կոչուեցաւ մեր մեծ ընկերոջ Նիկոլ Աղբալեանի անունով:

★ Նոր սերնդական ընկերուհի Օր. Ազնիւ Խոզեանի եւ ընկեր Վարդեվառ Գամպէրեանի նշանախօսութեան առիթով փոխան ծաղկեփունջի Րուէքրներ եղան Նոր Սերունդի հետեւեալ ընկերներէն.— Եղբարք Գամպէրեան 1000 ֆրանք, Կ. Խոզեան 500, Եղբարք Պետրոսեան 500, Ս. Յարութիւնեան 500, Յովհ. Տէրտէրեան 500, Ս. Աւետեան 500, Յ. Դաւիթեան 500, Յ. Էսկիճեան 500, Մ. Ղարիպեան 500, Յովհ. Սիմոնեան 200, Գ. Կորտեան 200, ոմն հարիւր: Նաեւ ընկեր Գրիգոր Խոզեանի նշանախօսութեան եւ հարսանիքի առիթով հանգանակուեցաւ 7500 ֆրանք, որուն 6000 ֆրանքը Դաշնակցութեան ֆոնտին, իսկ մնացեալը Նոր Սերունդին:

Ողջոյն Նորակազմ Սէն Ժէռոմի Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդին:

Թարխերդցի

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Կիրակի 8 Փետրուար, Վալանսի Հայ Մարզականը (U. S. A.) դնդախաղի մեծ յաղթանակ մը տարաւ իր դաշտին վրայ: Ռոմանի F. C.ի դէմ 1er Serie ախոյեանական Match Retourի 16րդ մրցումն էր: Մեր տղաքը շահեցան 13 կէտ, այցելող խումբը 0:

Համաձայն աւանդական սովորութեան շամփանեայով պատուեցինք այցելող խումբը:

Նշանակէտ ընողները հետեւեալներն էին: Սիւփրիգ 3, Անթուան Գազանճեան 3, Յակոբ Գազանճեան 1, Զորդոթեան 3, Աւագ 1, Ոսկի 1, Փիէռ 1: Շնորհաւորելի էին բոլորը:

Ouverutre de Rideau ըրին մեր անմահ կրտսերները: Ախոյեանական Ռոտիայ Փեաժի դէմ: Ներգաղթողներուն պատճառաւ բաւական տկարացած էր մեր cadetներուն խումբը եւ մէկ երկու պարտութիւն կրած էին, հակառակ 2 տարուան Drôme - Ardèche ախոյեանական տիտղոսին: Սակայն վերակազմուած է այժմ եւ 8 փետրուար Match Retourին 9րդ էր, հոս ալ մերոնք շահեցան 3—0:

Միջին գծին մէջ շնորհաւորելի էին Ալպէռ Սարոյեան, վերջապահ Թէպոյեան, Քէմէճեան, ձախ ծայր Կիրակոսեան, եւն.:

Անցեալ շաբաթ ալ մեր պահեստին յաղթեց, Bourge St. Andriolին 2—0: Իսկ մեր առաջինը յաղթեց Venisieuxի Promotion խումբին 1—0:

Այսպէս կը խորհինք թէ շնորհիւ մեր խմբապետ Երեւանեանի բարի եւ դաստիարակիչ աշխատանքներուն, Ֆինալի մրցումներն ալ պիտի վերջանան մեր յաղթութեամբը:— Թղթակից

չրջումներ, ինչ որ բարեբախտաբար չիրականացաւ:

Գիսաստղերը կազմուած են խիստ անօսր նիւթերէ, իրենց փայլը մասամբ կը պարտին արեւի ճառագայթներուն ցոլացումին: Միւս կողմէ, պատկերադէտ զննումին շնորհիւ կարելի է անոնց մէջ նշմարել կազային ջրածնածխածնի ներկայութիւնը, զոր հնարաւոր է լոյսի վերածել ջերմութեամբ կամ ելեկտրական կայծով:

Գիսաւոր աստղերը արեգակնային դրութեան մէջ չեն ներկայացներ մոլորակներուն ներդաշնակութիւնը: Անոնց գծած շառաւիղները անկանոն են եւ շրջագործիկ հոլովումներուն ուղղութիւնը փոփոխական է: Կարգ մը գիսաստղերու երեւումը պարբերական է, ինչպէս՝ Էնքէ, Պոօրզըն, Հալլէյ եւն.: Անոնց գծած շաւիղը խիստ աղակեղրոն ուղղութիւն մը ունենալով արեւէն մօտէն կ՚անցնին, ինչ որ պատճառ կը հանդիսանայ երբեմն անոնց այլազան երեւոյթներուն եւ գամաւորումին:

Գիսաւոր աստղերը երբեմն շատ մը պոչեր կ՚ունենան, ինչպէս՝ Պիէլա (1882), Պրուքս (1889), Հալլէյ կը բաժնուին բազմաթիւ կորիզներու եւ երբեմն անհունապէս փոքր զանգուածներու, որոնք աստղաքէտներու կարծիքով հաւանաբար կը կազմեն Թռչող աստղերուն կամ ասուպներուն ծագումը:

★ ՆԷՎԱՏԱ ՆԱՀԱՆԳԻՆ ՋԸՐՋԻԼ կոմսութեան մէջ, աշխարհագրական չնաշխարհիկ երեւոյթ մը գոյութիւն ունի: Հոն հսկայ լեռ մը կայ, որ աւազի չեղջակոյտէ մը կազմուած է եւ յարատեւ շարժման մէջ է վիթխարի սառնակոյտի մը պէս, որ ձորերու ու նեղ կիրճերու վրայէն հանդարտօրէն սահելով, կը սողոսկի անդադար: Աւազի հատիկները իրարու հետ շփուելով, յաճախ կը բերեն երաժշտական խուլ աղմուկ մը, որ եգիպտական Սփինքսներու ձայնը կը յիշեցնէ: Եգիպտական առասպելներու մէջ յիշուած քարէ արձաններուն երգերը, որոնք առաւօտները արշալոյսին կը լսուէին, ծնունդ առած են նմանօրինակ երեւոյթէ մը:

Զըրչիլի շարժուն լեռը ուրիշ հետաքրքրաշարժ կողմ մըն ալ ունի: Իր կողերը կազմուած են վերադիր աւազի համաչափ խաւերէ, եւ գագաթը փոխանակ սեպաձեւ վերջանալու, ընդհակառակը խոռոչային մեծ ծակ մը ունի, ուր հակառակ ուղղութեան փչող հովերը անդադար վեր ի վայր կը շրջեն աւազի հատիկները: Ան որ կը յաջողի այդ աւազէ լեռը մագլցելով խառնարանը հասնիլ, իր անձը վտանգելու փորձութեան կըմատնէ, որովհետեւ անհաստատ աւազը տեղի կուտայ իր քայլերուն, եւ որչափ դուրս ելլելու ճիգեր ընէ, այնչափ աւելի աւազին մէջ կը մխրճուի, անգամ մըն ալ անկէ դուրս չելլելու պայմանաւ:

Հնդիկներու կողմէ կը յիշատակուին այս եղանակով կորսուած մարդոց բազմաթիւ օրինակներ:

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼԵՌ ԵՒ ՀՈՎԻՏ

(ՍՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Դուրսը՝ խաւարում, տունը տուներին, չուքը չուքին կոկորդն էր սեղմած: Հարաւէն, ածխաբարձ ամպերու կարաւաններ զիրար կը կոխկռտէին խուճապահար: Թշնամի չկար, բայց ամէնն իրարու թշնամանած, իրարու երեսին կը փչէին մուխ ու ծուխ, մոլեգին կատաղութեամբ: Կապոյտը սարսափահար հալածուեր էր հորիզոնէ հորիզոն, ձէտէլ էն Նուրի աստուածները բարկացեր, կատղեր էին անպատճառ:

Էսա, քարայրի սեմին դամուած էր կապարէ ծանրութեամբ, մռայլ ու մելամաղձոտ: Հոգին՝ փշրուած վանդակ, սիրտը՝ պարպուած բաժակ: Մութ, մթութիւն, դաժան, դաժանութիւն: Այս հոգեկան բեկումի ընթացքին, յանկարծ, ցցուեցաւ իր դէմ խաւարի մէջէն լոյս մը անսպասելի — Բրակն: Ամպերու թխպայորդ կարաւանին առջեւէն փախչող մըրիկ՝ որ կը հեւար քրտնաթէմ, այտերը կարմրած:

— Եկայ վազն ի վաղ, որպէսզի աղէտը չպայթած, հոս համնիմ:

— Օրհնեալ ըլլաս, Ալլահը ըլլայ պաշտպանդ չարունակ:

Աղէտը պայթեցաւ յանկարծահաս, դեռ խօսքը չլրացուցած: Սուսերամարտ՝ երկինքին մէջ: Կայծեր, թոյեր, կրակէ լեզուներով, դար գըրկած, իրարու վրայ ինկած: Ոմանց պոչը, ոմանց գլուխը, միւսին աղիքները, սրաթափ: Եւայլին օձահմայ հրէշը, իր սատանայախումբով, կռուի բռնուած էր հրեշտակներուն հետ երկինքին մէջ: Գաբրիէլ հրեշտակապետը, իր լուսեղէն լէգէոնին գլուխն անցած, սուսերամերկ կը հալածէր անխնայ, երկինքէն վար թափելով զանոնք: Հսկայ սուրերու հրացայտ չեղբեր կը փայլէին, կը թըռչէին հորիզոնէ հորիզոն: Սատանաները իրենց ատամները կճրտացնելով, կը ճչային, կ՚ոռնային պարտուած: Որոտում ...: Յետոյ վիրաւոր ու ցաւատանջ, կուլային, կ՚արտասուէին հեղեղաման: Անձրեւ ...:

Անձրեւը կը տեղար յաղթաջուր, կը զարնուէր որոտալից, յայտնի եւ անյայտ ափերու: Կ՚ապտակէր շառաչուն, իր վախէն սահմռկած երկիրը, երկաթէ ձեռքերով: Ջրհեղեղ՝ ժամերով, անվերջ, անդադրում: Օրը հալեր էր իրպահերով: Միջօրէն՝ երեկոյ, երեկոն գիշեր:

Էսա եւ Բրակա, քարայրի սեմին, երկու լռած պատկերներ էին, շրջապատի դաժան համայնապատկերէն լուսանկարուած: Երբեմն կը շարժէին անոնց շրթները, Ալլահը ողեկոչելով, երբեմն ալ կը խօսէին լռին, աչքերու փոխադարձ սեւեռումներով: Ոչ կարելի չէ վերադարձը Եթովպուհիին, ուշ էր արդէն եւ ճանապարհը՝ փակուած, անանցանելի ջրակոյտերով:

Անսպասելի անկիւնէ.մը լոյսի բարակ երիզ մը վըթաւ յանկարծ: Ան սկսաւ երկարիլ, լայննալ ու քայքայուիլ եօթնագոյն աղեղումով մը ու յետոյ՝ գալ, իյնալ, պարուանդել Էսան ու Բրակն — ծիածան:

— Ինչ հրաշալի է ... կը կարծեմ երկինքին մէջ ըլլալ, խօսեցաւ Բրակն:

— Այո, ան Աստուծոյ ծիրանի գօտին է, որ կը միացնէ երկինքը երկրին ու հոգիները իրարու, պատասխանեց Էսա:

Այս յափշտակութիւնը տեւեց ակնթարթ մը միայն: Չար ոգիները իրենց կոտրտելիք մատներով, բռներ հեռացուցեր էին զայն, իրենց վրայէն: Փնտռեցին ու չգտան: Բայց վաղահաս գիշերը գտաւ զիրենք միասին:

Այդ գիշեր իրականութիւնը երազին թեւերէն բռնած, նետեր էր զայն Էսային գիրկը: Բայց երազը՝ թօթափած իր պատրանքի ծիածանները — Հայոց վանք, գինետեղան, իգամոյներ, հուսկ ուրեմն վանահայրը եւ Սիմէոն վանականը ...:

Հիմա՞ ... ձէպէլ էն Նուրի իր մենարանին մէջ՝ հիմէնեան խաւար կին մը եւ ինք, մինակ, մէս մինակ: Բայց ... բայց ի՞նչ ...: Այո, կնոջ արգիլուեցաւ ճաշակել այն ծառին պտուղէն, բայց կինը, որպէս արգիլուած պտուղ, երբեք չարգիլուեցաւ մարդուն:

Քովէն մէկը խորունկ շունչ մը քաշեց, յօրանջեց թեւաշարժ: Անոր ջղային ոտքերը շարժեցան այնքան պրկուած, որ անզգուշութեամբ դպան իր ոտքերուն:

(25)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ տեղեկատու դիւանը նոր յայտնութիւններ կ'ընէ ապացուցանելու համար որ Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ բարեկամութեան շրջանին հետ առնչութիւն ունեցող «ամերիկեան» փաստաթուղթերը — որոնք վերջերս հրատարակուեցան Ուաշինկթընի մէջ —պատմութիւնը պէտք եղածին պէս չեն ներկայացներ: Չորեքշաբթի օր Դիւանը հրապարակեց պատճէնը այն տեսակցութեան զոր Անգլիոյ նախկին արտաքին նախարարը, լորտ Հելիֆէքս, 1937ի նոյեմբեր 9ին ունեցած էր Հիթլէրի հետ: Նախարարը բսած է հետեւեալ խօսքերը.— Ամէն ուրիշ խնդիր կապ ունի այն փոփոխութեանց հետ որոնք պիտի ենթարկուի Եւրոպան, փոփոխութիւններ, որոնք, սուղ, կանուխ, տեղի պիտի ունենան: Այդ խնդիրներն են Տանցիկը, Աւստրիան, Չեխոսլովաքիան:

ԱՆԳԼԻՈՅ Արհեստակցականները մեծ ընդդիմութիւն ցոյց կուտան կառավարութեան այն որոշումին դէմ որ կ'առաջարկէր օրավարձերու եւ թոշակներու յաւելում չկատարել: Նաւաշինարաններու եւ ճարտարագէտներու Դաշնակցութիւնը որ երեք միլիոն անդամ ունի, կը պահանջէ շաբաթական 14 շիլինի յաւելում մը կատարել: Խորհրդարանին ընթոստ աշխատաւորականները կը պահանջեն որ կառավարութիւնը ետ առնէ իր որոշումը:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ բողոքած է ամերիկեան կառավարութեան որ տակաւին չէ վերադարձուցած պատերազմի ընթացքին ամերիկեան պետական դրամատան յանձնուած վարկերը:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ Գաքու նաւը չորեքշաբթի օր 8000 թոն եգիպտացորեն փոխադրեց Լոնտոն: Ուրիշ նաւ մը, Ուշակով, Փետրուար 20ին 9000 թոն գարի պիտի փոխադրէ Լիվրփուլ:

ԼՈՆՏՈՆԻ պաշտօնական շրջանակները կը հերքեն այն տարաձայնութիւնները թէ Անգլիա նախաձեռնարկ պիտի ըլլայ Զօրսերու նոր խորհրդաժողովի մը:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Վիէննայէն հասնող տեղեկութեանց, ռումանական կառավարութիւնը պատուիրած է բոլոր խանութպաններուն որ իրենց ցուցափեղկերէն հանեն Եուկոսլաւիոյ վարչապետին, Թիթոյի լուսանկարը որուն մէջ այս վերջինը կ'երեւայ Սթալինի, Տիմիթրովի եւ Կրոզայի հետ միասին: Զրոյցներ շրջան կ'ընեն թէ Թիթօ այլեւս չի վայելեր Մոսկուայի համակրութիւնը:

ԹՐՔԱԿԱՆ երկու օդանաւեր անցեալ երկուշաբթի օր վար առնուած են երբ Թուրքեր կը կատարէին պուլկարական հողին վրայ:

ՄԱՀԱԹՄԱ ԿԱՆՏԻԻ աճիւնները չորեքշաբթի օր, պղինձէ թակոյկի մը մէջ Ալլահապատ փոխադրուելով, յանձնուեցան Գանգէս եւ Ճիւմնա գետերուն:

ՅԻՍՈՒՆԸՀԻՆԳ ՀԱԶԱՐ Պելճիքացի հանքագործներ գործադուլ հռչակեցին: Կազի եւ էլեկտրականութեան աշխատաւորներն ալ կը սպառնան լքել իրենց աշխատանքը եթէ կառավարութիւնը գոհացում չտայ իրենց պահանջներուն: Իշխանութիւնները պիտի գրաւեն կազի եւ ելեկտրական ուժեան հաստատութիւնները:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ վերջին վիճակագրութեանց, Պելճիքայի պատերազմական վնասներուն ընդհանուր գումարն է 1425 միլիոն ստերլին:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, մինչեւ Terminus:

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ Ս. Էթիէնի մէջ Place du Peuple, Kiosque Est M. Gounon, որ կը գտնուի Elisée Barի առջեւ:

ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 1էն սկսեալ ծանուցումներ չեն դրուիր առանց վճարման: Դիւրացնելու համար դրամական առաքումները, մօտաւոր ցուցակ մը կը դնենք ծանուցման արժէքներու:

1.— Որ եւէ ժողովի յայտարարութիւն անվճար է մէկ անգամուան համար:

2.— Փնտռտուքներ 100 ֆրանք մէկ անգամը:

3.— Շնորհակալիք, ցաւակցական, ամուսնական կամ նշանախօսութեան յայտարարութիւններ հոգեհանգստեան ծանուցումներ, գինեձօն, թէյասեղան կամ այս կարգի զանազան խնջոյքներու իւրաքանչիւր անգամը 500 ֆրանք:

Պարահանդէսներու, թատերական կամ երաժշտական ներկայացումներու շարունակական յայտարարութիւններու, ինչպէս նաեւ զուտ առեւտրական ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ:

Կը խնդրուի բոլորէն առանց սպասելու մասնաւոր նամակի, յայտարարութիւններուն հետ կանխիկ ղրկել փոխարժէքը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու Նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր, Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք:

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Գ. Գ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան՝ 83 rue d'Aboukir, Ատամնաբոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Գ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes:

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

«ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ»Ը

Շավիլի «Րաֆֆի» Երիտ. Երկսեռ Միութեան կողմէ, 15 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Կը բանախօսէ Պ. ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը՝ կամաւոր:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ղազարոս Պէրպէրեան, Իզմիտի Օվաճըքէն, հօրը անունն է Յակոբ, մօրը Վիգթորիա, եւ քրոջը Եւգիկ: Կը կարծուի թէ Ֆրանսա կը գտնուի: Կը խնդրուի իմացնել Յովսէփ Տէյիրմէնճեանի, 69 Քուր Լաֆայէթ, Լիոն:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն կազմակերպած է ներկայացում մը խաղարկութեամբ «Շանթ» թատերախումբի, Փետրուար 29ին: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ՓԱՐԻԶԻ Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը պատիւ ունի յայտարարելու յարգոյ հասարակութեան որ յառաջիկայ կիրակի 15 փետրուար, Ս. եկեղեցւոյս մէջ Հայրապետական պատուիրակ Արտաւազդ Արք. Սիւրմէեան քահանայ պիտի ձեռնադրէ Աւագ սարկաւագ Յակոբ Ճօրթունեան:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ՄԱՅԻՍ 2Ը ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Վասպուրականի 33րդ հերոսամարտի տարեդարձը, կիրակի 2 Մայիս 1948ին:

Կը խնդրուի կուսակցութիւններէն եւ քոյր միութիւններէն չխաչաձեւել:

ԲՈԼՈՐԴ ՕԹԷԼ ՔՈՆԹԻՆԱՆԹԱԼ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ. 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԵՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ, կը նուագէ դաշնակի վրայ Տիկին Նաթալիա Այրամճեան. կը պարէ Օր. Ռէժինա Տէր - Յովհաննէսեան, ռուսական եւ եւրոպական պարեր, արեւելեան նուագ, թառիստ Գարեգինի եւ Պ. Օնանեանի կողմէ: Հայկական պարեր Նոր Սերունդի անդամներէն: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ Մուրատ խումբի դասախօսական ժողովը այսօր ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ակումբին մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ խումբերը սովորական հաւաքավայրերուն մէջ.—

ԿԱՐՏԱՆ.— Կիրակի 15 Փետրուար:

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— «Աղբալեան» խումբ, Ուրբաթ, 20 Փետրուար:

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան ենթակոմիտէի ժողովը վաղը, 14 Փետրուար ժամը 8.30ին, Կ. Խաչի Խրիմեան սրահը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փան Օպէնայի բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Վալանսի Ահարոնեան ակումբը: 11 Ave. Gambetta, Valence:

Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ. ժողովը վաղը 14 Փետրուար երեկոյեան ժամը 8.30էն, ընկերվարականներու սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընտրութիւններ:

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վիճաբանական ժողովը 18 փետրուար, չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78bis rue Rabelais: Նիւթը՝ «Հայրենիքը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եւ համայնավարութիւնը»:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները վաղը շաբաթ իրիկուան ժամը 8.30ին, սովորական վայրը: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները վաղը իրիկուն ժամը 20ին, սովորական հաւաքատեղին, 14 rue Brossard: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պար տիւ Կլոպի մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Օհանջանեան» ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, սովորական վայրը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ շրջակայից եկեղեցական վարչութիւնը, Կաթ. պատուիրակին հրահանգով որոշեց ներկայ յայտարարութեամբ հրաւիրել քահանայական թեկնածուներ, անոնցմէ երկուքը ներկայացնելու համար Արտաւազդ Սրբազանին ի ձեռնադրութիւն: Հետեւաբար ամէն անոնք որ կը փափաքին քահանայանալ Լիոնի եւ շրջակայից մէջ թող հաճին անձամբ կամ նամակով եւ յարակից վկայականներով դիմել վարչութեան ատենապետին հետեւեալ հասցէով: Mr. A. Gulbenkian, 69 rue Louis Blanc à Lyon (Rhône):

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՂԱՔԻ մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը Մարտ 7ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ եւ չխաչաձեւել:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Samedi 14 Février 1948 Շաբաթ 14 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5266-Նոր շրջան թիւ 875 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ՝ ԱՌՕՐԱՆԿԷ

Այսօր, մեր երրորդ էջին վրայ պիտի կարդաք կոչ մը որ մեզի ղրկած է Տիկին Օտէթ Միքայէլեան, համակրելի Ֆրանսուհին որուն անունը անծանօթ չէ մեր հայրենակիցներուն :

Տիկին Միքայէլեան, անկեղծ ու անձնուէր բարեկամ մը մեր ժողովուրդին, շատ լաւ կը ճանչնայ մեր առաւելութիւններն ու թերութիւնները ու մանաւանդ մեր լեզուն :

Ուրախութեամբ տեղ տուինք իր կոչին որուն մէջ մեր շնորհալի բարեկամուհին կը յանձնարարէ որ այս հիւրընկալ հայրենիքին մէջ ապրող հայութիւնը ընդ առաջ երթալով Ֆրանսական կառավարութեան ընդհանուր կոչին, չզլանայ իր նիւթական օժանդակութիւնը արեւելեան Ֆրանսայի հինգ նահանգներու աղէտեալներուն որոնք նիւթական մեծ կորուստներ կրեցին վերջերս՝ ողողումներուն պատճառաւ :

Մասնաւորապէս այդ նահանգներուն մէջ էր, նոյնպէս որ թշնամին, երկու անգամ, արիւն ու աւեր սփռեց, թալանի տալով աշխատասէր բնակչութեան հարստութիւնները, քանդեց ինչ որ գտաւ իր ճամբուն վրայ եւ կոտորեց բոլոր անոնք որ հայրենասիրաբար դիմադրեցին իր տուրին ու հուրին :

« Գիտեմ թէ դուք ալ մարտիրոս եւ նահատակ ժողովուրդ մը ըլլալով, ամէնէն աւելի պիտի ըմբռնէք ուրիշներու դժբախտութիւնը» :

Կամ՝

« Դուք երկար տարիներէ ի վեր կը գտնուիք Ֆրանսա ուր բաժնեցիք անոր տառապանքն ու երջանկութիւնը »:

Տիկին Միքայէլեան մեր ուշադրութեան կը յանձնէ այս երկու պարագաները:

Արդարեւ, կա՞յ ժողովուրդ մը որ [illegible] անցած [illegible] լումը :

Կա՞յ ժողովուրդ մը, քաղաքակրթուածներու շարքին, որ մեզի չափ հասկնայ ուրիշներու դժբախտութիւնը :

Բայց այդ պարագան չէ միայն որ խթան մը պիտի ըլլայ մեզի համար որպէսզի կատարէինք մեր համեստ պարտականութիւնը այս մեծ ժողովուրդին հանդէպ :

Անսպառ հարստութեան տէր այս ազնուական հայրենիքը, բնականաբար, պէտք չունի մեր նիւթական — կամ բարոյական — օժանդակութեան:

Սակայն միլիոններ չեն որ կը սպասուին մեզմէ, այլ սրտաբուխ նուէր մը, ժեստ մը՝ յօգուտ այն աղէտեալներուն որոնք, վերջերս, ահաւոր թշուառութեան մատնուեցան աննախընթաց ողողումներու պատճառաւ:

Մէկդի՝ բոլոր տեսակի խմաստակութիւնները օրուան այս ժամուն :

Աւելի քան քսան տարի է կ'ապրինք այս հիւրընկալ ժողովուրդին հետ՝ վայելելով ամէն ազատութիւն եւ հնարաւորութիւն:

Քսան տարի բաժնեցինք իր արցունքն ու ժպիտը եւ, տակաւին երէկ, կռուեցանք իր զաւակներու կողքին հասարակաց թշնամիին դէմ :

Թելադրութիւն մըն է որ կ'ընէ համակրելի Ֆրանսուհին վստահ ըլլալով որ իր կոչը պիտի խօսի մեր սրտին :

Մեր մտքէն անգամ չանցնիր որ 60—70 հազարնոց մեր գաղութը կրնայ թերանալ իր պարտականութեան մէջ հանդէպ այս հայրենիքին:

Պիտի թելադրէինք, սակայն, որ յանձնախումբ մը նշանակուէր, օրինակ, կաթ. պատուիրակին եւ Գ. Ա. Զօպանեանի կամ ուրիշ տրամադրելի ուժերու նախաձեռնութեամբ, եւ համեստ գումար մը հաւաքուէր՝ ի նպաստ աղէտեալներուն :

Գոյնզգոյն «հակա»ներ, կրնան չարամիտ փսփսուքներու սկսիլ եւ այս սիւնակներէն մեկնող թելադրութեան մը մէջ տարբեր նպատակներ տեսնել :

Կրնան առարկել թէ նոր տեսակի հանգանակութիւն մը կրնայ վնասել Ներգաղթի հանգանակութեան :

Մենք վստահ ենք որ այս հարուստ գաղութը կրնայ «հասնիլ» եւ մէկին եւ միւսին :

Ի՞նչ գումարներ չորս հովերուն կը նետուին «չքեղ»ներ, «աննախընթաց»ներ ու գինարբուքներ սարքելու համար :

Այս պարագային՝ է որ պիտի անճրկէինք եւ մոռնայինք մեր բարոյական պարտականութիւնը հանդէպ հայրենիքի մը որուն արուեստէն ու գրականութենէն օգտուեցանք այնքան:

Հայրենիք մը որուն բարեկամութիւնը այնքան անհրաժեշտ է ու թանկագին մեր ժողովուրդին համար :

Ժ.

Եկեղեցական համաժողով Մոսկուայի մէջ

Մոսկուայէն կը տեղեկացնեն թէ ռուսական Ուղղափառ եկեղեցիին իշխանութիւնները որոշած են այս տարի Մոսկուայի մէջ գումարել Ուղղափառ եկեղեցիներու համաժողովը որ, ինչպէս ծանօթ է, տեղի պիտի ունենար անցեալ Սեպտեմբերին, բայց յետաձգուած էր:

Մոսկուայի ռումանական դեսպանատունը կը հաղորդէր հինգշաբթի օր թէ նախապատրաստական ժողով մը պիտի գումարուի երկուշաբթի՝ Մոսկուայի մէջ :

Լոնտոնի կրօնական շրջանակներուն մէջ դիտել կը տրուի որ ներկայ որոշումը կրնայ շատ ծանրակշիռ հետեւանքներ ունենալ արեւելեան Եւրոպայի, ինչպէս նաեւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ :

Սեպտեմբերի համաժողովը յետաձգուեցաւ Պոլսոյ Տիեզերական Պատրիարքին ինչպէս նաեւ կարգ մը բարձրաստիճան եկեղեցականներու դիմումին վրայ: Համաժողովը կրնայ հրաւիրել միայն Տիեզերական պատրիարքը, կ'ըսէին անոնք:

Իրազեկները կը հաւաստեն թէ ներկայ համաժողովը պիտի չըլլայ միայն Ուղղափառ եկեղեցիներու համաժողովը այլ տեսակ մը «խորհրդակցական» բոլոր եկեղեցիներուն միջեւ: Նոյնիսկ այդ անունին տակ, համաժողովին նպատակը պիտի ըլլայ քիչ մը աւելի շեշտել Մոսկուայի պատրիարքին հեղինակութիւնը այն երկիրներուն մէջ որոնք մաս կը կազմեն արեւելեան խմբակցութեան :

Վերոյիշեալ լուրը որ կը քաղենք Լոնտոնի թերթերէն, առանձին առանձին չի յիշեր անունները այն եկեղեցիներուն որոնք պիտի մասնակցին: Սեպտեմբերի համաժողովին հրաւիրուած [illegible]

Յունաստանի դէպքերը

Յունաստանի ամերիկեան զինուորական ներկայացուցչութիւնը հելլէն սպայակոյտին հետ գործակցաբար, պատրաստած է ապստամբներուն դէմ կատարուելիք ընդհ. յարձակողականին ռազմագիծը: Քանի մը օրէ ի վեր կառավարական ուժերը կը յարձակին համաձայն այդ ռազմագծին եւ մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերած են:

Արիւնալի կռիւ մը սկսած է Ալպանիական սահմանագլուխին վրայ ուր 2200 հելլէն զինուորներ կ'աշխատին հոն մղել ապստամբները: Այս վերջինները բաւական մեծ թիւով զինուոր համախմբած են Նէսթորիոն քաղաքին բոլորտիքը եւ կը ռմբակոծեն գիւղերը: Իրենց գլխաւոր նպատակն է գրաւել մօտակայ Կասթորիա քաղաքը որ ռազմագիտական արժէք ունի եւ օժտուած է «մայրաքաղաք» մը ըլլալու բոլոր յարմարութիւններով :

ՄԱՐՇԸԼԻ ծրագրէն օգտուող 16 պետութեանց խորհրդաժողովը հաւանաբար պիտի գումարուի Զատիկէն առաջ: Խորհրդաժողովին նպատակը պիտի ըլլայ, յաւելուածական տեղեկութիւններ քաղել թէ խնդրոյ առարկայ երկիրները ինչ քայլեր առած են վերջին ամիսներու ընթացքին, իրենց քայքայուած տնտեսութիւնը դարմանելու եւ գործակցութիւն ստեղծելու առաջադրութեամբ :

ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ վարչապետը, Պ. Փոլ Սփաք, ծերակոյտի արտաքին գործերու յանձնաժողովին մէջ խօսելով, շեշտեց թէ Հոլանտա, Պելճիքա եւ Լիւքսէմպուրկ պիտի պահանջեն որ Գերմանիոյ դաշնագրին պատրաստութեան իրենք ալ մասնակցին՝ հաւասար իրաւունքով: Յետոյ, ակնարկելով արեւմտեան խմբակցութեան առաջարկին, ըսաւ թէ «Արեւմուտքը չի կրնար անկազմակերպ վիճակի մէջ մնալ երբ, անդին, արեւելեան Եւրոպան կը կազմակերպուի» :

Պաղեստինի կացութիւնը

ՄԻՒՖԹԻՆ ԱՆԴԱՄ ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Արաբական Դաշնակցութեան Գերագոյն Խորհուրդը որ ներկայիս ժողով կը գումարէ Գահիրէի մէջ, հինգշաբթի օր կազմակերպութեան անդամ նշանակեց Երուսաղէմի նախարար Միւֆթին, Հաճի Էմին էլ Հիւսէյնին :

Այս անսպասելի որոշումը ենթադրել կու տայ իրազեկ շրջանակներուն թէ արաբական բոլոր երկիրները լուծած են իրենց տարակարծութիւնները եւ հիմա պիտի ներկայանան միացեալ ճակատով :

Քաղաքական բարդութիւններ ստեղծուած էին վերջերս որովհետեւ Միւֆթին կը պահանջէր Պաղեստինի ապագայ արաբական պետութեան վարչապետութիւնը: Այս պահանջը գոհացում չէր տրուած մինչեւ հիմա, բայց վերջին պահուն միջին ճամբայ մը գտնուած է :

Քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը տիրէ այն համոզումը թէ արաբական երկիրները իրենց ամբողջ ուշադրութիւնը պիտի կեդրոնացնեն զինուորական խնդիրներու վրայ: Պաղեստինի կացութիւնը հետզհետէ սպառնալից բնոյթ պիտի առնէ մինչեւ Մայիս 15 երբ վերջ կը գտնէ բրիտանական հոգատարութիւնը :

« Արաբներու Ազատագրական բանակին» ընդհանուր հրամանատարը յայտարարեց անցեալ օր թէ «Պաղեստինը հիմա այլեւս արաբական անկախ պետութիւն մը կը համարուի »:

Համաձայն Դամասկոսէն ստացուած լուրերու, Արաբները յետաձգած են իրենց ընդհանուր յարձակողականը որ պիտի սկսէր վաղը, փետրուար 15:

Անգլիոյ տնտեսական տագնապը կը ծանրանայ

Ելմտական նախարարը, Սըր Սթէֆըրտ Քրիփս, հինգշաբթի օր, խորհրդարանին մէջ կարեւոր ճառ մը խօսելով ազդարարեց որ եթէ յառաջիկայ երկու ամսուան ընթացքին քայլեր չառնուին «մեր արդիւնաբերութեան ծախքերը կրճատելու, մեր ապրանքներուն գինը նուազեցնելու եւ անհատական եկամուտները պակսեցնելու», կառավարութիւնը խիստ միջոցներու պիտի դիմէ [illegible] խնայողութիւն կատարել բոլոր ճակատներուն վրայ: Գործարանները պէտք է աւելի երկար ժամեր աշխատին եւ բարելաւեն իրենց արտադրողական միջոցները եւ ներքին կազմակերպութիւնը:

Մասնագէտները քննութիւններ կը կատարեն տեսնելու համար թէ գործարանէն մեկնող ապրանք մը քանի ձեռքէ կ'անցնի եւ քանի հոգի կը բարձրացնեն ապրանքին սկզբնական արժէքը : Ըսողներ կան թէ կարգ մը ապրանքներ, գործարանէն մինչեւ շուկայ, վեց տարբեր խողովակէ կ'անցնին եւ իրենց գինը 500 առ հարիւր յաւելում մը կը կրէ:

Նախարարը կոչ ըրաւ հանրութեան որ ինքնաբերաբար օժանդակեն կառավարութեան երկրին աննախընթաց տագնապը դարմանելու համար : Ամէն մարդ — գործարանատէր, խանութպան կամ գործաւոր — պարտաւոր է կամովին զըրկուիլ, այլապէս կառավարութիւնը պիտի միջամտէ, դիտել տուաւ Սըր Սթէֆըրտ: Ահաւասիկ կարգ մը կէտեր իր ճառէն —

« Եթէ, Մարշըլի ծրագրին օժանդակութեամբ, պիտի հաւասարակշռենք մեր առեւտուրը, պարտաւոր ենք բարձրացնել մեր արտածումները. Եթէ ատիկա չենք կրնար ընել, այն ատեն անպատճառ պէտք է կրճատենք մեր ներածումները: Բանակցութեան մէջ ենք Արդիւնաբերողներու Դաշնակցութեան հետ: Այդ բանակցութեանց ընթացքին, ժողովուրդը պէտք է անձնազոհութեամբ շարժի: Կ'ուզեմ որ վաճառականները, իրենք իրենց ազատ կամքով ճշդեն գիները այն ապրանքներուն որոնք հակակշիռի ենթակայ չեն»:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ, Ֆրանսական եւ ամերիկեան կառավարութիւնները պիտի հրատարակեն գերմանական այն փաստաթուղթերը որ կը վերաբերին Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ նախապատերազմեան յարաբերութեանց: Լոնտոնի արտաքին նախարարութենէն կը հաւաստուի թէ բոլորովին անհիմն է Ռուսերու այն ամբաստանութիւնը թէ Անգլիա 1938ին գաղտնի համաձայնութիւն մը կնքած էր Հիթլէրի հետ: Նախարարութեան պաշտօնատարը կը հաւաստէ նաեւ որ փաստաթուղթերը պիտի հրատարակուին ամբողջութեամբ փոխանակ անջատ պարբերութիւններ տալու ինչպէս ըրած են Ռուսերը :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԵՐԳԱՂԹ...

(ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԷՆ)

Ա.

Զանգուածային ներգաղթը բարդ է ոչ միայն իբրեւ ձեռնարկ, այլ բարդ է նաեւ իբրեւ քաղաքական երեւոյթ, արժանի՝ լուրջ եւ խոր ուսումնասիրման :

Այս երեւոյթի միայն մէկ կողմին վրայ կ'ուզենք հրաւիրել այսօր ընթերցողին ուշադրութիւնը :

Հետեւեցէք ներգաղթին եւ դուք պիտի տեսնէք, որ խորհրդային իշխանութիւնները տարբեր երկիրներէ քաղաքական տարբեր մթնոլորտի մը մէջ եւ տարբեր տրամադրութիւններով ներգաղթի կարաւաններ կը տանին դէպի հայրենիք :

Խորհրդային իշխանութիւնները եթէ համակիր վերաբերում ունին դէպի այն երկիրը, ուրկէ կարաւանները կը մեկնին՝ ապա այս կարաւաններու երթը կը սկսի ներգաղթողներու փառաբանանքով երկրի իշխանութեանց հասցէին. իսկ եթէ վերաբերումը համակրական չէ՝ երթը կը սկսի հիւրընկալ իշխանութեանց հասցէին լուտանքի տեղատարափով :

Շտապենք նկատել, սակայն, որ խօրքին մէջ խօսողը — ոչ թէ ներգաղթողներն են, այլ Մոսկուան, այս վերջինը դէպի հայրենիք դարձող հայ կարաւանները յայտնապէս գործիք կը դարձնէ իր ձեռքին՝ տուեալ երկրին շուրջ քաղաքական այս կամ այն մթնոլորտը ստեղծելու համար :

Խօսքը տանք Խորհրդային մամուլին :

Մոսկուան անթիւ հրատարակութիւններ ունի, որոնց շարքին նաեւ 32 էջնոց շաբաթաթերթ մը՝ «Նոր Ժամանակներ» խորագրով :

Այս շաբաթաթերթը կը հրատարակուի չորս լեզուներով — ռուսերէն, անգլիերէն, ֆրանսերէն եւ գերմաներէն — եւ յատուկ ու կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ խորհրդային պարբերականներու բազմանդամ ընտանիքին մէջ :

Շաբաթաթերթը չունի ոչ մեծ պարբերականներու ծաւալը եւ ոչ ալ անոնց լայնաշունչ գրութիւնները :

Սակայն ունի առաւելութիւն մը, որմէ զուրկ են միւս բոլոր մեծածաւալ պարբերականները :

Շաբաթաթերթը քաղաքական կենդանի օրկան մըն է, ուր տեղ գտած յօդուածները ընթերցող բազմութեանց — ռուս — անգլօամերիկացի, ֆրանսացի եւ գերման — [illegible] Մոսկուայի [illegible] ալ քաղաքական աշխարհը կ'ըմբռնէ «Նոր Ժամանակներ»ու մէջ տեղ գտած գրութեանց արժէքը :

Արդ, շաբաթաթերթի վերջին թիւերէն երկուքին մէջ — թիւ 44 (29 Հոկտեմբեր 1947) եւ թիւ 47 (19 Նոյեմբեր 1947) — երկու ընդարձակ գրութիւններ կան, մէկը՝ Եգիպտահայ ներգաղթողներու կողմէ գրուած, իսկ միւսը՝ յունահայ :

Առաջին գրութեան անուանական հեղինակներն են՝ Յակոբ Նալբանդեան (Աղեքսանդրիոյ Պօղոսեան վարժարանի նախկին տնօրէնը) եւ Երուանդ Պօղոսեան (նոյն վարժարանի նախկին դասատուներէն), իսկ երկրորդի հեղինակներն են՝ Արմէն Մխալեան եւ Սիմոն Քրքեաչարեան :

Անուանական բառը ընդգծեցինք, որովհետեւ խորհրդային «ժողովրդավար» աշխարհին մէջ այդ կարգի գրութիւնները ոչ թէ ազատօրէն կը գրուին (հեղինակներու կողմէ), այլ գրել կը տրուին (իշխանութեանց հրահանգով) :

Ստորագրութիւնները լոկ քօղ մըն են՝ գրութեանց բուն հեղինակները՝ խորհրդային իշխանութիւնները քօղարկելու համար :

Տեսնենք այժմ — թէ ինչ ոգիով գրուած են այդ երկու գրութիւնները եւ ուր է անոնց տարբերութիւնը :

Յայտնի է, որ Մոսկուան ընդհանուր առումով — եւ յայտնապէս քաղաքական մթին հաշիւներով — համակիր վերաբերում ունի դէպի Եգիպտոսը, որ պայքարի մէջ է Անգլիոյ հետ :

Այս վերաբերումը Մոսկուան կ'արտայայտէ նաեւ մեր ներգաղթողներու բերնով :

«Պոբեդա» շոգենաւը խարիսխ կ'ընէ Աղեքսանդրիոյ առջեւ. ժողովուրդը խռնուած է նաւահանգիստը՝ զայն դիմաւորելու համար :

Յ. Նալբանդեան եւ Ե. Պօղոսեան այսպէս կը նկարագրեն այս տեսարանը.

«Տախտակամածին խմբուած խորհրդային նաւաստիներուն, ժողովուրդը քարափէն կը յղէ իր ողջոյնները : Կ'ողջունէ թեւաշարժերով, օդին մէջ ֆէսեր, գլխարկներ շարժելով եւ «հուռաա» աղաղակելով : Ամէն կողմերէ բացագանչութիւններ կը լսուին արաբերէն, ֆրանսերէն հայերէն եւ յունարէն լեզուներով, — «Կեցցէ Խորհրդային Միութիւնը» — «Փառք Ռուսիոյ», «Կեցցէ Ստալինը» : Խորհրդային նաւաստները կը փոխադարձեն ողջոյնի շարժումներով, կը խնդան :

« Յանկարծ, ճիշդ նաւափին, ընդհանուր աղմուկի մէջ, յստակօրէն կը լսուին ձայներ բացագանչութիւններ .

— «Կեցցէ Կրեմլինը ...

— « Թող կորսուին Անգլիացիները Եգիպտոսէն ...

— « Անկցին անգլօսաքսոն աշխարհակալները ...

« Այս բացագանչութիւնները կը տեղան Աղեքսանդրիոյ համալսարանի խումբ մը ուսանողներու կողմէ, որոնք ընդհուպ մօտեցած են նաւուն : Այդ օրերուն Ապահովութեան Խորհուրդի մէջ կը քննուէր Եգիպտոսի բողոքը Անգլիոյ դէմ, եւ եգիպտական արդար պահանջները անգլիական զօրքերու հեռացումի մասին երկրէն՝ կը պաշտպանուէին խորհրդային պատուիրակութեան կողմէ » :

Այս քաղաքական նախամուտէն ետք՝ յօդուածագիրները ընդհանուր առումով համակրանքով կ'արտայայտուին երկրի — ժողովուրդի, իշխանութեանց, անգամ միապետութեան հասցէին, որ «տակաւին բաւական ժողովրդականութիւն կը վայելէ Եգիպտացիներու քով», որովհետեւ ժողովուրդը «Եգիպտոսի ազատագրման իր յոյսերը անգլիական լուծէն՝ կը կապէ թագաւորին, զայն Անգլիացիներու հակառակորդ նկատելով » :

Գրութեան մէջ ջերմօրէն համակրական է նաեւ Եգիպտացիներուն վերաբերումը Հայերու հանդէպ, թէ մնացողներու եւ թէ մեկնողներու :

« Ինչո՞ւ կը մեկնիք Եգիպտոսէն : Միթէ՞ հոս ձեզի հանդէպ դէշ է վերաբերումը : Միթէ՞ մենք ձեզի չենք յարգեր : Չէ՞ որ մենք՝ Արաբներս՝ եւ դուք՝ Հայերդ՝ կ'ապրինք իբրեւ ազգակիցներ : Միթէ՞ այդքան լաւ է հոն, ձեր հայրենիքին մէջ» :

Այս է ընդհանուր առումով վերաբերումը Հայերու հանդէպ :

Յօդուածագիրները կը վկայեն Եգիպտացիներուն անունէն.

«Աղեքսանդրիոյ մէջ Արաբները կ'ըսեն. — Ինչ որ շինուած է Հայերու ձեռքով՝ կրնաս դնել աչքերդ գոցելով » :

Ահա վերաբերումը նաեւ յատկապէս մեկնողներու հանդէպ :

« Եգիպտական իշխանութիւնները ձեւական արգելքներ չյարուցին մեկնողներու առջեւ : Հրաժեշտի հանդիսաւոր հաւաքոյթին՝ Ծերակոյտի նախագահ Հայկազ փաշան իր ճառին մէջ ընդգծեց Հայերու ազնուութիւնն ու աշխատասիրութիւնը եւ մաղթեց անոնց երջանիկ կեանք Խորհրդային Հայաստանի մէջ : Շատ հաճելի էր լսել այս խօսքերը » :

[illegible] իրենց գրութեան մէջ :

Այսպէս — Եգիպտոսի եւ Եգիպտացիներու հանդէպ :

Նոյնը չէ — սակայն, յօդուածագիրներու վերաբերումը եգիպտահայ թերթերու, Անգլիացիներու, միապետական Ցոյներու եւ... Դաշնակցութեան հանդէպ :

Առանք բոլորը, ըստ յօդուածագիրներու, միաբանաբար պայքար կը մղեն ներգաղթի դէմ :

Ահա իրենց վկայութիւնը .

« Հայերու վերադարձի դէմ դէպի իրենց հայրենիք բաց կերպով պայքար կը մղէին Թրքական շրջանակները եւ անգլիական գործակալութիւնը Եգիպտոսի մէջ : Անգլիասէր թերթերը կը զրպարտէին Խորհրդային Հայաստանը եւ կը հեգնէին այն Հայերը, որոնք որոշած են հայրենիք վերադառնալ : Առանձնապէս մոլեգնած էին յոյն միապետական ֆաշական թերթերը եւ քաջարիները Դաշնակներու ֆաշական կազմակերպութեան շարքերէ : Անոնց թերթը՝ «Յուսաբեր»՝ որուն խմբագիրն է դասաճանը հայ ժողովուրդի՝ Վահան Նաւասարդեան՝ տիղմ կը թափէր Խորհրդային Միութեան վրայ, կը նենգաշրթէր եւ սպառնալիքներ կը տեղար մեկնողներու հասցէին : Մենք գիտէինք — թէ որոնց խաղերն են այս դաւերը եւ թէ որոնք կեցած են դաշնակներու կռնակը » :

Իրենց գիտցածը հաստատելու համար՝ յօդուածագիրները վկայութեան կը կանչեն — ի դէպ, իրենց միակ վկան — « դաւաճան »ին զաւակը .

« Վահան Նաւասարդեանի զաւակը՝ Բէզլար՝ որ պատերազմի տարիներուն կը ծառայէր Գահիրէի անգլիական գործակալութեան օրգաններուն մէջ (պատերազմի տարիներու «դաւաճան»ին զաւակը կը պաշտօնավարէր «The Egyptian Gazette» եւ «The Egyptian Mail» թերթերու խմբագրութեանց մէջ. — «Յ.»), իսկ այժմ ալ կը պաշտօնավարէ «Ռէօյթըր»ի գործակալութեան Գահիրէի բաժանմունքին մէջ («դաւաճան»ին զաւակը «Ռէօյթըր»ի գործակալութեան որեւէ բաժանմունքին մէջ երբեք պաշտօնավարած չէ. — «Յ.»), յաճախ ցուցամոլաբար կը խօսէր իր ունեցած կապերու մասին Ինթելիճընս Սըրվիսի հետ եւ հպարտանքով կը վկայէր, որ Դաշնակները Անգլիացիներէն նըպաստ կը ստանան ֆունթ-սթերլիններով » :

«ՅՈՒՍԱԲԵՐ»

(Շարունակելի)

Բաց նամակ Կաթ. պատուիրակին

Տեղական հայ թերթերէն տեղեկացայ թէ Փարիզի Հայոց Կրօնական Ընկ. Վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները, օրակարգ «օգտական լուսաբար Գ. Յ. Ծօրթունեանի քահանայութեան թեկնածութիւնը » : Սոյն կոչիս պատասխանած են միայն 15 հոգի, առաջին ընդհ. ժողովին : Երկրորդ ընդհ. ժողովին՝ ուր ներկաներու թիւը ինչ որ ալ ըլլար՝ վաւերական պիտի համարուէր, 16 հոգի միայն ներկայ եղած են, Ընկերակցութիւնը 1000էն աւելի անդամներ ունի, կ'ըսուի : Եւ, երկրորդ ընդհ. ժողովի 16 ներկաները «արժանի» գտած են թեկնածուն :

Կրօնական Ընկերութեան անդամ չեմ, իբրեւ Հայ հաւատացեալ կ'ուզեմ իմ կարծիքս յայտնել :

Նախ՝ Փարիզ կամ շրջակայքի հայ եկեղեցիներուն համար նոր հոգեւոր պաշտօնեայի կարիք կա՞յ : Եթէ այո, որոնք են այն արժանիքները որ պէտք է փնտռել թեկնածուին քով :

Առաջին հարցումին պատասխանը շատ պարզ է : Եթէ նոր հոգեւոր պաշտօնեան՝ տարուան ընթացքին՝ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ տեղի ունենալիք շուրջ 217 մկրտութեամբ, 176 պսակով, 145 յուղարկաւորութիւններով եւ 245 հոգեհանգիստով (այս թուանշանները՝ եկեղեցիին 1948օրացոյցէն) պիտի զբաղի բոլորովին աւելորդ է, 5—6 քահանաներ կան արդէն, եւ լիուլի կը բաւեն : Կը բաւեն ոչ միայն այս արարողութիւններուն, այլ նաեւ արուարձաններու եկեղեցիներուն մէջ՝ կիրակի եւ տօն օրերու հոգեւոր պաշտօններն ալ ապահովելու համար : Բայց Հայոց եկեղեցիին դերը միայն պսակով եւ յուղարկաւորութեամբ չի վերջանար : Ահա այս տեսակէտով նոր հոգեւոր պաշտօնեայի ոչ թէ կարիք, այլ սով կայ : Ինչ որ բոլորովին կը պակսի Փարիզի եկեղեցիին, այն ալ լուրջ կրօնական դաստիարակութիւն ստացած, հայ եկեղեցիի հոգիին եւ դաւանանքին թափանցած, անոր ծէսերուն բծախնդիր, հաւատաւոր եւ նուիրուած հոգեւորականն է : Հոգեւորական մը, որ կարենայ՝ կուսակցական ազդեցութիւններէ հեռու՝ խանդավառել հաւատքով եւ եկեղեցիին շուրջ հաւաքել, հոս ծնած եւ մեծցած հայ երիտասարդութիւնը : Բան մը որ անկարելի չէ : Հոգեւորական մը որ կարենայ գաղութի մէջ մահամերձ հաւատքը արծարծել, եւ ներշնչել անոր իր հոգեւոր եւ եկեղեցական պարտականութիւններու [illegible] կրկնել թէ հայ եկեղեցին դարերու եւ փորձութիւններու ընթացքին, պահպանած է հայ ժողովուրդը : Հայ ժողովուրդը իր գոյութիւնը կը պարտի ոչ թէ հայ եկեղեցիին, այլ հայ եկեղեցւոյ դաւանանքին հանդէպ իր՝ ունեցած անխախտ հաւատքին, եւ այդ հաւատքին հաւատարիմ մնալու համար, իր ցոյց տուած անսահման զոհաբերութեան ոգիին : Բոլոր այն գաղութները, որոնք մեր Եկեղեցիի դաւանանքէն հեռացած, կամ իրենց հաւատքին մէջ տկարացած են, կորսուած են : Խօսքով հաւատքը ինքնախաբէութիւն է : Հաւատքը պէտք է ըլլայ գործքով եւ զոհաբերութեամբ : Այն ատեն միայն կարելի է դիմագրաւել փորձութիւնները : Այն ատեն նաեւ հայ եկեղեցին ալ իր ազգապահպանման մեծ դերին մէջ պիտի գտնուի :

Թերեւս յարմար թեկնածուներ չկան Փարիզի մէջ : Այդ պատճառ մը չէ անշուշտ որ եկեղեցին՝ լուրջ կրօնական դաստիարակութենէ եւ իր առաքելութեան համար հարկաւոր խանդավառութենէ զուրկ կրօնաւորներով խճողուի : Նման կրօնաւորներ վնասակար են հայ եկեղեցիին համար ընդհանրապէս, Փարիզի հայ գաղութին համար մասնաւորապէս : Հասած է ժամանակը այլեւս, «Ալայլի» անտուսում քահանաներուն վերջ մը դնելու :

Եթէ Փարիզի մէջ յարմար թեկնածուներ չըկան, կարելի չէ՞ արդեօք Անթիլիասի կամ Երուսաղէմի ժառանգաւորացներու նախկին սան եւ կուսակրօնութիւնը մերժողներէն թեկնածուներ գտնել քահանայութեան համար : Աւելի յարմարագոյնը, կարելի չէ՞ նորընծայ քանի մը աբեղաներ հրաւիրել, որոնք Փարիզի մէջ թէ իրենց կրօնական հմտութիւնը զարգացնեն եւ խորացնեն, եւ թէ միեւնոյն ատեն՝ Փարիզ եւ շրջակայքը՝ եւ գաւառները այցելեն յաճախ քարոզեն եւ արծարծեն հայ եկեղեցիի հանդէպ գաղութի անդամներուն ունեցած հաւատքը :

Այս նամակին բնագիրը ուղարկուած է Սիւրէնեա Սրբազանին :

Կ. ԽՈՒԳԻԿԵԱՆ

ԾԻԾԱՂ. — Անգամ մը երիտասարդ Անգլուհի մը կը պոռայ Չըրչիլի երեսին (այն օրերուն երբ այս վերջինը պեխ ունէր) :

— Ոչ վարած քաղաքականութիւնդ կը սիրեմ, ոչ ալ պեխերդ :

— Ատոր համար մի յուզուիր, Տիկին, կը պատասխանէ Չըրչիլ, ոչ քաղաքականութեանս պիտի մօտենաս, ո՛չ ալ պեխերուս ...

ԿՈՉ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԲՈԼՈՐ ՀԱՅԵՐՈՒՆ Ի ՆՊԱՍՏ ՊՐԸՍԹԻ ԶՈՀԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

ԽՄԲ.— Ուրախութեամբ կը հրատարակենք հետեւեալ կոչը որ մեզի ղրկուած է Տիկին Օտէթ Միքայէլեանի կողմէ (ծագումով Ֆրանսուհի) :

Ֆրանսական կառավարութիւնը փափաքելով ամիջական օժանդակութիւն մը ընել Ֆրանսայի Արեւելեան մասը գտնուող հինգ նահանգներու բնակիչներուն (Մէօրթհ, եւ Մօզէլ, Մօզէլ, Պա—Ռէն, Օթ - Ռէն եւ Վօժ) որոնք երկու պատերազմներու միջոցին ամէնէն աւելի տառապեցան եւ մեծ վնասներու ենթարկուեցան վերջին հեղեղներուն, կոչ կ'ընէ Ֆրանսացի ժողովուրդին ի նպաստ անոնց որ բնակարան չունին այլեւս: Ես կ'ուզեմ թարգման հանդիսանալ Ֆրանսայի բոլոր Հայերուն մօտ, առանց դասակարգի եւ կուսակցական խտրութեան: Գիտեմ թէ դուք ալ մարտիրոս եւ նահատակ ժողովուրդ մը ըլլալով ամէնէն աւելի պիտի ըմբռնէք ուրիշներու դժբախտութիւնը: Դուք ալ տուած ըլլալով բազմաթիւ զոհեր երկու պատերազմներուն, ճանչցած ըլլալով տառապութիւնը Փոքր Ասիոյ մէջ ինչպէս եւ Տէր Էլ Զօրի կիզիչ աւազները 1914—1918ին:

Ցետոյ, այս վերջին պատերազմին չահեցաք Քէրչի ճակատամարտը ուր 300.000 Հայեր զինուորագրուելով 30.000ը իրենց արեան գնով հերոսացան :

Ամէնէն աւելի դուք քաջ աշխատասէր եւ խելացի ժողովուրդ մըն էք: Այս փայլուն յատկութիւններուն ապացոյցը տուիք դաշնակիցներուն կողքին հասարակաց դատին համար: Դուք երկար տարիներէ ի վեր կը գտնուիք Ֆրանսա ուր բաժնեցիք անոր տառապանքը եւ երջանկութիւնը: Ես լաւ կը ճանչնամ ձեր զգացումները, եւ ցոյց տալու համար ձեր համակրանքը ձեր երկրորդ հայրենիքին, կատարած պիտի ըլլաք ձեր պարտականութիւնը: Պիտի տաք ձեր լուման ձեր միջոցներուն ներած չափով եւ սրտանց :

Համոզուած եմ, սիրելի Հայեր, որ ձեզմէ իւրաքանչիւր սրտանց պիտի տայ կարելի եղածին չափ շատ ազգային համերաշխութեան այս մեծ գործին: — Օտէթ Միքայէլեան

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՓՈՆ Տ'ՈՊՆԱՅԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տեղ՝ մեր գիւղին մէջ ալ տօնեցինք Մանուկներու Օրը, գեղարուեստական փոքր, բայց հաճելի, բաժինով մը: Փոքր որովհետեւ դպրոցի բացման հանդէսը հազիւ մէկ ամիս առաջ կատարուած էր:

Մանուկներու Օրը մենք ալ տօնեցինք, կաղանդ պապայով, պայծառ լոյսերու մէջ թաղուած տօնածառով, պտուղ շաքարով եւ մանուկներու գեղգեղանքներով: Այս վերջիններուն ուրախութիւնը աննկարագրելի էր— տեսնելով կաղանդի ծառը, տակը պատմական մօրուքը իրենց մարող - վառող լոյսերով:

Երգերէն եւ արտասանութիւններէն վերջ երբ հանդէսը վերջ պիտի գտնէր, յանկարծ բեմ հասաւ, յոգնաբեկ եւ շնչասպառ Կաղանդ պապան որ հակառակ իր խոնջին մօտաւորապէս վաթսուն երեխաներու բաժնեց համեղ ծրարիկները, արամիտ խօսքերով :

Բոլորն ալ ուրախ եւ իրենց ձեռքերը լեցուն, մեկնեցան :

Դպրոցի հանդէսը տեղի ունեցաւ անցեալ Դեկտեմբեր 7ին, մեծ յաջողութեամբ: Մի քանի հրահրող խօսքերով հանդէսի բացումը կատարեց Պ. Ս. Սարգիսեան որմէ վերջ բեմ ելան մանուկները խմբերգելու եւ յաջորդաբար մի առ մի հրամցուցին իրենց մէկ տարուայ հայերէնի յաջող եւ առատ պաշարը: Ներկաները տեսնելով որ արդիւնքը իրենց սպասածէն աւելի է, սրտաբուխ եւ առատաձեռնօրէն մասնակցեցան նուիրատուութեան որմէ գոյացաւ 16 հազար ֆրանք: Այս առթիւ չմոռնանք յիշելու որ Վալանսէն Պ. Ց. Տէր Սարգիսեան ընտանեօք ներկայ գտնուեցաւ՝ մեր հանդէսը քաջալերելու: Պ. Ց. Տէր Սարգիսեան մեծ զոհողութիւն ըրած է նուիրելով դպրոցի ամբողջ դրասեղանները, գրետախտակն ու սեղան մը: Ծախքը 19.000 ֆրանք :

Դպրոցը բացուելէն ի վեր չէ ըլլացած ոչ մէկ օգնութիւն, նիւթական թէ բարոյական: Փոն տ'Օպնայի Ֆր. Հայ Կապոյտ Խաչը այս բարեկամին հրապարակաւ կը յայտնէ իր ջերմ շնորհակալութիւնները: Խորին շնորհակալութիւններ նաեւ բոլոր անոնց որ առատաձեռնօրէն մասնակցեցան նուիրատուութեան : Դժբախտաբար անունները մի առ մի չպիտի կարենանք գրել, որպէսզի «Յառաջ»ի տեղ սիւնակները չգրաւենք: Վերջացնելէ առաջ հաճոյքով կը յայտնեմ որ գաղութիս Հայերը անխտիր բոլորն ալ իրենց երեխաները մեր դպրոցը կը ղրկեն :— Ս. ՉԷՔԷՄԵԱՆ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Գեղարուեստից սրահին մէջ, լսցուած երաժշտասէր բազմութեամբ մը, Վարուժան, տասնըմէկամեայ մանուկը տուած է ջութակի իր առաջին երգահանդէսը հովանաւորութեամբ Համազգայինի: Ցայտագիրը բաղկացած է շատ լուրջ եւ բաւականին դժուար կտորներէ: Անոր ջութակին ընկերացած է յայտնի դաշնակահար Միշէլ Զէնիքօֆ: Ան ինքնավստահ եւ վարպետութեամբ նուագած է հեղուկական կտորներէ զատ, Սպենդիարեանի կտորներ, եւ մանաւանդ «Ղայթարման»: Փոքրիկ Վարուժան ունի հրաշալի թեքնիք մանաւանդ Շուպերթի «Մեղու»ին մէջ, որ ըստ իր ուսուցչին Պ. Օնիկ Սիւրմէլեանի իսկ (եղբայրը Զաւէն Սիւրմէլեանի) խոստովանութեամբ Պէյրութի մէջ գտնուող ոչ մէկ ջութակահար այս արագութեամբ կրնայ նուագել: Վարուժանի աղեղը մաքուր եւ վստահ է, ճկուն եւ արագաշարժ են մատները, շատ սուր եւ ճիշդ է լսողութիւնը, իսկ փայլուն միտքը որ կրցած է գոց ընել իր նուագած կտորները :

ՆԿԱՐԻՉ ԱՆԴՐԷԱՍ ՍԵՒՐՈՒԳԵԱՆ. — «Սթութկարտեր Ցայթունկ»ի օրացոյցը զարդարուած է ամբողջովին մեր հայրենակից արուեստագէտ Անդրէաս Սեւրուգեանի (Դարվիշ) բազմագոյն նկարներով: Նկարներու բովանդակութիւնը առնուած է Օմար Խայամի քառեակներէն: Նկարիչ Դարվիշ իսկական արեւելքցի է իր ստեղծագործութեամբ : Տիրապետելով միջին դարու արեւելքի ոճին, պատկերներու եւ դէպքերու իմաստասիրական առումով կենդանութիւն եւ շարժում մը կը դնէ ան իր մանրանկարներուն մէջ: Դիտողը կը տանի արեւելեան երեւակայական հեքեաթներու ճոխ եւ կենսալից, կապոյտ ուն մշուշով պատած խորհրդաւոր աշխարհներ: Նկարիչ Սեւրուգեանի արեւելեան նկարներու նիւթն է կեանք եւ մահուան առեղծուածներուն արեւելեան պատկերացումը, սէրը եւ գինին, տախտն ու վարդը եւ արեւելքցիի միամիտ, բայց հարուստ երեւակայական աշխարհաճանաչողութիւնը:

Սեւրուգեանի Արեւելեան նկարները ամէնէն շատ կը գնահատուին Ամերիկացիներէ :

Որքան արեւելքցի նոյնքան եւ լաւ հայրենասէր արուեստագէտ է նկարիչ Սեւրուգեան: Անոր հայկական տեսարանները մէկ մէկ ստեղծագործական գոհարներ են, օրինակ «Ուխտագնացութիւնը Սանահինի վանքում», «Արտաւազդ», «Արարատեան դաշտ», «Վիրաւոր Հայ զինուորին տուն են բերում», «Արայ Գեղեցիկ», «Խոյամարտ»:

ԼՈՆՏՈՆԷՆ կը գրեն թէ ծանօթ դաշնակահար Րաֆֆի Պետրոսեան նուագած է Orchestral Concerts Societyի կիրակնօրեայ նուագահանդէսներուն մէջ Փետրուար 1ին եւ 8ին, Լոնտոնի ամէնէն ընդարձակ սրահին Րոյըլ Ալպէրթ Հոլին մէջ իբրեւ մենանուագող :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ «Արմենիա»ի սրահին մէջ տեղի ունեցած է Դեկտեմբեր 13ին Հայ Օգնութեան Միութեան 9րդ Պատգ. ժողովի հանդիսաւոր բացումը ներկայութեամբ հանդիսականներու ընտիր բազմութեան մը: Ամէն շրջաններէ պատգամաւորուհիներ փութացած են մասնակից ըլլալու հանդիսութեանց: Արժանթինի Հայ Օգնութեան Միութիւնը ունեցած է անցնող տարւոյն ընթացիկ բեղուն գործունէութիւն: Գնահատանքով կարելի է յիշել հօս էջմիածնայ Ճեմարանին համար մահճակալներու համար անոր կատարած հրապարակային ձեռնարկը, ուրկէ գոյացած աւելի քան 5000 արժանթինեան փեսոն արդէն իսկ յանձնուած է պատուիրակ Սրբազանին գործածուելու համար իր նպատակին: Գնահատութեան արժանի երկրորդ գործը պիտի մնայ Պերիսոյի մէջ երեք տարի առաջ բացուած եւ ընդհատուած կիրակնօրեայ դպրոցին վերաբացման եւ տեղւոյն ՀՕՄի վերակազմութեան աշխատանքը, ինչպէս նաեւ Վ. Ալսինայի, Լանուսի, եւ Նուէվօ Բոմբեժայի Հօմի նոր մասնաճիւղերու կազմութեան պարագան:

Օգնած է շրջանի աղքատներուն: Շաբաթը երկու անգամ անոր արհեստանոցը դարձած է մեղուաջան փեթակ մը գործունէութեան եւ շինարար աշխատանքի: Օգնած է նաեւ Ցուանահայերուն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՈՅՍ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Այդ հպումը մրջիւնի թեւերով, սկսաւ շրջագայիլ կամաց, կամաց, երակներուն մէջ, երիկամունքի ուղիներով: Մութին մէջ ցցուեցաւ յանկարծ, մազաղաթ մը մեծարաց, որ խայի վըրան ինկած, կը մրմնջէր անընդհատ, «կինը՝ Սիրոյ տաճարը մարդուն»: Այո, ճանչցաւ... իր ձեռագիրն էր ան, զոր կարդաց մութին մէջ, կրակէ աչքերով: Մագաղաթը սկսաւ քրտնիլ ջերմախտէ բռնուած տենդահար շունչի մը տակ:

Այդ պահուն, կարծես, աշխարհի բովանդակ գեղեցիկ սեռը իրեն այցի եկած, միաբերան կը կարդային բարձրաձայն, իրենց աստուածացումը, երախտայոյզ: Անոնք երգեցին, կաքաւեցին հոլաթեւ, անդիմադրելի դարպասումներով, յետոյ մեկնեցան ժպտադէմ, իր ջերմութեան աստիճանը աւելի եւս բարձրացուցած :

Մնացին ինքն ու Բրակա...:

Գիշերը կ'երեւի ժամադրուած էր, չուտ փախաւ, առաւօտը նոյնպէս շուտ եկաւ:Բրական ոտքի էր: Ցարդարեց իր խառնշտկած մազերը, տեղաւորեց քակուած կոճակները ու հրաժեշտի ողջոյնը տալէն ետք, առաւ, քալեց: Բայց հազիւ թէ քանի մը քայլ հեռացած էր, դարձաւ, սարահարթին վրայ տեսնելով կանաչ ցօղումներու վըրայ ճերմակ բաժակներ, դեղնաւուն աչքերով : Անոնցմէ հատ մը փրցուց, հոտոտեց, ու դառնալով ետին, ձայնեց խանդավառ :

— Ապունէ... Նայէ, նայէ... Օրհնութիւններ ծլեր, ծաղկեր են, այս գիշեր... Նարկիզներ, ճերմակ նարկիզներ ....:

—Այո, Բրակա, գիշերը շատ յղի էր ....:

Քունը կը կաթէր խայի քնատ աչքերէն :

X

Օր, տասն եւ հինգերորդ լուսնի:

Սպասուած օրն էր: Համատ եկաւ, առանց ուղտի: Ուղտերը լքեր, ցրուեր, ուղտապանութիւնը միանգամ ընդ միշտ փոխանցեր էր ուրիշներուն: Այն խանձուած, փոշոտ երեսները, այն կոշկոճած ձեռքերը, եւ աղտոտ ոտքերը լուացեր, մաքրեր էր Դամասկեան եօթը գետերու մաքրամաքուր աւազանին մէջ: Ուղտապան Համատն էր ու չէր երբեք: Շղարշապատ պուրնուզին ծալքերուն մէջէն, աչքերը կը փայլէին, հորիզոնին վրայ ինկած բոցանշոյլ աստղերուն նման :

Գլխին՝ եղերահիւս ծոպերով, մետաքսեայ սպիտակ փաթթոց, ոլորուն, երկծայլ գօտիով մը սեղմուած, որուն վրայ լուսինը իր շողակաթ սկաւառակն էր տեղաւորեր: Իր փղոսկրեայ ճերմակ ու ողորկ վիզէն վեր, կարմրադեղ դէմքն ու շնորհալի այտերն կը վառէին, որպէս թէ ձիւնին վրայ ինկած բոսորագեղ ճառագայթներ եղած ըլլային: Ծնականէն օժտուած սլացիկ մարմինը, խնամուած տարազի մը մէջէն, գեղեցկօրէն կ'արտացոլար, հմայքի պատուանդանին վրայ կանգնած : Աներկիւղ շարժում, ինքնավստահ արտայայտութիւն, հաւատաւոր շեշտ: Մարգարէ եւ Առաքեալ :

Ան ճեմուեցաւ խկոյն, խայի գրկարաց թեւերուն մէջ: Հայր եւ որդի՝ խորհրդակից եւ ուխտակից, որոնք միասին պիտի ցանէին հաւատքի սերմերը, հարուստ աւազահատիկներուն պէս ցըրուած, բաժան, բաժան եղած հոգիներուն մէջ: Բայց Ալլահին խօսքերը կարող են միացնել աւազորդիները իրարու եւ հաւատացեալները՝ եղբայրակիցներին: Համատին պարեւանդումը նման էր լեցուն, ոսկեհատ չտեմարանի մը վրայ մշակի խոյանքին :

Խային մէջ կը վերածնէր Սիմէոն ծերունին, գոհաբանական աչքերը երկինք յառած: Ահա, խոստմնալից պարմանին՝ իր թեւերուն մէջ, կանխահասօրէն մեծցած ու իր սրբազան կոչումին արբունքին հասած: Ապագան՝ վաղահաս ներկայ, եւ ներկան՝ յղի ապագայ: Ահա մէկը, որ իր հոգիին վրայէն կը վերցնէր երկունքի երկնաքարը, հոգիներու մէջ լուսանիւթ սերմանելու համար : Կայծքարը՝ ինք, հրձիգը՝ ուրիշ: Ոչինչ... կարեւորն ու անհրաժեշտը՝ ինքը, գործը: Գործը՝ ամէն ինչ ու ինք, հոգ չէ, ոչինչ մը, ամէն ինչի մէջ :

Արեւը իր ոսկեհիւս գլուխը քարայրի սեմին մօտեցուցած, աչքերը թարթեց ժպտադէմ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Ծերակոյտի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովը միաձայնութեամբ որոշեց առաջարկել կառավարութեան որ օգնութիւն չտրուի այն երկիրներուն որոնք ճիգ մը չեն ըներ իրենց արտադրութեանց զարկ տալու համար: Օժանդակութենէ պիտի զրկուին նաեւ այն երկիրները որոնք կը դժուարացնեն ապրանքներու ազատ փոխանակութիւնը: Նոյնպէս, սեւ ցանկին վրայ պիտի դրուին այն պետութիւնները որոնց ներքին կարգուսարքը անհամապատասխան է Ամերիկայի հիմնական չահերուն :

ՆԱԽՈՐԴ ներքին նախարարը, Գ. Խուան Տըփրէօ, կրթական նախարար նշանակուած է:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը հինգշաբթի օր խորհրդարանին յանձնեց նոր օրինագիծ մը որ կը տրամադրէ պատժական խիստ միջոցներ ձեռք առնել բոլոր անոնց դէմ որ ապօրինի ձեւերով կը բարձրացնեն իրենց ապրանքներուն գիները: Եթէ խորհրդարանը քուէարկէ այս օրինագիծը, առաջին անգամ եղած պիտի ըլլայ որ օրէնսդրական միջոցներով արգիլուի գիներու բարձրացումը :

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ Դաշնակցութիւնը յանձն առած է որ օրավարձերու յաւելում չպահանջէ այն պայմանին որ կառավարութիւնը ի վիճակի պիտի ըլլայ կասեցնելու կենսական սննդեղէններու գիներու յաւելումը: Դաշնակցութիւնը կը նախընտրէ որ ապրուստի սղութիւնը կանգ առնէ քանի որ օրավարձերու յաւելումը որեւէ օգուտ պիտի չունենայ եթէ գիներն ալ նոյն համեմատութեամբ պիտի բարձրանան :

Դեկտեմբեր 1էն մինչեւ փետրուար 10 գիները բարձրացած են 21.5 առ հարիւր :

Իշխանութիւնները հինգշաբթի օր գնեցին միսի ամբողջ մթերքը :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ երեսփոխան մը, Ջեսթըր Մէյօ, խորհրդարանի արտաքին գործերու յանձնաժողովին մէջ յայտարարեց թէ Ռուսիա ներկայիս ունի մեծ քանակութեամբ ռմբաձիգ օդանաւեր որոնք աւելի լաւ են քան ամերիկեան B.29 ռմբաձիգները: Երեսփոխանը աւելի մանրամասնութիւն չէ տուած :

Այրի Տիկին Երանուհի Նուրիճանեան կը յայտնէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի 15 Փետրուարին յետ պատարագի Փարիզի Հայոց եկեղեցին 15 rue Jean Goujon, իր ամուսնոյն՝

ՍՏԵՓԱՆ ՆՈՒՐԻՃԱՆԵԱՆԻ

մահուան քառասունքի առթիւ: Մասնաւոր հրաւէր ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ազգականներէն եւ բարեկամներէն որ ներկայ ըլլան այդ առթիւ :

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է պարահանդէս մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Ճամբան՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobis 190 իջնել Gare d'Issy :

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ
« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տէր եւ Տիկին Թ. Ղազարոսեան եւ Տէր եւ Տիկին Ղ. Ղազարոսեան կը հաղորդեն թէ իրենց քրոջորդւոյն ԿԱՐՕ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ մահուան 3րդ տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի 15 Փետրուար Փարզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon: Իր յիշատակը յարգող ազգական եւ բարեկամներէ կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ՝

Ֆրանսական Բանակի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան դիմակաւոր մեծ պարահանդէսին, տեղի կ'ունենայ 28 փետրուարին, շաբաթ գիշեր, Մարսէյլ, 146 Ave. des Chartreux, Brébant Marseillaisի մէջ:

Որցանակի պիտի արժանանան չքեղագոյն տարազ կրողները: Տեղի կ'ունենայ Պաշտ. իշխանութեանց բարձր հովանաւորութեան եւ մեր պատուոյ նախագահ ընկեր Տիրան Թէքէեանի նախագահութեան տակ :

Կը խնդրուի նկատի առնել վերոյիշեալ թուականը :

ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԲՈԼՈՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Փետրուար 1էն սկսեալ ծանուցումներ չեն դրուիր առանց վճարման: Դիւրացնելու համար դրամական առաքումները, մօտաւոր ցուցակ մը կը դնենք ծանուցման արժէքներու :

1.— Որ եւէ ժողովի յայտարարութիւն անվճար է մէկ անգամուան համար:

2.— Փնտռտուքներ 100 ֆրանք մէկ անգամը:

3.— Ծննդեան, ամուսնական, մահուան կամ նշանախօսութեան յայտարարութիւններ հոգեհանգստեան ծանուցումներ, գինեձօն, թէյասեղան կամ այս կարգի զանազան խնջոյքներու իւրաքանչիւր անգամը 500 ֆրանք :

Պարահանդէսներու, թատերական կամ երաժշտական ներկայացումներու շարունակական յայտարարութիւններու, ինչպէս նաեւ զուտ առեւտրական ծանուցումներու համար մասնաւոր պայմաններ :

Կը խնդրուի բոլորէն առանց սպասելու մասնաւոր նամակի, յայտարարութիւններուն հետ կանխիկ ղրկել փոխարժէքը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ : Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք :

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Գ. Գ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստուածարոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Գ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar. B. Colombes :

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

---

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

«ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ»Ը

Շաւիլի «Րաֆֆի» Երիտ. Երկսեռ Միութեան կողմէ, 15 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, տեղւոյն քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Կը բանախօսէ Գ. ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը՝ կամաւոր:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ղազարոս Պէրպէրեան, Իզմիրի Օվաճըքէն, հօրը անունն է Յակոբ, մօրը Վիգթորիա, եւ քրոջը Եւգիկ: Կը կարծուի թէ Ֆրանսա կը գտնուի: Կը խնդրուի իմացնել Յովսէփ Տէյիրմէնճեանի, 69 Քուր Լաֆայէթ, Լիոն:

ՓԱՐԻԶԻ Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը պատիւ ունի յայտարարելու յարգոյ հասարակութեան որ յառաջիկայ կիրակի 15 փետրուար, Ս. եկեղեցւոյս մէջ Հայրապետական պատարագ Արտաւազդ Արք. Սիւրմէեան քահանայ պիտի ձեռնադրէ Աւագ սարկաւագ Յակոբ Ծօրթուեան :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Քազա տ'Իթալիայի մէջ
Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝
ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԲՈԼՈՐԴ ՕԹԷԼ ՔՈՆԹԻՆԱՆԹԱԼ ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսին, որ տեղի պիտի ունենայ 15 Փետրուարին ժամը 15էն 24, Hôtel Continentalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde:

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ՊՈՒՅՕՆ, կը նուագէ դաշնակի վրայ Տիկին Նաթալիա Այրամճեան. կը պարէ Օր. ՌԷԺԻՆԱ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ռուսական եւ հայկական պարեր, արեւելեան նուագ, Թառիսթ Գարեգինի եւ Գ. Օնանեանի կողմէ: Հայկական պարեր Նոր Սերունդի անդամներէն: Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ խումբերը սովորական հաւաքավայրերուն մէջ.—

ԿԱՐՏԱՆ.— Կիրակի 15 Փետրուար :

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ.— «Աղբալեան» խումբ, Ուրբաթ, 20 Փետրուար.:

Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Գոլա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի, Ռոմանի եւ Փոն Օպէնայի բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Վալանսի Ահարոնեան ակումբը: 11 Ave. Gambetta, Valence :

Հ. Յ. Դ. ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ընդհ. ժողովը այսօր շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, ընկերվարականներու սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընտրութիւններ :

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վիճաբանական ժողովը 18 փետրուար, չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78bis rue Rabelais: Նիւթը՝ «Հայրենիքը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եւ համայնավարութիւնը»:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի հերթական ժողովը՝ այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պար տիւ Կլոպի մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարուժան» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին, սովորական վայրը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ շրջակայից եկեղեցական վարչութիւնը, Կաթ. պատրիարքին հրահանգով որոշեց ներկայ յայտարարութեամբ հրաւիրել քահանայական թեկնածուներ, անոնցմէ երկուքը ներկայացնելու համար Արտաւազդ Սրբազանին ի ձեռնադրութիւն: Հետեւաբար ամէն անոնք որ կը փափաքին քահանայագործել Լիոնի եւ շրջակայից մէջ թող հաճին անձամբ կամ նամակով եւ յարակից վկայականներով դիմել վարչութեանս ատենապետին հետեւեալ հասցէով: Mr. A. Gulbenkian. 69 rue Louis Blanc à Lyon (Rhône):

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՂԱՔԻ մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը Մարտ 7ին: Կը խնդրուի նկատի ունենալ եւ չխաչաձեւել :

ԾԱԽՈՒԻ Է

Լուսանկարչատունս ՖԷՊԻՒՍ «Studio PHEBUS» ծախու է իր յարկաբաժինով միասին: Դիմել ամէն օր բացի կիրակի եւ երկուշաբթիէ, ժամը 10—12 եւ 2—6, 23 Bld. Bonne Nouvelle, Tél. Louvre 69-83, Paris (2), 3րդ յարկ, վերելակ :

ՍՆՆԴԵՂԷՆԻ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ
Բոլոր երկիրներու համար
Գրել IMEXPORT B. P. 349 TANGER, MAROC

ՄԱՅԻՍ 2Ը ԳՐԱԻՈՒԱԾ ՕՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը կը պատրաստուի տօնելու Վասպուրականի 33րդ հերոսամարտի տարեդարձը, կիրակի 2 Մայիս 1948ին:

Կը խնդրուի կուսակցութիւններէն եւ քոյր միութիւններէն չխաչաձեւել :

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Մարսէյլի Սէն Լուի Ֆր. Կապոյտ Խաչի տարեկան թէյասեղանը այսօր շաբաթ, երեկոյեան ժամը 8էն մինչեւ 12, Փիլոյեանի սրահին մէջ : բանախօսութիւն եւ անակնկալներ :

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Dimanche 15 Février 1948 Կիրակի 15 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ 20e Année N 5267-Նոր շրջան թիւ 876 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ» ՄԸ ԵՒՍ

Ոչ ոք պիտի՛ համարձակէր Դաշնակցութեան պատմութեան նման «Անահիտ»ի խմբագրին ուղերձ ուղղելու, վերջին վաթսուն տարուան մէջ, երբեք չպատահեցաւ որ անուշ բառ մը գտնէր գոր անոր շրթունքներէն՝ ի նպաստ մեր կուսակցութեան։

Բայց լսեցէք թէ ինչ կը գրէ ծանօթ հակա-դաշնակցական կուսակցութեան երբեմնի «Հաճկ Լոյսը» ամսագրին վերջին թիւին մէջ երբ կը խօսի Սովետ. Հայաստանի եւ արտասահմանի հայութեան յարաբերութեանց մասին —

«Խմբագրաբար չենք կրնար ըսել թէ այդ յարաբերութիւնները բնականոն ձեւ մը ստանալու մօտեցած են։ Բնականոն ձեւը այն է՝ բոլոր քաղաքակիրթ ազգերուն մէջ, որ հայրենիքի բոլոր թերթերն ու հանդէսները կը փոխանակուին նոյն ժողովուրդի արտասահմանեան թերթերուն եւ հանդէսներուն հետ։ Իսկ գիտական, գեղարուեստական գործերու գէթ կարեւորագոյնները որ լոյս կը տեսնեն հայրենիքին մէջ, կը ղրկուին արտասահմանի գոնէ ամենէն տարածուած թերթերուն եւ ամենէն հեղինակաւոր գրագէտներուն, քննադատներուն եւ բանասէրներուն»։

Պ. Չօպանեան ցաւով կը պատմէ թէ տարիներ առաջ կացութիւնը բոլորովին տարբեր էր։

«Ես ամիսը 10—15 նամակ կը ստանայի Երեւանէն, մինչ այնտեղէն ինծի յղուածները կը ղրկուէին։

Բայց «Տասը տարիէ ի վեր Երեւանէն ոչ մէկ նամակ, ոչ մէկ թերթ, ոչ մէկ գիրք, ոչ մէկ յղուած ստացած եմ։ Արտասահմանի եղբայրակիցներուս գրեթէ ամէնքն ալ միեւնոյն կացութեան մէջ են»։

Չօպանեան [illegible] տանգամ ձեւեր մտածեր է հայրենիքէն գիրք ու թերթ ստանալու համար, բայց «ոչ մէկ պատասխան»։

Ո՜րքա՞ն ճիշդ է իր դիտողութիւնը — «Եթէ Երեւանի թերթերուն խմբագրութիւնները եւ մշակութային կազմակերպութեանց վարիչները կը կարծեն թէ արտասահմանի հայութեան հետ հայրենիքի մտաւորականութեան կապը միմիայն պահած կ'ըլլան Երեւան լոյս տեսած թերթերը... ղրկելով միմիայն հայ համայնավար թերթերուն եւ ... քանի մը կազմակերպութեանց, իրենց այդ կարծիքը սխալ է որովհետեւ այդ թերթերն ու այդ կազմակերպութիւնները բոլոր հարկ եղածը չեն ըներ ու չեն կրնար ընել՝ հայրենիքի ծոցին մէջ լոյս տեսնող գրական կամ գիտական արտադրութիւնները... տարածելու համար»։

Կրկնէ՞նք որ Պ. Չօպանեան Դաշնակցութեան բարեկամներէն չէ ու տակաւին իրեն շնորհուած չէ «հայրենասէր» տիտղոսը։ Ո՛չ տակաւին։

Տարբեր չէ Դաշնակցութեան տեսակէտն ալ մասնանշուած երեւոյթին մասին։

Արտասահմանեան Հայաստանի ամէնէն բարեմիտ «բոլշեւիկեան»ն ալ պիտի փորձուէր հաւցնելու Երեւանի մեր եղբայրներուն թէ իրենց կռիւը Դաշնակցութեա՞ն հետ է, թէ հայրենիքի օդին ու ջուրին զրկուած բազմութեանց հետ։

Ցանցառե՞ր են մարդիկ, երբ խոնարհաբար հարցնեն.

— Ինչու կը զրկէք մեզ ամենայն Հայոց հայրենիքին խապրիկներէն։

Կամ՝

— Այս ի՞նչ անբացատրելի առեղծուած է որ՝ մէկ կողմէն կ'ուզէք հայրենիքի վերելքով խանդավառել «գլոնցի» զանգուածը, միւս կողմէ կ'արգիլէք ձեր գրական հանճարին արտածումը. հապա մենք որ աղբիւրէն վաւերական լուր ստանանք ձեր կատարած աշխատանքներուն մասին, «Փրա՞վտա»յէն, «Իզվեստիա՞»յէն ...

Փորձեցէք բաժանորդագրուիլ Երեւանի օրաթերթերուն։

— Ո՛չ, անոնք ձեզի համար չեն, պիտի պատասխանէ դեսպանատունը։

Պատերազմէն առաջ, խմբագրութիւնները թերթ կը փոխանակէին։ Պատերազմէն ետք այդ առանձնաշնորհն ալ զրկուեցան որովհետեւ — որքան կ'ուզեն թող հակառակը պնդեն — արտասահմանը կը նկատուի խորթ զաւակ։

Երեւանը այդ խորթ զաւակով կը հետաքրքրուի միայն այն ատեն երբ փող է հարկաւոր։ Ժ.

ՍԻՐՈՒՆ ԱՂՋԻԿ

Սիրուն աղջիկ, մօտ բեր սինին,
Վրան՝ Հայոց նռան գինին,
Թող ցնծութիւնը ծով դառնայ
Մեր սրտերուն, մեր սեղանին։

Վառենք աստղերը երկնային,
Հպարտ նայինք ապագային,
Նրա դիմաց կը տժգունեն
Աշխարհները հէքեաթային։

Թէ այդ օրուան մենք չհասնենք,
Ափի մահուան դանակը նենգ,
Թող մեր հոգին այդ նոր կեանքի
Գովքը անի՝ որպէս մի երգ։

Թէ դուն հասնես այդ լոյս օրուան,
Աճիւնս տար մեր ազատ Վան,
Թող հայրենի ծաղիկներին
Ջուր տայ իմ սիրտը՝ շատրուան...

Սիրուն աղջիկ, մօտ բեր սինին,
Վրան՝ Հայոց կարմիր գինին,
Խմենք սիրով ու միշտ փառք տանք
Հերոսամայր Հայաստանին։

ՍԱՐՄԷՆ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ՊՈՅԱՃԻՆԵՐԸ

— Պոյաճի՜ս ... լուսթրաճի՜ս...

Թիզ մը բարձր աթոռակը [illegible] կախած, կուզը տնկած, կօշիկ կը ներկեն սեւ կամ դեղին գոյներով։

Շան-սատակ Թալէաթ երդում ըրած էր կօշիկ ներկող այդ տղոց վիճակին մէջ դնել ամբո՛ղջ հայ ժողովուրդը։ Բայց հակառակ մարդ-գազաններուն կամքին՝ հայ ժողովուրդը, այսօր, մեղր ու կարագ կը քսէ իր հացին շերտին, Թրքաց ճետերուն թողլով ներկ քսել իր կօշիկին։ Եթէ, սակայն, մեր ժողովուրդին համեստ զաւակները մերժեցին պոյաճիութիւնը, ափսո՛ս, մտաւորականներ ունեցանք, որոնք չամչցան այդ արհեստն ի գործ դնել մեր հրապարակագրութեան մէջ, ամէն օր ներկելով Ստալինի ճիզմէն։

Թող ներկեն, թող փայլեցնեն, հայելիի պէս ճերմ թող վարինեն, բայց պէտք չուզէի որ պոյաճիի իրենց սնտուկին վրայ գրեն՝ «Made in Հայաստան»։ Պէտք չուզէի որ, սա մեր «Հայաստանակ»ները, — այսուհետեւ կոչենցուք պոյաճի, — օրապահիկ մը ապահովելու համար, իրենց ապրանքը ծախելու ժամանակ, կամաւոր շփոթութեամբ մը դեղը հիւսեն «Հայաստան» անունով իրենց սեւ ներկին կամ «ներդաշթ» անունով դեղին ներկին՝ երբ թէ գովաբանելու համար Հայաստանը։

Օրապահի՞կ մըն է իրենց ուզածը, — ի՞նչ հարկ մեր սրբութիւնները անարգելու։ Ընկերնե՛ր, երբ տեսնէք «Հայաստանական» մը՝ մտաւորական կոչուած տեսակէն՝ ներկին տուփը կոնակը, երկարեցէք ձեր ոտքը եւ կանչեցէք.

— Պոյաճի՛ս...

Եւ լաւ վճարեցէք։ Ինչու որ երբ անգործ մնան, կը ներկեն մեր սրբութիւնները իրենց անարգ վրձինով։

ԱՐԱՁ

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԸ կը հրատարակէ ցանկ մը այն ապրանքներուն որոնց ներածումին համար՝ այլեւս անհրաժեշտ չէ արտօնագիր ստանալ։ Կարելի է ազատօրէն Ֆրանսա ներածել հետեւեալները.— Ձկնեղէն, հաւեղէն, պտուղ, ալիւր, սուրճ, պղպեղ, շաքար ինչպէս նաեւ ձգախէժ, թուղթ, երկրագործական մեքենաներ ելեկտրական գործիքներ եւն.։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ռուսական գօտիին իշխանութիւնները յայտարարեցին ուրբաթ օր թէ 25 հոգինոց տնտեսական յանձնաժողով մը նշանակած են արեւելեան Գերմանիոյ համար։

Մարշըլ կը յանձնարարէ իր ծրագրին անմիջական գործադրութիւնը

Ամերիկայի արտաքին նախարարը, Պ. Ճորճ Մարշըլ, ուրբաթ օր, Այովայի մէջ քաղաքական կարեւոր ճառ մը խօսելով, յանձնարարեց իր անունը կրող տնտեսական ծրագրին անմիջական գործադրութիւնը։

Վտանգաւոր է մանրամասնութիւններով զբաղիլ եւ մոռնալ այն գլխաւոր նպատակները որոնց համար մշակուած էր այդ ծրագիրը, դիտել տուաւ նախարարը։

Ստորեւ իր ճառին հիմնական մասերը.—

«Զգուշութեամբ մօտենալ այդ ծրագրին, կը նշանակէ բան մըն ալ չընել, կամ ընդհակառակն, մեծ ծախքերու դուռ բանալ։ Կը նշանակէ նաեւ ամբողջ արեւմտեան Եւրոպան, Միջին Արեւելքը եւ Միջերկրականի աւազանը ենթարկել Խորհ. Միութեան եւ իր համայնավար դաշնակիցներուն տիրապետութեան։ Եթէ ծրագիրը չգործադրուի հետեւանքը պիտի ըլլայ այն որ Մեծն Բրիտանիան ինչպէս նաեւ բրիտանական կայսրութիւնը որոնք շատ մեծ դեր մը կատարած են աշխարհի քաղաքական եւ առեւտրական կայունութեան մէջ, վտանգաւոր կերպով պիտի ազդուին։ Ինչպէս յայտարարած էի Լոնտոնէն վերադարձիս, պարտաւոր ենք ստեղծել այնպիսի կացութիւն մը որ հնարաւոր դարձնէ համաձայնութիւն մը Խորհ. Միութեան հետ։ Եթէ կայուն ու ապահով արեւմտեան Եւրոպա մը ստեղծենք, խորհրդային վարիչները որոնք շատ իրատես մարդիկ են, աւելի տրամադիր պիտի ըլլան համաձայնութեան մը գալ մեզի հետ՝ հաշտութեան դաշնագրին համար։

Պատմութեան ամէնէն կարեւոր որոշումներէն մէկն է որ պիտի առնենք, որոշում մը որուն հետեւանքները շատ մեծ նշանակութիւն պիտի ունենան մարդկութեան համար։

Այնքան շատ բան ըսուեցաւ ու գրուեցաւ այս ծրագրին մասին, որ տեսակ մը շփոթութիւն յառաջ եկած է։ Եւ սակայն հարցը շատ յստակ ու պայծառ է։ Շինարար աշխատանք մը պիտի կատարուի եւ որոշումը որ պիտի տրուի, պիտի ըլլայ պատմութեան մեծագոյն որոշումներէն մէկը։ Սխալ չհասկնանք, այս ծրագրին յաջողութենէն կամ վիժումէն կախուած է ճակատագիրը այն աշխարհին որուն մէջ անոնք պիտի ունենան ժողովրդավարութիւնը, անհատին ազատութիւնը, անվինի ծրագրին որ [illegible] բակցութիւն մը ստեղծել։

Եւրոպայի տնտեսական վերականգնումը կենսական է, կ'ըսէ Պ. Ժ. Պիտօ

Արտաքին նախարար Պ. Ժորժ Պիտօ ուրբաթ օր խորհրդարանին մէջ ճառ մը խօսելով քաղաքական խնդիրներու շուրջ, շեշտեց որ Եւրոպայի տնտեսական վերականգնումը չափազանց կենսական է խաղաղութեան պահպանումին համար եւ յանձնարարեց բոլոր ազգերու գործակցութիւնը։

Նախարարը դիտել տուաւ թէ հակառակ միջազգային վերջին խորհրդաժողովներու վիժումին, յուսալքումի պատճառներ չկան։ Ռուսիա կտրուկ կերպով մերժած է իր մասնակցութիւնը Եւրոպայի վերաշինութեան աշխատանքներուն։ Հիմնական տարակարծութիւններ կան Միացեալ Ազգերու ժողովներուն մէջ ուր սլաւական ազգերու խմբակցութիւնը ընդդիմութիւն ցոյց կուտայ Միացեալ ժողովուրդներուն։ Մեր անհամաձայնութիւնները անդարմանելի չեն, բայց պէտք է անկեղծօրէն արտայայտուինք։

Ֆրանսայի համար, Եւրոպան մէկ ամբողջութիւն է եւ իր ներկայ բաժանումը անբաղձալի է։ Եւրոպան կ'երկարի մինչեւ Ուրալ եւ տոգորուած է քրիստոնէական ու մարդասիրական զգացումներով եւ կ'ուզէ յարգել անհատին ազատութիւնները։ Այսօր, Եւրոպայի աւանդական քաղաքակրթութիւնը կը ներկայացնեն միայն 16 երկիրները որոնք կրցան պահել իրենց անկախութիւնը։

Արտաքին նախարարը Ֆրանսացի ժողովուրդին երախտագիտութիւնը յայտնեց Ամերիկայի։ Մարշըլի ծրագրին նպատակն է բարձրացնել մեր ժողովուրդին կենցաղի պայմանները, ըսաւ Պ. Պիտօ, մամուլին պայքարը կամ բոցավառ յայտարարութիւններ չեն կրնար արգիլել ծրագրին յաջողութիւնը։

Պ. Պիտօ շեշտեց Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ համերաշխ գործակցութիւնը եւ ըսաւ — Ոչի՛նչ կրնայ իրարմէ բաժնել Անգլիան եւ Ֆրանսան։ Անցեալի «սրտագին համաձայնութիւնը» վերա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԼՈՒՍԱԲԱՑԻՆ ԴԷՄ

Ձեմ տեսներ արեւին ծնիլը այս մեծ քաղաքին մէջ: Լուսածագը տուներու ետեւէն յորդող լուսարձակ մըն է միայն: Բայց կը խուժէ դիս պարտակարգ գեղեցկութիւն մը, երբ բոլ կած պատուհանի ու անհամար ապակիները իրար կը լուսաւորեն ու կը միայ կարմիր լոյսը տանիքներէն ու տամեր, Թաղէ թաղ երկարած սուներներուն տակ կէն: Ձեմ տեսներ արեւը որ կամաց կամաց կը բարձրանայ միջերակով մը հրաշէկ մետաղի մը նման: Ուսիմ կարօտը հայրենական փարթամ ու արդար լուսաբացներուն, ու ակըր դաշտերու անդորրութեան: Հսկայ մեքենաներ են դէմս տուները, լոյսերը՝ պատուհաններ, անիւներ ու փոկեր: կը վախնամ որ այս ոլորը չարժին յանկարծ ու ճզմեն մարդերը: Բայց կը յուզէ դիս մեծութենէ եկող խորհուրդ մը: Կը շքեղնան հեռուն կապի է կաթողիկէ վիթխարի շտեմարանները լուսավառ կաթողիկէներու նման: Կը փայլին ծխնելոյզները ու ծխերը՝ իրենց տակ խեղդուած լոյսին արտացոլումներէն :

Կան մարդեր, այս մեծ քաղաքին մէջ, որ կը պաշտեն արեւը: Կիներ կ'արբենան անցեալ դարերու քրմուհիներու պէս: Աւոնք կը հետեւին քուրմերուն, նշխելով լոյսէն առաջ, ընելու համար իրենց աղօթքը վիլլայի մը բակին մէջ: Կ'երգեն, կը ձօնուին, կ'աղեղուին ամսաւորական առաձգականութեամբ իրենց ձեռքերուն ու ոտքերուն վրայ, արդասաբեր սողոլէն նուիրելով իրենց մերկ պորտը, դալարուելով ու հոնդիւններ արձակելով անընդհատ: Անշուշտ ամէն ինչ կը վերջանայ ենթակի մը մէջ, արարողութեամբ մը, որ արքայութեան տեղ պաշտպանութեան մը կուտայ քուրմին ու քրմուհիներուն, որ ամէն հաճոյք սպառած պարուհիներ են կամ անծանօթ ապրուստներու ծարաւ հարուստ ու յիմար աղջիկներ: Բայց խաթարուած այդ երազը մօտեցած է անդրադառնալի յօրութեան մը, տարբեր մեզի ծանօթ հոգեկան ուժերէն: Որոնումի մէջ են մարդիկ այս հսկայ քաղաքին մէջ ուր կան դեռ բազմաթիւ աղանդներ:

Կան ծառապաշտներ, որոնք, կէս գիշերէն վերջ, դուրս գալով գիշերային դրօշակայրերէն կամ իրենց ճոխ բնակարաններէն, կ'երթան մերկանալ Պուա տը Պուլոյնի անտառին խորը եւ կը պարեն լուսնի լոյսին տակ, կաղնիի մը շուրջ, բոյն վրայ :

Կան տոփանքի աղանդներ հեթանոսական օրերու յատուկ խենէշութեամբ ու կատաղութեամբ: Կիրքը կը հասնի ախտաղին խենթութեան ու հոգին կը դառնայ դառանցանք մը փրփրայորդ բերաններուն մէջ: Աչքերը փայլակներ կ'արձակեն մղձաւանջներու աչքերու պէս: Ու մարդկութիւնը կը դառնայ անըմբռնելի՝ երբ ամենագեղեցիկ ճերմակ կիներ կը յանձնէ ինքնիր անասնային խափչիկին՝ որուն մարմինը ռակեգոյն կռանիթ մըն է ջահին լոյսին տակ, որուն Բոցը օձ մըն է տերեւներուն ու շուքերուն մէջէն սողացող, դալարուող մարմիններուն վրայ որոնց մէջ իրար կը խաչաձեւեն հեչտանքն ու տառապանքը, ըղփոթուելու չափ նման իրարու: Կեանքը առեղծուած մը: Բայց անծանօթ խորհուրդի մը որոնումն է նաեւ հաւատքներու սպառումէն ծնած այս մոլորումը :

Կան տակաւին Զարին նուիրուած եկեղեցիներ ուր կ'երեւայ սատանան՝ հաղորդելու եւ թքնելու համար Աւետարանին ու սրբութեանց վրայ: Կան միջնադարեան վհուկներ, գիտական գուշակներ, կախարդներ, մոմէ արձանիկներով թշնամիներ հալածողներ. Փակիրներ եւ ոգեհարցներ: Լոյսի ու գիտութեան այս մեծ քաղաքը ունի տակաւին անհամար զաղտնիքներ որ կը ձգտին հերքել այդ լոյսն ու գիտութիւնը, մարմնական ու հոգեկան անթիւ պատմութիւններով : Բայց գեղեցիկ է ան հակառակ այս բոլորին :

Հրաշալի ու փարթամ է ան, թէեւ իր կեդրոնական թաղերուն մէջ իսկ կան միջտ հին, խարխուլ ու կեղտոտ շէնքեր որ կը յիշեցնեն «Թշուառները» կամ «Դաղտնիք Փարիզու»ն: Ան կը վերջանայ աղտոտ, նեղ ու ցեխոտ զաւիթներով, իր ծայրադոյն մասերուն մէջ, թիթեղէ խրճիթներով: Բայց վեհափառ ծով մըն է, ընդհանուրին մէջ՝ որ կը փայլի եւ իր լոյսը կը նետէ աշխարհի չորս կողմը, իր բիւրեղին տակ, վիհին մէջ պահելով անհամար հրէշներ — գողեր, մարդասպաններ, կնավաճառներ, պոռնիկներ, գինիի եւ թոյնի մոլիներ, զանազան ձեւի հիւանդներ, թերեւս նաեւ բորոտներ, անկարողներ, որձեւէգներ ու պառաւբազմի վիբարողներ: Արեւան, սերմի ու չարաւի ծով մը: Հակասանքներու քաղաք մը՝ որուն ամէն մէկ թաղը կ'արտայայտէ տարբեր նկարագիր մը: Քաղաք խնայողութեան եւ մսխումի, աշխատանքի եւ ծուլութեան: Կան հանճարեղ հնարամիտներ, բայց կան նաեւ պարկեշտներ, բանաստեղծներ, գիտուններ եւ հրաշագործ բժիշկներ: Դրամը հոգին է այս մեծ քաղաքին: Բայց կան մարդիկ որ կ'ապրին նոյնիսկ առանց դրամի: Պէտք է աշխատիլ հեւի հեւ ապրելու համար եւ սակայն կան որ աշխատողներէն աւելի երջանիկ են, առանց գործի: Կան երազողներ ու թափառողներ այս եռացող փեթակին մէջ: Կան նաեւ արդար քրիստոնեաներ...

Ոգեկան ու անասնայինը քով քովի կը քալեն այս մեծ քաղաքին մէջ: Գրողները նմանցուցած են զայն գեղեցիկ պոռնիկի մը՝ որուն դրան կ'երթան անթիւ միամիտներ: Մարդիկ իրար կը հրեն ու կը ճզմեն. Կը փոխեն ակեր, ինչպէս եւ արուեստի կը սիրահարներ: Հարուստներ կ'իջնեն մուրացկանութեան եւ աւելածուներ կամ դատարկապորտներ միլիոններ կը դիզեն յանկարծ, Ցոյսի եւ յուսահատութեան քաղաք, ուր կ'ապրին աշխարհի չորս կողմէն եկած մարդիկ: Միջազգային խառնարան. Բայց կարելի է նմանցնելզայն սափինքսի մը, որ կը ժպտի խորհուրդով, իգական պաղ խորամանկութեամբ ու իր յաղթանակին վստահութեամբ, դաժան բայց պայծառ իրատեսութեամբ, անսանական թաթերը առջին, ծծերը արեւին... խելայի քաղաք, ուր մարդկային միտքը հասած է իր կարելի կատարին՝ տեսնելու համար աւելի բարձր կատարներ: Անասնայքն եւ նոյնատեն աստուածային: Գռեհ, եսասէր ու մարդկային նաեւ՝ մինչեւ հոն ուր բարութիւնը կը ճանչցուի որպէս յիմարութիւն ու տկարութիւն: Այսպէս, ան կուտայ պատկերը դալիք կարծր իմացականութեան, կարծր եւ սակայն սրտաեւ՝ որով մարդը պիտի յաջողի վերջապէս ձուլել իր մէջ մարմինէն ու հոգիէն բխող ուժերը, դառնալու համար միութիւն մը՝ որմէ զուրկ է տակաւին :

Արդարեւ է համբաւը զոր այս քաղաքը կը տարածէ իր շուրջ դարերէ ի վեր իր բարձրագոյն վարժարաններով եւ Ակադեմիներով: Ուխտավայր մըն էր. Ուխտավայր մը կ'ըլլայ ուր կուգան ուսանիլ ամէն ազգի զաւակներ: Ան մեծցած ու առաջացած է իր իմացականութեամբ, առանց պարտուած է իր խմացակաութեամբ, կամ աջէն ու ձախէն յլյալու աշխարհակալի մը, կամ ինչպէս էին Բաբելոնին բնաւած պեճինուն, ինչպէս էին Բաբելոնի ու Հռոմը: Ձախողապատով՝ ան կը նմանի Աթէնքին:

Ամէն մեծութիւն, անշուշտ, բոլորակ կամ սպառ, կը բխէ իրեն հետ իր խաթարման սերմեր: Ան բառոյալքէշ ուժ մըն է դեռ: Ասոր համար է որ հին ու նոր կրօնքները ձգտած են միասնական լոյս մը ... Միտքը կը նախընտրէ տառապիլ բայց ըլլալ պատերէն անդին, քալել անծանօթին մէջ... Ու այսպէս, կարելի է հիմնալ տակաւին մէջերը կատած այս մեծ քաղաքի վրայ որուն համար անքաղաքացիներ ուրիշ դժբախտութիւններ եղան յաջորդական երկու պատերազմները:

Ծով մը՝ երբ արեւին լոյսը կը զարնուի տանիքներուն ու կը թրթռացնէ զանոնք: Ցաճախ կ'երթամ նաեւ ես, լուսաբացէն առաջ, դիտելու համար այն հրաշքը լոյսին, որ չես գիտեր ուրկէ կուգայ: Ապակիները կը վառին լուսավառ մոմեր ինչպէս Պասէօ կ'ասէին ոգեկան թեթեւ ու թռչնոց կ'երգեն: Ու իրենց բազմերանգ երգը մ'հուրթիւն մ՝ է, աղօթք, հակառակ կառքերուն ու քայլերուն աղմուկին, կամ գործատուններու ժխորին, կ'եւգէ արեւին ծիրանին,

Երկնէր երկին եւ երկիր,
Երկնէր եւ ծով ծիրանի,
Երկ՚ ի ծովուն ունէր զկարմրիկ եղեռնիկն
Ընդ եղեգան փող ծուխ ելանէր,
Ընդ եղեգան փող բոց ելանէր,
Եւ ի բոցոյ պատանեկիկ մի վազէր ...

Արեւին ծիրանին կամ ես: Մէկը կ'երգէ, արեւի ծիրանի կամ նախահայր մը երբ կը դիտեմ այս հրաշքը լուսաբացին, լոյսին, որ չեմ գիտեր ուրկէ կուգայ: Վանդի, այս գինովութեան մէջ, ես կը գտնուիմ ինչ դուրս, բայց կատա եղածս իսկ՝ մինչեւ մեր հեթանոս ծագումը եւ սակայ ինչ տարբեր բան մը եւ ես, բոլորովին տարբեր: Որովհետեւ, աղօթքի եւ սեղծագործութեան խառնէքի այս պահուն, դէմ առ դէմ լոյսին հետ, չեմ գիտեր թէ զուրսէն կուգայ այդ լոյսը թէ ան կը բխի իմ մարմինէս կամ հոգիս տարածուն բիւրեղներէն: Որովհետեւ մինակ չեմ այս կատարեալ միութեան մէջ, արարչութեան առանց լուսեղէն հաճրուն վրայ, այլ ցեղիս հետ, այս հայազուրկ թաղին մէջ, ինչպէս եւ աշխարհի բոլոր հոգիներուն հետ: Հրաշք մը, գինովութիւն մը, որոնց համար պիտի զղջամ, հաւանաբար, բիչ վերջը, քանի որ բոլոր խանդավառութիւնները ծնունդ կուտան սխալներու եւ յիմարութեան, պիտի զղջամ, տառապիմ, դդալով միջտ պակասը հաւատքին, լոյսին, իմացականութեան, մեր եւ մեր գործին անմահութեան, բայց հրճուանք մըն է պահը, երբ կը ծնի արեւը այս մեծ քաղաքին վրայ :

Պէտք է անցընել անքուն ու ցաւոտ գիշերներ, ըմբռնելու համար այս պաշտամունքը: Տառապել հասկցուած ակերերէդ ու բարութիւններէդ: Տեսնել խաւարին մէջ քով ծալլող ու հալածող մղձաւանջները՝ որոնց կը վերածուին մարդիկ՝ առանց ձգտումներուն ու գեղեցկութիւններու: Պէտք է զգալ անյայտ մահուան որ կը սպառէ ին կոկորդիդ չուրջ, տեղելու համար քեզ տարիներու հաճոյքը եւ ամբողջական հոգիդ, իր կարելի կատարելութեամբ, չես գիտեր որու օգտակին համար, յանուն ինչ բանի, տառապած թէ կեանքին, երկուքն ալ անհեթեթ այդ մութին մէջ, բայց երկուքն ալ խոռլին. Պէտք է ապրիլ տառապանքը լոյսին, գեղեցկութեան, երբ անտեսնելի ուժ մը կը սոխալէ քեզ կռուիլ, յաղթել, զառիլ, դառնալ ամբողջական միութիւն մը, օգտուելով մնացեալ քանի մը տարիներէն որ այնքան արագ կ'անցնին այս մեծ քաղաքին մէջ: Պէտք է վերջապէս, տառապելէ վերջ հոգին բաց երախին առջեւ, ունենալ նաեւ գործի երթալու եւ սատարական մը ըլլալու կրկնակ գիտութիւնը, ըմբռնելու համար այս պաշտամունքը արեւին ...:

Կ'երգէ ծիրանին ու կը մասնակցին անոր այլազան երանգները լոյսին: Ծիրանին կամ ես եւ կամ այն բոլորը որ կը գտնուին ինէ դուրս: Այս բոլորը կը խառնուին իրարու, կը զատուին: Ձեմ գիտեր թէ ուրկէ կուգայ լոյսը: Բայց ալբեցում մըն է ան ամէն առաւօտ՝ այս հսկայ քաղաքին մէջ ուր մաքառեցայ քառորդ դար... ուսիմ կարօտը հեզութեան, բարութեան եւ քաղցրութեան, սէրը շուքին մէջ ապրելու: Կը լսեմ.

— Տէր, լոյս իմ եւ կեանք իմ, ես յումմէ՞ երկեայց, Տէր, ապաւէն կենաց իմոց ...

Բայց ամբողջ մարմինս ու ամբողջ հոգիս կը մ ան յառած սփինքսին:

Եւ ահա կորովը կը բխի երակներէս, ես զիս կը զգամ ամենազօր. Կը լքեն զիս չար ոգիները, կը փախչին ամպերուն պէս, որ, լուսարձակին տակ կ'այրին Վահագնէն հալածուած վիշապներ: Կը նայիմ հիացումով, Յաղթութեամբ, թեւալուծով, արինելով, իյնալով կոոր կըբարութեամբ, գթառատ ժպիտով, բայց խոյանքի պատրաստ զայրոյթի մը պէս նաեւ, ծիրանի ու այլազան երանգներ աչքերուս խորը, որ կ'արտացոլան այն զոր արեւը կը պարգեւէ իրենց լուսաբացին, արեւը որ վայրագ պայծառութիւն մըն է՝ երբ լուսարձակ մըն է միայն :

Ձեմ տեսներ արեւին ծնիլը այս մեծ քաղաքին մէջ, բայց կը խուժէ դիս մեծութեան մը խորհուրդը :

Ն. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

Հայրենի գիւղս

Հայրենի գիւղս, որուն մէջ ծներ ու ապրեր եմ հազիւ տասնեակ մը տարիներ, կը կոչուէր Փոմք. Շնորհալիի Փոմք, Մաստարի թեւին տակ, գեղեցիկ ովասիսի աչքերուն առջեւ կը նմանէր բացառութեան վայր մը: Ամէն անցորդ, առանց մախաղը ու պահ մը պիտի դնէր կուռակին մօտ ծառերու հանդչէր անոր պաղ աղբիւրին տակ: Ցետոյ, օրհնութեան յանկերգ մը շուքին տակ: Ցետոյ, օրհնութեան յանկերգ մը չըմենըրուն, անհուն գոհունակութեամբ պիտի շարունակէր իր ճամբան :

Փոմք ունէր հարիւր տուն, հազար դղալ: Ան կը պատկանէր ամենուն: Անոր դռները բաց էին բոլորին առջեւ: Մեր հայրերն ու մայրերը բարի ժպիտով մը կը հիւրասիրէին եկող դայցողները. Այսպէս, սեղաններ մ' ամէն բարիքներով կը յորդէին անվերջ, անսպառ :

Այս գիւղը, որ հիմա դուք ալ կը ճանչնաք ինծի պէս, իր բազմազան բեքասանով տաւեղութիւններուն համար կոչեր էին Գիւղերու թագուհին: Երկինքը կապոյտ էր: Իր արեւը տաք եւ կարմիր էր: Լեռները խուկաւէտ ու դաշտերը գեղեցիկ եւ բարեբեր :

Այս դաշտանկարը, որ մեր հայրերու օրհնեալ ձեռքերովն էր գծուած, դարձեր էր բնութեան հրաշալիքներէն էջ մը, որուն Աստուած ինքն ալ զմայլած հիացեր էր:

Ձըսի տակաւին, թէ Փոմք ունէր ուրիշ առաւելութիւն մը եւս: Ջուրս գլխաւոր ճամբայ եւ, չոլս յորդառատ աղբիւր:

Արեւելեան կողմը գիւղին, բազմաթիւ պտղատու ծառերու սաղերէն կ'երկարէր առաջին ճամբան, որուն մուտքին առջեւ կը հոսէր Նոր Աղբիւրը: Արեւմտեան կողմը, երկրորդ ճամբուն վրայ կը դղղար Վարդապետին Աղբիւրը: Հիւսիսային խնկին տակ, բլղըն առջեւէս ուր կը սկսէր երրորդ ճամբան, կը մայթքէր Սուրբ Սարգիսի Աղբիւրը: Իսկ հարաւային կողմն իմ գիւղիս, այդ հեռու ճամբուն եզրէն կը յորդէր Մեծ Աղբիւրը, որուն զուլալ ջուրովը կ'ոռոգուէր ամբողջ դաշտը :

Փոմք պարզ եւ համեստ, եւ ինչպէս ըսի ունէր հարիւր տուն, հազար դղալ. Իր հոգեկան ժողովուրդն հոգեկան աղբիւրներ էին եկեղեցին եւ դպրոցը:

Առաւօտու դաշտ նետուելէ առաջ, գիւղացին ժամ կ'երթար, կ'առնէր քահանայէն օրհնութիւն բերնէն, արօրն ու եզներուն հետ՝ քշելով կը

թափէր հօրենական արտին մէջ։ Հողը կ'ուռճանար։ Բերքը կ'ըլլար ակնկալուածէն շատ աւելի։ Ու երբ ձմեռը գար, ուրախ եւ հպարտ, ան կը նստէր տաքուկ թոնիրին բոլորտիքը եւ, հէքեաթներ կը պատմէր իր թոռնիկներուն

Դպրոցը սակայն, ուրի՜շ բան էր իրեն համար։ Միշտ հաւատարիմ Մեսրոպեան գիրերուն, երկիւղածութեամբ կը ծառայէր անոր։ Վասնզի, անվիճելիօրէն ան համոզուած էր, որ առանց այդ տառերուն յաւերժական լոյսին՝ կեանքը պիտի դառնար խաւար։ Ահա այս հաւատքով, շատ կանուխէն, իր զաւակը կը յանձնէր ուսուցիչի խնամքին «որ մարդ ըլլայ»։

Այսպէս, սիրով եւ խաղաղութեամբ լեցուն, մեր իմաստուն գիւղացին միշտ պատրաստ՝ իր կեանքը կը մաշեցնէր մարդկութեան բարիքին համար։

Անկէ վերջ՝ չարաշուք օր մը սակայն, յանկարծ մարեցաւ իր արեւը։ Երկինքը սեւ պաստառի մը տակ սկսաւ հեւալ։ Լուսինը ալ չժպտեցաւ։ Աստղերը, կ'ըսես, խուճապի մատնուեցան։ Ու փոթորիկ մը պայթեցաւ Հայոց գիւղերուն վրան։ Տարերք խառնուեցան իրարու։ Բոյներ որ քանդուեցան։ Գետերով արցունք եւ արիւն հոսեցան։ Կանչեր սուր եւ աղիողորմ։ Արձագանգներն հասան մինչեւ հեռաւոր երկինքներ։Բայց իզուր, ոչ ոք լսեց զայն։ Ոչ ոք հետաքրքրուեցաւ այս դժբախտներով՝ որ անգթօրէն կը ճզմուէին Կարմիր Մահիկի արիւնոտ թաթերուն տակ։

Ու այսօր, լսէ, ով ապերախտ աշխարհ, այն հազար, հազար հայ գիւղերուն պէս, իմ հայրենի գիւղս ալ կը մնայ մոխրակոյտ մը միայն։

Ոհ Գոմք, սիրելի գիւղս, թոյլ տուր ինձ որ այս հեռաւոր երկինքներէն անգամ մըն ալ գամ ու, կարօտի չրթներս դրոշմեմ բռնագրաւուած հողիդ։ Քեզմէ հեռու, այն նենգ աշխարհին մէջ՝ ամէն բանէ առաջ դուն ես որ կաս ու կը մնաս կուրծքիս տակ։

Ախ Գոմք, Գոմք, արդար իրաւունքն իմ սիրելի պապիկուս, ըսէ, ո՞ւր փնտռեմ քեզ։ Ո՞ւր գտնեմ երկինքդ ու արեւդ, լեռներդ ու դաշտերդ։ Ո՞ւր են աչքերն ու ժպիտները, երգերն ու պարերը քնքոյշ աղջիկներուդ։ Եւ որո՞ւ հարցնեմ, ախ որո՞ւ հարցնեմ գերեզմանները նահատակ զաւակներուդ . . .

Այս գրիչս զոր բռնեցի ու գրել սորվեցայ մեր կապոյտ երկինքին տակ՝ կերդնում, որ իբրեւ յարգանքի տուրք, պաշտելի յիշատակներուդ յաւերժացմանը պիտի մաշեցնեմ։

Ո՜հ Գո՛մք, հայրենի՜ գիւղս…

ԾԱՏՈՒՐ ԳԻՐԳԻՐԵԱՆ

ԾԻԾԱՂ. — Պատկերազարդ պատմութիւններ կան Կլէտըսթոնի եւ Տիզրայէլիի մասին։ Երկուքն ալ իրարու կատաղի հակառակորդներ, անդադար կը կռուէին։ Անգամ մը խորհրդարանին մէջ Կլէտըսթոն կը պոռայ իր Հրեայ մրցակիցին երեսին.—

— Դուն, կամ կախաղանին վրայ հոգիդ պիտի տաս, կամ ահաւոր ախտով մը պիտի մեռնիս։

— Ասիկա կախում ունի այն բանէն թէ քու սկզբունքնե՞րդ պիտի իւրացնեմ թէ քու սիրուհիդ, կը պատասխանէ Տիզրայէլի։

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ

Գո՞րծ կը պակսի…

Վայելում բաներ չեն, սա «Ցառաջ»ին ըրածները։

Արեւածագին հետ՝ նոր վերագրում մը՝ էնդի դէմին հասցէին։

«Կարս - Արտահան»ի խնդիր մը քշեց բերաւ հրապարակ որուն տակը մնաց։ Գերափառ հերքումով զաւաթ մը շամբանիայի գինիին մէջ խեղդուեցաւ այդ նիւթը՝ Նիւ Եորքի «Յառաջդիմաց» խնջոյքին մէջ։

Եւ այսօր, Կարսն ու Արտահանը, իրենց տեղը կեցած են։ Մատ մը ետ - առաջ չեն ըրած։

«Ցառաջ»ի գրածը այդ մասին, հաւանական ալ չէր։ Այդ երկու նահանգները Վրաստանի կցելու համար, հազարներով գոմէշի պէտք կայ, որ չեմ կարծեր թէ Վրացիները կարենան հայթայթել զայն։

Հայը ծակաչք ժողովուրդ չէ։ Քանի մը նահանգի, պտղունց մը հողի համար կ'արժէ՞ «բարեւ - աստուծու բարին»ը կտրել դրացիներուն հետ։

Մեծն Պետրոսէն ի վեր, մեր տեսած բարիքներուն փոխարէն, կը վայելէ մերինէն քանի մը նահանգ նուիրել «Քեռի»ին միւս տղոցը …

Մենք Հայերս, միշտ պէտք ունինք, մեր գլխուն վրայ, տիրական բաղուկի մը։ «Անկախութիւն» բառը կը ծամենք կ'երթանք։ Մենք ո՛ւր, անկախութիւնը ո՛ւր։

Տուն - փեսայի տաղանդով օժտուած ժողովուրդ ենք։ Այս կէտը լաւ հասկցած ըլլային, ժամանակին, բարեխնամ Համիտ Սուլթանն ալ չէինք վշտացներ։

«Սուր քո եւ պարանոց մեր»։ Ինչ բարձրիմաստ ասութիւն՝ եթէ հասկնանք …

Անցած օր, կրկին տեղին ծայրն էր ցցած «Ցառաջ»։ Իբրեւ թէ՝ Ներգաղթի համար միլիոններով ստակ հաւաքուած է եւ այդ ստակներուն մէկ մասը, իբրեւ թէ չռայլօրէն ծախսուելու պէս բաներ մը եղած են։

Դրամը տուողը հայ ժողովուրդն է, ծախսողն ալ անոր «հաւատարիմ եւ անձնուէր պաշտպաններն» են։ Հօ Տաճիկին չեն տուած։ Տուողն ալ, ծախսողն ալ Հայ - քրիստոնեաներ են։ Ձեր ինչ գործը։

Եթէ պէտք տեսնեն, կրնան հաշիւ մը ներկայացնել՝ առ որ անկ է։

Ներգաղթի չոգենաւը, կրնայ ձրի դրամադրուած ըլլալ, բայց մենք ազգային արժանապատուութիւն ունինք, «ձրի»ն չի վայելեր մեզի։ Ասիկա ազգային վարժարան կամ հայ եկեղեցի չէ որ ձրի վայելենք եւ ոչ ալ հայ լրագիր է, որպէս զի ձրի կարդանք։ Ռուսական շոգենաւ է։ Պէտք է վճարենք, գոնէ իբրեւ ըմպանուէր (pourboire)։

Միայն շոգենաւի ծախք։ Անդին կան ահագին ծախքեր։ Գրասենեակ, քարտուղարներ, մամուլ։ Քաղաքէ քաղաք, գիւղէ գիւղ վազել՝ Դաշնակներուն անցեալ, ներկայ եւ ապառնի սխալները մատնանշելու եւ հայ ժողովուրդը անոր ձեռքէն ազատելով հայրենիք ղրկելու համար…

Չարժե՞ր Ներգաղթագրամէն մաս մը յատկացնել այդ ազգակերտ գործին, որ ըստ իս ներգաղթի մաս կը կազմէ։

Չարժե՞ր, գոնէ քանի մը երկվեցեակ պատուիրակներ ղրկել ծովափ՝ բարիերթ մաղթելու եւ թաշկինակ ճօճելու ներգաղթողներուն եւ ողջունութիւն ներարկելու մնացողներուն։

Միմիայն ազգին շահը եւ պատիւը մտածող այդ երթաքբարովագործները, որ Փարիզի իրենց հանգիստը ոտնատակ ընելով կ'երթան մութ դաւառ, կ'ուզէք որ ծախքերն ալ իրենց գրպանէ՞ն վճարեն։Անգթութեան դերադրական աստիճանն է այդ տեսակ առաջարկ մը։

Անկեղծ բան մը ըսե՞մ։ Դուք Դաշնակցականներդ, ետ կեցէք, մի խառնուիք ոչ ներգաղթի ոչ ալ Հայաստանի գործերուն, ոչ քննադատեցէք եւ ոչ ալ գնահատեցէք զանոնք։

Հրաժարեցէք նոյնպէս, ռեւէ երկրի քաղաքականութիւնով զբաղելէ՝ ձեր թերթին մէջ՝ Քեռին չվշտացնելու համար։

— Հապա ի՞նչ ընենք։

— Ետ կեցէք թերթ հրատարակելէ։ Արդէն ձեր միակ յանցանքը այդ է։ Տուէք այդ դրամները «հառաջդիմական» թերթերուն։Գո՞րծ կ'ուզէք։ Հետեւեցէք՝ ներգաղթագործութեան, նոր ուղղագրութիւնը տարածելու ազգասիրական գործին, եւ Հայաստանի՝ «Արտասահմանի հետ Մշակութային Կապի Ընկերութեան» խնդրագիր շարադրելու արհեստին։

Այս վերջին ճիւղը մանաւանդ կրնայ շատ օգտակար ըլլալ դաղութահայ մտաւորականութեան։ Թերեւս հրաշքով մը կարենաք քանի մը տողով պատասխան մը փրցնել Հայաստանէն՝ Փարիզէն վերջերս դրուած եւ անպատասխանի մնացած հաւատարմագիր - նամակներուն…

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՄՏՔԻ ՁԲՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները կարդալ վարը)

1.— Ո՞ւր կը գտնուին — Քանտիա եւ Քէնտի, Թարանթօ եւ Թորոնթօ։

2.— Սրբագրեցէք — ծեփել, ծափել, գօտի, յօդ, յօժար, յօտոց, բուեթ, փոյթ, քերծել, հօտաղ։

3.— Ի՞նչ էր Թլկատինցիի բուն անունը։

4.— Դաշնակից Գերագոյն ժողովը ե՞րբ ճանչցաւ Հայաստանի հանրապետութիւնը։

5.— Ո՞րն է Ամերիկայի ամէնէն մեծ նահանգը։

6.— Կրնա՞ք կարդալ հետեւեալ թուանշանները CLIX, MCM, DLV։

7.—Ի՞նչ միջին ծանրութիւն ունին մարդուն — ուղեղը, սիրտը, թոքերը, գնդերները, կմախքը։

8.— Ո՞րն է Ափրիկէի ամէնէն բարձր լեռը։

9.— Ո՞ր երաժշտագէտը եւրոպական երկրի մը վարչապետը եղաւ 1919ին։

10.— Ցայանա Ցոյլ կուսակցութիւնը յաղթեց Ֆլէն Նա Փոպլախթա կուսակցութեան. ո՞ւր եւ ե՞րբ։

11.— Որո՞նք պիտի ըլլան Ամերիկայի 49րդ եւ 50րդ նահանգները։

12.— Ղարաբաղը Հայաստանի սահմանակի՞ց է թէ ոչ։

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ.— 1.— Կրետէ, Սէյլան, Իտալիա, Քանատա։

2.— Ճիշդ են։

3.— Յովհ. Յարութիւնեան։

4.— Յունուար 19, 1920։

5.— Թէքսըս։

6.— 159, 1900, 555։

7.— 1400 կրամ, 300, 1175, 30 հազար,11500։

8.— Քիլիմանճարօ։

9.— Փատէրէվսքի՝ Լեհաստանի։

10.— Անցեալ շաբթու Իրլանտական ընտրութեանց մէջ։

11.— Հավայի կղզեխումբը եւ Ալասքան։

12.— Ո՛չ։

ԾԻԾԱՂ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

Երեք բարեկամներ նստած կը վիճէին թէ որն է մարդուն ամէնէն հաւատարիմ կենդանին։

— Շունն է, կ'ըսէ մէկը.

— Ո՛չ,, ձին է, դիտել կուտայ միւսը։

— Երկուքդ ալ կը սխալիք, կը պատասխանէ երրորդը.— Մարդուն ամէնէն մեծ բարեկամը արու կոկորդիլոսն է որովհետեւ ան է որ կը լափէ Տիկին կոկորդիլոսին 10000հաւկիթներուն 9999ը, Առանց այդ պարոնին աշխարհը կոկորդիլոսներով լեցուած պիտի ըլլար…

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Ցետոյ, ձեռքերով մտերմական բարեւ մը տալէ ետք, սկսաւ ետ քաշուիլ, կռունկին վրայ, կամաց, կամաց։ Բնութեան ժամադիր ոգիները, հին ծանօթներու պէս իջան մամռապատ պատերէն, սաւերներէն անկիւններէն ու Համատին ձեռքերը մտերմաբար թոթուելով, հեռացան միախումբ։ Միայն լռութիւնը մնաց, որպէս ունկնդիր։ Այն ատեն Համատ սկսաւ խօսիլ։

— Ապունէ, Ալլահին սերմերը ցանեցի, ուր որ հանդիպեցայ, լեցուր նոյները հոգիիս մէջ, որպէսզի վերսկսիմ ցանել։

— Ահաւասիկ, շտեմարանը մաղաղաթեայ, վերցուր, որչափ որ կրնաս …։

— Բայց այդ շտեմարանը չխօսիր ինծի։ Լռութիւնս է իմ միակ ընդունարանս։ Ես կրնամ յիշողութիւնովս միայն կարդալ, ուղիղ եւ անսխալ …։

Եսա գլուխը վերցուց այլայլած։ Սա ուշիմ միտքը, անգիր ու անդպիր, սա ընթերցումը, հոգիի եւ միտքի աչքերով… անլուծելի առեղծուած, որ կը բարդէր հրաշքը հրաշքին վրայ։ Ու երբ Համատ քննական փորձի մը համար, կրկնեց Եսային բոլոր սրբախօսութիւնները, բառ առ բառ, հատուած առ հատուած, որպէս թէ բացուած գիրք մը կը կարդար, Եսային այլայլութիւնը փոխուեցաւ զարմացումի, ապշութիւնը յափշտակութեան։

Խորախորհուրդ սեղան մը բացուեցաւ խուցին, լռութեան թեւերով։ Վսեմը իր սրբազան ծածկոյթը փռեց վրան։ Գեղեցիկը՝ իր թանկագին սպասները, որուն վրայէն սկսաւ թափիլ, խորհրդամատեանին աստուածախօս էջերը, պրակ առ պրակ։ Ճշմարտութիւնը կը սպասարկէր, Արդարութիւնը կը գահակալէր։

Օր ցերեկով, երկինքին լուսահոյլքը՝ կապոյտէն պոկուած՝ յանկարծ եկան բազմեցան սեղանին չուրջ, դունդ առ գունդ։ Նորածին մահիկը շրջապատուած էր մոլորակներով եւ համաստեղութիւններով։ Գետին սկսաւ տքալ խորհրդալոյս բեռան ծանրութեան տակ։ Ապառաժներու միջեւ սեղմուած միջոցը՝ հեւալ հոգեվարքի, քարերը՝ քրտնիլ մարդատափայլ։

— Ալլահն է միակ Աստուածը, կենդանի եւ զօրաւոր, որ մեր մէջն է, մեզի հետ, մեզմէ դուրս, աներեւոյթ եւ յաւիտենական։

— Ան է միակ Արարիչը տիեզերքին որ բաժնած է լոյսը խաւարէն, երկինքը երկրէն, ջրերը ցամաքէն, որոնք կը բովանդակուին մի եւ անբաժանելի միութեան մէջ։

ծած է անյեղլի դաշնակցութիւն մը։ Գ. Գիտօ յետոյ. երկարօրէն քննութեան առաւ Գերմանիոյ խնդիրը։ Մենք դէմ ենք Գերմաքններու եւ Հիթլէրներու պետութեան վերակենդանացման, ըսաւ. մենք կ'ուզենք ապահովութիւններ։ Հակառակ չենք որ Գերմանացի ժողովուրդը կեանքի տանելի պայմաններ ունենայ, կը բաւէ որ իրենց հայրենիքին վերաշինութիւնը տեղի չունենայ ի վնաս իրենց դրացիներուն։ Ձենք ուզեր կեդրոնացեալ Գերմանիա մը։ Պէտք է գրաւել Հռենոսի նահանգները, պէտք է սահմանափակել կամ արգիլել կարգ մը ճարտարարուեստներ Գերմանիոյ մէջ, Րուրը պէտք է դնել միջազգային հակակշիռի տակ եւ իր ածուխը պէտք է օգտագործել Եւրոպայի, եւ Ֆրանսայի պէտքերուն համար։ Գերմանիան պէտք է ըլլայ դաշնակցային պետութիւն մը ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈԼՍԷՆ կը տեղեկացնեն թէ թրքական փոխադրանաւեր տասն անգամ յարձակումի ենթարկուած են վերջերս՝ Եգէականի մէջ։ Զրոյց կը շրջի թէ յարձակումը կատարած են հելլէն ապստամբները։ Անգարայի կառավարութիւնը հրահանգած է բոլոր շոգենաւերուն որ ծովեզերքէն շատ չհեռանան ։

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Պերլինէն ստացուած տեղեկութեանց, Խորհ. իշխանութեանց դիմումին վրայ, գաղտնի բանակցութիւններ կատարուած են վերջերս ռուսական եւ ամերիկեան ներկայացուցիչներու միջեւ՝ «կարգ մը առկախ խնդիրներու լուծումին համար»։ Խօսակցութեան նիւթ կազմած են Մարշըլի ծրագիրը, գերմանական եւ աւստրիական դաշնագիրները ինչպէս նաեւ արեւելեան եւ արեւմտեան Եւրոպայի առեւտրական յարաբերութիւնները ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ապստամբները հրահանգ ըստացած են որ տեղն ու տեղը սպաննեն այն Ամերիկացիները որոնք միջամուխ կ'ըլլան զինուորական գործողութեանց։ Այս յայտնութիւնը ըրած է Ֆօթիատիս անունով մէկը որ կը վարէր ապըստամբներու քաղաքական գործերը։ Համաձայն իր յայտարարութեանց, Մարկոսի ուժերը Սելանիկի յարձակումը կատարած են ծանր թնդանօթներով եւ պնդացիրներով ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ռուսական գօտիին իշխանութիւնները արգիլած են «Վիլհէլմ Թէլ»ի ներկայացումը որ տեղի պիտի ունենար 1848ի գերմանական յեղափոխութեան տարեդարձի հանդէսներուն առթիւ։ Իշխանութիւնները արգիլած են նաեւ Շիլէրի մէկ թատերախաղը որուն մէջ կը նկարագրուի «Բռնակալ» մը։ Բայց ազատօրէն կը ներկայացուի նոյն հեղինակին «Աւազակները» թատերգութիւնը ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ հաղորդակցութեան միջոցները մեծ վնասներու ենթարկուած են զինուորական գործողութեանց պատճառաւ։ Ապստամբները ըսկսած են օգտագործել գերմանական ականները որոնք պատերազմէն վերջ ձեռք անցուցած էին՝ մասնաւորաբար Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ մէջ։ Համաձայն պաշտօնական տեղեկութեանց, ապըստամբները, մինչեւ հիմա, օդը հանած են 56 կամուրջներ։ Անընդհատ յարձակում կը կատարուի Յունաստանէն Թուրքիա երկարող շոգեկառքի գիծին վրայ ։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը գիներու կայունութիւնը պահելու համար, նոր միջոցներու պիտի դիմէ եւ ինք պիտի նշանակէ կենսական ապրանքներու վերջնական արժէքները ։ Պետական իշխանութիւնները բանակցութիւններ կը վարեն ճարտարարուեստի ինչպէս նաեւ առեւտրական հաստատութեանց ներկայացուցիչներուն հետ ։ Արհեստակցական Միութեանց պատասխանատու շրջանակներուն վրայ լաւագոյն տպաւորութիւնը գործած է ելմտական նախարարին այն յայտարարութիւնը թէ կառավարութիւնը պիտի կրճատէ արդիւնաբերողներու շահը։

ԼԵՀԱՍՏԱՆ եւ Հունգարիա զինուորական դաշնակցութիւն մը պիտի կնքեն մօտ ատենէն։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Ծերակոյտին արտաքին Յարաբերութեանց Յանձնաժողովը կ'առաջարկէ մէկուկէս միլիառ տոլար զեղչել Եւրոպայի յատկացումներու վարկէն։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Տնտեսական Ազգային Խորհուրդը ուրբաթ օր 38ի դէմ 87 ձայնով մերժեց Աշխատանքի Դաշնակցութեան այն առաջարկը որ, կը պահանջէր 20 առ հարիւր յաւելում մը կատարել օրավարձերուն վրայ ։

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ
Օթէլ Ճօրճ 5ի շքեղ սրահներուն մէջ
ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ ։
Մի մոռնաք Մարտ 7ը։ «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ։

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,
Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ ։ Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք ։

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Գ. Պ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Սննիկ Գօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Ատամնաբոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սաատէթեան 1 rue du Petit Thouais, Գ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes :

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-38:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ղազար Պէրպէրեան, Իզմիտի Օվաճըքէն, հօր անունն է Յակոբ, մօր Վիգթորիա, եւ քրոջը Եւգինէ. Կը կարծուի թէ Ֆրանսա կը գտնուի. Կը խնդրուի իմացնել Յովսէփ Տէյիրմէնճեանի, 69 Բուր Լաֆայէթ, Լիոն։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՋՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Ե. Բիւզանդի։

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Քազա տ'Իթալիայի մէջ
Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝
ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Տէր եւ Տիկին Թ. Ղազարոսեան եւ Տէր եւ Տիկին Ղ. Ղազարոսեան կը հաղորդեն թէ իրենց քրոջորդւոյն ԿԱՐՕ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆի մահուան 3րդ տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այսօր 15 Փետրուար Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon: Իր յիշատակը յարգող ազգական եւ բարեկամներէ կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ ։

Այրի Տիկին Երանուհի Նուրիճանեան կը յայտնէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այսօր կիրակի, յետ պատարագի Փարիզի Հայոց եկեղեցին 15 rue Jean Goujon, իր ամուսնոյն՝

ՍՏԵՓԱՆ ՆՈՒՐԻՃԱՆԵԱՆի

մահուան քառասունքի առթիւ։ Մասնաւոր հրաւէր ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ազգականներէն եւ բարեկամներէն որ ներկայս իբր այդ կատեն ։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ։ Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux : Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobis 190 իջնել Gare d'Issy :

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ՝

Ֆրանսական Բանակի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան դիմակաւոր մեծ պարահանդէսին, տեղի կ'ունենայ 28 փետրուարին, շաբաթ գիշեր, Մարսէյլ, 146 Ave. des Chartreux, Brébant Marseillaisի մէջ:

Մրցանակի պիտի արժանանան շքեղագոյն տարազ կրողները։ Տեղի կ'ունենայ Քաղաք. իշխանութեանց բարձր հովանաւորութեան եւ մեր պատուոյ նախագահ քինկեր Տիրան Թէքէեանի նախագահութեան տակ ։

Կը խնդրուի նկատի առնել վերոյիշեալ թուականը ։

ԲՈԼՈՐԴ ՕԹԷԼ ՔՈՆԹԻՆԱՆԹԱԼ
ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը այսօր կիրակի ժամը 15էն 24, Hôtel Continantalի շքեղ սրահներուն մէջ, 2 rue Rouget de Lisle, métro Concorde :

Նուագախումբ ՖԷՐՆԱՆ ԳՈՒՅՕՆ, կը նուագէ դաշնակի վրայ Տիկին Նաթալիա Այրամճեան. կը պարէ Օր. ՌԷԺԻՆԱ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ռուսական եւ հայկական պարեր, արեւելեան նուագ, Թառիսթ Դարեգինի եւ Գ. Օնանեանի կողմէ։ Հայկական պարեր Նոր Սերունդի անդամներէն։ Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnieres:

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի միճաքանական ժողովը 18 փետրուար, չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78bis rue Rabelais: Նիւթը՝ «Հայրենիքը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւն եւ համայնավարութիւնը»:

ՎՕՔԼԻՒՁ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ կիրակի 22 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փօնթի, ընկեր Սեթեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժերոմի «Աղբալեան» խումբը, ուրբաթ 20 Փետր. ։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ պիտի ըլլայ վարչութեան ներկայացուցիչը ։

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՄԱՐՍԷՅԼ ՔԱՂԱՔԻ մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը Մարտ 7ին։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ եւ չխաչաձեւել ։

ԾԱԽՈՒ Է

Լուսանկարչատուն ՖԷՊԻՒՍ «Studio PHEBUS» ծախու է իր յարկաբաժինով միասին։ Դիմել ամէն օր բացի կիրակի եւ երկուշաբթիէ, ժամը 10—12 եւ 2—6, 23 Bld. Bonne Nouvelle, Tél. Louvre 69-83, Paris (2), 3րդ յարկ, վերելակ ։

ՍՆՆԴԵՂԷՆԻ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ
Բոլոր երկիրներու համար
Գրել IMEXPORT B. P. 349 TANGER, MAROC

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆԹ ԱՆԻ մասնաճիւղը կազմակերպած է ընկերահամակրական խնջոյք մը որ տեղի պիտի ունենայ 21 փետրուար, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, իր դպրոցի սրահին մէջ։ Գեղարուեստական բաժին։ Բանախօսութիւն Տիկին Վ. ՀԱԶԱՐԵԱՆի կողմէ։ Պիտի երգեն Հ. Յ. Դ. Քեռի խումբին Սիփան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ ։ Մուտքը ազատ է ։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ և ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի 22 Փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphitéâtre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՐՄԷԵԱՆի, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի ։

Գեղարուեստական այլազան բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն գաղութիս սիրուած արուեստագէտներէն Տիկիններ Լ. Տէմիրճեան եւ Ա. Սարգիսեան, օրիորդներ Հ. Թորոսեան, Ռ. Յովհաննէսեան, Պ. Պ. Գ. Յովհաննէսեան, Ա. Պէնօն, Խ. Նշանեան եւ Ժ. Փալամուտեան ։

Տոմսերը 100 ֆրանք, կը ծախուին գրատուներ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Ցամս. 650, Արտ. 15 տող. կամ 3 տեղ

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 17 Février 1948 Երեքշաբթի 17 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5268 Նոր շրջան թիւ 877 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ՎԱՐՉԱՁԵՒԵՐԸ ՅԱՐԱՏԵՒԱԿԱՆ ՉԵՆ

Հակադաշնակցական պայքարի մէջ մեր հակառակորդները կ՚աշխատին ամէն ինչ համայնավար արդի վարչաձեւով բացատրել :

Անոնց համար հայ ժողովուրդի ստեղծագործական տաղանդը արժէք չի ներկայացներ եւ ինչ որ կայ դրական ու սփոփարար մեր երկրին մէջ, կը վերագրեն օրուայ րեժիմին :

Այս սխալ տեսակէտը նպատակ ունի տարփողումը համայնավար իրաւակարգին, որ կը ժխտէ տար - կուսակցական ուժերու եւ գաղափարախօսութեան գոյութիւնն ու իրաւունքը :

Ինչ որ ըլլայ արժէքը վարչաձեւի մը, որքան ալ ան կոչուած ըլլայ դեր մը կատարելու ժողովուրդի մը կամ ազգերու պատմութեան որոշ մէկ շրջանին, հեռու է դրական ըլլալէ, երբ կը մերժէ ազատութիւնն ու գոյութեան իրաւունքը ուրիշ կուսակցութեանց եւ գաղափարաբանութեանց :

Արդ, երբ այսպէս կը մտածեն Դաշնակցականներ ու կ՚ըսեն թէ միակ մտածելակերպ մը եւ միահեծան իշխանութիւն մը վատթարագոյն բանըն է երկրի մը մէջ, հետեւաբար զարմանալի չէ՞ որ անոնք պիտի աշխատին ոչ միայն պահել իրենց գոյութիւնը այլեւ ներգրաւել նոր համակիրներ ու տարածել իրենց տեսակէտը զանգուածներու մէջ :

Ինչ որ կ՚ընէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը մեր ժողովուրդին մէջ, նոյնը կ՚ընեն ուրիշ կուսակցութիւններ իրենց ժողովուրդին մէջ :

Եթէ ներելի է Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Ամերիկայի մէջ գոյութիւնը ընկերվարականներու, հանրապետականներու, աջակողմեաններու, ռամկավարականներու եւայլն, ինչո՞ւ ներելի պիտի չըլլայ որ նոյն ձեւի կուսակցութիւններ գոյութիւն ունենան նաեւ մեր մէջ :

Բայց որովհետեւ ներկայիս Հայրենիքի մէջ օտար սուիններու ուժով կ՚իշխէ համայնավարական կուսակցութիւնը, հակադաշնակցականներըկը շարունակեն պնդել թէ գոյութեան իրաւունք չունի Դաշնակցութիւնը :

Ամէնէն զարմանալին այն է, որ այս ձեւի անհեթեթ կարծիքներ յայտնողներու մէջ կը գտնուին նաեւ ոչ համայնավար կուսակցութեան պատկանող անձեր, հնչակեան, ռամկավար եւ Բարեգործական անուններով ծանօթ :

Ինչ խօսք, որ սկզբունքով ոչ համայնավար կուսակցութեանց գոյութիւնը աւելորդ գտնող ոեւէ մէկը, ըլլայ ան համայնավարութեան համակիր կամ ոչ, պարտի ուրանալ նաեւ իր գոյութիւնը :

Ծիծաղելին այն է սակայն, որ հակադաշնակցական հոսանքներու մէկ կարեւոր մասը, որ պայքար կը մղէ Դաշնակցութեան դէմ ու անոր գոյութիւնը կը ջանայ ցոյց տալ ժամանակավրէպ, ինքն է որ կը շարունակէ քարշ տալ իր կեանքը :

Մի փորձէք հարցնել այս պարոններուն թէ ինչո՞ւ կ՚իյնան նման հակասութեանց մէջ :

Անոնք չունին ոչ մէկ դրական ու խելացի պատասխան ձեզի տալիք :

Մենք պիտի հասկնայինք իրենց կեցուածքին ու խօսածին իմաստը, եթէ երբեք ոչ համայնավարներ Դաշնակցութեան գոյութիւնը աւելորդ գտած ատեննին հրաժարէին իրենք իրենց կազմակերպութենէն եւ լուծարքի ենթարկէին ինքզինքնին :

Անոնք չեն ըներ այդպէս, բայց կը շարունակեն հակադաշնակցական իրենց մաղձը թափել ամէն օր իրենց հակառակորդներուն հասցէին :

Այս ձեւ մտածելակերպ մը կամ գործունէութիւն մը ծիծաղելի է եւ անհեթեթ :

Մնաց որ հակադաշնակցական տարրեր, եթէ անգամ հրաժարէին իրենց գոյութենէն ու ենթարկէին ինքզինքնին լուծարքի, Դաշնակցութիւնը պիտի չհետեւէր բնաւ իրենց օրինակին :

Պիտի չհետեւէր պարզ այն պատճառով, որ Դաշնակցութիւնը կը հաւատայ որ վարչաձեւերը, նոյնիսկ բռնակալականը անոնց մէջ, ժամանակաւոր երեւոյթներ են :

(ԱՐՄԵՆԻԱ)

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ նախկին վարչապետը, Եուլիա Մանիու որ անցեալ Նոյեմբերին ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ դաւաճանական արարքով ամբաստանուած ըլլալով, վերջերս բանտին մէջ մեռած է :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐԿԱ՞Ծ ԹԷ ԱՂԷՏ

Վիքթորիա, ամենազօր թագուհին, ամենամատուն վարչապետը Տիզրայէլի, շատ սրամիտ պատասխանով մը ճշդած է արկածին ու աղէտին տարբերութիւնը, ինչպէս կը կարդանք այսօր մեր երրորդ էջին վրայ :

Մեր օրերու ամենազօր ? խմբակցութեան, ամենաիմաստուն ? ներկայացուցիչները ամէն օր կը ճշդեն արկածին եւ աղէտին տարբերութիւնը՝ հետեւելով Տիզրայէլիի, պիտի ըսէի... բայց յանկարծ միտքս ինկաւ որ աշխարհի ամէնէն էմփերիալիստ ու յետադէմ ? երկրին փաշական ներկայացուցիչն է ան :

Հետեւաբար, մերինները հարիւրին հարիւր դեմոկրատ, չեն կրնար իրմէ օրինակ առած ըլլալ :

Բայց եւ այնպէս, քանի մը օրինակներով կրնանք ցոյց տալ որ իրարմէ շատ ալ տարբերութիւն չունին :

Եթէ Հայաստանի լեզուն եւ ուղղագրութիւնը քննադատողը Ա. Խ.-ն ըլլայ արկած է, իսկ եթէ Դաշնակցական մըն է՝ աղէտ է : Եթէ մտաւորականներու աքսորը եւ սպանութիւնը դատապարտողը Ա. Ձ.-ն ըլլայ, ինչ խօսք որ արկած է, եթէ Դաշնակցական է՝ աղէտ :

Եթէ արտասահմանի հետ յարաբերութեանց պակասը մատնանշողը Արմ.-ը ըլլայ՝ արկած է, անշուշտ, բայց երբ Յ.-ն՝ հեռուէն հեռու ակնարկութիւն մը ընէ [illegible] ու աղէտ :

Եթէ «Հայաստանէն արեւ թերթ, գիրք արտասահման եկած չունինք» պոռացողը Ա.-ն է եղածը անմեղ ու միամիտ արկած մըն է, բայց, վա՜յ ձեր գլխուն լսես...— «Մեռանք — կորանք, այս ինչ մեծ աղէտ»:

Եթէ ներգաղթի յանձնախումբերու թերութիւնները եւ հանգանակուած գումարներու մասին ակնարկութիւն ընողը հնչակեան Ի.-ն է իրմէ աւելի օրինաւոր իրաւունք ոչ ոք կրնայ ունենալ : Բայց «ծակաչք անօթիներուն» բերնի՞ն է ինկած խօսք ըսել այդ մասին : Ազգն ալ, հայ ժողովուրդն ալ, Հայաստան աշխարհն ալ զոհ կ՚երթանան մեծ աղէտին :

Մի՛ վարանիք, դուք ալ կրնաք երկարել այս շարքը անհամար օրինակներով :

ԱՐԱՄԱԶԴ

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ ԼՈՆՏՈՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌԹԻՒ

Համաձայն Ռոյթըրէն ստացուած տեղեկութեանց, Մոսկուայի կառավարութիւնը յուշագիրներ ներկայացուցած է բրիտանական, ամերիկեան եւ ֆրանսական կառավարութեանց բողոքելով տնտեսական այն խորհրդաժողովին դէմ որ պիտի գումարուի Լոնտոնի մէջ, յառաջիկայ ուրբաթ օր, արեւմտեան Գերմանիոյ տնտեսական քաղաքականութիւնը ճշդելու համար :

Խորհրդային կառավարութիւնը դիտել կու տայ որ այդ տեսակ ժողով մը անհամապատասխան է Փոցտամի համաձայնութեան՝ եթէ անոր պիտի չմասնակցի Մոսկուան : Հետեւաբար այս վերջինը պիտի չճանչնայ տրուած որոշումները :

Ամերիկեան կառավարութիւնը բազմանդամ պատուիրակութիւն մը պիտի ղրկէ Լոնտոն, դեսպան Տակլըսի գլխաւորութեամբ :

ԵԹԷ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ խորհրդարանը քուէարկէ Թրումընի օգնութեան օրինագիծը, հետեւեալ գումարները պիտի յատկացուին եւրոպական երկիրներուն՝ յառաջիկայ 15 ամսուան մէջ.— Ֆրանսա՝ 1147 միլիոն տոլար, արեւմտեան Գերմանիա՝ 732 միլիոն, Իտալիա 695 միլիոն, Հոլանտա՝ 565 միլիոն, Պելճիքա եւ Լիւքսէմպուրկ՝ 260 մ., Յունաստան՝ 149 մ., Աւստրիա 146 մ., Տանըմարքա՝ 131 մ., Իրլանտա՝ 121 մ., Նորվեկիա՝ 27 մ., Շուէտ 26 մ., Իսլանտա 10 մ., Գերմանիոյ ֆրանսական գօտին 64 մ., Սար 8.7 մ.:

ԼԵՀԱԿԱՆ կառավարութիւնը բողոքած է ֆրանսական կառավարութեան թէ անտեղի կերպով ձերբակալուած են կարգ մը ֆրանսաբնակ Լեհեր : Վարշաւայի համայնավար թերթերը կը գրեն թէ «Ֆրանսա ճնշում կը բանեցնէ օտար աշխատաւորներու վրայ»:

Հայ համայնավարները Սուրիայէն պիտի մեկնին

Պէյրութէն կը տեղեկացնեն թէ հայ համայնավարներու կուսակցութիւնը հրահանգած է իր անդամներուն որ կարելի եղածին չափ շուտով Հայաստան մեկնին :

Այս որոշումը առած են իբրեւ հետեւանք կառավարական այն հրամանագրին որ օրէնքէ դուրս կը հռչակէր համայնավար կուսակցութիւնները :

Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայ կրօնական եւ քաղաքական շրջանակները շատ բացասական ուղղութեան մը կը հետեւին վերջերս՝ համայնավարներուն հանդէպ :

Չըրչիլ կը պահանջէ խորհրդարանին լուծումը

Անգլիոյ պահպանողական կուսակցութեան ղեկավարը Պ. Ուինսթըն Չըրչիլ, շաբաթ իրիկուն ձայնասփիւռ ճառով մը հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ.—

«Բրիտանացի ժողովուրդին ջախջախիչ մեծամասնութիւնը ջերմօրէն կը պաշտպանէ մեր ազատ, ժողովրդավար, խորհրդարանական հիմնարկութիւնները ինչպէս նաեւ մեր հնօրեայ միապետութիւնը որուն շնորհիւ, դարերու ընդմէջէն, կեանքի կոչուեցանք : Կառավարութիւնը եւ ընդդիմադիր հոսանքները միացեալ ճակատով դիմադրութիւն ցոյց կու տան համայնավար դաւադրութեան եւ համայնավարութեան ատելի վարդապետութեան որոնք մահացու հարուած մը տուին մարդկային իրաւունքներուն : Մեր արտաքին քաղաքականութեան շուրջ ընդհանուր համաձայնութիւն մը գոյացած է կուսակցութեանց միջեւ : Դուրսը կը մնայ միայն Թունայից համայնավար հատուածը : Հետզհետէ աւելի մտերիմ յարաբերութիւններ կը մշակենք Միացեալ Նահանգներուն հետ եւ մեր լաւագոյնը կը փորձենք ստեղծելու համար միացեալ Եւրոպա մը որուն մէջ Մեծն Բրիտանիան պիտի կատարէ իրեն ինկած դերը :

Պ. Չըրչիլ քննադատեց Աշխատաւորական կուսակցութիւնը որ չուզեր մասնակցիլ Միացեալ Եւրոպայի խորհրդաժողովին որ պիտի գումարուի Լա Հէյի մէջ, յառաջիկայ Մայիսին, եւ կոչ ըրաւ վարչապետին — «որուն նուիրումը Եւրոպական միութեան դատին շատ ծանօթ է — որ չմոռնայ իր պատասխանատուութիւնները այս շատ կենսական հարցին մէջ :

Ուրախ եմ որ արտաքին նախարարը, Պ. Պէվին, կը հետեւի այն ճամբուն զոր իրեն ցոյց տուի երկու տարի առաջ, ըսաւ Չըրչիլ : Եւ սակայն կը ցաւիմ որ կարգ մը ընկերվարական տարրեր կը ջանան ընկերվարական կուսակցութեան մենաշնորհը ընել Միացեալ Եւրոպայի ծրագիրը : Խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի Լա Հէյի մէջ : Արեւմտեան Եւրոպայի բոլոր կուսակցութիւնները — բացի համայնավարներէն— կ՚ողջունեն այդ դէպքը : Մեր, Աշխատաւորական կուսակցութիւնը փոքրոգի նախանձի եւ ներքին բաժանումներու պատճառաւ, գերեզման կ՚առաջնորդէ կառավարութիւնը : Աշխատաւորականները կը հետեւին համայնավարներու օրինակին, թէեւ բարձրաձայն կը դատապարտեն զանոնք : Եթէ Եւրոպան միութիւն մը պիտի ստեղծէ, այդ միութիւնը կրնայ ստեղծուիլ երբ խնդրոյ առարկայ ազգերուն միջեւ հետզհետէ զարգանայ եղբայրութեան զգացումը : Ընկերվարականները, առանձինն, երբեք չեն կրնար ունենալ Եւրոպան միացնելու ուժը : Անփառունակ ու անդուրեկան քայլ մըն է որ ընկերվարականները կ՚առնեն երբ կը փորձեն անդամալուծել իրենցմէ դուրս գտնուողներուն ճիգերը : Եթէ յաջողին, արդիւնքը պիտի ըլլայ այն որ պիտի վարկաբեկուին՝ շնորհիւ իրենց նեղմտութեան եւ ատելութեանց, եւ պիտի վնասեն ազատ ու քաղաքակիրթ մարդկութեան :

Նախորդ վարչապետը, խօսելով ներքին խնդիրներու մասին, դիտել տուաւ թէ ընկերվարականները թոյլ կու տան որ Անգլիացի ժողովուրդը իր շուքին ետեւէն վազէ, մինչեւ որ գլխու պտոյտ ունենայ, եւ յետոյ կը զարմանան թէ չեն կրցած «գայլը իրենց շեմէն հեռու պահել» :

Յոյս ունէի որ ամերիկեան փոխառութիւնը պիտի դիւրացնէր մեր «շնչառութիւնը» յառաջիկայ չորս տարուան ընթացքին, բայց կը տեսնեմ որ ան մսխուեցաւ երկու տարուան մէջ : Մենք դժուարութիւն կը կրենք մեր հանապազօրեայ հացը ճարելու, բայց 750 միլիոն սթեռլին փոխ առած ենք օտար երկիրներու :

Չըրչիլ բացատրեց թէ Անգլիա սկսած է ծախսել իր վերջին վարկերն ալ՝ «յոյս ունենալով որ կացութիւնը կը դարմանենք ամերիկեան փոխառութեամբ» : Մեր վերականգնումին համար անհրաժեշտ է որ ունենանք նոր խորհրդարան մը : Փորձ պիտի չընեմ կացութեան ծանրակշիռ բնոյթը ներկայացնելու ինչպէս ըրաւ Սըր Սթէֆըրտ Քրիփս : Կառավարութիւնը կոչ կ՚ընէ որ ճիգ մը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԵՐԳԱՂԹ...

(ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԷՆ)

Բ.

Բարեբախտաբար, Ինթելիճընս Սըրվիսի հետ իր ունեցած կապերու շնորհիւ կը փութամոլէր միայն գաղտագողին զաւակը եւ միայն ան հպարտանքով կը վկայէր Անգլիացիներէն ստացած նըպաստի մասին:

Բոլոր շղթայաճանչը խոհեմաբար այս մասին խորին լռութիւն կը պահէր...

Այժմ դառնանք Յունաստանի:

Գաղտնիք չէ, որ Խ. Միութիւնը այսօր բուռն եւ կատաղի պայքարի մէջ է Յունաստանի հետ:

Հրաշալի, այլ տարաբախտ Հելլադան մըրցավայր դարձած է մեծ ուժերու համար. հոս է, որ անոնք ռազմա-քաղաքական դիրքեր կը դրաւեն՝ պատերազմական-ահաւոր անակնկալներով լի դալիքին: Ու հոս է, այս փոքրիկ, ակար ու չքաւոր երկրին մէջ, որ Խ. Միութիւնը, հիւսիսէն գաւերով, կրցած է Հելլադայի շուրջ մէկ քառորդը իր հրոսախումբերու իշխանութեան տակ առնել եւ հոն իրեն ենթակայ «կառավարութիւն» մը հաստատել:

Մեծ է դերման կնճիռը. բարդ է Ծայրագոյն Արեւելքի հարցը. արտակարգօրէն կնճռոտ է Մերձաւոր եւ Միջին Արեւելքի կարգուած վէճը Մեծերու միջեւ, սակայն նոյնքան ստոյգ է, որ ռազմագիտօրէն ամենէն բախտակշիռ ճակատներէն մէկն է այդ նոյն Մեծերուն համար նաեւ Հելլադան: Եւ այդ է պատճառը, որ Մոսկուայի տոտալիտար դերբէ ամէն օր կրակոտ կը տեղայ Հելլադայի հասցէին, խորհրդային մամուլը անթիւ յօդուածներ կը նուիրէ անոր, իսկ խորհրդային պատուիրակները Ապահովութեան Խորհուրդի մէջ մինչեւ vetoի ապրուստակը կը պարպեցընեն, ամէն անգամ երբ խօսք կ'ըլլայ Յունաստանի սահմաններուն վրայ որոշ կարգ հաստատելու մասին:

Ճշմարտութիւն է նաեւ այն, որ ոչ մէկ երկիր, մեր սեւ եւ արիւնոտ օրերուն, այնքան գըրկաբաց, այնքան կարեկից եւ հիւրընկալ չեղաւ մեր հալածական բազմութեանց հանդէպ, որքան եղաւ յաւէտ անմոռանալի Հելլադան: Այն խաւար օրերուն, երբ քեմալական բանակները արշաւելով յառաջխաղացին դէպի Եգէականի ափերը, հետեւաբար Յունաստանը եղաւ, որ իր հողին վրայ եղբայրօրէն տեղ տուաւ մեր ճողոպրած ազգակիցներուն եւ անոնց հետ կիսեց իր քրտնքած կըտոր մը չոր հացը:

Եւ այս նոյն հիւրընկալ ու եղբայրական վերաբերմունք պահեց մեր տարագրութեան ամբողջ շրջանին, 1921էն մինչեւ այսօր:

Արտակարգօրէն բուռն, ժեծահոգի ու ազնուական եղաւ իր կեցուածքը նաեւ Ներգաղթի հարցին մէջ:

Ոչ մէկ խոչընդոտ ներգաղթողներու առջեւ. ոչ մէկ խօսք այն հարստութեան մասին, զոր ներգաղթողները իրենց հետ առած Հայաստան կը տանէին. դժգոհանքի ոչ մէկ բառ ոչ մեկնողներու եւ ոչ ալ մնացողներու հասցէին:

Թղթակից մը 1947 Նոյեմբեր 29 թուականով Աթէնքէն կը գրէր Պոսթընի ռամկավար «Պայքար»ին.—

«Յունաստանը թոյլ տուաւ, որ յունահայեր՝ յունական հպատակ, հայրենիք մեկնելու առիթով ազատօրէն մեկնին՝ ձգած իրենց հպատակութիւնը: Ճակատներու վրայ կռուի կրակէն ետ առնելով հայ զինուորները — որոնք յունահպատակ էին — թոյլ տուաւ, որ ազատօրէն ստարահպատակի թուղթերով իրենց հայրենիք մեկնին» («Պայքար», 12 Դեկտեմբեր 1947):

Այսքան ջերմ, գուրգուրոտ ու եղբայրական եղաւ Հելլադայի վերաբերումը բազմահազար Հայերու վերադարձի հարցին մէջ դէպի իրենց հայրենիք:

Տեսնենք այժմ, թէ ներգաղթողներէն Ա. Միխայելեան եւ Ս. Քրքեաշարեան — անուանական հեղինակները «Նոր Ժամանակներու» 1947 Նոյ. 19ի թիւին մէջ տեղ գտած ընդարձակ գրութեան — ինչ զգացումներով կը մեկնին այն երկրէն, որ գթոտ մայր եղաւ իրենց հանդէպ եւ ուր իրենց ազգակիցներէն տասնեակ հազարաւոր Հայեր այնքան երկար տարիներ ապաստան գտան:

Ի՞նչ է, ուրեմն, յունահայ ներգաղթող բազմութեանց վերաբերումը — ըստ Ա. Միխայելեանի եւ Ս. Քրքեաշարեանի — դէպի Յունաստանը, յոյն ժողովուրդը եւ յունական իշխանութիւնները:

Շտապենք յայտնել, որ գրութեան առաջին բակ տողէն մինչեւ վերջին վերջակէտը այն տպաւորութիւնը կը ստացուի, որ անոր հեղինակները կարծես զօր. Մարկոսի՝ լեռները ապաստանած յոյն ազատ կառավարութեան առեւաւոր հրամանատարներէն են, Յոյն՝ թէ ծագումով եւ թէ լեզուով, որոնք ազատութեան մէջ լեզու առած՝ ամէն անարգանք, ամէն լուտանք կը տեղան թէ Յոյն երկրի եւ թէ Յոյն իշխանութեանց հասցէին:

Միխայելեան եւ Քրքեաշարեան, որոնց հայ ըլլալը միայն իրենց մականուններու «եան» մասնիկը կը մատնէ, թարգմանը կը հանդիսանան ոչ թէ հայ ժողովուրդի երախտագէտ զգացումներուն դէպի հիւրընկալ Հելլադան, այլ կը հանդիսանան բարձրախօսները Մոսկուայի մոլեգնած տոտալիտարներին՝ անոր մաղձը, անոր թոյնը եւ լեղին թափելով Յունաստանի վրայ:

Խօսք տանք իրենց:

Յօդուածագիրները իրենց գրութիւնը կը բանան պատմութեամբը բանտարկութեան մասին երիտասարդի մը — Մանոլիս Գլեզոս անունով — որ տեղի ունեցած է Աթէնքի մէջ, 1947 Հոկտեմբեր 16ին, երբ իրենք արդէն կը գտնուէին «Ջուկովսկի»ի վրայ եւ կը պատրաստուէին մեկնումի դէպի Հայաստան:

Բանտարկութեան կը տեղեկանան համայնավար «Ռիզոսպաստիս» թերթէն՝ «յոյն ժողովուրդի ամէնէն յարգուած եւ ժողովրդական թերթը», ինչպէս որ իրենք կ'ըսեն:

«Հիթլերականները անկարող եղան ձեռք ձըգել պատանին (այս «պատանին»... հրատարակիչն է «Ռիզոսպաստիս»ի— «Յ.») եւ անոր հետ իրենց հաշիւը մաքրել: Մինչեւ այն օրը, իրիկնամուտին, երբ Աթէնք հասաւ Ապահովութեան Խորհուրդի յանձնախումբը, Մանոլիսը վառեց Ակրոպոլիսի պատին վրայ գաղտնօրէն պատրաստուած եւ ելեկտրական ճրագներէ կազմուած հըսկայական նշանախօսք մը,— «Թող կորսուին Անգլիացիները»:

«Նշանախօսքը կը լուսավառէր քանի մը ժամ շարունակ, մինչեւ որ ոստիկանութիւնն ու հըրշէջները կրցան հասնիլ եւ զայն իր տեղէն հանել: Աթէնքի ամբողջ ժողովուրդը թափուած էր փողոցները եւ բարձրաձայն կը կրկնէր Մանոլիս Գլեզոսի բոցեղէն խօսքերը»:

Խօսելով կառավարութեան մասին՝ յօդուածագիրները նախ համայնավար գրչին յատուկ անարգալից ածականներով կը յիշատակեն նախկին վարիչներու՝ Ցալտարիսի եւ Մաքսիմոսի անունները, երկուքն ալ «ֆաշիստ միապետական»ներ, ապա կը դառնան նոր վարչապետին՝ Սոֆուլիսի, որ իշխանութեան եկած է Յունաստանի բուն «դիկտատոր»ի ամերիկեան պատուիրակութեան նախագահ Կրիսուըլտի կամքով՝ «աւելի ճարտարօրէն խաղալու համար ամօթալի դաւեշտախաղի վերջին արարը»:

Այս «դաւեշտախաղ»ը տարբեր բան չէ, քան խաբել Յոյն ժողովուրդը՝ զայն միշտ ենթակայ պահելով ֆաշական հալածանքներու եւ միշտ անոր սուտ խոստումներ տալով...

«Սակայն անոնք, — կը վկայեն յօդուածագիրները,— չյաջողեցան ոչ ոք թմրեցնել այս արիւնալի թակարդին մէջ»:

Ի՞նչ կը ներկայացնէ յոյն մայրաքաղաքը մեր յօդուածագիրներու.

«Վերջին տարին Աթէնքի ազգաբնակչութիւնը կրկնապատկուած է: Այժմ քաղաքը 1.300.000 բնակիչ ունի: Ուրկէ՞ այս աճը: Աթէնք խուժած են բոլոր հակայեղափոխականները, բոլոր անոնք, որոնք պատերազմի տարիներուն գործակցած են Գերմաններուն. խուժած է ամբողջ քէշական աշխարհը: Անոնք հոս ապաստանած են՝ ժողովրդական զայրոյթէն փրկուելով, ուրիշներ՝ մայրաքաղաքի քաոսային կեանքին մէջ դիւրին վաստակ մը ձեռք ձգելու յոյսով, մինչ իշխանութիւնները կ'ազդարարեն, թէ եկուորները «խաղաղ մարդիկ են», որոնք մայրաքաղաք կուգան՝ արձակազէններէն խուսափելով: Աթէնքի մէջ կը թափառին նաեւ շրջաններէն հոն խուժուած յուսահատ անգործները, որոնք փողոցները ինկած՝ մուրացկանութեան կ'ընեն եւ այս ձեւով ստոյգ սովամահութենէ կը փրկուին»:

Անտարբեր է այս «փրկութիւնը» սակայն, որովհետեւ այլ տեղ մը նոյն յօդուածագիրները կը վկայեն, որ «յոյն ժողովուրդի արու ազգաբնակչութեան երեք քառորդը անգործները կը կազմեն», երկրի մը մէջ, ուր սղութիւնը առասպելական չափերու հասած է եւ ուր հաշիշամոլութիւնը վարակիչ ախտ մը դարձած է...

«Ձկայ մարդ մը Յունաստանի կեանքին մէջ, — կը յայտարարեն մեր զոյգ ներգաղթողները,— ուր չընդնշմարուէին անկումը, յետադիմութիւնն ու քայքայումը»:

«Ի հարկէ, — կ'աճապարեն մխիթարել մեզ մեր ազգակիցները,— խօսքը այն շրջաններու մասին չէ, ուր կ'իշխէ ժողովրդական բանակը»:

— Այս շրջաններու մէջ, շնորհիւ «հանճարեղ» Մարկոսի «հանճարեղ» ձիրքերուն՝ հրոսախումբերը անապատը՝ ապատի, անջրդի հողերը՝ բերրի դաշտերու եւ դժոխքը դրախտի վերածեր են...

Միխայելեան - Քրքեաշարեան զոյգը ահաւոր գոյներով կը ներկայացնէ այն անբարոյութիւնը, որ իբրեւ թէ Անգլիացիներն ու Ամերիկացիները բերած են Յունաստան, — անարգանք՝ դէպի ժողովուրդը, ամէն քայլափոխի կիներու եւ յոյն աղջիկներու ետեւէ անվայել վազք, թղթախաղ եւ արբեցողութիւն, իսկ որ ամէնէն գլխաւորն է՝ «ամեն ուրեք 14—15 տարեկան դեռատի աղջիկներով լեցուն հանրատուներ, թէ մայրաքաղաքին կեդրոնը, թէ Սոկրատի, Մաննի եւ այլ փողոցներու վրայ, թէ նաւահանգստի շրջանին մէջ եւ թէ Աթէնքի արուարձանները»...

Ահա, վերջապէս, քանի մը տող նաեւ այն «երախտագէտ» զգացումներու մասին, որ առմիշտ դէպի Հայաստան դարձող Յունահայը ունի հիւրընկալ Հելլադայի հանդէպ:

(ՑՈՒՍԱԲԵՐ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայկական պատուիրակութիւն մը մեկնած է Քիէվ, մասնակցելու համար Ուքրայնական Սովետական ընկերվարական հանրապետութեան 30րդ տարեդարձի հանդիսութեանց: Յանձնախումբը իր հետ տարած է իբրեւ նուէր Ալ. Սպենդիարեանի Ուքրայնական երգերու ժողովածուն, որ վերջերս լոյս տեսած է Երեւան:

Երեւանի հանրային գրադարանին մէջ բացուած է նաեւ ցուցահանդէս մը նուիրուած Ուքրայնական Սովետ. հանրապետութեան 30րդ տարեդարձին: Ցուցահանդէսը կը ներկայացնէ Ուքրանիոյ ճարտարարուեստական եւ հողագործական վերելքը՝ բազմաթիւ նկարներով, պատերազմին անոր բերած մասնակցութիւնը եւ չորրորդ հնգամեակի գործադրութիւնը:

★ Երեւանի մէջ բացուած են հացի վաճառման համար 48 նոր խանութներ:

★ Յունուար 28ին Երեւանի մէջ տեղի ունեցած է Սովետ. Հայաստանի Գրողներու Միութեան ընդհ. ժողովը ուր Յովհաննէս Շիրազ կարդացած է Գրողներու Միութեան՝ գործունէութեան տեղեկատուութիւնը: Զեկուցողը քննադատած է ազգայնական եւ միստիք հեռքերը, ինչպէս նաեւ անցեալի իտէալականացումը, որ կը նշմարուի դեռ սովետահայ գրականութեան մէջ. ան պահանջած է որ գրողները աւելի շատ զբաղին սովետական Հայաստանի ներկայ կեանքով ու աշխատին դաստիարակչական աշխատանք կատարել: Յետոյ խօսք առած է Սողոմոն Տարօնցին որ նոյնպէս խօսած է արդիական կեանքէ առնուած գործերու անհրաժեշտութեան մասին:

★ Երեւանի բժշկական Կաճառի ուսանողներու համար լոյս տեսած են հայերէն լեզուով բազմաթիւ դասագրքեր, ինչպէս վիրաբուժութեան, մանկաբարձութեան, ներքին հիւանդութիւններու, մարդակազմութեան, դեղագործութեան, ատամնաբուժութեան եւ այլ դասընթացքներու:

★ Վերջերս տեղի ունեցած է Հայաստանի Կարմիր Խաչի ընդհ. ժողովը: Խ. Հայաստանի Կ. Խաչը ունի 3451 կազմակերպութիւններ 239.697 անդամներով, հազարաւոր հիւանդապահուհիներ պատրաստուած են բանակի եւ հիւանդանոցներու համար: Նախագահ ընտրուած է Վարդան Աւագեան:

★ Երեւանի մեքենաշինութեան (դազգահաշինական) գործարանը որ մասնակցած է միութենական ընկերվարական շինութեան, գրաւած է երրորդ տեղը: Քաջալերուած այս յաջողութիւններէն, գործարանի անձնակազմը որոշած է կրկին մրցութեան մասնակցիլ կարմիր բանակի 30րդ տարեդարձին առթիւ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ՔԷՐՔՈՒՔԻ ՄԷՋ.— Քէրքուքի հայ գաղութը կը հաշուէ իր մէջ մօտաւորապէս հազար անձ: Ունի իր դպրոցն ու եկեղեցին: Կան երկու բարենպատակ միութիւնները.— Հայ Կարօտելոց Խնամակալութիւնը եւ Բարեգործական Միութեան մասնաճիւղը: Վերջինս բաւական կոկիկ ակումբ մը ունի իր անդամներուն եւ համակիրներուն յատուկ, որոնց թիւը հարիւրի չի հասնիր: Իսկ Հայ Կարօտելոց Խնամակալութիւնը, թէեւ անշուք ակումբ մը ունի, բայց իր շուրջ հաւաքուած է գաղութին աւելի քան երեք քառորդը: Ան լծուած է տեղւոյն ազգային, դըպրոցական եւ հասարակական գործերուն, օժանդակութեան կը հասնի գաղութին բոլոր կարօտեալներուն, անխտիր, ինչպէս նաեւ աղքատ աշակերտներու եւ դպրոցին: Ունի փոքրիկ գրադարան մը, նուագախումբ մը, մարզական մասնաճիւղ, ֆութպոլի խումբ եւ օժանդակներու եւ կրտսերներու խումբեր: Խնամակալութեան նուագախումբը կատարեալ պարծանք մըն է ոչ միայն Հայերու, այլ ամբողջ գաղութին համար (ուրիշ նուագախումբեր չկան): Ան փայլ կուտայ հանդէսներուն, եւ նիւթական շահ մը ապահովէ խնամակալութեան համար:

Անցեալ տարուան ֆութպոլի մրցումներուն՝ հայկական խումբը տեղացի տասներկու խումբերու մէջ առաջնութիւնը շահեցաւ եւ ստացաւ բաժակը: Իսկ այս տարի չկրցաւ առաջնութիւնը շա-

հէլ ։

Դպրոցը՝ «Խրիմեան Ազգային Երկսեռ Վարժարանը», որ բացուեցաւ հինգ տարի առաջ, ներկայիս ունի 220 աշակերտ աշակերտուհի, մանկապարտէզի եւ նախակրթարանի բաժիններով (հինգ դասարան)։ Պիւտճէն կը գոյանայ թոշակներէ, ձեռնարկներէ եւ ազգայիններու օժանդակութիւններէ։ Կարօտելոց Խնամակալութիւնն ալ 100 տոլարի գումար մը կուտայ վարժարանին ։

Դժուարաւ կարելի է հայերէնի լաւ ուսուցիչներ ճարել եւ կամ յարմար տնօրէն մը գտնել։ Ալէքսանդրիայէն Պ. Շէմս որ հրաւիրուած էր իբրեւ տնօրէն այս տարի չկրցաւ երթալ Պոլսէրայի պատճառով։ Դպրոցի վերատեսուչի պաշտօն կը վարեն Տօքթ. Գ. Փափազեանն ու իր Տիկինը Տիկ. Փերուզ Փափազեան որ կարող մանկավարժ մըն է եւ երկար տարիներու փորձառութիւն ունի, տասնեակ մը տարիներէ ի վեր լծուած ծրիօրէն դաստիարակչական գործին։ Օր. Արմիկ Զիլինկիրեան սիրայօժար եւ ձրիօրէն արաբերէն դասեր սորվեցնէ դպրոցին մէջ։

Դեկտեմբեր 28ին վարժարանին սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Ամանորի հանդէսը։ Հանդէսին ներկայ եղող բազմութիւնը, գաղութին հայութեան կէսը հոգեպէս կ'ապրէր իր հայրենի աշխարհին մէջ։ Այս առթիւ բժիշկ Գ. Փափազեան լսած է, այս փոքրիկները կը նմանին այն մոմերուն, որոնք կը լուսաւորէին քրիստոնէութեան մեծ տաճարները։ Պէտք է ուժ տալ հայեցի դաստիարակութեան »։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ Կ. ԽԱՉԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԸ

Յունուարի վերջին շաբաթուան ընթացքին լսեցինք որ դպրոցին փորձառու ուսուցիչը Պ. Ազգին Մարտիրսեան, պաշտօնէն հրաժարած է ու կը պատրաստուի Մարսէյլ տեղափոխուիլ։ Շատ ցաւ զգացինք ։

Մայրենի լեզուի ուսուցման նախանձախնդիր քանի մը ծնողներու խորհրդակցելով, որոշեցինք միջոցներ ձեռք առնել, մեր զաւակները Մեսրոպեան տառերէն ու մեր «մեծասքանչ» լեզուէն ուսուցումէն զուրկ չպահելու համար։

Ու մեր ուրախութիւնն անսահման եղաւ, երբ խորհրդակցութեան մը պահուն տեղեկացանք որ տեղւոյս Հայ Կապոյտ Խաչն ալ մեզի նման մտահոգուելով, արդէն լուրջ միջոցներու դիմած է։

Չէինք կարող անտարբեր մնալ ու բաւականանալ քննադատելով կամ կողմ դառնալով։ Ուստի մենք ալ խոստացանք մեր կարելին ընել՝ գործը արդիւնաւէտ ու յարատեւ դարձնելու համար։

Փետրուար 2ին, սկսան դասաւանդութիւնները եւ առաջին օրն իսկ արձանագրուեցան 50է աւելի 8—18 տարեկան երկսեռ հայորդիներ ։

Լսեցինք Կ. Խաչի «խնամատար» մարմնին դէկոյցը։ Դպրոցին պիւտճէն ապահովուած է եւ աշակերտներէն ուսման վարձք պիտի չգանձուի ։

Ուսուցումը տեղի պիտի ունենայ ողբացեալ Յովհ. Թումանեանի, Ստ. Լիսիցեանի եւ Լեւոն Շանթի նման տաղանդաւոր դրագէտ մանկավարժներու պատրաստած ծրագրով ։

Մայրենի լեզուին զուգընթաց, խղճմտօրէն պիտի դասաւանդուին նաեւ յարակից նիւթեր, ինչպէս պատմութիւն, Հայաստանի աշխարհագրութիւն, երգ եւ մարզանք ։

Առանձնապէս հոգ պիտի տարուի նաեւ ուղղագրութեան, գեղագրութեան, շարագրութեան եւ քերականութեան ։

Աշակերտները կարգապահ, աշխատասէր, ձեռներէց եւ կորովի դարձնելու համար լուրջ աշխատանք պիտի տարուի։

Ուրախ ենք որ գործին ձեռնարկողները իրենց կոչման գիտակցութիւնը ունին ։

Յատուկ ժամադրութեամբ, այցելեցի ու ներկատեցի որ սրահին ջերմութիւնը գոհացուցիչ էր եւ լոյսը բաւարար ։

Ունէին նոր, մեծ եւ գեղեցիկ գրատախտակ, գրասեղան – նստարաններ եւայլն։

Ուշի ուշով զննեցի տպագրուած ուսումն, ծրագիրը եւ լիուլի գոհացում տուացայ բոլոր հարցումներուս։

Փափաքեցայ ուսուցչին հրաժարման պատճառները գիտնալ։ Ցիշեալը ժպտադէմ պատասխանեց, թէ «պէտք չկայ այդ խնդրով զբաղելու, լաւ է աշխատինք, հարիւրաւոր հայորդիներ կան դեռ, որոնք տեւէ դասընթացքի չեն հետեւիր»։

Երբ զաւակներս արձանագրել տալէ վերջ, ուրախութեամբ հեռացայ եւ վստահ եմ որ լրջօրէն ծրագրուած գործ մը, ընդունակ եւ գոհարեբող քաջալերողներով կրնայ յարատեւել եւ արդիւնաւորուիլ։

Անշուշտ Կ. Խաչի վարչութիւնն իր պաշտօնական յայտարարութիւնը կ'ընէ այսքանը թող համարուի ծնողական պարտականութիւն մը :— Հայր մը

Հ. Յ. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւեալնե-նները.— Տիկին Ռուբինա Օհանջանեանէ՝ Համօ Օհանջանեանի ոսկեայ ժամացոյցը, թիթեղեայ ոսկեզօծ մատիտը եւ ակնոցները ։

Տիկին Զապէլ Եսայեանէ՝ Ստեփան Եսայեանի ոսկեայ մեծ մատանին Հ.Յ.Դ. զինանշանով։

Ռոզ Հանըմեանէ՝ Արտ. Հանըմեանի սեղանի պղնձէ մեծ կաղամարի կազմածը նուիրուած իրեն 1917ին Հ. Յ. Դ. Ամերիկայի Կ. Կոմիտէի կողմէ ։

Տիկին Անահիտ Արթինեանէ՝ յիշատակներ եւ նկարներ Ա. Խատիսեանէն եւ Ն. Աղբալեանէ ։

Տիկին Xէն՝ Մետաքսեայ եռագոյն դրօշակ մը արծաթեայ գլուխով, 1920ին նուիրուած Ա. Խատիսեանին Գահիրէի Հայ Տիկնանց Միութեան կողմէ ։

Տիկին Xէն՝ Փոքրիկ տուփ մը հող Արարատեան դաշտէն եւ քարի կտոր մը Զանգուի ափերէն։

Վ. Նաւասարդեանէ՝ Բաղշի Իշխանեանի յուշատետրը (Թաղուած Պորթ Սուտանի գերեզմանատունը) եւ Լիպարիտ Նազարեանի ակնոցները, ծխատուփ եւ կայծահանը ։

Թ. Թաշճեանէ՝ շարք մը խմբանկարներ Հ. Յ. Դ. մահացած ականաւոր գործիչներու եւ մետաքսէ կտորի վրայ տպագրուած յիշատակներ Հանրապետական Հայաստանի օրերէն։

Xէն՝ Համօ Օհանջանեանի եւ Լիպարիտ Նազարեանի գերեզմաններէն երկու տուփ հող ։

Ն. Կօսոյեանէ՝ շարք մը նկարներ Հ. Յ. Դ. ականաւոր գործիչներու։

Կ. Արապեանէ՝ Համօ Օհանջանեանի բարձրաքանդակ գանէ կիսանդրին։

« Ցուսաբեր»ի խմբագրութենէն՝ երկու մեծադիր նկարներ Հ. Օհանջանեանի եւ մի շարք նկարներ Լիպարիտ Նազարեանցի։

Հ. Յ. Դ. Թանգարանի վարչութիւն

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Փետրուար 9ի կիրակի օրը Լիոն Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը խաղաց եղանակի ամէնէն դժուար խաղը իր սեփական դաշտին վրայ R .C. Lyonի դէմ եւ յաղթեց։

Այս մրցումը մեծ նշանակութիւն ունէր՝ թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի եւ թէ R. C. Lyonի համար, քանի որ անոր արդիւնքէն կախուած էր իրենց դասակարգը փոխելու կարելիութիւնը։ Հ. Մ. Ը. Մ.ի համար կար ուրիշ կարեւոր կէտ մը, այն որ առկէ մօտ 2 ամիս առաջ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կրած էր եղանակի միակ պարտութիւնը նոյն խումբին սեփական դաշտին վրայ, որով մեր տղաքը խաղացին իրենց փոխ վրէժի մրցումը, եւ յաջողեցան յաղթութիւնը տանիլ, մէկ կէտով, բայց երբ մրցումը ախոյենական է մէկ կէտը մեծ կարեւորութիւն ունի ։

Փետրուար 7ի շաբաթ օրը Լիոնի Աշխատանքի պալատին մէջ տեղի ունեցան արեւելեան Ֆրանսայի շրջանային կրփամարտի (amateur) ախոյենական մրցումները, որոնց կը մասնակցէր «Ծանըր» դասակարգի կրփամարտիկ Մ. Փափազեան, Մարսէյլէն ։

Բաւական թիւով մարզասէր Հայեր եկած էին հայ կրփամարտիկը տեսնելու եւ քաջալերելու եւ իրեն մօտէն ծանօթանալու համար։ Մ. Փափազեան թէեւ չտուաւ այն ուրախութիւնը որուն կը սպասէինք, բայց եւ այնպէս կրնամ ըսել որ շատ լաւ տպաւորութիւն ձգեց իր հայրենակիցներուն վրայ։ Փափազեանի մօտ կը պակսի անհրաժեշտ ճկունութիւնը, բայց իր կազմը շատ լաւ է, մարմինը մկանները շատ զօրաւոր։ Յոյս ունինք որ մօտիկ ապագային ան պիտի կրնայ ապարէզ կարդալ իր դասակարգի բոլոր կրփամարտներուն։

Լիոն Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը ուրախ է յայտարարելու Լիոնի եւ Տէսինի հայ ծնողներուն որ սկսած է իր սկաուտական խումբերու կազմութեան։ Այնպէս որ բոլոր այն ծնողները որոնք կը փափաքին իրենց պզտիկները առողջ եւ կայտառ տեսնել, թող դիմեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչական կազմին աւելի լրիւ տեղեկութիւն ստանալու համար ։

Անցեալ կիրակի Miribelի մէջ տեղի ունեցած մրցումին St. Mauriceէն խումբ մը Հայեր 800 Ֆր.ի նուէր մը տրած էին Լիոն Տէսին Հ. Մ. Ը.Մ.ին ։

Թորիկեան

ԾԻԾԱՂ .— Տիգրայէլի հետեւեալ կերպով իրարմէ կը զանազանէ « դժբախտութիւն» եւ «աղէտ» բացատրութիւնները — դժբախտութիւն պիտի ըլլայ եթէ Կլէտըսթօն գետը իյնայ, բայց աղէտ՝ եթէ մէկըթեւէն բռնելով զինքը դուրս քաշէ ...

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՈՅՍ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՒԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

— Ան է որ արգանդի եւ երիկամունքի ուղիներով, ծնունդ կուտայ մարդուն, որուն մէջ իր էախատն պատկերին շուքն է փչած եւ բովանդակ ստեղծագործութիւնը իրեն ենթարկած ։

— Պաշտեցէք Ալլահը, ձեր սրտի տաճարին մէջ, ուր միշտ ներկայ է ան։ Թող ըլլան ձեր ձեռքերը բարութեան սրբազան անօթներ, աչքերը՝ առաքինութեան կանթեղներ եւ հոգիները՝ սիրոյ աշտարակներ ։

— Մի պաշտէք կուռքերը, որ սուտ աստուածներ են, խուլ, կոյր եւ համր։ Քանդեցէք անարգանքի այդ արձանները, որովհետեւ կանգնողները պիտի ըլլան յաւիտենական հրոյ ճարակ, Ալլահին բարկութեան ։

— Ճշմարիտ կրօնքը մի է — երկնային։ Հաւատքի, յոյսի եւ սիրոյ վրայ խարսխուած։ Միւսները երկրային են, որոնց վարդապետութիւնները թրծուած են կաւէ եւ աւազէ, իսկ հաւատալիքները՝ ցնդող մշուշներէ։

— Հաւատքը վահանն է չարին ու տարակոյսին։ Մին ածուխ է, որ կը սեւցնէ, միւսը՝ կրակ, որ կ'այրէ թեւերը հոգեկան թռիչքին։ Տեսանելին կրնայ սաուջնորդել անհաւատութեան, իսկ անտեսանելին մարդս կ'ընէ հաւատացեալ ։

— Մի կապէք ձեր յոյսերը այս մոլորակային կեանքին։ Կայ յաւիտենականը, մահէն ետք — Արքայութիւն եւ դժոխք։ Կայ վերջին դատաստանը, վարձահատոյց եւ պատժական ։

— Սէրը թեւն է հոգիին մինչեւ Աստուած բարձրանալու։ Աստուած ամպերը իրարու կը մօտեցնէ շանթ ու կայծակ արձակելու, ինչպէս հոգիները՝ սէր ժայթքեցնելու համար։

— Կինը մայրն է գոյացութեան, որուն մէջ Աստուած դրած է ծիլն ու կեանքը մահուան։ Կինըն ու մայրը գեղեցկադրոյն եւ նուիրական զարդերն են տիեզերքին, տաճարները՝ սիրոյ եւ գորովանքի, ուր կատարեալ երջանկութիւնը կը սպասէ զիկարաց։ Սիրեցէք ձեր կիները, որ պիտի ըլլան մայրեր ու մեծ մայրեր գալոց սերունդներու ։

— Աղօթեցէք Ալլահին, երկիւղածութեամբ եւ երախտայոյզ։ Աղօթքը հոգիներու մենախօսութիւնն է եւ միակ կապը բարձրեալին հետ յարաբերելու։ Երբ մարդ մէկ է Աստուծոյ հետ, ան պիտի կրնայ լսել նաեւ աղօթքի մրմունջներ, բնութեան ծոցէն։ Բայց մի խնդրէք այն բանը, որ պիտի ծառայէ որպէս միջոց անձնական նպատակներու ։

— Գութն ու ողորմածութիւնը թանկագին ակունքներն են սրտին, ինչպէս լոյսին թրթռացումները՝ արեւուն մէջ։ Ով որ որբի մը արցունքը կը սրբէ, մարգարիտ մը գտած կ'ըլլայ ։

- Երանի Ալլահին հաւատացողներուն ։

— Վայ, անհաւատ կռապաշտներուն։

Օրը կը տարաժամէր։ Իրիկնամուտքի թանձր ստուեր մը փռուեցաւ քարայրին բերանը, ուր թեւերն ու շրթները շարժելով մեկնումի ազդանշանը կուտար։ Գիշերը կը կանչէր իր լուսարձակները, խորհուրդի սեղանէն։ Անոնք ելան ոտքի, կաթիլ, կաթիլ քրտնած ու թրջուած։ Սրբեցին խորհուրդի քրտինքը իրենց ճակատէն, լուսածոր թեզանիքներով ու ապա ետային լուսափունջ մը նուիրելով մեկնեցան չքափայլ, յորդդողի ճանապարհէն

Համատ լերան ճամբայով կ'իջնէր անապատ ։

★

Փոթորիկ... մրրիկ...։ Բայց ինչ տարաշխարհիկ ալեկոծութիւն։ Ափունքէն փրթած կեդրոնաձիգ տեղատուութիւն, որ կ'ուռէր, կը փրփրէր, կը տարածէր իր թեւերը, մինչեւ հեռաւոր խորերը։ Կախարդ ոգի մը, իր վհուկի մատները մխրճած, կը վրդովէր խաղաղութիւնը թմրած եւ կոյս հոգիներու ։

Համատին նաւը, այս ալեկոծութիւններուն վրայէն, առագաստները պարզած, փր խոնարհ նաւաստիներով, կը կտրէր ճակատագրէն գծուած ճամբան։ Անոր կայմին վրայ նստող սպատակցայտ ամպն ու շանթը կը ցրուէին Ալլահին գերազօր շունչին տակ ։

Ան կը նաւարկէր երկինքի ճամբով, հաւատքի հինաւուրց քարերը դղրդեցնելով դահավէժ ։

(28)

եւս ընենք: Պէտք ընենք մեր կարելին. բայց կառավարութիւնն է որ օրինակ պէտք է հանդիսանայ եւ մէկդի դնէ կուսակցական նկատումները որոնք խոչընդոտներ են մեր վերականգնումին համար: Եթէ վարչապետը, ելմտական եւ արտաքին նախարարները անկեղծ են, պէտք է լքեն պողպատի ճարտարարուեստին ազգայնացման ծրագիրը: Ընկերվարականները սխալ հաշիւներ ըրած են ամէն հարցի մէջ:

★ Բրիտանական կառավարութիւնը շատ բուռն տագնապ մը պիտի անցընէ այս շաբթու: Արհեստակցականներու կեդրոնական վարչութիւնը այսօր պիտի ներկայացնէ իր տեղեկագիրը օրավարձերու ընթացիկ սակը չբարձրացնելու կառավարական առաջարկին մասին: Ճարտարարուեստի ներկայացուցիչները, իրենց կողմէ, կառավարութեան պիտի պարզեն իրենց տեսակէտը «Մեծերու» շահերը կրճատելու առաջարկին շուրջ:

ԴԱՆՐ ՍԼ ՏԻՂԻԿ

ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ Թղթատարական աշխատաւորներն ալ գործադուլ հռչակեցին շաբաթ օր: Շաբաթէ մը ի վեր գործադուլի մէջ են կազի, ելեկտրականութեան եւ հանքերու բանուորները: Հաղորդակցութեանց նախարարը յայտարարեց թէ խիստ քայլեր պիտի առնուին բանթողներուն դէմ որովհետեւ վախ կայ որ ներկայ գործադուլները սկիզբն են կամ շարունակութիւնը այն գործադուլներուն որոնք ծանր տագնապ ստեղծած են կամ պիտի ստեղծեն հետզհետէ, դրացի երկիրներուն մէջ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ կառավարութիւնը ծրագիրներ կը մշակէ կազմակերպելու համար երկրին կրաւորական պաշտպանութիւնը: Վերջին պատերազմի ընթացքին ձեռք առնուած միջոցները այսօր անբաւական են: Մասնաւոր մարմին մը պիտի ուսումնասիրէ Անգլիոյ կրաւորականպաշտպանութեան մեթոտները որոնք շատ օգտակար եղան պատերազմի օրերուն:

ԲՈՒԼՂԱՐԻԱ հինգն ապստամբներ սպաննուեցան երբ կառավարական ուժերը յարձակում գործեցին իրենց վրայ՝ Մակրօփուլիանլիս գիւղին վրայ, Նեկրիթայի մօտերը: Գավալայի մէջ խուժը հրդեհ մը պատահելով, հրոյ ճարակ եղաւ ալիւրի գործարան մը:

Միացեալ Ազգերու պալքանեան յանձնաժողովը դիմում մը եւս պիտի կատարէ Ալպանիոյ, Պուլկարիոյ, Եուկոսլաւիոյ եւ Յունաստանի կառավարութեանց, յանձնարարելով որ դիւանագիտական բնականոն յարաբերութիւններ ստեղծեն իրենց միջեւ:

ՄԱՐՏ 3էն սկսեալ, Ազգային վիճակահանութեան պարգեւները հետեւեալ փոփոխութիւնը պիտի կրեն — A. դասին առաջին պարգեւը պիտի ըլլայ 10 միլիոն ֆրանք (փոխանակ 8ի) եւ B. դասին առաջին պարգեւը՝ 5 միլիոն (փոխանակ 4ի): Տոմսերուն գիներն ալ պիտի սղեն — ամբողջական տոմս (A. կամ B.) 430 ֆրանք, երկուքը մասին 860: «Տասնոց»ները 50 ֆրանք փոխանակ 30ի:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ շրջանակներուն մէջ վրոյց կը շրջի թէ Մոսկուայի կառավարութիւնը դիմում կատարած է Ուաշինկթընի կառավարութեան մօտ «որպէսզի վերջ դրուի ներկայ «անարդիւն» պատերազմին: Ամերիկայի պետական շրջանակները որ եւ է մանրամասնութիւն չեն հաղորդած այս մասին, կ'ըսուի թէ Ռուսերը նոր առաջարկներ ներկայացուցած են Աւստրիոյ դաշնագրին ինչպէս նաեւ պատերազմի ընթացքին իրենց փոխ տրուած գումարներուն կարգադրութեան մասին: Արտաքին նախարար Մարշըլ մամուլի ներկայացուցիչներուն յայտնած է թէ «ինք ալ եւ է նշան չի տեսներ որ Մոսկուա կ'ուզէ հաշտարար քաղաքականութեան մը հետեւիլ»:

ԼԵՆԻՆԿՐԱՏԻ համալսարանին մէջ տօնուած է Զարլզ Տարուինի ծննդեան 139րդ տարեդարձը: Զայնասփիւռին վրայ յայտարարուած էակայնոր մեծանուն գիտունին տեսութիւնները քննադատելի են որովհետեւ համապատասխան չեն Մարքսիզմի վարդապետութեան:

ՀԱՄԱՁԱՅՆ վերջին վիճակագրութեանց, եօթը միլիառ ֆրանքի արժողութեամբ 5000նոցներ չեն վերադարձուած: Այս գումարին մէջ կան այն թղթադրամները որ արտասահման կը գտնուէին օրէնքին գործադրութեան օրերուն ինչպէս նաեւ անոնք որոնց տէրերը «երես չունին» դրամատան ներկայանալու: Բոողներ կան թէ կառավարութիւնը նիւթապէս օգտուած պիտի չըլլայ այս փոխանակութեան ներկայ գործողութենէն այն պարագային երբ ամբողջութեամբ պիտի վերադարձնէ 5000նոցներու փոխարժէքը քանի որ նոր 1000նոցներ տպելու համար ծախսած պիտի ըլլայ առնուազն 2ուկէս միլիառ եւ դրամատուներուն վարձատրութիւն մը պիտի տայ: Անուղղակի կերպով օգտուած պիտի ըլլայ միայն անոր համար որ 7000էն վեր 5000նոց ներկայացնողներուն մասին խիստ քննութիւն պիտի կատարէ՝ երեւան հանելով կարգ մը զեղծումներ որոնցմէ առժամ է պետական գանձը:

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ անակնկալներ:
Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք:

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Գ. Գ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Գօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստամեարոյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սասաէթեան 1 rue du Petit Thouais, Գ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes:

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-58:

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ Թուականը

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ղազարոս Պէրպէրեան, Իզմիրի Օվաճըքէն, հօրը անունն է Յակոբ, մօրը Վիքթորիա, եւ քրոջը Եղիկ: Կը կարծուի թէ Ֆրանսա կը գտնուի: Կը խնդրուի իմացնել Յովսէփ Տէյիրմէնճեանի, 69 Քուր Լաֆայէթ, Լիոն:

ԸՆԾԱՆԵՎԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆոր-Վիլի մասնաճիւղին փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացուի ԽԱՄԱՄ ԽՆՁՈՐԸ պարեր Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է գաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Արմենեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobis 190 իջնել Gare d'Issy:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ՝

Ֆրանսական Լեգէոնի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան դիմակաւոր մեծ պարահանդէսը, տեղի կ'ունենայ 28 փետրուարին, շաբաթ գիշեր, Մարսէյլ, 146 Ave. des Chartreux, Brebant Marseillaisի մէջ:

Մրցանակի պիտի արժանանան չքեղագոյն տարազ կրող երը: Տեղի կ'ունենայ Պաշտ. իշխանութեանց բարձր հովանաւորութեան եւ մեր պատուոյ նախագահ ընկեր Տիրան Թէքէեանի նախագահութեան տակ:

Կը խնդրուի նկատի առնել վերոյիշեալ Թուականը:

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ
« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)
Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին:

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնջոյքը, 22 փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն:

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆՆԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը «Հրայր» ակումբին մէջ, ուրբաթ գիշեր ժամը 8.30ին: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil,Asnières:

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վիճաբանական ժողովը վաղը չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, դպրոցի սրահը, 78bis rue Rabelais: Նիւթը՝ «Հայրենիքը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւն եւ համայնավարութիւնը»:

ՎՕՔԼԻՒԶ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ կիրակի 22 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փոնթի, ընկեր Սեթեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժէրոմի «Աղբալեան» խումբը, ուրբաթ 20 փետր.: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՋԱՑԿՈՒՆ ԵՐԿՈՒՈՐԴ ՕՆԸ

Մարտ 29ին, միակ հանդէսը Մարսէյլի մէջ, Սալ Մազենոյի մէջ, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Հ. Յ. Դ. ՊԱՆՆԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Նոր Սերունդը, կիր. 8 Փետրուարի, հանդէսին առթիւ, իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ ծնողներու, բարեկամներու, մասնաւորապէս Թաքիստ Պ. Գաբրիէլին եւ Պ. Բենոյին, որոնք օժանդակեցին իր հանդէսին յաջողութեան:

ԾԱԽՈՒԻ Է

Լուսանկարչատան ՖԷՊԻՒՍ «Studio PHEBUS» ծախու է իր յարկաբաժինով միասին: Դիմել ամէն օր բացի կիրակի եւ երկուշաբթիէ, ժամը 10—12 եւ 2—6, 23 Bld. Bonne Nouvelle, Tel. Louvre 69-83, Paris (2), 3րդ յարկ, վերելակ:

ՍԵՆԻԵՂԷՆԻ ԾԻՐԱՆՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ
Բոլոր երկիրներու համար
Գրել IMEXPORT B. P. 349 TANGER, MAROC

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆԹ ԱՆԻ մասնաճիւղը կազմակերպած է ընկերահամակրական խնջոյք մը որ տեղի պիտի ունենայ 21 փետրուար, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, իր դպրոցի սրահին մէջ: Գեղարուեստական բաժին: Բանախօսութիւն Տիկին Վ. ՀԱՋԱՐԵԱՆի կողմէ: Պիտի երգեն Հ. Յ. Դ. Քեռի խումբին Սիփան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ: Մուտքը ազատ է:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ Եւ ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի 22 Փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphitéâtre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՐՄԷՆԵԱՆի, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի:

Գեղարուեստական այլազան բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն գաղութիս սիրուած արուեստագէտներէն Տիկիններ Լ. Տէմիրճեան եւ Ա. Սարգիսեան, օրիորդներ Հ. Թորոսեան, Ռ. Յովհաննէսեան, Պ. Պ. Գ. Յովհաննէսեան, Ա. Պէօն, Խ. Նշանեան եւ Ժ. Փալամուտեան:

Տոմսերը 100 ֆրանք, կը ծախուին գրատուններ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ:

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է կրօնական եւ եկեղեցական դասախօսութիւններու շարք մը, պատրաստելու համար հայ մանուկները Համբարձման Տօնի Ս. Հաղորդութեան: Դասերը պիտի սկսին 26 Փետրուար հինգշաբթի կէսօրէ եաք ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ:

Կը խնդրուի ծնողներէն եւ կրթական մարմիններէն որ դիմեն դիւանատուն արձանագրել տալու համար փափաքողներու անունները:

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Քազա տ'Իթալիայի մէջ
Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝
ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tel.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 18 Février 1948 Չորեքշաբթի 18 Փետր.

Ի. ՏԱՐԻ - 20e Année N 5269-Նոր շրջան թիւ 878 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍԿՍԱՆ ՍՊԱՌՆԱԼ

Քովի սիւնակին մէջ կը կարդանք Հ. Յ. Դաշնակցութեան Արեւմտ. Եւրոպայի Կեդր. Կոմիտէին հաղորդումը, առ որ անկ է, վասնզի սպառնալիքի մը առթիւ որ չորս օր առաջ հրատարակուեցաւ Փարիզի հակադաշնակցական օրկանին մէջ։

Բաւական չէին երբեք տարիէ ի վեր մեր կուսակցութեան ճակտին նետուած զազրելի ամբաստանութիւնները։

Բաւական չէին, բոցավա՛ռ երեւակայութեամբ, մեր կուսակցութեան եւ կարգ մը հաւատաւոր ու հայրենասէր ղեկավարներու անունին կապուած զրպարտութիւնները։

Բաւական չէին կարգ մը զզուելի մարդոց փողոցային հայհոյանքները վաթսուն տարեկան յեղափոխական կազմակերպութեան մը հասցէին։

Եւ արդէն, հերոսաբա՛ր առարէք կը կարդան Դաշնակցութեան եւ կը սպառնա՛ն...։

Օրկանին խուժանավար ու անպատասխանատու խմբագիրը որ, առնէ մը ի վեր կրակուբոց կտրած, սիւնակ կը լեցնէ մեզի դէմ, կը յայտնէ սպառնալ որ կը տանելը «մի՛ չնչին սպառնալիք մը» ... « առնելութեան լախտը » իջեցնելու համար Դաշնակցութեան եւ Դաշնակցականներու գլխուն։

Ի հարկէ, այդ նշանը տակաւին «չեն տար», յանուն մարդասիրութեա՛ն, բայց կ'ազդարարուի որ մենք ալ դանակը ոսկորին չհասցնենք ...

Ինչպէս կը տեսնուի, յեղափոխակա՛ն վարդապետը բառերը չի ծամծմեր եւ բացէ ի բաց կը սպառնայ եղբայրասպան կռիւի մը ազդանշանը տալ իր շուրջիններուն որպէսզի ծունկի բերել տան Դաշնակցութիւնը «սովետական հայրենիքի մեծութեան առաջ»...

Տակաւին չենք գիտեր թէ երբեք երանեալ այս ամբոխավարին փաթրոններէն որ ծանծաղամիտ կամ որ հերոսը պատուիրած է իրեն որ այսօր «լախտով» — կամ վաղը, ուրիշ «գործիքներով» — սպառնայ մեր ընկերներուն։

Չենք գիտեր թէ ով մոռցաւ յիշեցնել այդ լիրբ խմբագրին որ այս ազատ հայրենիքը ունի իր օրէնքն ու ոստիկանութիւնը։

Ով մոռցաւ բացատրելու իրեն, որ Ֆրանսան չշփոթէ այն վայրերու հետ ուր մարդիկ, սանձարձակ դաշոյն կը ճօճեն՝ իրենց հակառակորդներուն դէմ։

Ով մոռցաւ, մանաւանդ, հասկցնելու այդ թշուառական մարդուն որ վատոգի սպառնալիքներով չէ որ Դաշնակցութիւնը պիտի հրաժարի իր գաղափարամարտէն։

Անշուշտ, եթէ կողքին կանգնող մարմինը յարմար պիտի նկատէ հրապարակաւ լուսաբանելու հանրութիւնը ու, եթէ ինք համաձայն չէ կատարած սպառնալիքին, այդ իմաստով ալ պիտի արտայայտուի եւ խենթը գլուխը պիտի բերէ իր օրկանը խմբագրող իմաստակին։

Ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր դիրքը այս սպառնալիքին առջեւ։

Ջերմօրէն կը յանձնարարենք մեր ընկերներուն, մեր համակիրներուն եւ մեր բարեկամներուն որ երբեք չաղդուին այս թրքաբարոյ սպառնալիքէն։

Մեր ընկերներուն պարտականութիւնը պիտի ըլլայ պահել իրենց պաղարիւնը, եւ շարունակել իրենց կուսակցական աշխատանքները՝ Դաշնակցականի վայել լրջութեամբ։

Ոչ մէկ վէճ ու վիճաբանութիւն դիմացի ամբոխին հետ ու մանաւանդ ոչ մէկ շարժում որ անհամապատասխան է Դաշնակցութեան աւանդութեանց։

Մենք կը շարունակենք մեր խաղաղասէր ու գիտակից գաղափարամարտը եւ միեւնոյն ատեն կը յայտնենք մեր ցաւը այս անփառունակ սպառնալիքին առթիւ։

Ազատ, անկաշկանդ ու բարեմիտ քննադատութիւն մեր կողմէ՝ հայրենիքէն ներս, եւ հայրենիքէն դուրս կատարուող երեւոյթներուն մասին, միշտ, յանուն հայ ժողովուրդի շահերուն։

Ու այդքան միայն։

Ժ.

ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Ֆրանսայի Հայ Ազգային Ընդհանուր Միութեան պաշտօնական օրկանը իր 14 Փետրուարի խմբագրականին մէջ կը գրէ հետեւեալ սպառնալից տողերը.—

« ՄԵՐ ՆԵՐԿԱՆ ՏԵՍՆՈՂ, ՆՐԱ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆԸ ԸՄԲՌՆՈՂ ԵՒ ՆՐԱՆՈՎ ԱՊՐՈՂ ՇԱՏ ՀԱՅՈՐԴԻՆԵՐ ՈՒՆԵՆՔ ՍՓԻՒՌՔԻ ՄԷՋ ՈՐՈՆՔ ԱՆԱՐԳ ԹԻՒՐՔԻՈՅ ՍՐԱԽՈՂԽՈՂ ԵՂԱԾ ԻՐԵՆՑ ԱՆՄԵՂ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ԱՐԴԱՐ ՎՐԷԺՈՎ ԼԵՑՈՒԱԾ՝ ԹԻՒՐՔ ՃԻՒԱՂՆ ԵՆ ՏԵՍՆՈՒՄ ՁԵՐ ՄԷՋ՝ Ո՛Վ ՀԱՅԱՆՈՒՆ ԴԱՒԱՃԱՆՆԵՐ, ՈՐ ՉԷՔ ԽՈՆԱՐՀՈՒՄ, ԾՈՒՆԿԻ ՉԷՔ ԳԱԼԻՍ ՄԵՐ ՁՔՆԱՂ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋ ։

ՈՐԲՈՒԹԵԱՆ ՍՈՍԿՈՒՄՈՎ ԴԱՌՆԱՑԱԾ ՄԵՐ ԱՅՍ ԱՐԻ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՄԻ ՁՆՁԻՆ ՆՇԱՆԻ Է ՍՊԱՍՈՒՄ ՈՐ ԻՐ ՄԷՋ ԿՈՒՏԱԿՈՒԱԾ ԱՏԵԼՈՒԹԵԱՆ ԼԱԽՏԸ ԻՋԵՑՆԻ ՆՐԱՆՑ ԳԼԽԻՆ, ՈՐՈՆՔ ԱՊԵՐԱԽՏՕՐԷՆ ԱՐՀԱՄԱՐՀՈՒՄ ԵՆ ՄԵՐ ՆԵՐԿԱՆ, ԱՆԱՐԳՈՒՄ ԵՆ ՆՐԱ ՎԵՀՈՒԹԻՒՆԸ ։

ՄԵՆՔ ՆՐԱՆՑ ԱՅԴ ՆՇԱՆԸ ՉԵՆՔ ՏԱՅ, ԲԱՅՑ ԴՈՒՔ ԷԼ ԴԱՆԱԿԸ ՈՍԿՈՐԻՆ ՄԻ ՀԱՍՑՐԷՔ» ։

Պիտի փափաքէինք որ վերոյիշեալ Միութիւնը հրապարակաւ բացատրէր թէ իր գիտակցութեամբ, հաւանութեամբ եւ պատասխանատուութեա՞մբ գրի առնուած է այս սպառնալից յայտարարութիւնը ։

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷ

16-2-1948

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՓՐԿԻՉ ՝ « ԱԹՈՄԻՔ »Ը

Անշուշտ դուք ալ սարսափով կարդացիք սա ծանօթ «աթոմիքս»ի մասին տրուած մանրամասնութիւնները եւ բնականաբար մտածեցինք մարդկային արարածին ուղեղին չարաղէտ կազմութեան վրայ ։

Ուրեմն կարելի է ստեղծել Աստուծոյ շինածէն միլիոնապատիկ աւելի ուժեղը, փայլունը, աւերիչը, մահացուցիչը ։

Արեւը, այս հաշուով դարձած է սառի կտոր մը, երկիրը խաղի գնդակ մը, ցամաքամասերը նշանակէտ «վեհափառ աթոմիքին», իսկ մարդկային արարածը ոչ իսկ ճանճ մը, մրջիւն մը...։

Անոր ուժը եւ հնարաւորութիւնները ցոյց տուող սահմռկեցուցիչ թիւերուն առջեւ, — միլիառներ չարա՛ն չարա՛ն — քու խեղճ մտածումդ կը թափառի անզօր, ու կ'երթայ կը կառչի աթոմիքին ուժէն ու մարդկային կարողութեան սահմանէն գերիվեր կարգ մը անիրականալի բաներու ....։

Այսպէս բնութեան տարերքը հիմէն խախտող այդ գերմարդկային ուժին ստեղծիչ միտքը չկրցաւ գոնէ երկու Ֆրանք գեղչել մեր հացին ու միսին գինէն ։

Գիշեր - ցերեկ ժողով, Ֆրանքը կամ տոլարը փրկելու համար։ Ամէնէն մեծ դիւանագէտներուն քունը փախած է Սարր կամ Ռուրը, ինծի կամ քեզի նուիրելու մտահոգութեամբ ։

Յունաստանի Հարա՞ւը, Արեւե՞լքը թէ Արեւմո՞ւտքը պէտք է փրկել ապստամբներու յարձակումէն ։

Աս ալ չեն կրցած որոշել տակաւին, հակառակ Վիրաբու եռեւէ, տեղւոյն վրայ ղրկուած քննիչ յանձնախումբերու ժամանումին կամ մեկնումին։ Իսկ Պաղեստինի վիճակը մի հարցնէք ։

Եթէ սա մեծ դիւանագէտները մեզի հարցնեն, կարծեմ խելքի մօտ լուծում մը պիտի կարենայինք գտնել բոլոր այս անլուծելի, բարդ խնդիրներու կարգադրութեան համար։

Օրինակ պէտք է որ բոլոր վարչապետները, արտաքին նախարարները, զանազան եւ զարմանազան յանձնախումբերը ձգեն քաշեն աշխարհի գործերը կարգադրելու յաւակնութենէն եւ յանձնեն զանոնք «Աթոմիքս»ը հնարող եւ այդ կատարելութեան հասցնող գիտուններուն։ Վստահ եմ որ մէկ ռումբով ամէն բան հիմնապէս կը լուծեն ։

ԱՐԱՄԱԶԴ

Նոր գումարներ Թուրքիոյ եւ Յունաստանի

ԹՐՈՒՄԸՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

« Յառաջ »ի անցեալ ուրբաթ օրուան թիւով հաղորդած էինք թէ ամերիկեան կառավարութիւնը ծրագիր մը կը մշակէր նոր վարկեր յատկացնելու համար Թուրքիոյ եւ Յունաստանի ։

Երկուշաբթի օր նախագահ Թրումըն մասնաւոր յուշագիրով մը տեղեկացուց խորհրդարանին որ յաւելուածական վարկեր պիտի յատկացուին վերոյիշեալ երկու երկիրներուն որոնց համար 400 միլիոն տոլարի վարկ մը քուէարկուած էր անցեալ տարի ։

Նախագահը չէ ճշդած գումարը։ Իր յուշագրին մէջ յայտնուած են հետեւեալ միտքերը.—

Եւրոպայի օգնութեան ծրագրին մէջ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ զինուորական պէտքերուն համար վարկեր նշանակուած չէր, բայց պիտի դայ առնել իր խորհրդարանէն պիտի պահանջուի որ գումար մը քուէարկուի անոնց համար։

Խօսելով Յունաստանի մասին, պէտք է գիտնալ [illegible] ապստամբ [illegible] բանակի դէմ չէ որ կը [illegible] այլ [illegible] դէմ։ [illegible] նպատակն է բարեկարգել [illegible] ու թոյլ չտալ որ ժողովուրդը բազմամարդ քաղաքներէ տեղափոխուի եւ բեռ մը ըլլայ պետութեան վրայ։ Անոնց նպատակն է ստեղծել թշուառութիւն մը որուն հետեւանքը պիտի ըլլայ — իրենց կարծիքով — քաղաքական խառնակութիւն մը Յունաստանի մէջ ։

Ապստամբները շատ փոքրաթիւ են եւ երբեք չեն նե կայացներ հիւլէն ժողովուրդը։ Անոնց ընդհանուր թիւն է 20.000 բայց այս թիւին մեծամասնութիւնը սպառնալիքով անցած է ապստամբներուն կողմը։ Համայնավարները կ'աշխատին քայքայել Յունաստանի տնտեսութիւնը, մինչդեռ մենք կ'աշխատինք վերականգնել զայն։ Յունաստանը տակաւին ազատ երկիր մըն է։ Մարկոսի պետական կարգուսարք չէ կրցած հաստատել երկրին որեւէ մէկ կողմը։ Իր «ստեղծած կառավարութիւնը» յուսահատ փորձ մըն էր, որ թէ ուժիմը արտայայտութիւնը։ Ամերիկա թոյլ պիտի չտայ որ այդ կառավարութիւնը ճանչցուի ։

Նախագահը չխօսեցաւ Թուրքիոյ մասին, եւ յիշեց միայն որ «թրքական օժանդակութեան ծրագիրը կը գործադրուի կանոնաւոր կերպով եւ զինուորական պիտոյքներ հետզհետէ պիտի հայթայթուին այդ երկրին ։

Պ. Թրումըն կը ներկայացնէ անցեալ տարի քուէարկուած գումարներուն հաշիւը —/ մինչեւ Դեկտեմբերի վերջը, Թուրքիոյ յատկացուած գումարէն մնացած էր 10 միլիոն տոլար, իսկ Յունաստանի վարկէն 118 միլիոն։ Մինչեւ այդ թուականը, Յունաստան ստացած էր 74 միլիոն տոլարի արժողութեամբ ռազմանիւթ, իսկ Թուրքիա 19 միլիոնի ։

★ Անգլիոյ արտաքին փոխ-նախարարը երեսփոխանական ժողովին մէջ յայտարարեց թէ բրիտանական ուժերը չեն մասնակցած Յունաստանի զինուորական գործողութեանց, բայց, եթէ յարձակումի ենթարկուին, «գիտեն թէ ինչպէս պիտի պատասխանեն »։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ— Պանիր՝ 100 կրամ J. եւ A. դասերուն՝ FB կտրօնով ։ Կարագ.— 100 կրամ E եւ A դասերուն, 200 կրամ J դասին՝ GH կտրօնով ։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը բացարձակօրէն մերժած է երկու միլիառ սթերլինի՝ միջազգային վիճակահանութիւն մը հրապարակ հանելու առաջարկը զոր իրեն ներկայացուցած էին կարգ մը երեսփոխաններ ։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Միութիւնը «անկախ» կառավարութիւն մը հաստատած է Հիւս. Քորէայի մէջ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը կը յայտարարէր երկուշաբթի իրիկուն թէ «խորհրդային բանակը գերազանց է աշխարհի բոլոր բանակներէն իր ուժով եւ կռուելու իր կարողութեամբ։ Քաղքենի երկիրներու բանակները զէնքեր են աշխատաւորներուն դէմ կռուելու համար, անոնք ջարդարարներն են ժողովուրդներու ազատութեան։ Ամերիկեան բանակը, Ամերիկացի աշխարհակալներուն ծրագիրները գործադրող միջոց մըն է։ Բրիտանական բանակը Յունաստանի մէջ, կը պաշտպանէ ֆաշական - արքայական վարչաձեւը այդ երկրին մէջ ։ Ֆրանսական բանակը կ'աշխատի ջախջախել բանուորները ինչպէս նաեւ ազատագրական շարժումները՝ գաղթավայրերուն մէջ ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ յառաջիկայ Սեպտեմբերի տարեկան համաժողովը պիտի գումարուի Փարիզի մէջ ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԵՐԳԱՂԹ...

(ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԷՆ)

Գ.

«Մենք ձգեցինք Յունաստանը Հոկտեմբեր 1946ին, կիրակի օր մը: Սակայն այդ օրը տօն մըն էր միայն մեզի՝ Հայերուս համար, որոնք կը վերադառնային դէպի իրենց հայրենիքը՝ ազատ, խորհրդային աշխարհը: Անդառնալի անցեալին յանձնեցինք անձնական անապահովութիւնը, ցեղային խտրականութեան եւ ստորադասութեան ոգին, որ կը կիրառուէր մեզ հանդէպ՝ երբ մեզ աշխատանքի կը վարձէին, տեղափոխութեանց մէջ սահմանափակումները եւ այլ բազմաթիւ հալածանքներ, որոնց կ'ենթարկուէինք մենք երկրի մը մէջ, որուն Փաշական կարգերը Չըրչիլ օրինակելի հռչակեց ժողովրդավարութեան համար:

«Իսկ Յունաստանի տօնը կու գայ միայն այն օրը, երբ կ'իրագործուի Մանոլիս Գլեզոսի պահանջը, հրեղէն գիրերով գրուած Ակրոպոլիսի պատին, եւ երբ աշխարհակալ գիշատիչները հանգիստ կը ձգեն Յոյն ժողովուրդը, որ այսօր այդ գիշատիչներուն յանցանքով կ'ապրի իր բազմադարեան պատմութեան ամէնէն սեւ օրերը»:

Ընդհանուր առումով սուտ է պատկերը այս անարգ եւ վատոգի գրութեան:

Ամէն ինչ մռայլ է ու խաւար, ամէն տեղ ապականութիւն է ու այլասերում, բովանդակ Յունաստանի տարածքին, մինչեւ Մարկոսի իշխանութեան սահմանները, համատարած սով է, ընդհանուր հալածանք ու խտրական ոգի, եւ Հայը կը մեկնի այս երկրէն՝ առանց շնորհակալութեան բառ մը — միայն մէկ հատիկ եւ ոչ երկու — ըսելու անոր, առանց անոր կապուած երախտագիտական զգացում մը իրեն հետ տանելու:

Այն Անգլիացիներն ու Ամերիկացիները, որոնք կը գտնուին Յունաստանի մէջ, տարբեր չեն այն միւս Անգլիացիներէն եւ Ամերիկացիներէն, որոնք կը գտնուին Եգիպտոսի մէջ:

Ընդհանրապէս առումով նոյնն են նաեւ այն կարգերն ու իշխանութիւնները, որ հաստատուած են թէ հոս՝ Եգիպտոսի մէջ եւ թէ հոն՝ Յունաստանի մէջ:

Ինչպէս որ ընդհանուր առումով նոյնն է վիճակը մեր ազգակիցներու, ըլլայ Եգիպտոսի, ըլլայ Յունաստանի մէջ, անոնք իրաւահաւասար քաղաքացիներն են բնիկներու հետ եւ անոնց հետ միասին թէ անոնց լացը կը թափեն եւ թէ ծիծաղը:

Այսպէս ըլլալով մէկտեղ՝ տարբեր է լեզուն Եգիպտոսէն ներգաղթող Նալբանդեաններու եւ Փօղոսեաններու, եւ տարբեր՝ Յունաստանէն ներգաղթող Միքայէլեաններու եւ Քրքեաշարեաններու:

Մանաւանդ... տեղացիներու նկատմամբ:

Որովհետեւ տարբեր է այն վերաբերումը, որ Մոսկուան ունի դէպի Եգիպտոս եւ տարբեր՝ որ ունի դէպի Յունաստանը:

Անգամ հոս ու հոն գտնուող Անգլիացիներու եւ Ամերիկացիներու նկատմամբ: Որովհետեւ հոն՝ Յունաստանի մէջ՝ ան այսօր իսկ անոնց հետ Մարկոսներու միջոցով արիւնալի բախումի մէջ է, մինչ հոս՝ Եգիպտոսի մէջ՝ պայքարը այս տրութեան հասած չէ:

Այս Մոսկուան է ահա, որ «Նոր Ժամանակներ»ու էջերէն, Նալբանդեան - Փօղոսեաններու գրչով — եւ մթին նպատակներով — իր կեղծ համակրանքները կ'ըլլայ յայտնէ Եգիպտոսի հանդէպ, մինչ նոյն պարբերականին էջերէն՝ Միքայէլեան Քրքեաշարեաններու բերնով՝ լուտանք ու լեղի կը թափէ Յունաստանի հասցէին:

Այլ խօսքով՝ թէ ներգաղթը եւ թէ ներգաղթողները, ձեռնարկի առաջին իսկ վայրկեանէն, լրիւ ամբողջութեամբ, թէ յայտնապէս եւ թէ քողարկուած ձեւերով, կը ծառայեցնէ քաղաքական իր մթին նպատակներուն:

Երուսաղէմի «Միութիւն» թերթէն առնելով՝ «Սիոն» իր 1948 Յունուար 10ի թիւին մէջ կը յայտնէր, որ երբ ամերիկահայ ներգաղթողները — ընդամէնը 151 հոգի — կը հասնին Մարսէյլի առջեւ, ուր այդ օրերուն ընդհանուր գործադուլ էր համայն Ֆրանսայի մէջ, մեր 151 քաջարիները անմիջապէս, «Ռոսիա» նաւուն վրայ, հանդիսաւորութեան կը ձեռնարկեն ի նպաստ Ֆրանսացի գործադուլաւորներուն՝ դրամով եւ ճառերով իրենց համակրանքները յայտնելով անոնց...

Եւ «Ռոսիա» նաւը, ինչպէս կը նկատէ «Սիոն», անկարող կ'ըլլայ քարափին մօտենալու եւ կը մեկնի առանց Մարսէյլէն ներգաղթողներ առնելու:

Այս նոյն 151 քաջարիները Բաթում հասնելով, հոն, խորհրդային հողին վրայ, բոլորովին սանձարձակ եւ ազատօրէն, խորհրդային իշխանութիւնը անոնց բերնով հաշիւները կը կարգադրէ Միացեալ Նահանգներու հետ...

Ամերիկեան մեծազդեցիկ թերթերէն «Քրիսչըն Սայընս Մոնիթոր» իր 1947 Դեկտ. 8ի թիւին մէջ թղթակցութիւն մը զետեղելով այս 151 ներգաղթողներու մասին, Մոսկուայի իր թղթակցին՝ Խմբըն Ստիվընսի գրչով կը վկայէ.

«Պաթումի մէջ ներգաղթողներէն ելեկտրագէտ Եղիշէ Սարգիսեան կը յայտարարէ. «46 տարի եղած եմ Միացեալ Նահանգներու մէջ եւ լման 32 տարի մնացած եմ անգործ, Ամերիկայի մէջ ապրելու համար ընտանիքս բաւարար հաց չէ ունեցած»:

Ուրիշ մը՝ Կարապետ Գալուստեան՝ իր ապրած տառապանքները յուշագրելով՝ կը վկայէ — 10 տարի աշխատած եմ գործարանի մը մէջ եւ ենթարկուած՝ անսահման շահագործումի քաղաքականութեան: Ես չեմ աշխատած ինծի համար, ես հանգիստ բուռը չեմ ճանչցած: Բայց այս կեանքը այլեւս վերջ գտած է. այլ ես իմ հայրենի երկրին մէջ եմ, ես երջանիկ եմ, որ այսուհետեւ պիտի գործեմ իմ սեփական ժողովուրդին համար»:

Իսկ համախումբ բոլոր ներգաղթողները, խորհրդահայ թերթի մը թղթակիցը պաշարելով, կը յայտարարեն անոր — «Այն ազատութիւնը, զոր կը փնտռէինք, գտած ենք այլեւս ոտք դրած ըլլալով իրապէս ազատ երկրի մը սահմաններուն վրայ» («Հայրենիք», 11 Դեկտ. 1947):

Ինչպէս կը տեսնէք — վկայ՝ Սարգիսեաններն ու Գալուստեանները — սով է, հալածանք ու շահագործում ոչ միայն Յունաստանի, այլեւ աշխարհի ամէնէն ազատ, ամէնէն լի ու բարգաւաճ երկրին՝ Միացեալ Նահանգներու մէջ...

Աղմուկով, ցուցադրութեամբ եւ յաճախ ատելաւոր ճառերով ու յայտարարութիւններով հիւրընկալ երկիրներու հասցէին՝ Մոսկուան աշխարհի բոլոր ծայրերէն կարաւան առ կարաւան Հայեր կը տանի դէպի Հայաստան՝ աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն մէջ թշնամանք սերմանելով դէպի մեզ:

Եւ այսպէս կ'ըլլայ, որովհետեւ Մոսկուան ներգաղթ կը կազմակերպէ ոչ մեզի համար, ոչ մեր ու մեր հայրենիքի շահերը նկատի առնելով, այլ կը կազմակերպէ — ըսէ եւ կրկնէ — բացառապէս զայն իր քաղաքական նպատակներուն ծառայեցնելով:

Այլապէս ի՞նչ է այս աղմուկը, ի՞նչ են Նալբանդեաններու, Փօղոսեաններու, Միքայէլեաններու, Քրքեաշարեաններու, Սարգիսեաններու, Գալուստեաններու, աշխարհի բոլոր ծովերու վրայ շրջմոլորող «Փոբեդա»ներու, «Ռոսիա»ներու, «Ջուկոտկա»ներու եւ ամենուրեք հրատարակուող այլազան «Միութիւն»ներու եւ «Լրաբեր»ներու այլանդակ բացագանչութիւնները, անարգ գրութիւններն ու վատոգի յայտարարութիւնները: (Վերջ)

Ի՞նչպէս կ'ապրին խորհրդային քաղաքական աքսորականները

Խ. Միութեան աշխատանքի կայաններէն ազատուած եւ այժմ Մ. Նահանգները ապաստանած երկու Ռուս տարագիրներ, վերջերս հրատարակութեան տուին իրենց բանտային յուշերը:

Ինչ որ կը պատմեն անոնք այն տաժանելի եւ ահաւոր պայմաններու մասին, ուր ստիպուած են աշխատիլ Խ. Միութեան «ազատ» քաղաքացիները, մեզի համար նորութիւն չեն բնաւ:

Տասնեակ տարիներ առաջ, երբ Դաշնակցական մամուլը որոշ եւ փաստացի քօղազերծումներ կ'ընէր, Խ. դրախտին մէջ տեղի ունեցած վայրագութիւններու եւ «մաքրագործումներու» մասին, մեր համայնավարները քառասուն կտոր կ'ըլլային հակառակը պնդելու համար: Նոյնիսկ բարեմիտ Հայեր չէին ուզեր հաւատալ անոնց փրականութեան:

Ժամանակը պէտք է անցնէր, պատերազմը պէտք է պայթէր, իր հետ բերելով մարդկային թշուառութիւն ու աղէտ: Եւրոպան ու Մ. Նահանգները պէտք է աւելի սերտ յարաբերէին «դրախտ»ին հետ, որպէսզի մարդիկ վերջապէս ըմբռնէին թէ ուր կը գտնուի աղէտին մայր երակը:

Եթէ Հիթլէրի մենատիրութեան ձգտող քաղաքականութիւնն էր, որ պատճառ դարձաւ Գերմանիոյ եւ Եւրոպայի մարդկային ու տնտեսական փճացումին, այժմ նոյն քաղաքականութեան կը հետեւի եւ Ստալին:

Երկիր մը ուր կաշկանդուած են անհատին տարրական ու նուիրական իրաւունքները՝ խորհելու եւ խօսելու ազատութիւնը, չի կրնար վայելել տեւական բարիք ու խաղաղութիւն: Անկեղծ ու անկաշառ քննադատութիւնը երկրի մը յառաջդիմութեան գլխաւոր ազդակներէն մէկն է: Եւ ինչ հակադրութիւն, մինչ Եւրոպայի եւ Մ. Նահանգներու «փտած» կառավարութիւնները ամէն թոյլտուութիւն կու տան իրենց քաղաքացիներուն, քննադատելու օրուան կառավարութեան քաղաքականութիւնը, անդին աշխատաւորներու կամքը ու «ամենաժողովրդավար» կառավարութիւնը կը փակէ անոնց բերանները, աքսորելով զանոնք «մահուան կայաններ»:

Այս դարուս մէջ դեռ չէ ծնած այն ղեկավարը, որ գէթ ի վեր ըլլար միւս արարածներէն, եւ իր անխախտ դատողութիւնը պարտադրէր մնացեալներուն:

Ահաւասիկ քանի մը հատուածներ վերոյիշեալ փախստականներու յուշերէն:

«Արգելափակման կայաններու մէջ պարտադիր աշխատաւորներու թիւը կը հաշուի 8 — 20 միլիոն (Խ. Միութեան բնակչութեան 4—10 առ հարիւրը): Պարտադիր աշխատաւորներն են. 1.— «Հաշուեյարդարի ենթարկուած» դասակարգը՝ կուլակները, կամ նախկին հարուստ գիւղացիները: 2.— Ազգայնական անվստահելի տարրերը, որոնց մէջ Լեհեր, Լաթվիացիներ եւ Թաթարներ: 3.— Բազմաթիւ «մաքրագործումներէ» մնացած համայնավարներ: Վերջին հասնողներն են այն հարիւրաւոր հազարներով «ներգաղթող»ները, որոնց միակ «ոճիրը» եղած է Գերմանացիներուն կողմէ գերի բռնուիլը:

«Շատերը այս աքսորականներէն — որոնց աժան աշխատանքը Խ. Միութեան տնտեսութեան խարիսխը կը կազմէ — կը դիմեն դէպի աստիճանական մահ: Անոնք կ'աշխատին երկրին Արջային Սառուցեալ շրջաններու ընդարձակածաւալ տափաստաններուն վրայ, երկաթուղիներու եւ ճամբաներու շինութեանց մէջ: Կամ ոսկի կը պեղեն Քոլիմա գետի աւազանին մէջ, (հիւսիս-արեւելեան Սիպերիա): Այս ոսկին է, որ Խ. Միութիւնը կը գործածէ իբրեւ պահեստ՝ արտասահմանէն գնումներ կատարելու համար: Կամ՝ նախապէս բնակչութեան անյարմար վայրերու վրայ խորհրդային նոր քաղաքներու հիմերը կը փորեն:

«Բանտային այս կայաններուն ամէնէն մեծը կը գտնուի հեռաւոր արեւելքի ընդարձակ հողամասին վրայ, ծանօթ Տալսթրոյ անունով: Այս կայանը վերջերս այնքան ընդարձակուած է, որ իր մէջ կը պարփակէ գրեթէ ամբողջ հիւսիս - արեւելեան Սիպերիան:

«Տալսթրոյ կը կառավարուի գաղտնի ոստիկանութեան կողմէ: Շրջանին բուն կեդրոնը կը կազմէ՝ Քոլիմա գետին սեւ ու փոթորկալից մասը, ուր բարեխառնութիւնը երբեմն կ'իջնէ զերոյէն վար 92, (65 - 70° սանթիկրատ): Հողը կարծր, սառած զանգուած մըն է: Ամառուան կարճ եղանակին նիհար կանաչութիւն մը: Այս շրջանը կոչուած է «սպիտակ մահուան երկիր»:

«Քոլիմայի արգելափակուածները շաբթուան մէջ կ'աշխատին վեց օր,— առտուան ժամը 5էն մինչեւ իրիկուան մթնելը, հսկողութեամբ գայլանման շուներու, որոնք մարզուած են մասնաւորապէս, յարձակելու համար գերիներու յատուկ զգեստ կրողներուն վրայ: 1932ին Տալսթրոյ աքսորուածներուն հարիւրէն մէկը հազիւ ողջ վերադարձաւ: Տեղական պատմութեան մը համաձայն հոն զրկուածներէն քանի մը հազար հոգի ձիւնամրրիկին մէջ ճամբան կորսնցուցին եւ մահացան ամբողջութեամբ, պահապաններով եւ շուներով միասին:

«Մակատանի մէջ, որ «գերիներու կայսրութեան» նաւահանգիստն ու մայրաքաղաքը կը համարուի, շինուած գերիներու կողմէ, ընդարձակ ու գեղեցիկ քաղաք մըն է: Այնտեղ բազմաթիւ փորձեր կատարուած են ծաղկամշակութեան եւ տունկերու համար: Փորձնական (experimental) ագարակներու մէջ կ'աճին խնձոր, տանձ, գեղձ եւ նարինջ: Կառուցուած են թատրոնի եւ շարժանկարի շէնք, սակայն բնակչութիւնը կը կազմեն պաշտօնեաներն ու վարձուած ազատ մասնագէտները: Դատապարտեալները քշուած են կղզիին խորերը:

«Խ. Միութեան բաղդատաբար նուազ դժբախտ գերիներն են «մասնաւոր աքսոր»ի դատապարտուածները: Անոնք արտօնուած են իրենց ընտանիքը միասին առնելու եւ ստիպուած են իրենց ապրուստը հոգալ, իբրեւ «ազատ գաղթականներ»: Անոնց «տուները» հողին մէջ փորուած ծակեր են յաճախ:

«Խորհրդային կայանները նացիներու սարսափազդեցիկ կայաններուն չեն նմանիր: Անոնք չունին կազի սենեակներ եւ չարչարանքի դրութիւն: Անոր նպատակը կը կայանայ այն բանին մէջ, որ Ռուսերը կ'ուզեն առաւելագոյն աշխատանք արտադրել տալ աքսորականներուն, նուազագոյն ծախքի փոխարէն: Սակայն կլիմայի տեսակէտէն սովետական կայաններու սարսափը կը գերազանցէ հիթլէրական արգելարաններու խըժդժութիւնները»:

Այս մէջբերումները աղօտ մէկ պատկերը միայն կը ներկայացնեն այն ահաւոր ողբերգութեան, ուր հարկադրուած է ապրիլ Խ. Միութեան ըմբոստ կամ ընդդիմադիր կոչուած տարրը:

Մենք թերեւս այնքան ալ չհետաքրքրուէինք Խ. Միութեան ներքին իրադարձութիւններով, եթէ այդ վարչաձեւին անմիջական թաթին ներքեւ չգտնուէր մեր դժբախտ հայրենիքը եւ չունենար իր անդրադարձումներն անոր վրայ:

Եթէ հսկայածաւալ Ռուսաստանի համար մարդուն համբաւը արժէք չունի, մեզի պէս անճիտուած փոքրիկ ազգի մը համար — մանաւանդ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեսակցութիւն
Ք. Գարապէքիրի հետ

Գ

Ինչպէս ըսինք աւելի առաջ, Զօր. Գարապէքիրի հետ մեր երկրորդ տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ անցեալ տարի :

Կարեւոր դէպքեր տեղի ունեցած էին անցնող 17 տարիներու ընթացքին եւ երբեմնի ընկճուած ու հանգստեան կոչուած զօրականը այս անգամ կը գրաւէր Ազգ. Մեծ Ժողովի նախագահի աթոռը:

Այդ պատճառով էր արդէն, որ Զօր. Գարապէքիր չուզեց որեւէ նոր յայտարարութիւն ընել, աւելցնելով թէ այդ շրջանի իր քաղաքական դիրքը թոյլատու չէր օրուան խնդիրներուն մասին արտայայտուելու :

Ասոր փոխարէն Զօրավար Գարապէքիր մեր ուշադրութեան յանձնեց 12 Դեկտեմբեր 1945ին Ազգ. Մեծ Ժողովին մէջ իր խօսած ճառը, յայտնելով թէ հոն պիտի գտնենք պատասխանը այն բոլոր հարցումներուն, որոնք հաւանաբար պիտի ուղղուէին իրեն:

Իր այժմէականութիւնը նկատի ունենալով ստորեւ կուտանք ամբողջական պատճէնը այդ ճառին, որուն կարգ մը մասերը միայն թարգմանուեցան առնին:

Ահաւասիկ այդ ճառը, որ կը բացատրէ Զօր. Գարապէքիրի տեսակէտները՝ օրուան քաղաքական դէպքերուն մասին .

— Ծօսք կառնեմ վերբեւ մեր արեւելեան ճակատի զինուորական գործողութիւններու կատարող հրամանատար եւ իբրեւ ընկեր մը որ քաղաքական դաշնագիրներ ստորագրած է: Աւելցնեմ թէ Մոսկուայի դաշնագրին բանակցութեանց շրջանին Աթաթիւրք աւագ պատուիրակ կարգած էր զիս եւ ինծի ղրկած էր այդ անուանումին վերաբերեալ պաշտօնագիրը, որ կը կրէ իր ստորագրութիւնն ու կնիքը: Այդ շրջանին չափազանց վնասակար պիտի ըլլար սակայն արեւելեան բանակը թողուլ եւ արեւելեան նահանգներու բնակչութենէն հեռանալ: Կացութիւնը բացատրեցի իմտաւորական մարդոց — չափազանց մեծ արժէք ունի :

Ցուցադիր Ռուսերու պատմածէն կը հասկցուի որ վերջերս ներդաշնակ պատերազմական դերիներ Սիպերիոյ խորերը աքսորուած են: Ֆրանսայի մէջ հազարներով այդ հայ գերիներէն ունէինք մենք, որ տուն վերադառնալու յոյսով մեկնեցան: Ուռեմն երկրի աքսորուածներէն եւ վերջերս ալ Պալքաններէն անհետացող Դաշնակցական ընկերներէն ետք՝ ահա նորը՝ հայ գերիներ ...

Ոչինչ, հայ ժողովուրդը ողջ ըլլայ :

Երջանիկ է, այն ժողովուրդը որ իր բախտը ինք կը տնօրինէ ազատ ու անկաշկանդ պայմաններու տակ :

Մենք կը հաւատանք տակաւին Ազատ ու Անկախ Հայաստանի գցնորքին:

Ա. ՀԱԲԷԼԵԱՆ

րեն, միեւնոյն առեն յայտնելով Մոսկուայի դաշնագրին վերաբերեալ տեսակէտները, որոնց հաւնած էր: Այդ պատճառով իբրեւ աւագ պատուիրակ Մոսկուա չգացի, բայց աւագ պատուիրակ էի Մոսկուայի դաշնագրէն յետոյ կնքուած Կարսի դաշնագրին եւ թէ անկէ յետոյ ստորագրուած Ալեքսանդրապոլի դաշնագրին բանակցութեանց ընթացքին :

Լրագրող ընկերները բազմաթիւ հարցումներ ուղղեցին ինծի: Այդ հարցումներուն պատասխանելու առիթով տեմ-ուեցայ նաեւ մեր Նախագահին հետ եւ ըսի թէ պաշտօնական հրաւէրի մը պայմանաւ այն առաջին գործավարը պէտք է երթայ, պայմանով որ նախապէս զինուած ըլլայ: Այդ նպատակով տրամադրեցի քովս գտնուած փաստաթուղթերը, որպէսզի կարելի ըլլայ հերքել բոլոր պնդումները :

Այդ առթիւ Թուրք յեղաշրջութեան էնաթիթիւին նուիրեցի այն երեք գիրքերը, որոնք ստորագրած էին վերը յիշուած դաշնագիրները: Մեկանը այդ գիրքերուն ծայրերուն վրայ է:

Ամէն բանէ առաջ կ'ուզեմ ընդգծել սա կէտը թէ սխալ է ոմանց այն ենթադրութիւնը կամ կարծիքը թէ մենք չենք օգտուած արեւելեան ճակատի զինուորական գործողութիւններէն կամ մեր կնքած դաշնագիրներէն: Աւելցնեմ նաեւ որ Ռուսերն ալ օգտուած են այն բարեկամութենէն, զոր մշակած էին մեզի հետ :

Ռուսերը, իրենց գլուխը ունենալով Լենինը, նորածին Թուրքիոյ զաւակներուն կը պարտին յեղափոխութեան ամբողջացումը: Այս պարագան կրնամ պոռալ ի լուր աշխարհի: Դէպքերը բոլորովին տարբեր ուղղութիւն կը ստանային:Եթէ այդ շրջանէն մենք պատերազմի մտնէինք Ռուսերուն դէմ մեզմէ աւելի անոնք վնաս կը կրէին : Այս տեսակէտը բացատրեցի իրենց հետ կատարած կրկնակ տեսակցութիւններուս ընթացքին եւ Ռուսերը իրենք ալ իրենց ճառերով նոյնը րսին : Անոնք ալ օգտուած են: Մէջտեղն են այդ փաստաթուղթերը: Արեւելեան ճակատին վրայ մենք օգտուեցանք այն անհաշիւ ռազմամթերքէն, զոր ցարական Ռուսիա մթերած էր հոն: Առինք այդ բոլորը եւ արեւմտեան ճակատ փոխադրեցինք այդ անհաշիւ ռազմամթերքն ու մեր արեւելեան բանակին մեծագոյն մասը: Նոյնիսկ նիւթական օժանդակութիւն ալ տեսանք Ռուսերէն: Հնչուն ոսկի ստացանք: Առաքինութեան պարտք կը նկատեմ այս պարագան յայտարարել պատմութեան առջեւ:

Անմիջապէս աւելցնեմ սակայն, թէ Ռուսերն ալ մեր շնորհիւ կրցան ամբողջացնել իրենց յեղափոխութիւնը:Այն միջոցին, երբՌուսերուն հետ բարեկամութեան դաշինք կը կնքէինք, հետեւեալ սկզբունքները բանաձեւած էինք :

— Թուրքեւռուս թշնամութիւնները յառուկ էին ցարական եւ Օսմանեան պետութիւններուն : Մենք յաւիտենապէս կը թաղենք այդ թշնամութիւնը: Մոսկուայի եւ Կարսի դաշնագրերը պէտք է հանդիսանան այդ թշնամութեան տապանաքարերը: Պէտք չէ անգամ մը եւս յարութեան կոչել այդ մեռեալը »:

Այսօր նոր պնդումներ առաջ կը քշուին: Քաղաքակիրթ տրամաբանութեամբ ահաւասիկ անձնական պատասխաններս .

1.— Որո՞ւ կը պատկանի Կարս կոչուած վայրը:՝Դարերով Թուրք բնակչութիւնը ապրած է հոն եւ Թրքական այդ հողամասը ժամանակամիջոց մը միայն ցարական վարչութեան տրուած է՝ պատերազմական հատուցումի փոխարէն (պռավօ, ձայներ): Մենք Սարըղամըշ մտանք՝ անցնելով Սօղանլը եւ Ալլահուէքպէր լեռները ու անցանք Աքտէվէներէն, Պէնլի Ահմէտ՝ երէն, Իւչլէր Թէփէսիէն, Քօճա Հալիլներէն, մեծ ու փոքր Եահնիներէն Ալաճա Տաղերէն, Զալքաւուրներէն եւ վերջապէս Արփաչայ (Արաքս) գետէն ու ջուր խմեցինք Զըլտըր լիճէն եւ մեր սահմանը գծեցինք Արփաչայով, դայն նկատելով Թրքական վերջին հողամասը :

Ընկերներ, եթէ բանաք քարտէսը, պիտի տեսնէք թէ այդ բոլոր վայրերուն անունները անգամ Թրքական են : Ցարական Ռուսիան , աւելի քան քառասուն տարուան ընթացքին չէ կրցած փոխել այդ շրջա... Թուրքե... , ... թիւնը ու նոյ իսկ գիւղերուն անունը: Այդ շրջաններու, հայերէն անունները հատուկտոր կերպով ասկէ անկէ եկած են, քանի մը գիւղերէ կը բաղկանան: Այդ վիճակին մէջ գտանք զանոնք եւ հոն գիրկընդխառնուեցանք ու համբուրուեցանք 1878ի համբաւաւոր ... ... պատերազմէն մնացած մեր նահատակներուն հետ :

2.— Մե՞ք Ռուսերուն ձեռքէն չէ որ առինք այդ շրջանները: Առաջին ընդհանուր պատերազմին, Ռուսերը իրենց երկիրը քաշուած էին եւ այդ շրջաններուն մէջ ոչ ռուսական ազդեցութիւն եւ ոչ ալ ռուս բանակ գոյութիւն ունէր: Այդ կերպով առինք երեք նահանգներէն մէկը: Գալով միւս երկու նահանգներուն, մեր անկախութեան պատերազմի ընթացքին զանոնք տուինք Հայերէն, որոնք գրաւած էին այդ շրջանները: Թուրք բնակչութեան գրեթէ կէսը գլեթէ ջարդուած էր եւ այրած էին անոնց տուներն ու գիւղերը: Այդ վիճակին մէջ գտանք զանոնք, վաւեցինք ազատեցինք զիրենք :

3.— Ամերիկեան մարմինները, որոնք Կարս եւ Ալեքսանդրապոլ կը գտնուէին, տեսան մեր ընթացքը եւ իրենց գրութիւններով գնահատեցին մեզ: Կարսի ամերիկեան պատուիրակութեան տրուած փաստաթուղթը կը յայտնէ թէ շատ կանոնաւոր բանակ մըն էր Թուրք բանակը, թէ անոր քաղաքակրթական մակարդակը վար չէր մնար եւրոպացիներէն եւ թէ բնաւ երբեք խժդժութիւն չէր գործուած եւ ոչ ալ անկարներ ու մանուկներ ջարդուած էին: Ասիկա առաջին տեղեկագիրն էր, զոր Ամերիկացիները տուած էին իրենց կառավարութեան: Ալեքսանդրապոլ Ամերիկացիներն ալ տեսան կացութիւնը, տեսան նաեւ Հայերուն վիճակը եւ հետեւեալը գրեցին Ամերիկա,— «Օգնեցէք Թուրք ժողովուրդին: Թուրքերը մեծ ազգ մըն են : Անոր ստեղծած բանակը այսօր մեր ձեռքէն բռնելով ամենաքաղաքակիրթ ազգերու նման կը պաշտպանէ մեզ եւ մեր զաւակները ու կ'օգնէ մեզի »:

Կայ նաեւ փաստաթուղթ մը, ստորագրուած Հայ գերի սպաներու կողմէ, որոնց մէջ զօրավարներ ալ կային: Այդ փաստաթուղթը կըսէ թէ «Թուրք բանակը բացարձակապէս խժդժութիւն չէ կատարած, շատ լաւ նայած է գերիները եւ թէ Հայոց զաւակներն ու թոռները պէտք է գիտնան թէ այսուհետեւ Հայերը պէտք չէ զէնքի փարին՝ Թուրքերուն դէմ»: Այս բոլոր փաստաթուղթերը յանձնեցի մեր Նախագահին :

4. — Մոսկուայի դաշնագիրը անկեղծօրէն ընդունած էր այս անցուդարձերը : Գալով Կարսի դաշնագրին, Կովկասի ազգերն ու Ռուսերը այդ դաշնագրով կը հաստատէին Մոսկուայի դաշնագիրը :

Զեմ գիտեր ուրկէ ուր, նոր պնդում մը առաջ կը քշուի ներկայիս, իբր թէ տկար շրջանին բռնի անոնց ստորագրել տուեր ենք այդ դաշնագիրը : Եթէ Մոսկուայէն կուգայ այդ պնդումը, իրենց կը յիշեցնեմ հետեւեալ մէջատակը — Մոսկուայի դաշնագրին ստորագրման շրջանին, մեր բովանդակ արեւելեան բանակը արեւելք կը գտնուէր : Մոսկուայի դաշնագիրը ստորագրուեցաւ Գաթուամի անկումէն անմիջապէս յետոյ, բայց Կարսի դաշնագիրն էր որ ամբողջովին մեզի կը թողուր Կարսի նահանգը եւ շրջակայ նահանգները: Ռուսերուն հետ Կարսի դաշնագրին ստորագրութեան ներկայ էին Անդրկովկասի համադաշնակցութեան անդամ ազգերու պատուիրակներն ու նախագահները :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵԻ ՀԱՄԱՏ
(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ
Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Անոր նուէրքը նման էր հաշիշին, որուն միստիք պարոյրներուն տակ քարապաշտ հոգիները կը հիմնուսանային, կուաշէն մարմինները կը թուլնային, զգայարանքները կը լռէին, միայն լռութիւնը սրբազան ընկալուչը ականջին, հոգեզմայլ երկիւղածութեամբ կ'ունկընդրէր հեռաձայնը երկինքին, ուսկից Ալլահը կը խօսէր:

Բայց անմիջապէս որ հեռաձայնը կտրէր, ընէած ամբոխը, ոտնձութեամբ կը բանար աչքերը, ամէնօրեայ կրկներեւոյթներու վրայ : Կը փնտռէր յամառօրէն գերբնական զօրութիւն, Աստուածայայտնութիւն... հրաշք ...: Այո, հրաշք մը՝ տեսանելի եւ շօշափելի :

Այդ օրը, Համատ, հրաշքի երկունքէ բռնուած, իր կայանէն դուրս չելաւ երբեք: Այլ հրամայեց ամբոխին ցրուիլ, առանձինն թողուլ զինք, ու վաղը ներկայանալ իր քարոզութիւններուն: Ու միակ,, գերագոյն երկունքով մը յղի, քաշուեցաւ իր «եա»ին մեկուսացումին մէջ, ուր ընութեան մեծ ու խօսուն ձայները կը ստեղծեն մոգակրօնը, տարօրինակ իմաստութեամբ :

Ան, խորհրդակիր նապիի մը նման փռուեցաւ գետին ծալլապատիկ, գլուխը ափերուն մէջ, հրաշքի աղբիւրը ժայթքեցնելու չափ սեղմապինդ: Հերթը իրն էր հիմա... Ան բոլոր չաստուածները, զոր հալածած էր անխնայ, իր քարոզութիւններով, կարծես, կատաղօրէն հաւաքաբար կը հարուածէին զինք կռնակէն, չարակոծ մորակումներով: Բայց այնպէս կը թուէր իրեն, որ մտրակողը նոյն ինքն Ալլահն էր, իր առաքելական ճանապարհի անկիւնին, հրամայական մատները վեր առած — Քալէ:

Ու ան քալած էր գիւղէ գիւղ, քաղաքէ քաղաք, լուսապեղ քայլերով, մինչեւ Մէտինէ: Կը մնար հեռուն, անառիկ կրօնաբերդը — Մէքքէ: Քալած էր, խղճմտօրէն սերմանելով, աջ ու ձախ, լիաբուռն, լուսանիւթները ձէպէլ էն նուրին, անպատում յափշտակութեամբ: Ոչ մի քմահաճ շեղում, փոփոխութիւն՝ իր վարդապետութիւններուն մէջ: Ան քարոզած էր, հաւատարմօրէն, բառ առ բառ, գոց սորված, առանց նշանախեց մը փոխելու, Ալլահի կրօնը, ճիշդ այնպէս, ինչպէս որ դասաւանդած էր իր վարդապետը, ապառաժուտ դասարանին մէջ: Բայց... այդ բայցը «լինե՞լ թէ չի լինել »....:

Համատին ցեղը մնուցած ու մեծցուցած էր հէքեաթի աշխարհ մը, դարահօլով հեթանոսութեան խանձարուրին մէջ, իր երեւակայութեան հզօր բազուկներով :

(29)

ԾԻԾԱՂ.— Գերմանական դատարանի մը մէջ.

— Պ. Դատաւոր ես նացի երբեք չեմ եղած ....

— Ստախօս, ես քեզ շատ լաւ կը ճանչնամ, իմ դումարտակիս մէջն էիր ու ես քու տասնապետդ էի ...

★

Հայոց կուսան Հոլանտայի Փաշականներուն պետին.

— Երբ դաշնակիցները յաղթեն ի՞նչ պիտի ընես...

— Գլխարկս գլուխս կը դնեմ, կը հեռանամ..

— Գլո՞ւխդ ուր պիտի դնես ...

— ... ?

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ պաշտօնական մասին Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի արտաքին Նախարարներուն միջեւ յառաջիկայ ուրբաթ օր Լոնտոնի մէջ գումարուելիք խորհրդաժողովը յետաձգուած է քանի մը օրուան համար։

ՋՕՐ. ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ հետեւեալ յայտարարութիւններ ըրաւ երկուշաբթի օր օրուան քաղաքական անցուդարձերուն մասին.— «Արեւմուտքի մեր աւանդական բարեկամները դժնդակ կացութեան մատնուած են եւ իրենցմէ ոմանք կը գտնուին քաղաքական կուսակցութեան մը զինուորական սպառնալիքին տակ։ Այդ կուսակցութեան նպատակն է քաոս եւ ըմբոստութիւն ստեղծել՝ յանուն օտար վարդապետութեան մը։ Եթէ այդ երկիրները հրաժարէին ազատութեան պահպանումին համար մղուած պայքարէն եւ անձնատուր ըլլային համատիրութեան, Ամերիկայի ապահովութիւնն ալ պիտի վտանգուէր։ (Զօրավարին յայտարարութեանց ամբողջութիւնը մեր յաջորդ թիւով)։

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ Ֆրանսական դեսպանը ամերիկեանկառավարութեան յայտնած է թէ Ֆրանսա, մինչեւ Մարտի վերջը, 150 միլիոն տոլարի պէտք ունի «որպէսզի իր ճարտարարուեստը կանգ չառնէ»։ Այս գումարը անհրաժեշտ է հում նիւթերու գնումին համար։

ՀԱՄԱՁԱՅՆ ռուսական «Թաս» հեռագրական գործակալութեան տեղեկութեանց, յայտնի ռուս երաժշտագէտ Փրօքոֆիէֆ հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է ի պատասխան այն ամբաստանութեան որուն, տարիներու կարգին ինքն ալ առարկայ եղած էր, վերջերս.— Չեմ գիտեր թէ ինչու իմ անունս ալ կ'երեւայ այն երաժիշտներու ցանկին մէջ որոնց ձեւապաշտ երաժշտութիւնը քննադատուած է։ Համոզուած եմ որ խորհրդային երաժշտասէր ժողովուրդը պիտի օժանդակէ ինծի որ իմ հեղինակութիւններս անհետանայ այդ ձգտումը եւ իմ ապագայ գործերուս մէջ ես ըլլամ աւելի արժանի իմ ժողովուրդիս եւ հայրենիքիս»։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Պաղեստինի Յանձնաժողովին տեղեկագիրը հրատարակուեցաւ երկուշաբթի օր։ Այդ տեղեկագրին մէջ յանձնաժողովը կը յանձնարարէ որ միջազգային զինուորական ուժ մը ստեղծուի Պաղեստինի բաժանման ծրագրին գործադրութեան համար։ Առանց այդուժին կարելի չէ բաժանումը կատարել դիտել կուտան յանձնախումբին անդամները։ Արաբները ամէն ինչ կ'ընեն Միացեալ Ազգերու որոշումը փոխելու համար։ Կարգ մը Հրեայ կազմակերպութիւններ անպատասխանատու քայլեր կ'առնեն։ Անգլիա կը մերժէ հրէական զինուորական ուժ մը կազմակերպելու առաջարկը։ Երուսաղէմի պաշտպանութիւնը անկարելի է առանց Անգլիոյ մասնակցութեան։ Ուրեմն, անհրաժեշտ է որ, հօգատար պետութեան մեկնումէն առաջ քայլեր առնուին Պաղեստինի ապահովութեան համար։ Արաբական Դաշնակցութիւնն ալ, իր կողմէ, կը յայտարարէ թէ պիտի կռուի եթէ միջազգային բանակ մը ղրկուի Պաղեստին։

ԲՈԼՈՐ ՄԱՐՍԻԼԻԱՀԱՅԵՐԸ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առտու

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Մարսէյլի մասնաճիւղին տարեկան մեծ պարահանդէսին, Salon Alhambra 340 Bld. Chaveի շքեղ սրահներուն մէջ։

Orchestre RYTHME - JAZZ, ճոխ պիւֆէ, հաճելի անակնկալներ։

Անմիջապէս ապահովեցէք ձեր սեղանները՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներէն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Կար. Բաշեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Աստ. Համալեան եւ զաւակունք, իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր հայրենակիցներուն եւ բարեկամներուն, որոնք անձամբ, նամակով կամ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին, իրենց անհրաժեշտ, եւ զօքանչ մօր՝ ՄԱՐՏԻՐՈՍ եւ ՄԱՐԻՑԱ ԹՈՐԻԿԵԱՆՆԵՐՈՒ (Արաբկիրցի) տխուր մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ իրենց բնակարանին մէջ 22 Պուլվար Միշէլ, Մարսէյլ։

ԿՕՇԻԿԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՄԸ

Աքհեստին ծանօթ, մեծաքանակի վաճառորդներուն, մեծ տուներու, բազմաթիւ մասնաճիւղերու Prix-Uniqueներու, յաճախակի այցելու, կօշիկի փոքր ու մեծ առեւտրականներու, շրջուն վաճառորդներու հետ մօտէն շփում ունեցող մը

ԿՈՒԶԷ ԿՕՇԻԿԻ ԴՈՐՄԱՏԷՐԵՐՈՒ

եւ (կանանց, երախաներու եւ այրերու) կօշիկի վերաբերեալ ամէն կարգի նիւթերու համար առանձնել ներկայացուցչութիւնը Փարիզ եւ շրջականներուն համար։

Դիմել՝ TALOPP HENRI

16 Rue Montgolfier, Paris (3), Հեռ. Turbigo 74-54

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նկարիչ Սարգիս Խաչատուրեանի եւ իր եղբօրորդւոյն՝ Խաչատուր Խաչատուրեանի (Մէնշաման) մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, յառաջիկայ կիրակի յետ պատարագի։

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե-ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ անակնկալներ։

Մի մոռնաք Մարտ 7ը։ «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու Նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ։

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ։ Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 Ֆրանք։

Կը ծախուին Միութեան կեդրոնատեղին՝ 31 rue St. Lazare, եւ հետեւեալ անձերու մօտ Գ. Գ. Դաւիթեան 32 rue Piat, Օննիկ Պօյաճեան 83 rue d'Aboukir, Աստմնարօյժ Զարեհ 22 rue Richer, Ս. Ճերմակեան 35 rue de la Boetie, Սասունեան 1 rue du Petit Thouais, Գ. Գավէզեան 37 rue de Trévise, Քէօլէեան 85 rue Chambar, B. Colombes։

Սեղանները կանուխէն վարձելու համար հեռաձայնել Tro. 44-58:

---

22 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻՆ, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԺԱՄԸ 3ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ, Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՌՈՍՏՈՄ ԽՈՒՄԲԻ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՅՔԸ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ թուականը

ԸՆԾԱՆԵՒԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures։ Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱՄԱՄ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ ծիկին Է. Բիւզանդի։

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ։ Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux։ Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'issy, autobis 190 իջնել Gare d'issy։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ՝

Ֆրանսական Բանակի Նախկին Ռազմիկներու Բարեկամական Միութեան դիմակաւոր մեծ պարահանդէսը, տեղի կ'ունենայ 28 փետրուարին, շաբաթ գիշեր, Մարսէյլ, 146 Ave. des Chartreux, Brebant Marseillaisի մէջ։

Մրցանակի պիտի արժանանան շքեղագոյն տարազ կրողները։ Տեղի կ'ունենայ Պաշտ. իշխանութեանց բարձր հովանաւորութեան եւ մեր պատուոյ նախագահ ընկեր Տիրան Թէքէեանի նախագահութեան տակ։

Կը խնդրուի նկատի առնել վերոյիշեալ թուականը։

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ

« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՍԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ.Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անթաքիացի Յակոբ Մխիթարեան, Թրքախօս, որ տարիներ առաջ կը գտնուէր La Paz, (Bolivie). Casilla de Correo No. 256։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԻՍԻԻ մասնաճիւղը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Եղիկել Աթինեանի, որ նուիրեցին եօթը հարիւր ֆրանք իրենց զաւկին ամուսնութեան առթիւ։

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը «Հրայր» ակումբին մէջ, ուրբաթ գիշեր ժամը 8.30ին։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Գուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՎՕՔԼԻՒԶ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ կիրակի 22 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փոնթի, ընկեր Սեթեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Մէրօմի «Աղբալեան» խումբը, ուրբաթ 20 Փետր.։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ պիտի ըլլայ վարչութեան ներկայացուցիչը։

ՌՈՄԱՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսական ժողովը այսօր չորեքշաբթի ընկեր Վարուժան Խուպիկեանի բնակարանը, սովորական ժամուն։ Կը դասախօսէ Ա. Պօյաճեան։ Ընկերներու բացակայութիւնը նկատի կ'առնուի։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի դասախօսութիւնը վաղը հինգշաբթի, Sociétés Savantesի մէջ։ Նիւթ՝ Ընկերվարութիւնը։ Դասախօս ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԻԵԱՆ։ Հայերէնի դաս 8էն 9:

ՋԱՅԿՐՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՍԻՐԸ

Մարտ 27ին, միակ հանդէսը Սարսէյլի մէջ, Սալ Սագեսոյլի մէջ, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Սարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆ ԱՆԻ մասնաճիւղը կազմակերպած է ընկերաժամակրական խնջոյք մը որ տեղի պիտի ունենայ 21 փետրուար, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, իր դպրոցի սրահին մէջ։ Գեղարուեստական բաժին։ Դասախօսութիւն Տիկին Վ. ՀԱՃԱՐԵԱՆի կողմէ։ Պիտի երգեն Հ. Յ. Դ. Քեռի խումբին Սիպաս երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՍՐԱԹՈՒՄԵԱՆԻ։ Մուտքը ազատ է։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՕՍՆԷ ԻՐ ՀԻՍ ՆԱԽԻՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՄԻՈՒՆԱՍԵԱԿԸ և ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի 22 Փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphiteatre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆԻ, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի։

Գեղարուեստական այլազան բաժին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն դաշնակահար Տիկիններ Լ. Ծէմիրճեան եւ Ա. Սարգիսեան, օրիորդներ Հ. Թորոսեան, Ռ. Ցովհաննէսեան, Պ. Պ. Փ. Յովհաննէսեան, Ա. Պէնօտ, Ռ. Նշանեան եւ Ժ. Փալամուտեան։

Տոմսերը 100 Ֆրանք, կը ծախուին գրատուններ Եալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ։

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ Փետրուար 22ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ի յիշատակ Տէր եւ Տիկին Վարդանեաններու մօր՝ ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ս. ԽԱԽԱՄԵԱՆԻ

(Հայաստանի մէջ մեռած) եւ իրենց սիրեցեալ զաւակներուն ԿԵՆԻԱ եւ ԳՈՒՐԳԷՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆներու հոգւոյն։ Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները։

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է կրօնական եւ եկեղեցական դասախօսութիւններու շարք մը, պատրաստելու համար հայ մանուկները Համբարձման Տօնի Ս. Հաղորդութեան։ Դասերը պիտի սկսին 26 Փետրուար Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ։

Կը խնդրուի ծնողներէն եւ կրթական մարմիններէն որ դիմեն դիւանատուն արձանագրել տալու համար փափաքողներու անունները։

ԱՆՈՒՇԸ

Մարսէյլի Քազա տ'Իթալիայի մէջ

Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝

ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

[illegible]

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, 6ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél. : GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Jeudi 19 Février 1948 Հինգշաբթի 19 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5270-Նոր շ.-ջան թիւ 879
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

Խորհրդարանը կը քննէ նոր օրինագիծը

Ֆրանսական խորհրդարանը սկսած է քննել կառավարութեան նոր օրինագիծը որ կ'առաջարկէ խիստ միջոցներ ձեռք առնել կենսական նիւթերու գիներու բարձրացումը կասեցնելու համար :

Օրինագիծը կը տրամադրէ մինչեւ տասը տարուան բանտարկութիւն մը բոլոր օրինազանց խանութպաններուն որոնք արուեստական միջոցներով խուճապ կը ստեղծեն եւ կը շահագործեն հանրութիւնը :

Երբ ապրանքի մը գինը կը բարձրանայ, խնդրոյ առարկայ խանութպանը կամ շրջուն վաճառորդը պարտաւոր է ապացուցանել թէ իր ծախած ապրանքին արտադրութեան գինը միեւնոյն համեմատութեամբ յաւելում կրած է :

Կարգ մը շրջանակներու մէջ դիտել կը տրուի որ կառավարութիւնը ներկայ օրինագիծը պատրաստելով կ'ուզէ հանդարտեցնել ժողովուրդին միտքը: Ընկերվարականները շարք մը բարեփոխումներ պիտի մտցնեն օրինագծին մէջ եւ պիտի առաջարկեն որ գիներու հակակշիռը, որ չեղեալ յայտարարուեցաւ յունուարի սկիզբը, վերահաստատուի: Արմատականները ինչպէս նաեւ ելմտական նախարարը դէմ են այդ առաջարկին :

Խորհրդարանին երեքշաբթի օրուան նիստին ձեռնպահ քուէով որոշուեցաւ ստիպողական նկատել ներկայ օրինագիծը եւ անմիջապէս սկսիլ անոր քննութեան: 281ի դէմ 313 ձայնով մերժուեցաւ օրինագիծը դարձեալ Տնտեսական Ցանձնաժողովին յղելու առաջարկը :

★ Վախ կայ որ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը որուն մէջ համայնավարները տիրական ձայն ունին, նոր պահանջ մը ներկայացնեն օրավարձերու յաւելումին համար: Այդ տեսակ առաջարկ մը կրնան խորհրդարան տանիլ Տնտեսական Ցանձնաժողովին խողովակով: Տարակուսելի է որ այս վերջինը հաւանի Դաշնակցութեան պահանջներուն: Այդ պարագային նոր բարդութիւններ կրնան ստեղծուիլ Շումանի կառավարութեան համար :

★ Խորհրդարանը կը քննէ նաեւ վարձքերու յաւելումին նոր օրինագիծը :

★ Վարչապետը երեքշաբթի օր կոչ ըրաւ բոլոր առեւտրականներուն որ կրճատեն իրենց շահերը եւ օգտուին Ֆրանքին վերջին արժեզրկումէն: Կարգ մը առեւտրական ձեռնարկներու պարտականութիւնը պիտի ըլլայ խոշոր շահեր չապահովել ըսաւ վարչապետը: Այդ պարտականութիւնը պէտք է կատարել յանուն հայրենիքի շահերուն: Մեր արդիւնաբերութիւնը զգալի բարելաւում կրած է յունուարին, մանաւանդ հանքածուխի ճարտարարուեստին մէջ: Կը թուի թէ մեր յառաջիկայ հունձքը պիտի ըլլայ շատ գոհացուցիչ, ու եթէ իմաստուն քաղաքականութիւն վարենք, 1948ի երկրորդ կիսուն մեծ յաջողութիւններ ձեռք պիտի բերենք :

ԾՈՎԱՑԻՆ ահռելի արկածի մը զոհ գացին 18 Ամերիկացի նաւաստիներ: Ամերիկ. Միտուէյ օդանաւաբարձը Իէռ (Միջերկրական) եկած էր Գշ. օր: Ֆրանսական իշխանութիւնները ընդունելութիւն մը սարքած էին ի պատիւ իր սպաներուն եւ նաւաստիներուն: Հանդէսը տեւած էր մինչեւ առտուան 2ը եւ 200ի մօտ հիւրեր մարտանաւ կը երթային շոգեմակոյկով մը երբ այս վերջինը մութին մէջ յանկարծ զարնուեցաւ խարիսխի մը եւ շրջեցաւ ու բոլոր նաւաստիները ծովը ինկան: Շատերը կրցան ազատիլ, բայց 18 դժբախտներ ծովամոյն եղան :

ՔՍԱՆԵՐԿՈՒ հոգի մեռան եւ բազմաթիւ ճամբորդներ ծանրապէս վիրաւորուեցան երբ բեռնաբարձ շոգեկառք մը բախում մը ունեցաւ տեղական շոգեկառքի մը հետ, Տուէյի մօտերը (Հիւս. Ֆրանսա) :

ՏԱՍԸ ՅՈՅՆԵՐ մահուան դատապարտուեցան Աթէնքի զինուորական դատարանէն ամբաստանուած ըլլալով թէ սպաննած էին ոստիկան մը եւ ծրագիր կը մշակէին սպաննելու համար երկրին քաղաքական վարիչները: Ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցան ուրիշ 11 Յոյներ եւ թեթեւ պատիժներ ստացան 29 հոգի: Բոլորն ալ անդամ էին համայնավարներու ահաբեկչական մարմնին :

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ

Թերթը մամուլի տակ էր երբ Հալէպէն, ընկեր Անդրանիկ Ծառուկեանէ ստացանք հետեւեալ հեռագիրը, 18 Փետր. թուականով.— ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ յանկարծամահ սրտի տագնապէ, իմացուցէք Վաչէին. վշտակից — Ծառուկեան

Խորապէս ազդուած այս մեծ դժբախտութենէն, մեր ցաւակցութիւնները կը յայտնենք Տիկ. Օշականին եւ զաւակներուն :

Ողբացեալին մասին կը խօսինք առանձին :

«Գործադուլներու հրամանը տուած էր կոմինֆորմը», կ'ըսէ Պ. Սփաք

Պելճիքայի վարչապետը, Պ. Փոլ Սփաք երեքշաբթի օր խորհրդարանին մէջ խօսելով գործադուլներու մասին, ըսաւ —

« Դուք (համայնավար երեսփոխանները) յարաբերութեան մէջ էք Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ ձեր պաշտօնակիցներուն հետ: Ձեր դատողութեամբ, երբ խառնակութիւններ պատահէին միաժամանակ Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ այս երկրի մէջ, Ամերիկացիները պիտի չկրնային մեզի ներկայանալ իրենց Մարշըլի ծրագրով: Դուք կ'աշխատիք որ Մարշըլի ծրագիրը չգործադրուի: Ատիկա համայնավար կուսակցութեանց կարգախօսն է Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ ուրիշ երկիրներու մէջ: Կարգախօս մը որով պիտի ներկայանան կոմինֆորմին: Դուք աւելի հետաքրքրուած էք քաոս ստեղծելու նպատակով քան աշխատաւորներու պահանջներուն յաղթանակով :

Բայց համայնավարներդ, ժամանակէն առաջ քողազերծ ըրիք ձեր խաղերը: Յաջողութեան յոյսեր չէք կրնար ունենալ եւ չէք կրնար յեղափոխութիւն ստեղծել այս երկրին մէջ: Մենք վճռած ենք ճակատիլ ձեզի հետ եւ պաշտպանել կանոնել երկրին բարգաւաճման եւ ազատ կարգերուն, ուղղութիւն մը որուն մասին բնաւ գաղափար չունիք :

Վարչապետ դիտել տուաւ որ գործադուլներու հրահանգը տրուած է կոմինֆորմէն եւ «պելճիական խորհրդարանին համայնավար երեսփոխանները, երեսփոխան ըլլալէ առաջ յեղափոխական խառնակիչներ են »:

★ Երեքշաբթի օր ոստիկանութիւնը ձերբակալեց երեսփոխանուհի մը, Տիկին Սիւզան Քլօզ որ համայնավար ցուցարարները կ'առաջնորդէր ելեկտրակայանի մը շէնքը: Քանի մը ժամ վերջ ազատ արձակուեցաւ :

★ Կառավարութիւնը վստահ է որ ընդհանուր գործադուլի վախ չկայ այլեւս: Հանրակառքերու ինչպէս նաեւ կազի եւ ելեկտրականութեան աշխատաւորները իրենց աշխատանքին վերադարձան: Հանքագործներն ալ վերսկսան իրենց աշխատանքը :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ գահընկէց թագաւորը, Միխայ, քանի մը շաբաթէն Ամերիկա պիտի երթայ իր մօրը եւ իր նշանածին հետ: Կը հերքուի այն զրոյցը թէ Նախկին թագաւորը Ամերիկա պիտի հաստատուի :

ՄԻԱՑԵԱԼ Ազգերու Սնունդի եւ Երկրագործութեան յանձնախումբին պետը, Սըր Ճան Պոյտ Օր, յայտարարեց Հռոմի մէջ թէ Եւրոպայի ընդդեղէններու նուազութիւնը շատ մտահոգիչ է: Կարգ մը երկիրներու մէջ կացութիւնը իսկապէս յուսահատական է, ըսաւ Սըր Ճան :

ԱՆԳԼԻԱՑԻ երեսփոխան մը վերջերս անձնական նամակ մը ուղղելով վարչապետ Էթլիին կ'առաջարկէր օրէնքէ դուրս հռչակել համայնավարները: Վարչապետը գրաւոր պատասխան մը տուած է երեսփոխանին եւ ըսած է թէ «պատճառ չկայ որ մենք հրաժարինք մեր աւանդական քաղաքականութենէն որ կը թոյլատրէ որ բոլոր քաղաքական կուսակցութիւնները իրենց տեսակէտները պարզեն օրէնքի սահմանին մէջ: «Կրնաք վստահ ըլլալ որ կառավարութիւնը հսկողութիւն կը կատարէ բոլոր անոնց վրայ որոնք կ'աշխատին դաւել սահմանադրութեան դէմ, եւ ի հարկին քայլեր կրնանք առնել եթէ այդպէս պահանջէ երկրին ապահովութիւնը», դիտել տուած է Պ. Էթլի :

Ամերիկա կը մերժէ Ռուսիոյ նոր առաջարկները Աւստրիոյ մասին

Համաձայն Լոնտոնէն ստացուած տեղեկութեանց Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը պիտի մերժէ Խորհրդային Միութեան կողմէ, վերջերս, Աւստրիոյ դաշնագրին մասին կատարուած նոր առաջարկները եւ պիտի պահանջէ որ Մոսկուա կրճատէ իր պահանջները :

Ռուսիա ներկայիս կ'առաջարկէ հետեւեալ պայմանները — Ա.— Աւստրիա պարտաւոր է Ռուսիոյ վճարել երկու հարիւր միլիոն տոլար՝ երկու տարիէն: Բ. Աւստրիա՝ Ռուսիոյ կուտայ յիսուն տարուան մենաշնորհ մը իր քարիւղի հանքերուն երկու-երրորդի շահագործման ինչպէս նաեւ զտարաններու համար, Գ.— Աւստրիա Ռուսիոյ կը փոխանցէ Դանուբի նաւային ընկերութեան իր բաժինը: Դ.— Աւստրիա [illegible] կուտայ Ռուսիոյ Աւստրիոյ մէջ ունեցած ձեռնարկներուն՝ տուրքէ զերծ կացուցած ըլլալով այս վերջինները :

Այս առաջարկները Խորհ. Միութեան կողմէ ներկայացուած էին երեք շաբաթ առաջ: Լոնտոնի յառաջիկայ խորհրդաժողովը պիտի քննէ զանոնք բայց իրազեկ շրջանակներուն մէջ կը տիրէ այն համոզումը թէ Ամերիկա պիտի չընդունի :

Աւստրիա տարեկան 900 հազար թոն «հում» քարիւղ կ'արտադրէ, մինչ իր զտարանները կրնան մաքրել մօտաւորապէս 600 հազար թոն:

Ամերիկա [illegible] թէ Աւստրիոյ տնտեսական կացութիւնը բոլորովին քայքայուած ըլլալով, ի վիճակի չէ [illegible] տարիէն կանխիկ վճարելու պահանջուած գումարը (200 միլիոն տոլար) միեւնոյն ատեն Ռուսիոյ յանձնելով իր քարիւղը: Այդ հատուցումը կրնար ընել միայն ամերիկեան օժանդակութեամբ, իսկ Ուաշինկթըն կառավարութիւնը տրամադիր չէ նոր վարկեր բաշխելու այնպիսի պայմաններու վրայ որոնց Աւստրիա պիտի օգտուի Մարշըլի ծրագրով: Դիտել կը տրուի նաեւ որ Մոսկուա վերջին պահանջները ներկայացուցած է իբրեւ նախապայման Աւստրիոյ ռուսական 35—40 հազարնոց բանակին մեկնումին :

Անօրինակ ողողումներ Թուրքիոյ մէջ

Անգարայէն կը տեղեկացնեն թէ հարիւրէն աւելի գիւղեր քանդուած եւ բազմաթիւ Թուրքեր խեղդուած են հարաւային Թուրքիոյ մէջ անօրինակ ողողումներու պատճառաւ որ տեղի ունեցած են քանի մը օր առաջ: Ցորենի ընդարձակ դաշտեր ջուրերուն տակ ծածկուած են եւ ամբողջութեամբ փճացած է հունձքը: Ընդհանուր վնասը կը հաշուուի աւելի քան երկու միլիոն սթերլին :

Ատանայէն մինչեւ Միջերկրական բոլոր գիւղերը ողողուած են: Կարելի չէ եղած յարաբերութիւն հաստատել վնասուած շրջաններուն հետ որովհետեւ քանդուած են բոլոր կամուրջներն ու հեռագրաթելերը :

Ատանա քաղաքը լիճի մը վերածուած է:

Ողողումներու պատճառ կը նկատուի ամբարտակներու քանդումը: Համաձայն թրքական թերթերու «աննախընթաց է այս աղէտը Թուրքիոյ մէջ» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼԿՐԱՏԻ մէջ տեղի կ'ունենայ գիւղացիական կուսակցութեան 12 անդամներուն դատավարութիւնը: Բոլորն ալ ամբաստանուած են դաւաճանական արարքով: Գլխաւոր ամբաստանեալն է Մաչէք: Հարցաքննութեան ընթացքին վկայութիւններ բերուեցան թէ կարգ մը ականաւոր Անգլիացիներ ինչպէս Չըրչիլի որդին, Րէնտոլֆ եւ Հիւ Սիթըն Ուաթսըն, մասնակցութիւն ունեցած են այն դաւադրութեան որուն նպատակն էր թունաւորել ներկայ վարչապետ, մարաջախտ Թիթօն:

ԽԱՌՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ պատահեցան Տրիպոլիոյ մէջ (Լիբիա) երբ հարիւրաւոր Արաբներ ցոյց կը կատարէին բողոքելու համար Լիբիոյ բրիտանական վարչութեան դէմ: Անգլիացի զինուորները կրակ բացին ցուցարարներուն վրայ եւ արտասուաբեր ռումբեր արձակեցին: Երեք Արաբներ սպաննուած են :

ՀԵԼԼԷՆ կառավարութիւնը արքայական կուսակցութեան հաւանութիւնը ստացած է խորհրդարանին նստաշրջանը առժամաբար փակելու համար: Հաւանական չէ որ խորհրդարանին փոքրամասնութիւնները ընդունին այդ առաջարկը :

ԳՐԱԾ ԷԻՆՔ թէ Ռուս յայտնի երաժիշտ Փրոքոֆիէֆ խոստացած է որ իր ապագայ հեղինակութեանց մէջ պիտի աշխատի աւելի արժանի ըլ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ).

Հ. Մ. Ը. Մ.-Ի 30ԱՄԵԱԿԸ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

ՀԱԶԱՐԷ ԱՒԵԼԻ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒ ՇՔԵՂ ՏՈՂԱՆՑՔԸ

ՀԱԼԷՊ, 10 Փետր. (Արեւելք).— Անվարան կարելի է յայտարարել, թէ քաղաքի ամէնէն ընդարձակ սրահներն իսկ նեղ կուգան այլեւս պարփակելու ժողովրդական այն զանգուածները, որոնք խուռներամ կը խուժեն, ամէն անգամ որ Հ. Մ. Ը. Մ. կը ձեռնարկէ՝ ուեւէ հանդիսութեան: Կը կարծենք, որ Հ. Մ. Ը. Մ.-ը իր ձեռնարկները այսուհետեւ պէտք է կատարէ բացօթեայ, ընդարձակ մարզադաշտերու վրայ: Այս եզրակացութեան եկանք, ի տես յոգնախուռն այն բազմութեան, որ Կիրակի օր ներկայ գտնուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի 30ամեակի տօնակատարութեան:

Կիրակի, առաւօտեան ժամը 9ին, Նոր Գիւղի Նաւասարդ դաշտէն մեկնող սկաուտներու եւ արծուիկներու թափօրը, աւելի քան հազար հոգի, նուագախումբին առաջնորդութեամբ ուղղուեցաւ դէպի քաղաք, անցնելով գլխաւոր պողոտաներէն մինչեւ հանդիսութեան վայրը, սինէմա «Օրիանթալ»:

Ժամը 10ին, սրահը կը յորդէր արդէն բազմութեամբ, երբ լարաւոր գործիքներու նուագախումբը, առաջնորդութեամբ Պ. Վ. Էմմիեանի, յաջողապէս նուագեց սուրիական քայլերգը եւ «Յառաջ Նահատակ»ը:

Հանդէսը բացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի Հալէպի մասնաճիւղի ատենապետ Եղբ. Լութֆի Մասքանաճեան, որ պարզեց այս կուռ կազմակերպութեան մարզական, բարոյական եւ ազգային առաքելութիւնը՝ գաղութներու հայ կեանքին, ի մասնաւորի Միջ. Արեւելքի մէջ, ուր հայ աքսորական ժողովուրդի մեծամասնութիւնը կայք ու խարիսխ հաստատեց, ապրելու եւ ստեղծագործելու կամքով:

Միութեան այսօրուան պատկերը կը բացայայտէ արդէն գաղտնիքը մարզական այդ կազմակերպութեան ցարաճուն վերելքին, յաջորդական յաղթանակներուն ու փառքին, եւ կը կազմէ պսակ մը՝ հայ ժողովուրդի գլխուն շուրջ:

Տեղի ունեցաւ, ապա, 50 սկաուտներու եւ 60 երէցներու երդման արարողութիւնը, նախագահութեամբ Բերիոյ Թեմի առաջնորդ Զարեհ եպիսկոպոսի որ ներկայ էր բեմին վրայ: Սրբազանը օրհնեց հարիւրէ աւելի պատանիներու եւ երիտասարդներու խումբը, ու շեշտեց.

— «Ամէն տարի, այս կազմակերպութիւնը հայ ժողովուրդին կը ներկայացնէ իր հունձքը: Երկու ամիս առաջ, այս սրահին մէջ, մենք ներկայ եղանք 200 սկաուտներու երդման արարողութեան: Այսօր 100է աւելի նոր ուժեր կուգան ստուարացնել այս հսկայ միութեան շարքերը:

«Մարդիկ կարծեցին տապալած տեսնել այս կազմակերպութիւնը, ուզեցին որ տապալի ան: Բայց այսօր առոյգ է ան՝ աւելի քան երբեք: Մարդ կ'ապշի այս հրաշքին առջեւ:

«Աշխարհ դրսաւել փորձող ուժեր՝ ծառացան այս կազմակերպութեան դէմ. բայց ան կանգուն է միշտ: Գաղտնիքը կը լուծուի, երբ մօտէն կը հետաքրքրուիք այս Միութեան ներքին գործունէութեամբ: Հոն կը տեսնէք մտաւորականներ, արհեստաւորներ, բժիշկներ եւ բանուորներ՝ որոնք եղբայրօրէն գիտեն զոհաբերուիլ, անշահախնդրօրէն նուիրուիլ, զոհել իրենց սեփական հաճոյքն ու զբաղումները, բոլորուիլ այն սրբազան նպատակներուն շուրջ՝ որոնց նուիրուած է Հ. Մ. Ը. Մ.-ը, իր հիմնադրութեան թուականէն մինչեւ այսօր, աշխարհի չորս անկիւններուն մէջ, — Հ. Մ. Ը. Մ.-ը հայ ժողովուրդի յաւիտենական կենսունակութեան աղբիւրն է: Ուրհուրդն է հայ ժողովուրդին: Կ'օրհնեմ զայն: Կը մաղթեմ որ մնայ գերծ ամէն սայթաքումէ, սատարանում դաստիարակչական եւ ազգային դիմագծութիւնը, դուլատող ամէն կարգի փորձերէ»:

Այս պերճախօս մաղթանքէն վերջ, սուրիական դրօշին ձօնուած գեղեցիկ արտասանութիւն մը ըրաւ արծուիկ Նուպար Ցարբայեան: Մեներգեց Պ. Նաշիկ Նաչաւուրեան: Արաբերէն ուղերձ մը կարդաց Պ. Ներսէս Պարսումեան՝ Սուրիոյ մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի կատարած դերին շուրջ: Օր. Աւաքսի Պամաճեանի արտասանութենէն վերջ, հրաւիրուեցաւ օրուան առաջին բանախօսը, Պ. Արմէն Անոյշ, որ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի հիմնադրութեան պատմականը ըրաւ, անդրադառնալով այդ Միութեան կատարած դերին Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ, եւ վերջացուց հետեւեալ տողերով. — «25 տարի առաջ, երբ հայ ժողովուրդը ոտք կը դնէր այս հիւրընկալ ափերուն վրայ, իր թիթեղեայ տնակներու կողքին հիմնեց նաեւ իր ազգային տուները,— իր դպրոցները, եկեղեցին եւ Հ. Մ. Ը. Մ.-ը: Այսօր, քառորդ դար վերջ— Հ. Մ. Ը. Մ. դարձած է վիթխարի կազմակերպութիւն մը, հակառակ աջէն թէ ձախէն եկած տմարդի հարուածներու: Այս հանդիսաւոր պահուն, ես իմ խօսքս կը վերջացնեմ Սիամանթոյի յաւերժութեան սահմանուած հետեւեալ տողով.— «Կանգ մի առներ, սրաթռիչ երիվար, Նպատակս տկարութիւն չի ճանչնար»:

Մեծ յաջողութեամբ մեներգեց Պ. Սեզար Պաղտոյեան: Արտասանեցին Օրիորդներ Քնարիկ Նազարեան, Մարի Սարգիսեան եւ արծուիկ Ռիթա Պապիկեան, — վերջինը՝ արաբերէն:

Բեմ հրաւիրուեցաւ, ապա, օրուան գլխաւոր բանախօսը Շաւարշ Միսաքեան, որուն բանախօսութիւնը պիտի հրատարակենք առանձին:

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տեսակցութիւն Ք. Գարապէյիրի հետ

Ե.

Կարսի դաշնագրին ստորագրութեան միջոցին իսկ մենք տակաւին զօրաւոր չէինք: Մեր Արեւելեան բանակը վերադարձած էր Արեւմուտք եւ այդ ճակատը զրկուած էին բոլոր ռազմանիւթերն ու ծանր հրետանիները: Այս բոլորը շատ լաւ գիտէին նաեւ Ռուսները.

5.— Կարսի դաշնագիրը կը յենուր յաւերժական բարեկամութեան վրայ: Անկէ զատ հայկական գոյութիւն կայ չէր մնար, եթէ մեր տեղը գտնուէր ուրիշ ազգ մը եւ ոխակալ բանակ մը: Այդ պատճառով է որ Հայերը Կարսի դաշնագրին տակ իրենց ստորագրութիւնը դնելու առթիւ ըսին թէ երախտագիտութեան պարտք մըն էր ատիկա: Կը տեսնուի թէ այդ դաշնագիրն ալ ստորագրըուած է առանց ուժի գործածութեան:

Մեր նախագահին յանձնեցի ճառը Կանէսքիի, որ Կարսի դաշնագիրը ստորագրած էր՝ Ռուսիոյ կողմէ:

Այս շրջանին պետութեան նախագահն էր Լենին, իսկ արտաքին գործավարութիւնը կը վարէր Չիչերին:

Անոնք ալ նման ճառերով ի լուր աշխարհի կը պոռային.

«Թուրքերը անկախութեան պատերազմ կը մղեն: Մենք արդար հաշտութեամբ մը ճանչցանք Թուրքերուն իրաւունքները: Թուրքերը կը վստահին նախ իրենց իրաւունքներուն եւ յետոյ իրենց ուժին: Ով Եւրոպացի ազգեր, ճանչցէք Թուրքերուն իրաւունքը: Մենք Արեւելքի մէջ գծեցինք այն սահմանները, որոնք կատարելապէս անոնց իրաւունքն են: Դուք ալ մեզի չափ քաղաքակիրթ եղէք Արեւելքի մէջ»:

Այս խօսքերը արտասանած են Լենին, Չիչերին եւ Կարսի դաշնագիրը ստորագրող Կանէսքի:

Կը նշանակէ թէ բովանդակ անկեղծութիւնը ուրացող վարչաձեւ մըն է այն պետութիւնը որ կ'ուրանայ այս բոլորը:

Ձեր ներկայութեան եւ ի լուր աշխարհի, կ'ուզեմ նաեւ շեշտել թէ Կարսի հովիտին տիրապետել՝ կը նշանակէ դարանակալ սպասել Անատոլուն գրաւելու համար: Կարսի հովիտին տիրապետել կը նշանակէ իշխել կատարելապէս այն ճամբաներուն, որոնք Եփրատի ու Տիգրիսի հետ կ'իջնեն դէպի Միջերկրական եւ Պարսից Ծոց: Կարսի հովիտը միակ ամբարտակն է որ կը խափանէ այդ ճամբան մեծ հեղեղին առջեւ:

Նեղուցները իսկապէս կը հանդիսանան մեր ազգին կոկորդը: Թոյլ չենք տար որ ձեռք դպցնեն անոնց: Պէտք է գիտնալ նաեւ թէ Կարսի հովիտն ալ մեր ողնայարն է: Կը փճանանք, եթէ թոյլ տանք որ կոտրեն զայն:

Մեծ դէմքերը, որոնք կը վարեն մեր դուռ դրացիները, գիտեն թէ մենք ինչ պայմաններու տակ մտանք անկախութեան պատերազմին մէջ: Արդեօք միակ դաշնակից մը իսկ ունէի՞նք:

Անկախութեան պատերազմին մէջ նետուեցանք պետութիւններու դէմ, որոնք յաղթած էին բովանդակ աշխարհին:

«Մարդ մէկ անգամ կը մեռնի, մինչեւ վերջը կը պայքարինք, եթէ մէկ հոգի իսկ մնանք վերջին լեռան գագաթը կը քաշուինք եւ զայն գերեզման կ'ընենք մեզի» ըսինք:

Մինչեւ այսօր այդ աստիճան դէշ չէ կացութիւնը:

Իբրեւ Թուրք երեսփոխան մը եւ Թուրք-Ռուս բարեկամութեան սկզբնական շրջանին դաշնագիրներ կնքած մարդու մը հանգամանքով կը մաղթեմ որ անգամ մը եւս յարութիւն չառնէ հին ցարական թշնամութիւնը:

Այդ բարեկամութիւնը մեր կողմէն երբեք չպիտի աւրուի: Եթէ աւրուի, թշնամութիւնը պիտի շարունակուի մինչեւ աշխարհի կործանումը:

Անկէ զատ պիտի վնասուի Թուրքը, բայց ինչպէս իրենք ալ խոստովանած են բազմաթիւ անգամ, մեր ռուս բարեկամներն ալ շատ վնաս պիտի տեսնեն:

Ընկերներ, այն պահուն երբ մեծ զոհողութիւններով կ'աշխատինք աւերակոյտի վերածուած մեր հայրենիքը վերաշինելու, կ'ուզեմ յիշատակ մը պատմել ձեզի, որպէսզի գիտնաք թէ ուր կրնան երթալ մեր ծախսած դրամները:

Տակաւին մեր ազգային կառավարութիւնը չէր կազմուած: Զօրավար Հարպըրտի նախագահութեան տակ ամերիկեան պատուիրակութիւն մը այցելեց մեր երկիրը եւ շրջեցաւ ամէն կողմը, Արեւմուտքէն մինչեւ Արեւելք: Երբ տեսան Էրզրումի մեր ամրութիւնները, ինծի դարձան եւ քիչ մըն ալ ծաղրանքով ըսին թէ իւրաքանչիւր ամրութեան համար ծախսուած դրամով կարելի էր գործարան մը կառուցանել:

«Այսօր հարուստ եւ առաջնակարգ ազգ մը եղած կ'ըլլայիք, եթէ այս ամրութիւններուն յատկացուած գումարներով գործարաններ հիմնած եւ ճամբաներ շինած ըլլայիք» ըսին:

Ամերիկացիներուն այս դիտողութեան՝ տուի հետեւեալ պատասխանը, որ այսօր ալ կը վերաբերի.

— Ճիշդ է, ձեր ըսած վիճակը կ'ունենայինք, եթէ ձեզի նման քաղաքակիրթ դրացիներու հետ սահմանակից եղած ըլլայինք: Եթէ ցարական Ռուսիան չունենալ առնել տուած ըլլար մեզի, ազգին բերնէն կտրուած դրամներով Անատոլուի տափաստաններուն մէջ ամրութիւններ չէինք կառուցաներ եւ գիշեր ցերեկ պահակ չէինք սպասեր հոն: Այդ վախն էր որ առաջին ընդհանուր պատերազմի ընթացքին կուլ մղեց մեզ՝ Գերմանացիներուն կողքին: Հիմա կը յուսանք թէ այլեւս կործանած է ցարականութիւնը: Կը յուսանք թէ պիտի կարենանք բարեկամաբար ապրիլ մեր սովետ ռուս դրացիներուն հետ եւ ընել ինչ որ ըսիք դուք: Կը հարցնեմ սակայն, ի՞նչ պիտի ընէիք դուք, եթէ դրացի ունենայիք թշնամի մը, որ 20—25 տարին անգամ մը յարձակում կը գործէ:

— Այո, մենք ալ ամրութիւններ կը շինէինք, պատասխանեցին Ամերիկացիները եւ ներողութիւն խնդրեցին ինձմէ:

Ռուսերը մեզմէ հող պահանջելու մարզին մէջ եթէ յամառին, կասկած չկայ թէ պիտի կռուինք: Այդ պարագային ապագան հաւասարապէս մութ կ'ըլլայ թէ մեզի եւ թէ անոնց համար: Ինչ որ ունինք նժարին մէջ նետելով պիտի պայքարինք մինչեւ աշխարհի կործանումը եւ մինչեւ որ միակ Թուրք մը մնայ: Մեր ամբողջ դրամը պիտի յատկացնենք մինչեւ մեր ականները զինուելու:

Այն պահուն երբ վերջին խօսքերս կ'արտասանեմ հոս, կ'արժէ հետեւեալ նախադասութիւնը աւելցնել՝ խօսքս ուղղելով մեր Ռուս դրացիներուն եւ Ռուս բարեկամներուն:

— Թուրքիոյ բարեկամութիւնը ուժ կու տայ նաեւ Ռուսիոյ: Թող վստահին Թուրքերուն, բայց Թուրքիոյ բարեկամութեան ճամբան կ'անցնի միմիայն Ազգային Մեծ Ժողովէն, որ մեր ազգին կամքը կ'արտայայտէ»:

(Վերջ)

ՉՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

Իսկապէս բացառիկ դէմք է Ճորճ Պերնըրտ Շօն, 91 տարեկան այս հանճարեղ գրագէտը որ տակաւին կը պահէ իր մտքին պայծառութիւնը: Կ'ապրի գիւղ մը, Լոնտոնէն երկու հարիւր մղոն արեւմուտք եւ գիւղացիներուն աչքին լոյսն է: Օրական երեք թերթ կը կարդայ — «Թայմզ»ը, «Տէյլի Հերըլտ»ը եւ համայնավար «Տէյլի Ուորքըր»ը: Ժամերով կը փակուի իր մատենադարանին մէջ եւ կը գրէ: Երբեմն միայն կը կատարէ պտոյտներ գիւղին փողոցներուն մէջ որպէսզի գիւղացիները զինքը տեսնեն: Հարիւրներով նամակ կը ստանայ ամէն օր, քարտուղարները կը պատասխանեն միամիտ գրողներուն: Երբեմն անձամբ կը պատասխանէ, բայց միշտ, դիմացինը վիրաւորելու համար ինչպէս ինք կ'ըսէ.— Ամէն անգամ որ բերանս կը բանամ, մարդիկ կը վշտանան»:

Վերջերս, Շօ նամակ մը կը ստանայ Ամերիկացիէ մը որ կը քննադատէր Խորհրդ. Միութիւնը եւ կը հարցնէր իրեն թէ ինչու կ'աշխատի բարելաւել Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ յարաբերութիւնները: Ակնաւոր գրագէտը փոխանակ առանձին թուղթի մը վրայ գրելու իր պատասխանը, կը վերցնէ եկած նամակը, եւ անոր տողերուն մէջերը կը լեցնէ... կարմիր մելանով: Ահաւասիկ այդ պատասխանը.—

«Ուր օրէնք կայ ազատութիւն չկայ: Ազատ ժամն է որ մեզ ազատ կ'ընէ: Միայն Ռուսիոյ մէջ է որ մարդ իրապէս ազատ ժամ ունի: Ազատութեան մասին ինչ որ կ'ըսուի, պարապ խօսք է: Բոլոր կարելի ազատութեանց արդար չափանիշը միայն օրուան աշխատուած ժամերն են ու շաբթուան մէջ գտնուող այդ օրերը: Սթալին Ցարի ընկերվարական մըն է. ես մէկն եմ այդ ընկերվարութիւնը հիմնողներէն»:

★ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ գեղածիծաղ ափունքին նստած է Մոնաքոյի անկախ պետութիւնը — տարածութիւն 8 քառակուսի մղոն, բնակչութիւն 24 հազար: Ամերիկացի միլիոնատէրներուն յաճախավայրն է իր մայրաքաղաքը Մոնթէ Քարլօն: Այս երկիրն ալ պատերազմ հրատարակած էր Գերմա-

Նիոյ դէմ եւ ունէր ... 110 զինուոր։

Անցեալ շաբթու, Մոնաքօ կը դիմէ Միացեալ Ազգերուն՝ պահանջելով որ անդամ նշանակուի U. N. E. S. C. O.ին այսինքն, Միացեալ Ազգերու Գիտական եւ Մշակութային կազմակերպութեան։

Միջազգային հիմնարկութեան պաշտօնեաները հիմա գլուխ-գլխի տուած են ստուգելու համար թէ այս մանրանկար դաշնակիցը ինչ նպաստ կրնայ բերել Միացեալ Ազգերուն։ Կամ Միացեալ Ազգերը ինչ կը կորմնցնեն եթէ Մոնաքօ դուրս մնայ։

★ՌՈՒՍ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ մը յաջողած է միեւնոյն ծառին վրայ հասցնել նարինջ, լիմոն եւ մանտարին։ Փորձը կատարուած է Ապխազիոյ եւ Աճարիոյ մէջ (Վրաստան)։ Ծառին վերի ճիւղերը կուտան նարինջը եւ լեմոնը, իսկ վարի ճիւղերուն վրայ կը բուսնին մանտարինները։ Մասնագէտ երկրագործը ու իր դիտական փորձեր կատարելով, կրցած է ձեռք բերել հետեւեալ արդիւնքները. — Ա. — Արեւածաղիկին հունտը 40 առ հարիւր իւղ կ'արտադրէ, փոխանակ 30 առ հարիւրի։ Ուրիշ բոյս մը 5960 գոլ կ'արտադրէ, իւրաքանչիւր քիլոյին, այսինքն նոյն քանակութեամբ եղած միւսէն 4000 գոլ աւելի։ Գ. — Ցորենին հասկերը վար չեն թափիր, կը հասունան ժամանակէն կանուխ եւ եղանակէն չեն ազդուիր։

ԶՕՐ. ԱՅԶԸՆՀՈՒԸՐԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ. — Մեր երէկուան թիւին մէջ քանի մը տողով ներկայացուցած էինք Ամերիկացի զօրավար Այզընհաուըրի յայտարարութիւնները։ Ստորեւ կը տեղեկագրին մնացեալ մասերը. —

« Ամերիկայի ապահովութիւնը պիտի վտանգուի այն պարագային երբ ազատութեան համար կռուող երկիրները ենթարկուին համայնավարական վարչաձեւին։ Այն ատեն պիտի տեսնենք որ ովկիանոսները այլեւս պատուարներ չեն եւ բռնակալ հսկան պիտի տարածուի Եւրոպայի եւ Ասիոյ մէջ, երբեմնի հռոմէական կայսրութեան, Հնդկաց Պարսկաստանի, գերմանական թագաւորներու եւ Մոնկոլ Խաներու հողերէն ալ անդին։

« Բնականաբար մենք չենք ուզեր հաւատալ որ այս ծանրակշիռ դէպքերը կրնան պատահիլ։ Բայց եւ այնպէս պէտք է աշխատինք որ այդ տեսակ կացութիւն մը յառաջ բերող պայմանները չստեղծուին։ Այդ կարգի հաւանականութեանց առաջքը առնելու համար է, ահաւասիկ, որ որդեգրած ենք մեր ներկայ արտաքին քաղաքականութիւնը, օրինակ Միջերկրականի մէջ։ Եթէ, արեւելքը եւ արեւմուտքը իրարմէ բաժնող այդ անցքին առջեւ պատ քաշուի, հետեւանքը պիտի ըլլայ անմիջական եւ աղետալի։ Արեւմտեան երկիրներուն առջեւ պիտի փակուին օդային եւ ծովային այն ճամբաները որոնք կ'երկարին դէպի մեր բարեկամները՝ Արեւելեան կիսագունդի ռազմագիտական կէտերուն վրայ։ Միջազգային առեւտուրը ինչպէս նաեւ տեւական խաղաղութեան հիմերը պիտի քանդուին։ Պատերազմը աւելի պիտի մօտենայ մեզի։

« Միջազգային կացութիւնը բաւական խառնակ է, այնպէս որ առանձին վէճ մը կրնայ յառաջ բերել պատերազմը։ Անգամ մը որ ատիկա պատահի վտանգաւոր կէտի մը վրայ, պատերազմը շուտով պիտի ծաւալի եւ իր մէջ պիտի առնէ այն ազգերը որոնց միակ բաղձանքն է խաղաղութիւնը։

Զօրավարը դիտել կուտայ թէ Ամերիկայի պաշտպանութեան համար ձեռք առնուելիք միջոցներուն մէջ պէտք է նկատի ունենալ ամէնէն առաւելականը համարուող յարձակումներն ալ, եւ կը յիշէ հիւլէական ռումբը։

« Կը թուի թէ հիւլէական ռումբին դէմ պաշտպանութեան դրական ձեւեր չկան։ Բայց կան պայմաններ որոնց լուծումէն կախուած է ռումբին ազդեցութիւնը։ Նախ պէտք է ունենալ բաւական թիւով ռումբեր։ Երկրորդ՝ պէտք է նկատի առնել հեռաւորութիւնը երբ ռմբարձակ խարիսխէն մինչեւ նշանակէտը։ Երրորդ՝ փոխադրութեան հարցը։

Զօրավարը կը յանձնարարէ զինուորական մարզանք տալ Ամերիկայի երիտասարդներուն։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

« ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Է »

Ինքնութեան թուղթերու օրէնքին տրամադրութիւններէն օգտուելով, առանձնաշնորհեալ (10 տարուան) վերանորոգման համար, Ոստիկանական տնօրէնութեան 6րդ գրասենեակին յղած խնդրագիրս մերժուած ըլլալով, երեք տարուան սովորական քարթ մը ստացայ։

Մէկ տարուան ժամանակամիջոցին ալ, աշխատանքիս իրաւունքն ալ վերանորոգուելու պայմանով։ Երբ բացատրութիւն պահանջեցի, պաշտօնեան «չեմ գիտեր» պատասխանեց։

Արդեօ՞ք, կարմիր խեցգետիններուն պէս, քալողներուն գործունէութեան հետեւանքո՞վ է որ, համեստ աշխատաւորները այսուհետեւ պիտի մատնուին զանազան դժուարութեանց։ Յօնք շինելու տեղ, ա՞չք պիտի հանեն մեր կարմրուկները..

Պիտի խնդրէինք որ Գաղթականաց Գրասենեակը միջոցներ ձեռք առնէր, ի դիմաց մեր աշխատաւորներուն՝ անհաճոյ անակնկալներու առաջքը առնելու համար։ — Գր. Հաւորմեան

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ Ատլանտեանի ջուրերուն մէջ նետուած է Ֆոքլընտ անունով կղզեխումբ մը՝ 4618 քառ. մղոն տարածութեամբ որ 1771էն ի վեր մաս կը կազմէ բրիտանական կայսրութեան, որովհետեւ գտնողը եղած է 1592ին Ճան Տէյվիս, Անգլիացի երկրախոյզը։ 1764ին կղզեխումբը անցած է Ֆրանսացիներուն ձեռքը եւ 1767ին Սպանիացիներուն։

Ատենէ մը ի վեր Արժանթին եւ Չիլի կը պահանջեն որ կղզեխումբը վերադարձուի իրենց քանի որ պատմական, աշխարհագրական տուեալներով, Անգլիա երբեք իրաւունք չունի իր դրօշը պարզելու այնտեղ։ Վերջերս Արժանթինի նաւատորմը ցոյց կատարեց կղզեխումբին բացերը։

Երկուշաբթի օր բրիտանական մարտանաւ մը, Նայկերիա, հրաման ստացաւ Ֆոքլընտ երթալու կայսրութեան այդ բուռ մը հողը պաշտպանելու համար։ Ինչո՞ւ Արժանթին եւ Չիլի յանկարծ իրար անցած են — որովհետեւ լուր ստացեր են որ կղզեխումբը մեծ քանակութեամբ ուրանիում ունի։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԵԱՆ

ԵՐԿՈՒՔԻՆ ՄԷԿ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան քառասնամեակի յոբելեանին, Արտաւազդ արք.ի ներկայութեամբ՝ Ներգաղթի համար եղած հանգանակութեան՝ մասնակցած եմ հինգ հազար ֆրանքով։ Ընկալագիր չեմ ստացած մինչեւ այսօր։

Նոյն հաւաքոյթին մէջ խոստացած էի որ Նիսէն մեկնող, իւրաքանչիւր չքաւոր համար պիտի վճարեմ հազար ֆրանք։ 5—6 ամիս յետոյ, տասնեակ մը ներգաղթողներ ինծի եկան՝ ուզելով որ վճարեմ խոստացածս։ [illegible] Բարեգործականին [illegible] եւ ստորագրուած ցանկին։

Այսօր, 7 ամիս ետքը, Նիսաբնակ բարի ծաղիկ մը, Ա. Ս., սկսած է զիս բամբասել իր քուրջին մէջ։

Կը յայտարարեմ որ, ես Նիսի Բարեգործականէն կը սպասեմ, ներգաղթող չքաւորներուն պաշտօնական եւ ստորագրուած ցանկը՝ խոստումս յարգելու համար։ Ն. Յակոբեան

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

★ Երաժշտութիւն — Միակ աղմուկը որ լռութենէն նախընտրելի է։

★ Գոհարեղէն — Աղջկան փառքը, մայրերուն մխիթարութիւնը։

★ Հովուերգութիւն — Զաւեշտ մը որուն վերջին արարը միշտ կը ձախողի։

★ Չեխոսլովաքիա կրնայ դիմանալ երկրորդ պատերազմի մը եւս, բայց ոչ երկրորդ ազատագրութեան մը — գրական շաբաթաթերթէ մը։

★ Հայ ժողովուրդը պէտք ունի աւելի [illegible] ձեռքերու, եւ աւելի մաքուր միտքերու։

★ Ով գիտէ շուները որքան կը կատղին երբ իրենց մասին կ'ըսենք թէ «մարդու խելք ունին»։

★ Կիները չեն որ ներհայեցողութիւն ունին. այրերն են որ թափանցիկ են։

★ Տառապանքը այն պատմութիւնն է որ կը կարդացուի դէմքին գիծերուն մէջտեղէն։

★ Ազատութիւն — Իրաւունք մը որ բռնի տրուած է որպէսզի ընտրես ազատութիւնդ սահմանափակող մէկը։

★ Եթէ դրանդ առջեւ գայլ կայ, կը նշանակէ տունիդ ետեւը գառնուկ կայ։

★ Ձօն — Հեղինակի մը խունկը քննադատի մը խորանին վրայ։

★ Սիրահար — Կնոջ մը երկրորդ յուսախաբութիւնը, առաջինը իր ամուսինն էր։

★ Ազատութիւնը չի տրուիր, կ'առնուի։ Բայց առնուելէն ետք, մարդ պէտք է գիտնայ թէ ինչպէս վարուելու է անոր հետ։

★ Ո՞վ է նշանաւոր մարդը — այն որ իր ամբողջ կեանքին մէջ կ'աշխատի նշանաւոր ըլլալ եւ նշանաւոր ըլլալէն ետք՝ սեւ ակնոցներ կը դնէ, որպէսզի փողոցին մէջ զինքը չճանչնան։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Երկնակամարը կրնար փլչիլ ու աստղերը կրնային վար թափիլ, լեռները քալել, ջրերը ցամքիլ ու մարդիկ հրեղէն նժոյգներով արշաւել երկինքէ երկինք, եթէ աստուածները ուզէին...։ Իրերու բնականն ու բանականը կարելի էր ճզմել, փոշիացնել առասպելական ոտքերու դարշապարին տակ։ Ան մօտէն, շատ մօտէն կ'ըմբռնէր հոգեբանական խառնուածքը իր ցեղին։

Միտքը՝ երախայ, հոգին՝ երազային, սիրտը զգայուն, հաւատքը՝ անհեթեթ աւելորդապաշտութիւններով անբանացած, փիլիսոփայութիւնը մշակուած միտքերու հետ գործ ունի միայն, առանց արտաքին յարդարանքի, մինչդեռ կրօնը, որ տգէտին փիլիսոփայութիւնն է, կրնայ ձեւերով միայն տեւել ու յաւերժանալ։ Ուրեմն, խալքին գերագանցօրէն փիլիսոփայական աստուածաբանութեանց խորքը պահել, իսկ արտաքինը պաճուճեցնել իր հեթանոս ցեղին արմատական ըմբռնումներուն։

Ցերեկը, իր կրակէ շապիկը եւ տենդահար քրտինքը Համատին ձգած, հեռացաւ։ Գիշերը ցցուեցաւ իր դէմ տքաջունչ եւ սկսաւ քաշել իր ախտաժէտ համբիչը, հատիկ, հատիկ։ Բանդագուշանք, զառանցանք, զգայախաբութիւն եւ լուսնոտութիւն։ Այս բոլորը հրեցին, բացին դռները իր հոգիին, որ սկսաւ շրջագայիլ, երակէ երակ, նեարդէ նեարդ, մինչեւ գերանուրբ ծալքերը իր ուղեղին։ Եւ ապա, մթին, անանուն անկիւն մը հաւաքուած, պայթեցան թնդեցած ռումբի մը պէս ուժգին։

— Այո, ամէն բան Ալլահին համար, նոյնիսկ կեանքն ու մահը, իմ եւ ամէնուն...։ Երբ նպատակը սրբազնատուր է եւ աստուածարեալ, ոչ մէկ խտիր, միջոցներու ընտրութեան մէջ։ Երբ հարկը կը պահանջէ, կիրարկել ամէն ինչ — պատրանք, եւ սուր եւ հուր եւ արիւն ...։

Անոր կարմրած աչքերուն մէջ կը ճեմէր կատաղի առիւծ մը, մոլեռանդ յափշտակութեան մը վանդակէն դուրս փախած։ Կը թօթուէր բաշերը մրրկայոյզ, վահանակիր կուրծքը ցցած։ Ման կուգար ջղագար, անհնարին նոպաներէ գալարուն։ Ու յանկարծ, կատաղօրէն կը մռնչէր հրաշքի մը երկունքէն տառապահար։

— Այո, հրաշք մը... եթէ ոչ տեսանելի ... գէթ՝ լսելի ...։

Մարդիկ ի զուր կը փնտռեն հրաշքը բիրտ նիւթին մէջ, երբ հոգին գերագանցօրէն ընդունակ է հրաշափոխութեան, որ կ'ընէ հիւսնին զաւակը, Աստուած, ձկնորսը՝ Առաքեալ, ուղտապանը՝ մարգարէ։ Համատ ուղտին պէս ծնրադիր, ուղտին չափ ոխոնոտ, լուսացուց գիշերը երկինքէ երկինք շրջագայելով։

Հրաշապատումը պատրաստ էր։ Դուրսը իրեն կը սպասէին խուռներամ։

Նորածագ առաւօտը Համատին դէմքին վրայ կը փշրուէր գունաթափ։ Արեւէն մաս մը կը դեղնէր իր դալկահար ճակատին վրայ, մաս մը կը կարմրէր աչքերուն մէջ, փշուր մը կը պահուէր ճակտին ստուերախիտ կնճիռներուն տակ, աւելի խոշոր մաս մը, հեւանջունչ ուղեւորի մը պէս կը նստէր յոգնաբեկ, անոր ուսերուն, կռնակին, թեւերուն եւ սրունքներուն վրայ։

Բայց անմիջապէս որ բացաւ իր պերճախօս բերանը, անոնք հալեցան, անէացան, առուահոս, մագնիսացնող հեղեղի մը առջեւ։

— Ով հաւատացեալներ, ճշմարիտ, ճշմարիտ կ'ըսէ ձեզի Ապու Քասիմ, որուն մէջ Ալլահն է որ կը խօսի։ Ան է որ տուած է ձեզի երկիրն իբր անկողին, եւ երկինքը՝ տանիք։ Եթէ աշխարհի բոլոր ծառերն գրիչ ըլլային, ու եօթն ովկիանոսներու ջուրերն՝ մելան, բաւական պիտի չըլլային բարձրեալին հրաշքերը նկարագրելու։ Անոր ամենազօր ձեռքերուն մէջ կը գտնուին երկրի եւ երկինքի բանալիները, որ բացին այս գիշեր, երկինքի դռներն իմ առջեւ ու ես վայելեցի գերահրաշ փառքը Ալլահին։

Հիմա, մտիկ ըրէք երկիւղած, յանկարծ, իմ առջեւ խոնարհեցաւ արծուեթուիչ, հրեղէն նժոյգ մը՝ Էլբօռակ՝ որուն վրայ հեծած, Գաբրիէլ հրեշտակապետին առաջնորդութեամբ, սլացայ անապատէ անապատ, մինչեւ գագաթը Սինա լերան, ուր կատարեցի աղօթքս, Մովսէսին պէս ջերմեռանդ ու հաւատաւոր։

լալ իր հայրենիքին։ Նոյնիմաստ յայտարարութիւն մըն ալ ըրած Արամ Խաչատրեան։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ամերիկեան գօտիին զինուորական կառավարութեան ձայնասփիւռը կատաղի պայքար մը բացած է համայնավարութեան դէմ։ Երեքշաբթի օր կը յայտարարէր թէ համայնավարները «մարմնացումն են չարամտութեան, կեղծիքի եւ անպատասխանատուութեան»։ Զօրաւոր յաջորդական պատասխանատուութիւններ պիտի տրուին չուտով՝ հրահրելու համար հակահամայնավար քարոզութիւնը որ սկսաւ ամիսներ առաջ՝ ձայնասփիւռի բացումով։ «Համայնավարներու քաղաքականութիւնը յարափոփոխ քաղաքականութիւն մըն է. հրահանգներ կը ստացուին վերէն, ինչ որ այսօր կը պաշտպանուի, կրնայ դատապարտուիլ վաղը։ Երէկի կատաղի թշնամիները, մէկ օրէն միւսը բարեկամներ կը դառնան եթէ այդ կը պահանջէ գերագոյն ղեկավարութիւնը, մարդիկ երկար չեն մնար համայնավար կուսակցութեան մէջ»։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը տեղեկացուցած է Իրաքի կառավարութեան թէ Փորթսմըթհի մէջ վերջերս կնքուած դաշնագիրը չեղեալ յայտարարուած ըլլալով, ի զօրու կը մնայ 1930ի դաշնագիրը, եւ Ն. Վ. կառավարութիւնը առայժմ Նոր դաշինքի մը մասին բանակցութիւն վարելու պէտք չի տեսներ։

Պարոն Երուանդ Պարկիրճեան եւ եղբայրները խորունկ վիշտով կը ծանուցանեն մահը իրենց մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱԶՆԻՒ ՊԱՐԿԻՐՃԵԱՆԻ

որ իր մահկանացուն կնքեց երկուշաբթի օր։

Թաղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ չաբաթ օր, 21 Փետրուար ժամը 10ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 Rue Jean Goujon։

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՊԼԷՃՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մօցարթ, Ա. Պենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.։

Տոմսերը հայ գրատուններէն։

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste)։

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ։ Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է։ Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ։

Ապահովել տոմսերը Նոր Սերունդականներէ։

ԲՈԼՈՐ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐԸ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առտու

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Մարսէյլի մասնաճիւղին տարեկան մեծ պարահանդէսին, Salon Alhambra 340 Bld. Chaveի շքեղ սրահներուն մէջ։

Orchestre RYTHME - JAZZ, ճոխ պիւֆէ, հաճելի անակնկալներ։

Անմիջապէս ապահովեցէք ձեր սեղանները՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներէն։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԵՒ ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒ բոլոր խումբերու դասախօսական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ա. Ահարոնեան ակումբին մէջ։ 11 Ave. Gambetta)։ Կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր ծնողներ, ընկերներ եւ բարեկամներ։

Մուտքը ազատ է Վալանսահայերու համար։ Պիտի նախագահէ ՏԻԿԻՆ ՓԵՐՈՒԶ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ, պիտի դասախօսէ՝ ԸՆԿԵՐ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ։ Դասախօսութիւնէն ետք, երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նկարիչ Սարգիս Խաչատուրեանի եւ իր եղբօրորդւոյն Խաչատուր Խաչատուրեանի (Սէնշամոն) մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, յառաջիկայ կիրակի յետ պատարագի։

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ։

Մի մոռնաք Մարտ 7ը։ «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՅԻ։

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde։

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ։ Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 ֆրանք։

Պատուոյ յանձնախումբ.— Տիկին Գ. Կիւլպէնկեան, Պ. Ռընէ Կասսէ, Ֆրանսական կաճառէն, Պ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի, քարտուղար Ֆրանքօ Արմէնիէնի, զօրավար Կորկանօֆ, հրամանատարներ՝ Տ. Թէքէեան եւ Խանզատեան, Պ. Պ. Գ. Սիրապեան, Կ. Փափազեան, Կ. Յակոբեան, Ա. Ֆրէնկեան, Պալըքճեան, Ա. Աճէմեան, Վ. Զիլինկիրեան։

Նուագախումբ Ֆ. Պուլեօնի։ Սեղաններու համար հեռաձայնել՝ Պ. Կիւլպէնկեանին, տառատոնները, Դրօքատէրօ 44-38։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին։ կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures։ Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի։

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ։ Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux։ Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy. autobus 190 իջնել Gare d'Issy։

ՓԱՐԻԶԻ THEATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ

« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՍԵԼՐՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անթաքիացի Յակոբ Միքիթարեան, Թրքախօս, որ տարիներ առաջ կը գտնուէր La Paz, (Bolivie), Casilla de Correo No. 256։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի։

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի հանդէսխնճոյքը այս կիրակի օր, կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 12, Restaurant G. Halloppé, 32—34 Ave. de la Porte des Lilas (métro Porte des Lilas)։ Հայկ. նուագախումբ, թառ (Բեկօ), քեմէնչէ (Օնանեան) ջութակ։ Կը ներկայացուի ընկեր Հայկազունի «Պատմութեան դասը եւ Մավզերիստը» թատերգութեան Ա. եւ Բ. արարները։ Կովկասեան եւ հայկական պարեր Նոր Սերունդի կողմէ, զաւեշտ մը, ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Թ. Ղազարոսեան եւ Տէր եւ Տիկին Ղ. Ղազարոսեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ներկայ գտնուեցան հոգեհանգստեան պաշտօնին, որ կատարուեցաւ Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իրենց քրոջորդւոյն՝ ԿԱՐՕ ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆԻ մահուան 3րդ տարելիցին առթիւ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԳԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը «Հրայր» ակումբին մէջ վաղը ուրբաթ ժամը 8.30ին։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières։

ՎՕՔԼԻՒԶ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ կիրակի 22 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փոնթի, ընկեր Սեթեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժէրոմի «Աղբալեան» խումբը վաղը ուրբաթ։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ պիտի ըլլայ վարչութեան ներկայացուցիչը։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղի դասախօսութիւնը այսօր հինգշաբթի, Sociétés Savantesի մէջ։ Նիւթ՝ Ընկերվարութիւնը։ Դասախօս ընկեր Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԵԱՆ։ Հայերէնի դաս 8էն 9։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Կրընոպլի Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէին ժողովը այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Բացականերու պարագան նկատի պիտի առնուի։

ՊՈՒԼ ՕՏՏՈՅԻ Հ. Յ. Դ. «Վռամեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր խումբերը այս կիրակի իրիկուն ժամը 7.30ին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

ՋԱՏԿՐՆ ԵՐԿՈՒՈՐԻ ՍԸ

Մարտ 29ին, միակ հանդէսը Մարսէյլի մէջ, Սալ Մազենոյի մէջ, Ֆր. Կապոյտ Խաչը Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին։

Մանրամասնութիւններ յաջորդով։

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆԹ ԱՆԻ մասնաճիւղը կազմակերպած է ընկերահաւաքական խնճոյք մը որ տեղի պիտի ունենայ 21 փետրուար, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, իր ակումբի սրահին մէջ։ Գեղարուեստական բաժին։ Բանախօսութիւն Տիկին Վ. ՀԱՃԱՐԵԱՆի կողմէ։ Պիտի երգէ Հ. Յ. Դ. Քեռի խումբին Սիփան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ։ Մուտքը ազատ է։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՏՕՆԷ ԻՐ ՀԻՍՆԱՄԵԱԿԸ. ՎԱԹՍՈՒՆԱՄԵԱԿԸ ԵՒ ԻՐ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հանդէսը տեղի կ'ունենայ կիրակի 22 Փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին Սորպոնի «Amphithéâtre Richelieu»ի մէջ, հովանաւորութեամբ Ա. ԱՐՔ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆԻ, կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի։

Գեղարուեստական այլազան բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն գաղութիս ծանօթ արուեստագէտներէն Տիկիններ Լ. Տէմիրճեան եւ Ա. Սարգիսեան, օրիորդներ Հ. Թորոսեան, Ռ. Յովհաննէսեան, Պ. Պ. Գ. Յովհաննէսեան, Ա. Պէտօ, Խ. Նշանեան եւ Ժ. Փալամուտեան։

Տոմսերը 100 ֆրանք, կը ծախուին գրատուններ Բալուեան, եւ Սամուէլ, Մարի Նուպար Ուս. Տան մէջ եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ։

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ Փետրուար 22ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի յիշատակ Տէր եւ Տիկին Վարդանեաններու մօր՝ ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ս. ԲԱԲԱՍԵԱՆԻ

(Հայաստանի մէջ մեռած) եւ իրենց սիրեցեալ զաւակներուն ԿԵՆԻԱ եւ ԳՈՒՐԳԷՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆներու հոգւոյն։ Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները։

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է կրօնական եւ եկեղեցական դասախօսութիւններու շարք մը, պատրաստելու համար հայ մանուկները Համբարձման Տօնի Ս. Հաղորդութեան։ Դասերը պիտի սկսին 26 Փետրուար Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ։

Կը խնդրուի ծնողներէն եւ կրթական մարմիններէն որ դիմեն դիւանատուն արձանագրել տալու համար փափաքողներու անունները։

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Քազա տ'Իթալիայի մէջ

Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝

ԱՐԱՅ ԳԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. : GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 20 Février 1948 Ուրբաթ 20 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5271-Նոր շրջան թիւ 886 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

Ուղեցոյց 5000 ֆրանոցներու վերադարձումներու

ԻՆՉ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐ ԵՒ ԻՆՉ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԻՔ

Շատերուն մտքին մէջ շփոթութիւն կը տիրէ տակաւին թէ ինչ ձեւով պիտի վերստանան իրենց վերադարձուցած 5000-ոցներուն փոխարժէքը :

Առաւել կ'օգնէ ... տրամադրութիւնները.—

Ա.— Անոնք որ մինչեւ մէկ կամ երկու 5000-նոց վերադարձուցած էին, արդէն ստացած են անոնց փոխարժէքը Փետրուար 6էն սկսեալ :

Բ.— Անոնք որ մինչեւ 14 հատ 5000ոց վերադարձուցած էին, արդէն ստացած են միայն երեք հատին փոխարժէքը, Փետրուար 13էն սկսեալ : Անոնք որ տակաւին չեն ստացած կրնան անձամբ կամ փոխանորդի մը միջոցաւ դիմել եւ գանձել 15000 ֆրանք :

Գ.— Անոնք որ 5000նոցներ վերադարձուցած են — որեւէ քանակութեամբ — կրնան իրենց յանձնուած ընկալագիրներով վճարել իրենց տուրքերը լրացնելով հետեւեալ պայմանները .—

1.— Խնդրոյ առարկայ տուրքը վճարելի էր Փետրուար 1ին : Այս պարագային շահագրգռուող անձը կը ներկայանայ այն դրամատան կամ պաշտօնատան որուն յանձնուած էին 5000-նոցները կամ, ուղղակի տուրքերը գանձող պաշտօնատան ;

2.— Ներկայացնել ընկալագիրը :

3.— Կնքուած դիմում մը կատարել :

Դ.— 5000նոց վերադարձնող անձը կրնայ խնդրոյ առարկայ թղթադրամներուն ամբողջական փոխարժէքը տրամադրել փոխառութեան՝ էր, իր կնոջ կամ իր զաւակներուն անունով :

Ե.— Ամէն անոնք որ մասնակցած էին փոխառութեան, 5000նոցներու շրջաբերութեան արգելքէն առաջ, կրնան վերստանալ իրենց վերադարձուցած 5000նոցներու հաւասար գումար մը : Այս պարագային, ենթական պէտք է ամբողջութեամբ վճարած ըլլայ պետութեան ունեցած իր պարտքերը : Այս գործողութեան համար անհրաժեշտ է լրացնել բոլոր օրինական պայմանները — յանձնել ընկալագիրը, ճշդել ենթակային ինքնութիւնը եւայլն :

Զ.— 65000էն վար գումարներու համար, Ե. հատուածին մէջ յիշուած վճարումը կը կատարուի անմիջապէս : Աւելի բարձր գումարներու համար՝ մաս առ մաս :

ԻՐԱՆ տասը միլիոն տոլարի արժողութեամբ ռազմամթերք պիտի գնէ Ամերիկայէն : Խորհրդարանը 6ի դէմ 79 ձայնով չորեքշաբթի օր քուէարկեց այս մասին ներկայացուած օրինագիծը :

ՉԻՆԱԿԱՆ թղթադրամէն ետք, ամէնէն արժեզրկուած թղթադրամը հելլէնական տրախմին է : 1944 Նոյեմբերին անգլիական սթերլինը պաշտօնապէս կ'արժէր 600 տրախմի : Վեց ամիս ետքը, 2000 : Հակառակ մինչեւ հիմա Յունաստանի տրուած բազմամիլիոն տոլարներուն եւ սթերլիններուն, տրախմին թաւալգլոր անկում կրած է, շրջաբերութեան հանուած թղթադրամներուն գումարն է 499.325.000.000.000:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ բրիտանական գօտիին պատասխանատու նախարարը, Լորտ Փէքընհմ, Լորտերու ժողովին մէջ չորեքշաբթի օր յայտարարեց թէ մարաջախտ Սթալին պէտք է վերջապէս ճշդէ իր քաղաքականութիւնը հիւլէական ուժի հարցին մէջ : «Եթէ մեր կատարած բոլոր դիմումները անորոշ եւ դիւանագիտական կերպով ու տեւականօրէն նկատի չեն առնուիր, պէտք է մենք ալ վերաքննենք մեր ուղղութիւնը այդ շատ կենսական հարցին նկատմամբ : Ուրիշ միջոց չկայ, քանի որ միլիոնաւոր մարդոց կեանքը խնդրոյ առարկայ է : Մենք պիտի շարունակենք բանակցութիւնները, բայց «պարտք կը զգամ ազդարարելու որ մեր եւ Խորհրդային Միութեան միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնները այսօր շատ աւելի մեծ են քան տարի մը առաջ» : Ժողովին ուրիշ մէկ անդամը, Լորտ Չէրուէլ, գիտուն մը, զանգատ յայտնեց թէ «Ռուսերուն աւանդական կասկածամտութիւնը ազգային մղձաւանջի մը բնոյթը ստացած է, եւ վնասակար է քաղաքակրթութեան ապագային տեսակէտէն» :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ արտաքին նախարարը, Մարշըլ, կը հերքէ այն զրոյցները թէ Խորհրդային Միութիւնը փորձեր կը կատարէ «հաշտութիւն» կնքելու համար իր եւ Ամերիկայի միջեւ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ

Սիրելի Յառաջ,

Կ'արժէ՞ է քննութիւն մը ընել կատակերգական սպառնալիքի մը : Մեր լեզուն այնքան հարուստ է, որ սպառնալիք անուան անգամ չի տար այդ գրութեան, կ'ըսէ՝ քաջ-նազարութիւն, որ թարգմանի լեզապատառ մեծխօսութիւն :

Գիտական քննութիւն մը ամէն լրջութիւն կը մերժէ տալ այդ գրութեան, որ

1.— Ըստ քերականութեան՝ ճիշդ է շարահիւսուած, — ուղղագրական սխալ չկայ, հոլովում ու խոնարհում կանոնական են :

2.— Ըստ ոճաբանութեան (stylistique) լեցուն է տխրացուական ճոռոմաբանութիւններով, օրինակ՝ երբ կը չէնէ «արքութեան սուսերով զատնացած...» բառակոյտը, եւ Տօն ժուանական սեթեւեթանքներով, — առաջինը emphase կը կոչեն Ֆրանսացիները, երկրորդը՝ affectation : Գրական տեսակէտէն այս ձեւին քննութիւնը, լեզուէն զէպի հոգեբանութիւն քալելով, արուեստակեալ գըրողներու մօտ կը մատնէ մօրուք շոյելու, անսահմանութիւն գործածելու եւ մետաքս հագնելու սովորութիւն մը, վերջապէս հրապուրանքի ճաշակ մը, որոնք հանդէպ շատ զգայուն են կիները :

3.— Ըստ արտայայտութեան՝ կը մատնէ յետին միտք մը հերասանալու, զայն իբրեւ փափոր գործածելու համար Հայաստան մեկնելու ժամանակ :

Ինչպէս կը տեսնուի, ծանօթ գրութեան մէջ կը պակսի սպառնալիքի մը լրջութիւնը :

Միւս կողմէ խծի կը յիշեցնէ մանրավէպ մը :

Հարուն էլ Րաշիտ շատ կը սիրէր ծպտուիլ ու պտըտիլ Պաղտատի մէջ, գիշերները, սրճարանէ սրճարան : Այսպէս, գիշեր մը կը մտնէ համեստ ու լռիկ սրճարանէ մը ներս, ուր երեք հոգի կը խորհրդակցէին գլուխ գլխի տուած : Հարուն էլ Րաշիտ հետաքրքրութիւնը կը վրդովէ զիրենք :

Մին կը բարձրացնէ գլուխը եւ կ'ըսէ .

— Կորսուէ՛, ապա թէ ոչ քեզ կը շալկեմ ու կը տանիմ Տիգրիսի ամէնէն խորունկ տեղը ջուրը կը նետեմ :

Հարուն էլ Րաշիտ կը տեսնէ որ կոյր է սպառնացողը :

Երկրորդը կ'ըսէ , իր կարգին .

— Կորսուէ՛, չո՛ւա, ապա թէ ոչ քեզ կը շալկեմ եւ սպիտակ Ճամբին մինարէէն վար կը նետեմ հիմա :

Հարուն էլ Րաշիտ կը տեսնէ որ երկու ոտքերը կորսուած մարդ մըն է սպառնացողը,— հայերէն՝ ծմրուկ կը կոչուի նման հաշմանդամը, ֆրանսերէն՝ cul-de-jatte:

Երրորդը կ'ըսէ, իր կարգին.

— Ի՞նչ կեցեր ես տակաւին, կորսուէ՛, ապա թէ ոչ քեզ կը շալկեմ ու Թագաւորին պալատին տանիքէն վար կը նետեմ հիմա :

Հարուն էլ Րաշիտ կը տեսնէ որ երկու ձեռքերը կորսուած մարդ մըն է սպառնացողը,— հայերէն՝ փեցի կը կոչուի նման հաշմանդամը, ֆրանսերէն՝ manchot:

Դուրս կ'ելլէ Թագաւորը, խորհրդածելով .

— Երբ վաղը Թշնամին աղաղակէ իմ երկիրըս, այս քաջերո՞վ պիտի դիմադրեմ Թշնամիին :

Չեմ գիտեր թէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ի՞նչ խորհրդածութիւններ ըրաւ, լսելով Լոնտոնի եկեղեցիին մէջ ալէլուիա կարդացող նախկին տիրացուին եանճէական բարկաճայթ խօսքերը :

Ասանկ պարագաներու մէջ, Թրքական խօսք մը կայ որ կ'ըսէ . «Կէլէճէկի վարսա՝ կէօրէճէկի տէ վար» :

Կ'ենթադրեմ, որ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, այս սպառնալիքին առջեւ, մինչեւ մեր Քաջ Նազար կատակերգական աւանդավէպը, այնպէս ինչպէս կը պատմէ Դ. Դեմիրճեան.

Կեցցե՛ս Նազար, ապրե՛ս Նազար,
Որ ջարդում ես հազար հազար,
Ապրի՛ր դու մեր ազգի համար,
Ջարդի՛ր միշտ զերթ բողկ ու գազար :

Ցաւոք եւս, մեր կարգին, պատիւ մը ընելու համար մեր Քաջ Նազարին, իր ծանօթ սպառնալիքին իբրեւ պանծացում՝ կը խոստանայ թերթօնի ձեւով հրատարակել Դեմիրճեանի այդ կատակերգութենէն քանի մը յատկանշական մասեր, այն յոյսով թէ մեր Քաջ Նազարը պէտք յայտարարէ, ինչպէս ըրաւ, խնդացներով ամբողջ հայկական Փարիզը, պուրժուաներուն կիները «պրոլետարիզացիայի» ենթարկելու փորձի մը առթիւ.

— «Այո՛, այդ ե՛ս եմ» :

ԱՐԱՉ

Սլաւական երկիրները եւ Գերմանիոյ խնդիրը

Չեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարարները խորհրդաժողով մը կը գումարեցին այս շաբթու Փրակայի մէջ ճշդելու համար իրե՛նց դիրքը գերմանական հարցին նկատմամբ :

Խորհրդաժողովին փակումէն ետք, երեք պետութեանց ներկայացուցիչները հրատարակեցին յայտարարութիւն մը որուն մէջ դիտել կը տրուի թէ արեւմտեան Գերմանիոյ երրեակ գօտիներուն մէջ անկախ վարչութեան մը հաստատելու անգլո-ամերիկեան քաղաքականութիւնը վտանգաւոր խաղ մըն է Եւրոպայի գլխուն արդիւնք. «Կը քննէ հիմերը Եւրոպայի ապահովութեան որուն համար առաջին պայման պիտի ըլլար Գերմանիոյ հակակշիռը չորս մեծ պետութեանց կողմէ» :

Վերոյիշեալ յայտարարութեան մէջ կան նաեւ հետեւեալ հիմնական միտքերը .—

«Արեւմտեան Դաշնակիցներու նոր կայ քաղաքականութիւնը ձեւ մըն է Եւրոպան երկու հակամարտ ճակատ երու բաժնելու, եւ կրնայ արեւմտեան Գերմանիան, արուեստական միջոցներով վերածել գործիքի մը՝ միակ պետութեան մը ձեռքը : Այդ քաղաքականութիւնը կրնայ նաեւ քաջալերել Գերմանացիներու ազգային վրիժառութիւնը եւ զի ապաշտ մտայնութիւնը որոնք, իրենց կարգին, կրնան ըլլալ շարժառիթներ յարձակում գործելու համար Չեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ ինչպէս նաեւ սլաւական բոլոր ժողովուրդներուն վրայ եւ, վերջի վերջոյ ամբողջ Եւրոպայի վրայ :

Յայտարարութիւնը դիտել կուտայ որ արեւմտեան գօտիներու «ապազինումը եւ այլեւրու մաքրագործումը պէտք եղած խստութեամբ յառաջ չի տարուիր, եւ ընդհակառակն շատ մը նախկին հիթլէրականներ առաջնակարգ պաշտօններ կը ստանան» :

Գերմանիոյ կողմէ քանդուած երկիրներու վերաշինութիւնը պէտք է առաջնութիւն շահի, կ'ըսէ յայտարարութիւնը : Մինչդեռ հիմա Գերմանիոյ տնտեսական վերաշինութիւնն է որ նախապատիւ կը համարուի՝ ի վնաս դրացի երկիրներուն :

Տէ Վալերայի պարտութիւնը

Իրլանտայի վարչապետը, Իմըն Տէ Վալերա որ 1932էն ի վեր իշխանութեան գլուխ կը գտնուէր, չորեքշաբթի օր պարտուեցաւ Խորհրդարանին մէջ եւ իրեն յաջորդ նշանակուեցաւ ընդդիմադիր կուսակցութեան առաջնորդը, Ճոն Քոսթէլօ, 56 տարեկան իրաւաբան մը :

Տէ Վալերա ստացաւ 70 քուէ, իսկ իր հակառակորդը 75 : Այս անակնկալ պարտութեամբ վերջ կը գտնէ վարչաձեւ մը որ տեսակ մը առանձնաշնորհն էր եղած մեծամասն Իրլանտացիին կուսակցութեան :

Նորընտիր վարչապետին յաջողութիւնը շատ ուշագրաւ է որովհետեւ կրցած է իր դրօշին տակ համախմբել քաղաքական վեց տարբեր հոսանքներ : Համոզումով պահպանողական, կը ջատագովէ Անգլիոյ մինչպէս նաեւ բրիտ. կայսրութեան հետ բարեկամական յարաբերութիւններ մշակելու քաղաքականութիւնը : Ծագումով Անգլիացի է :

Հաւանական չի թուիր որ ներկայ կառավարութիւնը երկարատեւ կեանք ունենայ քանի որ բոլորովին հակամարտ տարրերէ կազմուած է : Խորհրդարանին մէջ տիրական ձայն ունին ագարակականները որոնք տարիներէ ի վեր կը պահանջեն «երկու Իրլանտաներու» միացումը (հարաւը՝ անկախ պետութիւն եւ կաթոլիկ, հիւսիսը՝ Ըլսթըրի նահանգը, որ մաս կը կազմէ Անգլիոյ եւ բողոքական է) : Զախակողմեան հոսանքներուն համար առայժմ ամէնէն կենսական խնդիրն է ընկերային բարեկարգումը : Տէ Վալերա տակաւին վստահ է իր վայելած հեղինակութեան որ անշուշտ վտանգուած չէ հակառակ ներկայ պարտութեան : Ինքն էր որ անցեալ շաբթու մերժեց մաս կազմել խառն կառավարութեան :

★ Տէ Վալերա ծնած էր Նիւ Եորք — հայրը Սպանիացի, մայրը Իրլանտացի : 66 տարեկան է :

ՀԱՄԱՁԱՅՆ պատերազմական նախարարութեան վերջին հրամանագրին, 1948ի զասուն պատկանող բոլոր Ֆրանսացի երիտասարդները դրօշի տակ պիտի կանչուին ապրիլ 15ին :

ԻՐԱՆԻ կառավարութիւնը երկրէն վտարեց Լոնտոնի «Թայմզ»ին թղթակիցը որուն յօդուածներէն մէկը նկատուած է անհամապատասխան երկրին շահերուն :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԾԱՐԱՒԾ ՍՐՍԱՔԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

ՀԱԼԷՊԻ Հ. Մ. Ը. Մ.-Ի ՅՈՒՍԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍԻՆ

Ձեզ դիտող մը խմաստասէրի քսած է, պատմութիւն մտածել մը: — Անհունն ասաղ կը պատահելու ղեկավարելութեան են այն ժողովուրդները որ կը կորսնցնեն իրենց յիշողութիւնը :

Ասոր իմ բաւ շատ սորվածնիս է պարբերաբար յիշել, բաղդատել երէկն ու այսօրը, պատմելն ու վերջը :

Քիչ առաջ, երբ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի արիներու եւ արծուիկներու թափօրը կ'անցնէր մեծ պողոտայէն, կայտառ եւ ինքնավստահ, կանգ առնելով «Արեւելքօր խմբապետ»ատան առջեւ, հպարտ կերպով զարկել արցունքս: Եւ անմիջապէս յիշեցի թէ ժողովուրդ մը անցաւ այս ճամբաներէն, երեսուն այսքան տարի առաջ: Ժողովուրդ մը աքսորական եւ ուժասպառ: Ամբողջական դեղխումբ, վիրաւոր, անօթի եւ ցնցոտիներով ծածկուած... Դուք ամէնքդ ալ կը յիշէք, այս նոյն փողոցներէն, քաղաքին մէջ եւ քաղաքէն դուրս, դէպի սպանդանոց կ'առաջնորդուէին ամբողջ բազմութիւններ: Թշնամին կ'ըսէր. — «Մեզմէ քսան տարի առաջ էք անցած. սպասեցէք որ մենք ալ ձեզի հասնինք»: Սպասելու պարտաւոր չէ ան որ յառաջ անցեր է ու կը քալէ: Իրականին մէջ, իրենց միտքն էր քսան տարի ետ մղել մեզ:

Այդ սեւ օրերուն, 1915, ողբացեալ կաթողիկոսը, Սահակ հայրապետ կը գրէր Զաւէն պատրիարքին (այս վերջինն ալ մեզի կը հաղորդէր դուժկան լուրերը, արտասահման փոխադրելու համար) — «Ճէմալ փաշան տեսայ եւ գանգատեցայ թէ հայ աղջիկներ կը ծախեն հրապարակին վրայ, իւրաքանչիւրը քսան ղրուշի, ո՞ւր է տեսնուած այսպիսի խայտառակութիւն: Ճէմալ փաշան կը պատասխանէ.— Եթէ գիտնաք թէ ինչեր տեղի ունեցած են Արեւելեան Նահանգներուն մէջ, շնորհակալ կ'ըլլաք ինծի ...» :

Թշնամին չհասաւ իր նպատակին: Այն ճամբաներուն վրայ ուր արիւն կը լակէր, ուր մինչեւ այսօր ալ կարելի է հայկական ջարդուածներու ոսկորներու հանդիպիլ, ծաղկաւէտ բոյներ են հաստատուած: Ինչ որ կը տեսնեմ երկու շաբաթէ ի վեր, մանաւանդ այսօր, կ'ապացուցանէ թէ թշնամին չարաչար սխալած է: Հայաստանեան շունչ մըն է որ կը սաւառնի այս օտար, այլ հիւրընկալ ափերուն վրայ, հայկական տաղանդն է որ կը ծաղկի անարգել, մշակոյթով, արհեստով ճարտարագիտութեամբ:

Ձեզ գիտեմ երբ էք հաստատուած առաջին բոյնը արիւնազանգ ճամբաներուն վրայ: Բայց կը յիշեմ, շատ լաւ կը յիշեմ ու 1915ի [illegible], երբ հայաշատ Աստուածադարձն ալ կը պարպէին, երկաթագործ մը ամէն բան լքելով, միայն կ'առնէր մուրճ մը եւ քանի մը գամ: «Ով գիտէ, ճամբան պէտք կ'ըլլայ, տախտակ մը կամ կօշիկ մը գամել, բան մը շինել ...»:

Կը յիշեմ ուրիշ պատմութիւն մը, նոյնքան վաւերական.— 1896ի ջարդին, 65—70 տարեկան ծերունի մը արօր կը նորոգէր միս-մինակ, Վանի մէջ: Դրացի մը մօտենալով կը հարցնէ.— Այ մարդ, որո՞ւ համար կը շինես այս արօրը: Տղաքդ ջարդեցին, տունդ վառեցին, քնանալիքդ մոխիրի վրայ նստած է: Վաղը նորէն պիտի ջարդեն: Որո՞ւ համար կը յոգնիս :

Եւ ծերունին կը պատասխանէ.— Ես արօրը կը շինեմ, արտին մէջ կը ձգեմ. եթէ թոռներս ալ չօգտուին, Աստուծոյ արարածներէն մէկը թող առնէ գործածէ, շինարար աշխատանքի վարժուի ...

Այսպէս է մեր անմահ ժողովուրդը: Տար լեռան մը վրայ ձգէ, ապառ ձգէ, քանի մը տարիէն ծաղկաստանի կը վերածէ:

Երգի մը մէկ տունը կ'իյնայ միտքս.— «Աստուած իջեր ի Հայաստան, Հայոց արիւն հոտոտելու»: Աստուած պէտք չունէր Հայաստան իջնելու: Արեան գոլորշիները հասած էին մինչեւ իր գահը, գլխու պտոյտ պատճառելով: Եւ սակայն աքսորական ժողովուրդը մնաց անտէր, մինչ ողջ մնացած մասնիկներ «Տէր ողորմեա» կ'աղաղակէին, աղօթելով լեռ ու ձոր: Ինչ որ կարելի եղաւ փրկել այն ատեն, դարձաւ դրամագլուխ նոր գործունէութեան: Դուք ամէնքդ ալ յիշատակներ ունիք այդ օրերէն :

... Եւ ահաւասիկ նոր կեանք.— Ժողովուրդ մը չէ, երիտասարդութիւն մը վառվռուն: Ինծի համար Հ. Մ. Ը. Մ.-ը շատ աւելի խոր իմաստ ունի քան կ'արտայայտեն այդ չորս տառերը: Ան ազդակ մըն է հայ ժողովուրդի երիտասարդացման: Ամենահզօր պետութիւններն անգամ, որ բանակ, նաւատորմ եւ օդատորմիղ ունին, մասնաւոր գուրգուրանքով կը վարեն երիտասարդական շարժումը: Գրեթէ բոլորն ալ նախարարութիւններ հաստատած են Երիտասարդութեան, Մարզանքի եւ Մշակոյթի համար: Մեր երբեմնի հարեւանն անգամ երիտասարդութեան տօն հռչակած է 1919ի Մայիս 18ը, երբ Մ. Քէմալ Սամսոն կ'ելլէր, ապստամբական շարժումը կազմակերպելու համար: Այդ օրը կրակոտ նշանաբաններ կ'արձակուին, խանդավառելու համար երիտասարդութիւնը.— «Ես Թուրք եմ: Ես այս երկրին տէրն եմ: Ես հպարտ եմ որ Թուրք եմ: Իմ արիւնով պիտի պաշտպանեմ հայրենիքս եւն. :

Քիչ առաջ տեսաք մեր արիներն ու արենոյշները, Արծուիկներն ու Թաթիկները: Ահա ձեր առջեւ են բոլորը, առոյգ եւ կարգապահ: Դուք զանոնք տեսած էք աւելի մեծ բազմութեամբ եւ աւելի փառաւոր թափօրներով: Ի՞նչպէս չհրճուիլ ի տես այս վերանորոգիչ շարժումին: Մենք նոյնքան խանդավառութեամբ կ'ողջունենք Խ. Հայաստանի Պիոներներն ու Կոմսոմոլները, երբ կը տեսնենք շարժանկարի վրայ, կամ կը կարդանք նկարագրութիւնները: Ինչո՞ւ ուրիշներ ալ նոյն անվերապահութեամբ չեն ողջուներ օտար ափերու վրայ կատարուած աշխատանքը: Ինչո՞ւ կ'ուզեն վարկաբեկել, կազմալուծել այս հրաշալի շարժումը, որ նոյնքան եւ աւելի կոչուած է ծառայելու հայրենիքին: Եթէ կը կարծեն դիւրին շահիլ եւ քանդել այս կազմակերպութիւնը, այդ օրը չեն տեսներ: Վկայ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի երեսնամեայ գործունէութիւնը Պոլսէն մինչեւ արտասահման, մանաւանդ այս ափերուն վրայ :

Հ. Մ. Ը. Մ.-ը հաստատուն դիրք մըն է ինքնապաշտպանութեան, օտարութեան մէջ :

Ուրեմն, ով որ կը ճգնի անուանարկել, տկարացնել զայն, կը վնասէ մեր դիմադրական ճակատին: Դիմանալու, տոկալու պայքար է որ կը մղենք հայրենիքէն դուրս, քաղաքական գործունէութիւն, մշակոյթ, մարզական շարժում, — այս բոլորը կոչուած են վառ պահելու ցիրուցան բազմութեանց ազգային ոգին, ամրապնդելու հայրենիքի գաղափարը, տեւելու կամքը :

Բոլորդ ալ գոց գիտէք ուրիշ երգի մը հետեւեալ տունը.— «Երակներիդ ազնիւ քաջի արիւնը, չցամաքի մինչ յաւիտեան, Անդրանիկ »:

Քաջութեան, երիտասարդացման արիւնն է որ կը հոսի այս արիներու եւ արծուիկներու երակներուն մէջ: Ինքնավստահութեան եւ չարքաշութեան կրակն է որ կը վառէ անոնց աչքերը :

Ողջոյն Հ. Մ. Ը. Մ.-ի երեսնամեակին: Ողջոյն Միութեան հիմնադիրներուն եւ վարիչներուն, տարէց թէ երիտասարդ, բոլոր անդամներուն, մարզիկ թէ արծուիկ: Եւ այն ժողովուրդին, որ գիտէ քաջալերել այս հայրենասիրական կազմակերպութիւնը, հաւատալով իր ճակատագրին, ազատութեան վերջնական յաղթանակին: Երբ ժողովուրդ մը ուխտած է տեւել ու ստեղծագործել իր ազատ կամքով, Աստուած անգամ չի կրնար խափանել անոր արեւը :

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆ

ԲԵԳԼԱՐ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

Խօսքը նրա մասին է, թէ գրականութիւնը կարո՞ղ է «ազգային» լինել թէ ոչ: Այս հարցին, ինչպէս գրականութեան մէջ այս կարգի բոլոր հարցերին պատասխանելու համար, պէտք է դիմել նախընթացների: Գիտութեան մէջ, նոր օրէնքի մշակման ժամանակ, խուզարկու գիտունը նայում է առաջ: Գրականութեան մէջ նրա սպասարկուն ետ պէտք է նայի :

Արդ, երբ ետ ենք նայում, երբ դիմում ենք նախընթացներին, ի՞նչ են ցոյց տալիս նրանք մեզ, ի՞նչ են ասում:

Ամէնից առաջ, բնական է, որ ուզենք տեսնել, թէ մեծ վարպետների ընտրած նիւթերը անմիջօրէն ազգայի՞ն են թէ ոչ :

Այստեղ կարելի է անմիջապէս անցնել մէկ գրեթէ անծայր ցանկի ու թուարկել այն բոլոր գրական գլուխ գործոցները, որոնց իբրեւ անմիջական նիւթ ծառայած են ազգային հարցերը, կամ՝ աւելի ընդհանուր առումով՝ ազգային պատմութիւնը :

Բայց գոհանանք մի քանիսով միայն:

Այսպէս, Շէյքսփիրի գործերի գրեթէ մէկերրորդը առնուած է անգլիական պատմութիւնից: Իսկ իր ամենագեղեցիկ տողերից են այն կտորները, ուր նա Անգլիոյ գովքն է անում (Ռիկարդոս երկրորդի բերանով)՝ «This England»ով սկսելով:

Վիքտոր Հիւկօն Մեծն Նափոլէոնի փառաբանողն է արած միշտ, իսկ Նափոլէոն Գ.ի հետ հաշիւ մաքրած՝ նրան իր հանրածանօթ բանաստեղծութեան մէջ՝ «փոքր, փոքր, փոքր» կոչելով :

Սխալ է մտածել, թէ Դանտէի «Աստուածային կատակերգութիւն»ը հիմնուած է համամարդկային եւ տիեզերական ինչ որ վերացական նիւթի վրայ: Պէտք չէ մոռանալ, որ դժոխքի զանազան «օղակներում» Դանտէն հանդիպում է, գրեթէ անընդհատ, դէմքերի, որոնք պատուհասուած են այն քաղաքական ուղղութեան համար, որ նրանք որդեգրած էին իտալական չափազանց նեղ ու քաղքենի հարցերի մէջ :

Իտալացի գուսանները քաղաքից քաղաք պտտելով եւ «Աստուածային կատակերգութիւն»ից գոց կտորներ երգելով՝ հայրենասիրական կրակով վառում էին իտալացի ժողովուրդի հոգին եւ նրան մղում գործօն պայքարի՝ յանուն հայրենիքի ազատութեան, յանուն նրա փառքի:

Տոլստոյի «Պատերազմ եւ Խաղաղութիւն»ը, լինելով գրական մի գլուխ գործոց, միաժամանակ փառաբանութիւն է ռուսական ազգային հանճարի :

Եւ այսպէս կարելի է շարունակել անվերջ : Բայց կան բազմաթիւ գրողներ, որոնց, սակայն, նիւթ ծառայած են ոչ անմիջօրէն «ազգային» հարցերը :

Ի՞նչ ասել նրանց մասին:

Դիմենք մի այլ արուեստի, երաժշտութեան, ուր նիւթերի ընտրութիւնը շատ աւելի դժուար է, քան գրականութեան մէջ :

Նուագեցէք մէկ դասական կտոր քիչ շատ երաժշտական կրթութիւն ունեցող ունկնդրի մօտ: Եթէ նա չի կարող լինի ձեզ տալ անունը եւ ասել, թէ երգահանը ո՞վ է, նա գրեթէ առոյգ կերպով կ'ասի սակայն, թէ հեղինակը կամ Ռուս է, կամ Գերմանացի եւ կամ Ֆրանսացի: Դիւրաւ նա կը ճշդի ձեզ երգահանի ցեղային ծագումը :

Ինչո՞ւ այսպէս: Որովհետեւ ռուս երգահանը չի կարող խուսափել այն բոլոր ազգային տրամադրութիւններից, ազգային խառնուածքից ու, վերջապէս, ժառանգութիւնից, որ կան իր մէջ

Արդ, երբ «միջազգային լեզուն» — դասական երաժշտութիւնը — այսքան «ազգային» է, ինչպէս կարող է գրականութիւնը, որի ամէն մէկ բառն ու շեշտը հողից ու ջրից են բխում եւ յաճախ նրա մասին են խօսում, ինչպէս կարող է նա «ազգային» չլինել:

Կարելի՞ է մի պահ իսկ ենթադրել, որ Ռասինը կարող էր Անգլիացի լինել եւ կամ Դոստոեւսկին՝ Ամերիկացի :

Երբեք :

Ցաւալի ազգային չէին նրանց նիւթերը, բայց դժուար թէ գտնուեն աւելի «ազգային» գրիչներ թէ իրենց մտածելակերպով եւ թէ հոգեբանութեամբ :

Հետեւաբար, ոչ թէ հարց պէտք է դնել, թէ արդեօք գրականութիւնը կարո՞ղ է ազգային լինել թէ ոչ, այլ իբրեւ անվիճելի իրողութիւն պէտք է ընդունել, որ մինչեւ մեր օրերը, անցած դարաշրջաններին, մարդկութեան գրական գլուխ գործոցների չափանիշով, բոլոր գրական գործերը անխտրաբար եղած են «ազգային»:

Եւ այսպէս նաեւ մեր երիտասարդ գրողները պէտք է լինեն ազգային իրենց ոգիով եւ, հետեւաբար, նիւթով: Ոչ այն պատճառով, որ հրահանգի են ենթարկուում, այլ որովհետեւ այդ է գրական ստեղծագործութեան միակ ճշմարիտ ճանապարհը, յաջողութեան միակ երաշխիքը :

Դժուար է գրականութեան կապակցութեամբ օրէնքներ մշակել, որոնք կանգուն մնային ժամանակի եւ տարածութեան դէմ:

Արուեստը «ազատ» է եղած միշտ, ու այս պատճառ դարձած է, որ անթիւ օրէնքներ գան ու անցնեն :

Բայց կ'ենթադրեմ կարելի է յայտարարել, որ թէ ժամանակի եւ թէ տարածութեան հանդէպ գրականութիւնը չէ եղած երբեք անբարոյական :

Որեւէ կտոր, որ ապրած է ու յաւերժացած, դարեր շարունակ, հինգ հողամասերի վրայ, եղած է անպայման բարոյական :

Չափազանցութիւն պիտի չլինէր այս նոյնը յայտարարել նաեւ քննութեան ենթակայ խնդրի նկատմամբ:

Որեւէ կտոր, որ ապրած է ու յաւերժացած, դարեր շարունակ, հինգ հողամասերի վրայ, եղած է անպայման ազգային :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ կրաւորական պաշտպանութեան յանձնախումբին նախագահը, զօրավար Հարըլտ Բուլ, յայտարարեց երեքշաբթի օր թէ երբ հիւլէական ռումբը կ'արձակուի օդին մէջ, իր ուժը հաւասար է 40 հազար թոն պայթուցիկի, եւ կրնայ քարուքանդ ընել մէկուկէս քառ. մղոն տարածութիւն մը: Հետեւաբար բոլոր թաղապետութեանց պարտականութիւնը պիտի ըլլայ կազմակերպել իրենց շրջաններու կրաւորական պաշտպանութիւնը: Պատերազմը անխուսափելի չէ բայց ...

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ռուսական իշխանութիւնները գրաւած են Ամերիկայի նախորդ արտաքին նախարար Գ. Ճէյմս Պըրնզի յուշերուն հատորը որ վերջերս հրատարակուեցաւ: Գրաւուած են նաեւ բրիտանական գօտիին մէջ լոյս տեսնող անգլերէն թերթի մը օրինակները որոնց մէջ գուշակութիւններ կային Սթալինի յաջորդին մասին:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԿԵԴՐ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ

Ի՞ՆՉՈՒ ՍԻՍԱՐԻ ԿՈՒՏԱՆ...

Վ. ԹՈՒՆԱՍ, 8 Փետր. 1948

Անշահ ու անխառնակ տարի մը եւս ծալլեցինք եւ մեր առջեւրուն տեղ ըրինք ուրիշ տարւոյ սատրիճաներուն վրայ: Երազներ ունեցանք եւ մեծ յոյսեր կապեցինք 1946 եւ 47 տարիներուն ընթացքին: Գացին տարիները մշուշի մէջ ծածկելով նաեւ մեր նպաստները: Մեկնող ու յաջորդող տարիներու հայերէն դէմ կեցած անհատօրէն կը ճըղձինք տառապելու համար թէ ո՞ւր էինք երէկ եւ ո՞ւր այսօր: Մեր յոյսերէն որքանը իրականացած են եւ որքա՞նը դեռ կը մնան իբր ակնկալութիւն: Այլապաշտօրէն կախուած ենք մեր գծած պատկերին վրայ եւ ջանք կ՚ընենք զատելու եւ ջնջելու համար օգտակարը՝ անօգուտէն սխալը չիտակէն, որովհետեւ կը հաւատանք թէ սխալը տեսնել ու որբագրելը գործի մը յաջողութեան ամենագլխաւոր ազդակներէն մէկն է: Մեր հոգը չէ թէ կուրացած կարմիր ամբոխն եւ իր լծակից խամաճիկներ այս իմաստով չեն նայիր կեանքին եւ մեր ազգային խնդիրներուն վրայ ու պատճառ կը դառնան նոր ու աններելի յուսախաբութիւններ փաթթելով հայ ժողովուրդի գլխին:

Թողունք սակայն որ անոնք քնանան ու յօրանջեն, իսկ մենք մեր գիտցածին պէս շարունակենք մեր ճամբան հիներու օրինակովն ու իմաստութեամբ:

Ազգային երկու լուրջ խնդիրներ կը հետապնդէինք երէկ, Հայկ. Դատ եւ Հայ ազգահաւաք: Մէկ նպատակի ծառայող երկու տարբեր ուղիներ: Հողային հարցը դժբախտաբար անգամ մը եւս դատապարտուած է թաղուելու ընդմիշտ «բարեխնամ» մեր սովիէթ «հայրենասէր» ճկուն գործակցութեամբ եւ Վիշի ազնիներու ընդվզեցուցիչ յայտարարութեամբ: Հայրենադարձը կը շարունակուի, բայց այս ալ կորսնցուցած է իր թափն ու հմայքը: Անիկա դադրած է իւրայատուկ շահեկանութիւնէ իբր ազգահաւաք: Պարզ խօսինք, կատարուածը ոչ Հայ Դատին նպաստ է, եւ ոչ ալ ըմբռնուած ձեւով հայահաւաք: Ան տեղի կ՚ունենայ Մոսկուայի հաշւոյն եւ շահերուն ծառայելու դատապարտեր՝ պլղմամբ: Աւելին ըսենք, ա՛յն իսկ այն ահաւոր հարուածն է որով սովիէթ իշխանութիւնը կը ձգտի հայ անկախութեան գլուխը անճիտել մարմնէն եւ աշխատունակ ժողովուրդ մը պահել յաւիտենական ստրկութեան մէջ: Կը յաջողի՞: Պատասխանը խնդրական է: Եթէ այդպէս ըլլար, արդարեւ կ՚արժէր որ անիկա ազգային շահերու հայ մատեանին մէջ արձանագրուէր՝ ոսկետառ: Ապացոյց կ՚ուզէ՞ք, աչք մը պտտցուցէք Ներգաղթի ընթացքին վրայ, միտք բերէք, Պարսկաստանի, Եգիպտոսի, Ֆրանսայի եւայլ վայրերու հայ թշուառ զանգուածները յանուն յայտարարուած եւ չի կատարուած հայրենադարձի: Մոսկուայի ցուցամատն է որ կը գործէ քմահաճօրէն Ներգաղթ կազմակերպելով եւ աւելի քմահաճութեամբ զայն խանգարելու: Այս տեսակ վարուելակերպին հայերէնը ունի շատ յարմար բառ մը որ տեղին ու անսխալ կրնայ որակել՝ ճերմակ ջարդ: Թուրքերու, իր երէկի զինակիցներուն կիսատ ձգածը լրացնելու գժուարին խոստո՞ւմն է արդեօք որ հիմա կ՚ընտաբերուի Թուրքերու համակրանքը վերագրաւելու համար: Անիկա իրենք միայն գիտեն:

Մենք հիասթափ ենք Հայաստանի «հայրենասէր» իշխանութիւններէն: Անոր դիրքը մեզի եւ մեր ազգային գերագոյն շահերուն հանդէպ պարզ չէ, անկեղծ չէ: Աւելի շիտակ բարեկամական չէ: Ան հայ ժողովրդի ցաւերութիւնները կը գործածէ իբր ամենապատկանելի նպատակներուն համար: Ախալքալաքը, Բորչալուն, Ախալցխան մեզմէ խլելով եւ այլոց տալով չի բաւականանար «ժողովուրդներու փրկարար եւ ազատարար» ռեժիմը, Կարսն ու Արտահանն ալ հիմա Վրաստանին կը նուիրէ, ի՛նչպէս 1921ին նուիրեց Թուրքիոյ: Ահա քեզ «հայրենասէր»: Արդարեւ, փրկարար եւ արժանաւոր բարեկամի ի՞նչ բարոյական կը տեսնել հայ ժողովուրդը այս ընթացքին մէջ եւ չընդվզիլ ազատակրօ՞ն չարամտութեան դէմ: Աւելի լոյս Հայ կալուածներէն, թող աւելի զօրեղ թրքերէն կամս իրմի յանձնուի, թող աւելի բաղձալի ղաղաք դովքեր հիւսեն «ժողովուրդներու բարեկամ» հայր Սթալինին, չմոռնալով հռչակաւոր Զինչերինը եւ Վիշինսքին:

Արար աշխարհին կ՚ուզէին կլլեցնել թէ «Մոսկուան է Հայ Դատի լուծման անխորտակելի յենարանը եւ միակը պիտի ըլլայ զայն: Նոյն-իսկ վստահ ու համարձակ յայտարարեցին «անվերապահ կերպով հակիլ դէպի սովիէթը, լծուիլ անոր կառքին ամէն տեղ որպէս կանխավճար երախտագիտութեան»: Դժբախտաբար մենք տակաւին հոն ենք այսօր ուր որ էինք երէկ, քիչ մը աւելի դէշ: Եթէ իրենց ցոյց տուած «հակայ լեռը» գէթ միայն մէկ «մուկ» ծնած ըլլար յօգուտ Հայաստանի, այդ ալ բան մըն է պիտի ըսէինք, խոստովանէինք, սակայն փաստերը կը խօսին ընդդէմ:

Եթէ այս է Հայ Դատի լուծման անխորտակելի «յենարանին»ական ը, ուրեմն ինչ ըլլալու էդիրքը անոնց որ ոչ «հայրենասէր» եւ ոչ ալ «յենարանի» մեծափարթամ կոչումն ունին: Այս քանի մը տողերը արդէն տրուած կը պարզեն Հայ Դատի ներկայի տխուր կացութեան պատասխանատուն: Ես կը հաւատամ որ եթէ Հայաստանը անկախ ըլլար եւ ինք վարէր իր դատը արդէն յաջողած պիտի ըլլար եւ ազգահաւաքը տեղի պիտի ունենար առանց դաւանաքննութեան Հայաստանը Հայուն նշանաբանով:

Հայաստանի դէմ Մոսկուայի դաւադրութիւնը սկսաւ ճիշդ այն օրէն, երբ անոր հայանուն գործակալները վազեվազ հասան Սան Ֆրանչիսքօ: Գիտէք թէ ինչո՞ւ — Հայ Դատը հետապնդող ձեռնհաս անձերը փաշխատ տրակելու, ատկէց դուրս մնացածը կեղծ էր ու կեղծ է նաեւ այսօր: Ինչպէս այսօր ալ անոնք աչք խփուք կը խաղան հայ ժողովուրդը խաբելով:

Ինչո՞ւ աւարի կուտան հայ հողերը: Ո՞վ տուաւ իրենց այդ իրաւունքը: Ինչո՞ւ կ՚անարգեն մեր ազգային արժանապատուութիւնը: Կը խորհի՞ն թէ հայ ժողովուրդը միշտ պիտի հանդուրժէ՞ այդքան տրոփն քմահաճութեան: Մենք կը պահանջենք մեր հողերը: Թող քաջ ըլլայ թէ կոմունիզմ: Մենք կ՚ուզենք մեր անկախութիւնը, որ ազգերու ազատ ընտանիքին արժանի մէկ անդամը դառնանք Հայ պետութեամբ ու հայ կարգերով: Մեր դատը չի մեռնիր ....

Ս. Գ. ՆԻԿՈԼԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Լուի Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի վարչութիւնը համախորհուրդ քանի մը Նոր Սերնդական, ընկեր-ընկերուհիներու հետ, որոշեց Թաղիս մէջ կազմել մշակութային յանձնախումբ մը:

Փետրուար 10ին Թաղիս Ազգային դպրոցին մէջ տեղի ունեցաւ, անդրանիկ ժողովը ներկայութեամբ 8 ընկեր ընկերուհիներու:

Ընկերները կա... գով խօսք առ երով բացատրեցին, յանձնախումբիս պատակը եւ ըսին թէ պէտք չէ ... բեր դառնալ, հայ ... ներկայ ... ոչ վիճակի ... պանութիւ ... փախանակ ... եւ մէջ:

Թաղիս մէջ չունինք մշակութային կարող ուժեր, բայց զօրաւոր կամքով եւ յարատեւ աշխատանքով պիտի յաղթենք բոլոր դժուարութեանց, եւ խոչընդոտներու: Ներկաները համամիտ գըտնուեցան անմիջապէս ձեռք առ ելու Թաղիս, դրադարանը, եւ գտնելու այն բոլոր գիրքերը որոնց անմիջական անհրաժեշտութիւնը կը զգանք: Պիտի կազմակերպենք դասախօսական եւ վիճաբանական ժողովներ, եւ ի հարկին բերել պիտի տանք դասախօսներ ուրիշ շրջաններէ:

Սէն Լուի երիտասարդութեան այս ձեռնարկը պէտք է խթան դառնայ, ուրիշ Թաղերու երիտասարդութեանց որպէսզի իրենք ալ իրենց կարգին, կազմակերպեն այս տեսակ յանձնախումբեր, օգտակար դառնալու իրենց, հայ հասարակութեան եւ հայ ազգին: — Գալուստեան Խաչիկ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԷՆ. 15 Փետր. «Յառաջ».— Այսօր, կատարեալ գարնանային օդով մը տեղի ունեցաւ շատ սպասուած ախոյենական մրցումը, որ դէմ դիմաց պիտի հանէր Հ. Մ. Ը. Մ.-ի առաջին խումբը եւ A. S. Grignyի համապատասխան խումբը:

Այցելող Ֆրանսացիները, ժամանակին արդէն պարտուած իրենց սեփական դաշտին վրայ մերիններէն 2—1, այս անգամ, աւելի վճռական, աւելի կրակոտ խաղարկութեամբ սկսան առաջին կիսախաղը, եւ այդ կերպ իր արդիւնքը տուաւ, որովհետեւ առաջին պատեհութեամբ մը յաջողեցան նշանակել կէտ մը:

Մերինները ցնցուեցան, սթափեցան, եւ երկար վարանումներէ վերջ կիսախաղի վերջաւորութեան քիչ մնացած եւ կարելի է ըսել գերբնական ճիգով մը, շնորհիւ Համազասպին, կրցան հաւասարիլ, այնպէս որ առաջին կիսախաղը վերջացաւ 1—1:

Երկրորդ կիսախաղը սկսաւ աւելի խորամանկ խաղարկութեամբ երկուստեք: Վերջ ի վերջոյ, մերիններու ընդոստ եւ գեղեցիկ «փասերով», եւ մասնաւորի Արտոյի մէկ վարպետ հարուածով, գնդակը անսպասելի կերպով գետեղուեցաւ հակառակորդ բերդին մէջ, մեծ ուրախութիւն պատճառելով մեր խանդավառ մարզասէրներուն: Ֆրանսացիները թէեւ յոգնած, յուսահատօրէն աշխատեցան հաւասար մնալու, բայց ի զուր, այնպէս որ այս կարեւոր մրցումն ալ վերջացաւ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի յաղթանակով 2—1: Հպարտութեամբ պէտք է արձանագրենք հոս, որ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի Ա. խումբը եղանակի սկզբնաւորութենէն մինչեւ այսօր, միայն յաղթանակներ է արձանագրած եւ մաղթենք որ լաւագոյն կարգապահութեամբ ինչպէս նաեւ մարզական ոգիով եւ առաջնորդութեամբ իրենց մարզիչ Անդրանիկ Հելոյեանին եւ խմբապետ Կ. Զարդարեանին կարենան եղանակը վերջացնել յաղթանակներով:

Ջեմ ուզեր այս առթիւ անյիշատակ ձգել Հ. Մ. Ը. Մ.-ի տարեկան պարահանդէսը 24 յունուարին, որ կատարեալ յաջող ձեռնարկ մը եղաւ եւ միութեան ապահովեց մօտաւորապէս 35 հազարի զուտ հասոյթ մը: — Թղթակից 1948

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՈՅՍ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՒԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Անցայ Երուսաղէմ, Սողոմոնի տաճարը, որուն աւերակներուն վրայ աղօթեցի կրկին, Աբրահամի, Մովսէսի եւ Ցիսուսի ներկայութեան: Եւ, ահա, իսկոյն երկինքը բացուեցաւ, աստղերը հրդեհեցան, շլացուցիչ փողփողումներով: Կապոյտը խորացաւ որուն զմրուխտագեղ պորտէն երկարեցաւ երկիր, լուսեղէն սանդուխը Յակոբին, հրեշտակներու լուսակաթ մատներէն առկախ: Անոր բուսաշարժ աստիճաններուն վրայէն բարձրացայ առաջին յարկը երկինքին, որուն յակինթակուռ դուռը բացուեցաւ, հրեշտակապետին մատնահարումէն:

— Ո՞վ է ընկերդ... հարցուց քաղցրալուր ձայն մը ներսէն:

— Համատը, պատասխանեց հրեշտակապետը:

— Սկսա՞ծ է իր առաքելութեան:

— Այո ...

— Ուրեմն, թող հրամմէ ներս ...

Ծղեմին մէջ, ուր լոյսերը եղնգաքարի, ոսկեքարի փշուրներ էին, եւ ծաղիկները՝ վարդի, մանուշակի, մեխակի խտացած փոշիներ, կը բազմէր մեր նախահայրը Ադամ, որուն առջեւ ծնրադիր, արժանացայ իր որբապաշտ օրհնութիւններուն:

— Ով սիրազոյն զաւակս եւ ամենամեծը մարգարէներուն, թող երկինք պատկէ խնդրանքդ շարունակէ վերելքդ ....

Անկէ բարձրացանք բուսաճեմ, երկրորդ յարկը երկինքին, որուն Սարդիոնէ գեղակերտ, բոսորափայլ դուռը կը բացուէր դիւթահրաշ դրախտի մը սեմին, նոյնանման լոյսերով ու ծաղիկներով թաթաւուն, ուր նոյնպէս սիրալիր ընդունեցին զիս Ցիսուս եւ Ցովհաննէս Մկրտիչ, միեւնոյն օրհնութիւններով: Յետոյ, երրորդ, չորրորդ, մինչեւ եօթներորդ յարկերը երկինքին, ուր Ցովսէփ, Ենովք, Ահարոն, Մովսէս, Աբրահամ, դիմաւորեցին զիս օրհնաշուրթն, երկնային անճառ երանութիւններու մէջ թաղուած:

Ու հիմա, սեւեռեցէք ձեր աչքերը, այն զարմանահրաշ Լոտոս ծառին, որ հսկայաթեւ կը բարձրանար ճաճանչահիւս ցանկապատի մը մօտ, ուսկից անդին չի կրնար անցնիլ հոգեղէնդասր երկինքին: Ան այնքան մեծատարած եւ հորիզոնափակ է, որ իր պտուղէն հատ մը կրնայ ամբողջ աշխարհը կերակրել: Անոր լայնասփիւռ տերեւներուն, ճիւղերուն վրայ ուրիշ արեւներ, աստղեր ու մոլորակներ թառած, կը ջրվիժեն ակնապարար պրիսմակրումներով: Անոր այլմատէն կը բխէին ծովանման չորս գետեր, ուր կը լողան կուսադեղ հուրիներ, բերիներ, որոնք չեն յղանար երբեք, այլ աշխարհիկ պէտքերէն մաքրագործուած, կը պտտին աչս ու դդուանք Ալլահին հաւատացեալներուն, անշէնականի մէջ, յաւիտենական վայելքներով:

Հեռուն, կարմիր յակինթի, սուտակի, յասպիսի լուսացընցուղ ապարներուն մէջ, կը փայլէր վեհարան ը պաշտամունքի, որուն հսկայ ջահերը կը վառին ու չեն մարիր երբեք: Անոր հոյակապ կամարը երէն ներս, օրական եօթանասուն հազար հրեշտակ եր կ՚երկրպագեն, երբեք անգամ մըն ալ ներս չմտնելու պայմանաւ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18ԻՆ Մոսկուայի մէջ ստորագրուեցաւ բարեկամութեան, գործակցութեան եւ փոխադարձ օգնութեան դաշնագիր մը՝ Խորհրդային Միութեան եւ Հունգարիոյ միջեւ, քսան տարուան պայմանաժամով։ Դաշնագիրը կը բաղկանայ տասը յօդուածներէ։ Պայմանադիր կողմերը յանձն կ՚առնեն իրարու օգնել ամէն պարագային երբ իրենցմէ մէկը յարձակումի ենթարկուի Գերմանիոյ կամ Գերմանիոյ դաշնակից պետութեան մը կողմէ։

ՌՈՒՄԲ ՄԸ պայթեցաւ Երուսաղէմ - Թէլ Ավիվ ճամբուն վրայ եւ վեց Արաբներ սպաննուեցան։ Վիրաւորուած են 32 հոգի, 16ը ծանրապէս։ Հայֆայի մէջ սպաննուած է Հայ մը։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ սկսաւ քննել մասնագէտներու կողմէ ներկայացուած տեղեկագիր մը որ թուանշաններով ցոյց կուտայ երկրին տնտեսական տագնապալի կացութիւնը։

Համաձայն այդ տեղեկագրին, անցեալ Յուլիսէ 1էն ի վեր, ապրուստը աճած է 20—21 առ հարիւր։ Օրավարձերու յաւելումը կատարուած է 22—40 առ հարիւր համեմատութեամբ։ Յունուար 1էն մինչեւ Փետրուար 6, գիները բարձրացած են զգալի չափով։ Մասնագէտները կ՚առաջարկեն որ փոխանակ օրավարձերու վրայ յաւելում կատարելու, ամենօրեայ գործածութեան ապրանքներու գիները զեղչուին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը պաշտօնապէս դիմում կատարելով ամերիկեան կառավարութեան մօտ, խնդրած է հետեւեալները։ Ա.— 150 միլիոն տոլար մինչեւ ապրիլ 1 իբրեւ յաւելուածական վարկ 284 միլիոնի գումարին զոր Ամերիկա յանձն առած է վճարել։ Բ.— 50 միլիոն տոլար ի հաշիւ՝ պատերազմի ընթացքին ամերիկեան բանակին համար Ֆրանսայի տրամադրած գումարներուն (150 միլիոն արդէն վճարած է մինչեւ հիմա)։ Գ.— «Ազատ արձակումը» 37 միլիոն տոլարի արժողութեամբ ֆրանսական ծոյլ ոսկին զոր Ամերիկա գրաւած է Ճափոնի մէջ։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ Միութեան արտաքին փոխնախարարը, Անտրէյ Վիշինսքի, «Փրավտա»յի մէջ լոյս տեսած մը ստորագրելով դիտել կուտայ թէ ներկայ խորհրդային պետութիւնը Մարքսի եւ Էնկէլսի վարդապետութեանց հարազատ թարգմանն է որովհետեւ հիմնուած է համայնավար սկզբունքներուն վրայ։ Վիշինսքի կը բացատրէ միեւնոյն ատեն որ համայնավարութիւնը կը յաջողի միայն «պրոլետարներու դիկտատուրայով»։

ՄԱՐՍԷՅԼ , ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ՚ունենայ 21 Փետր. 1948, Շաբաթ իրիկունէ մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste)։

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ։ Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է։ Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ։

Ապահովել առանց Նոր Սերունդականներէն...

ԲՈԼՈՐ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐԸ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առտու

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Մարսէյլի մասնաճիւղին տարեկան մեծ պարահանդէսին, Salon Alhambra 340 Bld. Chaveի շքեղ սրահներուն մէջ։

Orchestre RYTHME - JAZZ, ճոխ պիւֆէ, հաճելի անակնկալներ։

Անմիջապէս ապահովեցէք ձեր սեղանները՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներէն։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԵՒ ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒ բոլոր խումբերու դասախօսական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Աւ. Ահարոնեան ակումբին մէջ։ 11 Ave. Gambetta)։ Կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր ծնողներ, ընկերներ եւ բարեկամներ։

Մուտքը ազատ է Վալանսահայերու համար։ Պիտի նախագահէ ՏԻԿԻՆ ՓԵՐՈՒԶ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ, պիտի դասախօսէ՝ ԸՆԿԵՐ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ։ Դասախօսութիւնէն ետք, երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սեվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran։

Գեղարուեստական հաճելի բաժին։ Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր։ Ճոխ պիւֆէ։ Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին։ Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus։

ԽՆՋՈՅՔ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի հանդէսխնջոյքը այս կիրակի օր, կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 12, Restaurant G. Halloppé, 32—34 Ave. de la Porte des Lilas(métro Porte des Lilas)։ Հայկ. նուագախումբ, թառ (Գարեգին), սրինգ (Բենօ), քեմէնչէ (Օհանեան) եւ ջութակ։

Կը ներկայացուի ընկեր Հայկազունի ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸ եւ ՄԱՎՁԷՐԻՍՏԸ, թատերգութիւն Ա. եւ Բ. արարներ։ Կովկասեան եւ Հայկ. պարեր Նոր Սերունդի կողմէ, զաւեշտ մը, ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով։

ՓԱՐԻԶԻ THEATRE DE LA GAITE LYRIQUEի մէջ
« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին։

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ժամը 15էն մինչեւ 24. երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ։
Մի մոռնաք Մարտ 7ը։ «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒՔՈՒՅԻ։

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,
Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 [illegible] Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ։ Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 Ֆրանք։

Պատուոյ յանձնախումբ.— Տիկին Գ. Կիւլպէնկեան, Պ. Ռընէ Կասէն, ֆրանսական կաճառէն, Պ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի, քարտուղար Ֆրանքօ Արմէնիէնի, զօրավար Կորկա-օֆ, հրամանատարներ՝ Տ. Թէքէեան եւ Խանզատեան, Պ. Պ. Գ. Սիրաքեան, Կ. Փափազեան, Կ. Յակոբեան, Ա. Ֆրէնկեան, Պալըքճեան, Ա. Աճէմեան, Վ. Ջիլինկիրեան։

Նուագախումբ Ֆ. Պուլեռնի։ Սեղաններու համար հեռաձայնել՝ Պ. Կիւլպէնկեանի, առաւօտները, Դրօքատէրօ 44-38:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին Փետրուար 22ին, կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures։ Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱԾԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի։

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ։ Տեղի կ՚ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux։ Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անթաքիացի Յակոբ Միխիթարեան, Թրքախօս, որ տարիներ առաջ կը գտնուէր La Paz, (Bolivie), Casilla de Correo No. 256։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի։

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնջոյքը, 22 Փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12։ Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն։

Ճոխ պիւֆէ։ Մուտքը ազատ է

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը «Հրայր» ակումբին մէջ այսօր ուրբաթ ժամը 8.30ին։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ՚ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil,Asnières.

ՎՕՔԼԻՒԶ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ կիրակի 22 փետր. կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փոնթի, ընկեր Սեթեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ Սէն Ժէրոմի «Աղբալեան» խումբը այսօր ուրբաթ։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ պիտի ըլլայ վարչութեան ներկայացուցիչը։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Կրընոպլի Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէին ժողովը վաղը Շբ. իրիկուն, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Բացականերու պարագան նկատի պիտի առնուի։

ՊՈՒԼ ՕՏՏՈՅԻ Հ. Յ. Դ. «Վռամեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր խումբերը այս կիրակի իրիկուն ժամը 7.30ին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է։

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Ողբ. Յակոբ Օշականի մահուան պատճառաւ, յետաձգուած է Փարիզի Հայ Ուսանողական Միութեան յառաջիկայ կիրակի օրուան հանդէսը։

Պարոն Երուանդ Պարկիրճեան եւ եղբայրները խորունկ վիշտով կը ծանուցանեն մահը իրենց մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱԶՆԻՒ ՊԱՐԿԻՐՃԵԱՆԻ

որ իր մահկանացուն կնքեց երկուշաբթի օր։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ՚ունենայ շաբաթ օր, 21 Փետրուար ժամը 10ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 Rue Jean Goujon։

ՋԱՏԿԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՕՐԸ

Մարտ 29ին, միակ հանդէսը Մարսէյլի մէջ, Սալ Մազենոյի մէջ, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆԹ ԱՆԻ մասնաճիւղը կազմակերպած է ընկերահամակրական խնջոյք մը որ տեղի պիտի ունենայ վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, իր դպրոցի սրահին մէջ։ Գեղարուեստական բաժին։ Բանախօսութիւն Տիկին Վ. ՀԱՋԱՐԵԱՆի կողմէ։ Պիտի երգեն Հ. Յ. Դ. Քեռի խումբին Սիփան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ։ Մուտքը ազատ է։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Տիկին Արշալոյս Փէնտիկեան Պոլսեցի (Եէնի Գափու), ծնեալ Պէրպէրեան, Փարիզ ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել Սանուկ Ճէլալեանի 22 Côte Poids des Farines Romans,(Drome):

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ Փետրուար 22ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ի յիշատակ Տէր եւ Տիկին Վարդանեաններու մօր՝ ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ս. ԲԱԲԱՍԵԱՆԻ

(Հայաստանի մէջ մեռած) եւ իրենց սիրեցեալ զաւակներուն ԿԵՆԻԱ եւ ԳՈՒՐԳԷՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆներու հոգւոյն։ Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները։

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է կրօնական եւ եկեղեցական դասախօսութիւններու շարք մը, պատրաստելու համար հայ մանուկները Համբարձման Տօնի Ս. Հաղորդութեան։ Դասերը պիտի սկսին 26 Փետրուար Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ։

Կը խնդրուի ծնողներէն եւ կրթական մարմիններէն որ դիմեն դիւանատուն արձանագրել տալու համար փափաքողներու անունները։

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Քազա տ'Իթալիայի մէջ
Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝
ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 21 Février 1948 Շաբաթ 21 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5272-Նոր շրջան թիւ 881 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ԶՐՈՅՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Լաւ չէք ըներ բոլորովին անտեսելով ձեր կուսակցութեան դէմ եղած մեղադրանքները։ Անդիրներ կան որ լուսաբանութեան կը կարօտին։

= Ամուլ հակաճառութիւններէ խուսափելով հանդերձ, միշտ ալ պատրաստ ենք լուսաբանելու այս կամ այն հիմնական հարցը, երբ մեր դիմացը կը գտնենք բարեմիտ քաղաքացիներ։

— Օրինակի համար, կ՚ըսեն թէ նոյնիսկ դարձուցեր էք Մոսկուայի, ձեր յոյսը դնելով Լոնտոնի, Ուաշինկթընի կամ Փարիզի վրայ։ Մինչդեռ, մեր հարցը չի կրնար լուծուիլ առանց Խորհրդայինհաւանութեան։

= Ոչ ալ առանց միւսներուն համաձայնութեան։ Մեր գլխաւոր դժբախտութիւնն այն է որ ամէն բան հայկական կանգունով կը չափենք։ Եւ միշտ անտեսել իրականութիւնը կը շփոթենք մեր բաղձանքներուն հետ։ Բոլոր մեծերն ալ իրար կ՚արժեն։ Ամէնքն ալ «հայասէր»ն իսկ մասը մասին չի խօսիր քով կրակէն, ջարդէն փրկելու կամ կրած դժբախտութիւնները փոխարինելու, վարձատրելու համար, եթէ քու գոյութիւնդ կամ ազատագրումդ չի համապատասխաներ իր աշխարհակալութեան շահերուն։ Երկու աշխարհամասեան պատերազմներ տեսանք եւ պէտք է բան մը սորված ըլլանք, մինչ այժմս։

— Փոխանակ երեք-չորս պետութեանց բարեհաճութեան ապաւինելու, լաւագոյն չէ՞ միայն մէկուն վրայ յոյս դնել եւ անոր համեմատ ձեւակերպել մեր արտաքին քաղաքականութիւնը։

= Այդ չէ՞ որ կը փորձենք 1945էն ի վեր, հայկական Դատին լուծման իրաւատէր հռչակելով Խ. Միութիւնը։ Տեսանք արդիւնքը։ Բացի կարգ մը պաշտօնական ցոյցերէ, Մոսկուան ոչ իսկ պաշտօնական գիրք մը, ծանուցագիր մը խմբագրեց պարզելով իր տեսակէտները Հայկական Դատի լուծման մասին։ Իսկ միւսները երբ տեսան որ ազգովին կը պահանջենք արեւմտեան Հայաստանի հողերը միացնել Երեւանի, ուղղակի դիրք բռնեցին մեզի դէմ։ Անոնք բացէ ի բաց կ՚ըսեն մեզի.— Խ. Միութեան սահմաններուն ընդարձակումը հակառակ է մեր կենսական շահերուն։ Այո, բոլորն ալ իրար կ՚արժեն։

— Բայց ինչո՞ւ կ՚ըսեն թէ դուք Անգլեւսաքսոններուն ապաւինած, անոնց շահերուն կը ծառայէք։

= Կ՚ըսեն։ Այդ Ջրագլուխ Թուղթակները իրենք ալ գիտեն որ սուտ է մեր ապաւէնը, եթէ սա երեք չորս յաղթականները լեզու չգտնեն, դոհացում տալու համար մեր տարրական պահանջներուն։ Արդ, ամէն օր կը կարդաք.— Անոնք բուն եւրոպական հարցերու մասին անգամ իրար չեն հասկնար։ Միջոցի մասին մեղրալուսինը հազիւ լրացած, ճեղքեր բացուեցան յաղթական ճակատին վրայ, եւ խրամատը հետզհետէ կը խորանայ։

— Ես պատճառ չեմ տեսներ այդքան յոռետեսութեան։

= Լաւատես թէ յոռետես, մեր շահը կը պահանջէ բաց աչքերով տեսնել, դատել իրականութիւնը, որպէսզի նոր յուսախաբութեանց չմատնուինք։ Ստիպուած ենք բոլոր դուռներն ալ զարնել, ելք մը գտնելու, ամբողջական եւ իսկապէս ազատ հայրենիք մը ապահովելու համար։ Զարաչար կը սխալին անոնք որ միայն մէկ աչքով կը դիտեն կամ կը քալեն մէկ ոտքի վրայ։ Քաղաքական գործունէութիւնն ալ դիտութիւն մըն է, որ ամէն բանէ առաջ կը պահանջէ արատեսութիւն, լրջութիւն եւ պաշար։

— Ներգաղթի հարցին մէջ ալ հակասական կը գտնեն ձեր կուսակցութեան բռնած դիրքը։

= Երեւութական է այդ հակասութիւնը, մեծ մասով հիմնուած զանազան ասէկոսէներու, թիւրիմացութեանց, այս կամ այն թերթէն յատկապէս ընտրուած տեսութեանց եւ դիտողութեանց վրայ։ Դաշնակցութեան հակառակորդները այս հիմնական հարցն ալ վերածեցին դայլաճաշի մը որ սիրտ կը խառնէ, մինեւնոյն ատեն չարախինդ քրքիջներ արձակել տալով հայ ժողովուրդի թշնամիներուն։

— Կրնայի՞ք աւելի բան խօսիլ։

= Ներգաղթի խնդիրը այնպիսի ծալքեր ունի որոնց մասին կարելի չէ հրապարակաւ խօսիլ, հանդիպողին հետ ձիւթ ծամելով։ Անշուշտ կը յիշէք հայկական առածը.— Լման խօսքը... Եթէ Դաշնակցութիւնը իր դիմացը գտնէր պարկեշտ ընդդիմախօսներ, մանաւանդ Երեւանցիներ, երբեք դժուար պիտի չըլլար փարատել շատ մը թիւրիմացութիւններ։ Ցամաքելով ամէն բան մենաշնորհի վերածել եւ մանաւանդ Դաշնակցութիւնը հեռու պահել այս գործէն, Երեւան եւ իր կարճամիտ հաւատարիմները պարզապէս ողբերգութեան մը վերածեցին Հայրենադարձը։ Մանաւանդ 1947ին։ Յիշէ՞ք Իրանի, Եգիպտոսի, Յունաստանի եւ Ֆրանսայի վերջին կարաւաններուն գլխուն պայթած փորձանքը։ Տասնեակ հազարաւորներ նորէն թշուառութեան մատնուած, ազգ. հաստատութեանց եւ Բարեգործականի նըպաստներով կ՚ապրին։ Կարծես եղածը ոչ թէ ներգաղթ էր, այլ արտագաղթ։ Այս ողբերգութիւնը չի լուսաբանուիր մեքենաբար կրկնելով կամքէ անկախ պատճառներ, արտաքին խոչընդոտներ։

— Կը յուսա՞ք թէ կարելի պիտի ըլլայ շարունակել ներգաղթը, 1948ին, աւելի բազմամարդ կարաւաններով։

= Ստոյգ տեղեկութիւններ կը պակսին։ Տարուան առաջին ամիսը սահեցաւ, մօտ է գարունը, բայց դեռ ոչ մէկ պաշտօնական յայտարարութիւն։ Եթէ միայն յետամնաց կարաւանները տանէին, անորոշութենէ փրկելով բիւրաւոր հայրենակիցներ...

— Ուրեմն չէք հաւատար զանգուածային ներգաղթին։

= Այսպէս կոչուած «զանգուածային»ը չի համապատասխաներ մեր հիմնական շահերուն, եթէ պիտի մնանք ներկայ սահմաններով եւ նոյն ատարոտի, թխածոյ կարգուսարքով։

Շ.

Դրամի խնդիրը Սուրիա-Լիբանանի մէջ

Վարչապետ Ճեմիլ պէյ Մարտամ, Գահիրէի մէջ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ դրամական խնդիրներու շուրջ.

— «Արաբ երկիրներու շահը կը պահանջէ որ ունենան միօրինակ դրամ, ապահով երաշխաւորութեամբ։ Մեր անկախութիւնները ամբողջական չեն կրնար նկատուիլ, մինչեւ որ քաղաքական անկախութեան միանայ ելմտական եւ տնտեսական ազատութիւնը։ Սուրիական դրամի Ֆրանսական Ֆրանքէն բաժանումը՝ կը հանդիսանայ Ֆրանսական ազդեցութեան վերջնական անհետացումը Սուրիոյ մէջ։

«Սխալ է այն կարծիքը, թէ արաբ երկիրները չեն կրնար ունենալ իրենց անկախ դրամը։ Մենք, օտար բանակներ ու մենաշնորհներ վերջ հասցուցինք... այժմ յառաջդիմեցինք։ Դրամի անջատումէն ետք, մեր դիրքը պիտի զօրանայ շատ աւելի, եւ մեր տնտեսական կեանքը՝ շատ աւելի ապահով։ Ունինք բաւարար պահեստի գումարներ. հարկ չենք տեսներ մեր դրամը կապելու ուեւէ օտար դրամի։ Մանաւանդ Ֆրանսական Ֆրանքին, որ երերուն վիճակի մէջ է։ Սուրիական դրամի Ֆրանքէն անջատումը, եւ Լիբանանեան դրամի ... որ կապուած մնալը, բնական է որ ունենայ իր անդրադարձը։ Ատկէ պիտի վնասուի առաւելապէս Լիբանանը։ Լիբանան կը կարօտի Սուրիոյ օժանդակութեան, նոյնիսկ իր հանապազօրեայ հացին եւ ուրիշ սննդեղէններու համար։

«Մեր դրամի երաշխաւորութեան համար, մենք ունինք հաւասարակշռուած տնտեսական պիւտճէ մը, ունինք պահեստի մեծ գումար, եւ հրջարքերութեան մէջ եղած մեր դրամը, Լիբանանէն աւելի քիչ է։ Ցեռոյ-Ֆրանսայէն կը պահանջենք 30—40 միլիոն եգիպտ. թղթոսկի»։

Անդրադառնալով այն շշուկին, թէ սուրիական նոր դրամը պիտի չընդունուի Լիբանանի եւ կարգ մը այլ երկիրներու մէջ, վարչապետը շեշտեց.— «Լիբանանի մէջ գտնուեցան Ֆրանսասէր մարդիկ, որոնք ուզեցին անվստահութիւն ստեղծել, խափանելու համար սուրիական նոր դրամին ուժը։ Այս դաւադրութիւնը ձախողած է սակայն։ Որոշ է թէ սուրիական դրամը աւելի վստահելի է քան Ֆրանքը։ Զուր են ամէն կարգի խափանարարական աշխատանք»։

Վարչապետը անդրադարձաւ նաեւ համայնավարներու գաղտնի գործունէութեան եւ յայտարարեց.— «Արաբական երկիրներու մէջ համայնավարութիւնը տեղ չունի։ Անհատներ են միայն որ կ՚աղմկեն հրապարակը։ Եթէ Ամերիկացիներն ու Անգլիացիները յարգեն իրենց խոստումները, արաբական երկիրներու մէջ համայնավարութիւնը երբեւիցէ մուտք չի կրնար գործել»։

Անգլիա պատրաստ բոլոր պատասխանատուութեանց առջեւ

Բրիտանական կառավարութիւնը հինգշաբթի օր. պաշտօնապէս յայտարարեց թէ, նկատի ունենալով որ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը տակաւին ի վիճակի չէ խաղաղութիւնը պահպանելու, Անգլիա պիտի պահէ իր զինուորական ուժերը օրուան կացութեան համապատասխան մակարդակի վրայ՝ իբրեւ ազդարարութիւն հաւանական յարձակողներու։

Պաշտօնական յայտարարութեան մէջ բսուած է — Պատերազմ մը կանխելու ամէնէն շօշափելի ձեւը այն է որ ցոյց տանք թէ մենք վճռած ենք — եւ կրնանք — դիմադրել մեզի դէմ գործուած յարձակումի մը։

Անցեալ տարի որոշուած էր որ բանակին, նաւատորմներուն եւ օդանաւորդներուն ընդհանուր թիւը պիտի զեղչուէր 1.087.000ի յառաջիկայ մարտ 31ին։

Այս թիւը պիտի զեղչուի 940.000ի իսկ յառաջիկայ տարի, 716 հազարի։ Բանակը պիտի ունենայ 145 հազար զինուոր, նաւատորմը 534.000 նաւաստի եւ սպայ, իսկ օդային ուժը 261.000 օդանաւորդ։ Զինուորական ուժերու յատկացուած ծախքերուն ընդհանուր գումարը պիտի ըլլայ 692 միլիոն սթերլին։

Անգլիա հետզհետէ պիտի կանչէ իր բանակը Հնդկաստանէն, Պիրմանիայէն, Ճափոնէն եւ Պաղեստինէն։ Բայց տակաւին յանձնառու ... եր ...նի Յունաստանի, Աւստրիոյ, Թրիէսթէի ... եւ Գերմանիոյ մէջ։ Հետզհետէ կը կա... ...ուին բրիտանական գլխաւոր ... ու (Տըմինիըն) բանակներն ու նաւատորմը ... չափով մը թեթեւցնելով Անգլիոյ ծախքերը։

ՆՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

Չորս գլխաւոր Դաշնակիցներու արտաքին փոխնախարարները խորհրդաժողովի բացուեցաւ երէկ, Լոնտոնի մէջ։ Օրակարգի նիւթն է Աւստրիոյ դաշնագիրը։

Խորհրդաժողովը պիտի քննէ Խորհրդային Միութեան նոր առաջարկները պարտուած երկրին տնտեսական խնդիրներուն մասին։ Ինչպէս արդէն գրած էինք մեր հինգշաբթիի թիւին մէջ, Միացեալ Նահանգներու կառավարութիւնը պիտի մերժէ այդ առաջարկներուն ամբողջութիւնը ... թէ ..., վերջին պահուն, զիջումներ չկատարէ, հաւանական չէ որ խորհրդաժողովը յաջող արդիւնքի մը յանգի։ Քաղաքական հրջանակները շատ յոռետես են։ Եթէ դաշնագիրը կնքուի, այն ատեն խորհրդային բանակը պիտի հեռանայ Աւստրիայէն, Հունգարիայէն եւ Ռումանիայէն եւ ռուսական զօրք պիտի մնայ միայն արեւելեան Գերմանիոյ մէջ։

Աւստրիոյ արտաքին նախարարը, Քարլ Կրուպէր Լոնտոն է արդէն «հեռուէն» հետեւելու համար բանակցութեանց։

Ռուսիա Աւստրիայէն կը պահանջէ Ա.— 200 միլիոն տոլար հնչուն դրամ՝ վճարելի երկու տարիէն։ Բ.— Քարիւղի հանքերու եւ զտարաններու մենաշնորհը։ Գ.— Դանուբի նաւային ընկերութեան աւստրիական բաժնեթուղթերը։ Դ.— Արտահողային իրաւունքներ Աւստրիոյ մէջ գտնուող ռուսական հաստատութեանց համար։

ՊԵԼՃԻՔԱ, ՀՈԼԱՆՏԱ ԵՒ ԼԻՒՔՍԷՆՊՈՒՐԿ ՊԻՏԻ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ

Պելճիքա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ պիտի մասնակցին երկուշաբթի օրուան Լոնտոնի խորհրդաժողովին որուն մէջ պիտի քննուի Գերմանիոյ խնդիրը։ Ինչպէս արդէն ծանօթ է, այս խորհրդաժողովին նախաձեռնարկ եղած են Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա, իսկ Խորհրդային Միութիւնը մերժած է մասնակցիլ։

Երեք փոքր պետութիւնները պիտի չմասնակցին այն նիստերուն որոնց մէջ պիտի ճշդուին Գերմանիոյ վարչական խնդիրները։

Պելճիքայի վարչապետը, Պ. Փոլ Սփաք, խորհրդարանի արտաքին գործերու յանձնաժողովին մէջ խօսք առնելով դիտել տուաւ թէ «ներկայ որոշումը կ՚ապացուցանէ որ Անգլիա այլեւս մասը կազմէ Եւրոպայի ցամաքամասին»։

Լոնտոնի ամերիկեան դեսպանը երկար խորհրդակցութիւններ ունեցաւ արտաքին նախարար Պ. Պեվինի հետ։ Խորհրդաժողովին գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ երրեակ գօտիներու դրութիւն մը ստեղծել՝ Ֆրանսական գօտին միացնելով անգլեւամերիկեան գօտիներուն։ Քննութեան պիտի առնուի նաեւ արեւմտեան խմբակցութեան ծրագիրը զոր Պ. Պեվին առաջարկեց շաբաթներ առաջ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ Ֆրանսական դեսպանը, զօրավար Քաթրու իր պաշտօնէն հրաժարած է։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵԾ ՀՈԳԻՆ - ԿԱՆՏԻ

Ինչ որ չկրցաւ ընել բրիտանական աշխարհակալութիւնը իր զինուորական եւ դիւանագիտական հնարամտութիւններով, գլուխ հանեց հասարակ մարդասպան մը, խելագար կամ [illegible]:

Ոչ եւս է Մահաթմա Կանտին — «Մեծ Հոգին», խորհրդանշանը Հնդկաստանի ազատագրական պայքարին, այլ մանաւանդ անոր դարաւոր իմաստութեան:

Կոճկուած մարդիկ, ինքնահաւան բանդիտներ կը ծիծաղէին, երբ մեր ժամանակներու մեծ մարգարէն ծոմ կը պահէր պարբերաբար իբրեւ բողոք այս կամ այն չարիքին, բռնութեան, բարբարոսութեան դէմ:

Անոնք արգահատանքի խօսքեր կ'արտասանէին, երբ Հնդկաստանի ըմբոստ ոգին իր տկար մարմնով կը ցցուէր օտար տիրապետութեան դէմ: Կամ, իլիկը ձեռքը, կտաւ կը հիւսէր:

Եւ սակայն, այս ճգնաւորը իր գոյութեամբ, իր հմայքով շատ աւելի խոր մտահոգութիւն կը պատճառէր բրիտանական աշխարհակալութեան, քան կազմակերպուած բանակ մը:

Տարիներով հետապնդեցին զինք անխնայ: Պարբերաբար կը խափանէին իր գործունէութիւնը, բանտէ բանտ քշելով: Նոյնիսկ ծանրագոյն պատիժը սպառնալով:

Ատեն մը կը խորհէին աքսորել, գերագոյն հարուածը տալու համար իր ստեղծած շարժումին, որ կ'աճէր անընդհատ, ինչպէս փրփրադէզ ալիք մը:

Բոլոր կաշկանդումներն ու սպառնալիքները անցան ապարդիւն: Բարոյական ճնշումներն ալ — իր կնոջ կամ զաւկին բանտարկութիւնը եւ ուրիշ բռնութիւններ — մազաչափ չազդեցին իր կորովին վրայ:

Այն ատենն էր, որ բրիտանացի փոխարքաները հարկադրուեցան բռնել միակ բանաւոր ճամբան,— բանակցիլ եւ ելք մը գտնել:

Իր վարդապետութիւնն էր,— բռնութեամբ չդիմադրել բռնութեան: «Մի կալ հակառակ չարին», ինչպէս կը քարոզէր միւս աշխարհահռչակ իմաստունը, Թոլսթոյ:

Հնդկաստանի անկեղծ բարեկամներուն համար իսկ, ժամանակավրէպ քարոզ մըն էր այս: Անոնք ալ հուժկու մարտակոչի մը կը սպասէին, բռնատէրերու համար օտար լուծը, որ մօտաւորապէս երկու հարիւր տարիէ ի վեր կը քամէր երկրին երակները:

Իրականութիւնը հաստատեց թէ Կանտին շատ աւելի խորաթափանց, սրատես եւ յեղափոխական միտք մըն էր, քան կ'ենթադրէին:

Ալպիոն թերեւս այնքան դիւրաւ տեղի չտար, եթէ իր ուժին դէմ ծառանային սպառազէն «ամբոխները խելագարուած»:

Կանտին իր աւանդական ծոմերով, իլիկով եւ այծի կաթով իբրաւ անդարմանելի ճեղք մը բացաւ բրիտանական գաղթապետութեան աւազին վրայ: Եւ ի վերջոյ, [illegible], Լոնտոն հանդիսաւորապէս յայտարարեց Հնդկաստանի բացարձակ անկախութիւնը:

Հեռագիրները կը հաղորդեն թէ Կանտիի յուղարկաւորութեան թափօրին մէջ պատուոյ տեղը կը գրաւէր Մեծն Բրիտանիոյ առժամեայ կուսակալը:

Ինչ աւելի պերճախօս փաստ՝ ապացուցանելու համար Մահաթմային անդիմադրելի ուժը: Արարողական պարտականութիւն մը չէր որ կը կատարէր Լոնտոնի ներկայացուցիչը, այլ իրական մեծարանք մը:

Հեռագիրը կը պատմէ, նոյնպէս, թէ աւելի քան մէկ միլիոն սգաւորներ կը հետեւէին դագաղին, իրար հրմշտկելով, զինուորական շղթաները [illegible], իրար կոխոտելով: Իսկ շատեր ալ կ'ուզէին կրակը նետուիլ, երբ կը բռնկէր յատկապէս պատրաստուած խարոյկը:

Ամբոխային մոլեռանդութի՞ւն. [illegible] տարկամութի՞ւն:

Ոչ մէկը, ոչ ալ միւսը: Այդ բոլորէն վեր բան մը, — ամբողջ ժողովուրդի մը սանձակոտոր պոռթկումը, [illegible] անդարմանելի կորուստին առջեւ:

Ուրիշներ, աւելի հզօր եւ աւելի «քաղաքակրթուած», ճարտարագործութեան մը վերածեր են այս կարգի ցոյցերը, եւ շարժման մէջ կը դնեն բոլոր պետական միջոցները, շքեղ եւ աննախընթաց ծիսակատարութիւններով:

Հնդկաստանի մէջ, բուն իսկ երախտագէտ ժողովուրդն է որ տղու պէս կուլայ, իր սուգը կ'արտայայտէ այնքան սրտառուչ արարողութեամբ:

Միլիոններ եւ միլիոններ են որ իրենք զիրենք որբ եւ անտէր կը զգան, երբ արդէն Նուիրական գետին՝ Գանգէսի ալիքներուն յանձնուած է Կանտիի աճիւնը:

Ինչ որ կրաւորական դիմադրութիւն կամ ոչ-բռնութիւն (Ահիմսա) կը կոչեն Հնդկաստանի մէջ, այլեւս դարձած է վարակիչ դաւանանք մը այդ անծայրածիր երկրէն դուրս ալ:

Արդարեւ, Կանտին հետեւորդներ ունի ամէն տեղ: Նոյնիսկ լուսաւոր կեդրոններու մէջ:

Մարդիկ այլեւս չեն հաւատար սուրերով եւ հրանօթներով շահուած դատերուն, դրամատիրութեամբ եւ աշխարհակալութեամբ հաստատուած կարգուսարքերուն:

Ամէն ժողովուրդ ի բնութենէ իմաստութեան գաղտնիք մը ունի իր մտքին մէջ,— խորութիւն մը անթափանցելի:

Կանտիները այն մարդերն են որ կը պահեն այդ իմաստութեանց բանալիները, դարերու համար:

Անոնք ուղեցոյցներ են, ամբողջական ազատութեան ճամբուն վրայ:

Հալէպ, 4 Փետրուար ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆ

ԲԺ. Ե. ԽԱԹԱՆԱՍԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

Արտասահմանի հայ գրականութիւնը հայ է թէ՛ ձեւով եւ թէ՛ խորքով, մեծապէս տարբեր է, սակայն, իր ապրումներով եւ հոգեբանութիւնով: Բնական է այս, որովհետեւ մէկը բնաշխարհիկ է, իսկ միւսը՝ տարաշխարհիկ, որովհետեւ ենթակայ է բազմաթիւ եւ բազմատեսակ ազդեցութիւններու:

Ինծմէ առաջ խօսողները խորացան հարցին մէջ, տեսական տուեալներով բացատրելու այս զարտուղութիւնը:

Իմ կարծիքով խնդիրը գործնական իմաստ ունի: Հարցը լոկ հայ գրողին եւ գրականութեան ապագան չէ: Այսպիսի առանձնացում մեզ պիտի մղէր դէպի շփոթ, ժամավաճառութիւն, մինչեւ իսկ կորուստ: Հայ գրողը, Գրականութիւնը եւ մշակոյթը այնքան սերտօրէն զօդուած են արտասահմանի հայութեան հայապահպանման հետ, որ այս վերջինին անտեսումը մեզ օդին մէջ առկախ կը թողու:

Արամ Սահակեան ապշանքով, բայց հիացումով յայտնեց այն ծաւալուն ընթերցասիրութիւնը, որ կը նկատուի Արաբներու քով ամենուր, անգամ գիւղերու մէջ: Այդ ապշանքը արդիւնք է մեր անիրազեկութեան: Մենք անտեղեակ ենք, որ վերջին երեսուն տարուայ մէջ ինչ հսկայաքայլ յառաջդիմութիւն կատարած է Եգիպտոսը: Հըպարտ եւ փառաւորուած կը զգանք Հայաստանի «անօրինակ» նուաճումներով, բայց կ'անգիտանանք այն մշակութային ոստումները, որ տեղի կ'ունենան մեր քթին տակ արաբական աշխարհի մէջ, յատկապէս Եգիպտոս: Մենք անտեղեակ ենք, որ «էլ Ահրամ» օրաթերթի օրական սպառումը հասած է քառորդ միլիոնի, «էլ Մասրի»ինը՝ իր հարիւր հազարի: Չգիտենք, որ արաբական թարգմանական գրականութիւնը այնքան հարստացեր է, որ բացի գեղարուեստական գլուխ գործոցներէն ճոխ մատենադարաններ լեցուած են գիտական, հոգեբանական եւ իմաստասիրական երկերով:

Մենք անտեղեակ ենք, որ Եգիպտոսի դպրոցներու թիւը տասնապատկուած է: Որքան շատ դպրոց, այնքան գրագիտութիւն, ընթերցասիրութիւն, հետաքրքրութիւն դէպի տպագիր խօսքը: Որքան շատ սպառում գիրքերու, այնքան շատ հրատարակութիւն: Կը տեսնենք որ ընթերցասիրութիւնը կենդանի ապացոյցն է արաբական մշակոյթի վերածնունդին: Այս արդէն ապագայ չէ, այլ շարժուն կեանքը իր բազմադէմ ապրումներով:

Կարո՞ղ ենք այս մթնոլորտը ստեղծել, այս վառ ու ստեղծագործ մթնոլորտը: Բնաշխարհէն հեռու ենք, ուծացումի եւ ձուլուելու վտանգին ենթակայ: Գոյութիւն ունին հոծ եւ խանդավառ բազմութիւններ Արեւելքի մէջ, մասնաւորապէս Լիբանան, Սուրիա եւ Իրան, ուր հայ միտքը դեռ կը ստեղծագործէ կենսանորոգ աշխոյժով, թէեւ ճիգով եւ տառապանքով:

Իւրաքանչիւր գաղութ առանձին առանձին պէտք է կազմակերպուի իբրեւ ազգային համայնք, թէ՛ ուժերու խնայողութեան եւ թէ՛ աշխատանքի ներդաշնակութեան համար: Դպրոցներու թիւը հասցնել իր գերագոյնին, կարիքին համապատասխան: Եղածները բարեկարգել, զարգացնել եւ բարելաւցնել, այնպէս որ հայ մանուկը կարօտ չմնայ նախակրթութեան եւ հայ պատանին միջնակարգ դպրոցին: Իսկ դպրոցէն դուրս աւելի հիմնական, լուրջ ու անհրաժեշտ աշխատանքներ կան: Միջոցներ պէտք է ստեղծենք սիրցնելու հայ երգը, որ անհրաժեշտ է ոչ միայն որպէս երաժշտութիւն, այլեւ ամենաապահով միջոցն է համակիր վերաբերում եւ գուրգուրանք յառաջացնելու հայ բանաստեղծութեան հանդէպ: Հապա թատրո՞նը, որ ոչ միայն դաստիարակիչ է ու կրթիչ, այլ գրականութիւնը տարածելու եւ ժողովրդականացնելու զօրագոյն ազդակներէն մէկը: Հապա հրատարակչակա՞նը: Ահա գործեր, որոնց կատարումին համար կազմուած է «Համազգային»ը, որ պէտք ունի համայն արտասահմանի անվերապահ քաջալերութեան:

Բացայայտ է, որ այս բարեխառն ու շինարար մթնոլորտն է այն նախապայմանը, որու մէջ կ'ուռճանայ ու կը բարգաւաճի հայ մշակոյթը. կը դիւրանայ թէ՛ հայ գրողի ապահովութեան հարցի լուծումը եւ հայ գիրքի տարածման կնճիռը:

Արտասահմանի գրականութիւնը թէ՛ որքան ազգային կը լինի, այդ եւս կախում ունի ստեղծուած մթնոլորտէն, մեր հաւաքական ջանքերէն եւ գործակցութենէն: Ցամենայն դէպս, արտասահմանի մէջ միշտ գոյութիւն պիտի ունենայ հայ գրականութիւն մը, միշտ տարբեր բնաշխարհի գրականութենէն, որովհետեւ միշտ գոյութիւն պիտի ունենայ արտասահմանը:

Արտասահմանը եւ իր հոգերը պէտք չէ անգիտանալ եւ անտեսել: Ինչ որ ալ լինին ներգաղթի թափը ու Հայաստանի ապագան, մենք պիտի ունենանք հայութիւն մը Հայաստանէն դուրս, որ պէտք է կազմէ ազգային ամբողջականութիւն մը, Ասիկա անհրաժեշտութիւն մըն է նոյնիսկ Հայաստանին համար:

Դժուար բայց անխուսափելի ճամբան

Իմաստ չկայ կեանքի մէջ եթէ ան ազատ չէ, ամուլ է միտքը երբ կաշկանդուած է: Զարիք, կեղծիք, դաւադրութիւն — սրանք են բռնութեան պտուղները: Քանի քանիներ բացեցին դժուարին ճանապարհը ազատութեան հասնելու համար, քանի քանիներ մեռան այդ ճանապարհի վրայ:

Բոլորն էլ ունեցել են գիտակից մահ, յանուն ազատութեան, յանուն հայրենիքի: Անգամ կենդանիներն ու բոյսերը օժտուած են ազատութեան տենչով:

Դեռ քանիսն էլ պիտի զոհուին դժուար է գիտնալ — բռնութեան լուծն է դարերի վրայ:

Անշուշտ միջավայրը թելադրող է, նա կրնայ փոխել մտքի ընթացքը եւ մարդը ակամայ իր կամքից կը յարմարուի գոյավիճակի հետ, անգամ առանց նկատելու տեղի ունեցած փոփոխութիւնը՝ լինի դրական թէ բացասական իմաստով:

Եթէ կը փորձես յետ դարձնել միտքդ, անցեալն ու ներկան բաղդատելու, կը գտնես երկուսի տարբերութիւնը՝ կ'ուզես դատաւորը դառնալ:

Կրնաս դատել երբ անցեալը ծանօթ է, մանաւանդ այդ շրջանի փորձութիւններու բովով մեծցած:

Փոքր չէ համբանքը այն սերունդներին որոնք յարմարուելով պայմաններին անգամ կը փառաբանեն բռնաւորին:

Քիչ չեն «արտօնեալ» սերունդները որոնք իրենց բաղդակիցներին գլխից կը մղեն, նրանց մըրկանների գերագոյն ուժը արժէքը վերածելու, տիրող ժպրաններին արժարածելու համար:

Սակայն քիչ չեն ըմբոստ ոգիները որոնք ընտրեցին դժուարին ճանապարհը տիրող լուծը չտանելու համար, թէեւ շատերը մեռան վաղաժամ առանց տեսնելու իրենց մարտնչումների արդիւնքը, բայց շատեր գնացին նոյն շաւիղով մինչեւ որ տապալուի գոռոզ բռնապետութիւնը:

Ինչո՞ւ մեռաւ Չարենցը՝ նա չուզեց թխել, ծեփել բանաստեղծութիւններ իմաստուն Ստալինի եւ կեղծ սոցիալիզմի մասին, նա չուզեց հաւատալ իր անկեղծ կեանքը, գետին տորել իր բնական ձիրքը, Սրտերի — ժամանակաւոր փառքի եւ իմաստուն նոր կամայականութիւնների համար, չդաւաճանեց իր «անուշ Արարատը», զոհ գնաց [illegible] բայց արժանացաւ համալսարանին ուղին: Ցատերից մէկն էր լուրջ ու մնջիկ, համեստ ու ազնիւ, բայց անվախ, վտանգներ ու բռնութիւն արհամարհող Լեւոն Բարամեանը, որ քշուեց Սիբիր եւ զոհ գնաց անյայտ դաշտի մէկ հարուածին: Մէկն էր Եղիշէ [illegible], բռնութեան ոչխի պատուանդանից վար նետեցին, կեցցէ ազատութիւն կոչելով:

Դեռ քանի - քանիներ, ծաղիկ հասակից նըւիրուեցին ազատութեան գործին: Փառամոլ է բռնաւորը:

Ինքնահաւանութիւնը եւ փառամոլութիւնը յատուկ է ներկայ քիւրտ անտաշ բէգերին եւ միջնադարեան անգրագէտ իշխանաւորներին:

Ուաշինկթընին եւ Ռուզվելթին, Ամերիկեան քաղաքացիները ոչ փառաբանեցին եւ ոչ էլ նրանց մէջ աստուածային իմաստութիւն գտան. ընդհակառակը ապրած եղած ժամանակ քննադատեցին, բայց եւ այնպէս իրենց վերաբերմունքով գնահատեցին ղեկավարների արժէքը:

Անսահման ազատութեան արդիւնք չէ՞ երիտասարդ Ամերիկայի վիթխարի առաջդիմութիւնը, բարիքների անսահման առատութիւնը: Առանց ստախօսական եւ հարուածական ճորտական

աշխատանքի, առանց հնգամեայ անամէջ եւ խափուսիկ պլաններու :

Որքան շատ պլան, այնքան քիչ բարիք նոյնքան էր շատ չարիք եւ կարիք: Այսպէս է կեանքը Սովետներու «դրախտ» ին մէջ:

Լուսաւոր է մանաւանդ մեր Դատի վերջին 30—40 տարին: Մարդ արարածը նուաճեց տիեզերքը, կարծէք երկիր ու երկինք իրար կապելու նախօրեակին կ'ապրինք: Մարդկային միտքը իր ազատ թռիչքներով կը մտնէ բնութեան գաղտնիքներու մէջ կը կորզէ ամէնէն պիտանին իր վայելքի համար: Մարդը տէր կանգնեց ազատութեան` իր պայքարի արդիւնքին:

Մարդը կ'ուզէ էլ աւելի ունենալ` արժանանալ անսահման ազատութեան փառքին:

Դեռ բաւական չէ բռնակալ թաթը կմախքացած մարմինի վրայ,— կ'ուզեն իրենց դատարկ տակառի գլորուող ձայնով սարսափեցնել ազատ երկիրները — շարժել չալաշուք ամպերը պայթառ հովիտներու վրայ :

Դեռ կ'ուզեն իրենց աղբը ցանել ազատութեան ճանապարհի վրայ թունաւոր սերմեր բուսցնելու համար :

«Մենք կամաւոր ենք» պիտի գոռան, ազատասէր ժողովուրդները, ժանգոտած երկաթով կոտրելու այն սին կոկոյզը որ դեռ ծարաւ է մարդկային արիւն լափելու :

Ստուեր մնաց լուսաւոր երկնքի վրայ, ինչպէս պալարը առողջ մարմնի: Այդ ստուերոտ կէտի վրայ, բռնութիւնը կաշկանդեց մարդաստեղծագործող միտքը, մայրը զրկուեց գործից` մտքի թելադրութեան եւ մկանային աշխատանքի համագործակցութիւնից, նա դարձաւ մեքենայ—խուլ գործիք, բռնութեան ձեռքին :

Ինչքան կ'ուզես սեւը սպիտակին փոխել, գոյնը կը մնայ անփոփոխ:

Փակիր դուռը «իմաստուն հայր» որպէսզի ազատ միտքը չը թափանցի քու «դրախտ» մէջ :

Պիտի ցանկանայինք բայց երբ, կարմիր ու վարդագոյն մեր հայրենակիցներուն, դէպի «դրախտը» անմատչելի, վայելելու այնտեղի ողկոյզները, մօտիկից լսելու հեռուից եկող թմբուկի ձայնը: Կը բաղձայինք չլսելու իրենց չէն տուն օտար երկրի, դառն էին ոգեւորութիւն հայրենի երկրի մէջ, չը դառնային «արտօնեալ» ուրիշի տունը քանդելու :

Կը բաղձայինք չհիասթափուէին, չփնտռէին ելքը դրախտից, չընտրէին դժուարին ճանապարհը` բանտի եւ աքսորի :

Նիւթական զրկանքը տանելի է, կարելի է ճոխ սեղանից հրաժարուել, կարելի է աղ ու հացով սնանիլ, կարելի է հագուստ—կապուստի համեստը ունենալ, քարը քաշել հացը վաստակել միայն թէ ազատ ապրել :

Ասենք ազատութեան մէջ բարիք միշտ էլ կարելի է գտնել :

Ողջոյն ազատութեան եւ նրա մարտիկներին, ողջոյն բանտերի եւ Սիբերի սառնամանիքներու մէջ տառապող յեղափոխականներին, հանգիստ անթաղ ու թաղուած գաղափարի զոհերին:

ԲԻՒԶԱՆԴ

ՀԱՅԱՆՊԱՍՏ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ ՏԵՂԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ ՄԸ ՄԷՋ

Վերջերս Փարիզի l'Ordre օրաթերթին մէջ յօդուածաշարք մը լոյս տեսաւ A. de Garine ստորագրութեամբ: Յօդուածագիրն էր Զօր. Թորգոմ: Առաջին յօդուածին մէջ Զօրավարը խօսելով Ներգաղթի երկրորդ կարաւանին մասին կը յայտնէ այն տեսակէտը թէ Հայերուն մեծամասնութիւնը Ֆրանսա եկած է ոչ թէ Թուրքիայէն այլ Կիլիկիայէն որ ինչպէս յայտնի է պարպուեցաւ 1919ին, բնակչութեան մէկ մասը փոխադրուեցաւ Սուրիա իսկ միւս մասը Ֆրանսա: Ներգաղթին նպատակն է բնականաբար ուժեղացնել Ներկայ Խ. Հայաստանը ուր շինարարական մեծ աշխատանքներ կը կատարուին: Արտասահմանի Հայութիւնը առանց բացառութեան կը խանդավառուի այդ շինարարութեամբ եւ կը քաջալերէ զայն: Յօդուածագիրը փափաք կը յայտնէ որ Ֆրանսական կառավարութիւնը արգելքներ չը յարուցանէ մեկնողներուն համար: Յաջորդական երեք յօդուածներով հեղինակը լայն գիծերով կու տայ Ռուսեւհայ յարաբերութեանց պատմութիւնը եւ կ'ըսէ թէ հայ ժողովուրդը յուսախաբ եղած էր ժամանակին ցարական կառավարութենէն եւ այսօր ալ իր կարծիքով նուազ յուսախաբ չէ խորհրդային իշխանութենէն: Այս առթիւ կու տայ անունները այն նահանգներուն որոնք մաս չեն կազմեր Ներկայ Հայաստանին :

Նկատի ունենալով Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ յարաբերութիւնները յօդուածագիրը կը գտնէ որ եթէ Մոսկուա ուզէր այդ հողերը շատոնց կցուած պիտի ըլլային Խ. Հայաստանին:

Յօդուածագիրը կը պնդէ թէ քանի որ Խ. Հայաստանը չի կրնար իր ձայնը լսելի դարձնել, արտասահմանի հայութեան կ'իյնայ խնդրոյ առարկայ հողամասերը պահանջելու պարտականութիւնը :

Զօրավարին այս չորս յօդուածներուն միեւնոյն թերթին մէջ կը պատասխանէ Պ. Արշակ Չօպանեան որ կը քննադատէ Ներգաղթի մասին իր հայրենակիցին կողմէ յայտնուած միտքերը :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ամերիկեան առաքելութեան պետը, զօրավար Լեվըի Ուոշինկթըն կանչուած է եւ նոր պաշտօն մը պիտի տրուի իրեն: Զօրավարը որ Աթէնքէն կը մեկնի մարտ 5ին, թիւրիմացութիւններ ունեցած է հելլէնական կառավարութեան հետ` իր պաշտօնին սկզբնաւորութենէն ի վեր: Չափէն աւելի անկեղծ ու համարձակ մարդ բազմաթիւ առիթներով հասկցուցած է Աթէնքի կառավարութեան թէ ան կրնայ, եթէ ուզէ, մաքրագործել ապստամբները, բայց կը նախընտրէ անվերջ պահանջներ ներկայացնել Ամերիկայի :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 14ԻՆ Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան կողմէ գրական երեկոյթ մը սարքուած է Հալէպի մէջ` նուիրուած «Յառաջ»ի խմբագիր Շաւարշ Միսաքեանի: Խօսած են Հրաչ Փափազեան, ողբացեալ Յակոբ Օշական եւ Մ. Թէօլէօլեան :

ԱՆՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻՋԵՒ ?

Զօր. Տը Կոլի շրջապատէն կարեւոր անձնաւորութիւն մը Պ. Կասթօն Փալէվսքի խօսելով ներկայ քաղաքական կացութեան մասին, դիտել կու տայ թէ անցեալ տարի Տէօնքէրկի մէջ կնքուած Անգլեւֆրանսական դաշնագիրը անիմաստ է որքան ատեն որ չեն հարթուած Գերմանիոյ մասին երկու երկիրներուն միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնները: Պ. Փալէվսքի կը յանձնարարէ գումարել եւրոպական խորհրդաժողով մը: Կեդրոնացեալ Գերմանիա մը անխուսափելիօրէն պիտի մտնէ Խորհրդային ծիրին մէջ եւ Ռուսիա, օրին մէկը սահմանային սրբագրութիւններ պիտի ընէ Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ ի վնաս Լեհաստանի: Ահաւասիկ կարգ մը կէտեր Փալէվսքիի ճառէն.—

«Պ. Պէվըն սկզբունքով ընդունած է կեդրոնացեալ Գերմանիոյ ծրագիրը: Այս հարցին մէջ է որ հիմնական անհամաձայնութիւն կը տիրէ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ: Անգլիա միացեալ Եւրոպայի առաջարկը մէջտեղ դնելով կը հաստատէ այդ անհամաձայնութիւնը: Պէտք է միս գամընդմիշտ հարթել Անգլեւֆրանսական հակամարտութիւնը գերմանական հարցին շուրջ: Երկու երկիրներուն ալ շահը կը պահանջէ ը թաքցնել չտալ Անգլիոյ ներկայ քաղաքականութեան որ անհամապատասխան է մեր փոխադարձ շահերուն : Պ. Պէվընի բրած առաջարկը չի կրնար եւրոպական Դաշնակցութիւն մը ստեղծել որովհետեւ ան կաղապարուած է Սթալինի եւ Մոլոթովի մեթոտներուն վրայ :

Կ'ըսուի թէ վերոյիշեալ միտքերը կը ներկայացնեն Զօր. տը Կոլի ներկայ քաղաքականութիւնը ընդհանուր գիծերով :

ՉՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

ԳԻՏՈՒՆՆԵՐԸ փորձեր կը կատարեն հասկնալու համար թէ կեանք կա՞յ Հրատ մոլորակին մէջ: Ամերիկայի աստղագէտները պնդելով համոզուած են որ շնչաւոր էակներ կան այնտեղ: Փետրուար 18ին ամերիկեան դիտարանէ մը դարձեալ «աչք մը նետեցին» դէպի վեր, 63 միլիոն մղոն հեռու ու եկան այն եզրակացութեան թէ բուսականութիւն կայ Հրատի վրայ, որուն կլիմայական պայմաններու տակ անկարելի չէ որ մամուռներ աճին: Դիտարանին տնօրէնը ըսաւ որ եթէ իսկապէս կեանք կայ այնտեղ, շատ նախնական ձեւով է երեւան կուգայ ան :

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

★ «Ես սրտանց կը շնորհաւորեմ Տրովաթայի պատերազմը, որովհետեւ անոր շարժառիթը կին մըն էր, եւ ամէն մարդ գիտէր թէ ինչու համար կը կռուէ : — Նորվեկացի դիւանագէտի մը խօսքը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼԷՅԼԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Ով հաւատացեալներ, ես այս գիշեր, աղօթեցի այդ աստուածակերտ տաճարին մէջ, յանուն Ալլահին, ձեր բոլորին համար: Երեք լուսաթեւ մատռուակներ, ադամանդէ ափսէներու մէջ, ինծի մատուցին երեք լեցուն բաժակներ — գինի, կաթ ու մեղր: Ես միայն վերցուցի բաժակը կաթին : Գաբրիէլ հրեշտակապետը շնորհաւորելով ընտրութիւնս, լուսեղէն Ովկիանէն մէջէն, առաջնորդեց զիս բարձեալին մօտ: Անոր ամենազօր հրամանն էր, օրական յիսուն անգամ աղօթել իրեն, բայց ես Մովսէսին թելադրութիւնով, աղաչեցի, խնդրեցի, մինչեւ որ օրական հինգ անգամի բարեհաճեցաւ :

Այս ուղեւորութեանս վրայ մի կասկածիք երբեք Աստուծմէ զատ ուրիշ վկայ չունիմ ես :

Երբ վերջացուց Համատ, խոր լռութիւնը, համբերութիւնը սպառած, սկսաւ քրթմնջել ու հեղնել անկիւն երը քաշուած: Համարձակութիւնը կը թուէր ծալլած ծրարած ըլլալ իր երկչոտ թեւերը, երբ մէկէն անզուսպ ալիք մը, անկիւնէ մը պոռթկաց կատաղաշունչ :

— Ստախօս ....:

Ու ահա, մէկը, իր ձիուն վրայէն, սուրը քաշած, կը խոյանար Համատին վրայ: Բայց հազիւ քանի մը քայլ առած, ձին խրտչեցաւ ու վրայինը ինկաւ գետին, փոշեթաթախ ու վիրաւոր : Համատ վազեց անոր մօտ օգնութեան, ասպետական, անվեհեր ազնուութեամբ:

Ու երբ անոր ձեռքէն բռնած, վեր առաւ գետնէն, ժպտադէմ, իր ներողամիտ, անյիշաչար հայեացքը սեւեռած, զինքը ամբաստանողին, մեղայ, մեղայ... կը հաւատամ Ալլահին ու խօսքերուդ ճշմարտութեան, մրմնջեց վիրաւոր ձիաւորը :

Լռութիւնը, այս անգամ, արճիճէ ոտքերով դամուեցաւ հաւատքի խալիին վրայ, անշարժօրէն մագնիսացած: Այդ պահուն, ծերունի շէյխ մը մօտեցաւ դողդոջուն ու ըսաւ Համատին :

— Կ'ընդունիմ, որ մինչեւ հիմա ոչ ոք բերած է այսքան վսեմ խօսքեր, այս ժողովուրդին: Բայց ո՞ւր է աղբիւրը այս քարոզութիւններուն : Արդեօ՞ք մոգութեան գիրքերը, Սողոմոնի գահին տակ թաղուած, զոր իր մահէն ետք հանելով, ժողովուրդին քարոզեցին ոգիներն ու հովերը :

— Ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի, ով բարեմիտ ծերունի, մի փնտռէք անոր աղբիւրը մարդոց քով, մարդկային ձեռքերով գրուած: Անոր միակ աղբիւրն ու հեղինակը Ալլահն է միայն, որ իր անսխալ մատներով, աստուածագրած, կը ղրկէ իր միակ մարգարէին, թերթ առ թերթ, պրակ առ պրակ:

— Կրնա՞ս ցոյց տալ մեզ այդ աստուածային գերբնական ... :

— Ինչո՞ւ չէ... երկու օր վերջ հաւաքուեցէք Սաֆա եւ Մէրվա բլուրներուն ստորոտը ուր ժամադիր եմ Ալլահին :

Խաղաղ երեկոյ էր :

×

Ինչքան արբեցուցիչ էր գարնանային առաւօտը, Ճէպէլ էն Նուրի գրգարանին մէջ, ուր լոյսն ու ստուերը կը համբուրուէին շրթունք շրթունքի: Ծաղիկները իրենց սրտին բաժակները իրարու վրայ պարպած, կը քթթէին աջակեղ, տարփայոյզ: Լռութիւնը թառած էր լերան լուսահատորներուն վրայ երկնամէջ:

Խաղաղութիւնը կ'իջնէր զառիթափներէն վար, մայրիներու երկնաբերձ ճիւղերը բանած, կը սողոսկէր մացառուտներէն ներս, ու թաւշապատ բարձերու վրայ ընկողմանած, կը ննջէր երազաբաղձ: Այդ պահուն, արբած տոխակ մը, ծառին վրայէն կ'երգէր սիրատած, իսկ երկչոտ նապաստակ մը, թուփերուն տակ, կը խնշտար ականջալուր :

Այս դիւթիչ առաւօտներէն մին, պտոյտէ վերադարձին, էսա, նշմարեց մէկը, իր մենարանին մէջ, ծնկածալ: Սարսափած, ետ քաշուեցաւ քանի մը քայլ: Անճանաչ ըլլալու աստիճան ծանօթ դիմագիծ մը՝ որուն աչքերը կը վառէին մութին մէջ, կրակէ բոցերով: Գլուխը՝ տենդահար գիշեր, մազերը՝ փայլատակ պարաններ: Ոճիրէն առաջ ու ետք՝ դողահար ձեռքեր: Այնպէս թուեցաւ իրեն, որ դիմացինը ջղագար յուշանօտ մըն է, որ հիմա, պիտի ըլլայ գետին զգայաթափ, եթէ երբեք չէ ինկած տակաւին :

(32)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԹԷՆՔԷՆ կը տեղեկացնեն թէ կառավարութիւնը «դժկամակութեամբ» համաձայն է զոհացընել՝ յառաջիկայ քանի մը շաբաթներու ընթացքին ապստամբներու դէմ ընդհանուր յարձակողականի մը սկսելու պահանջը: Դիտել կը տրուի որ հելլէնական կառավարութիւնը ստիպուած է ընդառաջ երթալ այդ պահանջին քանի որ ամերիկեան օժանդակութեան շարունակութիւնը կախում ունի այդ յարձակողականէն: Ամերիկեան շրջանակները շատ զարմանալի կը գտնեն որ տարւոյն սկիզբէն ի վեր հելլէն խորհրդարանը 22 նիստ ունեցած է, բայց որեւէ վճռական որոշում չէ տուած՝ ներկայ տագնապալի կացութիւնը միանգամընդմիշտ դարմանելու համար:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Դաշնակիցները մերժած են Խորհրդային Միութեան այն առաջարկը որուն համաձայն քննութիւն մը պէտք է կատարուի Գերմանիոյ նաւահանգիստներուն եւ մասնաւորաբար զինուորական խարիսխներուն մէջ տեսնելու համար թէ ինչ չափով տեղի ունեցած է անոնց ապազինումը: Այս առաջարկը ներկայացուցած է Միջդաշնակցային Հակակշիռի Յանձնաժողովին: Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա դիտել տուած են որ քննութեան կարելի է ձեռնարկել միայն այն պարագային երբ քննիչ մարմինը իրաւունք ունենայ նաեւ այցելելու բոլոր գօտիները եւ ստուգէ թէ ինչեր կը կատարուին խնդրոյ առարկայ շրջաններու գործարաններուն մէջ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ խորհրդարանը հինգշաբթի օր 188ի դէմ 336 ձայնով քուէարկեց կառավարութեան նոր օրինագիծը որ կ'առաջարկէ պատժական քայլեր առնել այն օրինազանցներուն դէմ որոնք արուեստական միջոցներով կը բարձրացնեն օրուան գիները: Գիներու յունուար 15ի մակարդակը պիտի պահուի: Իշխանութիւնները իրաւունք պիտի ունենան քննելու խանութպաններու եւ մեծաքանակ վաճառականներու մթերքը: Լայն իրաւասութիւններ տրուած են ոստիկանութեան որպէսզի իր յարմար դատած եղանակով հսկէ օրէնքին գործադրութեան վրայ: Համայնավարները հակառակ քուէ տուին, իսկ կոյականները ձեռնպահ մնացին. այս երկու խմբակցութիւններն ալ համակիր չեն ելմտական նախարարին քաղաքականութեան: Ուտելիքներու գիները պակսեցնելու համար, կառավարութիւնը մեծ քանակութեամբ անմիջէն պիտի ներածէ:

ԵՐԵՄՓ. ժողովին ելմտական յանձնաժողովը միաձայնութեամբ քուէարկեց հետեւեալ առաջարկները 5000նոցներու վճարման համար.— Ա. մինչեւ 100.000 Ֆր. վերադարձնողներուն վճարել ամբողջութեամբ մինչեւ մարտ 1: Բ. 200.000 Ֆր. վերադարձնողներուն՝ մինչեւ մարտ 15, Գ. 500 հազար ֆրանք վերադարձնողներուն՝ մինչեւ Ապրիլ 1: Դ. Մնացեալներուն վճարել մինչեւ ապրիլ 15: Կառավարութիւնը տակաւին վերջնական որոշում չէ տուած այս առաջարկներուն մասին: Առաջարկուած է նաեւ որ բոլոր բարեգործական հաստատութեանց 5000նոցներուն փոխարժէքը վերադարձուի անյապաղ:

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ.—

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԳԻՒԼԽԱՆԴԱՆԵԱՆ խումբի կազմութեան տարեդարձին առթիւ երեկոյթ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ այսօր 8.30էն մինչեւ լոյս, Էրմիթաժի սրահին մէջ (La Viste):

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն, նուագ: Առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի ՊԱՇՏՕՆՍ ԽՈՒՄԲԱԼ է: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպական պարեր Սէն Լուի նուագախումբին մասնակցութեամբ:

Ապահովել տոմսերդ Նոր Սերունդականներէ:

ԲՈԼՈՐ ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐԸ
Այս իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առտու

Հ. Մ. Ը. Մ.ի

Մարսէյլի մասնաճիւղին տարեկան մեծ պարահանդէսին, Salon Alhambra 340 Bld. Chaveի շքեղ սրահներուն մէջ:

Orchestre RYTHME - JAZZ, ճոխ պիւֆէ, հաճելի անակնկալներ:

Անմիջապէս ապահովեցէք ձեր սեղանները՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարիչներէն:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԵՒ ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒ բոլոր խումբերու դասախօսական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այսօր Շաբաթ ժամը 8.30ին, Աւ. Ահարոնեան ակումբին մէջ: 11 Ave. Gambetta): Կը հրաւիրուին նաեւ բոլոր ծնողները, ընկերներ եւ բարեկամներ:

Մուտքը ազատ է Վալանսահայերու համար: Պիտի նախագահէ ՏԻԿԻՆ ՓԵՐՈՒԶ ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ, պիտի դասախօսէ՝ ԸՆԿԵՐ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ: Դասախօսութենէն ետք, երգ, արտասանութիւն, հայկական եւ եւրոպական պարեր մինչեւ կէս գիշեր:

ԽՆՋՈՅՔ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի հանդէս խնճոյքը վաղը կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 12, Restaurant G. Halloppé, 32—34 Ave. de la Porte des Lilas(métro Porte des Lilas): Հայկ. նուագախումբ, թառ (Գարեգին), սրինգ (Բենօ), քէմէնչէ (Օհաննէս) եւ ջութակ:

Կը ներկայացուի ընկեր Հայկազունի ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸ եւ ՄԱՎԶԷՐԻՍՏԸ, թատերգութիւն Ա. եւ Բ. արարները: Կովկասեան եւ Հայկ. պարեր Նոր Սերունդի կողմէ, զաւեշտ մը, ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ
« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՍԱԼԻՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին:

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ժամը 15էն մինչեւ 24. երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ անակնկալներ:

Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՄԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ԹԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Ռազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ԶՕՐ. ՇՈՒԹՈՒՅԻ:

22 Փետր. կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,

Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ: Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 Ֆրանք:

Պատուոյ յանձնախումբ.— Տիկին Գ. Կիւլպէնկեան, Գ. Ռընէ Կասսէն, Ֆրանսական կաճառէն, Գ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի, քարտուղար Ֆրանքօ Արմէնիէնի, զօրավար Կորկա օֆ, հրամանատարներ՝ Տ. Թէքէեան եւ Խանդամեան, Գ. Գ. Գ. Սիրադեան, Կ. Փափազեան, Կ. Յակոբեան, Ա. Ֆրէնկեան, Գալըքճեան, Ա. Աճէմեան, Վ. Զիլինկիրեան:

Նուագախումբ Ֆ. Գուլեանի: Սեղաններու համար հեռաձայնել՝ Գ. Կիւլպէնկեանի, առաւօտները, Դրօքատէրօ 44-38:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին վաղը կիրակի օր ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures: Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱՄԱԾ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի:

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակց. միջոցներ.— métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ, Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անթաքիացի Յակոբ Մխիթարեան, Թրքախօս, որ տարիներ առաջ կը գտնուէր La Paz, (Bolivie), Casilla de Correo No. 256: Տեղեկացնել «Յառաջ»ի:

ԽՆՋՈՅՔ

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ Սանուհիներու ընկերահամակրական խնճոյքը, 22 փետրուար կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2—12: Յոյներու սրահին մէջ, 5 rue Bonnefoi: Գեղարուեստական խնամուած յայտագիր, երգ, նուագ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, հայկական եւ եւրոպական պար, մասնակցութեամբ նուագի, ինչպէս նաեւ բանախօսութիւն:

Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անլէա Գուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՎՕՖԼԻՐԶ.— Հ. Յ. Դ. «Մուրատ» խումբի ժողովը՝ վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փոնթի, ընկեր Սեթեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ, նոր ընտրութիւն:

ՊՈՒԼ ՕՏՏՈՅԻ Հ. Յ. Դ. «Վռամեան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր խումբերը վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 7.30ին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Ողբ. Յակոբ Օշականի մահուան պատճառաւ, յետաձգուած է Փարիզի Հայ Ուսանողական Միութեան կիրակի օրուան հանդէսը:

Պարոն Երուանդ Պարկիրճեան եւ եղբայրները խորունկ վիշտով կը ծանուցանեն մահը իրենց մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱԶՆԻՒ ՊԱՐԿԻՐՃԵԱՆԻ

որ իր մահկանացու կնքեց երկուշաբթի օր:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր Շաբաթ, ժամը 10ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 Rue Jean Goujon:

ՁԱՏԿԻՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՕՐԸ

Մարտ 29ին, միակ հանդէսը Մարսէյլի մէջ, Սալ Մազենոյի մէջ, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐՄԵՆՈՒՐՇ»

Մարտ 9ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆԹ ԱՆԻ մասնաճիւղը կազմակերպած է ընկերահամակրական խնջոյք մը որ տեղի պիտի ունենայ այսօր շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, իր դպրոցի սրահին մէջ: Գեղարուեստական բաժին: Բանախօսութիւն Տիկին Վ. ՀԱՃԱՐԵԱՆի կողմէ: Պիտի երգեն Հ. Յ. Դ. Քեռի խումբին Սիփան երգչախումբը ղեկավարութեամբ Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ: Մուտքը ազատ է:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Տիկին Արշալոյս Փէնտիկեան Պոլսեցի (Եէնի Գափու), ծնեալ Պէրպէրեան, Փարիզ ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկացնել Մանուկ Ճէլալեանի 22 Côte Poids des Farines Romans,(Drôme):

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ Փետրուար 22ին Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ի յիշատակ Տէր եւ Տիկին Վարդանեաններու մօր՝ ողբացեալ

ՏԻԿԻՆ Ս. ԽԱԽԱՄԵԱՆԻ

(Հայաստանի մէջ մեռած) եւ իրենց սիրեցեալ զաւակներուն ԿԵՍԻԱ եւ ԳՈՒՐԳԷՆ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆներու հոգւոյն: Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները:

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է կրօնական եւ եկեղեցական դասախօսութիւններու շարք մը, պատրաստելու համար հայ մանուկները Համբարձման Տօնի Ս. Հաղորդութեան: Դասերը պիտի սկսին 26 Փետրուար Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ:

Կը խնդրուի ծնողներէն եւ կրթական մարմիններէն որ դիմեն դիւանատուն արձանագրել տալու համար փափաքողներու անունները:

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Քազա տ'Իթալիայի մէջ
Մարտ 14ին եւ 21ին, ղեկավարութեամբ՝
ԱՐԱՅ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

ԴԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376 286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200, Ցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Dimanche 22 Février 1948 Կիրակի 22 Փետրուար
Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5273-Նոր շրջան թիւ 882
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՃՐԱԳ ՄԸ ՄԱՐԵՑԱՒ

Մահը՝ անողոք ու անպայմանելի, կը շարունակէ տապալել մեր հանրային գործիչներն ու արուեստի եւ գրականութեան անզուգական անձնուէր մշակները ։

Համրեցէք արտասահմանեան Հայաստանի գրողները վերջին եօթը ամսուան մէջ։

Համօ Օհանջանեան, վաստակաւոր յեղափոխական ու քաղաքական գործիչ։

Նիկոլ Աղբալեան, բեղուն ու բազմակողմանի մտաւորական ։

Լիպարիտ Նազարեանց, հմուտ գրագէտ ու դիւանական ։

Արշակ Ֆէթվաճեան, տաղանդաւոր նկարիչ որ լոյս աշխարհ բերաւ մեր հին [illegible]։

Գուրգէն Ալէմշահ՝ երիտասարդ ու խոստմնալից երաժիշտ որ անվերադարձ մեկնեցաւ՝ տակաւին իր լրութեան չհասած ։

Կրնայինք յիշել աւելի համեստները — Գալստեան, Գիրանեան եւ ուրիշներ որոնք իրենց դերը կատարեցին մեր պատմութեան մէջ եւ որոնց անունները պիտի ապրին միշտ՝ իրենց ընկերներուն ու բարեկամներուն սրտին մէջ ։

Բոլորն ալ իրական հայրենիքի երկինքէն հեռու, բայց հայրենիքի սէրը իրենց կուրծքին տակ բոցավառ ։

Եւ ահա նոր զոհ մը՝ անփոխարինելի ։

Յակոբ Օշական ոչ եւս է ։

X

Ինչպէս կը կարդաք քիչ անդին, ողբացեալ Օշական մեզմէ անվերադարձ կը բաժնուի անցեալ երեքշաբթի գիշեր, Հալէպի մէջ, սրտի կաթուածէ մը ետք։

Փետրուար 14ին, կը խօսէր «Յառաջ»ի խմբագրին նուիրուած գրական երեկոյթի մը մէջ, զուարթ ու խանդավառ ձեւով, ինչպէս միշտ, երբ զրոյցին նիւթն է հայ լեզուն ու գրականութիւնը ։

☘

Եթէ սերունդները պիտի դասաւորենք համաձայն տարիներու համրանքին, Օշական կը պատկանէր գրական հին սերունդին։

Բայց իր խառնուածքով եւ մտաւորականի իր դիմագիծով մնաց միշտ երիտասարդ եւ ըմբոստ։

Գիւղի զաւակ ու ծագումով շատ խոնարհ, տուաւ պատմութիւնը գրկուածներուն՝ «իրաւ» արուեստագէտի ջիղով ու նախանձախնդրութեամբ ։

Մեր նոր օրերու գրականութեան ամէնէն տիրական եւ ամէնէն տոկուն ներկայացուցիչն էր։

Գրական իր առաջին փորձերէն մինչեւ իր «Մնացորդաց»ը, պահեց իր հաստատ եւ [illegible] նկարագիրը ։

Անմրցելի էր իբրեւ խուզարկող ու պրպտող, ու մանաւանդ անխնայ՝ միջակութեանց հանդէպ որովհետեւ կը հաւատար թէ արուեստի եւ գրականութեան մէջ անտաղանդ մշակը տեղ չունի ։ Իր քննադատութեանց մէջ եղաւ անողոք ։

Չափ չունէր իր սէրը հայ լեզուին ու գրական ստեղծագործութեան հանդէպ ։

Քննադատուած է իր լեզուին տրուած մէջ, անշուշտ, կը պակսէր պայծառութիւնն ու տոհմիկ հարազատութիւնը մեր «մեծասքանչին»։

Չարամիտ «Հայաստանեայց»ներ փորձեցին ստուեր ձգել իր տաղանդին ու հունձքին վրայ որովհետեւ անաչառ քննադատի աչքով նայեցաւ Հայրենիքէն ներս կատարուող գրական աշխատանքներուն վրայ ։

Բայց շող չպակսեցաւ իր ճրագէն որ քառասունհինգ տարի շարունակ լուսաւորեց մեր նորահաս սերունդը արեւելքի մէջ եւ ճամբայ բացաւ մեր գրական մշակներուն Երուսաղէմի վանքէն մինչեւ այս ափերը։

Փարիզէն ետք, իր յոբելեանը պիտի տօնուէր նաեւ Մարսէյլի մէջ անցեալ Նոյեմբերին, իր ներկայութեամբ, բայց յետաձգեց իր ճամբորդութիւնը ։

Եւ ի՜նչ ողբերգութիւն, դառն ճակատագիրը ուզեց որ իր համակիրներն ու հարազատ բարեկամները տօնէին իր սգահանդէսը։

Կէս մնաց Օշականի գործը։

Ժամանակ չունեցաւ պարպելու իր յորդառատ պաշարը ։

Օշական ոչ եւս է

ՄԵԾ ԳՐԱԳԷՏ - ՔՆՆԱԴԱՏԸ ՄԱՐԵՑԱՒ ՄՈՄԻ ՄԸ ՊԷՍ ՍՐՏԻ ԿԱԹՈՒԱԾԷ

« Արեւելք »ի 19 Փետրուար թիւին մէջ կը կարդանք —

Օշական ոչ եւս է։

Գրիչը կը դողայ մեր ձեռքերուն մէջ, բայց անողոք իրականութիւնը կը ստիպէ գրել — ՕՇԱԿԱՆ ՈՉ ԵՒՍ Է։ Ինք, որ տկար սրտին յուզումները խնայելու համար մեկնած էր փոթորկոտ Պաղեստինէն, ահա այստեղ, այս խաղաղ անկիւնին մէջ կը փակէ իր աչքերը կեանքին, [illegible] սրտի տագնապէն, որ կը հալածէր զինք տասնամեակէ մը ի վեր ․

Երեքշաբթի, մինչեւ երեկոյեան ժամը 7, խմբագրատունն էր, մեզի հետ, — կը խօսէր գրականութեան եւ արուեստի շուրջ, պատգամներ կ'արձակէր։ Սովորականէն աւելի կայտառ, նոյնիսկ կը կատակէր եւ սրախօսութիւններու առիթ կուտար ։

Մեկնեցաւ «Արեւելք»էն, ժամադրուելով մեզի հետ Չորեքշաբթի առաւօտեան ժամը 8ին, գրօսապտոյտի մը համար։ Հասնելով Երէցեաններու բնակարանը, ուր կը հիւրասիրուէր Հալէպ ժամանումէն ի վեր, ըստ սովորականին կը ճաշէ, զրոյց կ'ունենայ տանեցիներուն հետ, եւ ժամը 10ին մօտ կ'անցնի ննջասենեակ ։

Քառորդ ժամ վերջ ձայն կուտայ, թէ տագնապի մէջ է, եւ բժիշկ կը խնդրէ։ Լուր կը տրուի մօտիկ բնակող Տօքթ. Ապուհայաթեանի, որ կը հասնի անմիջապէս, երբ մահը խեղդած էր արդէն անոր վերջին շունչը ։

Շփոթեցնող գոյժը կը հաղորդուի Ազգային Առաջնորդարան, Զարեհ Սրբազանի, որ կը փութայ Օշականի անկողնին մօտ՝ «Նայիրի»ի խմբագիր Ա. Ծառուկեանի հետ։ Սրբազանը կը կարդայ հոգւոցը։ Կը հսկեն մինչեւ արշալոյս ։

Բօթը հաղորդուած է, անմիջապէս, Երուսաղէմի Պատրիարքութեան, իր պարագաներուն եւ արտասահմանեան մամուլին ։

Ամբողջ տասը տարի մահուան հետ ամենօրեայ զրոյցներէ ետք (որոնց հետքերը կը նշմարուին իր յօդուածներուն եւ գրքերուն մէջ), կ'իյնայ անոր թաթին տակ, անյոյս մաքառումէ մը վերջ։ Մտասեւեռում մը եղած էր իրեն՝ համար մահուան հեռանկարը։ Օրը քանի մը անգամ կը խօսէր իր տագնապներուն, կեանքի ունայնութեան, մանաւանդ իր անտիպ եւ անաւարտ գործերու ճակատագրին շուրջ, յայտնելով այն սեւ մտահոգութիւնը՝ թէ մահը կրնար կիսատ թողուլ իր գործը։

Եւ կիսատ մնաց իր գործը։ Անտիպ մնացին իր ձեռագիրները, որոնք հազարաւոր էջեր կը կազմեն։ Անհուն գանձարան մըն էր, որ կը փակուի ընդմիշտ, իր հետ դամբան՝ երթալով հայ գրականութեան եւ արուեստի ամէնէն թանկագին վկայութիւնները ։

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ

Օշական ծնած էր Պրուսա, 9 Դեկտեմբեր 1883ին։ Գեղջուկ ընտանիքի զաւակ, հինգ տարեկանին կը մնայ որբ՝ հօրմէն։ Կ'աւարտէ Պրուսայի ազգ. նախակրթարանը, ու կը մեկնի Արմաշ՝ ուր կը մնայ մինչեւ 1900։ Կը վերադառնայ իր ծննդավայրը, Սէօլէզ (Պրուսայի գիւղերէն), ուսուցչական պաշտօն ստանձնելու համար տեղւոյն վարժարանին մէջ ։

1902ին կը հրատարակուի իր առաջին պատմուածքը «Արեւելք»ի մէջ։ Կ'աշխատակցի «Ազդակ» շաբաթաթերթին 1908։ Իսկ 1910ին կ'երեւի «Ազատամարտ»ի մէջ. («Մատմազէլ Եւան, Տօպիճը, Տօզսանը, Պաղտօն» եւայլն, եւայլն)։

Բայց յոյս ունինք որ յոբելեանին առթիւ հաւաքուած գումարներով—որոնց վրայ պիտի բարդուին ուրիշներ — պիտի հրատարակուին իր բոլոր ձեռագիրները ։

Ճրագ մը մարեցաւ ։

Յարգանք իր յիշատակին ու նաեւ մաղթանք մը որ «Նորեր»ը քալեն իր ճամբէն ու մշակեն հայ գրականութեան ծաղկաստանը իր խանդավառութեամբ եւ իրեն չափ հաւատաւոր ։

Ժ.

Եւրոպական եւ Ափրիկեան խմբակցութիւն

Այս շաբթու անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութիւնները խորհրդակցութիւններ կատարեցին Փարիզի մէջ ուսումնական համաձայնութիւն մը կնքելու համար իրենց գաղթավայրերուն մէջ ։

Համաձայն վերջին տեղեկութեանց երկու երկիրները մշակած են ծրագիր մը որուն մաս պիտի կազմեն նաեւ Պելճիքա եւ Փորթուկալ իրենց գաղթավայրերով։ Այս մասին պաշտօնական յայտարարութիւն մը հրատարակուեցաւ երէկ։

Բնականաբար այդ ծրագիրը առ այժմ նախապատրաստական բնոյթ ունի, բայց խնդրոյ առարկայ պետութիւնները որոշ համաձայնութեան գոյացուցած են միասնաբար եւ համերաշխութեամբ շահագործելու համար Ափրիկէի գաղթավայրերուն արտադրութիւնները ։

Այդ համաձայնութիւնը պիտի կրէ «Եւրոպական եւ Ափրիկեան Խմբակցութիւն» անունը։ Իրազեկ շրջանակներու մէջ յոյս կը յայտնուի որ այս համաձայնութիւնը պիտի նպաստէ Միացեալ Նահանգներու եւ Բրիտանիոյ տնտեսական կայունութեան։ Խորհրդաժողովի անդամներէն մէկը յայտարարած է թէ կատարուած աշխատանքը նախապատրաստական ըլլալով հանդերձ վերջ ի վերջոյ պիտի յանգի այնպիսի կարգադրութեան մը որ պիտի դարմանէ տոլարի նուազութենէն յառաջ եկած դժուարութիւնները ։

Ինչպէս ծանօթ է, Անգլիա, Ֆրանսա, Պելճիքա, Փորթուկալ եւ Հոլանտա իրենց միջեւ պիտի բաժնեն Ափրիկէի եւ Ասիոյ բոլոր գաղթավայրերը ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐԸ

Երկու օրուան ընդհատումէ մը ետք, տեղատարափ անձրեւները վերսկսած են հարաւային Թուրքիոյ մէջ,եւ կացութիւնը շատ ծանր է Ատանայի եւ Թարսուսի մէջ։ Համաձայն Պոլսէն ընդունուած տեղեկութեանց, մօտաւորապէս հարիւր հազար Թուրքեր թշուառ վիճակի մատնուած են կորսնցուցած ըլլալով իրենց տունն ու տեղը ։

Կառավարութիւնը մէկ միլիոն Թրք. ոսկի յատկացուցած է աղէտեալներուն։ Խորհրդարանը 15 միլիոն ոսկիի վարկ մը պիտի քուէարկէ, նորոգելու համար Սիհան եւ Ճիհան գետերու ամբարտակները ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՁԱՊԵՏ ՇՈՒՄԱՆ Ուրբաթ օր Խորհրդարանին մէջ ստացաւ վստահութեան քուէ պահանջել այն պարագային երբ համայնավարները պնդեն անվճար մնացած 5000 ֆրանքնոցներու մինչեւ Ապրիլ 15 ամբողջութեամբ վճարելու բանաձեւին վրայ ։

ԻՆՉՊԷՍ ԱՐԴԷՆ հաղորդած էինք Պուլկարները Փետրուար 9ին վար առած էին երկու Թրքական օդանաւեր որոնք թռիչքներ կը կատարէին պուլկարական սահմանէն ներս։ Թուրքիոյ արտաքին նախարար Նէճմէտտին Սատաք յայտարարեց Ուրբաթ օր թէ Թուրք օդանաւորդները պուլկարական սահմանը անցած էին իրենց ճամբան կորսնցուցած ըլլալով եւ «մարդասիրութիւնը կը պահանջէր որ Պուլկարները չկրակէին անոնց վրայ »։

ԹԻՐԱՆԱՅԻ (Ալպանիա) զինուորական դատարանը մահուան դատապարտած է հինգ կաթոլիկ քահանաներ ։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը գրաւած է նախկին թագաւոր Կարոլի անձնական ստացուածքները ։

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ կառավարութիւնը Ամերիկայի դիմած է 100 միլիոն տոլարի անմիջական վարկ մը ուզելով ։

ԱՆԳԱՐԱՅԻ կառավարութիւնը ներկայացու -

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

1912ին՝ Պոլիս, ուսուցիչ։ Կը շարունակէ աշխատակցիլ օրաթերթերու, պարբերաթերթերու եւ տարեգիրքերու։ 1914ին՝ «Մեհեան»ի մէջ։ 1922ին կ'անցնի Պուլկարիա, Պոլսէն։ 1924ին՝ Եգիպտոս, 1926ին՝ Կիպրոս, 1934ին՝ Երուսաղէմ։ Միշտ ուսուցիչ եւ գրող։ 1937ին կ'ունենայ սրտի կաթուած՝ Փարիզի մէջ։ (Այս տագնապին կը պարտինք իր գեղագոյն էջերէն մէկը՝ «Եկար»)։

14 տարիէ ի վեր կը մնար Երուսաղէմ, «Ժառանգաւորաց վարժարան»ի մէջ, որպէս ուսուցիչ հայ լեզուի եւ գրականութեան ։

Ողբացեալ Օշականի յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Ուրբաթ օր, 20 Փետրուար Հալէպի Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցիին մէջ։

Ի յարգանս մեծ ուսուցչին, նախորդ օրը փակ մնացած են Ազգ. հաստատութիւններն եւ ազգ. վարժարանները ։

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

On meurt deux fois, je le vois bien;
Cesser d'aimer et d'être aimable,
C'est une mort insupportable;
Cesser de vivre, ce n'est rien.

VOLTAIRE

Գրեթէ նոյն ցաւը Վոլթէրի եւ Դուրեանի մէջ: Մեռնիլը բան մը չէ, բայց «երբ կը թառամի յիշատակը» ու մեռնողը կը դադրի սիրուելէ, — ասոր է իրական մահը: Իսկ Օշական ինծի կը խօսի ուրիշ ցաւի մը մասին, Անտրէ Շէնիէի օրինակով: Այս բանաստեղծը, որու հայկական ծագման մասին խօսքեր ալ եղան, մէկ ցաւ միայն ունեցաւ կառափնատի ճամբուն վրայ. «Տակաւին բան մ'ըր ունէի այստեղ» (ճակատը ցուցնելով գանկին): Հոգ չէ թէ մեռնէր կամ մնացնէր, կը բաւէր որ պարպած ըլլար իր հանճարը: Օշական եւս այս տառապանքով գնաց մահը, կ'ուզէ՞ր պարպուի՞լ: Ու կ'աւարտէ՞ր: Աւելի քան տասը տարի կը զգայ թէ հաղած է փառաւոր քուրձը, ու հեւ ի հեւ աշխատեցաւ՝ մահը կռնակին վրայ, կուրծքին վրայ, սրտին մէջ: Սկնպուկ, ինչպէս մեր բոլոր գիւղացիները.

— Աղբա՛ր, կ'ըսէր մահուան, պիտի գամ, եւ-ռնեւէդ պիտի գա՛մ, հե՛տդ պիտի գամ: Աստուած վկայ է մայրիկը ցնորքներով եւ հաճոյքներով, ... տարեր է կեանք ..., բայց ես ... մարդը չեմ, ես հե՛տդ պիտի գամ, միայն թէ պարպե՛մ բեռս ...

Ուրիշ առթիւ ալ գրած եմ, բեռը ... մեր ... մէջ, (կամ նաեւ ուրիշ երկու պատճառներ՝ զորս կը գտնեմ հոգեբանախօսական վերլուծման ճամբով եւ մեր գիւղացիութեան բարդխնութեամբ,— (*) այդ մասին անպատեհ է, այսօր, խօսիլ այստեղ), Օշական քերականական թլուատութեան մատնուեցաւ եւ իր խօսքը մթնեց(**):

Գրականութեան մէջ, անհասկնալիութեան (inintelligibilité) տեսութիւնը ակադեմական հարց մըն է, ու շատ հետաքրքրական նիւթ մը, որ զբաղեցուցած է գրագէտները բոլոր լեզուներով գրականութեանց մէջ,— Յայտնութեան գիրքէն մինչեւ միջնադարեան գրականութիւնը (մեր մէջ Գր. Նարեկացի), մեհենական գրականութենէն մինչեւ արդի միսթիքները (մեր մէջ Ինտրա), Լոմպրոզոյի վարդապետութենէն մինչեւ Մալարմէի դպրոցը՝ մութ գրականութեան ուսումնասիրութիւնը եթէ նոյնիսկ չկարենայ լոյսին բերել մարդկային մտքին բոլոր խորհուրդները, դէթ կը հաստատէ թէ գրականութիւնն ալ բարձր ուսում մըն է, եւ հասարակաց չէ, ինչպէս կը կարծեն զայն avilissementի տանող խրապաշտները, կամ հրապարակագրութեան ծառայութեան տանող վարժապետները ։

Մութ կամ պայծառ, Օշական տուաւ գրականութիւն մը,— դիզելով ձեռագիր: Եթէ մահը ... որ լրացնէր, իր բարեկամները անշուշտ պիտի գիտնան անմահութեան տանիլ ինչ որ ըրաւ, ինչ որ պարպեց իր բեղուն ուղեղէն ։

Յոբելեանը, որ տօնուեցաւ կարգ մը գաղութներու մէջ, առիթ մըն էր ... համար իր գործերը ։

Դժբախտաբար Սուրիայէն արձակուած աղմուկ մը խանգարեց յոբելենական տօնակատարութիւնները: Խումբ մը վիժած վարժապետներ, Օշականի հեղինակաւոր գրիչով բանաստեղծ եւ ուսուցիչ Ա. Ծառուկեանի մէկ գիրքին տրուած գնահատութենէն նախանձելով, քաղաքական անուն մը տուին իրենց կիրքին, եւ Օշականը անուանեցին «հակահայաստանեան»,— բառ մը, որ, ինչպէս Ա. Չօպանեան կը գրէ, «անճիշդ եւ հայ ազգն անպատուող բանաձեւ մըն է»: Սրբապղծութեան այդ խաչակրութիւնը, ցաւ է կ'ըսեմ խոստովանիլ, արժանի պատասխանը չստացաւ հայ գրողներու կողմէ: Երիտասարդ բանաստեղծ Սարաֆեան, այստեղ Փարիզի մէջ, վրդովեալ եւ խորապէս յուզուած, կը խնդրէր ինծմէ՝ հրապարակ իջնել խումբ մը գրողներով եւ աւանակի պատկերով իրենց ճակատէն խարանել այդ խուլիկանները:

Խորհեցանք որ Փարիզի յոբելեանը լաւագոյն պատասխանը կ'ըլլայ այդ հէրիֆներուն տրուած: Ճշդապէս, Փարիզի յոբելեանը ամէնէն վեհաշուք հանդէսն էր, որ երբեւիցէ տեղի ունեցած ըլլայ այստեղ: Նիւթական հասոյթ՝ ունինք արդէն 100.000 Ֆրանք: Եթէ ներդաշնակ հանգանակութիւնը բացուած ըլլար, կ'ունենայինք քառապատիկը: Մեր բարեկամները մեզի խոստացած են այս գումարը հասցնել իր կրկնապատիկին, որպէսզի Փարիզն ալ ստանձնէ Օշականի ձեռագիրներէն հատորի մը հրատարակութիւնը, ինչպէս կը լսենք թէ Լոնտոնի, Գահիրէի եւ Ամերիկայի գաղութները ստանձնած են հրատարակել մէկ մէկ հատոր.

Օշականի յոբելեանը պիտի տօնուէր տակաւին Մարսիլիոյ եւ Կեդր. Ֆրանսայի մէջ,— երկու անգամ յետաձգուեցաւ այդ յոբելեանը, որովհետեւ Օշական անձամբ ներկայ պիտի ըլլար, բայց հիւանդանալով չկրցաւ հասնիլ որոշեալ թուականին: Մարսիլիոյ բարեկամները, գլխաւորութեամբ երիտասարդ գրող Կ. Փօլատեանի, ամէն զոհողութիւն յանձն առած էին տօնելու համար Յոբելեանը յառաջիկայ Մայիսին, Օշականի ներկայութեամբ ։

Վարպետը չտեսաւ այդ օրը: Բայց իր բարեկամները, ըլլայ Փարիզի, ըլլայ Մարսէյլի, պիտի խոստանան ամէն ճիգ թափել՝ հատոր մը հրատարակելու համար իրմէ: Վասնզի մենք, ինչպէս կը գրէ Ֆրանսացի գրող մը, «մահուան մէջ կ'ողջունենք անմահութիւնը»:

Տ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Այս բառը, որ մեր Ոսկեդարէն կուգայ, ... վարդապետաց ... մէջ (որուն կը ... եւ Աճառեան), համանիշ կը տրուի հեշտասիրութեան: Ա. Գարագաշեան, ընդհակառակն, կը թարգմանէ խորադիմայութիւն: Ուրեմն «Հոգւոյն Ընծայութեան» գիրքէն առնուած այս բառին երկու նշանակութիւններն ալ ստուգաբանական չեն, այլ միայն մեկնողական: Կը կարծեմ որ եթէ արմատը ընդունինք «բարք» բառը, որ է ... տալ Գարագաշեանի, սահմանելու համար բարդխնութիւնը՝ «ուսում մը, որ ... , ... ֆիզիքական ... կը ... անհատին նկարագիրը», ... այս ... անուններով,— Typologie, physiognomonie (Ն. Բիւզանդացի կը թարգմանէ բնադիտութիւն), մինչ Klages կը նախընտրէ caractérologie, այժմ շատ յարգի իբրեւ բառ եւ գիտութիւն:

(**) Հետապնդել այդ աշխատանքին հետեւանքը, Օշական չկրցաւ մշակել մեթոտ մը, ինչպէս ... յաճախ կրկնութիւններ եւ հակասութիւններ ... իր ուսումնասիրութեանց մէջ, եւ «իրաւարութեան» իր տեսութիւնն ալ դպրոց կամ վարդապետութիւն ստեղծելու ուժը չունեցաւ: Այսուհանդերձ իր դժգոհութեան տեսութեամբ, ... սէրով եւ բնածին տաղանդով պիտի մնայ արդի ժամանակներու մէջ գրականութեան ամէնէն հետաքրքրական դէմքերէն մին, որուն ճակատ պիտի խոնարհին մեր գրագէտները ընդմիշտ յաւիտեան ։

ՓՇՐԱՆՔ ՄԸ ՕՇԱԿԱՆԷՆ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԾԱՂԻԿՆԵՐ

ՎԵՐՋԱԼՈՅՍ

Վերջալոյսը անձնակ է եկած: Բուրմունքին անկիւնէն, գլուխ գլխի իմ ցաւիս հետ, կը տեսնեմ տխրութիւնը օդին ու ... կը մեռնի, քաշուող հոգիի մը պէս ։

Ծաղող է ներսը: Պատին վրայ, պատուհանէն ինկած է լոյսի քառակուսի մը, կարմիրի զարնող ու գրեթէ հեւքի մը մէջ ։

Յանկարծ կը ծագի անոր: Կարմիրէ ... դէզին մըն է: Հետզհետէ նուաղումը կը փախչի, կարմիրը կը հոծնայ, դառնալով յստակ ու բոցանուտ ։

Պատին մառող այս ծաղկէն թեթեւ անդրադարձ մը կը լայննայ, ու առարկաները որոնք կ'իյնան լոյսի այդ կտորին մէջ, կ'անդրշանան, կը փոխուին ։

Ու տխուր է պահը: Բան մը կը մեռնի երկինքին մէջ ուր չեմ նայիր, բան մը կը մեռնի հոս, սենեակին մէջ ուր արցունքներ կը թափին հինաւուրց զոյգին ։

●

Յանկարծ տաքեր կ'արթննան դուրսէն: Կամաց է անոնց զալը: Մեծաւոր քաղաքներուն մէջին իսկ ճղճաւոր մըն է: Ան գիտէ գաղտնիքը բոլոր հնչքերուն ու քիչ անգամ կը սխալի ծեծքերուն իսկ հասկացողութեանը մէջ: Աուգումը սովորական վիճակն է անոր: Մեռած աւաղանի մը պէս ան կը դողայ լոյսերուն ալիքին ու չուքերուն հրվարչէն ։

Սենեակ բերող նրբա ցքին մէջ կեանքի թեթեւ բարախում մը, ու անմիջապէս՝ անոր մուտքը սենեակէն ներս ։

Ինչ սրտառուչ բան կայ ապառումէն յոգնած երազողին համար այդ աւերառ մուտքին մէջ ։

Ան, ներս մտնողը, կը բերէ երիտասարդութիւն, կը բերէ ժպիտով խառնուած ազնուական ճախծութիւն, կը բերէ մանաւանդ մոգութիւնն իր իղութեան ։

Ու անով կը լեցուի մէջոցը ։

●

Վերջալոյսը կայ ու կայ սենեակին մէջ: Հիմա լոյսը հասած է զոյնի զմայլելի մաքրութեան մը — կարծես հեղուկցող տուտակներէն թորուած կարմիր մը, որ թողած է հատնումին բոլոր բացութիւնը ու արիւնին հոծութիւնը ։

Նոր եւանդ մըն է ան, զոր տեսեր եմ արհեստական քանի մը վարդերու վրայ ։

Լոյսը կը տպաւորէ մտնողը: Կը նայի ան, յոգնած ժպիտովը: Կը քալէ ու պատուհան կը չոկի ։

Անոր դէմքն ու իրանը կը թաթխուին այդ ծիրանիին մէջ: Երեսին վրայ պարոյր կայ ժպիտին ու անոր կաթը կը սարսայ այդ արիւնին տակ ։

Մազերը կը վառին, կը բռնկին, բոցը կը սահի անոնց հիւսքերէն ու աչքերուն կապոյտը անոր պատկեառով կը քօղուի ։

Ու տեսիլքին առջեւ իմ նայուածքս կը տարտամնայ այնքան որ դուրս կ'ելլեմ ինծմէ: Ձեռքս կ'երկնցնեմ բռնելու համար այդ ճառագայթումը ։ ..

Բայց ան կը չեղի, թեթեւ՝ ինչպէս երազի մը պտոյտը, կը փախչի արեւէն ու ալ չերեւար ։

×

Իրիկուն: Տխուր վերջալոյս մը այս անգամ ։ Կը յիշենք միաժամանակ հրաշալի օրը ։

— Այնպէս վերջալոյս ե՞րբ կուգայ ։

— Այդ վերջալոյսը չի գար: Համոզուեցէք ատոր ։

⁂

Ձեռ գիտե՞ր, կը զգա՞յ արդեօք անհուն այն լքումը որ կը պզտիկ պարբերութենէն կը քակուի ու կը թափի իմ մէջ ։

Վերջալոյսը կուգայ. վստահ եմ ատոր, թեթեւ աւելի հարուստ քան որ երկինքին քմայքը աղբիւր ու ծով չունի իր եռեւէն: Վերջալոյսը կուգայ, բայց դուն չես գար անոր լոյսին մէջ:

Ինչո՞ւ զլանալ իմ տարաբախտ աչքերուս բացով ու արիւնով բռնկած քու դէմքիդ երազը, երբ ան կրնայ լուսինի մը պէս ցայտել ինծմէ ներս, ... մութին վրայ:

Այդ վերջալոյսը, քու վերջալոյսդ չի գար: ... կ'ըսես: Բայց թող գայ անիկա: Թող գայ ան երբ տակաւին երեւակայուելու ... լոյսերը ... մոռցած խնդալը: Ու մանաւանդ երբ այդ ողղումը պիտի խնայուի աշխարհին:

Մահուան հետայսքան ընտանեցած տղան թող գերեզմանին մէջ տանի վերջալոյսէն աղջիկ մը գոնէ ։

(«Խորհուրդներուն Մեհեան»էն)

Յ. ՕՇԱԿԱՆ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆԸ»

Թուրք մամուլն ու անթիւ դիւանագիտական տաղեր հիւսեցին, Գարաբէքիր Քեազըմի (փաշա) մասին ... :

Թուրքիոյ Ազգ. Ժողովի նախագահը իսկապէս արժանի՞ էր այդ ... փառաբանութեանց, եւ «Հայաստանի յաղթականը» կամ ... ... ։

Գարաբէքիր Քեազիմ ինք պատասխանած է այս հարցումին, տարիներ առաջ, երբ կը ... հաւաքէին ..., իր տարած յաղթանակին ...թիւ:

— Ես կռիւ չտեսայ: Առ նուազն երեք ամիս դիմադրութեան կը սպասէի, բայց թշնամի բանակը չկռուեցաւ: Շնորհակալեցէք Խալիլ փաշային որուն դէմ կատաղօրէն կռուեցաւ հայ զօրքը, ճակատ ճակատի ։

Թուրք հրամանատարին այս խոստովանութիւնը ... բան մը չի պակսեցներ Կարսի նկծալ պարտութեան ծանրութենէն:

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ «դաշնակ մաուզերիստներ» մոլեգնօրէն կը կռուէին Սուրմալուի դաշտին մէջ, բազմիցս վերագրաւելով ռազմագիտական կէտեր, բարձունքներ, իսկ ակադեմիա աւարտած զօրավարներ նախընտրեցին անձնատուութեան հրաման արձակել: Եւ բերդաքաղաքը փոխանակ ցման պաշտպանուելով աւերակոյտի մը վերածուելու, ... բանակին ։

Նիւթեր չէն պակսիր, լուսաբանելու համար պարտութեան կարգ մը պատճառները,— թուրքեւռուս գործակցութիւն, հայ բոլշեւիկներու դաւաճանութիւնը, մանաւանդ գործակալներու ռուսկումը հայկական բանակին մէջ, եւն.: «Մուսթաֆա Քէմալ եղբայրդ է դալիս» ։

Միւս կողմէ, իրականութիւն է որ հայ զինուորը յոգնած էր տարիներու կռիւներէն: Ան իզուր փրկարար ձեռքի մը կը սպասէր Արարատի ստորոտը կամ Օլթիի բարձունքներուն վրայ: Միեւնոյն ատեն ակար էր թէ համբաւով եւ թէ սպառազինութեամբ: Դաշնակիցները շատ ուշ հասցուցին իրենց ռազմական աւելցուքը ։

Ու վերջապէս հոգեբանական պատճառը: 1920ի մայիսեան ապստամբութիւնը, թէեւ անյաջող, շատ խոր ճեղք մը բացած էր հայկական դիմադրութեան ճակատին վրայ: «Ռուսը կուգայ կ'ազատէ, ինչո՞ւ կռուիլ ...» ։

Այս հարեւանցի կէտերը կ'արձանագրենք պարզապէս ի տեղեկութիւն, եւ ոչ թէ իբրեւ արդարացում ։

Ամէն պարագայի մէջ, այդ օրերուն կացու-

Թիւնը աւելի յուսահատական չէր քան 1918 Մայիսին, երբ աշխարհէն կտրուած, բոլորշիացուած անտէր եւ անճար ժողովուրդ մը օրհասական պայքար կը մղէր, «մահ կամ ազատութիւն» աղաղակելով ։

Իր դիմացը գտնելով Հազարաւորէն պարտուած բանակ մը, Քեազիմ Գարաբեքիր ուրիշ բան չըրաւ, եթէ ոչ իր կարգին բնաջնջել Կարսի ամբողջ շրջանին ժողովուրդը եւ անձնատուր բանակը ։

Ի՞նչ օգուտ մանրամասնել այդ կոտորածին ահաւոր դրուագները՝ քաղաքէն մինչեւ գիւղերը։ Մինչեւ Ալեքսանդրապոլ (Լենինական) եւ աւելի անդին։ Գալով ջորքին, եթէ Սողանլուխի անտառին ծառերն ու սարերը լեզու գտնային, աշխարհ պիտի սարսէր իրե՛նց հառաչանքէն ։

«Հայաստանի յաղթանակը» կրնայ պարծենալ որ առ նուազն վաթսուն հազար Հայերու հաշուեյարդար մըն ալ արձանագրուեցաւ Թուրքիոյ արիւնազանգ պատմութեան մէջ ։

Դեռ չենք հաշուեր համատարած աւերումները ու անհաշիւ կողոպուտները, որոնք նոյնպէս մաս կը կազմեն նոյն փառապանծ յաղթանակին ։

Քանի մը նախարարներու եւ բարձրաստիճան պաշտօնեաներու դերութենէ արձակումը երբեք չի կրնար չքմեղացնել Թուրք հրամանատարը, որ իբրեւ թէ տեղեկութիւն չէ ունեցեր գործուած ահռելի սպանդին ...

Ծանօթ Թալէաթն անգամ յաճախ սուտ խենդ կը ձեւանար, ստորադաս պաշտօնէութեան վրայ ձգելով հայաջինջ սարսափներուն պատասխանատուութիւնը ։

Այս բոլորին մէջ, ամէնէն վրդովիչ պարագան այն է որ «յեղափոխական» Ռուսաստանը մընաց անսասան իր թրքամէտ քաղաքականութեան մէջ։ Մնաց հաւատարիմ զինակիցը Մ. Քեմալի, նոյն մտերմութեամբ ողջունելով Թուրքիոյ քաջարի «ասկեար»ներուն յաղթանակը Փոքր Ասիոյ մէջ, Յոյներուն դէմ ։

Նոյն քամնելի հանգոյցն էր որ կ'ոլորուէր երկու փոքր ժողովուրդներու գլխուն, արեւելքէն արեւմուտք։ Դաւը երեւութապէս ուղղուած էր «Անտանտ»ին դէմ (անգլեւսաքսոն ճակատ), բայց իրականին մէջ, երկու դժբախտ ժողովուրդներ էին որ արիւն քամեցին ։

Երբեք այսքան պոռնկացած չէր որեւէ յեղափոխութիւն, ժամանակակից պատմութեան մէջ ։

Ու դեռ միամիտներ կան որ կը զարմանան թէ Մոսկուան ետ չառներ Կարսն ու Արտահանը, կամ Հայաստանի չի վերադարձներ Նախիջեւանն ու պատմական Սիւնիքը ։

Վիշինսքիներու երկդիմի խօսքերը եւ անճարակ արդարացումները, 1945—46ի «հայասիրական» շռնդալից աղմուկներէն վերջ տիրող չարաշուք լռութիւնը եւ ուրիշ պարագաներ անգամ մը եւս կ'ապացուցանեն թէ դեռ տաք ու պաղ օրեր շատ պիտի տեսնենք, աջէն թէ ձախէն .

Մ. Քեմալները, Քեազիմ Գարաբեքիրները եւ Իսմէթները յաւիտենապէս երախտապարտ են Մոսկուայի, Լոնտոնի թէ Փարիզի, որոնց զինակցական դաւերուն շնորհիւ «ետ առին» ոչ միայն Կարսն ու Արտահանը եւ Փոքր Ասիան, այլեւ Կիլիկիան, փշրելով մինչեւ Ալեքսանդրէթ եւ Անտիոք ։

Հալէպ, 5 Փետրուար — ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՊՈՒՏ'Մ ԾԻԾԱՂ

Տէրտէրասով...

Ծերապալի Հայրապետական Պատուիրակ Սրբազանը, ելեկտրական զօրաւոր լապտեր մը ձեռքը, տէրտէրցու կը փնտռէ Փարիզի ժամուն համար ։

Ա՜խ աս մեր գաւառները ո՞ւր են։ Աղբիւրէն ջուր բերելու պէս դիւրին էր տէրտէր — վարժապետ ճարելը ։

Առաքեալներու պէս տէրպապաներ ունէինք։ Փառաւոր մօրուքով։ Իրարու հետ «տէր եղբայր»ով կը խօսէին։ Ոչ ծուխի, ոչ ալ մուխի խընդիր կար ։

Հանդիպած տէրտէրիդ կրնայիր ըսել . — «Տէր հայր տունը հիւանդ կայ, Նարեկ մը կարդայիր» ։

— Շատ լաւ, օրհնած, հիմա կ'երթամ , Աստուծով կ'առողջնայ։ Բժշկութեան աւետարան մըն ալ կը կարդամ ։

Բարի էին։ Սատանայէն աւելի դրամէն կը վախնային։

Զատկի, Ծնունդի, տնօրհնէք։ Անուան տօնախմբութեան այցելութիւններ։ Ահա իրենց հաստատուն եկամուտը ։

Իբրեւ վարձք սանկ կամացուկ ժամոց մը կը սահեցնէիր իրե՛նց ափը։ Նոյնիսկ աչքի ծօթով չէին նայեր տուածիդ ։

Ստամպոլի քահանաներուն պէս, «չէնկէլը միս կա՞յ ժամկոչ»ի պէս գաղտասելուկներու ծանօթ չէին մեր գաւառի տէրպապաները ։

Ոչ լիսէ, ոչ աստուածաբանական դպրոցի երես էին տեսած մեր տէր Պօղոսն ու Տէր Մեսրոպը եւ սակայն «Տէր զի բազում»էն մինչեւ «Երթայք խաղաղութեամբ»ը անսխալ կը կարդային հաւատքով եւ ծոմ փորով։

Հիմա՞ ։

— Եկուր տէրտէր շինենք քեզ, Անանիա։

— Ինչ կ'ըսես, ես ոչ աղօթք, ոչ ալ շարական երգել գիտեմ։ Ժամ մտած չունիմ որ...

— Կը սորվիս ծօ։ Աս ալ բան է։ Լաւ Ֆրանսերէն գիտես։ Հայերէնդ ալ վնաս չունի կարծեմ։

— Նօ՛ մօն ամի, գործս քիչ շատ կարգի դնելու վրայ եմ։ Գործէս աւելի կրնամ շահիլ ․

— Բայց հիմա գործերը լաւ չեն։ Տէրտէրութիւնը բանուկ գործ է։ Հէմ ամէն տեղ վերի բազմոցը կը հրամցնեն քեզ։ Լաւ մտածէ։ Միշտ չի պատահիր։ Քեզի պէս կարդացուոր մարդ կը փընտռեն կոր ։

— Ըսի որ ժամու բաներէն չեմ հասկնար ։

— Ես ալ ըսի որ կը սորվիս։ Ներկէն տիրացուներն են որ կը կարդան, կ'երգեն։ Դուն սանկ «հայր մեր» մը գոչ ըրէ։ Աւետարանի մէջէն կրնաս ելլել։ Այդչափ մը հայերէն կարդալ գիտես չէ՞։

Մեզի լաւ օտարերէն գիտցողի պէտք կայ։ Քարթ տ'իտանթիտէի գործ, ծննդեան վկայական եւն. գրելու կարողութիւն ունեցող ։ Մանաւա՛նդ օտար աղջիկներու հետ կարգուողներուն պսակին՝ ֆրանսերէն խրատական խօսողի շատ պէտքը կայ։

— Ճանըմ ատոնք դիւրին բաներ են։ Մէջէն կ'ելլե՛նք, բայց ես հանքաբանութիւն ուսած մարդ եմ։ Կրօնքի հետ կապ չունիմ ։

— Ծօ աւելի լաւ։ Ստակն ալ հանք է։ Մենք քեզի պէս օտարերէն գիտցողի պէտք ունինք, որպէսզի նոր սերունդը ժամ քաշենք ։

X

Անցած շաբաթ, բարեկամս Կ. Թուլլիկեան ելոյթ էր ըրած թերթի մէջ՝ «ալայլը» քահանաներու դէմ ։

Շատ տրամաբանական, շատ բարեմիտ էր իր դիտողութիւնը։ Որոշ վերապահութիւնով կը ստորագրեմ իր գրութեան տակ։ Բայց... ախ այս շաղկապը, ինչ դժուարութիւններու դուռ կը բանայ ...

Քահանայութիւնը մեր մէջ, ժողովրդական ասպարէզ է։ Մէկը, եթէ ոչ կոչում, գոնէ զօրաւոր փափաք պէտք է ունենայ ինքնաբերաբար փիլոնի տակ մտնելու ։

Ժամասացութիւն, շարական երգել , ծիսական օրէնքները լաւ պէտք է գիտնայ։ Ի դէպ պարագային, եթէ Մաշտոցն ու Ժամագիրքը կորսուած ըլլան ժամուն դասէն՝ կարենայ ի բերանէ արարողել ...

Անցած շաբթուան Նորադրոյժ քահանան, կարծեմ կը լրացնէ այս պահանջները ։

Նոր Սերունդը, եւ ժամ-աղօթքէ լուր չունեցող դասակարգը եկեղեցի քաշելո՞ւ, դա նախ վարդապետներու, վեղարաւորներու գործ է։ Սակայն եթէ աստուածաբանութեան համալսարանի տնօրէնն ալ քահանայացնես, այդ ուծացածները՝ ժամուն առջեւէն իսկ չես կրնար անցընել։ Շղթայակապ իսկ ժամէն ներս չես կրնար խօթել այդ մոլորեալները ...

Երուսաղէմի եւ Անթիլիասի վանքերն ալ տարին հազիւ քանի մը վեղարաւոր երիտասարդներ կ'արտադրեն, որոնք թարմ - թարմ տոլարաստան, Ամերիկա կ'արտածուին...

— Ուրե՞մն ։

— Պէտք է գոհանալ եւ ինքզինք երջանիկ համարել եթէ պարզ եւ հասարակ արարողութիւնը լաւ գիտցող տէր հայրիկցուներ ճարենք։ Պայմանաւ որ կարելի ըլլայ անոնց միւռոնուած ճակատին փակցնել Աւետարանի հետեւեալ խօսքը «Ահա Իսրայէլացին յորում նենգութիւն ոչ գոյ»...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ՄՏՔԻ ՋՐՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները երեքշաբթի օր)

1.— «Մարդոյ բնութիւն բարեաց ցանկացող է եւ ոչ չարեաց»։ Ո՞վ գրած է այս խօսքը եւ ո՞ւր։

2.— Ո՞վ գրած է — «Աշխարհ Ամենայն»ը, «Այսօր անճառ»ը, «Նորաստեղծեալ»ը եւ «Առաւօտ լուսոյ»ն ։

3.— «Հարիւրի մօտ երկսեռ պատանիներ ներկայ էին»։ Սխալ կա՞յ այս խօսքին մէջ ։

4.— Ո՞ւր կը գտնուի Ներսէս Շնորհալիի գերեզմանը ։

5.— Ո՞վ էր այն բանաստեղծը որ իր «Սրինգ»ով անմահացաւ ։

6.— Շաւարշ Նարդունի քանի՞ գիրք հեղինակած է ։

7.— Ճի՞շդ գրուա՞ծ են հետեւեալ բառերը — խուրց, խեճղետին, խոտոջ, լուսաթաղանդ, լիրփ, սայթաղիլ, սիքաճեմ, ոմբացիգ ։

8.— 1917ի Կովկասի Սահմանադիր Ժողովի ընտրութեանց մէջ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը քանի՞ քուէ ստացաւ ։

9.— Փարիզի Օփերան քանի՞ սանդխամատ, քանի՞ բանալի եւ քանի՞ դուռ ունի ։

10.— Միջին դարը ե՞րբ կը սկսի ու ե՞րբ կը վերջանայ ։

11.— Եկայ, տեսայ, յաղթեցի — այս խօսքը ըսած է Նափոլէոն, Շէյքսփիր, Յուլիոս Կեսար։

12.— Կիրասոնը, Շապին Գարահիսարը , Արաբկիրը, Ակնը եւ Տիվրիկը Ուիլսընեան սահմանագծէն նե՞րսն են թէ դուրսը ։

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

★ Եթէ կ'ուզես որ երազներդ իրականանան, մի քնանար, ոտքի ելիր ։

★ Շատ մի մտերմանար, բերնէ ծամոց կ'ըլլաս ։

★ Մտածէ անգամ մը, եթէ դուն ուրիշ մէկը եղած ըլլայիր, պիտի ուզէի՞ր բարեկամ ըլլալ քեզի պէս մէկու մը հետ ։

★ Աստուած մարդոց մէկ երես տուած է. մարդիկ բազմաթիւ երեսներ շինած են իրենց համար — Շէյքսփիր ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Ո՞վ էր այս մարդը... Համառ էր ու չէր։ Ինչ ահաւոր դիմափոխութիւն, եւ ինչ անսպասելի այցելութիւն։

— Աստուծոյ ողջոյնը՝ վրադ, ի՞նչ կայ Համառ ... ։

— Ահաւոր պայքար... չարաչար յոգնութիւն եւ սպառում ...

— Արդի՞ւնքը ...

— Ոչինչ գրեթէ ... խուլ, անմշակ տոտերու վրայ՝ սերմնացանութիւն մը դժբախտ ...։ Ամբոխը կը մնայ, կ'ոռնայ կրօնախոյզ բռնուած։ Որ իր կատաղի նոպաներուն մէջ, կը սպառնայ այդ միտը յառաջացնող ձեռքերը կտրել, ոչընչացնել, մի անգամ ընդ միշտ։ Այնքան ալ մեղադրելի չէ ան, որովհետեւ մեր ցեղը դարերէն կը հաւատայ ոգիներու, ճիներու եւ անոնց գերբնական զօրութեանց ։

Ան, այսպէս կ'ենթադրէ, որ սատանաները կախարդական գիրքեր գրած ու թաղած են Սողոմոնի դահին տակ ու ես անոնցմով մոգութիւններ կը կատարեմ, ժողովուրդը խաբելով։ Ու միահամուռ կը պահանջէ, հրաշքի թեւերով զրկուած կրօնագիրք մը , իր ականատեսի աչքերուն տակ ։ Այլապէս, կրօնաբերդին — Մէքքէի կատաղօրէն կճրտացող ատամներուն դէմ։ Դուն, ես ու այս Թաքստոցը կը գտնուինք անմիջական վտանգի , նոյնիսկ մահուան սպառնալիքի տակ ։

Յուսահատութիւնը, պահ մը, իր քարեղէն ոտքերը սեղմած, նստաւ անոնց կռճկուած շրթներուն վրայ, սարսափը, մութին մէջ, կարկառուն ձեռքերով, կը խարխափէր ու մղձաւանջը, երկինքի ճամբով կը խուզարկէր ուղեկորոյս աստղի մը լոյսը, մինչեւ որ Համառ սկսաւ քակել կոճակները իր շրթներուն եւ բացատրել իր հանճարեղ ծրագիրը, որպէս միակ փրկարար միջոց յաջողութեան ։

Խոս ցնցուեցաւ մէկէն, որպէս թէ ասեղաման մը թափուած ըլլար իր մերկ մարմինին վրայ, որպէս թէ դանկը կը պատռէր անսպասելի, անողոք մրճահարումներու տակ ։

Այդ ի՞նչ բան էր, որ կ'արձագանգէր քարը ճեղքուած ջաղացքի մը նման։ Այդ ի՞նչ բան էր, որ կը հալածէր զինք, հովին ծեծուած կաղնիի մը նման։ Այս բոլորը տեւեցին ակնթարթ մը միայն։ Յետոյ, կարծես, սկսան թափիլ ասեղները մասհան, մրճահարումը լռել ու հալածական կաղնին, գլուխը վեր առած, ցցուիլ ամէն անոնց դէմ, որ կը փորձէին անպատկառ ամբաստանութեամբ , իր սրբազան բունէն սատանաներուն գրիչներ հայթայթել ։

ցի՛ մը ղրկած է Գերմանիա վերահաստատելու համար երկու երկիրներուն առեւտրական յարաբերութիւնները ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ նոր տագնապ մը ծագած է Չեխոսլովաքիոյ մէջ։ Ուրբաթ օր խառն կառավարութենէն հրաժարեցան վեց աջ համայնավար նախարարներ։ Նոր ընտրութիւններ պիտի կատարուին շուտ առենէն ։

ՀԵԼԼԷՆ խորհրդարանը 90ի դէմ 190 ձայնով վստահութեան քուէ տուաւ կառավարութեան ։ Վաղը խորհրդարանին պիտի ներկայացուի նոր օրինագիծ մը որ կ'առաջարկէ փակել Ներկայ Ռոտաչլանը ։

ՌՈՒՍԻՈՅ համայնավար կուսակցութիւնը խստօրէն կը քննադատէ Մոսկուայի Փոլշոյի թատրոնին դերասաններն ու երգիչները, որոնք ձեւապաշտ արուեստը կը քաջալերեն։ Արուեստներու յանձնաժողովին նախագահը Լէպէտեւ դիտել կուտայ թէ խ դրոյ առարկայ թատրոնը արուեստի ստեղծագործութիւն չունի եւ ազդուած է քաղքենի արուեստէն ։

ՆԻՒՐԸՄՊԷՐԿԻ ամերիկեան զինուորական դատարանը ցկեանս բանտարկութեան դատապարտեց նախկին մարաջախտ Վիլհէլմ Ֆոն Լիսթը — հարաւ արեւելեան Եւրոպայի գերմանական բանակներուն ընդհանուր հրամանատարը։ Տասնէն մինչեւ քսան տարուան բանտարկութեան վճիռ առացան ուրիշ եօթը զօրավարներ։ Բոլորն ալ ամբաստանուած էին թէ սպաննել տուած էին իրենց ձեռքը գտնուող պատանդները, քանդած ու կողոպտած էին իրենց գրաւած վայրերը, բռնաբարած էին պատերազմական գերիներու համար միջազգային օրէնքով պարտադրուած կանոնները եւ բանի աշխատանքի մղած էին ոչ-զինուորականները ։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը մասնաւոր հրամանագրով մը չեղեալ կը յայտարարէ նախկին թագաւորին կողմէ Ռումանացիներու կամ օտարներու տրուած բոլոր պատուանշանները։

ԱՄԵՐԻԿԱ պէտք է տասը հազար առաջին գծի օդանաւ ունենայ, կ'ըսէ զօրավար Սթրէյթմէյըրոր ընդհ. հրամանատարն է Միացեալ Նահանգներու օդային ուժերուն։ Ունին 14000 օդանաւ ունի այսօր։ Որեւէ յարձակող ջախջախելու համար, պէտք է միշտ պատրաստ ունենանք 6869 ռմբաձիգ, 400.000 զինուոր եւ 150.000նոց կրաւորական պաշտպանութեան սպասարկութիւն մը, կ'ըսէ զօրավարը ։

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ — Անուշեղէն՝ 500 կրամ E. J. եւ A. դասերուն՝ SL կտրօնով ։

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ գահէն հրաժարած են կարգ մը յայտնի ընկերվարականներ ։

ՊԵԼՃԻԱԿԱՆ խորհրդարանը 3ի դէմ 183 ձայնով քուէարկեց կիներուն քուէ տալու իրաւունքը։ Օրէնքը պիտի գործադրուի 1949 յուլիս 21էն սկսեալ ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 19ի առեւտրական դաշնագիր մը կնքուեցաւ Մոսկուայի մէջ Խորհրդային Միութեան եւ Պելճիքայի միջեւ ։

ՇԱԲԱԹՆԵՐ առաջ հերքուեցաւ այն լուրը թէ Եէմէնի թագաւորը մեռած է։ Հիմա կը հաստատուի թէ թագաւորը սպաննուած է իր երեք որդիներուն եւ փարչապետին հետ ։

ՆՈՅԵՄԲԵՐԷՆ ի վեր Պաղեստինի մէջ սպաննուած են 1281 հոգի։ Արիւնալի ընդհարումներ տեղի կ'ունենան ամէն օր, Երուսաղէմի, Հայֆայի եւ Թէլ Ավիվի մէջ։ Հինգշաբթի օր 13 հոգի եւս սպաննուեցան ։

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

Կազմակերպուած Համախորհրդային Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի կողմէ։ 28 Փետր. շաբաթ գիշեր ժամը 8ին երկաթագործաց սրահին մէջ։ Ճոխ պիւֆէ, արեւելեան նուագ, բանախօսութիւն ։ Մուտքը ազատ է ։

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ։ Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն ։ Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) ։

Սկաուտական հուխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ։

Մուտք 100 — 300 Փրանք ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ԽՆՋՈՅՔ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. Ռոստոմ խումբի հանդէս խնջոյքը այսօր կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ 12, Restaurant G. Halloppé, 32—34 Ave. de la Porte des Lilas (métro Porte des Lilas)։ Հայկ. նուագախումբ, թառ (Գարեգին), սրինգ (Բեւօ), քէմէնչէ (Օհաննէս) եւ ջութակ։

Կը ներկայացուի ընկեր Հայկազունի ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸ եւ ՄԱՎԶԷՐԻՍՏԸ, թատերգութիւն Ա. եւ Բ. արարներ։ Կովկասեան եւ Հայկ. պարեր Նոր Սերունդի կողմէ, զուարճ մը, ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով ։

ՓԱՐԻԶԻ THÉATRE DE LA GAITÉ LYRIQUEի մէջ
« ՄԷԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԻԱՅՆ »

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՍԵԼՈՒՔՆԵՐԸ

(Նոր երաժշտութիւն)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ կողմէ, 9 Ապրիլ, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին ։

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՍԵՄ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ժամը 15էն մինչեւ 24. երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ անակնկալներ ։
Մի մոռնաք Մարտ 7ը։ «Արեւմուտք»ին օրը

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՍԵԾ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ Նախ. Խազմիկներու նախարարին եւ նախագահութեամբ Փարիզի Զին. կառավարիչ ՋՕՐ. ՇՈՒՔՈՅԻ։

Այսօր կիրակի ժամը 3էն կէս գիշեր,
Օթէլ Քոնթինանթալի սրահին մէջ, 2 rue Rouget de L'Isle, métro Concorde։

Գեղարուեստական խնամուած բաժին եւ ճոխ պիւֆէ ։ Մուտք 300 Ֆր., Միութեան անդամներուն 200 Ֆրանք ։

Պատուոյ յանձնախումբ.— Տիկին Գ. Կիւլպէնկեան, Պ. Ռընէ Կոտէ, Ֆրանսական կաճառէն, Պ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի, քարտուղար Ֆրանքօ Արմէնիէնի, զօրավար Կորկանօֆ, հրամանատարներ՝ Տ. Թէքէեան եւ Խանզատեան, Պ. Պ. Գ. Սիրապեան, Կ. Փափազեան, Կ. Ցակոբեան, Ա. Ֆրէնկեան, Գալըքճեան, Ա. Աճէմեան, Վ. Չիլինկիրեան ։

Նուագախումբ Ֆ. Գույեօմի։ Սեղաններուն համար՝ հեռաձայնել՝ Պ. Կիւլպէնկեանի, ———ատները, Դրօքատէրօ 44-38։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին այսօր կիրակի, ժամը 16էն կէս գիշեր, Maison Alfort, 157bis Ave. J. Jaures։ Առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացուի ԽԱՄԱՄ ԽՆՁՈՐԸ զաւեշտ Տիկին Է. Բիւզանդի։

Գեղարուեստական բաժին, անակնկալներ, նուագախումբ, մատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակց. միջոցներ. — métro Charenton Ecole, իսկ հանրակառք թիւ 181։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ։ Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux ։ Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Անթօքիացի Եաքոբ Միքիթարեան, Բրքաւոս, որ տարիներ առաջ կը գտնուէր La Paz, (Bolivie), Casilla de Correo No. 256։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի ։

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՂԸՍԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱԼԻՍ ՊԱՆՍՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՖԼԷՄԱՆԻ

Յայտագիր [illegible] Տը Ֆրեսիրի, Պիզէ, Մասընէ, Մոցարթ, Ա. Պիտօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդիարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.։

Տոմսերը հայ գրատուններէն ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières։

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը —

Այսօր՝ կիրակի «Վռամեան»։

Հինգշաբթի՝ 26 Փետր. — «Հայաստան» ։

Շաբաթ՝ 28 Փետրուար — «Ընկեր Կարօ» եւ «Դումա» ։

Կիրակի, 29 Փետր. — «Մուրատ», «Քեռի», «Համազասպ» եւ «Արամ» խումբերը ։

Հինգ. 4 Մարտ — «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը ։

Ուրբաթ, 5 Մարտ — «Թաթուլ» խումբը։

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին։ Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները ։

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ — Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Յոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Lyon ը տանեկան եւ համակիրներու յատուկ խնջոյք մը կազմակերպած է ։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը ։

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Որբ. Յակոբ Օշականի մահուան պատճառաւ, յետաձգուած է Փարիզի Հայ Ուսանողական Միութեան այս օրուան հանդէսը ։

ՋԱՏԿԻՆ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԸ

Մարտ 29ին, միակ հանդէսը Մարսէյլի մէջ, Սալ Մաղենոյի մէջ, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ»

Մարտ 9ին։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Տիկին Արշալոյս Փէնտիկեան Պոլսեցի (Եէնի Գափու), ծնեալ Պէրպէրեան, Փարիզ ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկացնել Մանուկ Ճէլալեանի 22 Côte Poids des Farines Romans, (Drôme)։

ՓԱՐԻԶԻ Հայոց Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է կրօնական եւ եկեղեցական դասախօսութիւններու շարք մը, պատրաստելու համար հայ մանուկները Համբարձման Տօնի Ս. Հաղորդութեան։ Դասերը պիտի սկսին 26 Փետրուար Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 3ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ։

Կը խնդրուի ծնողներէն եւ կրթական մարմիններէն որ դիմեն դիւանատուն արձանագրել տալու համար փափաքողներու անունները ։

Ա Ն Ո Ւ Շ Ը

Մարսէյլի Դուգա տ'Իթալիայի մէջ
Մարտ 14ին եւ 21ին, ձեկավարութեամբ՝
ԱՐԱՑ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran ։

Գեղարուեստական հաճելի բաժին։ Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր։ Ճոխ պիւֆէ։ Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին։ Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus ։

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.256
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տար. 1200. Ցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 ոսկի
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mardi 24 Février 1948: Երեքշաբթի 24 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5274-Նոր շրջան թիւ 883 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — Գին՝ 5 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍՊԱՌՆԱՑԷՔ, ԲԱՑ ԼՈՒՑԷՔ

Եթէ կարելի ըլլար խմատակ պատճառաբանութիւններով եւ կեղծ հայրենասիրութեան մարզանքներով Դաշնակցութեան տարողութիւնը ունեցող կազմակերպութիւն մը թաղել եւ հոգեհանգիստ կարդալ անոր «դիակ»ին վրայ, մեր ամգուռական հակառակորդները չատո՞նց իրականացուցած պիտի ըլլային իրենց երազը:

Եթէ քանդումը տարուան գզուելի պայքարը մինչեւ այսօր արդիւնք մը տուած ըլլար, բնականաբար աւելորդ պիտի ըլլար ներկայ խաչակրութիւնը որ ամէն օր նոր թափ կը ստանայ՝ համաձայն «անտեսանելի»ներու տուած հրահանգին:

Մեր Մեծաւաքանչիւր մէջ հայհոյանք չմնաց որ չթափէին մեր գլխուն, ամբաստանութիւն չմնաց որ չնետէին մեր ճակտին, զրպարտութիւն չմնաց որ չհնարէին՝ միշտ Դաշնակցութեան հեղինակութիւնը հարուածելու եւ զանգուածները մեզմէ հեռացնելու համար:

Ո՞ւր հասան, կամ ո՞ւր պիտի հասնին, այս ճիխառով: Ոչ մէկ տեղ:

Վերջերս մեր խմբագրատունը այցելեցին երկու «բարեկամ»ներ գիմացի ճակատէն, յանձնարարելու համար մեզի որ «շատ կարեւորութիւն չտանք եղած բամբասանքներուն եւ շատ չխայթենք քանի որ «մենք գիտենք թէ Դաշնակցութիւնը հայրենասէր կազմակերպութիւն է ու եթէ սխալներ գործուած են ժամանակին՝ յանցանքին մեծագոյն բաժինը կը պատկանի բարեկամ կոչուած պետութիւններուն»:

— Ձեզի չի վայլեր ու պատասխանէք, անոնք ուրիշ, դուք ուրիշ ...

Այո՛, անոնք ուրիշ, մենք ուրիշ:

Կը պատասխանենք միայն այն ատեն երբ մարդիկ լրբօրէն մենաշնորհի կը վերածեն հայրենասիրութիւնը եւ անպատկառ չեշտով Դաշնակցութենէն կը պահանջեն որ ... [illegible] Հայաստանով»:

Ո՞ր ժողովուրդին մէջ հայրենիքը սեփականութիւնը կը նկատուի պատեհապաշտ ու անպատասխանատու հատուածի մը որ օրուան հովերէն ազդուելով ուղղութիւն կը փոխէ: Եթէ ուղղութիւն ունի:

Մարդիկ, խմատակութիւնը այն աստիճան պարպացուցեր են որ ոչ միայն իրենց ուսերուն վրայ առած են Հայաստանի շահերուն պաշտպանութիւնը, այլեւ ծիծաղելի մարգարէներ կը կատարեն իրենց Կարմիր հովանիին տակ առնելու համար արտասահմանեան Հայաստանը:

Որո՞ւ դէմ է որ «կը պաշտպանեն» խորհրդային կոչուած հայրենիքը:

Թուրքի՞ն դէմ, օտար ու վտանգաւոր վարդապետութեա՞ն մը դէմ:

Ո՛չ, Դաշնակցութեան դէմ, Դաշնակցութեան քննադատութեանց դէմ:

Ազատութեան եւ ժողովրդավարութեան անունով քարոզ ու չալական կարդացողներ, միամտօրէն կ'աշխատին կաշկանդել՝ ամենայն Հայոց հայրենիքին սեւն ու ճերմակը ցոյց տալու մեր ազատութիւնը:

Ու վերջերս սկսած են սպառնալ մեր ընկերներուն եւ ըսել կ'ուզեն — Եթէ չլռէք ու չերկրպագէք «համեմարտալայ»ին վարչաձեւին առջեւ, կը ջախջախենք ձեր գլուխը ...

Ցիշեցնէ՞նք այդ տիրացուներուն որ այդ վատոգի սպառնալիքներով չէ որ Դաշնակցութիւնը պիտի փոխէր իր քաղաքական ուղեգիծը՝ տիրող վարչաձեւին հանդէպ:

Պիտի շարունակենք պնդել որ այդ վարչաձեւը պարտադրուեցաւ մեր ժողովուրդին զէնքի ուժով:

Պիտի շարունակենք յայտարարել որ Լենինի եւ Քէմալի սրտագին բարեկամութեան պատճառաւ էր որ տապալեցաւ նախորդ իշխանութիւնը:

Պիտի շարունակենք բողոքել հազարաւոր անմեղներու աքսորին ու բանտարկութեան դէմ:

Պիտի շարունակենք գանգատիլ երբ մեր լեզուն կը ջարդեն իրենց «լաուրեատ»ներով, «պրէսիդէնտ»ներով, «պարտիա»ներով կամ «պլոցէսս»երով:

Պիտի շարունակենք քննադատել Մոսկուայի կառավարութիւնը երբ «աւար անոր» կը բաշխէ մեր հողերը:

Պիտի շարունակենք «բաց խօսիլ» երբ Ներգաղթը կը վերածեն հակադաշնակցական ճիհատի:

5000նոցներուն վճարումը

Ֆրանսական կառավարութիւնը սկզբունքով համաձայնած է գոհացնել երեքէն մինչեւ տասներեք 5000նոց վերադարձնողները եւ վճարել այդ թղթադրամներուն փոխարժէքը յառաջիկայ երկու երեք շաբթուան ընթացքին եթէ խնդրոյ առարկայ անձերը ամբողջութեամբ վճարած են իրենց տուրքերը:

Այսօր, կամ ամէնէն ուշը վաղը, կառավարութիւնը պիտի յայտարարէ թէ չահագրգռուողները երբ պիտի ստանան իրենց գումարները: Որոշուած է նոյնպէս, կարգ մը բարեփոխումներ մտցնել մեծագումար եկամուտ ունեցողներէն գանձուելիք բացառիկ տուրքի օրէնքին մէջ եւ մասամբ թեթեւցնել երկրագործներուն տուրքերը:

Իրազեկ շրջանակներուն մէջ դիտել կը տրուի թէ կառավարութիւնը այս զիջումները կը կատարէ շահելու համար վստահութեան քուէն զոր, այսօր, պիտի պահանջէ խորհրդարանէն: Խորհրդարանը հաւանաբար պիտի չմերժէ իր վստահութիւնը Շումանի կառավարութեան, բայց իր տնտեսական ու ելմտական քաղաքականութիւնը քննադատութեան առարկայ պիտի ըլլայ:

Երեքէն տասներեք 500նոցներ վերադարձուցած են մօտաւորապէս չորս միլիոն հոգի: Ընդհանուր գումարն է 61 միլիառ ֆրանք: Եթէ այս գումարին կէսը եթէ վերադարձուի — շատեր իրենց տուրքերը վճարած չեն տակաւին — այն ատեն դարձեալ շրջաբերութեան հանուած պիտի ըլլայ 120 միլիառ ֆրանք:

Այս պարագան մէկն է այն պատճառներէն որ յառաջ կը բերեն գիներու ներկայ բարձրացումը որուն դէմ կը կռուի կառավարութիւնը:

Գործատէրերու եւ աշխատաւորներու ներկայացուցիչները չկրցան համաձայնիլ՝ գիներու եւ օրավարձերու կայունութիւնը պահելու նպատակաւ, միասին կառավարութեան նոր առաջարկներ ընելու բանաձեւին շուրջ: Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը (Համայնավար) հաղորդագրութեամբ մը ... [illegible] թէ եթէ մինչեւ մարտ 15 գիներու 10 առ հարիւր զեղչ մը չկատարուի, պիտի պահանջեն օրավարձերու հարիւրին 20 յաւելում մը: Ելմտական նախարարը յայտարարեց բազմաթիւ անգամներ որ օրավարձերու ներկայ գոյավիճակը պէտք չալ ... ուի մինչեւ ամառ՝ Ֆրանքին արժեզրկումը կասեցնելու համար:

Լոնտոնի խորհրդաժողովը

Արտաքին փոխ նախարարներու խորհրդաժողովին չարաթ օրուան նիստին մէջ Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները բացատրեցին խորհրդային պատուիրակութեան թէ իրենք կը պահանջեն որ Ռուսիա չափաւորէ իր պահանջները Աւստրիայէն որուն տնտեսական վիճակը թոյլ չի տար որ երկու տարիէն 200 միլիոն տոլար վճարէ՝ իբրեւ պատերազմական տուգանք:

Հարց տրուեցաւ գլխաւոր պատուիրակ Կոկտոմովին թէ իր կառավարութիւնը տրամադի՞ր էր կիսելու վերոյիշեալ գումարը — ինչպէս անցեալ տարի առաջարկած էր Ֆրանսա — եւ վճարման պայմանաժամ նշանակել տասը տարի: Խորհրդային պատուիրակը ըսաւ թէ պայմանաժամի մասին առարկութիւն չունէր, բայց պիտի չընդունէր 100 միլիոնի բանաձեւը: Կոկտոմով բացատրեց նաեւ որ իր կառավարութիւնը կը պահանջէ Դանուբի նաւերուն եւ նաւահանգիստներուն աւստրիական բաժինը, իսկ քարիւղի մենաշնորհին երկուերրորդի բաժինը պէտք է հաշուուի 1947ի արտադրութեան վրայ — 900 հազար թոն:

ԲԾԱԽՏԻ համաճարակը հետզհետէ կը ծաւալի ամբողջ Ռումանիոյ մէջ: Համաճարակը սկըսաւ շաբաթներ առաջ Մոլտավիոյ մէջ եւ վտանգաւոր համեմատութիւն առացած է քանի մը օրէ ի վեր: Առողջապահական իշխանութիւնները ամէն միջոց ձեռք առած են, բայց D. D. T.ի նուազութիւնը կը դժուարացնէ իրենց աշխատանքները:

Զարամիտ էին ու կարճամիտ էր միայն դաւաճանութեան ու թերութեան հետքը կը տեսնեն այս խորխոտ ու հայրենասէր կեցուածքին մէջ:

Սպառնացէք, բայց ձեր ականջին օղ մեր այս հաւատամքը:

Ժ.

Մանրակրկիտ տագնապ Չեխոսլովաքիոյ մէջ

Ինչպէս արդէն գրած էինք մեր վերջին թիւով, շաբաթ օր Չեխոսլովաքիոյ կառավարութենէն հրաժարեցան 11 ոչ համայնավար նախարարներ, որովհետեւ համայնավար կուսակցութիւնը կ'ամբաստանէր զիրենք թէ «կը դաւադրէին հանրապետութեան դէմ»: Մասնաւորաբար եւ մասնաւորաբար երեք նախարարներ որոնք, համաձայն ամբաստանագրին, ծրագիրներ մշակած էին «ոյժով զուքթեամբ կառավարութիւնը տապալելու» եւ այդ առթիւ, արտասահմանէն բերել տուած էին «բազմաթիւ լրտեսներ»:

Նախարարներուն հրաժարականը յառաջ բերաւ քաղաքական ծանրակշիռ տագնապ մը երկրին մէջ: Համայնավար կուսակցութիւնը պաշտօնական յայտարարութեան մը մէջ դիտել կու տայ — «Կեդրոնի կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն կողմէ ստեղծուած այս տագնապը ներքին երկպառակութեանց ծնունդ տուած է: Կը գտնուինք օտար յետադիմականներու սպառնալիքին տակ»:

Վարչապետը, Քլեմէնթ Կոթվալտ, շաբաթ օր, հարիւր հազար համայնավար ունկնդիրներու առջեւ ճառ մը խօսելով ըսաւ որ հրաժարող նախարարներուն տեղ պիտի նշանակուին նորեր, «յառաջդիմական» տարրերէն: «Ազգային ճակատ» մը պիտի կազմակերպուի ամբողջ Չեխոսլովաքիոյ մէջ՝ ժողովրդավար ու յառաջդիմական հատուածներուն ներկայացուցիչներուն մասնակցութեամբ: Վերակազմուած կառավարութեան քաղաքականութիւնը պիտի ըլլայ, զեղչել հողագործներու տուրքերը, բարենորոգումներ ընել երկրագործներու ի նպաստ, վերաքննել սահմանադրութիւնը եւ ձեռնարկել նոր ընտրութեանց, ըսաւ վարչապետը:

Կառավարութենէն հրաժարող նախարարները կու գան երեք տարբեր կուսակցութեանց — ընկերվարականները, կաթոլիկները եւ դեմոկրատները:

Հանրապետութեան նախագահը չափազանց դժուարին կացութեան մը մատնուած է: Ան էր որ վերջին երեք տարուան ընթացքին բացառիկ ճիգեր ըրաւ Չեխոսլովաքիոյ ժողովրդավարութիւնը պահպանելու համար, բարեկամութիւն մշակելով թէ Խորհրդային Միութեան եւ թէ արեւմտեան դաշնակիցներուն հետ: Ներկայ տագնապով վտանգուած է հանրապետութեան միասնականութիւնը եւ Անգլիա եւ Ամերիկա անմիջապէս չէզոքական կացութիւնը պարմանելու համար:

Համայնավարները կը գանգատին թէ հրաժարող նախարարները ոչ միայն դաւադրութիւն ... էին, այլ նաեւ արգելք եղած էին որ ներքին նախարարութիւնը քննութիւններ կատարէր այդ դաւադրութեան ծալքերը երեւան հանելու համար:

Նախագահը տակաւին ընդունած չէ նախարարներուն հրաժարականները: Համայնավարները ճնշում կը բանեցնեն իր վրայ եւ կը պահանջեն որ ընդունի: Թէեւ հակառակ չեն որ վերոյիշեալ կուսակցութիւնները մաս կազմեն նորընտիր կառավարութեան:

Գ. Պենէշ, նախագահը, կը յանձնարարէ Չեխ ժողովուրդին որ վերջ տրուի տիրող անհամաձայնութեան: Կարելի չէ կառավարութիւն կազմել առանց համայնավարներու մասնակցութեան, ըսաւ ան եւ հասկցուց թէ թոյլ պիտի չտայ որ պաշտօնէ հեռացուի օրուան համայնավար վարչապետը, Կոթվալտ:

Մոսկուայի ձայնասփիւռը շաբաթ եւ կիրակի օրերը անընդհատ տեղեկութիւններ կը հաղորդէր Չեխոսլովաքիոյ կացութեան մասին: Լոնտոնի եւ Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակները մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւին տագնապին, թէեւ պաշտօնական յայտարարութիւն չէ եղած տակաւին: Դիտել կը տրուի միայն որ Մոսկուա կը քաջալերէ համայնավարները որոնք կը հետեւին Պուլկարիոյ, Հունգարիոյ կամ Ռումանիոյ համայնավարներու քայլերուն: Խորհրդային Միութեան արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն Զօրինի Փրակա այցելութիւնը շատ ուշադրաւ կը նկատուի:

Նախագահը կրնայ փութացնել խորհրդարանական ընտրութիւնները որոնք տեղի պիտի ունենային ապրիլին կամ մայիսին:

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ սկսեալ Պաղեստին այլեւս մաս չի կազմեր սթեռլինի ազատ շուկային եւ կը նկատուի օտար երկիր մը: Անգլիական թղթադրամը տակաւին շրջաբերութեան մէջ պիտի մնայ, բայց Անգլիայէն Պաղեստին սթեռլինի փոխանցում պիտի չկատարուի: Բրիտանական կառավարութիւնը աւգելքի տակ առած է պաղեստինեան դրամատուներու Լոնտոնի մէջ ունեցած վարկերը, բացի ընթացիկ մանր մունր գումարներէ: Այս քայլը առնուած է որովհետեւ երեք ամիսէն Անգլիա պիտի լքէ Պաղեստինի հոգատարութիւնը (Մայիս 15):

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԶՐՈՅՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Ըսողներ կան թէ կը չափազանցէք, անխընայ ճաղկելով Երեւանի նոր ուղղագրութիւնը եւ լեզուն: Դուք ալ յաճախ կ'արտատպէք բանաստեղծութիւններ, այնքան մաքուր հայերէնով:

= Մենք ջերմապէս կը գնահատենք այդ բանաստեղծութեանց լեզուն, թէեւ անոնց մէջ ալ յաճախ կը վխտան «ջան»երն ու «ջիկեար»ները, «բաղ»երն ու «բոստան»ները, «բոյ»երն ու «սոյ»երը, «քուրք»երն ու «խալի»ները: Այդ փաստը ոչինչ կ'ապացուցանէ: Ուղղագրական բարբարոսութիւնը մասամբ միայն բարեփոխուեցաւ, քսան տարի վերջը, իսկ լեզուական խայտառակութիւնը կը շարունակուի անխափան, հետզհետէ զարգանալով: Եւ բառարանին բառերն անգամ ենթակայ են գրաքննութեան, որպէսզի «կոնտր-ռեվոլիւցիոն իտէոլոգիա» չներշնչեն: Մարդիկ լըրջօրէն կը վախնան որ յեղափոխութիւն կը ծագի, եթէ նոր սերունդը սորվի կ նաւ հանրապետութիւն, եւ ոչ թէ «ռեսպուբլիկա», ծովակալ կամ զօրավար, փոխանակ «ադմիրալ»ի եւ «գեներալ»ի: Լենինը եթէ ողջ ըլլար, ապահովաբար պիտի զարմանար իր յաջորդներուն ծանծաղամտութեան վըրայ. — ինք որ պատմական դէպքի մը առթիւ կը յիշեցնէր թէ Հայաստանը Ռուսաստան չէ:

— Ձեր այս պայքարն ա կը համարուի թշնամութիւն Ս. Հայաստանի դէմ: Շատեր քաղաքական դիտումներ կը տեսնեն անոր մէջ:

= Մեզ չի հետաքրքրեր թէ ինչ կ'ըսեն ատոնք: Մէջտեղը չարիք մը կայ: Մարդիկ լեզուին հիմքն անգամ կը խախտեն, զայն յարմարցնելով ռուս բոլշեւիկեան կաղապարին: Աղճատելով, այլանդակելով, անճանաչելի դարձնելով արդի աշխարհաբարը: Հայկական մշակոյթի յետին վաստակաւորը չի կրնար անտարբեր դիտել այս անզգամութիւններ:

— Ինչո՞ւ անզգամութիւն: Ժամանակը շատ բան կը շտկէ: Թերեւս իրենք ալ կ'անդրադառնան:

= Երանի հաւատացողներուն: Անզգամութիւն անոր համար որ դպրոցական գրքոյկներն ալ նոյն լեզուն կ'ուսուցանեն, զանազան, պատասխանատու թիւններով, թերթերով եւ գիրքերով: Մենք ուշադրութեամբ կը հետեւինք այն բոլոր փորձերուն որ կը կատարուին, նոր բառեր յօրինելու, պետական կարգուսարքի մը պահանջները գոհացնելու, բառերուն իմաստը ճշդելու համար: Եւ կը գնահատենք, ի հարկին կը գործածենք յաջող գիւտերը. ժամկէտ, չխնամիւթ, հիմնարկ, եւայլն: Բայց որքան քարեր ու խիճեր, որմներ եւ եզիճ եր՝ սակաւաթիւ գոհարներու դիմաց:

— Հին գիրքեր պրպտած, շատ մը բառեր ոչնչացուած են: Դուք ալ տպեր էիք ցանկ մը:

= Այդ բառերը շատոնց կը գործածուին մեր մամուլին մէջ, խորհրդային լշխանութենէն ալ առաջ: Երեւանցիները կանխակալ կարծիքներ, քարացած նախապաշարումներ ունին, եւ չեն հետաքրքրուիր անգամ Կովկասէն, խորհրդային աշխարհէն դուրս կատարուած նուաճումներով, հաւ ժողովուրդի արեւմտեան հատուածին զարգացման պատահմամբ: Այլապէս, ինչո՞ւ այնքան խտութիւն խանդավառութիւն մը պիտի վերածուէր գլխի եւ թերթի, ճառի եւ թղթակցութեան, քաղաքական, քաղաքացիական, գինուորական գրականութեան լեզուն:

— Որքան կցած եմ հետեւիլ, Ս. Միութեան միւս ժողովուրդներն ալ ենթակայ են նոյն նորաբանութեանց: Հայաստանը կրնա՞յ բացառութիւն կազմել:

= Ինչո՞ւ չէ, քանի որ հաւասարազօր անդամն է Ս. Միութեան, ազատ եւ ինքնավար, ինչպէս կը յայտարարեն օրն իրուն, աշխարհի բոլոր լեզուներով...

— Կը կարծէ՞ք թէ կարելի է Հայաստան ունենալ առանց խորհրդային կարգուսարքի: Ուրիշներ կը պնդեն թէ ինչ որ կրնանք ունենալ, միայն սովետական իշխանութեան շնորհն է, ուրիշ ամէն ձեւ՝ ցնորք:

= Կանխակալ կարծիք մըն ալ այդ: Աւելի՝ միշտ՝ անճարակ փաստարանութիւն մը, որ յատկապէս կը մշակուի Արտասահմանի մէջ, թմրեցնելու համար աշխարհացրիւ բազմութիւնները: Կ'արժէ առանձին քննել այս հարցը: Ուրեմն վերադառնանք մեր նիւթին: Հարկ է անխնայ ծաղրել, ծաղկել Երեւանի մէջ կատարուած այլանդակութիւնները, յանուն հայ լեզուի անկախութեան եւ անարգել զարգացման:

— Այս գետնին վրայ եւս միակ պիտի մնաք:

= Ոչինչ, թող ամօթէն կարմրին անոնք որ այս գետնին վրայ եւս կը նախընտրեն սուս խենդ ձեւանալ, բարեւի կեցւ ալ եւ բարենիշ առնել, փոխանակ առնարար դիրք բռնելու: Այս տեսակէտէն անքաւելի մեղք մը կը ծանրանայ նաեւ մեր բարձրաստիճան կղերին վրայ, որ պարտաճանաչութեան, արժանապատուութեան առաքինական զգացումն անգամ կորսնցուցած է: Ի վերջոյ չեն ըմբռներ թէ ամբողջ հայկական մշակոյթն է որ կը տուժէ լեզուական բարբարոսութիւններէն:

— Ի՞նչ կրնան ընել խեղճերը, քանի որ ենթակայ ըլլալով կաթողիկոսներու իրաւասութեան, պարտաւոր են հետեւիլ անոնց քաղաքականութեան:

= Կրնան գոնէ ձայն բարձրացնել, քանի որ աներեւելի, անզգամանելի չարիք մը կը գործուի ազգութեամբ, կամայականութեամբ, թերեւս ալ բռնութեամբ: Ինչո՞ւ անտարբեր ձեւանալով կամ օրուան հովերուն յարմարելով, այն տպաւորութիւնը կը ձգեն թէ բան մը չէ պատահած: Ահա երեք տարիէ ի վեր զարմանազան լիազօրութիւններ տուած են իրենք իրենց: Բեմէ բեմ կ'ոռոտան: Տեսակէտներ կը յայտնեն: Հրամաններ կ'արձակեն: Եւ սակայն, գիւղական տէրտէրի մը քաջութիւնն անգամ չունին, դիրք ճշդելու համար, երբ աս ու ան լաբիւրինթոսի մը կը վերածեն մայրենի լեզուն:

Տ.

Հալէպ

ԻՆԾԻ, ԻՆԾԻ ԸՍԻՆ՝ ՈՐ ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Ա.

Ուսանող Ռոլան Թաուպէր ժպտելով մտաւ համալսարանի տեսչութեան դրասենեակը, ուր կանչուած էր: Բայց մէկէն ինքզինքը ժողվեց, տեսնելով դիմացինին խոժոռ դէմքը, երբ այս վերջինը թղթածրարը կը դարձնէր:

— Ձեր ծննդեան վկայագի՞րը:

— Ունիմ:

— Ո՞ւր ծնած էք:

— Կարծեմ հոս, Հայտըլպէրկ, Գերմանիա:

— Ձեր նախնեաց ինքնութեան տո՞մարը:

— Ունիմ այնպիսի բան:

— Ձեր արիականութեան վաւերագի՞րը:

— Ոչ իսկ այդ կրնամ ձեզի ներկայացնել:

Գ. Թաուպէր այսօրուընէ սկսեալ դադրած էք մեր ուսանողը ըլլալէ: Կրնաք մեկնիլ:

Ռոլան անգամ մը տաք զգաց, անգամ մը պաղ եւ բարեւելով նեղացաւ: Դուռը հաւաքուած էին դասընկերները, որոնք սկսան իրեն ծաղրական խօսքեր նետել: Ցատկ յսեց. «կորսուէ գնա, աղտոտ Հրեայ»:

Ռոլան Թաուպէր, առանց չուրջը նայելու, կարագի նման սահեցաւ համալսարանի սանդուղներէն վար, ու նետուեցաւ փողոց: Ու ահա, վըշտացած ուսանող, գլուխը բաց ու գրեթէ խելառ, չուտ չուտ կ'երթայ, արցունքները կլլելով: Իրեն կը հետեւին ուրիշ քայլեր: Անոնք կ'աճապարեն: Կը մօտենան, կը հասնին իրեն, ու կը սկսին հետը համաչափ երթալ, բայց ոչ ձայն չունի: Ձի լսեր: Զգար:

Ցանկարծ մէկը կը բռնէ ձեռքը, թեւը կ'անցնէ իր թեւին ու կը հեծկլտայ.

— Ռոլանս, Ռոլանս:

Իլզէն, իր նշանածը: Ամէն բանի տեղեակ էր աղջիկը, նոյնիսկ Ռոլանի խորհրդաւոր ծագումին, իմացաւ ըլլալով անոր ծնողքէն, թէեւ բան մը չէր յայտնած տղուն: Հիմա սակայն ատեն չէր յայտնութիւններ ընելու: Ուստի Իլզէ կը բաւականանայ սիրտ տալով իր նշանածին, որ ամէնէն խոստմնալից եւ յառաջադէմ ուսանողն էր: Կը նստին զբօսատանի մը նստարանին վրայ: Իլզէ կը սանտրէ Ռոլանի սեւ խոպոպները, անգամ մըն ալ անոնց վրայ հիանալու երջանիկ: Ու երբ տղան բաւական կը հանդարտի, զայն կը դրկէ տուն, խոստանալով իրիկուն այցելել իրենց:

Ռոլան տան դուռը կամաց կը բանայ, մօրմէն տեսնուելու վախէն, որովհետեւ այդ յուզուած վիճակին մէջ չուզեր մէկուն երեւիլ, ու պայուսակը բարկութեամբ մէկ կողմ նետելով, ջղայնօրէն կը դառնայ սենեակին մէջ: Ցետոյ, գլանիկ մը վառելով, կը մօտենայ պատուհանին, դիտելու փողոցի շարժանկարը:

— Ռոլան, տղաս, ի՞նչ ունիս, կը թրթռայ յանկարծ մայրական գորովոտ ձայնը, որուն աչքէն բան մը վրիպած չէր:

Ռոլան չի պատասխաներ: Արձանացած կը կենայ այս անգամ, անդադար մօրը նայելով: Կինը սակայն կուգայ անոր քով, կը սահեցնէ նուրբ, սպիտակ մատները տղուն մազերու խիտ մացառին մէջ ու շրթները կը դնէ երեսին, որոնք կը թրջին:

— Խօսէ կուլաս, տղաս:

— Մայրիկ:

— Ռոլան, ի՞նչ է պատահեր:

— Մայր, մի՞թէ մենք Հրեայ ենք, ու կը դիտէ մօրը կապոյտ աչքերուն անբիծ երկինքը:

— Ոչ, կը զարմանամ, տղաս, ինչո՞ւ այդ հարցումը:

— Այսօր, համալսարանին մէջ...

Կնոջ ձեռքերը թուլնալով թափեցան: Ցանկարծակիի եկաւ: Ու Ռոլան գլուխը կախելով հեռացաւ: Թաւ փողոց, ու կ'երթ՝ալ, առանց բաւական հաշուի, թէ ո՞ւր կամ ինչու:

Ու մայրը փլաւ թիկնաթոռին մէջ եւ աչքերը գոցեց: Այսպէսո՞ անակնկալ: Այր եւ կին ամբողջ քսան տարի կերտեր էին տղուն բախտը, ճշմարտութիւնը պահելով իրմէ: Հիմա պէտք էր զայն քանդել: Կամ, նորաշէն տունի պէս, քակել երեւելի տախտակները, բուն շէնքը երեւան հանելու համար: Կամ, ինչպէս հում պտուղ, զայն փուռը նետելով թրծել:

Կը սիրէին զայն զաւկի պէս: Շնորհալի ալ էր ան: Սիրուն դէմք, կանոնաւոր քիթ, սեւ, արտայայտիչ աչքեր, սեւ, առատ մազեր, բարձրահասակ: Մանաւանդ ուշիմ, հանճարեղ: Կը սիրէին զայն ու մէկ աչքէն միւսին չէին տար: Մէկ բանի պակաս ըրած չէին: Գոցեր էին անոր աչքերուն եղեռնը, ուրկէ կուգար, վրան անցնելով վարդագոյն քօղ: Որպէսզի երջանիկ ըլլայ: Իսկ հիմա՞:

Տիկին Թաուպէր շուարած էր տան մէջ: Սաներուն խուփերը ձեռքէն կ'իյնային: Ապուրը եփ էլած կը վազէր: Պնակները իյնալով կը փշրուէին: Այդ օրը չկրցաւ աշխատիլ այլեւս: Ու անհամբեր կը սպասէր տղուն եւ ամուսնին:

Իրօք, երբ ամուսինը տուն մտաւ իրիկուան, բեռ մը առին վրայէն, ու նոր սկսաւ կարծես շնչել: Բայց չէր կրնար արցունքները հեռացնել, երբ ամուսնին առջեւ երթալով խօսիլ սկսաւ:

— Դու, հայրիկ, մեր տղուն երեսին Հրեայ պոռացեր են այսօր համալսարանին մէջ: Հարցուց ինծի, «մայր, մի՞թէ մենք Հրեայ ենք»:

— Ո՞ւր է Ռոլան.

— Բերանը բան մը չդրած դուրս գնաց ու դեռ չէ վերադարձած:

— Տոննէրվէթթէր (փոթորիկի օդ), գոռաց Գ. Թաուպէր Ֆոն, բարկութենէն ու մտատանջութենէն: Կ'ուզեն մեր գործը քանդել: Ախ, այս ողբալի հրէական հարցը: Քանի այդ ..., կուրծքը գործի գլուխ եկաւ, չունինք հանգիստ: Ես ի՞նչ ըսեմ նախագահ Հինտէնպուրկի որ այդ ... մեղանչեց: Ոչ: Ռոլան մեր զաւակն է ու կը մնայ իբր այդպիսին: Ու այր եւ կնոջ բարի աչքերուն կապոյտին մէջ սկսաւ հողը ցատկոտել:

Իրե՞նք էին ծնեք զայն: Ֆիզիքական նմանութիւն չկար մէջերնին, քանի որ իրենք բարոյապէս ... խօսելու էին. ... չէին զայն: Բայց ... քսան տարի առաջ ..., ամբոխ մը ... , ... , թշուառ կնոջ մը ձեռքերէն առնելով, որ ... , ... մնացեր ... մահ ... : Եւ ինչ մահ: Անոնք կ'անցնէին պողոտայէն, այր եւ կին: Իրենց համար մահ չըկար այդ ամբոխին մէջ, քանի որ Գերման էին: Իսկ միւսնե՞րը: Քաղաք քաղաքի, գեղ գեղի եւ տեղ, կը քակուէին դէպի անապատ: Դէպի սպանդ ու նախճիր: Անոնք կ'անցնէին մահուան այդ ճամբաներէն: Հիւանդ, խեղճ, անօթի:

Գրեթէ բոլորը կին եւ մանուկ: Հեծեալ ոստիկաններ չորս մէկ դի: Մտրակներու տակ յառաջ: Դիակներ հոս հոն: Գէշ հոտ, այս էր պատկերը:

— Դու, սա կինը, ձայնեց տիկին Թաուպէր, ցոյց տալով մանկամարդուհի մը, բռնած մանուկներու ձեռքէն, կռնակն ալ նորածին մը: Մանուկները կուլային ու կը ճչային: Անոնցմէ մեծը նայեցաւ օտարականներուն այնպիսի ողբալի աչքերով, որուն նմանը, թէ որ Տանդէ տեսած ըլլար, իր «դժոխքը» կը դառնար կրկնակի գլուխ գործոց: Ֆոն կառքէն ցատկելով խլեց այդ մանուկը: Կինը գոհ եղաւ, շատ գոհ: Ձեռքերնին համբուրեց եւ իր լեզուով բաներ մը ըսաւ որ չհասկցան: Տղան սակայն ճչաց: Ուզեց մայրը: Զայն բռնի կառք դրին ու հեռացան: Մինչ կարաւանը, տարբեր ուղղութիւնով, գնաց, անհետացաւ, մահամերձ հեծկլտուքով:

Ցաւաշ, յառաջ...

Դէպի ո՞ւր...:

...Երբ Ռոլան ուշ ատեն տուն դարձաւ, մազերը ցանուցիր, եւ աչքերը զգալիօրէն կարմրած, հայրը, մայրը եւ Իլզէն, նստած ընթրիքի սեղանին առջեւ, կը սպասէին իրեն: Ան համբուրեց բոլորը ու տեղ գրաւեց նոյնպէս: Ու նստաւ նաեւ լռութիւնը, եւ ոչ ոք կ'ուզէր խօսիլ: Աւելի ճիշդը չէր կրնար խօսիլ: Բոլորին երեսը կախ էր: Տխրութիւն ամէն դի: Ուրուականներ կը յածէին սենեակին մէջ: Ուրուականը այն երկաթաւոր, ղեղամի կնոջ, որուն զաւակն էր Ռոլան:

ԵՐ. ՔՈՉԵԱՆ

ԾԻԾԱՂ — Իգնատոս Տանքըն, յայտնի պարուհին նամակ կը գրէ Պէրնըրտ Շոյին եւ կ'ըսէ.

— Որքան պիտի ուզէի որ հայրը ըլլայիք զաւակիս որ պիտի ըլլար, անշուշտ, ձեզի չափ խելացի ու ինծի պէս գեղեցիկ... Ի՜նչ երջանկութիւն...

Սրամիտ Իրլանտացին կը պատասխանէ.

— Ի՜նչ դժբախտութիւն, եթէ այդ զաւակը ըլլար ձեզի չափ խելացի ու ինծի պէս գեղեցիկ..

Գիտական անկիւն

ՈՒՂԵՂԸ, որուն կազմախօսութեան մասին ժամանակին գրած ենք «Յառաջ»ի մէջ, ջղային դրութեան ամենակարեւոր մասը կը կազմէ, եւ կեդրոնն է զգայականութեան, կամաւոր շարժումներու, գաղափարի, դատողութեան, յիշողութեան եւ բնազդի :

Գիտութիւնը տակաւին շատ հեռու է թափանցելէ ուղեղին բոլոր գաղտնիքներուն, այդ հրաշալի մեքենային՝ որ կը նմանի ամէնէն կատարելագործեալ հեռաձայնական կեդրոնակայանի մը, ուր գոյութիւն ունին բիւրաւոր նրբին խուրձեր եւ զիրար խաչաձեւող ջղային բնաթելեր :

Հոն կը գտնուին 14 միլիառէ աւելի բջիջներ, որոնց թիւը առնչութիւն չունի մարդուն իմացականութեան աստիճանին հետ: Ամէն երեւոյթ կը ցուցնէ թէ՝ ուղեղին լաւ գործունէութիւնը հիմնուած է բջիջներու յարակցական միջոցներու ճոխութեան եւ յստակութեան վրայ, այսինքն՝ կատարեալ համակարգում մը բիւրաւոր կեդրոններու միջեւ, որոնք իրարու վրայ կը ներգործեն փոխադարձաբար եւ վայրկենապէս :

Բոլ Վէռ իմաստութեան չափը կը վերագրէ ուղեղի բջիջներուն գորշագոյն տարրին քանակութեան եւ որակին, եւ ոչ թէ անոր ծաւալին կամ ծանրութեան :

Տօքթ. Ասոլֆ Պլօխ կ'ըսէ թէ՝ մարդկային ուղեղի ծաւալին եւ իմացականութեան միջեւ բացարձակ յարաբերութիւն գոյութիւն չունի, թէ մարդկային իմացականութեան աստիճանին ամենակարեւոր ազդակը կը կազմէ ուղեղային բջիջներուն յստակութիւնը: Այդ յստակութիւնը սահմանաւորուած է աւելի կամ նուազ զօրաւոր զգայնութեամբ ուղեղային բջիջին, որ իմացականութեան ենթանիւթը (substratum) նկատուած է. Բջիջին այդ զգայնութիւնը կրնայ ըլլալ բնածին կամ ստացական: Բնածինը գերազոյն իմացականութեան յայտարար նշանն է, իսկ ստացականը կարելի է ձեռք բերել յարատեւ ու յամառ աշխատութեամբ :

Ուղեղին բջիջները մարդկային մարմինին միւս բջիջներուն նման իրենց կենսական գործունէութիւնը կրնան պահել այն ատեն միայն՝ երբ անոնց տրուած արեան միջոցաւ տեւականօրէն բերուած թթուածինէն եւ փոխադրուած զանազան նիւթերէն :

Արեան անօթներու կարեւոր ցանց մը կ'ոռոգէ ոչ միայն մղուածով կոչուած ուղեղի երեք թաղանթները, այլ կը թափանցէ նոյն ինքն ուղեղին մէջ ուր կը բաժնուի ամենանուրբ շիչերակներու: Ճիշդ այս պարագային ինչ ինչ պայմաններու մէջ ամենակարեւոր դեր մը կը կատարէ այդ նշանաւոր ամբողջութեան մէջ, որովհետեւ արեան շրջանի սահմանափակ խանգարումներն անգամ կրնան խիստ ծանր հետեւանք ունենալ: Այդ խողովակներուն մէջ պնդերակութեան հետեւանքով յառաջ եկած արեան ծայրայեղ ճնշումը, խողովակներու պատերուն դիւրաբեկութիւնը, ինչպէս նաեւ անոնց ներքին կազմը այլափոխող զանազան ախտեր նախապատրաստական պատճառներ են շարք մը արկածներու, ինչպէս մարմինի զանազան մասերուն մասնակի անդամալուծութիւնը կամ ամբողջական անդամալուծութիւնը, որոնց մասին պիտի խօսինք յառաջիկային :

Որոշ տարիքէ մը վերջ, կարգ մը անձեր որոնք իրենց կեանքին մէջ շատ մը չափազանցութիւններ ըրած են, ըլլայ մտային աշխատութեան, ըլլայ ալքոլի կամ վնասակար ըմպելիներու գործածութեան մէջ, այդպիսիներուն յիշողութիւնը կը նուազի, միտքի կարողութիւնները կը տկարանան, եւ մարմինը կը դանդաղի: Եթէ մահու երբ անոնց ուղեղը ուշադրութեամբ քննենք, պիտի տեսնենք որ այդ գործարանը տեղ տեղ աւելի կակուղ է քան ինչ որ էր բնականոն վիճակի մէջ: Այդ թուլացումը յառաջ կուգայ անկէ որ ուղեղին նիւթերը կազմող մանրադիտակային մասնիկները կորսնցուցած են իրենց բնական ձեւն ու բաղադրութիւնը: Այդ կերպով վնասուած փոքր գործարանները այլեւս ի վիճակի չեն կատարելու իրենց պաշտօնները, ինչ որ կը բացատրէ մտային թմրութեան վիճակը ենթակային՝ որ հետզհետէ կը կորսնցնէ իր բոլոր կարողութիւնները :

Ուղեղի այդ վիճակին դէմ դարման չկայ, միակ միջոցն է չափաւոր ըլլալ ամէն բանի մէջ, խուսափիլ մտային ու ֆիզիքական յոգնեցուցիչ աշխատութիւններէ եւ մասնաւորապէս զգուշանալ ծխախոտի եւ ալքոլական ըմպելիներու գործածութենէն :

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

Մեծարանք Շաւարշ Միսաքեանի

14 Փետրուարի Շաբաթ գիշերը, Հալէպի Հայ Երիտասարդաց Ակումբի սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ մեծարանքի հանդէսը՝ ի պատիւ Շաւարշ Միսաքեանի: Երիտասարդաց Միութեան Ակումբը լեցուն էր բերնէ բերան ու շատեր կը մնային ոտքի: Սուրիոյ եւ Լիբանանի Գրողներու Միութեան կողմէ Ա. Ծառուկեան բացաւ հանդէսը, շեշտելով որ երեկոյթը կազմակերպուած է որպէս յարգանքի արդար տուրք մը՝ հայ լրագրութեան ամէնէն կորովի եւ անբասիր դէմքերէն մէկուն :

Հրաչ Փափազեան ներկայացուց Միսաքեանի անձը, սեղմ գիծերով: Ճշդեց թէ մեր կուսակցական բարքերուն ընտանի չէ ապրող դէմքերու անձին ու գոյութեան շուրջ խօսիլ հրապարակաւ, եւ թէ ինք պիտի բաւականանայ տալով Միսաքեանի կենսագրական համառօտ գիծերը միայն, իբրեւ անոր երիտասարդութեան օրերու մտերիմը եւ գործակիցը: Հ. Փափազեան ցայտուն դարձուց «Յառաջ»ի խմբագրին լրագրական եւ մտաւորական գործունէութիւնը Երզրումէն մինչեւ Պոլիս եւ Փարիզ, ուր մինչեւ այսօր կը շարունակէ ան՝ համբաւնուէր իր ծառայութիւնը հայ ժողովուրդին :

Մինաս Թէօլէօլեան ներկայացուց «Հայ լեզուի պաշտպանը» Շ. Միսաքեանի մէջ,— կորովի մտաւորական հրապարակագիրը՝ որ երեսուն տարիէ աւելի կը պայքարի յանուն հայ լեզուի անաղարտութեան՝ Թուրք-Թաթարական եւ ռուսերօպական այլասերիչ ազդեցութիւններէն: Միսաքեանի դիմագիծը, հայ լեզուի մշակութային անդաստաններուն վրայ, կը յայտնուի մեզի ցայտուն նկարագրովը անկաշառ աւանդապահի մը որ կ'ուզէ մեր ընկերային, քաղաքական եւ ժամանակի կեանքի մակարդակին բարձրացնել հայ լեզուն: Ան յայտնուի դիմագծովը անկում հաւատաւորի մը՝ որուն համար կրօնք մըն է արեւմտահայ մշակոյթի պաշտպանութիւնը: Այս ոգիով, ան քառորդ դարէ ի վեր պայքար կը մղէ հայ լեզուի եւ արեւմտահայ մշակոյթի դէմ ճիգ [illegible] արող բոլոր ներքին եւ արտաքին ուժերուն դէմ: Կը յայտնուի դիմագծովը մտաւորական — հրապարակագրի մը՝ որ իր սեփական լեզուով ու տեսակէտներով իսկ կը հանդիսանայ ուղենիշ մը՝ դէպի լեզուական բիւրեղացում եւ զտարիւն հայ գրականութիւն :

Խօսք առաւ, ապա, Յ. Օշական, եւ ներկայացուց հրապարակագիր Միսաքեանը՝ իր ստեղծագործական էջերով (իբրեւ գրող), իբրեւ հրապարակագիր, իբրեւ լրագրող, — որ «լրագրութիւն կ'ընէ այն սեռով, որմէ գրագէտը պիտի չամչնար»: Յիշեց, թէ Միսաքեանի կը պարտի իր առաջին գրական փորձերը հայ մամուլին մէջ, եւ թէ «ան կ'արժէ իր բերած մարդերովը՝ մեր գրականութեան. Շահան Շահնուրով՝ որ այնքան ապերախտ գտնուեցաւ իրեն հանդէպ, Յակոբ Մնձուրիով, Վազգէն Շուշանեանով, եւն., եւն.: Որպէս հրապարակագիր, Միսաքեան ի յայտ բերաւ արժանաւորութիւն, արժանապատուութիւն, կիրք, կորով»:

Գրողներու Միութեան կողմէ, որպէս յատուկ, Շ. Միսաքեանի նուիրուեցաւ Մ. Արեգեանի «Պատմութիւն Հայոց Գրականութեան» երկհատոր գործը: Բեմ հրաւիրուեցաւ, ապա, Շ. Միսաքեան, որ շնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ անակնկալ [illegible] օրին առթիւ, յայտնեց թէ իր տարիներու աշխատանքը ներշնչուած է միմիայն այս ժողովուրդին ծառայելու գիտակցութենէն եւ թէ ասկէ վերջ եւս պիտի շարունակէ նոյն սուրբ գործը՝ յանուն հայ լեզուի եւ արեւմտահայ մշակոյթի պաշտպանութեան :

Հանդէսի ընթացքին, մէջ[illegible] ցին օրիորդներ Անահիտ Գա[illegible] եւ Մ[illegible] Սարգիսեան :

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ԳԱԲՐԻԿԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ» (հարիւր եւ մէկ զրոյցներ, [illegible] Տատրեան: Գին 2.50 տոլար: Chez Asbarez, P. O. B. 865, Fresno (Californie) U. S. A.:

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԱՄՍԱԳԻՐ ՏՕՆԱՑՈՅՑ 1948 (վեցերորդ տարի) կազմեց Ս. Վրացեան: Imprimerie Հայրենիք, 212 Stuart Street. Boston (Mass) U.S.A.:

ԹՇՈՒԱՌՈՒ ԶԳԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, հեղինակ Արտաւազդ Եպիսկոպոս, հրատ. Փարիզ 1947: Գին 200 ֆրանք :

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ, հեղինակ Ժագ տը Մօրգան, թարգմ. Սարգիս Երկայնեան, հրատ. «Հայրենիք», Պոսթըն, 1947:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՈՅՍ ԵՒ ՀԱՄԱՒ

(ՆՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

Մ Ա Հ Ի Կ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

— Ուրեմն, կը յուսա՞ս այսպէսով, պաղտիկ վարագոյրի մը ետին քաշուած, յուեցնել կիրքն ու ատելութիւնը ամբոխին ու անոնց հոգիները լեցնել Ալլահին շունչով... լաւ, շատ լաւ, ուզածդ թող ըլլայ... վերջացուց Խաս ...:

Համատին աւերած դիմագիծը փոխուեցաւ մի քիչ, միայն մեկնումի պահուն, Խաս նշմարեց արիւնի պղպջակ մը, անոր ձեռքերուն վրայ :

Օրը ինչո՞ւ մթնեց, այսքան շուտ: Լո՞յսը կը փախչէր թէ խաւարը կը յառաջանար: Աստղերը ինչո՞ւ կը ճչային իրենց արգանդէն քարեր փոխելով :

Արեւը ինչո՞ւ իր արիւնոտ շապիկը նետեց հորիզոնի ուսերուն ու շուտ մը հեռացաւ: Մութը ինչո՞ւ կը լիզէր իր մարմինը, մահաստուերաւ մըսուքով: Լուսինը ինչո՞ւ կծկեր դարձուցած, կը լողար կապոյտին մէջ մահամերձ: Աստղերը յո՞յս թէ թարախ կը հոսեցնէին: Բոլորը ինչո՞ւ չայցելեց իրեն, այս գիշեր ...:

Այդ գիշեր, Քոնը, Խայլի ականջներուն տակ, չարագուշակ դհոլներ զետեղած, կատաղօրէն պարեց ու պարեց, անոր ուռած կոպերուն վրայ, մինչեւ որ ինկաւ երազին գիրկը, ուժաթափ ու քրտնած :

....

Դաշտագետինի մը վրայէն կը քալէր, երբ, ոտքերը կախուեցան յանկարծ, դաւադիր պարապութեան մը մէջ, մարմինը թաւալեցաւ մութ խոր վիրապի մը մէջ, ուրկէ մէկը, իր ուսերուն վրայէն, շուտ մը ցատկեց դուրս, դիւային քրքիջներով :

Այդ պահուն, կին մը, փոսին բերանէն ծռեցաւ վար, ազատարար ձեռքերը իրեն երկարած : Բայց քարերու աներելի կարկուտ մը տեղաց ռմբաձայն, բրգացնելով հսկայ քարակոյտ մը, որուն տակ մնացին ինքն ու կինը, խոշտանգուած, մահացած :

Երբ Խաս բացաւ իր աչքերը, քունը իր պարագետին քղանցքներէն բռնած, յօրանջելով կը մեկնէր իր քովէն: Եռեւէն ինքն ալ, մաղաղաթներ թեւին տակ, կը հեռանար ընդ միշտ, ճէպէլ էն Նուրի քարայրէն:

Ա[illegible] լուսաբաց էր :

X

Սաֆա: Մէրվա :

Մեղուներու բզզիւն, վայրի պարս մը կ'եռար երկու բլուրներու թուլիկ փէշերուն վրայ : Կուզա՛, կը խմբուին շարան շարան, արեւուն տակ, գլուխ գլխի, ուս ուսի, կախուելով խորհրդաւոր բեռանէ մը որ պիտի բացուի քիչ մը վերջ : Անոնց թափառախոյզ աչքերը կը սեւեռին Արեւելքէն Արեւմուտք, հիւսիսէն հարաւ, ուսկից պիտի ծագի հրաշքը, բուսնելու սայլի մը վրան նստած :

Ան պիտի գայ յաղթականօրէն, տասնակ[illegible]րական ոգիներու, ձիներու, հուրի եւ բերինարու հետեւակ գունդերով, հրեղէն նժոյգներու վրայ աշտանակուած: Պիտի բերէն վերջապէս Ալլահին պատգամաբերը, իրենց մոգական թեւերուն վրայ վերամբարձ :

Օր Աստուածայայտնութեան :

Սաֆայի եւ Մէրվայի ոտքերուն՝ հսկայ պարս մըն է գամուեր, որուն շրջագիծը՝ միսերը ծովածաւալ բազմութեան, զամբիւղ՝ գլուխները անոնց: Վարպետը Համատ, որ շրջագիծին մէջտեղը կանգնած, որոշ հեռաւորութեան մը վրայ, կ'ամբարձէ ձեռամբարձ մրճահարումներով, ամէն անոնք, որ կը փորձեն գիծէն ներս թափանցել: Երբեմն, ցաւատանջ, սուր ճիչեր կը լսուին Սաֆայի եւ Մէրվայի պայթուած ոտքերէն :

Ժամադրուած պահն է: Բզզիւնը կը լռէ, շարժումը կը քարանայ, աչքերը կ'ըլլան ապակիներ, ականջները՝ ընկալուչներ, երբ Համատ պայտակուռ շրջանակին կեդրոնէն, կը սկսի իր աղօթաբար շրթները բանալ :

— Ով ողորմած ու գթած Արարիչ երկնի եւ երկրի: Դուն, որ կը բաժնես խաւարը լոյսէն եւ վեհապանծ մեծութեանդ առջեւ երկնակամարը հազիւ կը դիմանայ, հիմա, կ'աղաչեմ, ցոյց տուր գերբնական նշանդ, այս հաւատացեալ բազմութեան: Քանզի չկայ քեզմէ զատ մէկը, որ իրաւունք ունենայ տալ մարդոց, [illegible] եւ անոր մարգարէն :

(34)

ԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ Համայնավար կուսակցութեան 20րդ տարեկան համաժողովին մէջ, կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը Հէրի Փոլիթ, հակառ պատգամաւորներու ներկայութեան յայտարարեց թէ իրենք չեն կրնար ընդունիլ կառավարութեան՝ օրավարձերը անփոփոխ պահելու առաջարկը «որ նպատակաւոր է գործատէրերուն համար»: Մեր նպատակը պիտի ըլլայ «վար առնել Աշխատաւորական կուսակցութեան աջակողմեան տարրերը եւ զանոնք փոխարինել ձախակողմեաններով», ըսաւ Փոլիթ: Աջակողմեան դասուն կը պատկանին — իր կարծիքով — վարչապետը, արտաքին նախարարը, ելմտական նախարարը եւ խորհրդարանին լիտըրը՝ Հէրպըրթ Մորիսըն: Խօսելով Մարշըլի ծրագրին մասին, քարտուղարը ըսաւ թէ անոր նպատակն է օգնել Ամերիկայի դրամատէրներուն եւ ճարտարարուեստի իշխանաւորներուն ու ոչ թէ Եւրոպայի: Այս վերջինները կ'աշխատին «չէզոքացնել Եւրոպայի շուկաները ու հում նիւթերը, եւ արեւմտեան խմբակցութիւն մը յառաջ բերել Խորհ. Միութեան դէմ կռուելու համար»: Իրեն ձայնակցեցաւ խորհրդարանի անդամ Կալաքէր:

ԵՐԷԿ, Լոնտոնի մէջ բացուեցաւ Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի արտաքին նախարարներու խորհրդաժողովը որ պիտի քննէ գերմանական [illegible] խնդիրը: Խորհրդաժողովին պիտի մասնակցին Պելճիքա, Հոլանտա եւ Լիւքսէմպուրկ: Բանակցութիւնները պիտի կատարուին գաղտնի եւ մամուլին շատ քիչ տեղեկութիւն պիտի հաղորդուի: Քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը տիրէ այն համոզումը թէ ներկայ խորհրդաժողովը շատ մեծ նշանակութիւն պիտի ունենայ եւ միանգամընդմիշտ պիտի ճշդէ արեւմտեան դաշնակիցներուն եւ Խորհրդ. Միութեան յարաբերութիւնները:

Լոնտոնի վերջին խորհրդաժողովէն ի վեր, Ռուսիա լուռ պայքար մը կը կատարէ իր դըլխաւոր դաշնակիցներուն դէմ, եւ շատ մտահոգ է որ արեւմտեան Գերմանիոյ երեք գօտիներուն մէջ փոքրիկ միութիւն մը պիտի ստեղծուի, ի վնաս իրեն... Զ[illegible] կը շէջի թէ Մոսկուա կ'ուզէ Զօրս Մեծերու նոր խորհրդաժողով մը:

Մոսկուա բողոքած է Լոնտոնի խորհրդաժողովին գումարումին դէմ, բայց ամերիկեան կառավարութիւնը, մասնաւոր յուշագրով մը, պատասխանած է թէ «ուրիշ ելք չկար քանի որ Ռուսիա կը մերժէ Գերմանիոյ տնտեսական միութիւնը»:

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ Նոյեմբերի [illegible] հասած է Ֆալքլէնտ կղզիախումբը ու վէճի առարկայ դարձած է մէկ կողմէն Անգլիոյ, միւս կողմէ Արժանթինի եւ Չիլիի միջեւ: Արժանթին գրաւած է փոքր [illegible] մը՝ եւ [illegible] վեց [illegible]: Լոնտոնի կառավարութիւնը մերժած է ի գործ [illegible] Արժանթինի առաջարկը՝ Պուէնոս Այրէսի մէջ խորհրդաժողով մը գումարելու մասին, եւ կը պնդէ թէ վէճը պէտք է տարուի Հաագայի Միջազգային ատեանին: Այս [illegible] կառավարութիւնը կը պահանջէ որ Եւրոպայի [illegible] պետութիւնները ձեռք քաշեն Ամերիկաներէն [illegible] կիսագունդին [illegible]: Ամերիկեան կառավարութիւնը [illegible] Արժանթինի եւ Չիլիի պահանջներուն: Վէճը [illegible] ծանրանալու բնոյթ կը ստանայ քանի որ Անգլիա ոչ մէկ զիջում պիտի կատարէ:

ԱՆԳԼԻՈՅ պահպանողական կուսակցութեան յայտնի դէմքերէն Հարըլտ Մէքմիլըն, շաբաթ օր յայտարարեց թէ «յառաջիկայ վեցամսեան շատ վտանգաւոր պիտի ըլլայ»: Համայնավարները յեղափոխական յարձակողականի պիտի սկսին Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ մէջ, ըսաւ երեսփոխանը: Արդէն սկսած են Չեխոսլովաքիոյ մէջ:

ԱԹԷՆՔԻ մէջ շաբաթ օր գնդակահարուեցան քանի Յոյներ որոնք մահուան դատապարտուած էին զինուորական դատարաններու կողմէ: Բոլորն ալ ամբաստանուած էին ոճիրներով եւ դաւադրական արարքներով:

Ապստամբները կը շարունակեն յարձակիլ Սելանիկի հիւսիս արեւմուտքը:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ համայնավարներն ու ընկերվարականները միացեալ ճակատ պիտի կազմեն: Այս մասին արդէն համաձայնութիւն մը գոյացած է երկու կուսակցութեանց միջեւ: Անցեալ շաբթու խորհրդաժողով մը գումարուեցաւ Պուքրէշի մէջ ուր 700 պատգամաւորներ անհրաժեշտ դատած այդ տեսակ գործակցութիւն մը «զինուորներու համար ամերիկեան աշխարհակալութեան վտանգը»: Խորհրդաժողովին ներկայ էին ներկայացուցիչներ Ֆրանսայէն, Չեխոսլովաքիայէն, Իտալիայէն եւ Բուլղարիայէն:

ՀՌՈՄԻ մէջ կը գումարուի Միացեալ Ազգերու Ընկերութեան եւ Երկրագործական Ցանձնաժողովին համագումարը: Նախագահը, Սըր Ճան Պոյտ յայտարարեց շաբաթ օր թէ Եւրոպայի պարէնաւորման խնդիրը շատ լուրջ տագնապի մը մէջ է եւ «շարունակ մեծ դժուարութեանց առջեւ կը գտնուինք»: Ցոյս կայ որ յառաջիկայ ամբողջ հունձ-

Խ Ն Ջ Ո Յ Ք

Կազմակերպուած Համախմբերգչական Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի կողմէ: 28 Փետր. շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին երիտասարդաց սրահին մէջ: Ճոխ պիւֆէ, արեւելեան նուագ, քանախօսութիւն: Մուտքը ազատ է:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ
ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը ութերորդ տարուան համար (1948).

Ֆրանսա, Ալժերիա, Մարոք	400 Ֆր.
Անգլիա, Ամերիկա, Կիպրոս, Պաղեստին Քանատա	500 Ֆր.
Մնացեալ երկիրները	450 Ֆր.:

Ֆրանսայի համար, մինչեւ Մարտ 1 բաժանորդագրուիլ ուզողը կը վճարէ հին պայմաններով (300 ֆրանք): Դիմել Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, 17 rue Damesme, Paris (13):

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ
ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ժամը 15էն մինչեւ 24. երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ անակնկալներ:
Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արինօրու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

Իսկի Հայերու ժամադրավայրը

Café des Sports, 4 rue de la Défence Հեռ. Mic. 37-03

Հայրենակի՛ց, կեանքը թարմացնելու համար կ'ուզե՞ս լաւ օղի խմել, դիմէ վերի հասցէին, ուր ընտիր աղանդերներով համեմուած լաւագոյն օղին պիտի հրամցուի քեզի:

Մ Ի Ա Ց Ն Ա Մ Ջ Է

Ազատ սրահը ձեր տրամադրութեան տակ է, պայմանաւ որ 8 օր առաջ անձամբ, հեռախօսով լուր տաք, հարսանիքի, մկրտութեան, նշանտուքի եւ ամէն տեսակ հանդէսներու համար, կը հայթայթենք նոյնպէս պէտք եղած ըմպելիները, խղճամիտ գիներով:

Տէր եւ Տնօրէն ՍԱՐԳԻՍ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

քը ապատ ըլլայ եթէ օդերը նպաստաւոր ըլլան:

Խորհրդաժողովին կը մասնակցին Անգլիա, Ֆրանսա, Իտալիա, Պելճիքա, Լիւքսէմպուրկ, Աւստրիա, Ցուիցերիա, Հոլանտա, Ամերիկա, Նորվեկիա, Թուրքիա, Զուիցերիա, Տանըմարքա Իրլանտա, Վատիկան, Չեխոսլովաքիա, Հունգարիա եւ Լեհաստան: Ֆինլանտա եւ Պուլկարիա «դիտողներ» դրկած էին, իսկ Ռումանիա եւ Եուկոսլաւիա մերժած են մասնակցիլ: Անգլիոյ պատուիրակը դիտել տուաւ որ իր երկրին «կացութիւնը շատ ծանր է եւ կառավարութիւնը պիտի կրճատէ միսի, շաքարի եւ կարագի բաժնեչափերը»:

ՊՈԼՍԱՀԱՅ թերթի մը մէջ կը կարդանք.— «Թասվիր» Մարաշի եւ Ատանայի դէպքերուն մասին խօսելով կը գրէ.—

Գրեմոն կը ջանար Թուրքերն ու Հայերը իրարու դէմ լարել, եւ այս պարագան երեւան ելաւ պայթումով մը: 1920 տարւոյն Մարտ 13ին, շաբաթ օր, ռումբ մը պայթեցաւ այն տունին մէջ, ուր կը բնակէր Հայերու պատուիրակը, Նշանաւոր թոմիթէճի Մուշեղ (եպիսկոպոս): Շէնքին ձեղունը եւ միջին յարկը օդը ելան, քաղաքը կարծես թէ երկրաշարժի բռնուած էր: Մօտակայ թաղերու մէջ ապակիներ կոտրեցան: Կառավարական ուժեր պաշարեցին շէնքը, անցուդարձը արգիլուեցաւ: Փլատակները վերցուեցան եւ գետնայարկէն երկու Հայերու դիակներ ելան, մէկը թոմիթէճի եկեղեցականին, Մուշեղի եղբայրն էր: Երեւան ելան նաեւ 60 ռումբ, չորս մաուզեր, ատրճանակ, հրացէն, երեք թուր եւ 10 հազարի մօտ փամփուշտ: Ճշդուեցաւ որ Հայ պատուիրակին տան գետնայարկին մէջ ռումբ կը պատրաստէին:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՈՒՇԱՑԵԱՅ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Գոլա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը.—

Հինգշաբթի՝ 26 Փետր.— «Հայաստան»:

Շաբաթ՝ 28 Փետրուար.— «Ընկեր Կարօ» եւ «Դուման»:

Կիրակի, 29 Փետր.— «Մուրատ», «Քեռի», «Համազասպ» եւ «Արամ» խումբերը:

Հինգ. 4 Մարտ.— «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը:

Ուրբաթ, 5 Մարտ.— «Թաթուլ» խումբը:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մուրատ խումբի ընդհ. անդամական ժողովը, վաղը չորեքշաբթի, Համօ Օհանջանեանի ակումբը, ժամը 8.30ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8ին Պար Տիւ Կլոպի մէջ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կ.ի ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Ցոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Lyon ընտանեկան եւ համակիրներու յատուկ խնջոյք մը կազմակերպած է: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ»

Մարտ 9ին: Մանրամասնութիւն եւր յաջորդով:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 67 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հանելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր: Ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ ւթոպիւս, իջնել Terminus:

ԻՍԻ ԼԸ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է պաւէշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy:

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳԶԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐՓՕ ՊՕՆԱՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մոցարթ, Ա. Գենօն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Տայաթնովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուններէն:

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ.— Պ. Ուշաքլեան՝ 61 rue Rebeval Bot. 19-21), Պ. Օննիկ Պոյաճեան 83 Rue d'Aboukir, Պ. Բամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve (Mén. 64-27), եւ բոլոր Հայ գրավաճառներուն մօտ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Damesme — PARIS (13e)
Տարի 1200, Ցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.
Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63
Mercredi 25 Février 1948 Չորեքշաբթի 25 Փետր.

Ի. ՏԱՐԻ - 20 Année N 5275-Նոր շրջան թիւ 884 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 ֆր.

Չեխոսլովաքիոյ ճգնաժամը

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԳՐԱՒԷ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԿԵԴՐՈՆԸ

Չեխ ոստիկանութիւնը որ կը գտնուի համայնավար Ներքին նախարարին անմիջական հսկողութեան տակ, երկուշաբթի օր խուզարկութիւն կատարելով ազգային - ընկերվարականներու կեդրոնատեղիին մէջ, գրաւեց բոլոր թղթածրարները եւ ձերբակալեց վարչական խորհուրդին վեց յայտնի անդամները :

Ներքին նախարարը, Վացլավ Նոսէք յայտարարեց որ ընկերվարականները դաւադրութիւն մը սարքած էին օրուան օրինաւոր իշխանութիւնը տապալելու համար : Եւ ապացուցանելու համար իր ամբաստանութիւնը, հրապարակեց փաստաթուղթ մը որուն մէջ կուսակցութեան հրահանգ տրուած էր պատրաստ գտնուիլ Փետրուար 21ին : Կուսակցութեան անդամները պիտի գրաւէին Փըրակը :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Բոլոր երեւոյթները ցոյց կու տան որ Չեխոսլովաքիան ալ մօտ ատենէն պիտի ունենայ իր ամբողջովին համայնավար կառավարութիւնը : Երկուշաբթի գիշեր ուշ ատեն «դեմոկրատ» կուսակցութիւնը յանկարծ որոշեց գործակցիլ համայնավարներուն հետ եւ մտնել նոր կառավարութեան մէջ : Այս որոշումը բնականաբար իր անդրադարձումը ունեցաւ աջակողմեան խմբակցութեանց վրայ : Ազգային ճակատի քաղաքականութիւնը մեծ հարուած մը պիտի կրէ եթէ ընկերվարականները միանան համայնավարներուն, ինչպէս կը տեսնուի քաղաքական շրջանակներուն մէջ : Համայնավարներուն համար շատ կենսական է ընկերվարականներուն քուէն. եթէ յաջողին ապահովել զայն, այն ատեն պիտի ունենան 52 առ հարիւր մեծամասնութիւն մը : Աջակողմեան ընկերվարականները, սակայն, տակաւին անորոշութեան մէջ են եւ հաւանաբար պիտի գործակցին ընդդիմադիրներուն հետ : Այդ պարագային երկիրը պիտի բաժնուի երկու հակամարտ ուժերու միջեւ :

Սլովաքիոյ նահանգին մէջ, համայնավարները ճամբու դնելով բոլոր ընդդիմադիրները որոնք անդամ էին տեղական կառավարութեան, յայտարարեցին թէ իրենք պիտի վարեն նահանգին գործերը՝ նկատի ունենալով որ «միւսները դաւաճանած էին» :

Ներքին նախարարը մասնաւոր հրամանագրով ձերբակալել տուած է նախկին փոխ - վարչապետը Եան Ուրսէնի որ միեւնոյն ատեն երեսփոխան ալ է եւ ղեկավարներէն մէկը դեմոկրատ կուսակցութեան : Անցեալ Սեպտեմբերին ամբաստանուած էր թէ լրտեսութիւն կը կատարէր ի հաշիւ օտար պետութեան մը :

Ազգային ընկերվարական կուսակցութեան անդամները երկուշաբթի օր ցոյցեր կատարեցին Փըրակայի մէջ եւ «կեցցէ Փէթար Զէնքլ» կանչելով ողջունեցին իրենց ղեկավարը որ Ներկայ փոխ — վարչապետ է : Երկու օրէ ի վեր ցոյցերը տեղի կ՛ունենան մայրաքաղաքին հրապարակներուն վրայ : Երէկ մէկ ժամուան ընդհանուր գործադուլ մը տեղի ունեցաւ «իբրեւ ազդարարութիւն» :

Փրակայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը տիրէ այն հաստատ համոզումը թէ համայնավարները —եթէ նոյնիսկ յաջողին իշխանութիւնը բռնել անցընել — շատ դժուարութեանց պիտի հանդիպին եւ պիտի չկրնան ան դիւրին յաղթանակը զոր իրենց եղբայրակիցները ունեցան, օրինակ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ եւ Հունգարիոյ մէջ : Բոլոր ընդդիմադիրները, իրենց մասնակցելով ու ըն-

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ ՏՄԱՐԴԻ

Մի զարմանաք եթէ այսուհետեւ բոլոր մեր գրագէտները վաղը մկրտուին «հակախորհրդային» մակդիրով, եւ իրենցմէ մէկուամէկն եղելական վախճանն ալ չծանուցուի «Հայաստանեաց» մամուլին մէջ :

Կամայ ակամայ վրդովումի զգացումն ալ ընկած տեղի տալ այսքան տմարդի վարուելակերպի առջեւ :

Վերջին թարմ օրինակը Յ. Օշականի մահն է : Հայ մշակոյթը կորսնցուց իր ամէնէն ականաւոր մէկ ներկայացուցիչը, կրնայ մեր գրական աշխարհը սգալ իր արժէքաւոր մէկ անդամին մահը :

Մեր մօտքի անդաստանէն ընդ միշտ կրնայ հեռանալ բեղուն մշակ մը եւ մեր նորելուկ Փարիզուհիները սրտի կատարեալ հանգստութեամբ եւ լրբութիւնը չվերթելով «Ցառաջդիմական» անուանակոչումին հետ — կրնան գրել սեւով ճերմակի վրայ —«Յակոբ Օշական հակախորհրդային գրողը յառ կարծամահ եղած է» ուրը փուլթօ գրով, (աւելի փոքրը չունին կարծեմ) չոլորդ էջին վարի ծայրը ծանուցումներուն բաժնին քիթի տակ :

Հակախորհրդային ... որովհետեւ Օշական իր քննադատի վերլուծումով կշռած եւ պակասցուած է Հայաստանի գրականութիւնը : Հակախորհրդային... որովհետեւ ինքզինքին իրաւունք տուած է այս կամ ան գրողին մասին բացասական կարծիք յայտ նել :

Վա՛յ ալ վաղը Զուինկուչ, խորհրդային անուս [illegible] մը ոտքերը երկարէ, ա՛լ տեսէք փայնասունը մեր «Հայաստանասէրներ»ու ճակատին :

Ու այս տմարդի խայտառակութեան անուն դրած են «Հայրենասիրութիւն» կամ «բարեկամ Հայաստանի» :

Ճիշդ է, «Թշնամիները» այս հասկացողութեամբ «Հայաստանասէրներ» չեն, որովհետեւ իրենց համար ամէն բանէ վեր է հայ մշակոյթին ծառայող ամէն արժէք :

Ստեփան Մալխասեան մը կամ Լիսիցեան մը կրնան խորհրդահայ գրող ըլլալ, բայց Դաշնակցական մամուլը ոչ թէ տող, միենակ, այլ էջեր յատկացուց անոնց յիշատակին :

Մ. Արեղեան կամ Հ. Աճառեան ամէն բանէ առաջ եւ ամէն բանէ վեր Հայ բանասէրներ են եւ մ՝վիճելի անուններ՝ յարգանք պարտադրող : Այս գիտակցութիւնը ունենալու առաքինութիւնը, ինչ լաւ է որ տրուած է Դաշնակցական մամուլին, անոր որ «Հայ ժողովուրդին թշնամի» մակդիրը կը կրէ պարծանքով, որովհետեւ զայն իրեն նուիրողները չեն ճանչնար ոչ հայ ժողովուրդը ոչ անոր մշակոյթին արժէքը, ոչ ալ անոր բարեկամը կամ թշնամին :

ԱՐԱՄԱԶԴ

մերով, կը հասկցնեն համանավարներուն թէ «տակաւին ժողովրդավար աւանդութիւն մը կայ Չեխոսլովաքիոյ մէջ» :

Նախագահ Պէնէշ մեծ հեղինակութիւն կը վայելէ բոլոր կուսակցութեանց մօտ ու տակաւին ոչ ոք համարձակած է յարձակիլ իր վրայ : Անհիմն են, կ՛ըսուի, այն զրոյցները թէ նախագահը ծանր հիւանդ է :

★ Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակները մեծ չահագրգռութեամբ կը հետեւին Չեխոսլովաքիոյ դէպքերուն : Պետական բարձրաստիճան պաշտօնատար մը ըսաւ թէ «Չեխոսլովաքիան Ռուսիոյ արբանեակ երկիրները իրարու միացնող շղթային ամէնէն տկար օղակն էր եւ հիմա Մոսկուա ամէն բան կ՛ընէ ամրացնելու համար զայն» : Արտաքին նախարարութեան մէջ ըսուած է թէ «արեւելքի եւ արեւմուտքի յարաբերութիւն - ները անդառնալի կերպով պիտի խզուին այն պարագային երբ Կոմինֆորմը փորձէ կաշկանդել Չեխ ժողովուրդին ազատութիւնները» : Եթէ համայնավարները բռնի ուժով իշխանութեան գլուխ գան, այն ատեն Ամերիկա հրապարակաւ պիտի յայտարարէ բոլոր այն բռնաբարումները որոնք տեղի ունեցած են «պաղպատէ վարագոյր»ին ետին :

Լոնտոնի մէջ գիտել կը տրուի թէ Չեխոսլովաքիոյ դէպքերը յարեւմամն են այն դէպքերուն որոնք տեղի ունեցան Ռումանիոյ մէջ, 1945ին,

5000Նոցներու վճարումը

Պաշտօնաթերթը երէկ հրատարակեց նոր հրամանագիր մը որ կը ճշդէ առ վճար մնացած 5000նոցներու վճարման թուականները հետեւեալ կերպով :—

Ա.— Մարտ 4էն սկսեալ պիտի վճարուին անոնք որ մինչեւ 70.000 ֆրանքի արժողութեամբ 5000նոց վերադարձուցած էին :

Բ.— Մարտ 25էն սկսեալ պիտի վճարուին մինչեւ 120.000 ֆրանք վերադարձնողները :

Գ.— Ապրիլ 22էն սկսեալ պիտի վճարուին մինչեւ 200.000 ֆրանք վերադարձնողները :

Դ.— Յունիս 30էն սկսեալ մնացեալները :

Այն անձերը որոնք ֆինանսական չեն, ինչպէս նաեւ բոլոր բարեգործական եւ հանրային հաստատութիւնները իրենց 5000նոցներուն փոխարժէքը պիտի ստանան փետրուար 26էն սկսեալ — վաղը :

Շահագրգռուող անձը վճարում ստանալու համար պէտք է վճարած ըլլայ իր տուրքերը եւ համապատասխան ընկալագիրով ներկայանայ պատկան դրամատան կամ գանձային գրասենեակին :

Լոնտոնի խորհրդաժողովը

Բրիտանական կառավարութիւնը յուշագիր մը ներկայացնելով խորհրդային կառավարութեան մերժած է նկատի առնել այն առարկութիւնը զոր այս վերջին ըրած էր Լոնտոնի ներկայ խորհրդաժողովին առթիւ :

Յուշագրին մէջ գիտել կը տրուի որ բրիտանական կառավարութեան համար կենսական նշանակութիւն ունի Գերմանիոյ տնտեսական եւ քաղաքական միութիւնը եւ Մոսկուայի վարած քաղաքականութիւնը այդ հարցին նկատմամբ, մեծապէս կը դժուարացնէ արեւմտեան դաշնակիցներուն գործը : Արդիւնաբերական արտադրութեանց ինչպէս նաեւ [illegible] փոխադրութեան գօտիներուն միջեւ մեծ դժուարութեանց կը բախի Ռուսիոյ բացասական քաղաքականութեան պատճառաւ :

Անգլիական կառավարութիւնը [illegible] Ռուսիոյ [illegible] կայ [illegible] համաձայնութիւնը :

[illegible]

[illegible]

★ Գերմանիոյ միջդաշնակցային հակակշռի յանձնախումբին շրջանակներուն մէջ զրոյց կը շրջի թէ Մոսկուա կրնայ վերադարձնել իր քաղաքականութիւնը Գերմանիոյ նկատմամբ, այն պայմանով որ արեւմտեան Դաշնակիցները [illegible] միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացնեն [illegible] երկրին մասին : Մոսկուայի կառավարութիւնը աւելի տրամադիր է որ Զօրքերու բանակցութիւնները վերսկսին :

Չին համայնավարները շարաթ օր Մանչուրիոյ մէջ գրաւեցին Անշան քաղաքը որ պողպատի ճարտարարուեստին գլխաւոր կեդրոնն է : Կռիւները տեւած էին ամբողջ շաբաթ մը. Ազգայնական կառավարութիւնը ռազմանիւթ [illegible] է Չինկ Քայ Չեքի բանակներուն : Ամերիկեան օդանաւեր պիտի դրկուին շուտով :

(Նօթերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Վիշինսքիի այցելութեան օրերուն : Ներկայիս, Մոսկուայի կառավարութիւնը Փրակա ղրկած է արտաքին փոխ - նախարարը Զօրին՝ հաւանաբար միեւնոյն պաշտօնով : Անգլիա անտարբեր չի կրնար մնալ այդ երեւոյթին առջեւ, յայտարարած է պետական անձնաւորութիւն մը : Մոսկուայի ձայնասփիւռը կուտայ «Փրաւտա»յի տեսութիւնը Չեխոսլովաքիոյ կացութեան մասին եւ կ՛ըսէ թէ ընկեր վարականները դաւադրութիւն մը կազմակերպած էին՝ համաձայն արտասահմանեան [illegible] հրահանգներու : «Ուրեմն ոչ միայն [illegible] [illegible] այդ ուժերուն հետ » :

Գ. ԳԷՈՐԳ ՁԱՔԸՐԵԱՆ, Փարիզ, Յակոբ Օշականի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 1000 ֆրանք կը նուիրէ ողբացեալին գործերուն հրատարակութեան հիմնադրամին : Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՆՈՅՆ ՉԱՐԱՇՈՒՔ ԽԱՂԵՐԸ

Միջազգային կնճիռներու խառնիճաղանճին մէջ, պարբերաբար ձայներ կը լսուին, նաեւ, Թուրքիոյ մասին: Ուղղակի թէ անուղղակի: Մանաւանդ որ, անոր ճակատագիրը սերտօրէն կապուած է յունական տագնապին հետ:

Այսպէս, անցեալ շաբթու քանի մը նշանակալից լուրեր հաղորդեցին հեռագրական գործակալութիւնները:

Զօր. Մարշըլ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, զեկուցում տալով մամուլի ներկայացուցիչներուն, հաստատեց թէ նոր օգնութիւններ պիտի ըլլան Յունաստանի, տնտեսական թէ զինուորական:

Այս առթիւ, յայտնեց թէ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը մօտերս արտաքին նախարարութեան պիտի ներկայացնէ իր տեղեկագիրը՝ Թուրքիոյ զինուորական պէտքերու մասին:

Զօրավարը թիւեր չհաղորդեց, բայց լրագիրներ կը հաւաստեն թէ 181 միլիոն տոլար պիտի տրամադրուի Յունաստանի, 125 միլիոն ալ Թուրքիոյ:

Իրականին մէջ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնն է որ պիտի ճշդէ գումարները:

Ինչպէս կը յիշուի, անցեալ տարի, նախագահ Թրումընի առաջարկին վրայ, Մ. Նահանգներու խորհրդարանը 400 միլիոն տոլարի վարկ մը բացաւ, 300 միլիոնը Յունաստանի, 100 միլիոնը Թուրքիոյ համար:

Այս վերջինը այդ գումարը պիտի գործածէր հանրօգուտ շինութեանց, ղեկավարութեամբ ամերիկացի մասնագէտներու: Հիմնական նպատակն էր զարգացնել երկրին տնտեսութիւնը, ինչպէս եւ զինուորական կարողութիւնը, ճամբաները նորոգելով կամ նորեր շինելով, երկաթուղիներ եւ նաւահանգիստներ կառուցանելով, եւայլն:

Միեւնոյն ատեն պիտի ուսումնասիրէին երկրին զինուորական պահանջները: Միջանկեալ, Թուրքիա զինամթերք եւ օդանաւեր կը ստանար Անգլիայէն, մարտանաւեր, [illegible] զինամթերք եւ ուրիշ անհրաժեշտ նիւթեր՝ Ամերիկայէն:

Արդ, վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ Մ. Նահանգները կէս ճամբան պիտի չմնան:

Անոնք վճռած են արդիացնել, զօրացնել Թուրքիոյ պաշտպանութեան միջոցները, բոլոր ճակատներուն վրայ.

Թերթերը կը գրեն թէ նոր բեռ մը, մեծ քանակութեամբ ամերիկեան զինամթերք պիտի դրկուի, մինչեւ Մարտի վերջը:

Միեւնոյն աղբիւրներուն համաձայն, Թուրքիոյ ամերիկեան զինուորական պատուիրակութեան անդամներուն թիւը պիտի հասնի 250ի, մինչեւ Ապրիլի վերջը.

Այս մասնագէտներն են որ պիտի մարզեն թրքական բանակը, անոնց պիտի սորվեցնեն արդիական զինարուեստը, ամերիկեան զէնքերու գործածութեան գաղտնիքները եւ ուրիշ կարեւոր գիտելիքներ:

Տարակոյս չկայ թէ, ուրիշ թանկագին խորհուրդներ ալ տուած է Զօր. Մէք Պրայտ, ամերիկեան պատուիրակութեան նախագահը, (վարկաբեկ Օլիվըրի յաջորդը), որ Ուաշինկթըն վերադարձած է, երկար պտոյտ մը կատարելով Թուրքիոյ մէջ:

Ու թէ հաւատանք հրատարակուած տեղեկութեանց, զօրավարը հաւաստած է թէ թրքական բանակը կարեւոր յառաջդիմութիւններ կատարած է վերջերս, թէ շատ բարձր է իր բարոյական կորովը եւ կրնայ յաջողօրէն դիմադրել որեւէ նախայարձակման:

Թուրքիոյ սպարապետն ալ Ամերիկա այցելեց վերջերս, եւ կրկնեց տրուած հաւաստիքները, արեւելեան չափազանցութեամբ:

Այս տեղեկութիւնները եւ ուրիշ երեւոյթներ անգամ մը եւս կը հաստատեն թէ հետեւողապէս կը գործադրուի Թրումընի վարդապետութիւնը, որ յայտարարուեցաւ 1947 Մարտին:

Ուրեմն, Մ. Նահանգները հետզհետէ կը խորանան Յունաստանի եւ Թուրքիան պաշտպանելու քաղաքականութեան մէջ, ի շահ իրենց աշխարհակալութեան:

Այն Ամերիկան, որ իր գոլէճներն ու անոնց ուսուցիչներն անգամ չկրցաւ փրկել 1914—18ի պատերազմին, խուսափելով եւրոպական գործերէն, այժմ ոտքով-ձեռքով խրած է արեւելեան քաղաքականութեան շամբուտներուն մէջ: Եւ, բաւական ճամբայ կտրած ըլլալով, դժուար է հաւատալ թէ կրնայ նահանջել:

Այդ քաղաքականութիւնը կը բխի նոյն ձգտումէն, — պատուար կազմել Խ. Միութեան դէմ, որուն ստուերը կը սաւառնի Մօտաւոր թէ Միջին Արեւելքի երկիրներուն վրայ:

Ինչ խօսք որ այս քաղաքականութիւնը որեւէ բարիք չի խոստանար Հայկական Դատի լուծման համար:

Թուրքիան [illegible] զօրացնել, երաշխաւորել անոր հողային ամբողջութիւնը, կը նշանակէ ժխտել հայկական պահանջները.

Այս մասին երկու խօսք չի կրնար ըլլալ:

Դեռ շատ աւելի ծանրակշիռ պարագայ մը:

Այս քաղաքականութիւնը որքան ծաւալի եւ զօրանայ, այնքան պիտի լարուին յարաբերութիւնները Մ. Նահանգներու եւ Խ. Միութեան միջեւ.

Չենք պնդեր թէ հետեւանքը պիտի ըլլայ պատերազմ: Բայց կը վախնանք ուրիշ բանէ մը, — սառը մրցակցութիւն երկու մեծ պետութեանց միջեւ, սիրաշահելու համար Անգարան: Անշուշտ ի վնաս փոքր ժողովուրդներու: Ամէնէն առաջ՝ մեզի:

Թուրքերը լման 25 տարի վայելեցին յեղափոխական Մոսկուայի շնորհները: Կրնան ատեն մըն ալ ամերիկեան ձիւթ ծամել: Բայց, երբեք պիտի չմոռնան իրենց երախտիքը՝ Խ. Միութեան հանդէպ, որ տակաւին կը յամառի անոնց տրամադրութեան տակ պահել Նախիջեւանը: Դեռ չենք խօսիր Կարսի Արտահանի եւ մնացեալի մասին:

Երկու յաղթականներէն ո՞րն աւելի վարպետ է, փոքր ազգերը մորթեցնելու արուեստին մէջ...

Արթուն, արթուն: Դեռ կէս ճամբան ենք:

Շ.

ԻՆԾԻ, ԻՆԾԻ ԸՍԻՆ՝ ՈՐ ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Բ.

— Ռոլան, տղաս, սկսաւ մայրիկը, ու հեծկլտուքէն չկրցաւ շատ առաջ երթալ: Թէեւ քանի տարի անցած էր, բայց կը տեսնէր միշտ այդ սեւահեր կինը, անոր աչքերը, ամբողջ պատկերը, ու աւելի սիրով կը մօտենար Ռոլանի:

— Մայր, բռնեց Ռոլան մօր ձեռքը, յանկարծակիի եկած:

Ֆրից տեսաւ որ միջամտութեան կարգը իրն է, նոյնպէս գլխաւոր դերը, այս ողբերգութեան մէջ, ուստի հազաց: Սպասեց կինը որ զգաստ կենայ: Եւ աչքերը ուղղեց Ռոլանի: Միւս աչքերն ալ նոյն դերը վերցուցին:

— Տղաս, ցաւով իմացանք այսօրուան պատահարները, որ Իլզէն պատմեց: Այս պայմաններուն տակ ստիպուած ենք ճշմարտութիւնը յայտնել քեզի եւ համալսարանի վարչութեան: Ու գլանիկ մը հրամցուց տղուն: Եւ հատ մըն ալ ինք վառեց: Ու ծուխը խորունկէն դուրս տալով, շարունակեց:

— Դուն գիտես որ ես, մայրիկիդ հետ, իբրեւ կայսերական կառավարութեան պաշտօնեայ, մասնաւոր առաքելութիւնով Թուրքիա կը գտնուէի ժամանակին: Դժբախտաբար այն ատեն հոն պատահեցան դէպքեր, որոնք մարդկութիւն եւ քաղաքակրթութիւն բառերը ամբողջովին պարպեցին իրենց իմաստէն: Մենք, իբրեւ պետական գաղտնիքի, երդում բրած էինք այդ մասին քար լռութիւն պահել, եւ մեր տեսածը թէ լսածը չյայտնել ոչ ոքի: Դժբախտաբար այդ դէպքերը մեծ համեմատութիւններու հասնելով, վերածուեցան պատմութեան ամէնէն [illegible] ողբերգութեան, բոլոր նախորդ բարբարոսութիւնները, որոնք ան, պատմութիւնը, տեսած էր, ստուերի մէջ թողլով: Ու ցաւալիօրէն այդ օրերուն ալ, ինչպէս այսօր, պետութեան ղեկը կը գտնուէր մեր ամէնէն անտաղանդ «դիւանագէտին» ձեռքը: Փոքրիկ, անծանօթ մէկը, [illegible] Ու թէեւ մենք, [illegible] Գերմաններ, [illegible] բայց [illegible]

Ու այսպէս, [illegible] իմացանք: Եւ [illegible] թէ այդ կը պատահէր Կեսարիա անուն քաղաքին մօտերը: Ռոլան, դեռ պինդ, հարցուց.

— Ի՞նչ բրիք այդ մանուկը:

— Այդ մանուկը դուն ես, տղաս:

. . . .

— Ե՞րբ էր այդ ... :

— 1915ին ...

. . . .

Ռոլան Թաուպէր այնքան տժգունեցաւ, նմանելով գործողութեան սեղանէն նոր բերուած հիւանդի: Իր մէջ կը փլէր աշխարհ մը, .. կը կառուցուէր նորը: Աւելի ճիշդ, հարկ էր այդ նորը տակաւին կերտել: Ու ահա, ան, մէկ հարուածով, կը կորսնցնէր ազգութիւն, հայրենիք, ընտանիք, որուն առջեւ ի զուր առնել փորձած էին հայրն ու մայրը: Այս երկրին պատմութիւնը, գրականութիւնը, արուեստը, գաղափարաբանութիւնը, ժողովուրդը ինք, ամբողջ իրեն օտար: Ինք ուրիշ բան, եթէ գիտնար թէ ինչ: Հարկ էր այդ ուրիշ բանին ձեւ ու կերպարանք տալ: Ճիշդ է, ան պատմութենէն ու աշխարհագրութենէն ծանօթ էր Հայաստանի, բայց իր գիտցածները խեղճուկրակ բեկորներ էին:

Ընթրիքէն յետոյ, ծնողքը, համբուրելով Ռոլանը, չմոռնալով շեշտելու «տղաս» բառը, եւ Իլզէն, քաշուեցան ննջասենեակ: Իլզէ մօտեցաւ գրադարանին, քաշեց դուրս Պօք Հաուզի խոշոր համայնագիտարանին առաջին հատորը, բացաւ Armenia բառին, եւ ցոյց տալով նշանածին դիմացը, սկսաւ կարդալ: Եւ անոր բառերը կը ծծուէին Ռոլանէն, ինչպէս անձրեւը անապատէն: Իլզէ, մէկ կողմէ կը կարդար, միւս կողմէ Ռոլանի ալ մէկ շարժումը կը փախցնէր: «Հայերը ունին սեւ, խոշոր մազեր», կարդաց, ու նայելով Ռոլանի, աւելցուց, այո, ճիշդ է: Խիտ մազերը կը ծածկեն անոնց ճակատին մեծ մասը: Այո, այդպէս է, աւելցուց, նայելով կրկին Ռոլանի: Ունին սեւ, խոշոր աչքեր, ճիշդ ու ճիշդ այդպէս, յարեց: Արդարեւ համայնագիտարանը գրեթէ Ռոլանը արձանագրած էր: Երբ անցաւ ճարտարապետութեան, գիրերու, լեզուի եւ գրականութեան բաժիններուն, աղջիկը, հիացած, բացագանչեց:

— Սակայն, հիմա աւելի բարձր ես մեզմէ: Ի՞նչ ունէր Գերմանիա այդ հին դարերուն: Հազիւ քանի մը հատուկտոր տեղեկութիւններ՝ Տակիտոսի բերնով:

— Իսկ դուն ո՞չ՝ պատասխանեց Ռոլան:

Իլզէ անմիջապէս ոտքի թռաւ, գրկեց Ռոլանը, փաթթուեցաւ անոր, ու երկար ատեն չկրցաւ [illegible] բաժնուիլ: Կէս գիշերը անց էր, երբ Իլզէ տուն մեկնեցաւ: Անդին, իր սենեակին մէջ, խորունկէն կը մտածէր. «Ուրեմն ահաւասիկ Հայու մը պիտի ըլլամ: Ռոլանի հետ հայերէն պիտի սորվինք: Մեր զաւակներուն Հայու անուն պիտի դնենք: Արդեօք ի՞նչ էր Ռոլանի հայ անունը: Գուցէ գեղեցիկ բառ մը: Խեղճը, իր անունն ալ չի գիտեր:»

Անդին, Ռոլան, աթոռին մէջ երկնցած, [illegible]

Այդ գիշեր յետոյ Ռոլան Թաուպէր [illegible] Հայեր [illegible] Հայը [illegible] Ռոլան Թաուպէր [illegible] Իլզէ սակայն [illegible] յաջորդ օր:

Կապիկներ ձեզի, անգամ մը համայնագիտարանը բացէք: Տեսէք ինչ հին եւ պանծալի մշակոյթի տէր ցեղի զաւակ է Ռոլան: Լեզուն՝ հնդեւրոպական:

Այս լուրը պատեցաւ համալսարանին մէջ, ու Ռոլանի դասընկերները կը խօսէին.

— Գիտէ՞ք, սա Ռոլան Թաուպէր փոխուեր է: Զօրս անգամ փոխուեր է: Առաջ Հայ է եղեր, յետոյ դարձեր է Գերման: Յետոյ մենք զինքը Հրեայ շինեցինք:

— Այո:

Հիմա դարձեալ Հայ եղեր է:

Ի՞նչպէս, միթէ կարելի՞ է առանց բան:

Այսպէս է իր պատմութիւնը ....

— Խեղճ տղայ...: Քեզի հանդէպ չար գտնուեցանք: Սակայն ո՞վ կրնայ ըսել թէ բախտը մեզի ի՞նչ վերապահած է:

•

Ռոլան Թաուպէր, գերմանական բարձր կրթութեան տէր երիտասարդ, քանի՜ չոր ժամուան մէջ ոգեփոխութեան ենթարկուեցաւ, իբրեւ թէ ծիածանին տակէն անցած ըլլար: Երբ մեր ամենատուր հայրենի աւանդներուն վրայ, անձրեւէն ետք, ծիածանը իր աղեղը լարէր պայծառ գոյներով, մամիկները մանուկներուն կ՚ըսէին. «Ով որ հիմա անոր տակէն անցնի, թէ տղայ է, աղջիկ կը դառնայ: Իսկ եթէ աղջիկ է, տղայ կը դառնայ»: Ու Ռոլան, առանց այդ ծիածանին իսկ ահա, Գերմանացի էր ու դարձաւ Հայ:

Ու կը մտածէր, խելքը թողնելու աստիճան, իր ծնողքին, իր հարազատ քոյր ու եղբայրներուն, իր ազգականներուն, իր ազգին մասին: Այս բոլորէն շատ բան թերեւս իրեն համար յաւիտենական գաղտնիք մնայ: Բայց բան մը կրնայ ըլլալ, ճանչնալ գոնէ իր բուն ազգը: Ու ահա իր մէջ սկսաւ զօրեղ փափաք մը Հայ տեսնելու, Հայու հետ ծանօթանալու, մօտէն տեղեկանալու թէ ի՞նչ բան է Հայը: Ու հակառակ իր ծնողքին եւ Իլզէի աղաչանքներուն եւ ազդարարութիւններուն եւ արցունքներուն, որոշեց փնտռտուքի ելլել:

Ե. ՔՈՉԵԱՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԵՆԻ ՍԱԲԱՀ, «Կարմիր բարբառնջա՞ քննութեան մէջ նոր նմոյշը» խորագրով յօդուածի մը մէջ կը գրէ —

Կարմիր Ռուսիա, որ Պալքաններու փոքր ազգութիւններու ազատութիւնը անտարբեր կը համարէ, Ջանաց Թուրքիան ալ փճացնել, եւ սակայն ոչինչ կրցաւ ընել. զարտուղի եւ անհարազատ միջոցներով կ'ուզէ մեր ջինջ ազգին վրայ ազդել: Այս նողկալի քաղաքական ուղղութեան դէմ հասարակաց կարծիքը ի վեր ելլէ եւ Թուրքիոյ եւ ժողովուրդներուն վրայ զօրաւոր ազդեցութիւններէն մը ծառայի վիճակի հասած են այսօր:

Մենք մեր զգուշութիւնը կը յայտնենք այս ծիծաղելի քարոզչութիւններուն եւ չենք պատասխաներ նոյն տարօրինակ միջոցներով, բայց եւ այնպէս իրենց լրբութիւնը ցոյց տալու համար արձագանգ կը հանդիսանանք «Արդար Ազգակցաժամանի» սատանայական հնարքներուն:

— Կը խօսինք քրտերէն, սիրելի եղբայրներ, լսեցէք մեզ: Այս պահուն Թուրքիոյ, Իրանի եւ Իրաքի Փաշիզմներու եւ ակյօնքանդերքներուն զարկուիլը կը շարունակեն ղաւանեալ քիւրտ ազգին դէմ: Անոնք հազարումէկ դէպքերով կ'ընեն քիւրտ ազգին դէմ, որ փառաւոր պատմութիւն մը ունի իր ետին, եւ այդ շարիքները երբեք չեն պատշաճիր մարդկային օրէնքներուն եւ խղճմտանքին: Այս երկրներու Թուրքեր ու Պարսիկներ հոն գտան այն թշուառ քիւրտ ազգը, եւ այն օրէն ի վեր ամեն յափշտակած են անոնց հողերը:

Եղբայր ես, ատելի աւելի է հանրապետական շրջաններուն, Թուրքերը ամէն ինչ ըրին քիւրտերուն ո՞վ որ ազատութեան բաղձայ, անդադրում կը ջարդուի Թուրքերուն կողմէ:

Այսօր, Տէրսիմի եւայլ քրտական հողերու մէջ, անոր ալ այնքան ոճիր եր գործեցին որ նացիներ անգամ անդադրում եղած չեն: Ջիւն ձմրան, հայրենիքին բնակիչ անմեղ բնտանիքներ իրենց զաւակներով եւ ծագումներով, եւ քշեցին ու տարագրեցին, իրը թէ թրքացնելու պատրուակին տակ: Իրանի մոլեռանդ տարրերն ալ սկսան դաժան եղանակով Թուրքերէն, բայց քրդուհինք որ ոչ մէկ տանջանք կրնայ սպաննել Քիւրտերու ազգային զգացումները: Թող ուզածնուն չափ ջարդեն Քիւրտ հերոսները: Քիւրտ երիտասարդը պատռէ ամբողջ պէտք յանձն իր վրէժը:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ որոշեց հիմնական կարգադրութիւններ ընել, արեւելեան նահանգները բարենորոգելու համար ընկերական, շինարարական եւ առողջապահական տեսակէտով: Գործավար եղաւ Ութհարքին վերջին նիստին, որոշուած է այս մասին մութկապ շարժիլ եւ արագօրէն գործել:

Արդէն իսկ կազմուած է յատուկ յանձնաժողով մը, որ պիտի ձեռնարկէ առաջին պատրաստութիւններուն: Ծրագիրներ պիտի մշակէ փորձագէտներու գործակցութեամբ: Ծրագրուած է նաեւ ամենալաւ պաշտօնեաներ ղրկել արեւելեան նահանգները, անոնց վճարել քանի մը պատիկ թոշակ, պաշտօնեաներու բնակարաններ հայթայթել:

«ՎԱԹԱՆ» կը գրէ թէ կրթական գործավարութեան հովանաւորութեան տակ անցեալ տարի հրատարակուած է Թրքերէն-աշխարհագրութեան գաւառագիրք մը, որ ահաւոր սխալներով լեցուն է եւ կոչուած է թունաւորել մատաղ սերունդը:

Դասագիրքը ի մէջ այլոց կը պարունակէ ռուսական բաղձանքներուն ձեռնտու քարտէսներ եւ Պրուլլըրմաքի կամ Եէշիլըրմաքի համար կ'ըսէ թէ Ռուսիոյ կը պատկանին:

Այս դասագիրքը ինչպէս հրատարակեր են, կ'ըսէ «Վաթան»:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱԹ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի հիմնադրամի կեդրոնական յանձնախումբին Դեկտ.ի ըսկիզբը մեր սիրելի ժողովուրդին ուղղած կոչը անգամ մըն ալ կ'ուզենք յիշեցնել այսօր:

Ծնողներն ու անոնց յաջորդող բոլորից ծանօթ ուսուցական կարգ մը դժուարութիւնները ստիպեցին յանձնաժողովը՝ ներկայ պայմաններուն համաձայն շարժիլ:

Ուղիղ վարժարանին անհրաժեշտ նորոգութիւնները փութով կը շարունակուին: Տակաւին կան կարեւոր նորոգութիւններ եւ շինեցումներ: Պէտք է ըլլան նաեւ անհրաժեշտ կահաւորումներ, վարժարանն ոլէժական դասարաններով կայենալ բանալու համար, յառաջիկայ սեպտեմբերին:

Իբր մօտէ տեղեակ ցարդ տարուած եւ կատարուելիք աշխատութիւններուն, կը հրաւիրեմ նախ Փարիզի մեր կրթասէր ժողովուրդը, որ ատենէ բացառութեան, նիւթական յայն մասնակցութեամբ օգնէ եւ քաջալերէ յանձնաժողովն ու խ ամակալ տիկիններու եւ ազգային գ/ոսակցութեամբ կանգուն պահէ եօթանասուն տարիներու պատկառելի անցեալ ծառայութիւն ունեցող կրթական այս կարեւոր հաստատութիւնը:

Ջերմապէս կը խնդրենք Փարիզահայ մամուլէն՝ որ իր սիւնակները տրամադրէ կատարուելիք այս անյետաձգելի հանգանակութեան: Խնամակալ Տիկինները եւ յանձնախումբի անդամները, կրկին օժանդակներով, պարտք կը զգան յիշեցնելու ու մեր անունով է որ պիտի դիմեն ամէն մէկ ազգայինի, Փարիզի թէ արուարձաններու մէջ:

Աստուծոյ օրհնութիւնը հայցելով մեր սիրելի ժողովուրդին: Մնամ աղօթարար Հայրապետական պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց՝

Արտաւազդ Արքեպիսկոպոս

ԾԻԾԱՂ

Տիկին.— Նայէ սա մեր նոր գրացիին. ամէն առտու գործի երթալէ առաջ կինը կը համբուրէ.. դո՞ւ ինչու չես համբուրեր ...

Պարոն.— Կնիկ սպասէ նայինք... տակաւին քանի՞ օրուան դրացի են...

⁂

Դատաւորը.— Օրիո՛րդ, գիտէ՞ք թէ ինչ պիտի պատահի եթէ ստէք ...

Օրիորդը.— Այո՛, Պ. դատաւոր, փաստաբանս բսաւ...

Դատաւորը.— Ի՞նչ ըսաւ ...

Օրիորդը.— Ըսաւ որ եթէ սուտ մը գլտորեմ կրնայ ըլլալ որ դատը շահինք ...

ՉՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ մէջ, վերջերս, հրատարակուեցաւ «Մեր Նախահայրերը» անունով գիրք մը, որուն մէջ Անգլիացի հեղինակը — փրոֆ. Բակըլոկէյթս կ'ազդարարէ որ սպիտակ ցեղը հետզհետէ անհետացած պիտի ըլլայ, եւ աշխարհի վրայ պիտի տիրապետեն Սեւամորթները: Փրոֆէսէօրը չի բացատրեր թէ այդ անձնապաստութիւնը ինչպէս պիտի գունուի:

Մարդիկ միեւնոյն «տեսակ»էն սերած չեն կ'ըսէ գիտունը, եւ ցոյց կուտայ չորս ծագումներ — առաջին՝ Փեքինի մարդը որ ծագում առած է Մոնկոլներէն, Ճաբոններէն եւ Ամերիկայի Հնդիկներէն: Երկրորդ՝ Ճաւայի մարդը, երրորդը՝ Հարաւային Ափրիկէի մարդը որմէ սերած են Սեւերը, իսկ վերջինը Արշալոյսի մարդը որ ծնած է Հարաւային Անգլիոյ մէջ:

Համաձայն Անգլիացի գիտունին, մարդուն ուղեղը պիտի մեծնայ միայն այն ատեն երբ կնոջ կոնքը մեծնայ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ արքայական գահաժառանգին վերջին շարժումը Փարիզի Կոմսը որ ներկայիս Փորթուկալ ապաստանած է իր կնոջ եւ տասնըմէկ զաւակներուն հետ, նոր պայքար մը բացած է միապետութիւնը վերահաստատելու համար Ֆրանսայի մէջ: 39 տարեկան Կոմսը անցեալ Նոյեմբերին, օգտուելով Ֆրանսայի խառնակ կացութենէն, խզեց իր բոլոր կապերը ծայրայեղ աջակողմեան միապետականներուն հետ ամիսներ առաջ: Ան կը յանձնարարէր վերջ տալ Ֆրանսայի ժողովրդավար դրութեան եւ քաղաքական կուսակցութեանց եւ վերահաստատել միապետութիւնը Ֆրանսայի մէջ:

Ամիս մը առաջ Կոմսը հրատարակեց յայտարարութիւն մը որուն մէջ կ'առաջարկէ բարեփոխել Ֆրանսայի սահմանադրական օրէնքը հետեւեալ կերպով.— Երկու նոր ժողովներ հաստատել ներկայ օրէնսդիր իշխանութեանց կողքին որ կը «Ժողովուրդի Ներկայացուցիչներ», երկրորդ Գերագոյն Խորհուրդ: Առաջինին անդամները կ'ընտրուին ժողովրդական քուէով, իսկ երկրորդը կ'ունենայ 30 անդամներ որոնց մէկ մասը կը նշանակուին Թագաւորին կողմէ, միւս երը ժողովուրդին ներկայացուցիչներէն: Կոմսը տակաւին կ'առաջարկէ շատ մը ուրիշ բարեփոխումներ որոնց մանրամասնութիւնները առանձին, յուշագրով գրկած է բոլոր երեսփոխաններուն, ծերակուտականներուն, կղերականներուն, մտաւորականներուն եւն.:

ԿԻՐԱԿԻԻ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

1.— Եղնիկ, «Եղծ Աղանդոց»ին մէջ:
2.— Ներսէս Շնորհալի:
3.— Այո. «երկսեռ պատանիս» չըսուիր:
4.— Խարբերդի Մօլք Կէօլճիքի լճին Ս. Նշան եկեղեցիին մէջ:
5.— Գարեգին Պէշկէօթիւրեան:
6.— Հինդ: 7.— Ոչ. խուրձ, խեցեւոին, խոռոչ, բուսաթաղանթ, լէրբ, սայթաքիլ, խրխաճեմ, ամբաձիգ:
8.— 615.816, (95 առ հարիւր):
9.— 6319, 7593, 2531: 10.— 476ին (Հռոմի անկումով), 1453ին (Պոլսոյ գրաւումով):
11.— Յուլիոս Կեսար: 12.— Գուրաբ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԷՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՎԷՊ)

Գ. ԳԼՔԻԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Լոյն մարմնաթացում եւ սպասում ...: Ու ահա, յանկարծ դեռինը կը բացուի իր թաքնուած տակ: Մաղաղաթեայ հսկայ գիրք մը կը սկսի կամաց, կամաց վեր բարձրանալ ու երկարիլ իրեն: Խորին երկիւղածութեամբ կ'առնէ զայն, կը համբուրէ ու մէկ կողմ քաշուած, կը հրամայէ բարձրաձայն:

— Ով որ հաւատաց, թող քար մը նետէ այս փոսին մէջ:

Ռմոռում մը՝ քօղարկուած — Ալլահ, Ալլահ ... ու տեղատարափ կարկուտ քարերէն: Այդ պահուն քարերու կարկուտին տակէն, խենդեցած կին մը կը վազէ արանք, սատարողիկ, գլխաբաց, ձեռքերը՝ երկինք, դէպի հրաշքին վայրը: Բռնկան է, խելակորոյս:

— Ով, Ալլահին հաւատացեալները, ձեր մէջէն կ'երեւնմիայն այս է անհաւատը, ապիկա քար մը ալ՝ այս թշուառականին համար:

Քարկոծումը բարձրացաւ իսկոյն, կրկնապատկուած մեծութեամբ, որուն վրայ Համատ բարձրանալով, սկսաւ քարոզել սխրաբար:

— Ցանուն ողորմած ու անյիշաչար Աստուծոյ, այս է միակ գիրքը Ալլահին ու Համատ անոր մարգարէն: Աստուած շնորհեց Մովսէսին հնգամատեանը, յետոյ ղրկեց իր պատուիրանքը Մարիամի որդին, յիսուսի միջոցաւ, որուն ծննդեան պարագաները կասկածանք տեղի տուած են, իրաւամբ...: Մեղայ, մեղայ, Աստուած չկրնար միածին որդի ունենալ... հետու խնձէ այդ նախատինքը, բոլորս ալ Աստուծոյ որդիներն ենք: Ան խոստացած էր ուրիշ գիրք մը ղրկել, իր ծառաներէն անոր միջոցաւ, որ հաճոյ էր իրեն: Ճշմարիտ գիրքը այս է ահա, որ կը դնէ իր կնիքը, միւս բոլոր մատեաններուն վրայ:

Համատ՝ Ալլահին Մարգարէն՝ կը հռչակէ այս ամիսը Սրբազան ամիս ու այս օրը մատաղատօն: Կովը, զոր պիտի ընէք մատաղ, պէտք է ըլլայ ոչ ծեր, ոչ մատղաշ, այլ տարիքը միջին, բայց դեղին, անհամեմատ, պէտք չէ ծառայած ըլլայ հողին ու հունձքին, ինչպէս նաեւ պէտք չէ կրած ըլլայ մերձեցումը արուին:

Աղօթեցէք Ալլահին, օրը հինգ անգամ, ողորմեցէք աղքատներուն, ու ձեր բոլոր մեղքերը պիտի ներուին: Արեւելքն ու Արեւմուտքը կը պատկանին Աստուծոյ, ձեր աչքերը որ կողմն ալ ուղղէք անոր պիտի հանդիպին: Երանի անոնց, որ թշուառութեան մէջ իսկ, իրենց երեսները Աստուծոյ կը դարձնեն:

Անհաւատները աստուածամերժներ են, որ կը բանադարձեն Աստուծոյ կամքը: Կայծակը պիտի զարնէ զանոնք, խուսափելով իրենց դժբախտութենէ: Մահ՝ անհաւատներուն... Օն, դէպի Մէքքէ, դէպի Մէքքէ... քանդենք կուռքերը ...:

Գազանախումբը հետեւեցաւ իր մարգարէին, Գառաքեղէն արձակուած ու իր կատաղութեան փրփուրը ու լորձունքը ամպամած փոշիներու խառնած: Սաֆա ու Մէրվայի կուրծքին վրթալալոյթիւ ողբ մը, ջղաձիգ պրկումներով: Հիւսիսէն, թափառիկ ամպ մը փակցուց երեսը արեւին արիւնոտ ճակատին ու հեծեծեց տարտամօրէն: Ալլա՞ր, երկնակամարին մէկ անկիւնէն, գլուխը շարժեց հեռացող ամբոխին ետեւէն, անէծքը շրթներուն վրայ:

— Սկիզբը՝ արիւնով... վախճանն ալ՝ հուրով ու սուրով:

●

Հսկումի գիշեր: Տխրալուսին: Ամպեր դեգերման, սարդերը պատառատուն: Հեռուն թոքերէն դուրս՝ ոգիներ, ոգիներու ստուերներ հիլխում: Ցայգալոյսին ծռած թեւերուն վրայ՝ շունչը մեռելներու եւ նահատակներու: Անապատի կրծքին հսկայ ծանրակիր մագնիս մը, իր մոմէ ձեռքերով, պատանքուած ստուարութ կը խոռնէ: Լռութիւն, մեռելութիւն ...: Բու մը միայն, թեւերը քաղցկոյրին փակցուցած, կը վայէ ողբալալակ:

Սաֆա ու Մէրվա կը մենախօսեն:

Սաֆա.— Այս գիշեր հազար չորս հարիւր ամեակն է ողբերգական աստուածայայտնութեան, եղեռնատօնը՝ ուխտադրժութեան:

(35)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՐԱԿԻ առտու կանուխ, ահռելի պայթում մը տեղի ունեցաւ Երուսաղէմի հրէական թաղամասին, Պէն Եէհուտա փողոցին մէջ: Բազմաթիւ շէնքեր քանդուեցան. սպաննուած են 49 հոգի եւ ծանրապէս վիրաւորուած են 100 անձեր: Փլատակներուն տակ մնացած են բազմաթիւ Հրեաներ: Քարուքանդ եղած է Էթէլ Արիէ պանդոկը: Ցայտնի չէ թէ ռումբը ով զետեղած էր: Հաւանաբար կը մեղադրուին Արաբները եւ Անգլիացիները: Հրեաները ելեկտրական ականներ զետեղած են փողոցներուն մէջ՝ արգիլելու համար անգլիական կառքերու մուտքը: Մինչեւ հիմա օդը հանուած են չորս բեռնակառքեր:

Երուսաղէմի նախկին Միւֆթին հրահանգած է իր մարդոց որ չյարձակին Անգլիացիներուն վրայ, մինչ Հրեաները յայտարարած են որ պիտի յարձակին Անգլիացի զինուորներուն վրայ՝ ամէն տեղ: Հրէական գաղտնի ընկերակցութիւնները հրամայած են որ տեղն ու տեղը սպաննեն բոլոր Անգլիացիները:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ խորհուրդը երկուշաբթի օր որոշեց կառավարութեան յանձնարարել որ 10 առ հարիւր զեղչ մը կատարուի բոլոր գիներուն վրայ, մինչեւ Մարտ 1: Եթէ ընթացք չտրուի այդ առաջարկին, Խորհուրդը պիտի ստիպուի օրավարձերու յաւելում մը պահանջել Մարտի վերջերը:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ պատերազմական նախարարը Սթրաթոս, պաշտօնապէս խոստացաւ որ կառավարական ուժերը ընդհանուր յարձակողական մը պիտի սկսին ապստամբներուն դէմ, յառաջիկայ գարնան: Այս խոստումը տրուած է գոհացնելու համար Ամերիկացիները որոնք անհրաժեշտ կը գտնեն ապստամբներուն ջախջախումը՝ կարելի եղածին չափ շուտով:

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Տոլար՝ ազատ շուկայի մէջ 305 ֆրանք, սեւ շուկայի մէջ 335: Սթէրլին՝ սեւ շուկայ, 760: Նափոլէոն՝ 4200, անգլ. ոսկի 5200:

ՕԴԱՅԻՆ ահռելի արկածի մը զոհ գացին 19 հոգի երբ Ֆրանսական օդանաւ մը փոթորիկի մը հանդիպելով Սանչի մէջ ինկաւ կիրակի օր:

ԻՐԱՔԻ կառավարութիւնը յուշագիր մը յանձնելով բրիտ. կառավարութեան, կը բացատրէ թէ վերջերս կնքուած դաշնագիրը խորհրդարանէն վաւերացուած ըլլալուն՝ Անգլիա կը պահանջէր զինուորական խարիսխներ ունենալ Իրաքի մէջ:

Տիկին Գալանթարեան, Մայիլեան եւ Փրիտոնոֆ ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն մահը՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍՕՖԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ
(ԾՆԵԱԼ ՄԱՅԻԼԵԱՆ)

որ տեղի ունեցաւ իր 77 տարեկան հասակին, արժանանալով Ս. Հաղորդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր չորեքշաբթի ժամը 15.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին եւ մարմինը պիտի ամփոփուի Փէր Լաշէզի գերեզմանատունը իր ընտանեկան դամբարանին մէջ:

ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՅ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒՆ.— Փետրուար 2էն սկսեալ Ֆր. Կապոյտ Խաչի մայրենի լեզուի դասաւանդութիւնները կը շարունակուին «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Կը պաշտօնավարէ Պ. Ազգէն Մարտիրոսեան: Փութացէք արձանագրել ձեր զաւակները: Մանրամասնութեանց համար դիմել ուսուցչին:

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ

Համա — Խարբերդ. Միութեան Վիէնի մասնաճիւղի ընդհ. անդամահամակրական ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հայ Մար. Միութեան սրահը: (U. S. A.): Օրակարգի հարցեր՝ տեղւոյն վրայ: Ներկայ պիտի ըլլայ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը:

Կը հրաւիրուին շրջանին բոլոր Խարբերդցիները անխտիր

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մաւրի սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: Խմբերգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր, ճոխ պիւֆէ: Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց.— Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթոպիւս, իջնել Terminus:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը իր վերջին պարահանդէսին բացառիկ յաջողութեան առթիւ հրապարակաւ իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք նուիրատուութիւններով եւ իրենց ջանքերով նպաստեցին հանդէսին արդիւնաւորման: Ի մասնաւորի Տիկիններ Ս. Հրաչեանի, Շ. Յակոբեանի, Մալեանի, Շահիկեանի, Ն. Սապունճեանի, Պարսամեանի, Դաւիթեանի, Միսաքեանի, Թագէոսեանի, Գազանճեանի, Խաչիկեանի, Սալատեանի, Ս. Յակոբեանի, Ագնազարեանի, Եախղաբաշեանի, Մամիկոնեանի, Օրիորդներ Սողոմոնեանի, Չէյթունեանի, Դավէգեանի, Ճիվէլէկեանի, Ա. Հ. Սամուէլեանի, Դատիկեանի, Պաքրճեանի, Գանթարճեանի, Պարոններ Զարուքճեանի, Թ. Նալպանտեանի, Ս. Թէքրգեանի, Ա. Փանոսեանի, Խաչիկ Պ. Գարեգինի, Օնանեանի եւ Բենոյի, եւ բոլոր անոնց որոնք այնքան գուրգուրանքով շրջապատեցին Միութեան այս ձեռնարկը անոր դարմանատան եւ դպրոցին ու աղքատներու Օգնութեան գործին զարկ տալու յառաջադրութեամբ:

Վարչութիւն

ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Սալ Մազընոյի մէջ, այս կիրակի ժամը 8.30-ին, Գօմոն Ֆլօրէալ սինէմային մէջ՝ Բչ 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Պոմոնի ՉԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու: Սիրայօժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի:

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող դրամ 5 արար

Գործող անձինք.— Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մութաֆեան, Գ. Քէնտիրճեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան:

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի զրկուելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն: Եկէք խումբերով, տեսնելու համար սեւերու ապստամբութեան ոգին, որ յախուռն պայքար մըն է ստրկութեան եւ բռնակալութեան դէմ:

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլոր Սալ Մազընոյ եւ Բչ Մարտ 8ին՝ Գօմոնի Ֆլօրէալ սինէմա, վայելելու համար ցնցող դրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզի մը մէջ:

ԱՆՈՅՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

21 Մարտի կիրակին, Քազա ՏԻԹԱԼԻԱՅԻ սրահին մէջ: Գլխաւոր դերակատարութեամբ Օր. Ա. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆԻ (Անուշ) եւ Պ. Գր. ՄԵՀՏԷՐԵԱՆԻ (Սարօ):

20 ՄԱՐՏԸ ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ, Նոր Սերունդի կողմէ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ: Մանրամասնութիւնները շուտով

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ճօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ:

Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ — Մարսէյլի քաղաքի Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Նորայր Սահաթճեանէն եւ քոյրերէ 2000 ֆրանք Պ. Յակոբ Կարապետեանի տխուր մահուան առթիւ:

Հ. Յ. Դ. ԿԱՐՏԱՆԻ Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Պ. Պետրոս Պասմաճեանի՝ իր մօր եւ ընկեր Կ. Պետրոսեանի, իր զոքանչմօր, Տիկին Խ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆԻ դառնաղէտ մահուան առթիւ: Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Հ. Յ. Դ. Վէթէրաններու Օճախին կը նուիրեն 1000 Ֆր:

ՅՈՒՇԱՑԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏ. ԲԻՒՐՈՅ. Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷ ԱՐԱՄ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԲՈԼՈՐ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ, ԱՅՍՕՐ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ, ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔԱՏԵՂԻՆ:

ԿՐԸՆՈԲԼԻ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին, ներկայութեամբ ընկեր Հ. Սամուէլի:

Հ. Յ. Դ. ՍԱՐՍԷԼ - ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Վարդան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, 146 Av. Jean Jaurès, Epinay s/Seine, ընկեր Մկրտիչեանի բնակարանը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Գոլա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil,Asnières:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը.—

Վաղը 26 Փետրուար.— «Հայաստան»:

Շաբաթ՝ 28 Փետրուար.— «Ընկեր Կարօ» եւ «Դուման»:

Կիրակի, 29 Փետր.— «Մուրատ», «Քեռի», «Համազասպ» եւ «Արամ» խումբերը:

Հինգ. 4 Մարտ.— «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը:

Ուրբաթ, 5 Մարտ.— «Թաթուլ» խումբը:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ Վաղանդեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, երկուշաբթի օր (1 Մարտ), ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, Lyon, դպրոցին սրահը: Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ վաղը հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8ին Պար Տիւ Կլոպ մէջ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կ.ի ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը վաղը հինգշաբթի, ժամը 9ին: Կարեւոր օրակարգ: Հայերէնի դասը՝ 8էն 9:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱՐՏԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի երեկոյթը կիրակի, Փետրուար 29 ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Պիվէռի տան մէջ: Գեղարուեստական յայտագիր: Նոր Սերունդը պիտի ներկայացնէ «Երեք Քաջերը» զաւեշտը: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ.— Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Յոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Lyon ընտանեկան եւ համակիրներու յատուկ խնճոյք մը կազմակերպած է: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐՇԵՆՈՅՇ»

Մարտ 9ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է զաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ: Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy:

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ— Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասնէ, Սօգարբ, Ա. Գէնօն, Կոմիտաս, Խաչատուրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդիարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.:

Տոմսերը հայ գրատուներէն:

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ.— Պ. Ուշաքլեան՝ 61 rue Rebeval Bot. 19-21), Պ. Օննիկ Գոյաճեան 83 Rue d'Aboukir, Պ. Բամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve (Mén. 64-27), եւ բոլոր Հայ գրավաճառներուն մօտ:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200. Վեցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél. : COB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 26 Février 1948 Հինգշաբթի 26 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année N° 5276-Նոր շրջան թիւ 885

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 ֆր.

Ծանրակշիռ կացութիւն Չեխոսլովաքիոյ մէջ

Համաձայն Փրակայէն ստացուած վերջին տեղեկութեանց, Համայնավար կուսակցութիւնը երկրին տէրն ու տիրականն է 48 ժամէ ի վեր։

Երեքշաբթի օր կուսակցութեան վարիչները խզեցին ընդդիմադիր հոսանքներու հետ սկսուած բանակցութիւնները եւ հրահանգեցին գաւառի իրենց մասնաճիւղերու որ ամէն միջոցի դիմեն տեղական կառավարութիւնները ձեռք անցընելու համար։ Հրահանգ տրուած է Ազգային Ճակատի բոլոր պատուիրակներուն որ այսուհետեւ հետեւին Համայնավար կոմիտէներու հրամաններուն։

Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ տեղի ունեցած են Չեխոսլովաքիոյ ու մասնաւորաբար Փրակայի մէջ։ Ձերբակալուածներուն մէջ կան ընդդիմադիր կուսակցութեանց ղեկավար դէմքերը։ Գրաւուած են հակառակորդներու թերթերը։

Պաշտպանողական նախարարը, զօրավար Լուտվիկ, պատուիրած է բանակին որ զգուշանայ — «որովհետեւ օտար լրտեսներ կան երկրին մէջ» — եւ իր ամբողջ ուժով պաշտպանէ Խորհրդային Միութեան հետ դինակցելու քաղաքականութիւնը։

Երեքշաբթի իրիկուն «յաղթութեան փառատօն» մը տեղի ունեցաւ մայրաքաղաքին գլխաւոր հրապարակին վրայ, եւ բազմահազար ցուցարարներ համակրանքի կանչերով ողջունեցին Համայնավար վարչապետը, Գլէմանթ Կոթվալտ։ Բոլոր երեւոյթները ցոյց կու տան թէ ոստիկանութիւնը ամբողջովին յանձնուած է Համայնավարներուն եւ կը գտնուի այս վերջիններուն անմիջական հակակշիռին տակ։

Կացութեան անստուգութիւնը միանգամընդմիշտ պիտի փարատի երբ, շաբաթը չլրացած, Կոթվալտ կազմէ նոր կառավարութիւն մը իր հաւանիներէն որոնց «ցանկը արդէն պատրաստուած է»։

Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ կատարած է Սոցիալ Դեմոկրատներու կեդրոնատեղիին մէջ։ Նախկին վարչապետ Ֆիռլինգեր որ ձախակողմեան ընկերվարական մըն է եւ կը պաշտպանէ Համայնավարներուն հետ գործակցելու քաղաքականութիւնը, իր ձեռքը առած է կուսակցութեան ղեկավարութիւնը։ Ընդդիմադիր կուսակցութիւնները — Ազգային — ընկերվարական, ժողովրդական, Սոցիալ Դեմոկրատ ինչպէս նաեւ Սլովաքներու դեմոկրատ հոսանքը — չլսուած կացութեան մը մատնուած են։ Բոլորն ալ համոզուած են որ «այլեւս ամէն ինչ վճռուած է եւ կը մնայ միայն երկրին խորհրդայնացման պաշտօնական յայտարարութիւնը»։ Կարգ մը «լաւատես»ներ դիտել կու տան որ Համայնավարները ստանձնած են սահմանադրութիւնը եւ ի հարկին «անկամ պիտի չկախեն Նախագահ Պենեշի յորդորներուն»։

Արհեստակցական Միութեանց վարչութիւնները հրահանգած են տեղական մասնաճիւղերուն որ «գրաւեն 50էն աւելի բանուոր ունեցող գործարանները՝ պահանջելով որ «ազգային վարիչներ» նշանակուին անոնց համար։

Համայնավարները կը գործադրեն, համաձայն տեղական թերթերու կարծիքին, այն մեթոդները որոնք ի գործ դրուեցան Պալքանեան երկիրներուն մէջ — գրգռութիւն, սպառնալիք, ոստիկանական միջամտութիւն եւ ի վերջոյ դաւադրութեան ամբաստանութիւն։

Փրակայի Համայնավար կոմիտէին անդամները պաշտօնատուներէն վտարեցին ընդդիմադիր նախարարները որոնք իրենց հրաժարականը ներկայացուցած էին անցեալ ուրբաթ օր հակառակ որ նախագահը տակաւին չէ ընդունած անոնց հրաժարականները։ Իրենց ձեռքը կը գտնուին, հետեւաբար, արտաքին, առեւտրական, թղթատարական նախարարութիւնները որոնց պաշտօնեաներուն մէկ մասը, նոյնպէս, արտաքսուած է։

Իրազեկ շրջանակներու մէջ դիտել կը տրուի որ ներկայ տագնապը իրականին մէջ ստեղծած են ոչ թէ ընդդիմադիրները, այլ Համայնավարները իրենք։ Այս վերջինները որոշած էին «մաքրագործել» կառավարութիւնը մարտի սկիզբները։ Ընդդիմադիրները լուր կը ստանան ու կը հրաժարին։ Հետեւանքը կ՚ըլլայ Համայնավարներու ներկայ «յարձակողականը»։

★ Երեքշաբթի իրիկուան ցոյցը տեղի ունեցաւ, ինչպէս ըսինք, Փրակայի գլխաւոր հրապարակին վրայ, վարչապետին ներկայութեամբ։ Ցուցարարները յեղափոխական երգեր կ՚երգէին եւ պարզած էին կարմիր դրօշակը՝ իր մուրճ - մանգաղով։

★ Արհեստակցականներու ընդհ. քարտուղարը, ձայնասփիւռի ճառով մը յայտարարեց թէ «այս տեսակ շարժումի մը մէջ վէճի նիւթ չեն կրնար ըլլալ ձեռք առնուելիք միջոցները»։

★ Չեխ խորհրդարանին նիստերը յետաձգուած են։ Նախագահ Պենեշ անել դրութեան մը մատնուած է։ Շատ հաւանական կը նկատուի որ տեղի տայ Համայնավարներու ճնշումին եւ ակամայ վաւերացնէ Կարմիր կառավարութիւնը։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՖՈՐՄԱԼԻՍՏ » ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Փաշիստ եւ հակահայաստանեան Դաշնակ թերթերը «Պրավտա» եւ «Լիտերատուրնայա Գազեթա», երկար յօդուածներով տեղեկացուցին ու բացատրեցին այն խո՛ր պատճառները որոնք մեծանուն Ռուս երաժշտագէտներու եւ մեր հայրենակիցին Ա. Խաչատուրեանի շնորհազրկման պատճառ եղան։ Արտասահմանի մեր թերթերն ալ արձագանգեցին այս լուրը։

Անշուշտ պարբերական այս շնորհազրկումները կամ մաքրագործումները չեն որ զարմանք կը պատճառեն դրախտէն ներսի կամ դուրսի ժողովուրդներու։

Ներսինները առաւել կամ նուազ չափով վարժուեցան այլեւս «մաքրուելու»։ Մասնաւորաբար ինչ որ աչքի կը զարնէ եւ կը զարմացնէ մեզի, այն մեծ յառաջդիմութիւնն է զոր ռուս մուժիկը կամ բանուորը կրցած են ձեռք բերել՝ գիտական եւ գեղարուեստական բոլոր մարզերուն մէջ։

Հազիւ թէ քննադատութեանց յորդահոսան յօդուածները երեւցան, հեռագիրներ, հանրագրութիւններ, շնորհաւորագրեր սկսան կարկուտի պէս տեղալ Կ. Կոմիտէի գրասենեակը՝ «ֆորմալիստ» երաժշտութեան, մակերեսով եւ խորքով, հայրենադաւ վնասները մատնանշող։

Միեւնոյն ատեն այդ հեռագիրները շնորհակալութիւն կը յայտնէին ժողովուրդներու իմաստուն Առաջնորդին որ զգալով իրենց սպառնացող վտանգը անմիջապէս միջոցներ ձեռք առած է արգիլելու համար քանդիչ եւ խորհրդային հոգիները եղծանող այդ երաժշտութիւնը։

Անշուշտ մնացեալը ինքնին հասկնալի է — «շնորհազուրկ»ներուն խոստովանութիւնները եւ զղջումը իրենց թեքումներուն առթիւ ...

Պարզապէս հիանալի է, երաժշտական այս բարձր եւ ճիշդ ըմբռնումը մեր մուժիկին, որ օր մը մղոններով հեռու իր զինուոր զաւկէն, ամենակարճ ժամանակամիջոցին մէջ զոյգ մը մոյկ հասցնելու համար, գացած այս վերջինները կախած է հեռագրաթելէն... եւ երեկոյեան միեւնոյն տեղէն վերցուցած է տրուած «վերադարձուած» ծակծկուած կօշիկները... եւ կարօտով սիրտին վրայ սեղմելով ...

ԱՐԱՄԱԶԴ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԱՂԵՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

« Յառաջ»ի Փետրուար 14ի թիւին մէջ հրատարակած էինք կոչ մը Տիկին Օտէթ Միքայէլեանէ որ կը յանձնարարէր հայ գաղութին՝ մասնակցիլ արեւելեան նահանգներու աղետեալներու օգնութեան հանգանակութեան։

Գաւառի մեր բարեկամները կը հարցնեն մեզի թէ որու պէտք է ղրկուին նուէրները։

Առայժմ կարելի է ղրկել «Յառաջ»ի վարչութեան մինչեւ որ ազգային մարմին մը նշանակուի։

Մինչեւ հիմա ստացած ենք հետեւեալ գումարները — Տիկին Օ. Միքայէլեանէ 1000 ֆրանք, Պ. Զ. Ռաֆայէլեան (Տրակինեան) 200 ֆր.։

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ Խորհուրդին Ամերիկայի գլխաւոր ներկայացուցիչը Ուորըն Օսթին, յանձնարարեց երեքշաբթի օր որ Հինգ Մեծերու խորհրդաժողով մը գումարուի Պաղեստինի բաժանման ծրագրին համար։

ՉԻՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ հետզհետէ կը մօտենան Մուքտէնին։ Նանքինի կառավարութիւնը չէ կրցած ետ մղել յարձակող բանակը որ արդէն 35 մղոն հեռու է քաղաքէն։

Կառավարութիւնը վստահութեան քուէ ստացաւ

Երեսփոխանական ժողովը, երեքշաբթի օր, 268ի դէմ 291 ձայնով վստահութեան քուէ տուաւ վարչապետ Շումանի կառավարութեան։ Ձեռնպահ մնացին 39 երեսփոխաններ եւ հակառակ քուէ տուին համայնավարները։

Վստահութեան քուէի պահանջին առիթ տուած էր կառավարութեան նիւթական օրինագիծը որուն մէջ կ՚առաջարկուէր վերադարձուած 5000-նոցներէն գանձել յետնեալ տուրքերը։ Երկրորդ պատճառ մըն էր նաեւ համայնավարներու բանաձեւը որ կը տրամադրէր վերադարձուած թղթադրամներուն ամբողջական վճարումը մինչեւ ապրիլ 15։ Վիճաբանութեանց ընթացքին համայնավարները դիտել տուին որ կառավարութիւնը անիրաւ քայլ մը կ՚առնէ գիւղացիներուն դէմ։ Ելմտական նախարարը բացատրեց թէ վերադարձնողներուն 90 առ հարիւրը պիտի վերստանան իրենց գումարները մինչեւ Մարտ 4, բնականաբար տուրքերը զեղչուելէ ետք։

★ Վստահութեան քուէէն ժամ մը վերջ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը (համայնավար) յայտարարեց թէ օրավարձերու յաւելում պիտի պահանջէ շատ շուտով։

Դաշնակցութիւնը կոչ կ՚ընէ բոլոր աշխատաւորներուն որ յաւելումի պահանջ ներկայացնեն ամէն տեղ։ Օրավարձերու նոր սակը պիտի ըլլայ 12900 ֆրանք ամսական, փոխանակ 10.500ի որ կը պահանջուէր Դեկտեմբերին։

« Կառավարութիւնը չուզեր յարգել իր խոստումները, ուստի աշխատաւորները պէտք է ապաւինին իրենց կազմակերպութեան՝ արդար լուծում մը ձեռք բերելու համար», կ՚ըսէ յայտարարութիւնը։

Արդիւնաբերական շրջանակներու մէջ կը տիրէ այն հաստատ համոզումը թէ գործադուլներու նոր շարք մը ծայր պիտի տայ յառաջիկայ երեք-չորս շաբթուան ընթացքին եթէ Դաշնակցութիւնը շարունակէ իր պայքարը կառավարութեան դէմ։ Պէտք է աւելցնել որ այս կազմակերպութիւնը տակաւին շատ զօրաւոր մարմին մըն է, հակառակ որ իր 6 միլիոն անդամներէն մօտաւորապէս 2 միլիոն բաժնուեցան իրմէ եւ կազմեցին ոչ-Համայնավար «բանուորներու ուժ»ը։

ՄՈՍԿՈՒԱ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆ ՄԸ ԿԸ ՂՐԿԷ ԱՆԳԱՐԱ

Համաձայն Պոլսէն Լոնտոն հասած տեղեկութեանց, Մոսկուայի կառավարութիւնը որոշած է նոր դեսպան մը նշանակել Թուրքիոյ համար։

Այս առթիւ Թուրք կառավարութեան հաղորդուած է թեկնածու Աղեքսանդր Լավրիշեվի անունը։

Ինչպէս ծանօթ է, Մոսկուա երկու տարիէ ի վեր ետ կանչած էր իր դեսպանը եւ Անգարայի ռուսական դեսպանատան գործերը փոխանորդաբար կը վարէր գործակատարը։ Վերջերս Թուրքիա եւս որոշեց Մոսկուայի իր դեսպանատունը յանձնել գործակատարի մը։

Այս լուրը մեծ զարմանք պատճառած է դիւանագիտական շրջանակներու մէջ։

ԽԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻՆՉԵՒ ՇԱԲԱԹ, առեւտրական դաշնագիր մը պիտի կնքուի Խորհ. Միութեան եւ Եգիպտոսի միջեւ։ Եգիպտոս 38.000 թոն բամպակ պիտի ղրկէ, իսկ Ռուսիա, յառաջիկայ չորս ամսուան ընթացքին, պիտի յանձնէ 216.000 թոն ցորեն եւ 19 հազար թոն եգիպտացորեն։

ՉՈՐՍ ՀԱՐԻՒՐ ՀԵԼԼԷՆ ապստամբներ երեքշաբթի օր յարձակեցան Այկիոն քաղաքին վրայ (Հիւս. Պելոպոնէս) եւ կողոպտեցին տուին խանութներն ու բնակարանները։ Արիւնալի կռիւ մը տեղի ունեցաւ եւ ի վերջոյ ապստամբները լքեցին քաղաքը ծանր կորուստներ տալէ ետք։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ նախկին փոխ նախագահը եւ յառաջիկայ նախագահական ընտրութեանց թեկնածու Հէնրի Ուոլըս, խորհրդարանի արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին մէջ յայտարարեց երեքշաբթի օր թէ Մարշըլի ծրագրին նպատակն է միջամտել Եւրոպայի ներքին գործերուն։ Մեր նպատակը պիտի ըլլար կռուիլ աղքատութեան եւ քաոսին դէմ, մինչդեռ նոր պատերազմի մը յատակագիծն է որ կը պատրաստենք, ըսաւ Ուոլըս։ «Թրումընի քաղաքականութեան շնորհիւ, Թուրքիան այսօր ունի զօրաւոր բանակ մը, իսկ Յունաստանը հետզհետէ կը հարստանայ։ Պաղեստինի մէջ անմեղ հրեաներ կը կոտորուին միշտ այդ քաղաքականութեան պատճառաւ։ Այս վերջինը մեր դրամատէրներուն պիտի յանձնէ Եւրոպան եւ պիտի քայքայէ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը»։

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Տոլար 332 ֆրանք, սթերլին

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ե՛Ր ԿԱԹԸ Ե՛Ր ՍԵՐԸ

Խորհրդածութիւններ՝ հանդիսութեան մը առթիւ որ կը կոչուի Մայրանոցի Օր. (Վերժին Կիւլպէնկեան հաստատութիւն):

Պատահական այցելութիւն մը անգամ բաւական էր զգացնելու համար ձեռնարկին արժէքը այս հայաշատ եւ բազմապահանջ քաղաքին մէջ:

Անշուշտ անցորդէ մը չէք սպասեր մանրամասնութիւններ, Մայրանոցի ներքին կազմակերպութեան, մատակարարութեան եւ ուրիշ գործերու մասին:

Ինչ թերութիւններ ալ ունեցած ըլլայ, այս հաստատութիւնը անժխտելի օգնութիւն մըն է մայրերուն ինչպէս երախաներուն համար: Թերեւս պակասներն ալ հետեւանք են նիւթական միջոցներու անբաւականութեան:

Անոնք որ այսօր պիտի լսեն հաստատութեան տարեկան զեկուցումը, առիթ պիտի ունենան ոչ միայն իրենց տպաւորութիւնները յայտնելու, այլ եւ յիշելու կամ յիշեցնելու զանազան պարտականութիւններ:

Օրինակ, ազդարարներ ճարել, որպէսզի ամէն տարի փոխանակ 600—650ի, անոր կրկնապատիկը երախաներ կարենան օգտուիլ Մայրանոցէն, վայելելով առաւելագոյն խնամքը:

Այս առթիւ կարելի է սրտաբաց յայտնել նաեւ փաստացի դիտողութիւններ:

Հայկական աւելի մեծ եւ շէն շրջաններու համար երազ մը պիտի մնայ այսպիսի հաստատութիւն մը:

«Մայրանոցի Օրը» մեզի առիթ կ'ընծայէ անգամ մը եւս բոլորին ուշադրութեան յանձնելու մեր վայելած թանկագին պատեհութիւնները Սուրիոյ Լիբանանի, եւ առ հասարակ Միջին Արեւելքի մէջ:

Պատեհութիւններ եւ առաւելութիւններ, որոնց կարօտովը կը տոչորին ուրիշ բազմահայ գաղութներ:

Այլուր, միջավայրը, հիւրընկալ երկիրը կը քամէ մեր նոր սերունդին սերը, մեզի ձգելով մնացորդը:

Այստեղ՝ մեր ձեռքն է հարազատօրէն պահել եւ կաթը եւ սերը: Կը բաւէ որ ըմբռնենք մեր պարտականութեան ծանրութիւնը:

Անոնք որ ուրիշ կ'արծարծեն տեղի անտեղի, նոր սերունդի օտարացման մասին, պէտք է սորվին զանազանել ծուռն ու շիտակը:

Իմաստութիւն չէ ընդհանրացնել չարիքը եւ ամէն բան սեւ տեսնել:

Հայրենասիրութիւն չէ անտեսել կազդուրիչ իրականութիւններն ալ, գունաւոր կամ բեւեռացեալ ակնոցներ գործածելով:

Նայեցէք սա հազարաւոր մանուկներուն որ կը թրթռան ձեր չուրջը: Առաւօտն կանուխ դպրոց գացած ատեն: Դպրոցին մէջ: Դպրոցէն դուրս ելած ատեն:

Լուսապայծառ ապագայ մը շողերն են որ կը կարկըտան անոնց անուշիկ, համարձակ աչքերուն մէջ: Ուշիմութեան կայծեր՝ իրենց մանկական խօսքերուն անգամ:

Ու նայեցէք սա համեստ աշխատաւորներուն, ուսուցիչ կամ վարժուհի, որ օրն ի բուն կը տքնին տժգոյն դասարաններու մէջ, բան մը աւելի սորվեցնելու համար անոնց:

Ամէն տեղ ալ, մտաւոր ուժերու սովէն կը տառապին ժողովուրդները: Կը պարպուին դասախօսական ամպիոնները:

Փարիզի թերթերը պարբերաբար կը տրտնջան թէ տարուէ տարի կը նուազի ուսուցիչներու թիւը: Նորեր չեն հասնիր, զանազան պատրուակներով: Հետեւաբար, նոր սերունդն է որ պիտի տուժէ, եթէ վճռական միջոցներ ձեռք չառնուին:

Այլեւս ձեզի կը մնայ բաղդատել հարցումը.
— Իսկ մե՞ր մէջ:

Եւ ձեզի կ'իյնայ հարցումին ալ պատասխանը.
— Ի՞նչ ընենք, որպէսզի [illegible] չվերածուի ուսուցչական ասպարէզը:

Ի՞նչպէս շարժենք որ եղած ուժերը կարենան տաք սրտով աշխատիլ, զարգանալ եւ ուսուցանել:

Ի՞նչ միջոցներ ձեռք առնենք, որպէսզի նորեր հասնին, ընդունակ եւ խանդավառ: Գիտակից նուիրեալներ, եւ ոչ թէ պատահաբար դպրոց մը ինկած ժամավաճառներ:

Եւ այս ամէնը մէկ մտահոգութեամբ — Մեր ձեռքը պահելու համար եւ կաթը եւ սերը, ի շահ տարագիր բազմութեանց եւ վաղուան Հայրենիքին:

Թող չառարկեն թէ պետական միջոցներ պէտք են, կրթական հաստատութեանց շէնքերը բարեկարգելու, լրացուցիչ դասարաններ հաստատելու, ճեմարան կամ վարժապետանոց բանալու համար, Հալէպի մէջ եւ այլուր:

Բոլոր գաղութներուն մէջ ալ ունինք շարժուն եւ անշարժ հարստութիւններ, որոնք դատապարտուած են փոշիանալու, մէկ օրէն միւսը:

Բեռը այնքան ալ ծանր չէ, մայրանոցէն մեծ-չեւ ճեմարան կամ վարժապետանոց: Մանաւանդ, որ, մէկը պիտի կազմէ միւսին լրացուցիչը:

Ի՞նչ օգուտ ամէն տարի 6—800 երախաներ լոյս աշխարհ բերել մայրանոցի մը մէջ եւ հազարաւորներ՝ ընտանեկան յարկի մը տակ, երբ ուրիշներ պիտի վայելեն կաթն ու սերը: Կամ երբ ուրիշը պիտի ապահովէ անոնց կաթն ու սերը, կուլ տալով իր անյատակ ծոցին մէջ...

Երբեք ալ մեր ուժերէն վեր չէ տիրաբար վարել նոր սերունդի փրկութեան գործը: Ոչ բարոյապէս, ոչ ալ նիւթապէս:

Երբ կրցանք այնքան արդիւնաւոր եւ հաստատուն հետքեր ձգել Թուրքիոյ մէջ, հակառակ անլուր բարբարոսութեանց, այս ազատ երկինքին տա՞կ է որ պիտի անճրկինք:

«Արեւելք» Ծ.

ԻՆԾԻ, ԻՆԾԻ ԸՍԻՆ՝ ՈՐ ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Գ.

Ամէնէն աւելի կ'ընդդիմանար Իլզէն:

— Սակայն ո՞ւր կ'ուզես երթալ, հարցուց աղջիկը մտահոգ, երբ, յաջորդ իրիկունը համալսարանի դէպքէն, նստած էին քովէ քով, իրենց սիրային պարտէզը: Լուսնկան, հետաքրքիր պառաւ, ծիծեռը մէկ կողմ ըրած, իրենց կը նայէր, երբ աղջկան դէմքին ու տղուն սեւ գլուխները, իրարու կպելով, մէկ գլուխ ձեւացուցած էին: Ինչքան քնքոյշ էր Իլզէն մանաւանդ այդ իրիկուն: Ու Ռոլանի ձեռքերը պտոյտի ելած էին անոր ծամերուն, այտերուն, վիզին, ու կուրծքին վրայ: Ու իրենց սրտերը կը պոռթկային, երբ բերան բերնի դնէին:

— Հարցուցիր թէ ո՞ւր, Իլզէ: Ես ի՞նչ գիտնամ թէ ուր: Կ'ուզեմ երթալ գտնել, տեսնել, մարդեր իմ ազգէս, Հայեր: Թերեւս նաեւ մէջտեղ ելլեն ծնողքս ու ազգականներ:

— Եւ զիս կ'ուզես լքել, ես, քու Իլզէդ, դու, իմ Ռոլանս:

— Այդ ոչ, Իլզէ: Սակայն ծնողքս, ծագումս, երկիրս ...: Ինչքան ատեն որ ինքզինքս գերմանացի կը կարծէի, ունէի այդ բոլորը: Իսկ հիմա: Ախ, չես գիտեր որքան թշուառ եմ: Կը մտածեմ, արդեօք ո՞ւր մնացին մայրս եւ եղբայրներս, ինձմէ բաժնուելէ յետոյ: Իսկ հա՞յրս: Ահա տես, անոր խօսքը բնաւ չկայ: Այլեւս չունիմ խաղաղ պահ եւ հանգիստ, մինչեւ չգտնեմ զանոնք, կամ իրենց հետքերը: Ու թերեւս մէկն ու միւսը ազգականներէս: Ախ, եթէ գոնէ գիտնայի անունս եւ մականունս ...

Ու Իլզէ, զգաց որ տղուն արցունքները իր ձեռքերը կ'ողողեն, եւ ան խորունկէն կը հառաչէ:

Զգաց որ կարելի չէ կեցնել Ռոլանը: Իսկ եթէ այո, այն ատեն զինքը աւելի դժբախտ ընելու համար, ինչ որ Իլզէ չէր փափաքեր: Ուստի Ռոլանի մեկնումը աչք առաւ: Համոզուեցաւ որ, նման թռչուններու, որոնք կարելի չէ զսպել երբ գաղթը մօտենայ աշնան, այդպէս ալ Ռոլանը, իր Ռոլանը, անգամ մը թեւերուն ոյժը պիտի փորձէ, թռչի ու հեռանայ իրմէ: Ու կը անձկար գտնէ որ մէկ համբոյրը դառնայ հազար համբոյր, ու մէկ պահը Ռոլանի հետ, հոն, պարտէզին մէջ, յաւիտենականութեան:

... Բարեկամ մը անձնական կառքով Միւնխէն կը մեկնէր, եւ որոշուեցաւ որ Ռոլանը միասին առնէ: Բաժանումի պահուն Փաուլ Թաուպէր սրտի մորմոք մը զգաց, համբուրեց տղուն ճակատը, ու բարի ճամբայ մաղթելով աւելցուց.

— Շուտ վերադարձիր որպէսզի ուսումդ շարունակես:

Մայրը, Մարիա Թաուպէր, եւ Իլզէն, չկրցան խօսիլ: Ու երբ կառքը փողոցին ի վեր անհետացաւ եւ երկու կիները սենեակին մէջ նստան իրարու դիմաց, զգացին որ իրենց չուրջը դատարկ է այլեւս: Լռութիւնը կը սեղմէր մէկուն ու միւսին կոկորդէն, ու հազիւ կրնային ցածէն հառաչել, երբ իրարու երես նայէին: Ու կը մտածէին, շուտով նամակ կուգայ:

... Երկար փնտռտուքներէ յոգնած ու անօթի ծարաւ, ներս մտաւ սրճարանէ մը, փոքր Դանուբի վրայ: Վիէննա: Այլեւս ինք չէր, շաբաթ մը առաջուան Ռոլանը, Հայտըլպէրկի համալսարանին մէջ, ծնողքին քով, հիմակ փոսեր կային դէմքին վրայ, փոսեր, ու աչքերուն մէջ խռովալի անհանգստութիւն:

Հայելիին առջեւ երկար քննած էր ինքզինքը: Ինքն էր ան, ինքը գէթ: Բայց այս խակապէս, իրեն կը յայտնէին բոլոր նշանները որ համալսարանը կը վերագրէր Հայերուն: Գլուխէն ոտքերը: Ինք Հայ էր, անկասկած այլեւս: Կը մնար տեսնել ուրիշ Հայեր:

— Տիւ շէշ, տիւ պէշ, նարտ կը խաղային կարգ մը մարդիկ, իր մօտիկը: Անոնք գերմանական տիպար չունէին եւ իրենց լեզուն օտար էր:

Ու Ռոլան այն կողմ կը դիմէր: Մինչեւ որ ուշադրութիւն գրաւեց: «Այս մարդը մեր կողմը շատ կը նայի, անպատճառ Հայ է ու մեզ կը հասկնայ», ըսին իրարու: Ու մէկը, ելլելով, մօտեցաւ անոր.

— Ներողութիւն, դուք Հա՞յ էք, պարոն:

— Չեմ հասկնար այդ լեզուն:

— Ուրեմն ներողամիտ եղէք:

Հայ չէ եղեր, ըսին անոնք իրարու եւ շարունակեցին զուարճանալ: Ռոլան նորէն փողոց նետուեցաւ, անճար, յուսահատ: Ովկէանին մէջ որոնել ասեղ մը փնտռելու նման է, եղա՞ւ սակայն: Հարցուց պանդոկի դռնապանին, ու գլխու շարժում մը առաւ իբրեւ պատասխան: Վիէննայի մէջ այնքան օտարականներ կան, դռնապանը ինչ գիտնայ թէ անոնցմէ ո՞րը Հայ է կամ ոչ: Ուստի դիմեց ոստիկանատուն, խորհելով որ միակ հոն կրնար որոշ բան իմանալ: Անկէ զինքը դրկեցին գլխաւոր ոստիկանատուն, օտարականներու բաժինը: Այնքան խոշոր արդարեւ, եւ ճիգաւորուած:

— Հա՞յ, Հա՞յ, Հա՞յ, քերեց պաշտօնեան գլուխը: Սպասէ հոս պահ մը: Ու մտաւ ուրիշ դրասենեակ: Բաւական ժամանակ յետոյ վերադառնալով, թուղթ մը յանձնեց Ռոլանի: Ու ադրեսն ալ բացատրեց տեղը: Հայ եկեղեցիի հասցէն.

Վիէննայի Հայ եկեղեցին ըսես, արդէն յոյն է, տան մը եօթներորդ յարկը թառած: Հոն բարձրանալով, դրան վրայ կարդաց գերմաներէն, «Հայ առաքելական եկեղեցի»: Ու անմիջապէս տակն ալ տարբեր գիրեր, անշուշտ Հայերէն, մտածեց Ռոլան: Քովը՝ զանգի կոճակը: Ու ահա կարծես ջիղերը քաշուեցան ու չկրցաւ թեւը անոր երկարել: Միայն կրկին ու կրկին կը կարդար այդ երեք բառերը, «Հայ առաքելական եկեղեցի»:

Ցած կոյծ ոտնաձայներ առաւ: Ու մօտէն մէկ կը հազար: Ռոլան վախ մը զգաց, բայց փախչելու տեղ չկար: Ու անծանօթը իր քով էր արդէն: Ան ծեր մարդ մըն էր, ալեհեր, փարթամ մօրուքով, արծաթագոյն, վիզէն ոսկի խաչ մը, սպաւորի պէս սեւ հագած:

— Ողջոյն քեզ, օրհնած, ինծի՞ կուգայիր, հրամմէ ներս, ըսաւ եկողը քաղցրօրէն, բանալին դրան ծակին մէջ դարձնելով:

— Խնդրեմ, մտէք, կրկնեց, դուռը բանալով, քանի որ տղան շուարած էր:

Այդ պահուն պոռթկացին Ռոլանի արցունքները եւ ան մարեցաւ ինկաւ ժամուն դրան մէջ: Տէրտէրին հմուտ հովուական աչքերը բնականաբար ճանչցան տղուն քով մէկը իր հօտէն, քանի որ այնքան ուրիշներու նման էր: Ու երբ որ ուշքի եկաւ քահանային տանը մէջ, բազմոցին վրայ, չուրջը հաւաքուած էին երիցուհին, տէրտէրին տղան ու աղջիկը եւ ուրիշ երկու այցելու հայրենակիցներ: Ներկաներու հարցումներուն, ան կրցաւ միայն կակազել գերմաներէն.

— Ինծի, ինծի, ըսին՝ որ ես Հայ եմ:

Ու քահանան հիւրասիրեց զայն հազար բարիքներով, հազար խանդաղատանքով, հազար գուրգուրանքով, երբ լսեց անոր յուզիչ ու տարօրինակ պատմութիւնը: Անմիջապէս զայն պանդոկէն իր տունը փոխադրեց, որուն մուտքը եկեղեցիէն էր: Ամբողջ գաղութը իմացաւ դէպքը: Ու յաջորդ կիրակին, Ռոլան Թաուպէր, նստած Հայ եկեղեցին, իրեններուն հետ եւ իրեններուն քով, որոնցմէ փիլիպպէս մէկ մազ չէր զանազանուէր, հեռու, հեռու սաւառնելով միտքը, մէկ կողմէ Փոքր Ասիա, միւս կողմ Հայաստան, խորունկ մտածումներու եւ երազներու մէջ, առաջին անգամ կը լսէր Հայ եկեղեցական մեղմաղձոր երգերը:

Պատարագի ընթացքին քահանան խօսեցաւ իր աւետարանական քարոզը: Ան այս անգամ թողեց, տրորեց աւետարանին տակ կրօնական փառած բնաբանը եւ սաւառնելով շեշտակի իջաւ Ռոլանի գլխուն վրայ: Նկարագրեց աքսոր չարաշուք բառին տակ քողարկուած նենգաւոր անճիտումը ցեղին: Ազգին ճակատագիրը: Սա խեղճ տղուն վիճակը հոս, որ ոչ իր լեզուն ու անունը գիտէ, ոչ ալ իրեններէն մէկը ունի: Եւ որ զինուած մը միայն, չարաթ մըն է ահա, դարձուցած է հոն, ուրկէ իր արիւնը ճամբայ ելած էր քսաներեք տարիներ առաջ՝ իր ազգին գիրկը: Ան այսօր սովորական Տէր Բզնունին չէր, այլ Հայուն վիշտը, խղճմտանքը եւ վրէժի զգացումը մարմնացուցած էր: Եւ իր ձայնը, ուրիշ ատեններու հակառակ, կը դողար ցասումով, երբ ան, տարօրինակ բան, խաչի փոխարէն բռունցք կը շարժէր մատուռի կիսամութին մէջ:

Քարոզի պահուն Հայուհիները կը հեծկլտային նայելով անուշիկ եւ որբ Ռոլանի: Նոյնիսկ այրերուն այտերը կը թրջէին: Անշուշտ, թէ որ քահանան անկեղծ ըլլար, պիտի ըսէր՝ ահաւասիկ մեր քրիստոնէական բարեպաշտութեան արդիւնքը, սիրելի ժողովուրդ: Ան պիտի կրնար նոյնիսկ աւելի առաջ երթալով կոտրել խաչերը, պատռել նկարները, փակել գիրքերը, եւ եկեղեցին փակել, դրան վրայ գրելով, «Հայութեան փճացումը»: Բայց Մկրտիչ Երիմեան իր յաջորդը չունեցաւ տակաւին: Ուստի, պէտք է սպասել որ Հայ կղերը զոհէ վերջին Հայը Յիսուսի փառքին, զայն պարզապէս անուշաներով տխմար սուտի խառնուրդէն:

Ե. ՔՈՉԵԱՆ

Գիտական սաւիւ

ՄԱՆՐԷՆԵՐԸ ԿԵՆԴԱՆԻ, ՇԱՐԺՈՒՆ ու արտադրող էակներ են, որոնք հակառակ իրենց փոքրութեան, խիստ կարեւոր տեղ մը կը գրաւեն կենդանական աշխարհին մէջ եւ մեծ դեր կը խաղան բժշկութեան մէջ, ծնունդ տալով բազմատեսակ հիւանդութիւններու արդիւնաւորման եւ տարափոխութեան։ Անոնցմէ ոմանք ուղղաձիգ են կամ երկայնաձեւ, ուրիշներ՝ օձապտոյտ կամ ալեձեւ, ոմանք օղակաձեւ եւ վերջապէս ուրիշներ բոլորաձեւ, գնդաձեւ կամ Ց ի ձեւով։

Մանրէները կազմուած են նախահիւթ (protoplasma) կոչուած միատարր զանգուածով մը, երբեմն հատուոր եւ շրջապատուած նուրբ թաղանթով։

Բնութեան մէջ գոյութիւն ունին անվնաս մանրէներ եւ վնասակար մանրէներ։ Անվնաս մանրէներն ի բարեբախտաբար թիւով շատ աւելի են եւ երբեմն օգտակար ծառայութիւններ կը մատուցանեն։ Կան նաեւ չէզոք մանրէներ որոնք ոչ վնասակար են եւ ոչ օգտակար։ Վնասակար մանրէները ծնունդ կուտան փոխանցիկ հիւանդութիւններու, համաճարակներու, ժանտախտի, քոլերայի եւ ուրիշ բազմատեսակ հիւանդութիւններու։

Մանրէաբանները անհամաձայն են մանրէներու բազմանալու եղանակի մասին։ Ոմանք կը կարծեն թէ մանրէները ապրած միջավայրին մէջ կը կազմուին, իսկ ուրիշներ կը պնդեն թէ անոնք սերնդագործութեամբ ծնունդ կուտան իրենց նման էակներու։

Մեր օրով ընդհանրապէս ընդունուած սկզբունք մըն է թէ մանրէները սեռ չունին եւ կը բազմանան բաժանական կամ ճիւղաւորական օրէնքով, թէ ամէն մանրէ յատուկ է վայրկենապէս արտադրելու երկու նման մանրէներ, որոնք կը գտնուին հողին, օդին կամ ջուրին մէջ, այս վերջինները գլխաւոր ու կենսական ազդակները կը կազմեն մանրէներու բազմացումին։

Մանրէներուն բազմացումը այնքան արագ տեղի կ՚ունենայ որ մանրադիտակին տակ կարելի է հետեւիլ անոնց երկարումին եւ բաժանումին։ Անկէ դիւրին է հետեւցնել թէ շատ ժամանակի պէտք չկայ որպէսզի երկուական բաժանումները կրկնուելով մանրէներուն թիւը շատով միլիոններու եւ միլիառներու հասնի։

Որպէսզի մանրէ մը կարողանայ զարգանալ, անհրաժեշտ է որ ան գտնուի յարմար միջոցի եւ ջերմութեան մէջ։ Անոնցմէ ոմանք կը պահանջեն թթուածնային (aérobies) մթնոլորտ մը, մինչդեռ ուրիշներ կրնան ապրիլ առանց ազատ օդի (anaérobies)։

Մորթը, մարսողական եւ շնչառական խողովակները մեծ թիւով մանրէ կը պարունակեն, աղիքները մասնաւորապէս լեցուն են մանրէներով։ Քիթին, կոկորդին, շնչափողին, եւ աչքի դեղձերուն մէջ կը գտնուին բազմաթիւ նախատիպ սերմեր, որոնք աննպաստ զարգացումներ processus) յառաջ կը բերեն, գործարաններու ոսկարացման մասնաւոր պայմաններուն մէջ։

Մարդիկ թէ ներսէն եւ թէ դուրսէն շրջապատուած ըլլալով մանրէներով, գոյութեան յարատեւ պայքար կը մղեն այդ անհամարապէս փոքր էակներուն դէմ եւ երբեմն տարափոխիկ հիւանդութեանց հետեւանքով ենթակայ կ՚ըլլան անոնց յարձակումներուն եւ վրայ կուտան իրենց կեանքը։

Հետեւաբար, զերծ մնալու համար այդ ամէնօրեայ վտանգէն, պէտք է նախազգուշական միջոցներ ձեռք առնել, հոգ տանելով մեր մարմինին, սնունդներուն, ջուրին, օդին եւ բնակարաններուն մաքրութեան եւ հետեւիլ առողջապահական օրէնքներուն։

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ԺԱՀՐԵՐԸ (Virus) որոնց գիւտը բաղդատաբար նոր է, թունաւոր պարզ նիւթեր չեն, այլ ազդակներ են որ կրնան բազմանալ, աճիլ, ձեւափոխուիլ եւ ծնունդ տալ ինչ ինչ վարակիչ հիւանդութիւններու, ինչպէս դեղին տենդի, մանկական անդամալուծութեան, կարմախտի, ծաղկախտի, ականջի (oreillon), էնֆլիւէնցայի, կատաղութեան, եւն.։

Ժահրերու մեծութիւնը անդր մանրադիտակային է։ Այս մասին գաղափար մը կազմելու համար ըսենք թէ՝ մէկ խորանարդ միլիմեթր արիւնը կը պարունակէ 5 միլիոն կարմիր գնդիկներ, այդ գնդիկներուն մէկ հատին մեծութիւնը որ միլիմեթրին եօթը հազարերորդ մասին կը հաւասարի, բաղդատելով ժահրի մը հետ, կը համեմատի այնպէս՝ ինչպէս փիղը լուի մը հետ։

Ժահրերուն մէկ յատկանիշը կը կազմէ բազմանալ միայն բջիջներու ներքին մասին մէջ, ինչ որ նախապէս դժուարացուց այլազան պատուաստներուն պատրաստութիւնը։

1931ին առաջին անգամ ըլլալով կարելի եղաւ իրականացնել ժահրի մը մշակումը հաւի հաւկիթին մէջ թխսումի շրջանին, որուն հետեւանքով ձեռք բերուեցան գործօն պատուաստ մը դեղին տենդին եւ էնֆլիւէնցային դէմ։

Ժահրերու ուրիշ մէկ յատկանիշն է չազդուիլ քանի մը նորագիւտ դեղերէն, ինչպէս սիւլֆամիտէ եւ փէնիսիլինէ, որոնք այնքան մեծ օգտակարութիւն ունին մանրէներու բնաջնջումին մէջ։

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

ՏԻՖԼԻՍ — Խորհրդային Միութեան մէջ այս տարի պիտի տօնեն Բուշկինի հարիւրամեակը։ Կառավարութիւնը հրահանգած է բոլոր հանրապետութեանց որ անխտիրնմաց շքեղութեամբ հանդէսներ կազմակերպեն ի պատիւ մեծ Ռուսին որ — փակագծի մէջ յիշենք — կծու բառեր արտասանած է հայ ժողովուրդին մասին։

Միութեան բոլոր արուեստագէտները իրար անցած են — նկարիչ, արձանագործ, բանաստեղծ արժանավայել կերպով ներկայացնելու համար հանճարը։ Ոմանք նկարած են զինքը՝ ձիուն վրայ, ուրիշներ՝ դրասեղանին առջեւ, պարտէզը, տունը, արձանագործ մը պատրաստած է իր կիսանդրին։

Դժբախտաբար բոլորն ալ մերժուած են։ Մրցանակը շահած է նկարիչ մը որ.. գծած է Սթալինը որ բազկաթոռին մէջ թաղուած... Բուշկինի քերթուածները կը կարդայ ...

ՆՈՒՊԱՐ ԷՔՍԷՐՃԵԱՆ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ ԿԸ ՍՏԱՆԱՅ

Ուրախութեամբ կը լսենք որ պարոն Նուպար Էքսէրճեան Լոնտոնէն, «Արժանեաց Լէգէոն»ի պատուանշանը ստացած է ամերիկեան կառավարութենէն՝ ի վարձատրութիւն 1943ի Յուլիսէն մինչեւ 1944ի Նոյեմբեր ամիսը իր կատարած ծառայութեան համար լիբիա կղզուդ խորհրդական անգլեւամերիկեան ապայակոյտի։

Պատուանշանին յանձնումը կատարուած է Ուաշինկթընի մէջ, Ամերիկայի բարձրաստիճան զինուորականներու ինչպէս նաեւ Տիկին Էքսէրճեանի (ծագումով Սկովտիացի) ներկայութեան։

Պ. Էքսէրճեան մասնագիտութեամբ տնտեսագէտ է եւ իր ուսումը ստացած է Անգլիոյ մէջ։ Պատերազմի ընթացքին գնդապետութեան աստիճանին բարձրացաւ եւ ունեցաւ աչքառու գործունէութիւն Եգիպտոսի, Պաղեստինի եւ Իտալիոյ մէջ։

Վեց ամիսէ ի վեր կը գտնուի Ուաշինկթըն ուր մասնակցի UNRRAյի պատմութեան աշխատանքներուն։

ՏԻՖԼԻՍ — ԱՅՍ ՄԷԿԸ ԻՐԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ !

Իշխան Լազարիս, ծագումով Իտալացի անցեալ շաբաթ օր Հռոմի մէջ յուշագիր մը ներկայացուց «առ որ անկ է» պահանջելով ամբողջ Միջին Արեւելքի եւ Պալքանեան երկիրներու գահերը... Քսանըվեց տարեկան այս երիտասարդը կը պնդէ թէ ինք չառաւիղն «առնուազն» հարիւր Բագաւորներու սկսեալ քրիստոսէ առաջ 1500 թուականէն։ Հետեւաբար փրաւունք ունի, կ՚ըսէ, պահանջելու Հայաստանի, Անգլիոյ, Կիպրոսի, Պուլկարիոյ, Երուսաղէմի, Թուրքիոյ, Սլովէնիոյ, Սերպիոյ, Եթովպիոյ, Ռումանիոյ, Սերպիոյ, Գոնիոյ, Տալմաթիոյ, Տարտանէլի... գահերը։ Անգարայի կառավարութիւնը շատ կարեւորութիւն տուած ըլլալով այս արտառոց պահանջին, արգիլած է իշխանին Թուրքիա մուտքը։

ԶՕՐԱՎԱՐ Գուլկանին, խորհրդային բանակին 30րդ տարեդարձին առթիւ յայտարարեց թէ որքան ատեն որ աշխարհակալութիւնը գոյութիւն ունի, յարձակումի մը վտանգին տակ կը գտնուի մեր երկիրը»։ Ներկայ կացութիւնը կը ստիպէ մեզի որ յառաջացնենք մեր զինուորական պատրաստութիւնները, «պաշտպանելու համար մեր պատիւը եւ խորհրդային պետութեան շահերը, ըսաւ զօրավարը։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ԼՍԱ ԵՒ ՀԱՄԱՏ

(ԽՈՐՀՐԴԱՒԷՊ)

Գ. ԳԼՈՒԽ

ՄԱՀԻԿ

Գրեց՝ ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

Քիչ մը վերջ, մեղքը պիտի քալէ մեր փէշերուն վրայէն, կարաւան առ կարաւան։ Պիտի կատարէ շրջանը մեր կողերուն վրայէն, ոլորապտոյտ ու յանկարծ, կանգնած, պիտի տեղան կարկուտի նման քարեր, նահատակներուն վրայ։

— Մէրվա։ Այո, Մարգարէին հրամանն է այդ։ Մեղքին մեղքը ....

Կը տեսնե՞ս, ինչպէ՞ս ոճիրը դարէ դար կը թանձրացնէ իր քարեղէն հասակը, լայնքին ու երկայնքին։ Անապատին մէջ, տարբախտ տարմը, որ կ՚աճի, կը մեծնայ, տարուէ տարի։

Սաֆա։ Այո, հաւատացեալը կը քարկոծէ հիմնադիրը իր կրօնին ... Հապա՞ այն միւսը... չարաչահութիւնը ոճրին։ Ինչքան սրբազան էջեր պատռուեցան Մատեանին քնարքէն։ Ինչքան անհեթեթութիւններ աւելցան, անոնց տեղ...։ Մաքրակրօնութիւնը աղտոտեցաւ, խորհուրդը խոշտանգուեցաւ, ճիշդ անոր խորհրդապէս հեղինակին ու միակ միջնորդին նման։ Էսա եւ Բրակա, Համատ եւ իր Ալլահը... քառաթեւ տղերքդութիւն....։

Մէրվա, գիտե՞ս... ի՞նչ կը ցանկամ, ու կ՚երազեմ ...։ Ամուլութեան անզանոյս բանալ, բնութեան ամեհի տարրերուն հետ դուզուիլ, Վէսուվի նման, հրածխներ, քարածխներ ծնիլ ու Գեհենին բովանդակ ծուխն ու մուխը, հուրն ու լաւան հաւաքած, այրել, քար ու քանդ ընել այս ոճրաթաղ շրջապատը։

Սաֆա։ Սուս ... անհամաձայներ կ՚առնեմ... ահա կը մօտենայ կարաւանը Ալլահին ուխտաւորներուն... շուտ, շուտ... քաշուինք մեր ընդերքը ....։

Հեռուէն, հորիզոնը իր դունչը մխրճեր է փոշեղէն ամպի մը մէջ։ Կը փոթորկայ անզարաց, կը հազայ, կը թքնէ դեղին, որպէս թէ թունաւոր, շնչահեղձ կազեր շնչած ըլլայ։ Յետոյ, կը թօթուէ գլուխը թթուադէմ ու ոսկերով, կազի սպրուակները կտրած, անախորժ կարաւանը կը նետէ իր կռնակէն։

Ուխտաւորաց կարաւանը, հիմա, կը յառաջանայ բաց դաշտին մէջէն, յոգնած, սպառած։ Մահը, ճամբու եզրին նստած, ոմանք շանթահարեր, ոմանց ալ կեանքի լոյսը մարեր է դեղին մամերով։ Գիշերը՝ հեղինական է, գիշերը՝ տղերդական։ Ան, կը շարժէ հնամաշ վրձին մը, պատառատուն, խայտաբղէտ պաստառի մը վրայ, փաթթելով անոնց գլխին, գօտեծալ չորեր, ճերմակ ու կանանչ։ Անոնց չխուզուած մազերէն կը կաթկթին ցեխ, կուպր, աղտ ու փոշի։ Անոնց վրայէն կուգայ կծու հոտը Ուայի Ախոռին։

Աշխարհի չորս ծայրերէն հաւաքուած ուխտաւորներու կարաւանը կը հանէ վերջապէս փէշերը Սաֆայի ու Մէրվայի, կը կատարէ մեղաթափ շրջանը անոնց եւ ապա քարաբլրին առջեւ կանգնած, կը սկսի քարկոծել զայն, գրպաններու մէջ նախապատրաստ քարերով։

Ս. Քաղաքը — Մէքքէ, հեռուէն կը սպասէ անոնց թեւարաց։

Ոչ ոք չիլսեր քարերուն աղաղակող արձագանգը, որ կը հնչեցնէ եղերական թմբուկը, անապատի կուծքին։

— Գիտութեամբ եւ անգիտութեամբ, մեղայ, մեղայ Ալլահին ...

(36րդ եւ վերջ)

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Աղեքսանդրիոյ հայ նկարիչներէն Պ. Համբարձում Համբարձումեան նկարչական ցուցահանդէսներ սարքած է Իտալիոյ մեծ քաղաքներուն մէջ, Աթենա, Միլանօ, Ֆլօրանսա եւ Հռոմ ու արժանացած իտալական մամուլին լաւ գնահատութեան։ Մասնաւորաբար գովասանքներ ըրած են «Իլ Մաթիօ Տէլ Իթալիա Սեթթրալէ» եւ «Իլ Նուօվօ Քոռիէռէ» թերթերը։

★ Օր. Գոհարիկ Ղազարոսեանի երկրորդ նըւագահանդէսը Ամերիկայի մէջ մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալով, դաշնակահար օրիորդը պաշտօնապէս Նորվէկիա հրաւիրուած է նուագահանդէսներ տալու համար Օսլոյի մէջ։

780, զուիցերիական ֆրանք 81 ։ Ոսկեդրամ՝ տոլար 20000, անգլ. 5250, Նաբոլէոն 4075 ։

ԻՆՉՊԷՍ արդէն գրած էինք, Միլանի կարտինալը կը յանձնարարէր իր թեմին եկեղեցականներուն որ խոստովանութեան եւ հաղորդութեան իրաւունքէն զրկեն անոնք որ համայնավար քարոզչութիւն կը կատարեն եւ կը հետեւին վարդապետութեան մը որ «աստուածուրացութեան, կրօնքի եւ քաղաքականի տեսակէտներով կեղծ է»։ Վատիկանի իշխանութիւնները վաւերացուցած են այս հրահանգը եւ Պապին պաշտօնական օրկանը խմբագրական մը գրած է այդ մասին։ Կաթոլիկ եկեղեցին հակահամայնավար նոր պայքար մը բացած է վերջերս եւ կը պաշտպանէ Մարշըլի ծրագիրը։ Համայնավարները բուռն կերպով կը բողոքեն ։

ԱՆԳԼԻՈՅ նաւաշինարանները 1947ին 393 շոգենաւեր շինած են (1.202.024 թոն տարողութեամբ)։ Ուրիշ երկիրներ շատ ետ կը մնան այդ ճիւղին մէջ, այսպէս — Շուէտ շինած է 52 նաւ, Քանատա 51, Ֆրանսա 36, Հոլանտա 65, Իտալիա 45 ։

ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ գիշեր Սորպոնի ամփիթատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ յիշատակի հանդէս մը 1848ի յեղափոխութեան հարիւրամեակին առթիւ։ Ներկայ էին հանրապետութեան նախագահը, Պ. Վէնսան Օրիոլ, վարչապետը Պ. Շուման, հանրապետութեան խորհուրդին եւ երեսփ. ժողովին նախագահները ինչպէս նաեւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ եւ օտար դեսպաններ ։ Խօսեցան համալսարանին տնօրէնը, Պ. Ժիւաթէն Կոտաա, Պ. Լէոն Պլում եւ Պ. Էտուար Երիօ ։

ԼՈՐՏԵՐՈՒ ժողովին հրեքշաբթիի նիստին մէջ, Լորտ Փէքընհըմ խօսելով օրուանտնտեսական տագնապալի կացութեան մասին, ըսաւ.— Շատ ծանր վիճակ ունինք եւ պէտք է ժողովուրդը ծանօթանայ իրականութեան։ Շատ հարուստ երկիր մըն ենք, բայց հասած ենք աղքատութեան դուռը։ Ստիպուած ենք ծայրայեղ միջոցներու դիմել եւ նոր զրկանքներ պարտադրել մեր ժողովուրդին։ Անցեալ դեկտեմբերին 48 միլիոն տոլար պակսեցաւ մեր տոլարի մթերքէն, իսկ յունուարին այդ գումարը բարձրացաւ 57 միլիոնի ։

Կառավարութիւնը որոշեց վերջնական գիներ նշանակել 9000 տեսակ ապրանքներու վրայ արժեզրկումը կասեցնելու համար ։

ԼՈՆՏՈՆԻ խորհրդաժողովը (Գերմանիոյ խնդիրը) կը շարունակէ իր աշխատանքները որոնց մասին տրեւէ մանրամասնութիւն չէ հաղորդուած մամուլին։ Վերջնական որոշումներ արուած չեն տակաւին եւ նիւթերը կը դումարուին «սպիտակ մթնոլորտի» մը մէջ։ Արտաքին փոխ նախարարներու խորհրդաժողովին մէջ (Աւստրիական խնդիր) բրիտ. պատուիրակը ուժգնօրէն բողոքեց որ Մոսկուայի կառավարութիւնը իւրացուցած է Դանուբի աւստրիական շարժուն նաւաշինարանները՝ առանց նախապէս ազդարարելու ։

ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ արտաքին նախարարը յայտարարեց երեքշաբթի օր թէ առանց Գերմանիոյ անկարելի է իրագործել արեւմտեան Եւրոպայի ծրագիրը։ Հոլանտա չընդունիր համայնավար վարչապետութիւնը որ կը հակասէ իր աւանդութեանց, ըսաւ նախարարը ։ Համայնավարութեան եւ քրիստոնէութեան իրարու հետ անհաշտ են ։

ԿԷՕՐԼԻՑԻ մէջ (Գերմանիա) հիմնուած է մարդկային նոր ապաստարան մը որուն մէջ գտնուած են 173 հրեաներու դիակները ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ գահընկէց թագաւորը, Միխայլ, Մարտ 5ին Ամերիկա պիտի մեկնի՝ իր մօրը եւ իր նշանածին ընկերակցութեամբ։ Չըսուիր թէ թագաւորը վերջնական կերպով Ամերիկա պիտի հաստատուի ։

ՎԱՂԸ, ՈՒՐԲԱԹ իրիկուն ժամը 8.30, յարգանքի երեկոյթ մը տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ՝ ողբացեալ Բանաստեղծ Վահրամ Թաթուլի յիշատակին նուիրուած։ Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական յայտագիր։ Հասցէ — 32 rue de Trévise ։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran ։

Գեղարուեստական հանելի բաժին։ Մեներգ, ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական պարեր։ Ծոխ պիւֆէ ։ Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց — Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին։ Eglise de Pantinէն 147 թիւ օթօպիւս, իջնել Terminus .

ԿՈՒԶՈՒԻ զերձակի խանութի մէջ աշխատելու համար գործաւոր կամ գործաւորուհի, գործ գիտցող կամ սորվիլ ուզող անձը։ Դիմել Գարգիկեանի, 31 Route de Cnoisy, (Seine)։

ՎԻԻԳԱԿ — Փետրուար 17ի «Յառաջ»ով Հ. Յ. Դ. Թանգանի նուիրատուներու շարքին Թոզ Համբարձումեան անունը կարդալ Տիգին Թոզ Ա. Համբարձումեան ։

ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Սալ Մազընայի մէջ, այս կիրակի ժամը 8.30-ին, Պոմոն Ֆլօրէալ սինէմային մէջ՝ Բշ 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Գոմոնի ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու։ Միրայօժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ Թատերախումբի

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող տրամ 5 արար

Գործող անձինք — Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մութաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան ։

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի զրկուելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն։ Եկէք խումներամ, տեսնելու համար սեւերու ազատամարութեան ոգին, որ յախուռն պայքար մըն է անարդարութեան եւ բռնակալութեան դէմ ։

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորը Սալ Մազընս եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Գոմոնի Ֆլօրէալ սինէման, վայելելու համար ցնցող տրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիի մը մէջ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի ցերեկոյթ պարահանդէսը, Մարտ 7ի կիրակի օրը։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՓԱՐԻԶԻ «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղը կը տօնէ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ, Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ, 8 rue Danton, Odéon, կիրակի 21 Մարտ, ժամը 4էն 12:

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին

Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Ա. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ ։

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար)։

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Թատրոյի նուագախումբը (60 հոգի)։

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէյեան (Գոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիվրիհիսարեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz) ։

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օթէլ Ծօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ժամը 15էն մինչեւ 24, երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ աթրաքսիոններ ։

Մի մոռնաք Մարտ 7ը։ «Արեւմուտք»ին օրը

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ։ Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն ։ Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) ։

Սկաուտական հոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ ։

Մուտք 100 — 300 ֆրանք ։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՀԱՅ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒՆ.— Փետրուար 2էն սկսեալ Ֆր. Կապոյտ Խաչի մայրենի լեզուի դասաւանդութիւնները կը շարունակուին «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ։ Կը պաշտօնավարէ Պ. Ազգին Մարտիրոսեան։ Փութացէք արձանագրել ձեր զաւակները։ Մանրամասնութեանց համար դիմել ուսուցչին ։

ԻԱՍՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ

Համա — Խարբերդ. Միութեան Վիէնի մասնաճիւղի ընդհ. անդամահամակրական ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հայ Մար. Միութեան սրահը։ (U. S. A.)։ Օրակարգի հարցեր տեղւոյն վրայ։ Ներկայ պիտի ըլլայ Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը ։

Կը հրաւիրուին շրջանին բոլոր Խարբերդցիները անխտիր ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈԲԼԻ Հ. Յ. Դ. Խօթնեղբայրեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին, ներկայութեամբ ընկեր Հ. Սամուէլի ։

Հ. Յ. Դ. ՍԱՐՍԷԼ - ԱՐՆՈՒՎԻԼԻ Վարդան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, 146 Av. Jean Jaurès, Epinay s/Seine, ընկեր Մկրտիչեանի բնակարանը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Գուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին ,149bis, Ave. d'Argenteuil,Asnières:

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը —

Շաբաթ՝ 28 Փետրուար — «Ընկեր Կարօ» եւ «Դուման» ։

Կիրակի, 29 Փետր. — «Մուրատ», «Քեռի», «Համազասպ» եւ «Արամ» խումբերը ։

Հինգ. 4 Մարտ — «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը ։

Ուրբաթ, 5 Մարտ — «Թաթուլ» խումբը։

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 8ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին։ Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները ։

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ Վարանդեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, երկուշաբթի օր (1 Մարտ), ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, Lyon, դպրոցին սրահը։ Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ։ Կարեւոր օրակարգ ։

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այսօր հինգշաբթի, ժամը 9ին։ Կարեւոր օրակարգ։ Հայերէնի դաս՝ 8էն 9:

ԼԱ ՍԻԹՈՒԱՅԻ Հ. Յ. Դ. «Խաժակ» խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին ընկերվարականներու սրահը։ Ներկայ պիտի ըլլայ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Ֆ. Հ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները, երկուշաբթի Մարտ 1ին։ Հայ մատուռին մէջ ։ Կարեւոր օրակարգ, բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱՐՏԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի երեկոյթը կիրակի, Փետրուար 29 ժամը 2ին, Հ. Յ. Դ. Ակումբի տան մէջ։ Գեղարուեստական յայտագիր։ Նոր Սերունդը պիտի ներկայացնէ «Սրբոց Ղազարը» վաւէշը։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ ։

ԳԻՐԱՒՈՒԱՄ ՕՐ — Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Ցոյսերու սրահը 5 rue Bonnefoi , Lyon քնարական եւ համակիրներու յատուկ խնճոյք մը կազմակերպած է ։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐՄԵՆԻԱ»

Մարտ 9ին։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ Կիրակի 29 Փետր.ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդին Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է գաւեշտ մը եւ զանազան անակնկալներ։ Տեղի կ'ունենայ Խրիմեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense , Issy les Moulineaux ։ Շոգեկառք՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy ։

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐՓԱ ՊԵՆՍԱՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Ծայտագրին մէջ — Տօնիցէթթի, Պիզէ, Մասընէ, Մոցարթ, Ա. Պեռօն, Կոմիտաս, Խաչատուրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթնովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն. ։

Տոմսերը հայ գրատուններէն ։

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ — Պ. Ուշաքլեան՝ 61 rue Rebeval Bot. 19-21), Պ. Օննիկ Պօյաճեան 83 Rue d'Aboukir, Պ. Բամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve (Mén. 64-27), եւ բոլոր Հայ գրավաճառներուն մօտ ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme » IF
Le Gérant : A. NERCESSIAN

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376 286

Directeur Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 27 Février 1948 Ուրբաթ 27 Փետրուար

Ի· ՏԱՐԻ — 20e Année N 5271-նոր շրջան թիւ 886

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 5 ֆր.

Չեխոսլովաքիոյ տագնապը «լուծուեցաւ»

ՆԱԽԱԳԱՀԸ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒ ԲՈԼՈՐ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

Չեխոսլովաքիոյ համայնավար վարչապետ Քլեմանթ Կոթվալտ, չորեքշաբթի օր Փրակայի կեդրոնական հրապարակին վրայ հաւաքուած 250.000 հոգինոց բազմութեան մը առջեւ յայտարարեց.—

— Հանրապետութեան նախագահը ընդունեց բոլոր առաջարկներս՝ այնպէս ինչպէս ներկայացուցած էի իրեն... Երախտապարտ ենք իրեն որ յարգեց ժողովուրդին կամքը եւ գոհացուց անոր բաղձանքները՝ նոյն իսկ այն հարցերուն մէջ որոնց դժուարութեամբ հաւանութիւն տուաւ...

Այս բառերէն քիչ մը ժամ առաջ Չեխոսլովաքիան արդէն «կայծրած» էր: Հանրապետութեան նախագահը, Պ. Էտուարտ Պենէշ, արդարեւ տեղի տուած էր համայնավարներու ճնշումին: Ուրիշ ելք չկար որովհետեւ կուսակցութիւնը ձեռք անցուցած էր բոլոր նախարարութիւնները, բոլոր պաշտօնատուները, հաղորդակցութեանց միջոցները, ոստիկանական վարչութիւնը ինչպէս նաեւ ճարտարարուեստի գլխաւոր կեդրոնները: Մէկ խօսքով համայնավարները այսօր երկրին տէրն ու տիրականն են եւ կուսակցութեան բջիջները, գաւառներուն մէջ, կը վարեն տեղական իշխանութիւնները — թաղապետութիւն, գործարան, ոստիկանութիւն եւն.:

Չեխոսլովաքիոյ տագնապը սկսաւ անցեալ ուրբաթ օր երբ կառավարութենէն հրաժարեցան երեք ընդդիմադիր կուսակցութեանց ներկայացուցիչները: Համայնավար վարչապետը «երեւան հանած էր դաւադրութիւն մը որ պիտի տապալէր իր կառավարութիւնը»:

Նորակազմ դահլիճին կ'անդամակցին 26 նախարարներ — 12ը համայնավար, 2ը չէզոք, իսկ միացեալները «ջերմօրէն համակիր համայնավարներուն հետ գործակցելու քաղաքականութեան»: Նախագահը վաւերացուց Կոթվալտի կողմէ իրեն ներկայացուած ցանկը միաժամանակ ընդունելով նախկին նախարարներու հրաժարականները քանի որ, հակառակ իր ճիգերուն, անկարելի եղած էր խառն կառավարութիւն մը կազմել:

Նախորդ դահլիճին մէջ համայնավարները ունէին 9 նախարարներ: Պարտուած կուսակցութիւններն են Ժողովրդականները, Ազգային Ընկերվարականները եւ Սլովաք դեմոկրատները:

Ի՞նչ պայմաններու մէջ նախագահը տեղի տուաւ: Պ. Պենէշ, երեքշաբթի օր համայնավար կուսակցութեան կեդրոնին կը ղրկէ նամակ մը յանձնարարելով որ «յարգուին խորհրդարանական օրէնքները»: Նամակին պարունակութիւնը ժողովուրդէն գաղտնի կը պահուի որովհետեւ տեղեկատու դիւանը կը գտնուէր համայնավարներու հսկողութեան տակ: Միայն չորեքշաբթի օրն է որ համայնավարները երեւան կը հանեն նամակը, երբ արդէն ամէն ինչ կարգադրուած էր եւ նախագահը տեղի տուած էր՝ ընդհանուր գործադուլի սպառնալիքին առջեւ: Կոթվալտ նախագահին հետ տեսակցութիւն կ'ունենայ չորեքշաբթի օր եւ մէկուկէս ժամ տեւող բանակցութենէ ետք, Փրակայի ձայնասփիւռը կը հաղորդէ զգայացունց լուրը — Պ. Պենէշ կ'ընդունի մեր պայմանները:

Հակառակ այդ յայտարարութեան, նախագահական պաշտօնատունէն կը մ'դեն թէ «տակաւին վերջնական որոշում մը տրուած չէ»: Արդէն ուշ էր: Համայնավարները փողոց թափած էին իրենց զանգուածը եւ հարիւր հազարաւոր ցուցարարները պողոտաներէն կ'անցնէին՝ կարմիր դրօշը պարզած: Չորեքշաբթի ժամը 4.30ին էր որ վարչապետը կը յայտարարէր իր կուսակցութեան յաղթանակը:

Կոթվալտ իր ճառին մէջ հաստատեց այն որոշումը թէ 50էն աւելի բանուոր ունեցող գործարանները ինչպէս նաեւ արտաքին առեւտուրը պիտի ազգայնացուին անմիջապէս, որովհետեւ «հիմա այլեւս ջախջախած ենք Չեխոսլովաքիոյ ժողովրդավարութեան սպառնացող բոլոր տարրերը»:

Նորընտիր կառավարութիւնը արդէն քայլեր առած է հաշուեյարդարի ենթարկելու համար ընդդիմադիրները: Գրաւուած են անոնց թերթերն ու կեդրոնատեղիները, եւ արգիլուած են անոնց հաւաքոյթները: Չորեքշաբթի օր ոստիկանութիւնը արգիլեց Ազգային ընկերվարականներու օրկանին հրատարակութիւնը. իսկ Սոցեալ դեմոկրատներու «աւերականներ»ին տեղ լոյս տեսաւ «բացառիկ» մը որուն մէջ կուսակցութեան այսօրուան վարիչը Ֆիրլինկէր, կը յանձնարարէ գործակցիլ համայնավարներուն հետ (այս վերջինը ճարտարարուեստի նախարար նշանակուած է): Փրակայի բոլոր թերթերը չորեքշաբթի օր նուիրուած էին յաղթական Կոթվալտին:

Պաշտօնազուրկ եղած են բոլոր հակահամայնավար պետական պաշտօնեաները:

Արտաքին Նախարարութիւնը դարձեալ յանձնուած է Եան Մասարիքի (չէզոք): Փոխ-վարչապետներ նշանակուած են երկու համայնավարներ եւ մէկ Սոցիալ դեմոկրատ, Ներքին Նախարարութիւնը պիտի վարէ կատաղի համայնավար մը: Ելմտական, առեւտրական, կրթական եւ արդարութեան նախարարութիւնները յանձնուած են համայնավարներուն:

★ Կառավարութիւնը «փակած է» Չեխոսլովաքիոյ բոլոր սահմանագլուխները եւ արգիլած է Չեխերու ճամբորդութիւնը: Օտարականները կրնան մեկնիլ մասնաւոր արտօնագիրով:

★ Մոսկուայի ձայնասփիւռը չորեքշաբթի գիշեր, խօսելով Չեխոսլովաքիոյ դէպքերուն մասին, դիտել կուտար թէ «հոն ուր ժողովուրդը համերաշխութեամբ կը պաշտպանէ իր շահերը, յետադիմութիւնը անզօր է»:

Պերլինի «Թէլէկրաֆ»ը կը գրէ, սակայն, որ «համայնավարները վատօրէն յարձակում գործեցին արեւելեան Եւրոպայի վերջին ժողովրդավարութեան դէմ»: Իսկ համայնավար օրկանը, Նոյէս Տոյչլանտ, կը փառաբանէ «այս յաղթութիւնը որ պիտի ապահովէ խաղաղութիւնը արեւելեան Եւրոպայի մէջ»:

★ Ուաշինկթընէն կը հաղորդուի թէ արտաքին Նախարարը յայտարարութիւն մը պիտի ընէ Չեխոսլովաքիոյ կացութեան մասին:

★ Հաւանական կը նկատուի որ Անգլիա, Ամերիկա եւ Ֆրանսա բողոքագիր մը ներկայացնեն Փրակայի համայնավար կառավարութեան:

Պաղեստինի բաժանման խնդիրը

Ամերիկայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ այլեւս անխուսափելի կը նկատուի որ Պաղեստինի բաժանման ծրագիրը պիտի գործադրուի այն ձեւով որ յանձնարարուած էր Միացեալ Ազգերէն: Սակայն մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ այն պարագան որ կարգ մը շրջանակներ կ'ուզեն վերատեսել միջազգային կազմակերպութեան այդ որոշումը: Եթէ այդ տեսակ քայլ մը առնուի, Միացեալ Ազգերու հեղինակութիւնը մեծ հարուած մը կրած պիտի ըլլայ:

Մեծ դժուարութեանց պիտի բախի Պաղեստին զինուորական ուժ ղրկելու ծրագրին գործադրութիւնը որովհետեւ Հինգ Մեծերէն միայն Ամերիկան է որ տրամադիր կ'երեւայ այս միջոցին դիմելու:

Ամերիկեան մամուլին մէկ մասը կը քննադատէ Անգլիան: Նիւ Եորքի «Փի-Էմ» թերթը կ'ըսէ որ Անգլիա «խաղեր կը սարքէ ջուրը պղտորելու համար Միացեալ Ազգերու որոշումը, որպէսզի դարձեալ իրեն վստահուի Պաղեստինի հոգատարութիւնը»:

★ Ինը հարիւր Արաբներ՝ թնդանօթներով, ինքնաշարժներով ու զանազան զինուորական պիտոյքներով սպառազինուած, Պաղեստին մտած են վերջերս, սուրիական սահմաններէն եւ միացած են հազարաւոր Արաբներու որոնց հետ «ժամադրուած էին»:

★ Պաղեստինի բրիտանական մարզպանը, Սըր Ալըն Քանինկըմ յայտարարեց չորեքշաբթի օր թէ «Պաղեստինի հարցը շատոնց լուծուած կ'ըլլար եթէ օտարները չմիջամտէին: Մենք այստեղ եկանք իբրեւ հոգատար պետութիւն՝ վերջի վերջոյ խաղաղութիւն տալու նպատակաւ»:

★ Լոնտոնէն կը հաղորդուի թէ անհիմն է այն զրոյցը թէ Անգլիա կ'ուզէ յետաձգել իր մեկնումը Պաղեստինէն: Հոգատարութիւնը վերջ պիտի գտնէ մայիս 15ին եւ Անգլիա տրամադիր չէ ընդունելու Քոլոմպիայի կառավարութեան այն բանաձեւը որ կ'առաջարկէ յուլիս 15ի յետաձգել բրիտանական ուժերու մեկնումը:

Արտաքին նախարարին յայտարարութիւնները

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ, չորեքշաբթի օր անգլօ-ամերիկեան մամուլի ընկերակցութեան կողմէ իրեն ի պատիւ տրուած ընդունելութեան մը ընթացքին ճառ մը խօսելով օրուան քաղաքական կացութեան մասին, ըսաւ.—

«Իրաւունքը եւ պարտականութիւնը ունիմ յայտարարելու որ աշխարհի ամէնէն փափուկ մէկ կէտին վրայ տեղի ունեցող դէպքերը մեծապէս կը մտահոգեն մեր կառավարութիւնը եւ մեր ժողովուրդը: Ցանցառը ոչ Անգլիան է, ոչ ալ Ֆրանսան եթէ Եւրոպան, այսօր, վերածուած է միայն 16 պետութեանց եւ միացեալ պետութիւնները, կամայ-ակամայ դուրսը կը մնան: Մենք պիտի չուզէինք որ Եւրոպան այսքան պզտիկնար: Չեխոսլովաքիոյ դէպքերը մեծ մտահոգութիւններ կը պատճառեն մեզի: Ժամանակը եկած է որ մտածենք եւ իրականացնենք միջազգային գործակցութիւնը, այո, ժամանակը եկած է որ խրամատը գոցենք:

Նախարարը նմանութիւն մը գտաւ Միւնիխի 1938ի տագնապին եւ այսօրուան կացութեան միջեւ եւ յանձնարարեց որ ազգերը չափաւորութիւն դնեն իրենց շարժումներուն մէջ: «Ժողովրդավարութիւն չի կրնար գոյութիւն ունենալ հոն ուր ընդդիմադիրները կը գնդակահարուին եւ կախաղան կը հանուին: Մենք մաս չենք կազմեր այն խմբակցութեանց որոնք կը խօսին միայն իրենց ըմբռնած ճշմարտութեան, իրենց ըմբռնած արդարութեան եւ իրենց ըմբռնած ազատութեան մասին»:

Խօսեցաւ նաեւ Անգլիոյ դեսպանը, Սըր Օլիվըր Հարվի եւ ըսաւ.— Ժողովրդավարութիւնը ամէնէն թանկագին եւ քաղաքական կեանքի ամէնէն դժուարին ձեւն է: Շատ դիւրին է հրամաններ արձակել: Շատ դիւրին է չմտածել եւ միայն հնազանդիլ: Երբեք դժուար չէ, ոչ ալ հերոսական համարձակական ըլլալ, ամփկա ծայրերուն քաղաքականութիւնն է, յիմարքաղաքականութիւն մըն»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆԻ արտաքին փոխ-նախարարներու խորհրդաժողովին (Աւստրիա) չորեքշաբթիի նիստին մէջ, Խորհ. Միութեան պատուիրակը առաջարկեց որ աւստրիական կառավարութեան թոյլ չտրուի որ ազգայնացնէ քարիւղի ճարտարարուեստը: Մէկ մասին համար (երկու երրորդ) մենաշնորհ կը պահանջէ իր կառավարութիւնը: Բացարիկ կարգադրութիւններ պէտք է ըլլան, ըսաւ Կոկտոմով: Ամերիկայի պատուիրակը դէմ արտայայտուեցաւ այդ առաջարկին:

ԻՐԱՔԻ խորհրդարանը լուծուեցաւ չորեքշաբթի օր: Նոր ընտրութիւններ տեղի պիտի ունենան շուտով:

ՉԻՆ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ անընդհատ կը ռմբակոծեն Մուքտէնը (Մանչուրիա) որ շատ ծանր կացութեան մը մատնուած է: Սովը սկսած է արդէն եւ շատեր անձնասպան եղած են: Համայնավարները կը յառաջանան քաղաքին արեւմուտքէն եւ հիւսիսէն:

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԷՆ կը տեղեկացնեն թէ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք կ'առնէ բարելաւելու համար Ամերիկայի եւ Սպանիոյ յարաբերութիւնները: Մատրիտի ամերիկեան դեսպանատան գործակատարը այս մասին խօսակցութիւններ ունեցած է արտաքին նախարարին հետ: Ամերիկա առաջարկած է հետեւեալ պայմանները — Ա. Ազատութիւններ տալ ընդդիմադիր տարրերուն — Բ. Վերցնել մամուլի գրաքննութիւնը եւ խօսքի ազատութիւնը վերահաստատել — Գ. Տնտեսական բարենորոգումներ կատարել: Եթէ այս պայմանները ընդունուին, այն ատեն Ամերիկա յանձն կ'առնէ տնտեսական եւ զինուորական օգնութիւն ընծայել Սպանիոյ:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ արտաքին նախարարը յայտարարեց որ իր կառավարութիւնը պետական ելմտացոյցին կէսը յատկացուցած է զինուորական պէտքերու որովհետեւ «Եւրոպայի երկիրներէն ամէնէն աւելի մենք ճնշումի ենթակայ ենք եւ ստիպուած ենք մեր ինքնապաշտպանութեան միջոցները զօրացնելու մասին մտածել: Ամբողջ մարդկութիւնը գիտէ որ մենք որեւէ մէկուն վրայ յարձակելու մտադրութիւն չունինք: Դաշնակից ունինք Անգլիոյ հետ եւ պատճառ չկայ որ զայն փոխարինենք ուրիշ համաձայնութիւններով»:

ԱՆԳԱՐԱ հասած է Եւրոպայի ամերիկեան օդային ուժերու ընդհ. հրամանատարը, զօրավար Ուոլթըր Քէնըր, Թուրք սպայակոյտին հետ խորհրդակցելու համար:

ՍԱԿԱՐԱՆ.— Ամերիկեան տոլար, սակարանին մէջ 305, դուրսը 332, սթերլին 770, զուից. ֆրանք 81: Ոսկեդրամ.— Նափոլէոն 4175, անգլ. 5275, տոլար (20) 20.300:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՆՉԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԸ

After life's fitful fever
he sleeps well.

Մինչեւ վերջին ժամը: Մինչեւ արեան վերջին կաթիլը :

Շունչ եւ Միտք: Թուղթ եւ գիր: ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ :

Խմբագրատունն էր Երեքշաբթի, իրիկուան դէմ: «Բալէ երթանք պտոյտ մը կատարենք, Օշական»:

— Ես հիւանդ մարդ եմ, կը յոգնիմ: Ես քու առողջութիւնդ չունիմ: (Իմ առողջութիւնս...):

— Երթանք սրճարան մը նստինք :

— Ծուխէն կը նեղուիմ :

Մէկ ժամ Նուաճեան պատմէ վերջ, երբ վերադարձայ, գրասեղանին առջեւ նստած՝ փորձ կը կարդար, — իր վերջին գրութիւնը որ պիտի հրատարակուէր «Նայիրի»ի մէջ :

Պահ մը յարակից սենեակը հրաւիրեց, խօսելու համար հինգշաբթի օրուան դասախօսութեան մասին, զոր ինք թելադրած էր:

— Ի՞նչպէս դասաւորած ես նիւթը, — «Նորերը եւ իրենց դաւելու եղանակը»: Իմ բաժի՞նս: Քիչ մը տարտամ է նիւթը:

— Թուղթ մը առ եւ գրէ :

Թուղթ, գրիչ ձեռքս, կը նշանակէի անունները 8—10 նոր գրողներու: Իւրաքանչիւր անուան հակիրճ արտասանած՝ շունչ մը կ'առնէր, ծանր եւ կասկածելի: Յետոյ, յամրաբար բացատրեց իր ըսելիքն ու իմ ընելիքս :«Ես կը վերջացնեմ, դուն իւրաքանչիւրը իր տեղը կը դնես ...»:

Յաջորդ օրը, Չորեքշաբթի առտու ժամը 8ին համաձայնուած էինք, Ճարապլուս երթալու համար, խումբ մը ընկերներով: (Ահա քանի շաբաթ է որ կ'ուզեմ տեսնել, կ'ուզեմ տեսնել Եփրատը, Ճարապլուսն, Տէր Զօրէն: Ինքն ալ փափաքեցաւ ընկերանալ):

Չորեքշաբթի առտու կանուխ կ'իմանամ թէ պտոյտը յետաձգուած է: Խորհրդաւոր շարժուձեւեր շարքը: Փսփսուքներ, թախծոտ նայուածքներով — «Օշականը սրտի տագնապ մը անցուցեր է գիշերը... Վիճակը շատ ծանր է... Դէմքը մեռելի գոյն ...» :

— Ու՞ր եք յո՞յս = Չեմ կարծեր ։

Մինչդեռ ամէն բան վերջացած էր գիշերը :

■

Պէյրութի մէջ էր որ հանդիպեցանք, հինգ շաբաթ առաջ, տարիներու բաժանումէ մը վերջ:

Կէս փախստական Երուսաղէմէն, կ'ուզէր Պէյրութի մէջ, Մարսէյլի յոբելեանին ներկայ գտնուելու եւ առիթ մը Փարիզ մեկնելու համար :

Բացատրեցի թէ ժամանակը չէ ոչ յոբելեանով զբաղելու, ոչ ալ Փարիզ հաստատուելու :

Գարեգին կաթողիկոսին հիւրն էր, Անթիլիասի մէջ, եւ քանի մը անգամ գնաց եկաւ: Բան մը ունէր լեզուին տակ: «Դո՞ւն ալ ազգային գործերով զբաղիլ սկսար»: Թեթեւ ժպիտ մը, եւ անմիջապէս կ'անցնէր հրատապ նիւթի մը որ խնդի ու մտահոգութիւն կը պատճառէ .

Հալէպ հասնելէս երկու շաբաթ վերջ, առտու մը «Արեւելք»ի խմբագրատուն գալով, մինչ «փափախ»ը գլխուն :

Չկրցայ բացատրել թէ ինչու եկած էր: Պտո՞յտ: Մասնաւոր պաշտօ՞ն մը թէ գրական մտահոգութիւններ: («Համազգային»ի 12 հատորներուն հրատարակութեան հոգը մղձաւանջ մը դարձած էր իրեն համար: Ու դեռ տասը հատոր ալ՝ նոր գիրքը, որուն երկուքը միայն պատրաստ են; եթէ չեմ սխալիր):

Կը բաւէր դիտել դէմքը, քալուածքը, հասկնալու համար թէ որքան խախուտ է առողջութիւնը :

Բոլորս ալ զգուշութիւն կը թելադրէինք փոխադարձաբար, որպէսզի շատ չյոգնի: Կը սիրէր խառնուիլ օրուան ասուլիսներուն եւ երեկոյթներուն: Փետրուար 14ի գիշերուան գրական առաւելեան ներկայողներէ մէկն ալ ինքն էր: Յայտնապէս կը նեղուէր, բայց եւ այնպէս ուզեց իր խօսքն ըսել հրապարակաւ :

Յաջորդ իրիկունը, Կիրակի, նորէն սեղանին գլուխն էր ուրախ զուարթ, Արծուեինիներու թէյասեղանին առթիւ: Գարեջուր կը խմէր, պահէ պահ ժամակցելով երգերուն :

★

Ինչո՞ւ խղել ճամբորդութեանց մէջ, երբ այլեւս չկայ :

Հալէպի մէջ էր որ Օշական տեսաւ ամէնէն արժանավայել տօնակատարութիւնը իր յոբելեանին, վերանորոգուելով հոգեպէս: Եւ Հալէպի մէջ ալ գտաւ իր վախճանը, ընչասպառ :

Միայն տարրեքի բեռը եւ լքուած աշխատա՞նքն էին որ մաշեցուցին իր սիրտը:

Հապա սա թունաւոր, զարշահոտ լուտանքնե՞րը: Այն զարշելի ծամածռութիւննե՞րը որ մինչեւ այսօր ալ կը շարունակուին Երեւանէն արտասահման, փոխն ի փոխ նորոգուելով :

Դաս մը մարդիկ [illegible] որ, նոյնիսկ հանրապետութիւն մը ողողեցին Երուսաղէմի պատրիարքին, պահանջելով սաստեցնական պաշտօնէն արձակել ալեհեր վաստակաւորը: Եւ Երուսաղէմ, ահաբեկ, մէկդի դրաւ իր իսկ աւետած, սարքած յոբելեանը:

Տակաւին կանուխ է, քննելու համար մեր ժամանակակից պատմութեան այս գաղտնիք էջերը .

Թերեւս ոչ մէկ ատեն այնքան կուրացած, բըթացած էր մեր օրերու մտաւորականութիւնը, — այն որ «յառաջդիմական»ի յորջորջանք մը կախած է վիզէն :

Ահա լռեց Օշականն ալ: Եւ «հանգիստ կը ընդունայ, կեանքի ուժ աշխատանքէն վերջը»: Մինչեւ վերջին ժամը աշխատելէ, երակներուն վերջին կաթիլը քամելէ ետք :

Ննջա, Երեւան: «Թշնամի»ն մըն ալ պակսեցաւ: Իսկ դուն, ծուռ բերան ռամիկ Երեւան, սատակեցուր ջիղերու պատերազմը, մինչեւ որ բոլոր բարձունքները հարթուին ..

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Հալէպ, 20 Փետրուար 1948

ՄԵՐ «ՀՈՎԱՆԱՒՈՐ»Ը

(ՀԱՅ ԴԱՏԸ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ)

Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Մամլոյ դիւանէն առնելով՝ «Հայրենիք» իր 1947 Դեկտեմբեր 13ի թիւին մէջ տուած էր պաշտօնէն այն յայտարարութեան, որ Նոյն Կազմակերպութեան Քաղաքական Կոմիտէի 1947 Հոկտեմբեր 24ի նիստին մէջ ըրած էր Ա. Վիշինսքի՝ Կարսի եւ Արտահանի մասին :

Ահա այդ յայտարարութիւնը .

« Պատասխանելով Թուրքիոյ Ներկայացուցիչ Պ. Սարփերին՝ Պ. Վիշինսքի ըսաւ , որ խորհրդային մամուլէն եւ ռատիոյէն Պ. Սարփերի ճառին մէջ յիշատակուած մէջբերումներէն ոչ մէկուն մէջ կայ պատերազմ բառը: Ինչ կը վերաբերի Խորհրդային Վրաստանի գիտնականներու յիշատակագրին՝ խորհրդային երկիրներու սահմանակից Թուրքիոյ մէջ գտնուող Կարսի եւ Արտահանի շրջաններու վրացական պահանջքի մասին, յիշատակուած Պ. Սարփերի կողմէ, Պ. Վիշինսքի, յայտնելէ յետոյ՝ թէ խորհրդային գիտնականներու հիմնաւորումները անվիճելի են, յայտարարեց — Թերեւս լաւ պիտի ըլլար սկսիլ վիճաբանութիւնները անկասկածելիօրէն վրացական այս շրջաններու խորհրդային Վրաստանին վերադարձներու մասին» :

«Հայրենիք»ը տուած է ոչ միայն հայերէն թարգմանութիւնը այս յայտարարութեան, այլ եւ անոր անգլիերէն բնագիրը :

Անդրադառնալով այս պարագային, որ յայտարարութիւնը յարոյց ընդհանրապէս հայ մամուլի եւ մասնաւորաբար «Հայրենիք»ի մէջ՝ Անտրէ Վիշինսքի անակնկալաբար հետեւեալ նոր յայտարարութիւնը կ'ընէ Հայաստանի խորհրդայնացման 27րդ տարեդարձին, բացառիկ հանդիսաւորութեամբ տօնակատարուած Նիւ Եորքի խորհրդային հիւպատոսարանին մէջ, 1947 Նոյ. 25ին.

«Իրաւունք «Հայրենիք» թերթը խեղաթիւրած է Միացեալ Ազգերու ժողովին մէջ արտասանած իմ ճառը: Ես ըսած էի, թէ Վրացի գիտնականներ յայտնած են որ Կարսն ու Արտահանը 1500 թուականներէն ի վեր կը պատկանին Վրաստանին :

« Ես չըսի, թէ Կարսն ու Արտահանը կը պատկանին Վրաստանին. չըսի նաեւ, թէ կը պատկանին Հայաստանին:

« Ես ըսի, որ Խորհրդային Միութիւնը պիտի առնէ Կարսն ու Արտահանը եւ պիտի տայ անոնց՝ որուն կը պատկանին: Պէտք է ի մտի ունենալ նաեւ, որ Խորհրդային Միութիւնը իրեն մաս կազմող միութիւններէն եւ ոչ մէկը [illegible] կը ձգէ :»

Ճառն ամբողջութեամբ ռուսերէն արտասանելով, նախավերջին մէկ հատիկ բառը — ՏԻՁ (փոս) — Ա. Վիշինսքի գիտակցօրէն կ'արտասանէ անգլիերէն .

Այս «հերքում»ով Ա. Վիշինսքի կ'ուզէ այն համոզումը ներշնչել հայ հասարակութեան, թէ ինք որեւէ ատեն չյիշատակելով իր ճառին մէջ՝ ուղղակի բառով ակնարկած չէ իրաւական տէրը ոչ Կարսի եւ ոչ ալ Արտահանի, երկրորդ՝ Պ. Վիշինսքի յայտնապէս առածով մը կատարելով՝ կ'ուզէ ըսել, որ եթէ ճշդէր՝ ապա Հայաստան «ՏԻՁ»ը պիտի չնետէր, այլ Կարսն ու Արտահանը առնելով՝ զանոնք Հայաստանի պիտի տար...

Եւ այսպէս պիտի ընէր այն պարզ պատճառով, որ Խ. Միութիւնը ընդհանրապէս սովորութիւնը չունի իրեն մաս կազմող Միութիւններէն եւ ոչ մէկը ՓՈՍԸ ձգելու :

Աւելի համոզիչ դարձնելու համար իր այս նոր յայտարարութիւնը՝ Ա. Վիշինսքի, ինչպէս անդրադարձած էինք մեր 1948 Յունուար 19ի «Մամուլի բաժնին մէջ՝ յուզումով եւ խելայեղ ծափերու մէջ կը յիշատակէ մեր ազգային քայլերգի՝ «Մեր Հայրենիք»ի առաջին երկու բառերը, որ Կաքուէն իր կեանքի երիտասարդ օրերէն՝ անջնջելի կերպով դրոշմուած են իր մտքի վրայ ...

Ահա այսքան սրբին զգացումներով Խ. Միութեան լիազօր պատուիրակը — փոխ վարչապետ եւ արտաքին գործոց փոխ նախարար — կապուած է մեր Դատին եւ մեր ժողովուրդին ...

Այսպէս ուրեմն, միայն Կարսը եւ Արտահանը, այլ խօսքով՝ բովանդակ Թրքահայաստանի միայն մէկ շատ համեստ մասը Վրաստանին տալ, այս պիտի նշանակէր՝ արդէն իսկ փոսը նետուած մեր «թշուառ»ն ու «անտէր»ը կրկնապէս փոսը նետել.

Այս արարքն է ահա, որ Խ. Միութիւնը, ինչպէս որ կը վկայէ իր լիազօր պատուիրակը, անընդունակ է գործելու :

Այդպէ՞ս է սակայն :

Իրա՞ւ է որ Խ. Միութիւնը վարժ չէ նման դաւերու :

Իսկապէ՞ս որ Խ. Միութիւնը մեզ երբեք «ՏԻՁԸ» նետած չէ :

Յետադարձ ակնարկ մը՝ դէպի մեր մերձաւորագոյն անցեալը :

1921 Մարտ 16ին Մոսկուայի մէջ կը ստորագրուի ծանօթ ռուսեւթուրք բարեկամութեան ուխտը :

Այդ ուխտի առաջին յօդուածին մէջ Թուրքիոյ սահմանները ճշդելով՝ դաշնադրող կողմերը կը յայտարարեն :

«Ներկայ դաշինքին մէջ Թուրքիա ըսելով կը հասկցուին այն հողերը (territoire), *որ ընդգրկուած են իբրեւ թրքական հողեր* 1336 (1920) *Յունուար 28ի թրքական ազգային ուխտով, մշակուած եւ հռչակուած Օսմանեան երեսփոխանական ժողովին կողմէ Պոլսոյ մէջ եւ հաղորդագրուած մամուլին ու բոլոր պետութեանց» («Հաւաքածոյ Գործող Դաշինքներու», Հրատ. Խ. Միութեան Արտ. Գործոց Նախարարութեան, Մոսկուա, 1935, էջ 158):*

Այս յօդուածով բովանդակ Թրքահայաստանը կը մնայ Թուրքիոյ սահմաններուն մէջ եւ կը նկատուի իբրեւ թրքական հող :

Թէ նոյն յօդուածի շարունակութեան մէջ եւ թէ դաշինքին կցուած 1 (Ա) եւ 2 (Բ) յաւելուածներով եւ յատուկ քարտէսով մանրամասնօրէն, թիզ առ թիզ եւ գիծ առ գիծ, կը ճշդուին Թուրքիոյ սահմանները, — որոնք, ի դէպ, կ'անցնին, ի հարկէ, Կարսի եւ Արտահանի հիւսիսէն — իրենց մէջ առնելով , ինչպէս ըսինք, բովանդակ Թրքահայաստանը :

Մեր անպաշտպան հայրենիքին համար փորուած այս փոսը աւելի խորացնելու համար՝ Խ. Միութիւնը նոյն դաշինքի 15րդ յօդուածով իր վրայ կ'առնէր նաեւ հետեւեալ յանձնառութիւնը.

«Ռուսիա կը պարտաւորուի անդրկովկասեան հանրապետութեանց վերաբերմամբ առնել անհրաժեշտ քայլերը՝ անոնց ընդունիլ տալու համար հետագային Թուրքիոյ հետ իրենց կողմէ կնքուելիք դաշինքներու մէջ այն յօդուածները, որ ներկայ դաշինքով կը վերաբերին իրենց» (ibid., *էջ* 162):

(1)

ԻՆԾԻ. ԻՆԾԻ ԸՍԻՆ՝ ՈՐ ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Դ.

Երբ քահանան վերջացուց պատարագը ու ձեռքը բռնած «Գիրք Առաքելոց»ը, արտասանեց սովորական «Օրհնեալք եղերուք, երթայք ի խաղաղութեամբ եւ Տէր եղիցի ընդ ձեզ»ը, որ դարերու ընթացքին միայն բացասական արդիւնք տուած է, երբեք չկատարելով իր դերն ու նպատակը, ոչ ոք շարժեցաւ տեղէն ու բոլորին աչքերը դարձան Բոլանի: Հայը հիւրասէր ժողովուրդ է, բայց այդ օրուան պատահածը գլեց անցաւ ամէն սպասում: Փոքրիկ մատուռին մէջ կանոնաւոր ճակատամարտ մը տեղի ունեցաւ, Բոլանը տուն տանելու համար: Քիչ կը մնար որ պատռէին անոր հագուստները, զայն ձեռքէ ձեռք քաշելով: Վերջապէս բաժին ինկաւ Իզէբեանի, որովհետեւ Կեսարացի է այս վերջինը, ու հաւանական է որ Բոլան ալ նոյն տեղէն եղած ըլլայ, քանի որ այդ քաղաքի մօտերն է ինկեր կարաւանէն: Ու բնաւ հաւատալի չէ որ այդքան փոքրիկներով ծանրաբեռնուած կին մը աւելի հեռուներէն հասած ըլլայ :

Վահան Իզէբեանի հիւրամեծար եւ արքայավայել բնակարանին մէջ, որ նախապէս Հունգարիոյ մեծ դուքս Հոռթիի կը պատկանէր, տակաւին ճաշի սեղանը չվերցուած, Հայ եւ Հայուհիներու ստուար թիւ մը սկսաւ հոն ներխուժել: Ամէն մէկը բան մը նուէր բերած էր Բոլանի: Բոլան, ընկողմանած թաւիշէ թիկնաթոռի մը մէջ, ժողովուրդին ճիշդ կեդրոնը, բարձր գրական գերմաներէնով կը խօսակցէր բոլորին հետ: Բուռն հետաքրքրութիւն ունէր մասնաւորաբար իր հա-

ռամական ծննդավայրի մասին, որ Վահան, իբրեւ նախկին զբօսաշրջիկ Կեսարիոյ եկեղեցիին, ամբողջովին մոռացուց: Վահան կը մտածէր որ Թոլանը իր տունը թողուց եւ վեր տարուեց հետ համալսարան ուսանելէ: Ու փոքրիկներն ալ կոյրաբար աչքերով կը դիտէին իրենց նորահայ եղբայրը, ու կը հրճուէին, շօշափելով գաղտնի, Թոլանի զգեստը:

Յանկարծ Վահանի տան դուռը սկսաւ խենթի պէս զարնուիլ ու կը լսուէին բռունցքի հարուածներ դրան վրայ: Երբ դուռը տեղի տուաւ այսքան յամառութեան, զզուելով, առանց բարեւի, «Ո՞ւր է, ո՞ւր է», հարցնելով, վազեց դէպի Թոլանը, այինք սեղմեց զայն կուրծքին ոսկոյներ խախտելու չափ ուժով: Ետոյ բացաւ անոր ձեռքերը, քալ մը ետ-դնաց դիտեց զայն վերէն վար, ու հառաչեց «Ախ, բախտի երկու աչքը կուրնան»:

Ան ալ Կեսարացի էր, երիտասարդ, բարձրահասակ, ճիշդ Թոլանի նման: Պօղոս Ճէյմանեան, որ ուշինչըն մեծ վաճառականներէն մէկն էր եղեր: Եւ որ կը խօսէր անգլերէն ալ, դպրոց մը գնել, ու հայ որբերը հոն զետեղել: Թէեւ աւելի սիրով պիտի ուզէր որ այդ դպրոցը ուրիշ տեղ ըլլար, եւ պզտիկներն ալ մնան իրենց տուներուն: Ու թէեւ Պօղոսակեց խակոյն Թոլանը առանց տեղեկութեան տանիլ, բայց չկրցաւ ստիպուեցաւ սպասել մինչեւ յաջորդ օր: Որովհետեւ Վահան չէր ուզեր տալ զայն:

Թէեւ Թոլան ձեռքէ ձեռք եւ տունէ տուն կ'երթար իր հայրենակիցներուն միջեւ, ու ամէն օր Հայութեան կը տեղեկացնէր իր ապրումները, բայց գտած չէր փնտռածը: Ի՞նչ կը փնտռէր: Ան, իթէ իրեն ալ գիտնար թէ ի՛նչ: Զհանդարտեցաւ իր խռովքը: Համբաւակը, աւելի զօրացաւ, ոյժ առնելով հայրենակիցներու ըղձանքներուն ըլ դունելութեան էն: Ոստի, ճանչցուց, հետաքրքրուեցաւ, թէ ատկաւին ո՞ւր ապրող Հայեր կային: Եւ իրեն բացին Պալքանները, հոծ գաղութներ, դեռ նոր ու թարմ, ջարդերէն վերապրած: Ու առնելով ուղեւոր, բայց ժխեւորի, ու սլացաւ դէպի Պալքան: Եւ ոչի՛նչ, ոչի՛նչ կ'ուզէր կեցնել իր թռիչքին թափը:

★

Դանուբն ի վար, Դանուբն ի վար: Թոշոր տաշտ չանաձուկի պէս կը ճեղքէ կապոյտ ջուրերը ու խեղճացնելով կը թաւալի առաջ: Արեւելեան խառնիճաղանջ ամբոխ մը կը լեցնէ զայն: Ասդին, ոմանք հաւաքուած, կ'երգեն: Փաթթոցաւոր հաճա մը, ծաւալած խալիին վրայ կը փռէ գորգը, եւ կը ծռի ու կը բարձրանայ, ձեռքերը կուրծքին ու դէմքին տանելով ու չորս անգամ Ալլահ կ'աղաղակէ: Թռչուններ կը սլանան վերերէն ու չորս մէկ կողմ, կ'իջնեն ալիքներուն վրայ, երբ անոնք դուրս թափեն: Կը զառանցեն ափունքի չամբերուն: Կը թեւածին հեռուն: Ոմանք դիտակով չրջապատը կը դիտեն, ուրիշներ կը լուսանկարեն տեսարանները: Միայն երիտասարդ մը, մտածկոտ, համաչափ քայլերով կ'երթեւեկէ, ամէն բանի անուշադիր: Մէկուն հետ չի խօսիր: Բարեւները կարճ կը կապէ: Միրթ կը ծխէ, ու մուխի օղակներուն հետ մտածումները կը քակուին, կ'երթան, նորէն դառնալու իր խոհեմութեանը: Ու կը հասնէ ժամերը, կանուխ տեղ հասնելու:

Քանի մը օր յետոյ Պուքրէշ է արդէն: Հիմա բաւական ծանօթութիւն ունի հայութեան մասին: Խանութի «խան» վերջացող ցուցատախտակները զինք ներս կ'առաջնորդեն: Նորէն կը ծանօթանայ Հայերուն: Կ'երթայ եկեղեցի: Կը մտնէ դըպրոց: Ձեռք կ'առնէ հայերէն թերթ: Ու կը տխրի, այնքան կը ցաւի որ չի կրնար կարդալ ու արդէն հաղորդակից ըլլալ: Կը տրտմի որ օտարացած է, ուծացած: Բայց սիրտը կը զարթնու: Սէրտը կ'արթննայ իր թմրութենէն: Սիրտը վեր կը ցատկէ: Սիրտը կը ցնցէ իր բալը: Սիրտը կը մռնչէ: Ու սրտի ձայնը Թոլանը թունդ կը հանէ, խախտելով զայն:

Դեռ սակէ անդին ալ, տակաւ, կ'ըսեն վերէն, Հայեր կը գտնուին: Ան քաղաք մըն է ծովու վըրայ: Այնտեղ մեր ճամբան կը հասնի: Հոն կանգ կ'առնէ մեր ճամբան ու կը սկսի թաց տարրը, որ մեզ կը զատէ մեր ծննդավայր երկրէն: Անկէ անդին Թուրքիան է: Տի Թիւրքայ, կը մոլտայ Թոլան, բուռն արհամարհանքով, զայրոյթով ու խոր ատելութիւնով: Ու կը թողէ եղկանթուփը, որ զինք կը տանի դէպի այդ ծովային քաղաքը, իր ճամբուն վերջը: Ու իրեն կը թուի թէ դէպի իրեններն կ'երթայ, եւ անոր համար այդքան կ'աճապարէ: Ու իրեն կը թուի թէ մայրը դէպի զինք կը յառաջանայ, կը վազէ, բանած փոքրիկ հայրապատներուն թաթիկներէն: Ու իրեն կը թուի թէ պիտի գրկէ զայն, գլուխը դնէ անոր կուրծքին ու հծծէ. «մուքթի»: Ու պիտի չոյէ, համբուրէ, ամէն թեւերուն վրայ վեր բարձրացնէ այն սեւաչեայ փոքրիկները, քոյրն ու եղբայրը: Ու կը դնէ յոգնած գլուխը երկաթուղիի պատուհանին, կ'իջեցնէ կափարիչը թշուառ կոպերուն վրայ, ու կը հանդարտի: Ո՞վ գիտէ, ինչքան ատեն չէր քնացած: Հիմա դժոխքը օրօր կ'ըսէ ու չարաչար տառած կը տանի զայն:

Ե. ՔԱՋՆԵԱՆ

ՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզի Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբի հանդէս-խնճոյքը տեղի ունեցաւ 22 Փետրուարին՝ կիրակի օրը:

Հակառակ օրուան ձիւնին, ընկերներէ զատ, մեծ թիւով համակիրներ եւ չէզոքներ իրենց ընտանիքներով եկեր ու գրաւեր էին վերապահուած սեղանները:

Այս ընկերահամակրական մթնոլորտին մէջ, ճիշդ ատենին բացուեցաւ բեմը:

Փարիզի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի երգչախումբը, հրճուած Հայկ. եւ Ֆրանսական եռագոյններով՝ երգեց «Մարսէյեզ»ն ու «Մշակ բանուոր»ը:

Երգերով եւ արտասանութիւններով իրենց մասնակցութիւնը բերին՝ Խորէն Մինասեան, Օր. Աստղիկ Քէօսէեան, Օր. Կընիազեան, Տիկին Յակոբեան, Տիկին Օսմանճեան, Օր. Սոնիկ Էֆխանեան, Գեորգեան եւ Ա. Մարգարեան: Մասնաւոր ուշադրութեան արժանի եղաւ ընկերոջ մը մէկ դուարճախօսութիւնը: Անունը նօթագրած չըլլալով, յիշողութենէս վրիպած էր: Ներողութիւն:

Նոր Սերունդի պատանիներն ու պատանուհիները յաջողութեամբ ներկայացուցին «Երեք Քաջերը» ընկեր Հայկ Տէր Թովմասեանի յուզիչ թատերգութիւնը՝ «Պատմութեան դասը եւ Մալգէրիտը», որ արժանացաւ կրկնակ ծափերու:

Պահ մը դադար: Սրահը կ'եռայ կարծես: Սեղաններ կը շտկուին: Անձնուէր տիկիններ եւ օրիորդներ կը սպասարկեն: Միջանցքներու մէջ մանուկներ խաղի ելեր են: Խանդավառութիւն մը, ամէն կողմ:

Այս տաք մթնոլորտին մէջ՝ երբ սկսան պարապուրկ բաժակներուն Հ. Յ. Դաշնակցութեան մեծ զաւկին՝ Ռոստոմի յիշատակին, սրահին վարի ծայրէն թնդացին յեղափոխական եւ ազգային երգերը:

Խօսեցան ընկերներ Համազասպեան, Մաճարեան եւ Մկրտիչ Խաչիկեան: Իւրաքանչիւրը իր կարգին, տուին սիրուն եւ մագնիսացնող դըրուագներ Դաշնակցութեան անցեալէն: Ու վերջապէս, հպարտութեամբ մը շեշտեցին այս մարտական կուսակցութեան ներկային եւ, մանաւանդ ապագայի մէջ կատարելիք դերը հայ ժողովուրդի շահերուն համար: Ընկեր Մ. Խաչիկեան իր խորհրդաւոր ճառը այսպէս վերջացուց:

— Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը պիտի ըլլայ հոն, երբ որեւէ ատեն կամ որեւէ տեղ վտանգուին մեր ժողովուրդին շահերը ...

Յայտագրին իր անակնկալ մասնակցութիւնը բերաւ Ա. Մեսումենց տրուեն «Գալի երգը» արժանացաւ ջերմ ծափերու: Ետոյ, խօսքը ուղղելով համդիսականներուն ըսաւ.

— Այս պատանիները երբ յանձնուեցան ինծի, ոչ թէ միայն երգել կամ արտասանել, այլ հայերէն կարդալ անգամ չէին գիտեր: Սակայն այսօր, դուք կը տեսնէք որ,, անոնք թէ կը խօսին, թէ կ'երգեն եւ թէ կ'արտասանեն: Ջանք պիտի չխնայեմ երբեք անոնց համար:

Շնորհաւորելի էր Յակոբ Բագոսեանի «Կիլիկիա»ն ջութակի վրայ:

Այս ամէնէն վերջ ընկերակցութեամբ սրինգի (Բենօ), քէմէնչէի (Օնանեան), թառի (Գարեգին) սկսան հայկական պարերը, որ խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ տեւեցին մինչեւ կէս գիշեր:

Պարմանի

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՎԱԼԱՆՍ — Փետրուար 22ին, Շաբաթ իրիկուն տեղի ունեցաւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսական երեկոյթը: Ներկայ էին 60ի մօտ Նոր Սերնդականներ, իրենց ծնողներով եւ բարեկամներով: Կը նախագահէր Տիկին Բերուզ Կօշկակարեան:

Նոր Սերունդին երկսեռ երգչախումբը երգեց «Յառաջ Նահատակ»ը: Արտասանեցին ու երգեցին Ֆրանսա ծնած ու մեծցած հայորդիներ: Օր. Խաչերեան արտասանեց «Անուշ Հովիկը», Գ. Թագւոր Փափազեան յանուն Նոր Սերունդի կարդաց ուղերձ մը, մեներգեցին Վարուժան Տ. Սարգիսեան եւ Օր. Մարիամ Թէվլիճեան:

Օրուան դասախօս ընկեր Ազգին Մարտիրոսեան, մօտաւորապէս 40 վայրկեան տեւող իր դասախօսութեամբ պատմական փաստերով ցոյց տուաւ Հայաստանի 4000 տարուան անցեալը, անոր աշխարհակալական նուաճումներն ու ռազմագիտական մեցութիւնները: Տիգրան Մեծ, Արտաշէս աշխարհակալ, զօրավարներ Նազարբէկեան, Բաղրամեան: Բացատրեց Հայաստանի համքային եւ բուսական հարստութիւնները ինչպէս եւ ճոխ դեղարուեստը եւ հին մշակոյթը: Ընկեր Ազգին եզրակացուց ըսելով թէ «հպարտ եղէք որ Հայ էք»: Մէջ ընդ մէջ երգեցին նաեւ Նոր Սերունդի սիրուած երգիչ Զարեհ Գասեան, Տիկին Սիրարփի Փրչիկեան, Օր. Գարուստեան, արտասանեց Օր. Գասեան: Այս հաճելի երեկոյթը փակուեցաւ հայկական խանդավառ երգերով:

Թղթակից

ՍԷՆԹ ԱՆԻ Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի բացման հանդէսը տեղի ունեցաւ շաբաթ իրիկուն դպրոցին սրահին մէջ: Այս մեծ կազմին որ տարածուած է իր ճիւղերը սփիւռքի մէջ, նոր եւ դալար ճիւղ մը եւս տուաւ Սէնթ Անի մէջ ուր ժրաջան անդամուհիները ամէն ճիգ կը թափեն լիուլի կատարելու իրենց պարտականութիւնը: Ընկ. Դաւիթ Սրապեան քանի մը խօսքով կատարեց բացումը: Սէնթ Անի Նոր Սերունդի Քեռի երգչախումբը ղեկավարութեամբ Պ. Հ. Համբարձումեանի երգեց ֆրանսական քայլերգը եւ «Մշակ բանուոր»ը: Գեղարուեստական բաժինին իրենց մասնակցութիւնը բերին Պետրոս Մարգարեան, Նուարդ Տէր Արսէնեան, Պերճուհի Դաւիթեան, Լուիզ Արմաղանեան, Հռիփսիմէ Նազարէթեան, Վարդուհի Եղիկեան: Օրուան բանախօսուհին Տիկին Հազարեան նմանցուց Ֆր. Կապոյտ Խաչը այն սերմնաբանին որ կը ցանէ ու առատ հունձք մը կը քաղէ: Կապոյտ Խաչը ըսաւ պատնէշ մըն է նաեւ ճերմակ ջարդին դէմ: Տիկինը տուաւ նաեւ Ֆր. Կ. Խաչի գործունէութեան պատկերը ամբողջ գաղթաշխարհի մէջ: Այս կուռ բանախօսութենէս վերջ եղան նուիրատուութիւններ ուրկէ գոյացաւ 5350 ֆրանք, որ պիտի ծէր հասոյթին հետ ապահովեց 20.000 ֆրանքի գումար մը այս նոր մասնաճիւղին: — Աստղիկ

ԵՐԲ ՀԱՅ ԿԻՆԸ ԿԸ ԽՕՍԻ

Հ. Յ. Դ. Լիոնի Նոր Սերունդի սարքած խնջոյքին նկարագրութիւնը թողելով ձեր թղթակցին, կ'ուզեմ հոս մատնանշել գեղեցիկ երեւոյթ հայ տիկնոջ մը որ խելայեղօրէն ծափահարուեցաւ՝ սրահը ծայրէ ի ծայր լեցնող բազմութենէն:

Շատերու կարգին խօսք տրուեցաւ նաեւ յարգելի Տիկնոջ, — «Կը բնակիմ Շալոն, Լիոնէն 200 քիլոմեթր հեռու, միակ Հայ ընտանիքն ենք քաղաքին մէջ... երբ «Յառաջ»ին մէջ կարդացի որ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը խնջոյք մը կազմակերպած է այսօր Լիոնի մէջ, ընտանիքով եկանք խնճոյքին, հայկական այս գեղեցիկ հանդէսին ներկայ գտնուելու համար: Այս օրերս ծանօթ հոսանք մը կ'ուզէ դատապարտելի աթոռին վրայ նստեցնել Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ուրանալով անոր գոյութիւնն ու անցեալը: Այդպիսիները կը սխալին եւ չեն կրնար արատ բերել այս կուսակցութեան:

Կուսակցութիւն մը որ այսօր փառաւոր անցեալ մը ունի, զոհած է իր լաւագոյն զաւակները հայ ժողովուրդի բարօրութեան, դաւաճաններ մաքրագործած է, ցոյցեր կազմակերպած է, եւ հայդուկային կռիւներ տուած է բռնակալութեան դէմ, այդպիսի կուսակցութիւն մը չի մեռնիր, եւ մեր ժողովուրդին մեծագոյն զանգուածին համակրութիւնը միշտ կը մնայ իրեն հետ»:

Ահա հայկական միջավայրէն հեռու մնացած հայուհիի մը սրտաբուխ արտայայտութիւնը, եւ այս արտայայտութիւնը շառաչուն ապտակ մըն է քաջ Նազարեններուն որ այս միջոցին մանաւանդ դառնուկի մորթ հագած կ'ուզեն Ֆրանսահայութեան խաղաղ ու ներքին կեանքը խանգարել:

Մ. Տէր Պետրոսեան

ՁՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ
ԻՆՉ Կ'ԱՐԺԷ ՄԱՐՄԻՆԴ

Ապահովագրութեան ընկերութեան մը համար մարդուն մարմինը կ'արժէ այն գումարը որուն համար ապահովագրուած է: Արկածի մը պահուն երբ մէկ սրունքդ կորսնցնես, դատարանը կրնայ 5էն մինչեւ 10 հազար տոլար վճարել իբրեւ հատուցում: Եթէ գրող ես, աջ թեւիդ համար կրնաս ստանալ 10 հազար տոլար, աչքերուդ համար շատ աւելի:

Բայց, տար մարմինդ ծախէ հիւանդանոցին՝ փոխարժէքը... այս աշխարհին մէջ դանձելու պայմանաւ անշուշտ — ու պիտի ստանաս միայն հինգ տոլար:

Զարմանալին այն է, սակայն, որ դիակդ վերակենդանացնելու եւ թոքերուդ մէջ շունչ մըտցնելու համար, հիւանդանոցը պիտի ծախսէր ամէնէն քիչ 200 տոլար: Ահաւասիկ հաշիւը —

Մեր ներշնչած օդը կը պարունակէ կազեր որոնք շատ սուղ կ'արժեն: Տարեկան 260 տոլարի թթուածին կը շնչենք եւ 1800 տոլարի ջրածին: Ամէն տարի մեր թոքերէն ներս կը ճամբենք չորս կալոն քրիփթոն եւ քսենոն կազերը, առնց կալոնը կ'արժէ 800 տոլար: Կը ներշնչենք նաեւ 720 տոլար արժողութեամբ Արկոն կոչուած կազը որ կը գործածուի ելեկտրական լամբերուն պատրաստութեան համար (240 խորանարդ ոտք, իւրաքանչիւր 30 սէնթ), եւ 100 կալոն հելիում որուն կալոնը կ'արժէ 24 տոլար: Միայն այսքան: Մեր մարմինը միսով եւ ոսկորով բաւական բան կ'արժէ: Մեր ճարպերով կարելի է պատրաստել եօթը կտոր օճառ, մեր փոսփորով՝ 2000 լուցկի, մեր շաքարով, տասը քառակուսի շաքար, մեր երկաթով՝ երկու յոշորկեկ գամ, մեր աղով քանի մը աման կերակուր, մեր կալպարով 10 հազար մատիտ, իսկ մեր ջուրը կրնայ լեցնել տասը դոյլ:

Այսօրուան գիներով հաշուեցէք եւ պիտի տեսնէք որ ... այնքան ալ «անարժէք» մէկը չէք:

ԵՐԷԿ ԳՐԱԾ ԷԻՆՔ Թէ Մոսկուա նոր դեսպան մը պիտի նշանակէ Անգարայի համար: Հակառակ այդ որոշումին, Մոսկուայի ձայնասփիւռը կը շարունակէ յարձակիլ Թուրքիոյ վրայ «որ ամերիկեան օժանդակութեան շնորհիւ հետզհետէ կը զօրացնէ իր բանակը»:

ՎԱՐԵՆԱԽՈՐՈՒՄ — Անուշ (խոհանոցին համար), 50 քիլօ T. եւ M. տոմսերով, 100 քիլօ՝ U. եւ N. տոմսերով, 150 քիլօ V. W. եւ O. տոմսերով, 200 քիլօ X. Y. եւ P. եւ 250 քիլօ Z. տոմսերով:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ «կառավարութիւնը ամէն միջոց ձեռք պիտի առնէ պաշտպանելու համար սահմանին վրայ գտնուող լեհերուն շահերը»: Այս յայտարարութեան շարժառիթն է կարգ մը լեհերու ձերբակալութիւնը Ֆրանսայի մէջ:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ կառավարութիւնը հաստատած է Բրիտանական կառավարութեան թէ նպատակ չունի գրաւելու Տիւէվիլըն կղզեխումբը (Հարաւային բեւեռ) եւ արժանթինեան նաւատորմին մը այնտեղ գտնուած է «ռազմափորձի համար»: Անգլիոյ արտաքին նախարարը խորհրդարանին տեղեկացուց որ Ն. Վ. կառավարութիւնը կ'ուզէ որ վէճը Միջազգային Ատեանին յանձնուի ու թէ Ապահովութեան Խորհուրդին, որպէսզի միանգամընդմիշտ ճշդուի թէ որու կը պատկանին խնդրոյ առարկայ կղզիները: Այս առթիւ, Պուէնոս Այրէսէն կը տեղեկացնեն թէ Արժանթինի նաւատորմիղը արդէն կը վերադառնայ:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Տիկ. Նաթալիա Այրամճեանի որ դաշնակով իր մեծայօժար մասնակցութիւնը բերած էր իր պարահանդէսին:

ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՕՐ — Լիոնի Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Ցոյներու սրահը 5 rue Bonnefoi, Lyon ընտանեկան եւ համակիրներու յատուկ խնճոյք մը կազմակերպած է: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ»

Մարտ 9ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Ընկերական գինեձօն

Կազմակերպուած Հայ Մարտիկներու Անիէռ Պ. Քոլոմպի մասնաճիւղին կողմէ, վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Au Père Lamotte, Place Voltaire, Asnières: Երգ, արտասանութիւն, խրախճանք, ընկերական եւ ընտանեկան շրջանակի մէջ: Մուտքը ազատ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ցովհ. Խանչերեան, Տէր եւ Տիկ. Կարպիս Խանչերեան, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Խանչերեան, Տէր եւ Տիկին Վահէ Խաչերեան եւ Պալու Ցոմակի Խաչերեաններու կողմէ ... հանգուցեալ պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր

Պ. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽԱՆՉԵՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս կիրակի, Ժան Կուժոնի Փարիզի Հայոց եկեղեցին:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող ազգականները եւ բարեկամները:

ՎԱՂԸ, ՇԱԲԱԹ իրիկուն ժամը 8.30, յարգանքի երեկոյթ մը տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ՝ ողբացեալ Բանաստեղծ Վահան Թէքէեանի յիշատակին նուիրուած: Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական յայտագիր: Հասցէ — 32 rue de Trévise:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ, կիրակի 29 Փետր. 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran:

Գեղարուեստական հաճելի բաժին: ... ներկայացում եւ անակնկալներ, եւրոպական ... պար ... Մուտք՝ 75 ֆր.

Հաղ. միջոց — Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին: Eglise de Pantinէն 147 ... ... իջնել Terminus:

Ծախու տուն

Մոտակայ արուարձանի մը մէջ եօթը սենեակով տուն մը որ ունի կեդրոնական ջերմութիւն, կազ, ելեկտրական ուժին, երկու խոհանոց, լուացարան, բաղնիք եւ 765 մեթր քառակուսի պարտէզ, ծառերով պարտէզ մը շրջապատուած պատով, ծախու է: Դիմել Պ. Երամեանի 49 Ave. de Fredy, Villemomble, Seine:

ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Սալ Մագընոյի մէջ, այս կիրակի ժամը 8.30ին, Գամոն Ֆլօրէալ սինեմային մէջ՝ Բշ 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Գոմոնի ՋԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու: Մեծայօժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի:

Կը ներկայացուի

ՍԵՐ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող դրամ 5 արար

Գործող անձինք — Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մուրթաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան:

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի զրկուելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն: Եկէք խումբերով, տեսնելու համար սեւերու ապստամբութեան ոգին, որ յախուռն պայքար մըն է ... մարդասպանութեան եւ բռնակալութեան դէմ:

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորը Սալ Մագընօ եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Գոմոնի Ֆլօրէալ սինեման, վայելելու համար ցնցող դրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիի մը մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի ցերեկոյթ պարահանդէսը, Մարտ 7ի կիրակի օրը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՓԱՐԻԶԻ «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղը կը տօնէ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ, Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ, 8 rue Danton, Odéon, կիրակի 21 Մարտ, ժամը 4էն 12:

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20/ն

Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Ց. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ:

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար):

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը՝ եւ Թասիսյի նուագախումբը (60 հոգի):

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն — Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէյեան (Գամու), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ակբ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Սիմոնեանի), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz):

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Օփէլ տոթէ Ե.-ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐՇԻՄԱՆԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ժամը 15էն մինչեւ 24. երկու ընտիր նուագախումբեր, բացառիկ անակնկալներ:

Մի մոռնաք Մարտ 7ը: «Արեւմուտք»ին օրը

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արեւներու Միութեան Փարիզի շրջանի երգիչներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ: Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներու: Տեղի կ'ունենայ կիրակի 7 Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Domonique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino):

Սկաուտական հոյժ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ:

Մուտք 100 — 300 ֆրանք:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անզուգական գործիչներ Տօքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակի, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մասնաւոր պատարագով Գոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Նախաձեռնութեամբ Ֆր. Հ. Կ. Խաչի Գոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը:

ԿՈՒԶՈՒԻ դերձակի խանութի մէջ աշխատելու համար գործաւոր կամ գործաւորուհի, գործ գիտցող կամ սորվիլ ուզող անձեր: Դիմել Գորգիկեանի, 31 Route de Choisy, (Seine):

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
... A. NERCESSIAN

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 9ին, ներկայութեամբ ընկեր Հ. Սամուէլի:

Հ. Յ. Դ. ՍԱՆ ՍԷՆ - ՄԻՇՈՒՎԻԼԻ Վարդան ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, 140 Av. Jean Jaurès, Epinay s/Seine, ընկեր Միհրան ... բնակարանը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Սասուն» խումբի ... ... կիրակի ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières:

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը —

Շաբաթ 28 Փետրուար — «Ընկեր Կայծ» եւ «Իսահակ»:

Կիրակի, 29 Փետր. — «Մուրատ», «Քեռի», «Համազասպ» եւ «Արամ» խումբերը:

Երկ. 4 Մարտ — «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը:

Ուրբաթ, 5 Մարտ — «Թաթուլ» խումբը:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 9ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ Վարդանեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, երկուշաբթի օր (1 Մարտ), ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, Lyon, ... սրահը: Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԱ ՍԻՕԹԱՅԻ Հ. Յ. Դ. «Խաժակ» խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին ընկերվարականներու սրահը: Ներկայ պիտի ըլլայ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Ֆ. Հ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները, երկուշաբթի Մարտ 1ին: Հայ ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ, բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՎԻԷՆ — Ֆրանսական Բանակի Հայ Հիւսաբիկներու Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին Café Vacher, 2 rue Victor Faugier. Ներկաներու թիւը ինչ ալ ըլլայ ժողովը պիտի նկատուի:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ «Անդրանիկ» ենթակոմիտէի ընդհանուր ժողովը կը հրաւիրէ իր ընկերները վաղը շաբաթ իրիկուն, ժամը 9ին, ընկերվարականներու սրահը, rue Brossard. Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 12 խումբերու վարչութիւնները ժողովի մը, այս երկուշաբթի 1 Մարտ, ժամը 8.30ին Bar Pigalleի մէջ, Bld. Dugommier: Ներկայ կ'ըլլան պատասխանատու կուսակցական ընկերներ: Շատ կարեւոր:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի երեկոյթը կիրակի, Փետրուար 29 ժամը 3ին, Հ. Յ. Դ. Ակումբի սրահին մէջ: Գեղարուեստական յայտագիր: Նոր Սերունդը պիտի ներկայացնէ «Մերք Դաշերը» զաւեշտը: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կիրակի 29 Փետրուար, կը տօնէ «Նոր Սերունդի Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է գանազան ... եւ ... յայտագիր: Տեղի կ'ունենայ Արեւեան սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Երթեւեկ՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy:

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆԴ ՓԱՍԻՍԵԱՆ

SALLE GAVEAU, կիրակի 29 Փետր. ժամը 14ին

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿՐԻԱԿ ՍԱԿՉԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

... ...

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ԹԷԼՄԱՆԻ

... ... — ... ..., ..., ..., ..., ..., ..., Խաչատրեան, Տէր ..., ..., Սայաթ-Նովա, ..., ..., եւն.:

... ... հայ գրավաճառներէն:

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ — Պ. Աշըքեան՝ 61 rue Rébeval (Bot. 19-21), Պ. Սուրէն Պօյաճեան 63 Rue d'Aboukir, Պ. ... 9 rue Jouy Rouve (Men. 04-27), եւ բոլոր Հայ գրավաճառներուն մօտ:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE
HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 276.286
Directeur Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
17, Rue Dameame — PARIS (13e)
Տար. 1200, Վեցամս. 650, Արտ. 15 տոլ. - կամ 3 ամսէն
Tél. GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 678-53
Samedi 28 Février 1948 Շաբաթ 28 Փետրուար
Ի. ՏԱՐԻ — 20 Année N° 5278-Նոր շրջան թիւ 887
Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 5 ֆր.

ՆԱԽԱԳԱՀ ՊԵՆԷՇ ՊԻՏԻ ՀՐԱԺԱՐԻ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ ՏԷՐ ՈՒ ՏԻՐԱԿԱՆ

Համաձայն լաւատեղեակ շրջանակներու տեղեկութեանց, Չեխոսլովաքիոյ նախագահը, Պ. Էտուար Պենէշ, չափազանց դառնացած համայնավարներու խաղերէն, ինչպէս նաեւ իր կլած պարտութենէն, մտադիր է հրաժարելու։

Շատ հաւանական կը նկատուի որ իրեն յաջորդ նշանակուի ձախակողմեան սոցիալ-դեմոկրատներու վարիչը եւ նախկին վարչապետը, Զտենէք Ֆիրլինկէր։

Համայնավարները 48 ժամէ ի վեր շոգեկառքի աշխատանքի լծուած են՝ յառաջ տանելու համար երկրին ամբողջական համայնավարացումը որ արդէն կատարուած իրողութիւն մըն է։ Նոր կառավարութիւնը խիստ քայլեր առած է միանգամընդմիշտ հրապարակէն մաքրագործելու համար ընդդիմադիր տարրերը։ Ձերբակալուած են ընդդիմադիր ղեկավարները Չեխոսլովաքիոյ մէջ, իսկ Սլովաքիոյ նահանգին մէջ հետզհետէ հաշուեյարդարի կ'ենթարկուին դեմոկրատները։

Կառավարութեան 12 համայնավար անդամները տեսակցութիւն ունեցան հանրապետութեան նախագահին հետ։ Այս վերջինին մեծ ցաւ պատճառած է որ իր բարեկամներէն ու գործակիցներէն ոմանք, «դաւաճան» յայտարարուած են։ Կ'ըսեն թէ Պ. Պենէշ Կոթվալտի պայմանները ընդունած է քաղաքացիական կռիւի մը առաջքը առնելու մտահոգութեամբ։ «Այս կառավարութիւնը շատ մեծ չարիքներու պատճառ պիտի ըլլայ» յայտարարած է նախագահը իր համայնավար վարչապետին։ Այս վերջինը պատասխանած է — «ընդհակառակն, մենք պիտի շահինք աշխատաւոր դասակարգին եւ ազգին վստահութիւնը»։

Ոստիկանութիւնը հսկողութեան տակ առած է նախագահական պալատը։

Ձերբակալուած են ոչ միայն յայտնի քաղաքական անձնաւորութիւններ, այլեւ բազմաթիւ ուսանողներ որոնք, տակաւին քանի մը օր առաջ, պայքար կը մղէին համայնավարներուն դէմ։ Ոստիկանութիւնը խուզարկած է նոյնիսկ համալսարանի ուսանողներուն ննջասենեակները։ Չորեքշաբթի ցոյցերուն ընթացքին սպաննուած են երկու ուսանողներ, բազմաթիւ վիրաւորեալներ հիւանդանոց փոխադրուած են։

Ամէնէն աւելի «ուշադրութեան» առարկայ դարձած են Ընկերվարականները, Ժողովրդականները եւ դեմոկրատները որոնց երեսփոխանները «խորհրդարանէն պիտի արտաքսուին եթէ հակառակին օրուան կառավարութեան»։

Համայնավար կուսակցութեան դաւանանքի «բլիցի»ները գործի վրայ են։ Բոլոր դպրոցներուն հրահանգուած է որ դասարաններու պատերէն կախեն Սթալինի նկարը՝ Պ. Պենէշի նկարին հետ միասին։ Կուսակցութիւնը լրտեսական արարքներով կ'ամբաստանէ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի հիւպատոսարանները։

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԸ ԿԸ ԲՈՂՈՔԵՆ...

Ամերիկեան, բրիտանական եւ Ֆրանսական կառավարութիւնները հինգշաբթի օր մասնաւոր յուշագրով մը խստօրէն դատապարտեցին Չեխոսլովաքիոյ կառավարութիւնը որ երկրին մէջ հաստատած է մենատիրութիւն մը։ Ահաւասիկ բողոքագրին պատճէնը — «Միացեալ Նահանգներու, Ֆրանսայի եւ Մեծն Բրիտանիոյ կառավարութիւնները ուշադրութեամբ հետեւեցան Չեխոսլովաքիոյ վերջին դէպքերուն որոնք կը վտանգեն գոյութիւնն իսկ ազատութեան այն սկզբունքներուն որոնց յարած են բոլոր ժողովրդավար ազգերը։ Այս [illegible] է ըլլալ մը որ ունին որ արուեստական տագնապ մը [illegible] կենսունակ յառաջ բերուած է՝ ի գործ դնելով [illegible] թուն երբ որոնք [illegible] մէջ ընդհատած են խորհրդարանական հաստատութիւններու գործադրութիւնը, եւ հաստատուած է միակ կուսակցութեան մը ծպտեալ մենատիրութիւնը՝ ազգային կառավարութեան մը անունին տակ։ Կը դատապարտենք յիշել այս ընթացքը որ կրնայ աղետալի ըլլալ Չեխոսլովաքիոյ ժողովուրդին համար, այն ժողովուրդին որ երկրորդ պատերազմի ընթացքին իր կրած տառապանքներուն մէջ, անգամ մը եւս հաստատեց իր նուիրումը ազատութեան դատին»։

Դիտել կը տրուի թէ առաջին անգամն է որ երեք դաշնակիցները այսպէս կը բողոքեն նման դէպքի մը առթիւ։ Լոնտոնի, Փարիզի եւ Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակները կը քննեն Կոթվալտի կառավարութեան ճանաչումի հարցը որ, ի հարկէ, կախում ունի յառաջիկայ քանի մը օրուան մէջ պատահելիք դէպքերէն։

Ամէն պարագայի, Դաշնակից մայրաքաղաքներուն մէջ, կարեւոր անձնաւորութիւններ դատապարտելի կը գտնեն համայնավարներու այս ելոյթը որ — դիտել կը տրուի — ներշնչուած ու քաջալերուած էր Մոսկուայէն։ Անգլիոյ փոխ — վարչապետ, Պ. Հերպըրթ Մորիսըն, խորհրդարանին մէջ ըսաւ որ ներկայ դէպքերը կը յիշեցնեն Միւնիխի օրերը եւ ի գործ դրուած մեթոտները շատ կը նմանին Հիթլէրի թէքթիքին։ Կացութիւնը շատ մտահոգիչ է ըսաւ նախարարը։

★ Ամերիկեան կառավարութիւնը նոր վարկեր պիտի չտայ Չեխոսլովաքիոյ մինչեւ որ կացութիւնը պարզուի. առժամաբար պիտի դադրին բոլոր արտածումները։

★ Եւրոպական բոլոր մայրաքաղաքներուն մէջ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ համայնավարներու այս անակնկալ յաջողութիւնը եւ մամուլը, ամէն տեղ, այսօրուան կացութիւնը կը բաղդատէ 1938ի կացութեան հետ եւ կը յանգի մօտալուտ եղելութեանց։ Միայն Ռուսիոյ եւ արբանեակ երկիրներուն մէջ է որ Կոթվալտի յաղթութիւնը կը փառաբանուի։

ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԻ դէմ 150 ձայնով հելլենական խորհրդարանին նստաշրջանը փակուեցաւ՝ երկու ամսուան համար։

Հազար ապստամբներ յարձակում գործեցին Ալմիրոս եւ Ֆաէնօփոլիս քաղաքներուն վրայ՝ Վոլոսի հարաւը, եւ առեւանգեցին 200 հոգի։

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ մասնաւոր հրամանագրով կը յայտարարէ որ մինչեւ 15 Յուլիս դրօշի տակ պիտի պահուին 1947ի առաջին դասու զինուորները։

ՀԱՄԱՁԱՅՆ վերջին տեղեկութեանց Եէմէնի Իմամ Եահիան սպաննուած է մեքենայի մը մէջ ուր գացած էր պահ դնելու համար իր հարստութիւնը՝ տասը միլիոն սթերլին։ Իր դիակին վրայ կային փամփուշտի յիսուն վէրքեր։ Իր երեք տղաքը խեղդամահ եղած են։ Գահաժառանգը, Էմիր Ահմէտ ինքզինքն Իմամ հռչակած է։ Վախ կայ որ քաղաքացիական կռիւ մը սկսի երկրին մէջ։

ՆԻՈՒ ՏԷԼՀԻԻ մէջ հրատարակուեցաւ Հնդկաստանի սահմանադրական նոր օրէնքը որուն մէջ տակաւին չէ ճշդուած թէ ինչ պիտի ըլլան Հնդկաստանի յարաբերութիւնները բրիտանական կայսրութեան հետ։ Սահմանադրութիւնը խմբագրուած է անգլիական օրէնքին վրայ։ Հնդկաստան պիտի ունենայ նախագահ մը եւ փոխ նախագահ մը, նշանակուած հինգ տարուան համար։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ելմտական նախարարին կարծիքով, Եւրոպայի կարգ մը երկիրները հետզհետէ պիտի արժեզրկեն իրենց թղթադրամները։ Յառաջիկայ յունիս 1էն սկսեալ Ամերիկեան կառավարութիւնը արգելքի տակ պիտի առնէ արտասահմանի օտարականներուն՝ Ամերիկեան դրամատուներու մէջ ունեցած գումարները։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ Աշխատանքի Դաշնակցութեան երկու օգնական քարտուղարները, Պրնուա Ֆրաշոն եւ Ալէն լը Լէա, Սոֆիա մեկնած են, արեւելեան Եւրոպայի Արհեստակցականներու համաժողովին մասնակցելու համար։ Այս վերջինը կը գումարուի «ի պատասխան» այն խորհրդաժողովին որ տեղի պիտի ունենայ Մարտի 9ին կամ 10ին՝ Մարշըլի ծրագիրին քննութեան համար, մասնակցութեամբ 13 պետութեանց փոխանակ 16ի որովհետեւ Ցուէտատան, Թուրքիա եւ Փորթուգալ մերժած են ներկայ գտնուիլ։

ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ, այս շաբթու ընդունուեցաւ Իտալական Խորհուրդ մը, համաձայն անցեալ Յուլիսի հանրաքուէին։ Խորհուրդը Ֆրանքոյի մահուան պարագային, քիչ նշանակէ [illegible] մը մինչեւ որ յաջորդ մը նշանակուի։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ընդհանուր համաժողովը կը յանձնարարէ ընտրութիւններ կատարել Քորէայի մէջ։ Խորհրդային կառավարութիւնը բացարձակօրէն մերժած է այդ առաջարկը, ինչպէս մերժած է նաեւ միջազգային յանձնաժողովի մը այցելութիւնը Քորէա։

Նոր վարկեր Թուրքիոյ եւ Յունաստանի

Ուաշինկթընէն կը տեղեկացնեն թէ կառավարութիւնը խորհրդարանին յանձնած է նոր օրէնսգիծ մը՝ որ կ'առաջարկէ 275 միլիոն տոլարի յաւելուածական վարկ մը եւս յատկացնել Թուրքիոյ եւ Յունաստանի։ Արտաքին նախարար Մարշըլ շատ առիթողական կը գտնէ այս օժանդակութիւնը։ Յունաստանի կացութիւնը շատ աւելի վտանգաւոր է քան Թուրքիոյ, կ'ըսէ նախարարը։ Ներկայ զինուորական օգնութիւնը անհրաժեշտ է որպէսզի այդ երկու երկիրները կարենան դիմադրել «արտասահմանեան ճնշումին»։

ՄԱՐՇԸԼԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ՊԻՏԻ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԻ

Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակներուն մէջ լաւատեսութիւն կը տիրէ Մարշըլի ծրագրին մասին որուն գործադրութիւնը շատ հաւանաբար պիտի սկսի Ապրիլ 1ին ինչպէս արդէն նախատեսուած էր։ Ծերակոյտի արտ. յարաբերութեանց յանձնաժողովը կ'առաջարկէ 5300 միլիոն տոլար յատկացնել Եւրոպայի յառաջիկայ 12 ամսուան մէջ, մինչդեռ նախագահը առաջարկած է 6800 միլիոն 18 ամսուան համար։

Ծրագրին դէմ արտայայտուողները, մանաւանդ խորհրդարանին մէջ, հետզհետէ աւելի հաշտարար քաղաքականութեան մը կը հետեւին այս հարցին նկատմամբ։ Վերջնական քուէարկութիւնը տեղի պիտի ունենայ Մարտ 15էն առաջ։

«ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ»

Գերմանիոյ ամերիկեան գօտիին զինուորական հրամանատարութեան կարեւոր անձնաւորութիւն մը յայտարարեց թէ «Ռուսերը կ'աշխատին ոստիկանական վարչութիւն մը հաստատել երկրին մէջ»։ Ամերիկա պիտի շարունակէ ազատութիւններ տալու քաղաքականութիւնը «որովհետեւ մենք այստեղ եկանք ոստիկանական պետութիւն մը քանդելու համար ու թէ նոր կեսթափօ մը ստեղծելու համար» ըսաւ Ամերիկացին. Արեւմուտքի երեք պետութիւնները կը հաւատան ազատութեան, բայց չորրորդը չի հաւատար։ Պարզ է որ Ռուսերը չեն կրնար Գերմաններուն տալ այն ազատութիւնները զորս մերժած են տալ իրենց ժողովուրդին»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ, Հոլանտայի եւ Լիւքսեմպուրկի ներկայացուցիչները մասնակցեցան Լոնտոնի խորհրդաժողովին (Գերմանիա) հինգերորդի նիստին՝ իրենց տեսակէտները պարզելու համար Գերմանիոյ տնտեսական նոր կարգուսարքին մասին։

Աւստրիական խորհրդաժողովին մէջ որոշուեցաւ որ բոլոր պատերազմիկ ազգերը իրենց կարծիքը յայտնեն Իտալիոյ նախկին գաղթավայրերու ճակատագրին մասին։ Պիտի հրաւիրուին շահագրգռուող պետութիւնները։

ԱՐԱԲԱԿԱՆ երկիրները ազդարարած են Ամերիկայի որ չեզոք պիտի յայտարարեն Միջ. Արեւելքի քարիւղի մենաշնորհները եթէ Միաց. Նահանգներու կառավարութիւնը պաշտպանէ Պաղեստինի բաժանման ծրագիրը։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ գահընկէց թագաւորը որ Ամերիկա պիտի երթայ մօտ օրէն, յայտարարութիւն մը պիտի ընէ բացատրելով թէ ինչ պարագաներու մէջ հրաժարած էր գահէն։

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ — Ձէթ՝ Փետրուար 27էն Մարտ 17, 150 կրամ A. M. V. դասերուն GA կտրօնով։ Ածուխ՝ թիւ 7 տոմսով (երախաներու, ծերերու եւ հիւանդներու) 50 քիլօ յաւելուածական՝ մինչեւ Ապրիլ 1։ Եզան միսին համար փոքրաքանակի գին նշանակուած է 416 Ֆրանք։

ՍԱԿԱՐԱՆ — Տոլար 332, սթերլին, 770։ Ոսկեդրամ — Նափոլէոն 4050, անգլ. 5225, տոլար (20) 20.200։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ պատուիրակութիւն մը, վարչապետ Կրոզայի առաջնորդութեամբ Վարշաւա գացած է՝ մշակութային եւ զինուորական դաշնագիր մը կնքելու համար Ռումանիոյ եւ Լեհաստանի միջեւ։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ նաւաբաժին մը Հոնտուրաս (Կեդր. Ամերիկա) պիտի երթայ պաշտպանելու համար գաղթավայրը Կուաթեմալայի դէմ։ Շէֆիլտ յածանաւը — 9100 թոն — արդէն ճամբայ ելած է։ Կուաթեմալայի մամուլը բուռն յարձակում կը կատարէ Անգլիոյ դէմ, բայց Լոնտոնի կառավարութիւնը չի կարծեր որ ամերիկեան հանրապետութիւնը կրնայ զինուորական քայլեր առնել հողամասը գրաւելու համար։

ՄԵՐ «ՀՈՎԱՆԱՒՈՐ»Ը

(ՀԱՅ ԴԱՏԸ ԵՒ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ)

Բ.

Այլ խօսքով, քան այս յօդուածի, դայն ստորագրող Չիչերինները յանձին Ռուսիոյ յանձնառու կ'ըլլային Թուրքիոյ առջեւ՝ յետագայի յատուկ (Թուրքահայ) դաշինք կը պարտադրել մեզի, ուր Հայաստան կը հրաժարէր — կամովին եւ ինքնայօժար — բովանդակ Թրքահայաստանէն։

Աւելի որոշ՝ մեզի համար փառ փոքրել ոչ միայն Ռուսիոյ ձեռքերով, այլեւ դայն փոքրել տալ մեզի մեր սեփական ձեռքերով։

Դաշինքի 16րդ յօդուածի մէջ կը կարդանք.

«Ներկայ դաշինքը ենթակայ է վաւերացման։ Վաւերացուած օրինակներու փոխանակութիւնը տեղի պիտի ունենայ Կարսի մէջ, որքան կարելի է շուտ» (ibid., էջ 162)։

Իբրեւ վայր (դաշնագրի օրինակներու փոխանակման) չեն յիշուիր ոչ Մոսկուան եւ ոչ Էնկիւրին, այլ կը յիշուի Կարսը, որովհետեւ Մոսկուայի մէջ իսկ, բանակցութեանց շրջանին, արդէն նախանշուած էին բոլոր մանրամասնութիւնները այն պատմական Խորհրդաժողովի, որ քիչ աւելի ուշ պիտի գումարուէր Կարսի մէջ եւ ուր Մոսկուայի պատճէն դաշնագիրը պիտի պարտադրուէր «ինքնակամ» Հայաստանի։

Այս Խորհրդաժողովը, ինչպէս յայտնի է, բացուեցաւ 1921 Հոկտեմբեր 13ին, Կարսի մէջ, նախագահութեամբ տաճ. Թիկայի... խորհրդային դեսպանի՝ Գանեցկիի (անձնական բարեկամը Լենինի)։

Դաւերու եւ ճենդութեանց ցանցին մէջ բռնուած Խ. Հայաստանը այս Խորհրդաժողովին կը ներկայացնէին Ասքանազ Մռաւեան (արտաքին գործոց գործավար) եւ Պօղոս Մակինցեան (ներքին գործոց գործավար)։

Կարսի դաշնագրի 2րդ յօդուածը նոյնութեամբ — բառով, տառով եւ կէտադրութեամբ մինչեւ նոյնիսկ — կը վերարտադրէր Մոսկուայի դաշնագրի առաջին (1) յօդուածը։

Ուխտակիցները Կարսի դաշնագրի 2րդ յօդուածով կը յայտարարէին.

«Ներկայ դաշինքին մէջ Թուրքիա բառով կը հասկցուին այն հողերը (territoire) որ ընդգրկուած են իբրեւ Թրքական հողեր 1336 ին (1920) Յունուար 28ի Թրքական ազգային ուխտով, մշակուած եւ հռչակուած Օսմանեան երեսփոխանական ժողովին կողմէ Պոլսոյ մէջ եւ հաղորդուած մամուլին ու բոլոր պետութեանց» (ibid. էջ 167)։

Այս յօդուածի տակ իրենց ստորագրութիւնները դնելով՝ նաեւ Ա. Մռաւեանն ու Պ. Մակինցեանը, յանուն Հայաստանի կը հրաժարէին բովանդակ Թրքահայաստանէն դայն ... ամբողջութեամբ Թրքացնելով ու Թրքական հող կոչելով։

Կարսի մէջ Ռուսիա կ'իրագործէր իր այն խոստումը, զոր Թուրքիոյ առջեւ ստանձնած էր Մոսկուայի դաշնագրի 15րդ յօդուածով։

Մինչեւ Կարսի Խորհրդաժողովը Երեւանի մէջ ... Հայաստանի պատգամաւորները ... արդէն Մոսկուայի դաշնագրի առաջին (1) յօդուածը։

Պարտադրուած էր աւելին. Մռաւեանները եւ Մակինցեանները ստորագրութեանց ... Թուրքիոյ վկայած, ըլլալու համար՝ նոյն Մոսկուայի պարտադրանքին տակ Խ. Հայաստանի վարիչ երէց Ա. Կարինեան կը յայտարարէր.

«Հայաստանի խորհրդայնացումով՝ Հայկական Հարցը միանգամ ընդմիշտ լուծուած է»։

Այլ խօսքով՝ Հայը միանգամ ընդմիշտ հրաժարած է իր բոլոր իրաւունքներէն հայրենական իր բոլոր հողերու վրայ, որ կը գտնուին Թուրքիոյ մէջ Քէմալական իշխանութեան տակ։

Հայաստան, Կարսի մէջ Ռուսիոյ պաշտպանութեան տակ, կը հրաժարէր անգամ Սուլթանական գաւառէն, որ պատմութեան մէջ Թրքական եղած չէ եւ որ Թրքական չէր նկատեր անգամ Ազգային ուխտը։

Մեծագոյն չէ գիտեր, թէ ինչ արժանանք ... Կարսի ... Հայաստանի մէջ։

Գիտենք սակայն, որ Կարսէն վերադարձին, ատեն մը եւք, խորհրդային պայմաններու տակ, ընծայողը եղաւ Ասքանազ Մռաւեան՝ Կարսի անհատ փաստաթուղթը ... ստորագրութեամբը վաւերացուած Խ. Հայաստանի արտաքին գործոց գործավարը։

Նաեւ յուսալ չըլլար կ'ըսէին, թէ նոյն Մռաւեան Կարսի մէջ ամէն կերպ ... ջանացած է, այդ փաստաթուղթը չստորագրելու համար ... քանիցս փորձած է լքել Խորհրդաժողովը եւ մեկնիլ Հայաստան ... պաշտպանելով իր բոլոր ... Բայց Ռուսիոյ պարտադրանքին տակ՝ ... եւ Պ. Մակինցեանի հետ միասին իր ստորագրութիւնը դրած է այդ դաշինքին տակ։

ԻՆՏԻ, ԻՆՏԻ ԸՍԻՆ՝ ՈՐ ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Դ.

... Ցանկապատ կոշտ ձեռք մը կը ցնցէ զինք։ Հասանք, աւելի հեռու չենք երթար։ Ռոլան կը տեսնէ որ մինակ է բաժանմունքին մէջ։ Ճամբորդները խլուեր գացեր են։ Ու յեքցին ք դուրս կը նետէ կայարանէն։ Հոս ամփ Հայու հասցէներ ու նամակներ, որ զինք կը յանձնարարեն։ Ու նամակներ կը զգուշացնեն յայտնուած ամեն արդէն։ Հայրենակիցները զինք կ'ընդունին սիրով։ Ու ան կը հաշուի քաղաքը, կ'երթայ ծովափ։ Բայց չի գիտեր թէ ո՞ւր կ'երթայ եւ ի՞նչ կ'ուզէ։ Ցամէնայն դէպս այլեւս չերթալ։ Կը կենայ հոն։ Ճամբան հասած է։ Ու այս ջուրը միւս ափը իր երկիրն է, ուրկէ խլուած է ինք,— Տի Թիւրքայ։ Ու ճիշդ հոս այ ահա, իր խռովքը կը մեծնայ չանանուած չափով։ Ի՞նչ, ամէն անդին այլեւս ճամբայ չկայ։ Միւս ափունքը այս կապոյտ հրաշքին, Թուրքիան, ու ձիւ գասական ծայրենիքը, թէեւ ոչ մինակը աշխարհի, ինչպէս յիմարաբար կը կարծէնք Հայերս։ Բայց ան կ'ուզէր դեռ աւելին։ Եւ թաւ հեռու։ Խրիլ Փոքր Ասիա։ Իբրեւ աշխարհաշխարհիկ ճամբորդ, մտնել Կեսարիա ու Խարբերդ վեր — վար Հայոց թաղին մէջ։ Զարհուրելի չուկան ու մօտէն տեսնել դահիճները մեր ցեղին, քանի որ ամէն Թուրք դահիճ մըն է։ Ու երկարել քայլերը քաղաքէն դուրս, այն սեւ խճուղին, ուր, փրկութիւնը, ամբողջ օր մը, 1915ին, զինք խլած է քաղցր ու չքնաղ Հայուհիի մը ձեռքէն, իր անուշ, իր ամենասուրբ «Մուբթիի»ն (մայրիկ)։

Բայց ատանկ բան չկայ։ Հայը չի կրնար Թուրքիա մտնել, եթէ նոյնիսկ անունը Ռոլան Թասսալիա ըլլայ։ Դէմքէդ կը ճանչնան քեզ։ Ու յետոյ... Ցետոյ գիտես որ նախկին խցիկ երուն մէջ անգամ Թուրքերը, մտնելով, Հայեր խեղդամահ կ'ընեն։ Նաեւ, որ իրեն քաղաքներուն առջեւ չունչ կ'առնել, կը հանգստանան։ Մինչեւ հոս, տղաս, եւ ոչ ամէն անդին։ Անդին քու հայրենիքդ է, գաւառը սուրբ հողը, քեզի համար արգիլուած գօտի։ Դարձիր ետ։ Դուն ամբողջ Հայաշխարհի մէջ, ու Հայր ու մայր։ Ու չիմացար, կապուտաչուի ու խառնակ Իզզէթ, այժմ մա՛ մնաս։ Ի՞նչ կ'ուզես դեռ։

Ու յետոյ, այդ տեղ, այնտեղ, Ռոլան, ի՞նչ կը յուսաս գտնել։ Մենք բոլորս մազապուրծ փախած ենք անկէ, խեղդելով վիշտը մեր կուրծքերուն տակ, կյլելով մեր արիւն արցունքը։ Եթէ նոյնիսկ հնար ըլլայ ու երթաս հոն, ի՞նչ կ'րապաէ քեզի, Շիւխ չունեցան անոր։ Միլիոնները, ամբողջ ժողովուրդ մը։ Քրիստոնեայ, անջուրջ հեղեղին համար, եւ հին ու պաշտելի մշակոյթի տէր։ Բայց ոչ մին, ոչ ալ միւսը, ոչ ալ որեւէ բան երկրի վրայ, օգնեցին մեզի։ Ու մեր արիւնը փոխուեցաւ չահուելու արժեթուղթի միջազգային սակարանին մէջ՝ թէ որ գիտնալ կ'ուզես...։ Թերեւս ծովը գալ ու ստորեւ ողջունէ, ծովը միայն, բարձրացնելով մեզի կարօտը ... ամբողջ նոյն երկրին վրայ։ Ու դուն մտածես, մտածես, թէ

. . . .

Ականաւոր հայ համայնավարներէն Բ. Բորեան, իր եւեգեւորելի ուսանողին գործին մէջ — հրատարակուած Մոսկուա — բարձրաձայն կը գրէ.

«Աւելի ծանր եւ աւելի անպատիւ խաղաղութիւն քան Կարսինն է, պատմութեան էջերու վրայ հազիւ թէ կարելի է գտնել։

«Խորհրդային Հայաստանի համար այդ ծանր խաղաղութիւնը, որուն նմանը պատմութիւնը չի ճանչնար, թելադրուած էր «յեղափոխական» (չակերտները՝ Բորեանէ —) Թուրքիոյ կողմէ յեղափոխական պատերազմի մէջ յաղթանակած հայ աշխատաւոր ժողովուրդին որ յեղափոխական խանդավառութեամբ աջակցած էր Դաշնակցական կառավարութեան պարտութեան եւ «բոլշեւիկ» (չակերտները՝ Բորեանէ —) Թուրքիոյ յաղթանակին» (Բ. Բորեան — «Հայաստան», Հ. Բ., էջ 163—164, Մոսկուա, 1929)։

Խօսքը, ինչպէս կ'երեւի, «հայ աշխատաւոր ժողովուրդի» մասին չէ. իր մեծարժէք ու մեծածաւալ գործին մէջ անհերքելի էջերուն վրայ հեղինակը կուտակած անդին այդ աշխատաւոր ժողովուրդին, կուտայ անունը Ռուսիոյ, որ աջակցած է «յեղափոխական» Թուրքիոյ՝ Հայաստանի «հակայեղափոխական» դաշնակ կառավարութիւնը պարտութեան մատնելու համար...

Այս աջակցութիւնը Ռուսիոյ կողմէ կ'ընծայուէր Թուրքիոյ՝ տալու համար մեզի Կարսի դաշնագիրը, որ, վկայութեամբը միշտ նոյն Բորեանի, (ըստ էութեան ամենավատթար եւ ամենախայտառակ խաղաղութիւնն էր Հայաստանի համար» (անդ, էջ 300)։

(Մնացեալը յաջորդով)

Հայերէնի զուտկան լեզուի զարգացումը Սովետական Հայաստանում

Ա.

(«Սովետական Հայաստան ամսագիր», Սեպտեմբեր 1947, թիւ 9 (27)։

Լեզուն պատմական երեւոյթ է, հասարակական գիտակցութեան որոշ ձեւ, որը կերպարանափոխուած է ենթարկւում հասարակութեան այսպիսութեան եզական պայմանաւորուած հասարակական յարաբերութիւնների փոփոխման հետ ընթաց։ Լեզուն, ինչպէս եւ գաղափարաբանութեան միացած ձեւերը, գիտութիւնն ու արուեստը, բարոյականութիւնն եւն., ընկերվարական հասարակութեան մէջ տարբերւում են դասակարգական յարաբերութիւններով պայմանաւորուած գաղափարաբանութեան ձեւերից եւ իրենց բովանդակութեամբ, եւ կառուցուածքով եւ զարգացման եղանակներով։

Սովետական Հասարակարգութեան մէջ լեզուն զարգանում, բարգաւաճում է մեր ... ազգային քաղաքականութեան համապատասխան, քաղաքականութիւն, որը բացառում է ազգային լեզուի առաւ ձնայատուկ արտօնութիւնները։

Տակաւին ... Սովետական ... ով չի ընդունում եւ չի պաշտպանում ազգերի եւ լեզուների իրաւահաւասարութիւնը, չի պայքարում ամէն տեսակի ազգային ճնշման եւ անիրաւահաւասարութիւնների դէմ, նա ... դեմոկրատ չէ։

Մեր մեծ առաջնորդները գտնում էին, որ ազգային փոքրամասնութիւնների տնտեսական եւ կուլտուրական զարգացման համար, անհրաժեշտ է դասաւանդումը մայրենի մայրենի լեզուով։

Լենինի եւ Ստալինի այդ ուղղութեամբ իրականացան միայն ընկերվարական հասարակարգում, ուր պետութիւնը իր ամենօրեայ հոգատարութեան առարկան դարձնէց ազգային փոքրա-

---

այդ փոշիին խառնուած ան աճիւնները քուկիններուդ, մերին երան, հայ ազգին...

★

Ձկնորսները այլեւս ծանօթ են այդ կերպարանքին որ չի հեռանար ծովափէն։ Կը պատի հոն օրերով։ Կը նայի խարակներու բալը, ու ... ձեռքը ծնօտին, ժամերով կը նայի հորիզոնին, երբ ցաթող ու հեռացող ալեաց ալիքները զարդարէ։ Երբեմն ալ շրթներէն երգ մը կը թրթռայ, երգ մը, յուզիչ եղանակով.

«Կ'ողջունեմ քեզ ծովուն վրայէն»,

«Հայրենիք, հայրենիք, հայրենիք»(*)։

Թերեւս բանաստեղծ մըն է ան, թերեւս նկարիչ։ Ան, թէ որ գիտէ այն թէ ան աւելի բան մըն է։ Մարդ մը ոչ իր անունն իսկ չի գիտեր։ Ոչ ծննդը ճանչցած է, ոչ ծննդավայրը, ոչ ալ ազգութիւն։ Որ քանի մը չարաթ առաջ միայն, ան ալ դիպուածով, իմացած է իր ինքնութիւնը։ Ու հիմա կը փնտռէ կորսուած սիրելիները, կորսուած հայրենիքը, կորսուած աշխարհը, կորսուած երջանկութիւնը։ Իր սրտէն կը ժայթքի միայն բառը, «մուբթի, մուբթի», փոխան մայրիկի, քանի որ դեռ իր լեզուն իսկ չի գիտեր։ Ծովային թռչուններ, իրենք ալ փնտռելով այդ ափունքները ու խարակներուն, կը բարեկամանան իրեն։ Անծանօթ տարբերութիւններ կ'ըլլան առջին, ու գլխուն վերեւ։ Ու թռչելով ալիքներուն բարը նորէն վեր կը բարձրանան, յետոյ մօտ կուգան իրեն ու կը հարցնեն ճռալով. «հանեցա՞ր մեր խաղերուն, լաւ չէ՞ն անոնք»։

Թռչունները ալ մարդոց աչքը ամփոփած են, ու վայն չէին կը կարծեն, որ հանգոյքին համար այս ափերը եկեր է, իրենց խաղերը դիտելու։ Անոնց մէջ քանի մը հատը սեւուլիկ են, կը սահին իր մօտէն, կ'ուզեն թեւերնին անոր քսել ու փախչիլ զայն։

... Այդ օրը ծովը կատղած էր, ու Ռոլան ալ աւելի մօտեցաւ անոր, խարակի մը գլուխը, որ ծովը անդունդ կը նայէր։ Ծովը կը պոռար կըկանչէր իր հասկցած ձեւով, ու Ռոլան, անքուն, ինչպէս յաճախ, փակեց ծանրացած կոպերը այդ վայրի օրօրքին։ Ու իր ոտքերին ժայռը մը ... ծաղկիլ սկսաւ։ Ու իր դէմքը վարդի գոյն առաւ։ Ու ձեռքերը ..., կը բարձրացնէր, շրթները կ'երերար։ Կը թուէր թէ կը խօսէր։ Ռոլան վրայ երազն ... Ու երազին մէջ սեւուլիկ մրտիկասարդերին մօտեցաւ։ Ուզեց փարիլ իրեն, գրկել զինք, ու խօսեցաւ յստակ.

— Տղաս, Վաչագն։

Ե. ՔՈՉԵԱՆ

(*) Ich grüsse dich über das Meer,
Helmatland, Heimatland, Heimatland.
Ծանօթ մեղեդի մը գերմաներէն, յառ յուզիչ։

մասնաւորութիւններու զարգացման, նրանց մշակոյթի եւ լեզուի բարգաւաճման գործը ։

Սովետական պայմաններում միայն՝ գտնուեց ազգային հարցի ճիշդ լուծման բանալին ։ ՍՍՌում ծաղկում են ազգային մշակոյթները — բովանդակութեամբ ընկերվարական եւ ձեւով ազգային ։ Ազգային մշակոյթների զարգացման պայմաններում միայն հնարաւոր եղաւ յետամնաց ազգութիւնները, ինչպէս հարկն է, հաղորդակից դարձնել ընկերվարական շինարարութեան գործին։

Սովետական Հայաստանում գրական հայերէնը դարձաւ պետական լեզու, դրանով՝ վերացան նրա առաջընթացը կաշկանդող արգելքները, նա մօտեցաւ ժողովրդական հոծ զանգուածներին, դարձաւ մեր ազգաբնակութեան մշակութային մակարդակը բարձրացնող հզօրագոյն լծակներից մէկը։ Սակայն այդ բոլորի հետ անհրաժեշտ էր, որ մեր լեզուի ժողովրդականացման ընթացքը արագացուէր։ Այդ պատճառով իսկ մեր պետութիւնը ձեռք առաւ մի շարք միջոցներ, որոնք դիւրացրին պետական լեզուի ուսուցումը եւ հասկանալի դարձրին այդ լեզուն աշխատաւորութեան ամենալայն զանգուածներին ։

Այդ միջոցառումներից առաջինը ուղղագրութեան հարցի կարգաւորումն էր։ Մշակուեց ուղղագրական բարենորոգում, որը 1922ին հաստատուեց ու գործածութեան մէջ մտաւ ։

Այս բարենորոգումը մեծ չափով հեշտացրեց մեր ուղղագրութիւնը, մատչելի դարձրեց այն ամբողջ ժողովուրդին։ Սակայն ուղղագրութեան կարգաւորման գործը դրանով չաւարտուեց։ Նոր ուղղագրութեան մէջ մտցուեցին հետագայ բարեփոխումներ։ Տերմինաբանական կոմիտէն 1940ին քննութեան առաւ մեր ուղղագրութեան մասնակի բարեփոխութեան հարցը եւ հաստատեց նոր օրէնք, որը շօշափում էր «Ց» ձայնակապի եւ բառակիզբի ձայնաւորների հարցը ։

Այդ մասնակի բարեփոխութեան հետեւանքով մեր ուղղագրութեան մէջ մտան մի շարք փոփոխութիւններ .

ա) Վերականգնուեցին Հայոց այբուբենի եւ գրականութեան մէջ Օ եւ Է տառերը ։

բ) Վերականգնուեց Ե եւ Ո տառերի արտասանութիւնը բառասկզբում ։

գ) Սահմանուեց Ց ձայնակապի օգտագործումը միայն Ա-ից եւ Ո-ից յետոյ, օրինակ՝ Նայել, հրամայել, չոյել եւն.։

դ) Սահմանուեց «ԵՄ» օժանդակ բայի տարբեր ձեւերի հաստատուն ուղղագրութիւնը, ինչպէս՝ ԵՄ, ԵՍ, Է, ԵՆՔ, ԵՔ, ԵՆ. ԷԻ. ԷԻՐ. ԷՐ, ԷԻՆՔ, ԷԻՔ. ԷԻՆ ։

Այս որոշմամբ վերացուեց մեր լեզուի հին ու նոր շրջաններին միջեւ առաջ բերուած ընդհատուածութիւնը եւ ստեղծուեց մանկավարժական, գիտական, եւ պետական սկզբունքները բաւարարող ուղղագրութիւն ։

Պակաս նշանակութիւն չունէր մեր լեզուի զարգացման համար նաեւ կետադրութեան ընդհանուր կանոնների սահմանումը ։

Ս. ՂԱԶԱՐԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

ՇԱՎԻԼ.— Սիրելի «Յառաջ», երեւի Լոյս Քաղաքի հայկական կազմակերպութիւնները, իրենց գրական ակումբներով եւ գեղարուեստական միութիւններով շատ կարեւոր գործեր ունին որ կը մոռնան տօնել, գոնէ տարին անգամ մը, հայ մշակոյթի օրը ինչպէս նախապատերազմեան տարիներուն։ Շավիլի Հայ Նորահաս երիտասարդութիւն է որ դարձեալ ինչպէս անցեալ երկու տարիներուն, այս տարի եւս չթերացաւ իր պարտականութեան մէջ, բնական է իր կարողութեան չափով, կատարելով մշակոյթի օրուայ հանդիսութիւնը թէեւ կամքէ անկախ պատճառներով, քիչ մը ուշ ։

Փետրուար 15ի կիրակի օրը կոկիկ բազմութեամբ լեցուած էր թաղապետարանի սրահը, հանդէսին Նախագահութիւնը կը վարէր գաղութիս յարգուած անձնաւորութիւններէն, եկեղեցական ընկերակցութեան նախագահ Պ. Դաւիթ Տէր Գալուստեան որ իր բացման գեղեցիկ խօսքերով դուքը հիւսեց մեր մշակոյթին մի առ մի յիշելով մեր անմահներուն անունները ։ Յօնակատարութեան բանախօսն էր ընկեր Հրանդ Բալուեան, որ իր կէս ժամէ աւելի տեւող բանախօսութեամբ, նախ շնորհաւորեց Շավիլը որ Փարիզի շրջանին մէջ միակը ըլլալով կը տօնէ Մշակոյթի Օրը, յետոյ շատ յստակ եւ հասկնալի ձեւով իր խօսքերը պըղտորիկ պատմութիւններով համեմելով, բացատրութիւններ տուաւ մեր մշակոյթի բոլոր ճիւղերուն վրայ, գրականութիւն, բանաստեղծութիւն, երգ, պար եւայլն ։

Գեղարուեստական բաժին ։ Անշուշտ առաջին գծի վրայ կուգայ մեր « Րաֆֆի»ն այլեւս Փարիզի շրջանին քաջածանօթ մեր երգչախումբը, [illegible] Ս. Յովհաննէսեանի ղեկավարութեամբ ։

Սիրելի «Յառաջ», գիտեմ որ քու փոքրիկ ծաւալդ թոյլ չի տար աւելի մանրամասն գրելու, սակայն գիտեմ նաեւ որ այնքան երիտասարդ, երիտասարդուհիներ կը սպասեն ցրուիչին «Յառաջ»ի թէ իրենց անունը կարդալու համար, ուրեմն թոյլ տուր որ գոնէ իենց անունները թուեմ։ Այստեղ ծնած ու այստեղ մեծցած այս երիտասարդ սերունդը երբ հայկական մշակոյթը կը փառաբանէ, կարծեմ իրաւունքը ունի այդքան մը գոհողութիւն ակնկալելու մեծերէն, մանաւանդ «Յառաջ»էն ։

Նախ բեմ հիները, մեր շրջանաւարտները, Աստղիկը, Յովէնը ու Գերճուհին իրենց երգերով, Քնարիկը ու Մարի Գետեանը արտասանութիւնով։ Յետոյ կուգան նորահասները, անոնք որոնք նոր կ'ելլեն բեմի վրայ, հայերէն գեղգեղելու կամ արտասանելու։ Շատ ճիշդ էր ընկեր Բալուեան երբ կ'ըսէր թէ Շավիլը ամէն տարի նորեր բեմ կը հանէ, ահա երկու երգչուհիներ, Օրիորդներ Սրբուհի Եղիազարեան եւ Աննիկ Մկրտիչեան եւ արտասանողներ՝ Օրիորդներ, Մարի Սարգիսեան, Սրբուհի Նալպանտեան, Զուարթ Եղիազարեան եւ փոքրիկն Անահիտ Մանուկեան։ Սիրուն պար մը փոքրիկներ Ջեփիւռ Գետեանի եւ Վերժին Սարգիսեանի կողմէ, դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. Մարի Սարգիսեանի, եւ իբր վերջաբան զաւեշտ մը «Ես մեռայ»։ Անշուշտ գոհ մնաց ժողովուրդը, որ ցոյց տուաւ իր անկեղծ քաջալերանքը, գոհ մնացին նաեւ կազմակերպողները, որոնք բարոյական յաջողութենէն յետոյ նիւթապէս ալ բաւարարուեցան, թէեւ մուտքը ազատ ու կամաւոր յայտարարուած էր ։ Զոհաբերող է մեր աքանչելի ժողովուրդը երբ իր սրտէն կը խօսիս։

Թղթակից

ԹԱՏՐՈՆ

ԱՐՔԱՅ ԼԻՐ

Փարիզի մէջ առաջին անգամ ըլլալով ներկայացուեցաւ Շէյքսփիրի «Արքայ Լիր»ը Տրդատ Նշանեանի կողմէ, մասնակցութեամբ Փարիզահայ բեմի լաւագոյն ուժերու։ Ներկայ էին ընտրեալ եւ հոծ բազմութիւն մը։

«Արքայ Լիր»ի նիւթը ոչ միայն իր գեղեցիկ կառուցուածքով ժողովուրդին սրտին շատ մօտիկ արժէքաւոր գործ մըն է, այլ կրնայ միշտ այժմէութիւն համարուիլ։ Արքայ Լիր 6րդ դարուն եղած է Մեծն Բրիտանիոյ հզօր արքաներէն մին եւ խոր ծերութեան հասած, իր կայսրութիւնը կը բաժնէ իր երեք աղջիկներուն միջեւ, եւ սակայն աղջիկներէն երկուքը բնութեամբ չար եւ փառասէր, անգամ մը որ կը տիրանան կայսրութեան, կը վռնտեն իրենց ծերունի հայրը, որ անապաստան կը թափառի լեռնէ լեռ, ձորէ ձոր եւ ի վերջոյ զինքը ազատելու եկող երրորդ աղջկան դիակին ի տես՝ վշտէն յիմարացած կը մահանայ, շրջապատուած իրեն հաւատարիմ մնացած քանի մը իշխաններէ ։

Տրդատ Նշանեան խորապէս ուսումնասիրուած էր իր դերը։ Իր ձայնը եւ խաղարկութիւնը, մանաւանդ 4րդ եւ վերջին արարին կատարեալ էին, Նշանեան այս անգամ կրցաւ հարազատութեամբ ներկայացնել արքային հոգեկան տագնապները ։

Տիկին Սիրուհի Նշանեան որուն վիճակուած էր Լիրի չար աղջիկներէն Կոնուիլի դժուար դերը, յաղթական դուրս եկաւ այդ փորձէն։ Լէսկաուիդեբին մէջ Պ. Ա. Մխիթարեան ցոյց տուաւ որ ունի խղճամիտ խաղարկութիւն։ Թէեւ յիմարութիւն կեղծած պահուն, պէտք էր չափաւորէր իր շարժումները ծիծաղելի չդառնալու համար ։ Վրէժխնդիր Էտկառը միշտ պէտք է կենդանի մնայ հասարակութեան աչքին։ Գմբէթեան հոյակապ դերը վառ գոյներով եւ կատարեալ յաջողութեամբ կատարեց, մանաւանդ չորրորդ արարին մէջ։

Տէրվիշեան ստանձնած էր Խոմոնի դերը, Տէրվիշեանի կարողութեան մօտէն ծանօթ ըլլալով, կրնանք ըսել թէ իր դերը լաւ չէր ուսումնասիրած։ Միշտ խառնուածքին համեմատ դերերու մէջ յաջող ըլլալը պատճառ մը չէ որ իր խառնուածքին չի համապատասխանող դերերու մէջ թերանայ։ Դերասանին արժէքը հոդ է արդէն։ Գրիգոր Վահան եղած էր կատարեալ Կլօսթէր մը։ իսկ միւս դերերուն մէջ՝ Մարգարեան (Քէնթի կոմս), Պչաքեան (Ալպանի դուքսը), Բարիլոյեան(Կոռնվալի դուքսը)յաջող էին եւ գնահատանքի արժանի։ Մանաւանդ Պ. Հայպէշեան մը եղած էր Քորտելիոյ թագուհիին բժիշկը, ժուժկալ եւ յաջող խաղարկութեամբ մը կատարեց իր դերը ։

Գալով Օր. Մատլէն Էքիզեանի եւ Օր. Ալին Մատթէոսեանի, առաջինը Քորտէլեայի քնքոյշ դերին մէջ հիանալի խաղարկութիւն մը ունեցաւ։ Իսկ երկրորդը Ռէկանի չար եւ փառասէր աղջկան դերին մէջ, յաջողեցաւ իր վրայ հրաւիրել ունկնդիրներուն ատելութիւնը, ինչ որ լաւ բարենիշ մըն էր իրեն համար ։

Ցաւալի էր որ ցարդ տրուած ներկայացումներէն աւելի խղճամիտ կերպով աշխատանք տարուած էր բեմադրիչին Տ. Նշանեանի կողմէ որ միեւնոյն ժամանակ յաջողած էր սահուն հայերէնով մը թարգմանել Ֆրանսերէնէ՝ Արքայ Լիրը։

Ներկայ հասարակութիւնը ջերմ ծափերով վարձատրեց բոլոր դերակատարները եւ Նշանեանի տուաւ ծաղկեփունջ մը։— Կ'արժէ որ «Արքայ Լիր»ը կրկնուի ։

Դիտողութիւն մը միայն։ Կարելի չէ՞ր արդեօք զինուորի կամ հետեւորդի դեր կատարող ֆիկիւրանները հայ երիտասարդներ ըլլային որոնք աւելի դիւրութեամբ կարող էին հետեւիլ խաղին քան Ֆրանսացիները։ Կը կարծենք թէ մեր մէջ հայ թատրոնի սիրահար երիտասարդներ չեն պակսիր որոնք աւելի կրնան նպաստել խաղին յաջողութեան ։— Զ. Տիգրան

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ, ԼԱ ՎԻՍԹ, ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի «Գիւլխանդանեան» խումբի հանդէսը տեղի ունեցաւ Փետրուար 21ի շաբաթ իրիկուն խուռն բազմութեան մը ներկայութեան։ Հանդէսը բացուեցաւ « Մշակ բանուոր »ով Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ։ Օրուան նախագահն էր ընկեր Փօլոս Շտոյեան։ Գեղարուեստական բաժինը շատ ճոխ էր։ Արտասանեցին Օրիորդներ Միւճէյէտեան, Դաշնակեան, Քիւփէլեան, Շտոյեան Գօյաճեան, Քնարիկ Զօրպաճեան։ Սէն Ժերոմի Նոր Սերունդէն երգեցին քոյր եղբայր Արթինեան։

Յակոբ Օշականի մահուան առթիւ յուռկայտ վայրկեան մը լռութեամբ յարգուեցաւ յիշատակը։

Սէն Անթուանի Նոր Սերունդի թիւը 12էն բարձրացած է այսօր 46ի, ըսաւ ընկեր Շտոյեան, դեռ երկու տարի առաջ գոյութիւն չունէր մեր այս նոր սերունդը։ Հայերէն չէին գիտեր, այսօր կը տեսնէք որ կ'երգեն ու կ'արտասանեն մեր մեծասքանչ լեզուով։ Կեցցէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը եւ անոր Նոր Սերունդը։ Էքս լէ Մէլի Նոր Սերունդի կողմէ մարզական խաղերը հաճոյքով դիտուեցան։

Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէին կողմէ խօսեցաւ ընկեր Թաշօյեան որ պատմական ըրաւ Դաշնակցութեան ըսելով թէ մեր կուսակցութիւնը միմիայն ներշնչուած է հայ ժողովուրդի պահանջներէն ։ Ներկայացուեցաւ « Պաշտօնս խոմբալ.է » զաւեշտը, Շտոյեանի, Վարդանեանի, Փէշէկեանի եւ Մոմճեանի կողմէ բոլորն ալ յաջող էին ։ Սէն Լուիի նուագախումբը նուագեց մինչեւ լոյս ։

X

ԼԻՈՆ.— Փետրուար 22ի կիրակի կէսօրէ վերջ տեղի ունեցաւ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Սիամանթօ խումբի եւ Կապոյտ Խաչի ամառնային հանդէսը խնջոյքը։ Հակառակ անպաստ օդին, ժամանակէն առաջ սրահը լեցուած էր Դաշնակցութեան Նոր Սերունդը քաջալերող բազմութեամբ մը ։

Հիւրեր եկած էին Գելֆոռէն, Մարսէյլէն, Գռոտոյէն եւ Շալոնէն։ Ժամը 4ին ընկեր Թաթուլեան պատշաճ խօսքերով բացուած յայտարարեց հանդէսը եւ առաջարկեց խմել Դաշնակցութեան կենաց, եւ Ալիշանի «Փամ փորոտան» երգին համաչափին հետ գաւաթները պարպուեցան Հ. Յ. Դաշնակցութեան կենաց։ Սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Միսաք Միրզէ։ Նոր Սերունդին քաջալերական խօսքեր ըրաւ Պ. Կիւլպէնկեան։ Խօսեցան նաեւ Տիկին Տուրպախ, ընկեր Վ. Տէրտէրեան (Մարսէյլէն), Պ. Պ. Ղազար Ահարոնեան, Շ. Խաչատուրեան եւ ուրիշներ։ Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին Տիկ. Ե. Մանուկեան, Փափազեան, Յակոբեան, եւ ընկ. Միսաք Միրզէ։ Մեներգեցին ընկերուհի Յ. Հաբէլեան, Շ. Առաքելեան, Տէրտէրեան , Պ. Մ. Ղոճաօղլանեան եւ ուրիշներ, նուագեցին Պէյպէրեան, Զամաքեան, Տէրտէրեան։ Սրահը կը թնդար յեղափոխական երգերով։ Հաւ մը, չիչ մը, հին գինի եւ հազուստ մը աճուրդի դրուելով գոյացաւ 24000 ֆրանք։ Գովելի առատաձեռնութեամբ մասնակցեցան Պ. Եղէկէլեան եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի երիտասարդները ։

Նոր Սերունդը շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր նուիրատուներուն։ Փառք Դաշնակցութեան որ իր շունչով կը դաստիարակէ արտասահման ծնած ու մեծցած երիտասարդութիւնը, որոնք պատրաստ են ամէն ինչ զոհելու հայրենիքին համար։— Արամ Մկրտիչ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»ԻՆ.— Փըթիթ Արպուազի բուժարանէն։ Հակառակ անվերջ տեղացող ձիւնին՝ բուժարանի հիւանդներուն համար անակնկալ ուրախութիւն մը եղաւ ընդունիլ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին անդամներուն այցը։ Հոգեկան մխիթարութեան հետ ան տնօրինեցին մեզի նարինջ, խնձոր մեղր եւ ծխախոտ ինչպէս եւ 200ական ֆրանք չքաւոր հիւանդներուն։ Պատիւ եւ փառք քեզ հայ ժողովուրդ որ ունիս Կապոյտ Խաչի նման կազմակերպութիւն մը։ Մենք մեր անկեղծ հաղակոյտէն անգամ մը կ'օրհնենք զայն։ Շնորհակալութիւն Պ. Եագճեանին եւ Վալանսարնակ Պ. Խաչատուր եւ Մարիամ Դաւիթեաններուն։ — Վարդան Մ[illegible]

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Ե. Դ. ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ մասնաճիւղին կողմէ . [illegible] Մարտ 9ին, երեքշաբթի իրիկուն ժամը ճիշդ 8.30ին Cinéma Allumbert չքեղ սրահին մէջ, métro Mairie d'Issyի դէմը։

Կը ներկայացուի Ղ. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆԻ

«ԱՐՄԵՆ ՈՒՇԻՆ»

եւ վաւեւտ մը « ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ »ը։

Բեմադրութիւն Բ. Հապէշեան ։ Երաժշտական բաժին Ա. Մեսումեանց։

Երկու խօսք Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆԷ

Տոմսերը կը ծախուին Նոր Սերունդի անդամներուն մօտ և ներկայացման օրը թատրոնին մէջ։

ՄԱՐՄՐԼԱՀԱՅԵ՛Ր...

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷ՛Ք...

ՖՐ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՔԱՂԱՔԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

22 Մարտ, Զատկին Բ. օրը ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, ՍԱԼ ՄԱԶԸՆՈՅԻ ՄԷՋ։

Ձեր տոմսերը եւ սեղանները ապահովեցէք Պ. Շալճեանէ Rue Valdonne, St. Jerôme, Պ. Պետիկեանէ 7 Rue Berlioz, Պ. Սամուրեանցէ 15 rue des Ferras, Պ. Քէօսէեանէ 11 Place Jules Guesde, եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին անդամներէն ։

Այրի Տիկին Նուարդ Եսայեան, Տէր եւ Տիկ. Նիկողոս Եսայեան, Տէր եւ Տիկին Հէքիմեան (Պոլիս) եւ բոլոր պարագաները սրտի խորունկ ցաւով կը ծանուցանեն մահը

Պ. ՀԱՅԿ ԵՍԱՅԵԱՆԻ

իրենց ամուսնոյն եւ եղբօր, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 25ին իր բնակարանին մէջ, 218 Ave. Aristide Briand Bagneux, սրտի տագնապէ, 46 տարեկան հասակին։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի, այսօր շաբաթ, ժամը 3.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին, թաղումը պիտի կատարուի Bagneuxի գերեզմանատունը ։

ԴՐԱԽՈՒԱԾ ՕՐ — Լիո՛ն Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը՝ յառաջիկայ 21 Մարտ, կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը 2էն մինչեւ 12, Ոսկեբերանի սրահը 5 rue Bonnefoi . Lyon բնտանեկան եւ համակիրներու յատուկ խնջոյք մը կազմակերպած է ։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը

Ընկերական գինեձօն

Կազմակերպուած Հայ Մարտիկներու Անիէռ-Պ. Քոլոմպի մասնաճիւղին կողմէ, վաղը շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Au Père Lamotte, Place Voltaire, Asnières: Եղգ, արտասանութիւն, խրախճանք, ընկերական եւ ընտանեկան շրջանակի մէջ։ Մուտքը ազատ է ։

. ԱՅՍՕՐ, ՇԱԲԱԹ իրիկուն ժամը 8.30— յաջողանքի երեկոյթ մը տեղի պիտի ունենայ Փարիզի մէջ՝ ողբացեալ Բանաստեղծ Վահրամ Թաթուլի յիշատակին նուիրուած։ Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական յայտագիր։ Հասցէ — 32 rue de Trévise ։

ԳԻՒՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ վաղը կիրակի, 1948, ժամը 3էն 12, Casino des Etoiles, Մասիս սրահին մէջ, 87 Ave. de Livry, à Sevran :

Գեղարուեստական հաճելի բաժին։ [illegible], ներկայացում եւ անակնկալներ, երաժշտական պարեր։ Ճոխ պիւֆէ։ Մուտք՝ 75 Ֆր.

Հաղ. միջոց — Կառախումբ Gare du Nordէն ժամը 13.45ին եւ 14.15ին։ Eglise de Pantinէն 147 [illegible], իջնել Terminus ;

Մասունք Մանկան

Մատակայ արուարձանի մը մէջ եօթը սենեակով տուն մը որ ունի կեդր. ջեռուցում, կազ, ելեկտրականութիւն, երկու խոհանոց, լուացարան, բաղ-իք եւ 765 մեթր քառակուսի պարտէզ ծառաւոր [illegible] մը շրջապատուած պատով, ծախու է։ Դիմել Պ. Երամեանի 49 Ave. de Fredy, [illegible]

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Հ. Ե. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ. վաղը կիրակի ժամը 3.30ին, կը տօնէ «Նոր Սերունդի Օրը» եւ այդ առթիւ պատրաստած է դաւեշտ [illegible] տեղի կ'ունենայ [illegible] սրահին մէջ, 2 rue de la Défense, Issy les Moulineaux ։ Ճամբան՝ Ligne Invalides իջնել Gare d'Issy, autobus 190 իջնել Gare d'Issy :

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Սալ Մազընոյի մէջ, վաղը կէս. ժամը 8.30ին Պոմոնի Ֆլորէալ սինէմային մէջ՝ Բշ 8 Մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Ե. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ Նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Պոմոնի ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու։ Միջազգային բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի ։

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող դրամ 5 արար

Գործող անձի ք.— Տիկին Ա. Քոչարեան, ընկերներ՝ Կ. Մուխթարեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Ստեփանեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ա. Մակարեան ։

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի գրկուելու համար խումբով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէ ։ Եկէք խուռներամ, տեսնելու համար սեւերու ապստամբութեան ոգին, ու յախուռն պայքար մըն է [illegible] արդարութեան եւ բռնակալութեան դէմ ։

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորը Սալ Մազընօ եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Պոմոնի Ֆլորէալ սինէման, վայելելու համար ցնցող դրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիի մը մէջ։

Հ. Ե. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի ցելեկոյթ պարահանդէսը, Մարտ 7ի կիրակի օրը։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՓԱՐԻԶԻ «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղը կը տօնէ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ, Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ, 8 rue Danton, Odéon, կիրակի 21 Մարտ, ժամը 4էն 12:

SALLE GAVEAU, Վաղը կիրակի, ժամը 14ին

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՋԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱԹՈ ՊԵՆՈՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԼԷՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ.— Տուիցէթթի, Պիզէ, Մասնէ, Մոցարթ, Ա. Պենոն, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդարեան, Սայաթ-Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն.

Տոմսերը հայ գրատուններէն

ՏՈՄՍԵՐԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ — Պ. Ուշաքեան՝ 61 rue Rebeval Bot. 19-21), Պ. Օննիկ Պօյաճեան 83 Rue d'Aboukir, Պ. Բամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve (Mén. 64-27), եւ բոլոր Հայ գրավաճառներուն մօտ ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ԱՆՈՒՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, 21 Մարտ, ժամը ճիշդ 20ին

Գազա տ'Իթալիայի սրահին մէջ

Բացառիկ ներկայացում Յ. Թումանեանի մահուան 25ամեակի առթիւ ։

Ղեկավարութեամբ Ա. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մաս ակցին Օր. ԱՆԺԷԼ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Անուշ), Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՄԷՀԹԷՐԵԱՆ (Սարօ), Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ (Մօսի) եւ Օր. ԱՆԻԹԱ ՍԱՐԳՍԵԱՆ (պար)։

ՍԻՓԱՆ երգչախումբը եւ Ռոստովի նուագախումբը (60 հոգի)։

Տոմսերու համար կանխաւ դիմել հետեւեալ հասցէներուն.— Տիկին Զաթիկեան, Պ. Թէլեան (Պոմոն), Պ. Պ. Մանուկեան (rue Nationale), Զրպաշեան, Թումայեան, Ազգ. Առաջնորդարան, (Տօքթ. Միքրիճիկարեան), Պետիկեան եւ Շ. Փիրանեան (7 եւ 25 rue Berlioz) ։

ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ, ՄԱՐՏ 7ԻՆ

Սթէլ ծօրճ Ե.ի շքեղ սրահներուն մէջ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ժամը 15էն մինչեւ 24. երկու ընտիր նուագախումբեր, բազմաթիւ attractionներ :

Մի մոռնաք Մարտ 7ը։ «Արեւմուտք»ին օրը

17ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հայ Արիական Միութեան Փարիզի շրջանի երէցներու, սկաուտներու եւ գայլիկներու կողմէ։ Մասնակցութեամբ Փարիզի Հայ Արենոյշներուն ։ Տեղի կ'ունենայ կիրակի, [illegible] Մարտ 1948, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Salle de la Chimie, 28bis, rue St. Dominique, Paris (7), (métro Invalides կամ Solférino) :

Սկաուտական ճոխ յայտագիր, ներկայացումներ, հայկական [illegible] եւ երգեր Արենոյշներուն կողմէ։

Մուտք 100 — 300 ֆրանք ։

Հ. Ե. Դ. ՄԱՐՍԷԼ - ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Վարդանանց խումբի ընդհ. [illegible] ժողովը այսօր շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին, 146 Av. Jean Jaurès, Ep [illegible] Սկրթիչեանի ընդարան, Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Ե. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 9ին ,149bis. Ave. d'Argenteuil,Asnières

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Ե. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը —

Կիրակի, 29 Փետր.— «Մուրատ», «Քեռի» «Համազասպ» եւ «Արամ» խումբերը

Հինգ. 4 Մարտ.— «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը ։

Ուրբաթ, 5 Մարտ.— «Թաթուլ» խումբը։

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթուան մէջ իրիկուան 9ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին։ Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները ։

[illegible] Ի. ԼԻՈՆԻ Վահան [illegible] կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, [illegible] (1 Մարտ), ժամը [illegible]ին, 78 rue Rabelais, Lyon, գաղութին սրահը։ Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԼԱ ՍԻԹՈՅԻ Հ. Ե. Դ. «Մամիկոն» խումբի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին ընկերվարական երու սրահը։ Ներկայ պիտի ըլլայ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչ ։

ՍԷՆԹ էԹԻԷՆԻ Ֆ. Հ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները, երկուշաբթի Մարտ 1ին։ Հայ ժամատունին մէջ ։ Կարեւոր օրակարգ, բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՎԻԷՆ — Ֆրանսական Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան ընդհ. անդամական ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 9.30ին Café Vacher, 2 rue Victor Faugier. Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ «Անտոք» ենթակոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այսօր շաբաթ իրիկուն, ժամը 8ին, ընկերվարականներու սրահը, rue Brossard: Խիստ կարեւոր օրակարգ ։

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Ե. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 12 խումբերու վարչութիւնները ժողովի մը, այս երեքշաբթի 2 Մարտ, ժամը 6.30ին Bar Pigalleի մէջ, Bld. Dugommier : Ներկայ կ'ըլլան պատասխանատու կուսակցական ընկերներ։ Շատ կարեւոր ։

ՍԱԼԱՄՊԻՒՕ Կլէ. Ընկերութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պար տիւ Կլոպի մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի անդամներէն ներկայ գտնուիլ, անդամատոմսերով միասին որոշեալ ժամուն ։

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարդանանց» կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները 1 Մարտ, երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին , 78 rue Rabelais գաղութին սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարդանանց» կոմիտէն կազմակերպած է ընկերա - հասարակական դասախօսութիւն մը որ տեղի պիտի ունենայ 2 Մարտ երեքշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին 78 rue Rabelais գաղութին սրահը։ Կը դասախօսէ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ ։

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ԿԱՐՏԱՆԻ Հ. Ե. Դ. «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի երեկոյթը կիրակի, Փետրուար 29 ժամը 3ին, Հ. Ե. Դ. Ակումբի տան մէջ։ Գեղարուեստական յայտագիր։ Նոր Սերունդը պիտի ներկայացնէ «Երեք Դաշնակ» զաւեշտը։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ ։

ՀԻՒՐԱՀԱՆԴԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անզուգական գործիչներ Տօքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակի, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտուն, Հանդիսաւոր պատարագով Կրօսքի Ս. Գ. [illegible] նախագահութեամբ [illegible] Հ. Յ. Դ. Կրօսքի մասնաճիւղի, կը հրաւիրէ բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները [illegible] ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը ։

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Dameame - 13e

Le Gérant : A. [illegible]

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286.

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Տար. 1200, Վեց ամս. 650, Արտ. 15 տոլ. կամ 3 անգլ.

Tél.: GOB. 15-70 — C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 29 Février 1948 Կիրակի 29 Փետրուար

Ի. ՏԱՐԻ — 20e Année № 5279 Նոր շրջան թիւ 888 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 5 Ֆր.

ՀԱՄԱՁԱՅՆ Ռուզվելթէն... կութեանց, ամերիկեան կառավարութիւնը ... է այն եզրակացութեան թէ Մարշըլի ծրագ... բաւական չէ խաղաղութիւնը ապահովելու համ... եւ անհրաժեշտ է զինուորական դաշնագիր... կ'քել եւրոպական ազգերուն հետ։ Հաւանական ... նկատուի որ ի մօտոյ բանակցութիւններ ... Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Պելճիքայի եւ Հոլանտայի հետ զինակցութիւններ կնքելու առաջարկու-թեամբ։

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԵՐԵՒԱԹԱՓ

Կոյանուտր մը եւս պզտիկ վարագոյրէն ներս։ Այս անգամ զոհն է բարձրագոյն քաղաքակրթութեան եւ մշակոյթի տէր ժողովուրդ մը։

Չեխոսլովաքիոյ ազատ ու ժողովրդավար կարգուսարքը ոչ եւս է, շնորհիւ ամենազօր կոմինֆորմի դաւերուն եւ Մոսկուայի գործակալներուն։

Երեք օր առաջ, ամբողջ ի վեր սարքուած դաւադրութիւն մը իր լրումին հասաւ եւ Չեխոսլովաքիոյ մէջ կազմուեցաւ «կարմիր» կառավարութիւն մը՝ կատաղի համայնավարի մը վարչապետութեամբ։

Տասը օր առաջ Փրակայի դահլիճէն կը հրաժարէին Ընկերվարական, ժողովրդական եւ Դեմոկրատ կուսակցութեանց նախարարները որով հեռու համայնավար Ներքին Նախարարը դաւադրական արարքներով կ'ամբաստանէր զիրենք։

Երկուշաբթի օր, դեմոկրատները ճակատ փոխեցին ու որոշեցին գործակցիլ համայնավարներուն հետ։ Ճամբան հարթուած էր արդէն, մանաւանդ որ Մոսկուայի բարեկամները ձեռք անցուցած էին բանակն ու ոստիկանութիւնը։

Չորեքշաբթի տեղի կ'ունենար համայնավար կուսակցութեան վարիչին եւ նախագահ Պենէշի տեսակցութիւնը որուն ընթացքին Կոթվալտ կը ներկայացնէր իր վերջնական պայմանները— Եթէ չ'ընդունիք, արիւն պիտի հոսի ...

Ալեհեր նախագահին ուրիշ բան չէր մնար եթէ ոչ ընդունիլ ներկայացուած «վերջնագիր»ը, որովհետեւ քաղաքացիական կռիւ մը տեղի չունենար երկրին մէջ։

Թուղթ արդէն, նախագահը շատ լաւ գիտէր թէ Փրակա լեցուած էր Մոսկուայի արտաքին փոխ-նախարարը՝ մարաջախտին յանձնարարականով եւ թելադրութիւններով։

Երեք օրէ ի վեր Չեխոսլովաքիան մտած է խորհրդային ծիրին մէջ ու Կարմիր ոստիկանութիւնը արդէն սկսած է, մէկ կողմէն մաքրագործել «յետադիմական» տարրերը եւ միւս կողմէ ապպար ացնել երկրին արգիւնաբերութիւնը, տնտեսութիւնը, հաղորդակցութեան միջոցներն ու պետական մեքենան։

Նոյնիսկ հրահանգ տրուած է նախակրթարաններուն եւ համալսարաններուն որ Լենինի եւ Ստալինի նկարներով զարդարեն դասարաններուն պատերը։

Անշուշտ, նորընտիր կառավարութիւնը չէ մոռցած յանձնարարելու որ Պենէշի նկարն ալ կախեն... ապացուցանելու համար որ բան մը փոխուած չէ եւ Չեխոսլովաքիան պիտի ունենայ ազատ ժողովրդավարութիւն։

Չեխոսլովաքիոյ դէպքերը կը յիշեցնեն այն միջնայութիւնները որոնք տեղի ունեցան արեւելեան Եւրոպայի մնացեալ երկիրներուն մէջ — Ռումանիա, Պուլկարիա, Հունգարիա կամ Եուկոսլաւիա։ Նոյն դասական ամբաստանութիւնները աջակողմեաններուն դէմ — լրտեսութիւն օտար պետութեանց հաշւոյն, կեղեքում աշխատաւոր բազմութեանց եւ համատարած յետադիմութիւն։

Չեխոսլովաքիոյ դէպքերուն մէջ ամէնէն ուշագրաւն է այն պարագան որ Խորհրդային Միութիւնը երեք հարիւր մղոն եւս կը մօտենայ արեւմտեան Եւրոպայի։ Մոսկուայի թաթը կ'երկարի արդէն մինչեւ Զուիցերիա։ Այդ էր պատճառը որ Ֆրանսայի արտաքին նախարարը պարտք կը սեպէր ահազանգը հնչեցնելու։

Նորընտիր վարչապետը կը յայտարարէ թէ Չեխոսլովաքիան պիտի ունենայ ժողովրդավար վարչաձեւ մը։ Նոյնիմաստ ճառեր արտասանուեցան Եուկոսլաւիոյ, Պուլկարիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ բայց կոպիտ իրականութիւնը այն է որ հաստատուած է համատիրական իշխանութիւն մը իր բոլոր տռեալներով։

Եւրոպայի «յետադիմական» մամուլը արդարօրէն կ'ընդվզի այս ներգամիտ դաւադրութեան դէմ ու զանազանութիւն չի գտներ Հիթլէրի եւ Ստալինի քաղաքականութեանց միջեւ։

Չըրչիլ 1946ի մարտին կ'ազդարարէր հանդիսաւոր կերպով — «Շթէթինէն Թրիէսթէ երկաթէ վարագոյր մը իջած է. զգո՛յշ. կրնանք ժամանակ չունենալ ...»

Ամերիկայի առեւտրական Նախարարը իր կողմէ կ'ազդարարէ որ ներկայ Ռուսիան աւելի մեծ սպառնալիք մըն է քան երբեք եղած էր երէկուան Գերմանիան։

Եւ սակայն Ստալին կը շարունակէ իր ճամբան անխռով ու արդէն կը պահանջէ զինակցութիւն մը Ֆինլանտայի հետ։

Տերեւաթա՛փ չարաշուք հեռանկարով։ Մանր մունր պետութիւններ հետզհետէ կը մտնեն Խորհրդային Միութեան ծիրին մէջ եւ Արեւմուտքը սկսած է սարսափիլ։

Մինչեւ ո՞ւր, սակայն, համայնավարներու այս արշաւը։

Պատասխանը պիտի տայ յառաջիկայ քանի մը ամիսներու պատմութիւնը։

Ժ.

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԽՄԲԱԳԻՐ, ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԿԱՐՈՒԱԾ ՎԵՐՋԵՐՍ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ, ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆԻ ՀԵՏ (աջ)։

ՄՐԸ ՕՐԻՆ

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

1918ի զինադադարէն վերջ, «Ճակատամարտ»ի խմբագրատունը, իր հիւրընկալ աւանդութիւններով, շատ կը յիշեցնէր «Ազատամարտ»ը, առանց, ի հարկէ, իր ամէն-օրեայ այցելուներուն մէջ գտնելու Զօհրապ մը, Ակնունի մը, Չաւարեան մը կամ Վարուժան մը։

Խմբագրատան առաջին յարկին Թօսթոմ դըրսագրական պատերը զարդարուած էին անմոռանալի նահատակներու նկարներով, ուրիշներուն՝ անոնց աչքէն խոր գիտակցութեամբ տողերուն եւ անոնց յիշատակին խնկարկու նորերու կողմէ։ Իսկ վերը, խմբագրատունը եկող գացող «Մեծերուն» կարգին մենք ալ մեր յիշատակի եւ տպաւորութեան տախտակին վրայ, հաւատարմութեամբ կը դնէինք կերպարանքը Յ. Օշականին, Զ. Եսայեանին, Կ. Զարեանին, Ե. Օտեանին ու աւելի նորերունը, Նարդունիին, Ահարոնին ու Մ. Զարիֆեանին։

Օշական, հին բարեկամ մը խմբագրին, իր տունին մէջ էր հոն, ինչպէս Ահարոն՝ բոլորին ընկերը եւ անոնց առօրեայ կատակներուն զոհը։ Միւսները քիչ մը աւելի պաշտօնական, բացի Օտեանէն, որ իբր աշխատակից շատ անգամ Փոլիսէն կամ Կարոյին տեղը կը գրէր իր «Տոմսերուն» համար։

«Ցանարհներուն» եւ «Մնացորդաց»ին անփոխարինելի հեղինակը ամէն անգամ ակնարկ մը ունէր նոր հրատարակութեան մը մասին, երբեմն առաջ երբոր հեգնոտ ժպիտով մը չեշտուած, բայց ամէն օր ալ սեղմած իր սրտին վրայ, զուարճութեամբ մէկու մը որ իր տան, իր ընտանիքին սեփական ինչքը պաշտպանելու կոչումը ունի։ Իր տունը Հայ մշակոյթն էր, իր ընտանիքը Հայ գրականութիւնը՝ զոր սիրեց իր սրտին բոլոր ուժովը։ Մինչեւ որ այդ ընտանիքին անբաղձալի եւ խորթ անդամները աղտոտեցին զայն, արիւնեցին ու օր մըն ալ դամբարանի մը մէջ փակեցին վրան գրելով՝ «Հակախորհրդային գրող Յ. Օշական»։ Այդ սեւ արձանագրութիւնը սրբեցին «Ցանարհներ»ը «Պարտոյի-»ի ձեռքով։

ՍՕՍԻ

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻԱ

ԵՐԿՐԻՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՆ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ՁԵՌՔԸ

Չեխոսլովաքիոյ նորընտիր դահլիճի անդամներուն երդումի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ, ուրբաթ օր, նախագահական պալատին մէջ։ Այս առթիւ վարչապետ Կոթվալտ ճառ մը խօսելով, ըսաւ,— Սրբուած լոյսին չափ պայծառ իրողութիւն մըն է որ յուսահատական փորձ մը կատարուեցաւ քայքայելու համար մեր կառավարութիւնը եւ ազգային ճակատը։ Մեր ժողովուրդը հիանալի կերպով ցոյց տուաւ որ միացած է։ Մեր օրէն կառավարութիւնը պիտի ներկայանայ խորհրդարանին եւ վստահ եմ որ այս վերջինը իր վստահութիւնը պիտի տայ անոր։ Մենք կը մերժենք արտասահմանի անհիմն յայտարարութիւնները որոնք կը վտանգեն մեր ազատութիւնը։ Մենք չենք որ ժողովրդավարութեան մասին դասեր պիտի առնէինք անոնցմէ որոնք իրենց խղճին վրայ ունին Միւնիխի ողբերգութիւնը, որոնք գործակցեցան Հիթլէրի հետ մեր երկիրը բաժան բաժան ընելու համար եւ ապօրինի միջոցներով չնչեցին մեզի հետ կնքուած դաշնակցութիւնը։

Նախագահ Պ. Պենէշ պատասխանեց.— Երկար ատենէ ի վեր կը մտածենք մեր ներքին տագնապին մասին։ Եկայ այն եզրակացութեան թէ այլեւս անհրաժեշտ էր ընդունիլ ձեր առաջարկները։ Դուք կ'ուզէք պետութեան գործերը վարել նոր միջոցներով եւ ժողովրդավարութեան նոր ձեւերով։ Կը մաղթեմ որ դուք եւ մեր ազգը աւելի երջանիկ ըլլաք։

Երդումի արարողութենէն ետք, Նախագահը գիւղ գնաց հանգստանալու ու թերեւս խմբագրելու համար իր հրաժարականը։

Չեխոսլովաքիան «կարմրցնելու» աշխատանքները յառաջ կը տարուին։ Գրաւուած են բոլոր գործարանները, պետական պաշտօնեաները հետզհետէ կը «մաքրագործուին»։ Հաշուեյարդարի կ'ենթարկուին ընդդիմադիր կուսակցութիւնները որոնց թերթերուն հրատարակութիւնը արգիլուած է։ Մաքրագործում կը կատարուի նոյնիսկ դպրոցներէն ներս. համալսարանին փրոֆէսորներէն երեսուն հոգի պաշտօնանկ եղած են։ Գաւառի բնիկները շոգեկառքով կ'աշխատին տոր ... անդամներ արձանագրելու համար։ Համայնավարներուն ձեռքը անցած են, բնականաբար, բոլոր մշակութային հիմնարկութիւնները ինչպէս նաեւ երկրին պետական մեքենան գիւղերէն մինչեւ քաղաքները։ Կուսակցութեան անդամ կ'ընդունուին ընդդիմադիր շարքերը, բայց խիստ նշկողութեան տակ են վարիչները։ Նոյն մը երեսփոխաններ ինքնաբերաբար հրաժարած են։

Մամուլի ազատութիւնը վերահաստատուած է։ Ազդարարութիւններ եղած են օտար թղթակիցներուն որոնք իրենց լուրերը պիտի քաղեն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՋԵՐՄԱՉԱՓԸ…

Շատ տարիներ անցած է այդ օրէն ասդին:

Խումբ մը ընկերներով, հեծանիւներով Վարդան աղբօր ագարակը գացեր էինք:

Հաճելի կալուած մը էր: Ափ մը հող սեփական: Քաղաքէն շատ հեռու չէր, հազիւ ութը-տասը քիլոմեթր:

Մեր կեանքին մէջ առաջին անգամ ըլլալով շատ տարօրինակ ու արտակարգ բանի մը հանդիպեցանք, հո՛ն՝ Վարդան աղբօր ագարակին մէջ:

Այդ օրը շատ տաքուկ արեւ կար: Նստած էինք դուռը առջեւ, զովասուն արեւին տակ, սեղանին բոլորտիքը:

Զրոյց կ'ընէինք անցեալէն, ներկայէն, ու նաեւ գալիքի մասին: Կատակներ, պատմութիւններ ու զանազան դրուագներ կը վերյիշէինք մեր կեանքի պատանեկան ու երիտասարդական տարիներէն ու կը զուարճանայինք: Սեղանին վրայ ալ ամէն բան առատ էր:

Յանկարծ, Վարդան աղբար շփոթած՝ ձայն կուտայ կնկանը՝ Տիկին Վառվառին.

— Կնիկ, նայէ, հոն նայէ՝ «Մինոյ»ին (շնիկ): Ինչո՞ւ այդպէս ձեւեր, չտեսնուած շարժումներ կ'ընէ այսօր:

Մինօն, քիչ անդին, պարտէզին մէջ բանջարեղէններու թուփերուն տակ կը մտնէր, կ'ելլէր արագ, անդադրում պոչը գետին քսելով ու տապլտկելով:

— Ինչ գիտնամ, մարդ: Անշուշտ բան մը ունի՝ կամ բան մը կը փնտռէ անասունը, հո՛ն՝ թուփերուն տակ, կը պատասխանէ տիկին Վառվառ:

Բոլորիս ուշադրութիւնը կը կեդրոնանայ Մինոյին վրայ:

Իսկապէս, պզտիկ Մինօն անօրինակ ու չտեսնուած շարժումներ կ'ընէ: Ահա, նաեւ կը միացնէ անօրինակ շարժումներուն աղեկտուր կաղկանձը, հաչոց, ոռնոց:

Դժբախտ անասունին ձայնը բնական չէր: Մարածի պէս է: Շունչը կը հատնի: Կարծէք մէկը կոկորդին ամուր սեղմած է:

[illegible] գետին կը խփէ անդադար: Աչքին՝ [illegible] մէջ, ու ոտքերը անդադար կը դողան:

Ուրեմն քիթը վեր՝ խեղդուկ ձայնով մը կը կաղկանձէ, ոռնալու պէս բաներ մը կ'ընէ ու կը դառնայ դողդղալով, սարսռալով մինչեւ տեղին [illegible]:

Ողբալի կացութեան մէջ է դժբախտ անասունը:

Ու մենք բոլորս ալ մեր ուշադրութիւնը Մինոյին տուած զարմանք ու հետաքրքրութիւն [illegible] շնիկին փնտռելին շուրջ:

Վարդան աղբար հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէ վճռական ու ինքնավստահ:

— Այդ շունը ջերմ ունի …:

— Ի՞նչ, ջե՞րմ, խենդեցա՞ր մարդ: Շունե՞րն ալ ջերմութիւն կ'ունենան եղեր,— զարմացած կը հարցնէ Տիկին Վառվառ:

— Անշուշտ: Անոնք ալ ջերմ՝ դող կ'ունենան, կնիկ: Անոնք ալ կենդանի, շնչաւոր էակներ են չէ՞: Ու եթէ մեր Մինօն ջերմութիւն չունի՝ ըսէ կը թողնեմ,— կ'աւելցնէ Վարդան աղբար:

— Վայ, խեղճ Մինօս, կը յարէ Տիկին Վառվառ,— հապա ի՞նչ պիտի ընենք, մարդ, հիմակ: Նայէ, խեղճը ողիկ ողիկ կ'ըլլայ: Կը գալարուի ինքն իր վրայ: Շուրջին երբ կ'ելլէ, լափէ, կու տայ կ'ուզէ: Ջերմութի՞ւն, ու կառողի …

— Ի հարկէ, կնիկ,, ծանր ու հաստատ թօնով կը խօսի Վարդան աղբար,— ի հարկէ, այդքան տաքութիւն, ջերմութիւն ունեցող մը վերջ ի վերջոյ բարձրի պէս կ'ըլլայ:

— Քանի որ վստահ՝ համոզուած ես, թէ ջերմութիւն ունի, մարդ Աստուծոյ, ջերմաչափը նայած է, ելիր բեր, ու անգամ մը նայէ անասունին ու եթէ բարձր ճիշդ ըլլայ միջոց մը խորհինք, ճար մը ընենք,— կ'առաջարկէ Տիկին Վառվառ:

— Ի՞նչ, ինչ բանի՞, ջերմաչա՞փը, ո՞ր ջերմաչափը՝ մե՞ր,— զարմացած կը հարցնէ Վարդան աղբար:

— Անշուշտ մեր ջերմաչափը: Ինչ է, ուրիշ տեսակ ջերմաչափ կա՞յ,— կ'աւելցնէ Տիկին Վառվառ:

— Խենթեցա՞ր, թուցեցի՞ր էյ կնիկ, խելաց տղաքտ: Մարդոց ջերմաչափը անոնց ջերմէն առանձինը կրնա՞յ չափել… Անոնց համար ալ անշուշտ, մասնաւոր ջերմաչափ գոյութիւն ունի, որ մերինէն շատ տարբեր ըլլալու է …:

Վարդան աղբօր յայտարարութիւնն ու մտքերը կը հաստատէ մեր ընկերներէն մէկն ալ, որ բժշկական շատ բաներ կարդացեր էր ու գրեթէ բժիշկի մը չափ ալ գիտութիւն ամբարած:

Աւելի անդին ալ մի հետաքրքրուիք թէ՝ ինչ եղաւ Մինօն …:

•

Բայց, ինչո՞ւ պատմեցի, վերյիշեցի այս պատահարը այսքան տարիներ ետքը:

Բացատրեմ, միտքս.

Սակայն, նախ եւ առաջ յայտնեմ թէ՝ յետագայ բաղդատութիւններս, օրինակներս «Մինոյի» շուրջ չի դառնար, այլ ջերմաչափին, Վարդան աղբօր խօսքին, բառին թէ՝ «անոնց եւ մեր ջերմաչափերը միեւնոյնը չեն»… եւայլն:

Որովհետեւ, մենք Փրֆ. Գէորգ Աբով չենք, որ ելլենք մեր կարմիր — կատար ագարակները «Մինօ» անուանենք, շունի տեղ դնելով՝ զիրենք: Ոչ, մեզմէ հեռու այդ միտքը, այդ չափն ու բաղդատութիւնը: Կ'ընենք ու ընդգծենք, խնդիրը միայն ջերմաչափին, Վարդան աղբօր խօսքին շուրջ կը դառնայ:

★

Անէծք անոր, որ կոմունիզմ քարոզող դրչակներուն, անոր մարդասպանութիւնը տարածողներուն կամ պաշտպանողներուն կը հանդիպիմ … ու միջնապէս, կայծակի արագութեամբ միտքս կուգայ, աչքիս առջեւ կը կախուի Վարդան աղբօր յիշած անկրկնելի, ինծի համար մինչեւ այսօր անծանօթ «ջերմաչափ»ը:

Միակ երկու օրինակ մեր բառը — աւելի ճիշդ Վարդան աղբօր բառը — հաստատելու համար, մէկը Հայաստանէն ու երկրորդն ալ արտասահմանէն … :

Ու ընթերցողը պիտի համոզուի անպայման մեր բերած ապացոյցներուն, փաստերուն առջեւ, թէ՝ անոնց… ու մեր ջերմաչափները խոտոր կը համեմատին:

Արդեօ՞ք, կոմունիզմի վարդապետութեան իրենց տուած հաւատարմութեան երդումին առնն զիրենք մեզմէ տարբեր կազմախօսութեան մը խմորո՞վը կը փոխարկեն… ու ատոր համար ալ անոնց ու մեր ջերմաչափերը այլեւս միեւնոյնը չեն մի՞թէ:

Առաջին օրինակը, ահաւասիկ, կարմիր մաղ-մորուքով ու նաեւ կարմիր լերդացած արիւնի պէս ուղեղով Փրոֆ. Գէորգ Աբովի ը, որ կարծեմ դուք ուրիշ անգամ մը տեսած էք ախտեղ ու չէք կրցած գիտնալ թէ՝ ասիկա ի՞նչ ջերմաչափ է. ցոյց տանք միայն՝ պզտիկ մէկ ծայրը, իր քանի մը ստորիճաններով.

… Դուք, դաշնակ չէք,
Մենք չենք մոռացել,
Որ պիտի գ ջենք
Երկրից առ յաւէտ
Սեւ Ֆաշիզմի հետ՝
Նաեւ հետքն իսկ ձեր …

Ասիկա, կոմունիստ՝ ալ ալ Փրոֆէսօր մաղոտ… ջերմաչափ է:

Այժմ, փորձենք այստեղ ցոյց տալ նաեւ մեր ջերմաչափը, «Հէյ ճան Երեւան» կամ «Թուղթ առ Երեւան» գրքոյկէն պատահարար էջ մը բանալով, որ տրուած է իբրեւ պատասխան մաղ-մօրուքով համայնավար ու Փրոֆէսօր տիտղոսով Գէորգ Աբովին, «դուք դաշնակ չէք» ջերմաչափին իբրեւ պատասխան, երիտասարդ, շատ «ջահել» ու տակաւին արիւնը տաք երիտասարդի մը կողմէ.

.. Իսկ դու հեռաւոր, երջանիկ ընկեր
Օ՛ Գէորգ Աբով,
Հողում մէջ գլխուած այդ մաղձը դեղին
Ցանձ իր Զանգուի ցասկոտ ջրերին,
Եփիր ականջիդ թմբուկը աբթու
Որպէս զգայուն
Ու յարաթրթիռ մի տխարագոն
Հայ: Ենի հողի սրտում կրծքին,
Լսիր դու հողին, լսիր դու հողի,
Դու հողին լսիր,
Ու նա քեզ կ'ասի, թէ չկայ խնդիր
Իր զաւակների միջեւ տարագիր,
Թէ չկա՛ն ջ եր.
… Այլ կան բիւրաւոր տառապող սրտեր՝
Նո՛յն հողի համար…

Իբրեւ երկրորդ օրինակ՝ ջերմաչափի, յիշենք նաեւ առ մեր հարեւան «ոճ յանկ Արմէ ինչն» ու իր «Լոնտոնի սաւաանդիչ»ը… իր յիտուց երաին ու սպառնալիքներովը:

Ու այս երկու օրինակներն անգամ բաւական են համոզուելու համար թէ՝ իսկապէս, մեր ջերմաչափը չի կրնար քննել, չափել ու արձանագրել անոնց տաքութեան չափը: Եւ, համոզուած ենք, որ ոչ թէ քառասուն աստիճանով մեր ջերմաչափը, այլ՝ երկու անգամ քառասունն ալ տակաւին անոնց ջերմը չափելու համար վրդ կուգայ…:

Ահա թէ ինչո՞ւ մեր կեանքը Բաբելոնի վերածուած է այն օրէն ասդին, որ կոմունիստական ջերմաչափ մը հնարուած է, որը խոտոր կը համեմատի մեր սովորական ջերմաչափին հետ:

Այո, ընկերներ եւ բարեկամներ, Գալիֆորնիայէն մինչեւ Թէհրան ու Երեւան կոմունիզմին ու իր կարմիր աւետարանին հաւատացեալները ազգային, քաղաքական, ընկերային, մշակութային ու գրական, ու նաեւ բարոյական բոլորովին տարբեր ջերմաչափեր ունին զուտ իրենց համար ինքնուրոյն, որ մեզի համար անգործածելի, անըմբռնելի ու անտանելի է, մեր ոգեկանութեան ու կազմախօսութեան համար:

Ասիկա անդարմանելի դժբախտութիւն մըն է սակայն, իրականութիւն մը զոր կը տեսնենք ու կը զգա՞նք ահա աւելի քան մէկ քառորդ դարէ ի վեր:

Ու ասիկա, ինչպէս յայտնի է, մինակ մեզի յատուկ չէ ու մեր Վարդան աղբօր ջերմաչափը գոյութիւն ունի բոլոր երկիրներու տակ, բոլոր ազգերու մէջ:

Կոմունիզմը միջոցներու մէջ խտրութիւն չի դներ, կը ձգնի, կը ջանայ ու երեւելի ու աներեւոյթ, [illegible] ու դժուարին, արիւնով ու բռնութեամբ, վերջապէս, ինչ որ իր միտքը կրնայ յղանալ, կ'աշխատի այդ բոլոր միջոցներովը ամբողջ մարդկութեան բանի պարտադրել իր «ջերմաչափ»ը …:

Պիտի յաջողի՞ …: «Կ'ապրինք, կը տեսնենք» …:

ՀԱՅԿ ԱՐՄԷՆ

ԻՆԾԻ, ԻՆԾԻ ԸՍԻՆ՝ ՈՐ ԵՍ ՀԱՅ ԵՄ

Օ, այս մայրական փայփայանքը, ինչքան տարբեր, ուրիշ բան: Օ, այս ակնարկները, այնքան մէկ հատիկ, այնքան սիրելի, այնքան ընտանի, թէեւ առաջին անգամ կ'երեւէին իրեն: Ու ահա ակնթարթի մը մէջ ալ տեսիլը սլբուեցաւ, անհետացաւ:

Ի՞նչ, Վահա՞գ։

Թոլան ցնցուեցաւ ու վեր թռաւ: Ու զգաց որ երազ էր: Կը դողար: Սիրտը խենթ-խենթ կը զարնէր: Ախ, ուրո՞ւ հասկցնել վիշտը, ուրո՞ւ: Շուրջը անբան ժայռեր: Ու շուարումէն գլորեց ինքզինք վար, դէպի ծա ծաղ նիւթը, տակաւին կիսամրափ, աչքերը կիսախուփ: Թերեւս ճամբան այս էր, ու կ'երթար իրեններուն:

Ալիքները, քչքչալով, ողջունեցին այս ամառ օրը: Ու զայն նետեցին, թեթեւ հալի մը պէս, նախ վեր, յետոյ վար, մինչ աղին անդին, մինչեւ [illegible], ու զարկին, քշեցին ծովուն բացերը, ուրկէ այլեւս դարձ չկայ:

Թոլան տաշեղ մըն էր հիմա որ կ'երթար ալիքներուն վրայէն, որոնք զայն ձեռքէ ձեռք տալով, քշեր, կը մղէին հեռու: Ո՞ւր: Անշուշտ դէպի երկիր: Արդէն այդ էր իր ալ փնտռածը: Պաղ նիւթը սակայն ուշքի բերաւ զայն, ու ան փորձեց իր քզինքը ջուրին վրայ բռնել, թերեւս պահ մը աւելի բոլոր տեսնելու, զգալու կեանքը: Ոչ: Ան կ'ուզէր աւելին: Ապրիլ: Բայց ինչպէս, երբ այլեւս ուշ է: Սակայն եւ այնպէս, ապրիլ: Իրեններուն համար, ինքզինքին համար: Իսկ, միակ մնացորդը իր տանիքին, թերեւս նաեւ դերդաստանին: Այսպիսի անփառունակ վերջաւորութի՞ւն…

Թոլան ամչցաւ նոյն իսկ այն անփութութեան համար, որ զինքը մինչեւ հոս բերած էր: Սակայն այլեւս հնար չէր բան մը ընել: Քանի մը ակնթարթ եւս, ու այլեւս պիտի չըլլար ինք: Պայքարիլ տարրերուն հետ, հոս, ծովուն բացը, ինչ ալ իսկ՝ չէ մը: Ու Թոլան տխրութեամբ կը վերջացնէր կեանքը, աչքերը յառած ինքնաստուածացած տեսակ կերպարանքին, երբ, ալիքները, սխալեցան իրենց ինքնավստահութեան մէջ: Ու այնքան անգութ, ինչքան ամբարտաւան, անոնք այդ տկար որդը վերցուցին իրենց բազուկներուն վրայ, ու թերեւս զօրութենէ մղուած, թերեւս զբօսնելու համար, քշեցին զայն հոս կրկին, դէպի ափունք, այնպիսի խենթ թափով որ խարակներուն վրայ փշրի, միայն, իբրեւ բիծ մը արիւն: Հոս, Թոլան փորձեց իր վարժ լուղորդի հնարները, ու այս անգամ չուզեց մնալ ջուրերուն վրայ, ու սուզեցաւ, քալեց անոնց տակէն, թեւ եւ ոտքեր շարժելով: Թերեւս կը լողար, ո՞վ գիտէ: Ու ահա ոտքերը աւազի դպան: Ու ան պինդ փակեցաւ խութի մը ու գրկեց զայն: Ծովն ինկողը օձի կը փաթթուի: Ալիքները փորձեցին ետ դառնալ ու կրկին առեւանգել զայն: Բայց Թոլան, այս անգամ աւելի ճարպիկ, բարձրացաւ խութին գլուխը ու թառեցաւ: Ու ճիշդ հոն, ափունքին վրայ, մարեցաւ ինկաւ բերնսկիվայր (երեսի վրայ): Այլեւս չէր լսեր սպառնալիքը որ ալիքները կ'ընէին իր հասցէին: Ու անպիտան ջուրը վազեց բերնէն, ու շնչառութիւնը վերսկսաւ իր բարեգութ պտոյտը: Ու մնաց հոն, ծովափին, անշարժ: Անշարժ, անտէր, ու մինակ աշխարհի վրայ: Երբ ուշքի եկաւ, սեւ թռչուններ, կլկալով կը դառնային իր շուրջ: Ու Թոլանի կը թուէր թէ անոնք կը պոռան.

— Վահագն, Վահագն, Վահագն ….:

Ելաւ կեցաւ ու բռունցք շարժեց ծովուն դէմ: Հիմա գերման դաստիարակութիւնը կը պողպատնար իր մէջ ու կը վարէր իր հոգին: Ինչ, մեռնի՞լ: Ուրեմն զինակցիլ թշնամիի՞ն: Ազգին անձնատուր մէջ անոր հետ ձեռք ձեռքի տալ: Այդ ինչ, բարձրագոյն ուսման տէր երիտասարդ: Մինչ ուրիշներ, հազարներով, հարիւր հազարներով, կը տոկային, տոկացած էին դարեր, ինչպէս տեսած էր, խորտակէն, իրենց բրդոտ կուրծքերէն զուրս հառաչելով ազգ եւ հայրենիք բառերը: Թոլան նոյնիսկ պահ մը ամչցաւ այդ տղայական փորձին համար: Ու տակաւին արինլուալ, վը-

քան գլուխը թաց, ուղղուեցաւ քաղաք։ Ամէնէն մօտիկը տունն էր հայ վարժապետին, որ Գերմանիոյ մանկավարժութիւն ուսած էր ժամանակին, ու կը հասկնար այդ լեզուն։ Իրիկուն էր, երբ ան ուսուցչին դուռը զարկաւ։ Շտապով հրեց դուռն, բացաւ, ու կանգնեցաւ սենեակին մէջ իբրեւ հայ ժողովուրդին ըմբոստ խղճմտանքը, ու գոչեց.

— Պէտք է ապրիմ, Պ. վարժապետ, պէտք է ապրիմ, ազգիս համար, հայրենիքիս եւ իմիններուս համար ։

Անշուշտ, թէ որ չամչնար, պիտի տար նաեւ անուն մը՝ Իլզէ ....։

Ծերունի վարժապետը, յանկարծակիի եկած, ըմբռնեց թէ ի՛նչ է պատահեր։ Եւ Թոլման վրան գլուխը փոխելէ եւ վէրքերը խնամելէ առաջ, քալեց դէպի այդ ուժեղ կերպարանքը ու անոր ձեռքերը բռնեց։ Եւ նայեցաւ անոր աչքերուն, խոր եւ մթին աչքերուն, որ նման էին աչքերուն հին, հին Հայերու, հայ թագաւորներու, հայ իշխաններու, հայ մարտիկներու եւ շինականներու՝ հազարամեակներ առաջ, դարերու ընթացքին, մինչեւ երէկ, մինչեւ այսօր, եւ անկէ ալ անդին, մինչեւ գալոց վաղերը, մինչեւ անհուն ապագան։ Եւ բռնելով այդ գլուխը, գիտախուզաւ այլանդակուած, իբրեւ հայը՝ անոր ճակտին դրոշմեց համբոյր մը եւ ի խորոց սրտէ խօսեցաւ.

— Տղաս ։

Թոլման չկրցաւ զսպել իր փ՛առածը ։ Բայց ան հասաւ միակ կալուածին ու ճշմարիտին՝ իր ազգին։ Եւ փոխեց իր անունը, դառնալով Հրաչուհի Վահանդունի ։

(Վերջ) Ե. ՔՈՉԵԱՆ

ՓՆՋԻԿ ՄԸ Ե. ՕՇԱԿԱՆԻ ՇԻՐՄԻՆ

«Ո՞չ եւս է»...

Մահուան ինքնագովութիւն է այդ ասացուածքը ։

Մահը, սարսափի է մատնած մարմին – մարդը։

Եւ բոլոր հզօրները, եւ բոլոր բռնակալները, չարերն ու աւազակները, սարսափ կը նետեն, մահուան անունով՝ մարդոց հոգիներէն ներս ։

Եւ օրէնքը։ Եւ այդ օրէնքին պատասխանատուները, մահասարսափով կ'ուզեն յարգանք պարտադրել անօրէններուն ։

Մարդը, մահէն դողահար՝ կեանքի ամենաթանկագին արժէքներն է նուիրաբերած անոր չուքին՝ ամոքելու, սիրաշահելու համար զայն ։

Գիտունը, իր աշխատանոցին մէջ մեկուսացած՝ պրպտումներ կը կատարէ, մահուան վայրկեան մը ուշ հանդիպելու միջոցներուն վրայ ։

Եւ մահը՝ իր սեւ ծաղրանքը կը նետէ այս բոլորին հանդէպ ։

Սակայն, Մա՛րդը Մահէն, որ ամէն ինչ կը հնձէ, անզօր է, միտքին եւ հոգիին առջեւ ։

Անէրկած՝ լոյսին յորդահոսան ճառագայթներէն ։

Մարդը, մտածումի եւ գեղարուեստի հզօր պատնէշով՝ թումբ է կանգնած այդ ամենակուլին առջեւ ։

Հողային կառուցուածքի փլուզումը։ Ահա մահին զօրութեան եւ իշխանութեան սահմանը ։

Միտքը՝ աւելի հզօր քան Մահը ։

Ազգերը, կ'ապրին իրենց միտք-անմահներով։

Եթէ գոյութիւն չունենային այս անմահները։ Եւ գոյութիւն չունէին մարդը, ազգերը, հայրենիքները։ Ոչ գիտութիւն, ոչ քաղաքակրթութիւն ու գեղարուեստ ։

«Յակոբ Օշական ոչ եւս է» կը գուժեն ։

Շուրջս դիտեցի եւ ամէն տեղ գտայ զինքը։

Հոս մատենադարանին մէջ։ Հոն ուսանողներուն մօտ։ Անդին իր ընտանիքին ու բարեկամներուն մէջ՝ իբրեւ յիշատակ ։

Եւ տարիներով իսկ պիտի մնայ մեզի հետ։ Եւ մեզմէ վերջիններուն հետ։

Յ. Օշական, կը խօսի եւ պիտի խօսի մեզի հետ՝ իր գրականութիւնով ։

Ապագայ երիտասարդութիւնը, ահա կը տեսնեմ, ինչպէս հակած է անոր գրականութեան, տաղանդին վրայ։ Ուսուցիչը ինչ ոգեւորութիւնով կը վերլուծէ անոր միտքերն ու նախադասութիւնները ։

Բոլորն ալ հարց կուտան եւ պատասխան կ'առնեն անկէ ։

Եւ մենք երբ արդէն փոշիացած ու մոռցուած, Օշականները դասարաններէն ներս, իրենց պաշտօնը պիտի շարունակեն՝ իբրեւ գրականութեան, մատենագրութեան վարպետներ ։

Միտքն ու անոր գործը տեւական են եւ անմահ։

Մահը անզօր է մտքի խոյանքին առջեւ ։

Եւ Օշական ոչ է մեռեալ ...

Կ. ԳԵՏՈՒՇ

ԽՄԲ. — Բժշկապետ Տոքթ. Պ. Քօլօլեան հետեւեալ գնահատական նամակը ուղղած է Շաւարշ Նարդունիի, «Մաղկամատեան» հէքեաթներու հատորին ընթերցումէն ետքը —

«Աֆէրիմ, տղաս»

— «Աֆէրիմ, տղաս» կ'ըսէր հայրս, իրիկունը, ճաշէն յետոյ՝ երբ օրուան մէջ իմացած «մասալ»ս կը պատմէի իրեն։ Հայրս շատոնց է մեռած, խոր ծերութեան մէջ, 1916ին։ Բարի մարդ էր հայրս։ Կը պահեմ իր սուրբ յիշատակը։

Իմ կարգիս՝ կուզեմ ըսել — «Աֆէրիմ, տղաս, Շաւարշ»։

Կարդացի «Մաղկամատեան»դ ու կուզեմ ծափահարել։

Երէկ ձմեռ էր։ Ձիւնը կուգար հատիկ հատիկ։ Դուրս ելլել ուզեցի։ Ցուրտ էր։ Պատուհանէն՝ օդին ու մթնոլորտին վրայ աչք նետեցի։ Ձիւնը կուգայ խոշոր խոշոր։ Սակայն տեսայ պարտէզին ճնճղուկները, մեկտ, ծառէ ծառ կը թռէին, յետոյ գացին, պատին տակ, իրենց բոյնը մտան, առանց երգելու։ Երկինքը սեւ էր։ Իրենց օրինակին հետեւեցայ ։

Մնացի տունս։ Ի՞նչ ընել կարդա՞լ։ Փնտռեցի գիրքերուս մէջ ու «Մաղկամատեան»դ գտայ։ Եւ կարդացի։

Հրաշալի՛։ Մէկը կար մէկը չկար։ Հնդկաստանի մէջ ազուոր թագուհի մը կար։

կանանչ բուրակը սիրում,
Բանտարկուեցաւ օրն ի բուն։

Կարդացի։ Ծայրէ ծայր։ Շատոնց է այդքան սիրուն հէքեաթ չէի կարդացած ։

Կուզամ շնորհաւորել ։

Առաջին էջին մէջ տեսայ «Նարդեան մատենացոյցի» ծրագիրը։ Հարիւր տարուան համար գիրքեր կան պատրաստ։ 1000 տարի պէտք է բոլոր այդ գիրքերը կարդալու համար, եթէ ընթերցողը ինձ նման, ամիսներ դնէ գիրք մը կարդալու համար ։

Կը տեսնեմ, յառաջաբանին մէջ, որ «Նորերը» պիտի գան վաղը վառելու հայ գրականութեան ջահերը ։

Ես, շատ «հիներէն» եմ։ Կուզամ սակայն վերջին 25 տարուան տաղանդաւոր «նորերէն» մէկուն շնորհակալութիւններս յայտնել եւ առաջարկել որ այս նամակս, իբրեւ կտակս, դրուի հարիւրաւոր գիրքերէն մէկուն մէջ, իբրեւ «յառաջաբան»։

Մահուանս օրը, անունս պիտի մոռցուի։

Ո՞վ կրնայ յիշել իր բժիշկը ։

Բայց կրնայ ըլլալ որ այս նամակս, տարիներ յետոյ, յիշեցնել տալ ընթերցողին թէ Փարիզի մէջ կար Հայ ծերունի բժիշկ մը, որ կը սիրէր գրականութիւնը, բանաստեղծութիւնը ու բժշկութիւնը։ Իր ծերութեան օրերուն, յիշելով իր երիտասարդութիւնը՝ կը խրախուսէ երիտասարդ հայ բժիշկ մը նուիրուած գիտութեան ու գրականութեան ։

Մէկը կար, մէկը չկար։ Տարիքոտ բժիշկ մը կար ...

ՏՈՔԹ. ՊՕՂՈՍ ՔՕԼՕԼԵԱՆ

ՄՏՔԻ ԶԲՕՍԱՆՔ

ՈՐՔԱՆ ԲԱՆ ԳԻՏԷՔ

(Պատասխանները երեքշաբթի օր)

1.— Քանի՞ սխալ կրնաք գտնել հետեւեալ բառերուն մէջ.— Ինքնահայեաց, ըմբիշ, իշխան, զօդել, զօրավիգ, ընձիւղ, լուսամփոփ, յաւելուած, փշրանք ։

2.— «Ա.-ի մահուան առթիւ հազար փրանք նուիրեց փոխան ծաղկեփունջի»։ Սխա՞լ կայ այս խօսքին մէջ։

3.— Ռուսիա ո՞ր թուականին դրաւեց Երեւանի նահանգը ։

4.— Ի՞նչ կը նշանակեն հետեւեալ բառերը.— Ա. Փեցի, Բ. ծմրարարձ, Գ. ժոռատ, Դ. վայրավատին, Ե. քաղուշեղ ։

5.— Ափրիկէի մէջ քանի՞ անկախ կամ կիսանկախ պետութիւններ կան. որո՞նք են ։

6.— Ամերիկեան դրօշակին վրայ քանի՞ կարմիր եւ քանի՞ ճերմակ երիզներ կան. անոնց թիւը ի՞նչ կը խորհրդանշէ ։

7.— «Առաւօտ լուսոյ, արեգակն արդար», կրնա՞ք թարգմանել ։

8.— Գիշերն անոյշ է,, գիշերն հեշտագին հաշիշով օծուն ու բալասանով։ Ո՞վ գրած է այս տողերը. կը յիշէ՞ք յաջորդ երկու տողերը ։

9.— Թուրքիա ե՞րբ խզեց իր դիւանագիտական յարաբերութիւնները Գերմանիոյ հետ ;

10.— Հիթլէր ե՞րբ գրաւեց Չեխոսլովաքիան,

ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԱՏ ՀԷՔԵԱԹ ՀԻՆԳ ՊԱՏԿԵՐՈՎ

(Մեծ-փոքրերի, փոքր-մեծերի
եւ ժողովրդի համար)

Գրեց՝ ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

ՎԱՐԱԳՈՅՐ ԲԱՑ ԱՆՈՂ.— (Ժպտադէմ, գիրուկ ու բարի մարդ՝ արեւելեան պատմուճանով։ Դուրս է գալիս նախաբեմ ու դիմում հասարակութեան)։

Սիրելի հասարակի՛ք, մեծե՛ր ու պստիկնե՛ր, ուրախ ժամու՝ ողջոյն շատ ։

Պատիւ ունինք յայտնելու յարգելի հանդիսականներիդ, որ Քաջ Նազարը եկել է եւ այժմ թատրոնումն է։ Հէնց նոր տեղաւորուեց իր խմբով Նազարստան աշխարհի Նազարաշէն քաղաքից եւ հերոսական քաջերի մէջ շապիկ է փոխում։ Եւ եթէ իր քաջութեան կատարի թափից բեմի տախտակամածը չխորտակուի՝ քաջակորովն Նազար բեմի վրայից պիտի ընդունէ ամէնքիդ արքայաբար ։

Հաստատում ենք նրա առանձին սէրն ու խնամքը, զոր տածում է դէպի ձեզ։ Եւ մինչեւ որ Գերադոյնը ինքը անձամբ դուրս կը գայ բեմ ամէնքիդ տեւութիւնը երջանկացնելու՝ իր իսկ բերնով ձեզ ողջոյն հրամայեց նախապէս։

Շատ բարեւ է անում ձեզ ինքը՝ Քաջ Նազարը, նրա կինը՝ Ուստիան խանումը եւ ցնդած Տիրացուն։ Եւս շատ բարեւ են անում Սարսաղաչէնցի հերոսները՝ սարսափելի Սաքօն, աչխոյժ Թամազան, մազապաթէ Վարժապետը, ալախօսիկ Տէրտէրը եւ միւսները։

Եւս շատ բարեւ ունին եօթն հսկաները Սարսաղստանի՝ իմաստուն Ղոռու Բուղան, խելքի ծով Դանդիղը, Թոզեկին, Արջաթոթոշը, Ղառաղուլան, Ղորոնթին, Ղուզզունը եւ սրանց քոյր Փէրիչանը ։

Եւս նաեւ բարեւ ունին ճարտարախօս Սենեկապետ Նաղիր - Վէզիրը, պալատականները, զօրքը, ժողովուրդը, փոքրը եւ ամէնքը ։

Եւ վերջապէս շատ բարեւ ունի այս դիւցազներգութեան հեղինակը, որ այս րոպէիս Թատրոնում չէ։ Իր քննադատների խորհրդով գնացել է աքլորի մօտ երգեցողութեան դաս առնելու։ Դասը վերջանալուն պէս՝ նա էլ Թատրոն պիտի գայ։ Այժմ շատ է համեստացել նա։ Եւ եթէ այս երեկոյ ծեծի չհանդիպի, այլ իր հերոսի պէս ինքն էլ անսպասելի բովանդակ ձեր ծափերի ձայնը լսէ, համեստօրէն բեմ պիտի դուրս գայ հինգերորդ արարի մէջ՝ իր շնորհակալութիւնը յայտնելու ձեզ։

(Մինչեւ գետին երկրպագութիւն է տալիս հանդիսականներին եւ ապա վեր է կենում, իր երկար գաւազանով բաց է անում վարագոյրը ու հեռանում)։

Ա. ՊԱՏԿԵՐ

Տեսարանը ներկայացնում է Նազարի տան բակը։ Ձախակողմը չարդախաւոր խրճիթ է, մի պատուհանով ու դռնով։ Դիմացը բակի պարիսպն է, որ դէպի աջ ձգուելով առաջ է ծռւում, եւ հէնց այդ անկիւնում բակի դուռն է։ Այնուհետեւ պատը դէպի առաջ է գալիս եւ վերջանում այնպէս, որ աջակողմը մի փոքրիկ հրապարակ է գոյանում ։

Խրճիթի ձախ անկիւնից մուտք է բացւում դէպի նրա ետեւը։ Դիմացի պարսպի ետեւ եւ աջակողմը անտառ է։ Պարսպի դիմաց պատին լուացքի գոյնզգոյն շորեր են փռուած։ Ձախակողմը տան դրան եւ չարդախի անկիւնում մի կամ է դրած, որի ետեւը ծածուկ է գոյանում։

Օրը թեքւում է դէպի երեկոյ։ Արեւը ցոլում է բակի մէջ, ուր մի չինարի ստուեր է անում։ Շների բակի մէջ, ուր մի չինարի ստուեր է անում։ Շների հեռու հաչոց է լսւում ։

(1)

ԵՐԳԻՉ ՍԱԳԶԼԵԱՆ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻՆ ՎՐԱՅ

Ուրախութեամբ կը լսենք որ երգիչ Պ. Կիրակ Սագզլեան, Ապրիլ 7ի չորեքշաբթի օրը ժամը 4ին, Փրանսական ձայնասփիւռին Musique de Chambreի յայտագրին մասնակցելու հրաւէր ստացած ըլլալով, պիտի երգէ իտալական, ֆրանսական եւ սպանիական երգեր ։

Պ. Սագզլեան ուրիշ առիթով մը պիտի ունենայ հայկական երգացանկ մը։ Կը մաղթենք որ այս լուրը յաւելուածական պատճառ մը ըլլայ որպէսզի Փարիզի հայութիւնը աւելի մեծ թիւով ներկայ ըլլայ, այսօր, Սալ Կավոյի իր երգահանդէսին եւ քաջալերէ մեր արուեստագէտը ։

Մոսկուային ե՞րբ գրաւեց Ալպանիա :

11.— Անգլիոյ մէջ յեղափոխութիւն պատահա՞ծ է երբեք: Եթէ այո՛, ե՞րբ:

12.— Ո՞ր բառն է որուն գիրերը այսպէս իրարու խառնուած են — ընկճւշնցաաղիռ :

միայն պաշտօնական աղբիւրներէ: Զանգուածային ձերբակալութիւններ չկան տակաւին, բայց Պոզնանիոյ եւ Մալոպոլսկիոյ մէջ: Սլովաքիոյ մէջ երեւան հանուած է նոր «դաւադրութիւն» մը :

★ Մոսկուայի արտաքին փոխ-նախարարը, Վ. Ա. Զորին — Փրակայի նախկին դեսպանը — գաղտնի տեսակցութիւններ ունեցած էր Չեխ համայնավարներուն հետ տակաւին տագնապը չսկսած :

★ Լոնտոնի կառավարութիւնը կը վերաքննէ Անգլիոյ եւ Չեխոսլովաքիոյ յարաբերութեանց խնդիրը: Եթէ նախագահ Պենէշ հրաժարի, կրնայ ըլլալ որ Անգլիա չճանչնայ նորընտիր կառավարութիւնը: Գ. Գեվլին տեսակցութիւն ունեցաւ Չեխ դեսպանին հետ :

★ Ամերիկայի առեւտրական նախարարը, Էվրէլ Հէրիմըն յայտարարեց ուրբաթ օր թէ ներկայ Ռուսաստանը աւելի մեծ սպառնալիք մըն է քան Գերմանիա եղած էր ժամանակին: Եթէ Թուրքիան ու Ռուսերը իրենց հակակշիռին տակ առնեն Կեդր. Եւրոպան իր 270 միլիոն բնակիչներով դէմ դիմաց պիտի գտնուի չափազանց վտանգաւոր կացութեան մը հետ, ըսաւ նախարարը:

Կարգը եկաւ Ֆինլանտայի՛ն

ՄՈՍԿՈՒԱ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ԵՒ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ

Հելսինքիէն կը տեղեկացնեն թէ մարաջախտ Սթալին Ֆինլանտայի նախագահին, անձնական նամակ մը գրելով, պահանջած է որ փոխադարձ օգնութեան դաշնագիր մը կնքուի երկու երկիրներուն միջեւ կարելի եղածին չափ շուտով : Կ'ըսուի թէ նամակը վերջնագրի մը բնոյթը կը կրէ :

Ֆինլանտական դահլիճը, նախագահին հրաւէրով, բացառիկ նիստ գումարեց ուրբաթ օր : Հրաւիրուած էին նաեւ խորհրդարանի խմբակցութեանց վարիչները :

Սթալին իր նամակին մէջ դիտել կու տայ որ Ֆինլանտա Ռուսիոյ միակ դրացին է որ դաշինքէ կնքած իրեն հետ: Ֆինլանտական կառավարութիւնը պիտի պատասխանէ ամէնէն ուշ մարտ երկուշաբթի: Եթէ դաշնագիրը ստորագրուի, պիտի ըլլայ 16րդը Ռուսիոյ եւ իր դրացիներուն միջեւ կնքուած դաշնագիրներուն :

Համաձայն լաւատեղեակ շրջանակներու յայտարարութեանց, խորհրդարանական խմբակցութիւնները հակառակ են որ եւ է զինուորական դաշինք կնքելու ուրիշ երկիրներու հետ: Միայն համայնավարներն են որ անհրաժեշտ կը գտնեն այդ տեսակ համաձայնութիւն մը Մոսկուայի հետ: Համայնավարները 48 երեսփոխան ունին 200 հոգինոց խորհրդարանին մէջ: Հաւանաբար Ֆինլանտա պատուիրակութիւն մը ղրկէ Մոսկուա քանի մը օրուան մէջ :

Պ. Ժոռժ Պիտոյի առաջարկը

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ, ուրբաթ օր, խորհրդարանին մէջ, արտաքին քաղաքականութեան վիճաբանութեանց ընթացքին խօսելով Չեխոսլովաքիոյ կացութեան մասին, ըսաւ — Անկարելի է չմտածել որ այս տեսակ խաղեր Եւրոպայի մէջ կրնան շարունակուիլ առանց ստեղծելու կացութիւն մը որ կրնայ վտանգաւոր ըլլալ: Ոչ ապահովութիւն մըն է որ կ'ընեմ, ոչ ալ կոչ մը. ահազանգն է որ կը հնչեցնեմ: Խորհրդարանը պիտի հասկնայ թէ ինչու Ֆրանսական կառավարութեան — որուն քաղաքականութիւնը հիմնուած է խաղաղութեան պահպանումին վրայ — վրդովում կը պատճառէ այս դէպքը որ չափէն աւելի կարեւոր է եւ աններդաշնակ է այն ճիգերուն որոնք ի գործ դրուեցան Եւրոպան բոլոր տեսակի բռնակալութիւններէն ազատելու համար: Այս դէպքը մաս կը կազմէ ծրագրի մը որուն վտանգաւոր բնոյթը հետզհետէ կը ստանայ երբ միջադէպերը կը մօտենան մեր սահմաններուն :

[illegible] ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը ընթացք պիտի չտայ Մոսկուայի այն պահանջին որ կ'առաջարկէ Լոնտոնի գերմանական խորհրդաժողովին հրաւիրել նաեւ Լեհաստանը, Եուկոսլաւիան եւ Չեխոսլովաքիան :

ՀԵԼԼԷՆԱԿԱՆ բանակը ընդհանուր յարձակողական մը սկսած է ապստամբներու դէմ, ալպանիական սահմանագլուխին վրայ: Արդէն գրաւուած են հինգ գիւղեր: Աթէնքի ոստիկանութիւնը ձերբակալած է երկու յայտնի լրագրողներ որոնց «հրատարակութիւնները վրդովութիւն ստեղծելու բնոյթ կը կրեն»: Ամերիկեան առաքելութեան անդամներէն զօրավար Ֆլիթ յայտարարեց թէ ապստամբները պիտի ջախջախուին եւ «ատենը եկած է որ յանձնուին» :

ՅԱԽՍԱԶԻԿԱՑ Մարտ 10էն սկսեալ Գերմանիոյ ռուսական գօտիին իշխանութիւնները պիտի փակեն նախկին նացիներու մաքրագործումին համար հաստատուած դատարանները :

ՍԱԿԱՐԱՆ — Տոլար 305, սթերլին 780, ոսկեգրամ — անգլ. 5250, նափոլէոն 4100, զուից. 3975, տոլար (20) 20.500 :

ՊԱՐԵՆԱՒՈՐՈՒՄ — Կարագ՝ 100 կրամ GB կտրօնով E. J. եւ A դասերուն: Անարժէք են յունուարի FD եւ փետրուարի FA (պանիր) կտրօնները: Չորեքշաբթիէն անդին անարժէք են փետրուարի GB եւ GH կտրօնները (կարագ):

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ ուրբաթ օր Երուսաղէմի մէջ՝ հրէական երկու գաղտնի ընկերակցութեանց — Հականա եւ Իրկուն — անդամներուն միջեւ. բազմաթիւ վիրաւորեալներ կան: Իրկուն կը պահանջէ անմիջապէս կռուիլ Անգլիացիներուն դէմ որպէսզի Մայիս 15ին չսպասուի կռուիլ թէ Արաբներուն եւ թէ Անգլիացիներուն դէմ իսկ Հականան կը հետեւի աւելի զգոյշ քաղաքականութեան մը եւ կ'ուզէ սպասել Միացեալ Ազգերու վերջնական կարգադրութեան :

ԳԻՐԱԾ ԷԻՆՔ թէ Ռումանիոյ գահընկէց թագաւորը յայտարարութիւն մը պիտի ընէ եւ բացատրէ թէ ի՛նչ պարագաներու տակ գահէն հրաժարած էր: Իր շրջապատէն յայտնի անձնաւորութիւն մը կ'ըսէ թէ Միխայլ պիտի պահանջէ իր գահը :

ՇՔԵՂ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Սալ Մագընթայի մէջ, վաղը կիր. ժամը 8.30-ին, Գոմոն Փլորէալ սինէմային մէջ՝ Բշ. 8 մարտ, ժամը 8.30ին, հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ, եւ նախաձեռնութեամբ քաղաքի ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ եւ Գոմոսի ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէներու: Սիրայօժար բեմադրութեամբ ՇԱՆԹ թատերախումբի :

Կը ներկայացուի

ՍԵՒ ԳԵՐԻՆԵՐՈՒ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցող դրամ 5 արար

Գործող անձինք — Տիկին Ա. Գոչասեան, ընկերներ՝ Կ. Մութաֆեան, Գ. Քէնտիրեան, Լ. Սահաթճեան, Վասիլ, Գ. Կերկերեան, եւ Ս. Մակարեան :

Փութացէք այժմէն ապահովել ձեր տոմսերը, չի զրկուելու համար խնամքով պատրաստուած այս յեղափոխական շունչ կրող ներկայացումէն: Եկէք խումբերով, տեսնելու համար սեւերու ապստամբութեան ոգին, որ յախուռն պայքար մըն է անհաւասարութեան եւ բռնակալութեան դէմ :

Փետրուար 29ին, կիրակի երեկոյ բոլորը Սալ Մազընթա եւ Բշ. Մարտ 8ին՝ Գոմոնի Փլորէալ սինէման, վայելելու համար ցնցող դրամ մը որ տեղի ունեցած է 1793ին Ֆրանսական կղզիի մը մէջ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի ցերեկոյթ պարահանդէսը, Մարտ 7ի կիրակի օրը: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՓԱՐԻԶԻ «Նոր Սերունդ»ի մասնաճիւղը կը տօնէ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ, Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ, 8 rue Danton, Odéon, կիրակի 21 Մարտ, ժամը 4էն 12:

SALLE GAVEAU, ԱՅՍՕՐ կիր. ժամը 14ին

[illegible] ԳԵՂԱՆԴԷՍ
ԿԻՐԱԿ ՍԱԳՁԼԵԱՆԻ

Մասնակցութեամբ

ԱՐՓՕՍ ՊԵՆՆԱՆԻ

Դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. ԱՆԷԹ ՔԷԼՄԱՆԻ

Յայտագրին մէջ — Տօնիզէթթի, Պիզէ, Մասնէ, Մոցարթ, Ա. Պէնօ, Կոմիտաս, Խաչատրեան, Տէր Ղեւոնդեան, Սպենդիարեան, Սայաթ Նովա, Տիգրանեան, Ալէմշահ, եւն. :

Տոմսերը հայ գրատուններէն :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԳԱՐԻՊԵԱՆ իրենց վաղամեռիկ զաւկին ԺԱԿ ԳԱՐԻՊԵԱՆի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ (1946 Մարտ 1) 1000 ֆրանք կը նուիրեն Ֆ. Կապոյտ Խաչին եւ 1000 ֆրանք ալ Աղքատախնամին: Ստացանք «Յառաջ»էն :

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի «Մասիս» խումբի հայերէն դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան ամէն չորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 9ին, 149bis, Ave. d'Argenteuil, Asnières

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր հետեւեալ ենթակոմիտէները ու խումբերը —

Հինգ. 4 Մարտ — «Ակնունի» եւ «Քրիստափոր» ենթակոմիտէները եւ «Իշխան» խումբը :

Ուրբաթ, 5 Մարտ — «Թաթուլ» խումբը:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները, շաբթու մէջ իրիկուան 9ին, կիրակի օրերը ժամը 3ին: Ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները :

Հ. Յ. Դ. ԼԻՈՆԻ Վարդանեան կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, երկուշաբթի օր (1 Մարտ), ժամը 8.30ին, 78 rue Rabelais, Lyon, ակումբին սրահը: Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ Ֆ. Հ. Կ. Խաչի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները, երկուշաբթի Մարտ 1ին: Հայ Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ, բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր 12 խումբերու վարչութիւնները ժողովի մը, այս երեքշաբթի 2 Մարտ, ժամը 8.30ին Bar Pigalleի մէջ, Bld. Dugommier : Ներկայ կ'ըլլան պատասխանատու կուսակցականներ: Շատ կարեւոր :

ԼԻՈՆԻ Հ. Յ. Դ. «Վարդանեան» կոմիտէն կազմակերպած է ընկերա-համակրական դասախօսութիւն մը որ տեղի պիտի ունենայ 2 Մարտ երեքշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին 78 rue Rabelais ակումբին սրահը: Կը դասախօսէ ընկեր Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ :

ՎԻԷՆԻ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ «Մուրատ» խումբի ընդհ. անդամական ժողովը եւ դասախօսութիւնը չորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին, Համօ Օհանջանեանի ակումբի մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՓԱՌԱՒՈՐ ԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ մասնաճիւղին կողմէ :

Մարտ 9ին, երեքշաբթի իրիկուան ժամը ճիշդ 8.30ին Cinéma Alhambraի ընդ. սրահին մէջ, metro Mairie d'Issyի դէմը:

Կը ներկայացուի Ղ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ

«ԱՐՍԷՆԻՐԸ»

եւ զաւեշտ մը « ՀԻՒԱՆԴՏԵՍ »ը:

Բեմադրութիւն Բ. Հայկէզեանի: Երաժշտական բաժին Ա. Սասունեանց:

Երկու խօսք Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆԷ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ — ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ազգային անգուգական գործիչներ Տոքթ. Համօ Օհանջանեանի եւ Նիկոլ Աղբալեանի յիշատակին, տեղի կ'ունենայ 14 Մարտ, կիրակի առաւօտեան, մատուցուող պատարագով Կոմոնի Ս. Գ. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ : Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Հ. Կ. Խաչի Կոմոնի մասնաճիւղին, կը հրաւիրուին բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները ներկայ գտնուիլ յարգելու համար անոնց անմահ յիշատակը :

Ծախու տուն

Մօտակայ արուարձանի մը մէջ ծախու տուն մը որ ունի Կեդր. ջեռուցում, կազ, ելեկտրականութիւն, երկու խոհանոց, լուացարան; բաղնիք եւ 765 մեթր քառակուսի պարտէզ ծառերով պարտէզ մը ցանկապատուած պատով, ծախու է: Դիմել Կ. Երամեանի 49 Ave. de Fredy, Villemombie, Seine:

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Le Gérant : A. NERCESSIAN